

ئوگ ماندنو (ئامېرىكا)

گۈزەل ۋە تەبىئەت

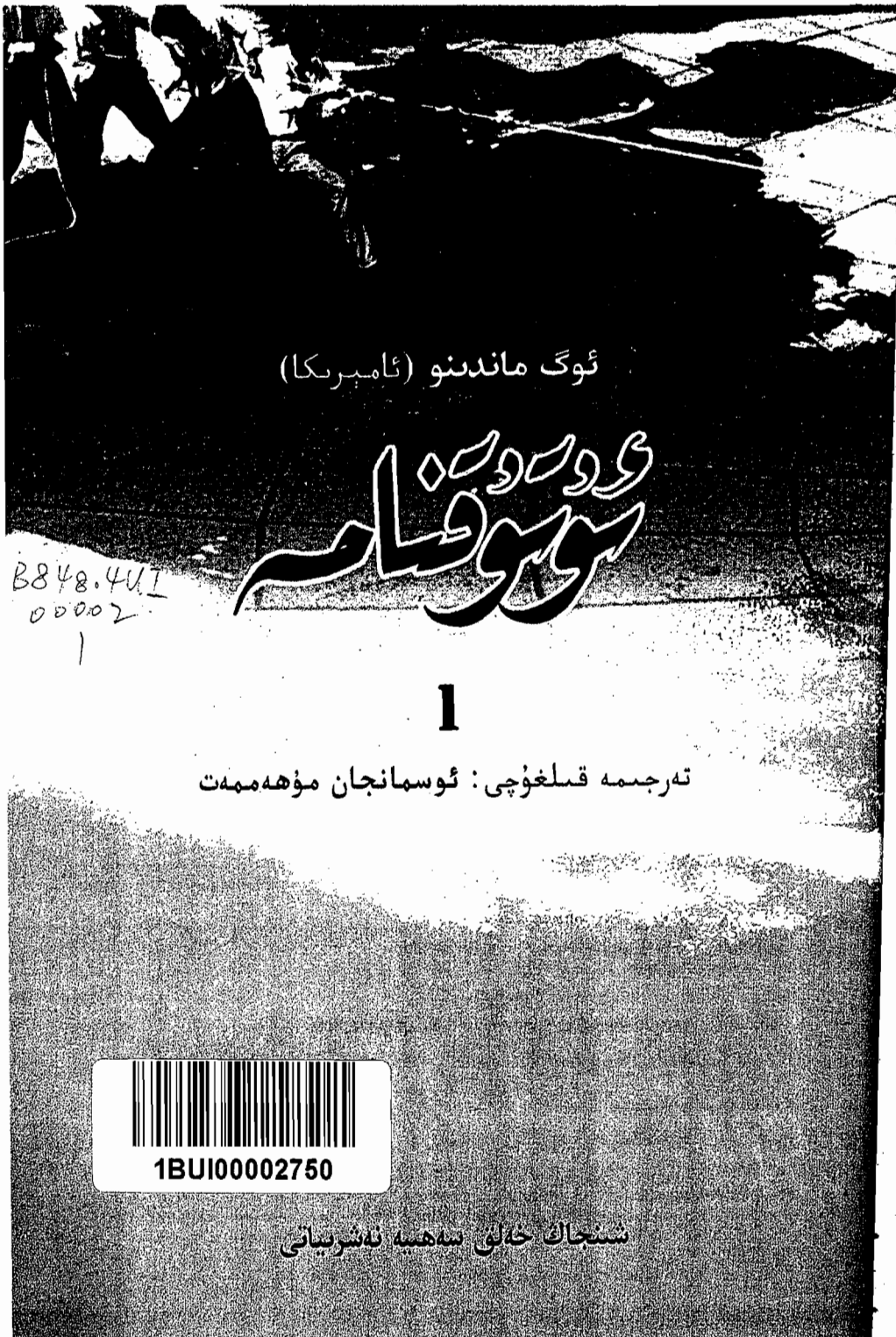
1

تەرجىمە قىلغۇچى: ئوسمانجان مۇھەممەت

دېتالىمىنى بولىمىزغا ئالغىنىمىزغا مۇبارەك دۈسۈر، ئەي سۆيۈملۈك ئىپتىدالار!
مەن تەلپىنىپ قويمىدىمكى، ئەخىر قوشۇلىشىڭىز بۇ كىتابنى ئۇيغۇنچىدا ئىشلىتىپ
يۆجىك ئۇيغۇنچى يانلاردىكىدەك ئۆزىڭىز ياندا، كۆڭلىڭىز تاندا يۈزىدىن
دەرزاسىزلىقنى قىلىپ، شۇنداقلا تىياتىر دۇرغىدەك ئۆزىڭىزنى سەھنىنىڭ سىرتىدا
تويۇپ، باشقىلارنىڭ سەھنىت نومۇرلىرىنى دۈرۈۋاتىمەن دەپ قالماس. ئۆزىنى بىلىشىڭىز
ئىچىدىكى، سىرتىڭىز ئۇستازلىرىڭىزنىڭ ھەممىسى غەيرەت شىجائەتكە ئولتۇرغان، قەلبىدە
ئىلھاملار چۈشۈپ تۇرۇپ تۇرىدىغان پىرھامىلاردۇر. شۇڭا ھەركىم شۇنداق تۇراتلارغا
چۈشۈپ ئالماڭىز، سىز ئۇلارنىڭ خاسلىقى، خۇسۇسىيىتى، سالاھىتى، سۆيۈملىكىدىن
ئىسپاتلىنىپ كېتىپ ئۆز مەقسىتىڭىزنىڭ ئۇلار ئوقۇتقۇچىلىقىدىن ئۆتۈشكە يېتىپ بېرىشقا شەرت
بولدىغان ماھارەت ۋە پىرىنسىپلارنى ئىگىلىش ئىمكانىيىتى ئۈتۈپ قالماڭ.

سە ئوگ، ماندنو

سىخاك خەلق سەھىيە نەشرىياتى

ئوگ ماندنو (ئامېرىكا)

دورودە سورۇنلار

1

تەرجىمە قىلغۇچى: ئوسمانجان مۇھەممەت

1BU100002750

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى

图书在版编目 (CIP) 数据

智慧书: 维吾尔文 / (美) 曼狄诺著, 吾斯曼江·木合麦提译. — 乌鲁木齐: 新疆人民卫生出版社, 2009. 12

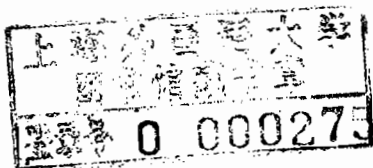
ISBN 978-7-5372-4632-3

I. ①智… II. ①曼…②吾… III. ①人生哲学—通俗读物—维吾尔语 (中国少数民族语言) IV. ①B821-49

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2009) 第 228744 号

策 划: 艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯
著 者: (美) 曼狄诺
译 者: 吾斯曼江·木合麦提
责任编辑: 艾尔肯·阿力木
责任校对: 早熟古丽·司地克
封面设计: 努尔买买提·吾买尔
出 版: 新疆人民卫生出版社
地 址: 乌鲁木齐市龙泉街 196 号
网 址: <http://www.xjpsp.com>
印 刷: 新疆翼百丰印务有限公司
发 行: 新疆新华书店
版 次: 2009 年 12 月第 1 版
印 次: 2009 年 12 月第 1 次印刷
开 本: 880×1230 毫米 1/32 开本 30 印张 插页 4
字 数: 528 千字
书 号: ISBN 978-7-5372-4632-3
印 数: 1—5000
定 价: 68.00 元

发行科联系电话: (0991)2823055 邮编: 830001

ئۇيغۇرچە نەشرىگە كىرىش سۆز

بىز ھازىر سىزنىڭ ئۆگەنگەن بىلىملىرىڭىزنى ئەمەلىيەتتە ئىشلىتىلمەي، ئازابلانغان دىل ۋە تەنلىرىڭىزگە شىپالىق تىلەپ ئۇششۇ دەرسلىكنى ھۇزۇرىڭىزغا سۇندۇق. بىز شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى، سىز بۇ دەرسلىكنى ئوقۇپ ئۆزىڭىزگە سېلىشتۇرغان دەملىرىڭىزدە، ۋۇجۇدىڭىزدا يېگانە بىر تەسىر پەيدا بولىدۇ. روھىڭىزدا سىزنى يېڭى ئويلار ئارا زادىلا جىم تۇرغۇزمايدۇ. يېڭى ئويلار روھىي دۇنيانىڭىزدا مەنىۋى دولقۇن پەيدا قىلىدۇ. چۈنكى بىز بۇنىڭدىن بۇرۇنمۇ دەرسلىككە خام ماتېرىيال قىلىنىدىغان «تېرە پۈتۈكلەر» دىكى ئەسەرلەرنى ئوقۇپ شۇنداق تەسىرلەنگەن. ئۇتۇقلارغا قەدەم باسقان ھەمدە شۇ تەسىرلەرنىڭ رىغبىتى بىلەن ئۇ ئەسەرلەرنى دىلكەشلىرىمىزنىڭ ئوقۇپ چىقىشىغا تەۋسىيە قىلغان ئىدۇق. بىزچە، ئەسەرلەر بۇ دەۋرنى تونۇش ۋە بۇ دەۋردە ياشاشنىڭ ئەڭ ياخشى دەستۇرلىرى بولۇپ، ئۇلاردا ئىنسانىيەت تارىخىدىكى پىرىكامىلارنىڭ كىشىلىك ھاياتىنى ئۇتۇقلۇق ئۆتكۈزۈش ھەققىدىكى پاراسىتى ئۇرغۇپ تۇراتتى. بۇ ئەسەرلەردىكى ئۇسلۇب بولسا ئىلىم مۇنبەرلىرىنى ئىگىلەپ، بىر گەپنى تەكرارلاۋېرىدىغان ۋەزخانلارنىڭ ۋەقەشۇناسلىق ۋە قاتمال نەزەرىيىچىلىك ئەنئەنىسىنى بۇزۇپ تاشلىغان، بىر خىل كۈچلۈك بەدىئىي سېھرىي كۈچ بىلەن ئادەم قەلبىگە ئىلىم - پەندە بارلىققا كەلگەن ئەڭ يېڭى نەتىجىلەرنى ئەپچىللىك بىلەن سىڭدۈرۈپ ماڭغان. شۇڭا، ئۇ ئەسەرلەرنى ئوقۇغاندا خۇددى «تەڭرى» ئادەمنىڭ كۆڭلىگە بىر ئىشنى زاھىر قىلىۋاتقاندەك ھەربىر كىشى

图书在版编目 (CIP) 数据

智慧书：维吾尔文 / (美) 曼狄诺著、吾斯曼江·木合麦提译. — 乌鲁木齐：新疆人民卫生出版社，2009. 12
ISBN 978-7-5372-4632-3

I. ①智… II. ①曼…②吾… III. ①人生哲学—通俗读物—维吾尔语 (中国少数民族语言) IV. ①B821-49

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2009) 第 228744 号

策 划：艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯
著 者：(美) 曼狄诺
译 者：吾斯曼江·木合麦提
责任编辑：艾尔肯·阿力木
责任校对：早熟古丽·司地克
封面设计：努尔买买提·吾买尔
出 版：新疆人民卫生出版社
地 址：乌鲁木齐市龙泉街 196 号
网 址：<http://www.xjpsp.com>
印 刷：新疆翼百丰印务有限公司
发 行：新疆新华书店
版 次：2009 年 12 月第 1 版
印 次：2009 年 12 月第 1 次印刷
开 本：880×1230 毫米 1/32 开本 30 印张 插页 4
字 数：528 千字
书 号：ISBN 978-7-5372-4632-3
印 数：1—5000
定 价：68.00 元

发行科联系电话：(0991)2823055 邮编：830001

ئىختىيارسىز ھالدا ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى بايقاشقا قاراپ قەدەم بېسىپ قالاتتى.

بۇ نېمە ئۈچۈن دېسىڭىز، بۇ ئەسەرلەرنىڭ يازغۇچىلىرى غەربنىڭ مۇشۇ زامان تەلىپىدە يېتىلگەن مەنىۋى باتۇرلىرى بولۇپ، يۇقىرىدىكىدىن باشقا يەنە زامانىمىزدىكى ئادەملەرنىڭ، بولۇپمۇ يېقىنلارنىڭ بېشىغا كەلگەن ئوڭۇشسىزلىق، مەنىۋى ئېچىرقاش، پىكرى گادايللىق، تەتۈر تەقدىر، نامراتلىق، تۇرمۇش ھەلەكچىلىكلىرىنى ئۆزلىرى كەچۈرمىش قىلغان مۇساپىلەردىن ئېلىنغان ئەڭ يېڭى تەجرىبىۋى ھەقىقەتلەر بىلەن ھەل قىلىشنى نىشان قىلغان ئىدى. ئۇلار ئەسەرلىرىدە چىن ۋەقەلەر ئارقىلىق كىشىلەرنىڭ قەلبىنى لەرزىگە كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى ئازغۇن پىكىرلەردىن ياندۇرۇپ، بەختكە يېتىپ بېرىشقا يېتەكلىگەن ئىدى. ھازىر بىز سىزگە تەقدىم قىلىۋاتقان بۇ دەرسلىك ئامېرىكىلىقلار چوقۇنىدىغان ئەنە شۇنداق پىكرامىللارنىڭ بىرى ئوگ ماندىنو تەرىپىدىن دۇنياغا كەلگەن بولۇپ، ئۇتۇقشۇناسلىق بويىچە ھازىرقى دۇنيانىڭ ئالدىنقى قاتارىدا تۇرىدىغان ھەممىباب دەرسلىكتۇر.

ئوگ ماندىنو 1924 - يىلى ئامېرىكىنىڭ شەرقىدە بىر پۇقرا ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. 28 ياشقا كىرگۈچە بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرگەن، شۇ چاغىچە ئوقۇغان، خىزمەت تاپقان ۋە خوتۇن ئالغان. ئەمما شۇنىڭدىن كېيىن جاھاننىڭ بۇزۇق تەرىپىدىكى تۈرلۈك ئېزىقتۇرۇشلارنىڭ تەسىرىدە، ئۆزىنىڭ قارىغۇلارچە ھەرىكەت قىلىدىغان نادانلىقىدىن كەچۈرگىلى بولمايدىغان بىر يۈرۈش خاتالىقلارنى ئۆتكۈزۈپ، ئۆزىنىڭ بارلىق قىممەتلىك نەرسىلىرىنى - ئائىلىسى، ئۆي - ماكانى ۋە خىزمىتىنى يوقىتىپ قويۇپ، قىپپالنىڭ بىر قەلەندەرگە ئايلىنىپ قالغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خۇددى كۆزىنى تېڭىپ قويۇپ بەرگەن «ئەمما» غا ئوخشاش يۇرت - يۇرتلاردا ئاققۇن بولۇپ

يۈرۈپ، ئۆزىنى ئىزدىگەن، كۈن ئېلىشنىڭ تۈرلۈك سوئاللىرىغا جاۋاب ئىزدىگەن.

ئۇ ئىككى يىلدىن كېيىن، بىر كۈنى چېركاۋغا ئىبادەتكە بېرىپ ھۆرمەتلىك بىر پوپ بىلەن تونۇشۇپ قالغان. پوپ ئۇنىڭ تاتارغان چىرايى ۋە غەم بېسىپ كەتكەن كۆزلىرىگە قاراپ ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتقان. ئۇنىڭ بىلەن ئۇزاق سۆزلىشىپ، ئۇ ئوتتۇرىغا قويغان كىشىلىك ھاياتنى خاراب قىلىدىغان بىرمۇنچە مەسىلىلەرگە جاۋاب بەرگەن. ئۇ پوپ بىلەن خوشلاشقاندا پوپ ئۇنىڭغا «ئىنجىل شېرىپ» بىلەن 11 پارچە كىتابنىڭ نامى يېزىلغان بىر تىزىملىكنى ھەدىيە قىلغان. ئۇ كىتابلار مۇنۇلاردىن ئىبارەت:

«ئەڭ ئۇلۇغ كۈچ»، «ياقۇتلۇق زېمىن»، «تەپەككۈر قىلىۋاتقان ئادەم»، «ئۆزىگە مۇسابىقە»، «فىرانكىلىنىشنىڭ تەرجىمىھالى»، «ئۇتۇققا يېتىپ بېرىشنىڭ مەنىۋى ئامىلى»، «تەپەككۈر ۋە بايلىق»، «مەغلۇبىيەتتىن ئۇتۇققا ئۆتۈشنىڭ تىجارەت تەجرىبىسى»، «ئاجايىپ بىر ئىشقى - ھېسسىياتنىڭ قۇدرىتى»، «سۆيگۈ قۇدرىتى»، «ئېتىقاد قۇدرىتى».

ئوگ ماندىنو مۇشۇ تىزىملىك بويىچە بۇ كىتابلارنى كۈتۈپخانىلاردىن تېپىپ ئىنچىلىكلىك بىلەن ئوقۇپ چىققان، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كۆڭلى خۇددى تۇمانلار ئارىسىدىن قۇياشنىڭ چۇغلۇق نۇرىدا تاۋلىنىپ تۇرغان يورۇقلۇققا چىققانداك لەپىدە يۈرۈپ كەتكەن. ئۇ كىتابلارنى ئوقۇپ بولۇپ، «ئەمدى ھەرىكەتنى باشلايمەن» دېگەن ئىرادە بىلەن كىتابنى يېپىپ ئورنىدىن تۇرغان، بۇ چاغدا ئۇنىڭ يۈرىكىدىن ئۈمىد كەپتەرلىرى ئۇچۇشقا باشلىغان. ئۇ «بۈگۈندىن باشلاپ مەغلۇبىيەت قاپلاپ كەتكەن كۈنلىرىمنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، دۇنياغا سۆيگۈ بىلەن قارايمەن، يېڭى تۇرمۇشنى باشلايمەن» دېگەن قەسەمىيات بىلەن ھايات يولىغا يېڭىۋاشتىن قەدەم باسقان.

راست، ئادەم تەبىئەتنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ مۆجىزىسى. ئوگ ماندنو ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى تونۇپ يەتكەن ھامان ئۇنىڭدا مىسلى كۆرۈلمىگەن تۇرمۇش قىزغىنلىقى ۋە شىجائەت پەيدا بولغان. ئۇ كىتابتىكى دانىشمەنلەرنىڭ تەلىملىرى بويىچە خۇددى سەپەرگە ئاتلىنىش ئالدىدا تۇرغان دېڭىزچى ئېنىق نىشان بويىچە يەلكەننى چىقىرىپ ئۆركەشلەۋاتقان دېڭىزدىن ئۆتۈپ شېرىن خىياللىرىدا كۆرۈنگەن قىرغاققا يېتىپ چىقىۋاتقاندا تىنىمىسىز ھالغا كەلگەن.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ گېزىت ساتقۇچى، شىركەتلەرنىڭ مال ساتقۇچىسى، كەسپىي دىرېكتور ۰۰۰ قاتارلىق تۈرلۈك خىزمەتلەرنى ئىشلىگەن. ئۇ تاللىغان يوللاردا پۇرسەتلەر ماڭدامدا ئۇچراپ تۇرغان، شۇنداقلا ھەربىر پۇرسەتتىن بەسى مۈشكۈل جاپالار ئۇنىڭ ئالدىنى توسقان. ئەمما ھەممىدىن غالىب كەلگەن. چۈنكى ئۇ ياشاشنىڭ ئۆلچەملىرىنى ئىگىلىۋالغاچقا «تەڭرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان»، ئۇ ھەربىر قىيىنچىلىق، توسالغۇ، ھەتتا مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغاندا يەنە ئاشۇ كىتابلارنىڭ تىلى بىلەن تاكى ئۇتۇق قازانغۇچە ئۆزىنى ئاگاھلاندۇرغان، ئىلھاملاندۇرغان، ئۆزىنىڭ ھەربىر ھەرىكىتى ئارقىلىق ھاياتلىقنىڭ جان يېرىنى تۇتۇۋېلىپ، ئۆزىنىڭ كەيپىياتىنى تىزگىنلەپ ماڭغان. ھەربىر كۈننى تەبەسسۇم بىلەن كۈتۈۋېلىپ، ئۆزىنىڭ قىممىتىنى ئەڭ زور چەكتە ئەمەلگە ئاشۇرغان. ئۇ 35 ياشقا كىرگەندە تۇنجى كارخانىسى «ئۇتۇق» ژۇرنىلىنى قۇرۇپ چىقىپ، بايلىق، ساغلاملىق، شادلىق كۈنلىرىنى باشلىغان. ئۇنىڭ بۇ قەدەملىرى ئۇنىڭغا ئاجايىپ زور شان - شەرەپلەرنى ئېلىپ كەلگەن. 600 نەچچە رادىئو ۋە تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى ئۇنى تەكلىپ قىلىپ سۆزلەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ نامى ئامېرىكا سودا ساھەسىدىكى ھەممە بىلىدىغان ۋە ئېتىراپ قىلىدىغان باتۇرغا ئايلانغان. ئەمما ئۇ بارلىق ئۇلۇغ شەخسلەرگە ئوخشاش دائىمىي

رىغبەتتە بولۇپ ئۆزى ئوقۇغان «11 پارچە كىتاب» مۇئەللىپلىرىدەك كىشىلەرگە بەخت - سائادەت كەلتۈرىدىغان ئۆلمەس ئەسەر يېزىشقا تەييارلىق قىلغان.

ئۇ 1968 - يىلى 44 ياشقا كىرگەن ۋە «دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ مال ساتقۇچى» دېگەن ئۇلۇغ ئەسەرنى يېزىپ دۇنياغا داڭق چىقارغان. ئۇ بۇ ئەسەرگە ئۆمۈرلۈك يۈرەك قېنىنى سىڭدۈرگەن بولۇپ، ئەسەر دۇنياغا كەلگەندىن كېيىنلا دۇنيا بويىچە 22 خىل تىلدا 18 مىليون نۇسخا بېسىپ تارقىتىلغان.

بۇ ئەسەرنى ئوقۇغان ۋە مۇئەللىپ بىلەن تونۇش ئادەملەر شۇ ھامان بىلىۋالالايدۇكى، بۇ ئەسەر بۇنىڭدىن 2000 يىل بۇرۇن ئەرەب قۇملۇقىدا تۆگە يېتىلەيدىغان ھەيلى ئىسىملىك بىر بالىنىڭ كەچۈرمىشى ھەققىدە يېزىلغان سىرلىق ھېكايىلەر «تېرە پۈتۈك» ئۇسلۇبىدا يېزىلغان.

«تېرە پۈتۈك» تە ئېيتىلىشىچە، ھەيلى جامالى ئايدەك بىر قىز بالغا كۆيۈپ قالغان. قىزنىڭ دادىسى تەسىرى كۈچلۈك ھەيۋەتلىك باي بولغاچقا، ھەيلى ئۆزىنىڭ تۆۋەن تۇرمۇشىنى ئۆزگەرتىشكە بەل باغلىغان.

ئۇنىڭ ئىلتىماسى خوجايىنى داڭلىق تېرە سودىگىرى پاسسارنىڭ مېھرىبانلىقىغا ئېرىشكەن. ھەيلىدە شۇنچىلىك پەم - پاراسەت بار - يوقلۇقىنى سىناپ بېقىش ئۈچۈن پاسسار ئۇنى بەيتلەشمە دېگەن بىر بازارغا بىر ياقا تون سېتىۋېلىشقا ئەۋەتكەن. ئەمما ئۇ بۇ ئىشتا يېڭىلىپ قالغان. يەنى قايتىپ كېلىۋاتقاندا ساراي يېنىدىكى بىر گەمىدە ئەمدىلا تۇغۇلغان بىر بوۋاققا ئۇچراپ قالغان، ئۇ بوۋاققا ئىچى ئاغرىپ ئۆزىنىڭ تونىنى بوۋاققا يۆگەك قىلىپ بېرىۋەتكەن.

ھەيلى خىجىللىق ئىلىكىدە خوجايىنى ئالدىغا كەلگەن بولسىمۇ، ئۇ بىر نۇرلۇق يۇلتۇز ئۇنىڭ بېشىدا نۇر چېچىپ تۇرغان. بۇنى كۆرگەن خوجايىن بۇنى «تەڭرىنىڭ قىسمىتى» دەپ چۈشىنىپ، بۇ بالغا 10 پارچە تېرە پۈتۈك بەرگەن. بۇ

تېرىلەرگە قەدىمدىن شۇ چاغقىچە جاھاننى زىلزىلىگە سالغان سودا مەخپىيەتلىكلىرى يېزىلغان بولۇپ، ھەيىنىنىڭ غايىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا يېتىپ ئاشقۇدەك ئەقىل - پاراسەت ئۈنچىلىرى نۇر چېچىپ تۇرغان. ھېكايە قىلىنىشىچە، ھەيى تېرە پۈتۈكلەرنى قويىغا سېلىپ، خوجايىن بەرگەن دەسمايىنى بېلىگە تۈگۈپ كارۋاندىن ئايرىلىپ يىراقلارغا مېڭىپتۇ، ئۆز ئالدىغا رەسمىي تىجارەت باشلاپتۇ. ئۇزۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن شۇنداق بايغا ئايلىنىپتۇ ۋە كۆيۈپ قالغان ئۇ قىزنى نىكاھىغا ئاپتۇ. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭ تىجارىتى داۋامىدا چوڭىيىپتۇ، ئەڭ ئاخىرى ھەيۋەتلىك بىر سودا پادىشاھلىقى ئەرەب ئارىلىدا باش كۆتۈرۈپتۇ ۰۰۰ دېمەك، ئوگ ماندىنو ئاشۇ ئاجايىپ سىرلىق ھېكايىلەر ئۈسلۇبىدا ئۆز ئەسىرىنى تاماملاپ، ئۇنىڭغا «دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ مال ساتقۇچى» دەپ نام قويغان ھەمدە ھەيى نامىدا ئۆزىنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن كۈنلەرنى تونۇشتۇرغان. ئەمەلىيەتتە پوپ ئۇنىڭغا بەرگەن 12 پارچە تېرە ئىدى. شۇڭا ئوگ ماندىنو ئەسىرىنىڭ 18 - بابىدا: «ئۇزاق جاھانلار ئۆتۈپ كەتكەن تەقدىردىمۇ بۇ بوۋايىنى ئۇنتۇپ كېتەلمەيسىز ۰۰۰ ھەيى ھازىر مەنىۋى دۇنياسى مول ھەم ئۇتۇقچى بىر مويىسىپىت، دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ مال ساتقۇچى بولۇپ قالدى ۋە ئەڭ ئاخىرىدا بۇ ئون پارچە تېرە پۈتۈكنى ئالاھىدە بىر ئادەمگە ھەدىيە قىلدى» دېيىلگەن. 41 - باب، يەنى ئەڭ ئاخىرقى بابىدا ئوقۇرمەنلەرگە بەرگەن كىتاب تىزىملىكىگە ئۆزىنى ئۆزى قۇتۇلدۇرۇشقا ئائىت 12 پارچە كىتاب كىرگۈزۈلگەن. ھازىرقى كۈندە «بۇ كىتابلار»، «ئىنجىل شېرىپ» تىن باشقا ئۈچ توملۇق بىر يۈرۈش كىتاب قىلىپ نەشر قىلىندى. ئۇلار: «يېشىل ياقۇتلۇق زېمىن» (ئومىدكە ۋەكىللىك قىلىدۇ)، «قىزىل ياقۇتلۇق زېمىن» (بايلىققا ۋەكىللىك قىلىدۇ)، «ئاي جاماللىق زېمىن» (بەختكە ۋەكىللىك قىلىدۇ) لاردىن ئىبارەت.

ھازىرقى تەقدىم قىلىنىۋاتقان «ئۇتۇقنامە» بولسا ئوگ

ماندىنو ئاشۇلارنى خام ماتېرىيال قىلىپ يېزىپ چىققان بايلىق چېكىنىڭ دەستۇرى بولۇپ، ئامېرىكا خەلقىنىڭ ئومۇميۈزلۈك دۇنيانىڭ بايلىرىغا ئايلىنىش جەھەتتىكى شېرىن چۈشلىرىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى ئىلمىي قورال بىلەن تەمىنلىدى.

بۇنىڭدىن بۇرۇنمۇ ئامېرىكىدا ئەرەب خەلقى باش ئۇرغاندەك پۈتۈن خەلق باش ئۇرىدىغان ئاشۇنداق بىر «ئۇتۇقنامە» نىڭ ئامېرىكىدا مەيدانغا كېلىشىنى ئۈمىد قىلىپ سۆزلىگەن ئىقتىسادشۇناس، جەمئىيەتشۇناس، ئىلىمشۇناس ۋە پەيلاسوپلار بولغان ئىدى. ئۇلار: «بىزمۇ بىر پارچە «ئۇتۇقنامە» كە ئىگە بولىدىغان ۋاقىتىمىز كېلىپ قالدى، بىز بالاغەتكە يېتىپ قالغانلىقىمىز ئۈچۈنلا تۇرمۇشقا بولغان تەلپۈنۈشنى يوقىتىپ قويمايمىز» دەيدىغانلار بار ئىدى. ئەمما بىر دۆلەت خەلقىنىڭ، بولۇپمۇ ناھايىتى مەدەنىي بىر خەلقنىڭ بۇنداق باي بولۇش ئارزۇسىنى ناھايىتى نادىر بولغان قەدىمكى زامان رىۋايەتلىرى ياكى ھېكايىچىلىكى بىلەن قاندۇرغىلى بولمايتتى. شۇڭا ئوگ ماندىنو ئوقۇرمەنلىرىنىڭ ئۇتۇققا يېتىپ بېرىش خىيالىنى ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرۇشقا تېخىمۇ قۇلايلىق يارىتىش ئۈچۈن ئالتە يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ، دالى كارنىگ، ناپولېئون خېئول، فرانكلېن ۰۰۰ ۋە ئۆزىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تارىختىكى ئەڭ داڭلىق 50 نەپەر ئالىم، يازغۇچىنىڭ ئەسىرىنى توپلاپ، زامانىمىزنىڭ ئۇتۇقشۇناسلىق ساھەسىدە قولغا كەلتۈرگەن بارلىق ئىلىم - پەن نەتىجىلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇپ، ئامېرىكىنىڭ تېرە پۈتۈكىنى پۈتكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ كىتاب ئامېرىكا خەلقىنىڭ باي بولۇشتىكى ئەڭ ئۇلۇغ دەستۇرى بولۇپلا قالماي، دۇنيانىڭ جاي - جايلىرىغا ئۇچۇشقا باشلىدى. فرانسۇز، رۇس، نېمىس، ئەرەب، خەنزۇ تىللىرىدا 20 مىليون پارچە تارقىتىلدى. شۇنىڭ بىلەن يەنە ئامېرىكا دۆلىتىنىڭ ئالدىراپ باشقا ئەللەرگە ساتمايدىغان بىلىم مۈلكى بولۇپ قالدى. بىز ئوقۇپ كۆرۈپ، بۇ دەستۇردا ھەقىقەتەن دۇنيانىڭ ھەربىر

پۇقراسى بىلىشكە تېگىشلىك ھەقىقەت بارلىقىنى ھېس قىلدۇق -
تە، ئوقۇرمەنلىرىمىزگە مېغىزلىق مەزمۇنلىرىدىن خەۋەردار
قىلىشنى باشلىدۇق.

2004 - يىل 12 - فېۋرال
— ئىسلامجان شېرىپ بەشكېرەمى

ئۇتۇق قانداق چېنىققان

كىتابىمنى قوللىنىشىڭىزغا ئالغىنىڭىزغا مۇبارەك بولسۇن، ئەي
سۆيۈملۈك خېرىدار!

ئەگەر سىز بۇ دەرسلىككە ئىگە بولۇشتىن بۇرۇن ئادەمنى
ئازابلايدىغان كۈنلەردە جەبىر - جاپالارنى يەتكۈچە تارتقان
بولسىڭىز، ئەمدى سىزگە بۇ ئارقىلىق ھاياتىڭىزدا ئۆزلەش،
كۈندىن - كۈنگە بىر يېڭىلىنىش تىلەيمىز، مانا ئەمدى بۇ
دەرسلىكنى ئوقۇڭ، بۇ دەرسلىكتىن ھۇزۇرلىنىڭ.

«تۈنۈگۈننى، ئۆتكەن ئاينى، ئۆتكەن يىلنى؛ قايغۇ - ئەلەملىك
كۈنلەرنى، مەغلۇبىيەت ۋە ئۈمىدسىزلىك بىلەن تولغان كۈنلەرنى
ئۇنتۇڭ.» ھەممە ئارقىمىزدا قالدى، يېڭى كۈن ئالدىمىزغا
كەلدى. بۇرۇن ئارزۇ قىلغان كۈنلەر مانا كۆز ئالدىڭىزدا ھازىر
بولدى، ئەمدى سىز مۇشۇ كۈندىن باشلاپ ھاياتىڭىزدىكى شانلىق
بەتلەرنى ئېچىڭ؛ بۇ دەرسلىكتىكى بايلار ۋە پاراڭلاردىن ئۇتۇق
قازىنىشنىڭ غايەت زور سىرلىرىنى ئۆگىنىشنى باشلاڭ؛ «ئەمما
تېخىمۇ مۇھىمى شۇكى، سىز بۇ دەرسلىكتىن ئۆگەنگەن
بىلىملەرنى تەتبىقلاپ ئۆزىڭىز ھەم ئۆزىڭىز ياخشى كۆرىدىغان
ئادەملەر ئۈچۈن تېخىمۇ گۈزەل بىر دۇنيانى ئىجاد قىلىشنىڭ
كويىغا كىرىڭ.»

ھىجرى داۋىد مۇنداق دەپ يازغان ئىدى: «بىزنىڭمۇ بىر پارچە
«ئۇتۇقنامە» گە ئىگە بولىدىغان ۋاقتىمىز بولۇپ قالدى. شۇنداق
بولسا بىز بالاغەتكە يەتكەنلىكىمىز تۈپەيلى تۇرمۇشقا بولغان
تەلپۈنۈشىمىزدىن ۋاز كەچمەيدىغان بولىمىز.» مەن شۇنىڭغا
ئىشىنىمەنكى، سىز بۇ كىتابنىڭ ھەر بىر دەرسىنى

ئوقۇغىنىڭىزدا خۇددى ھەربىر دەرس ئۆزگىچە بىر «ئۇسلۇبتا» سىزگە ئاتا پېزىلغان ئۇتۇقشۇناسلىق ئەسىرى ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭ سىزنى ئىلىكىگە ئېلىۋېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىسىز. بۇ نەرسىلەر سىزنى كېرەكلىك بىلىم بىلەن تەمىنلەپ، سىزنىڭ ھاياتىڭىزدىكى ھاڭغىلارنى تىنىدۇرۇپ تۈزلەيدۇ. شۇبھىسىزكى، بۇ ئەسەرلەردە ئوتتۇرىغا چىقىۋاتقان ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ھەربىرى بىردىن مۇنەۋۋەر زاتلاردۇر. بىز بۇ يەردە ئۇلارنىڭ تۇتىيالىرىنى مۇجەسسەم قىلىپ، سىزگە ئۇتۇق ۋە غەلبىگە قانداق يېتىپ بېرىشنى ئۆگىتىپ قويماقچى.

دالى كارنىگ، فرانكىن، ئاكا - ئۇكا گىئوپوروس، ناپولېئون خېئول قاتارلىقلار مۇۋەپپەقىيەت قازانغان 50 زات ئىچىدىكى ھاياتىي كۈچكە ئەڭ باي، ئەڭ دانىشمەن شەخسلەرنىڭ ۋەكىلىدۇر. ئۇلار تارىختىن بۇيان بىرىنچى بولۇپ مېنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتقان ئىشىم «كۈلىيىياتى ئۇتۇقنامە» نى نەشر قىلدۇرۇشۇمنى ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن جەم بولدى. مەن سىزگە ئەنە شۇنداق نامى ئۇلۇغ پىراكىمىلارنى تەكلىپ قىلىپ كەلتۈردۈم، ئۇلار سىز ئۈچۈن مەسلىھەتچى بولۇپ، كۆڭلىڭىزدىكى غۇۋالىقلارنى يورۇتىدۇ.

شۇبھىسىزكى، مەكتەپلەر سىزگە نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئوقۇتقان. ئەمما بارلىق دەرسلىكلەردە بىرەر سائەتلىك بولسىمۇ، ھەتتا 50 مىنۇتلىق قىسقا دەرس بولسىمۇ، سىزنىڭ بەختلىك، ئۇتۇقلۇق، نەتىجىلىك ھايات كەچۈرۈشىڭىز ئۈچۈن ئۆگەنگەن ئاشۇ بىلىملەرنى قانداق ئىشلىتىش ھەققىدە جەدۋىلىگە ئورۇنلاشتۇرۇش قىلغانمۇ؟! مېنىڭچە ناتايىن. بۇ كىتاب دەل مانا مۇشۇ كەملىكىنى تولدۇرۇشنى نىشان قىلدى. بۇ نىشان تۇرغۇزۇلغان ئىكەن، ئەمدى سىزنىڭ يوشۇرۇن قابىلىيىتىڭىزنى بۇنىڭغا قوشساق ئىشىنىمەنكى، بىز جەزمەن ئۇتۇققا ئورتاق يېتىپ بارىمىز.

ئۇتۇق! نېمىدېگەن جازىبىدار سۆز - ھە! ئۇ گويا ئالتۇن، گويا ئىشقى - مۇھەببەت، گويا شېرىن مېۋە! بۇلارنىڭ مېڭىڭىزدىكى ئالمىشىشلىرى گەرچە ئۆزگىچە خىياللارغا تۇتىشىپ تۇرسىمۇ، يەنە ئوخشاشلا كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان شۇنداق بىر گۈزەل مەنزىرىگە باشلاپ بارىدۇ. سىز تۇرمۇشىڭىزدا تېخىچە بۇنداق گۈزەل مەنزىرىلەرنى تېپىۋالالمىدىڭىز، كۆردى دېگەندىمۇ ئۇخلىماي چۈش كۆرگەن چاغلىرىڭىزدا كۆردىڭىز، شۇنداقمۇ؟ تەقدىر ماڭا تەبەسسۇم قىلادۇ - قىلمامدۇ؟ ماڭا مەردانلىق بىلەن چوڭ - چوڭ بايلىق، قارا كۆزلەر تاشلىنىپ تۇرىدىغان مەرتىۋە، چەكسىز كۈچ، چەكسىز ئىرىكىلىك ھەتتا ھازىرقىدىن ئۈستۈنرەك مەرتىۋە بېرىمىدۇ - بەرمەيدۇ؟ دەپ ئويلىدىڭىز، شۇنداقمۇ؟

ئۇتۇق نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىيىن بولىدۇ؟

بىز ھەربىرىمىز مۆجىزە، ھەربىر ئادەمنىڭ قەلبىدە ئۈمىد يۇلتۇزلىرى ئەزەلدىن ئۆچمەيدۇ. بىز مەيلى ماشىنىسىز، دىربىكتور، سودىگەر، ئوقۇغۇچى، مودېل، يازغۇچى، ياغاچچى، كومپيۇتېرغا تەرتىپ تۈزگۈچى، ساراي خوجايىنى، كارخانىچى، باغۋەن، پايچى ئەلچىسى، ئائىلە خىزمەتچىسى بولايلى، ھەممىمىز ئوخشىمىغان دەرىجىدە شېرىن خىيال ۋە ئۈمىدلەردە بولىمىز. يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەكتىن غەم قىلمايدىغان ھەشەمەتلىك تۇرمۇش كەچۈرسەم، قەرزىدىن خالىي بولۇپ ئېسىل پىكاپلاردا ئولتۇرسام، نەپىس زىياپەتخانىلاردا مېھمان بولسام، چەت ئەللەرگە بېرىپ مەشھۇر جايلارنى ساياھەت قىلسام، داڭلىق ماركىلار چاپلانغان ئۆز كىيىملەر كىيىملىكتە دائىم تەييار تۇرسا، بالا - چاقام ئەڭ ياخشى مەكتەپلەردە ئوقۇسا دېگەنلەرنى كۆڭلىمىزدىن كەچۈرۈپ تۇرىمىز.

نېمىشقا شۇنداق ئۈمىدلەردە بولمايدىكەنمىز؟ بىز بۇ جاھانغا

تۆرەلگەندىن باشلاپلا بەزىلەر بىز تۇرغان بۇ دۇنيانى «پۇرسەتلەر چەكسىز» زېمىن دېمىگەنمىدى؟ بۇ راست - تە! نېمىشقا شۇنداق قىلمايدىكەنمىز؟ روشەنكى، جەزمەن شۇنداق قىلىش كېرەك. ئەمما ئادەمنى ئازابلان زەردىگۆش قىلىۋېتىدىغان ئىشلار يەنە بار - دە! بىز ئۇنداق ئۈمىدلەردە بولغان بىلەن كۆپچىلىكىمىز تېخى ئۇ شېرىن خىياللىرىمىزنى قانداق قىلىپ ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرۇشنى بىلمەي كېتىۋاتىمىز. شۇبھىسىزكى، ھەممىمىزدە ئەنە شۇنداق چەكسىز گۈزەل تۇرمۇشنى قۇرىدىغان زۆرۈر قوراللار بار، ئەمما بىز ئۇلاردىن قانداق پايدىلىنىشنى بىلمىسەك، بۇ قوراللارنىڭ نېمە كېرىكى؟! پىلان بولمىسا، خەرىتە ياكى چېرتىۋىژ بولمىسا، تولۇق ئەھمىيەتلىك، قىممەتكە باي بىر تۇرمۇشنى قانداق ياراتقىلى بولىدۇ؟

مەيلى باشلانغۇچ، تولۇقسىز ئوتتۇرا، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەر ياكى مۇقەددەس ئالىي بىلىم يۇرتلىرى بولسۇن، بىراق سىزگە نىشان تۇرغۇزۇش ھەققىدىكى ئاددىي ماھارەتلەرنى؛ ئۆزىڭىزنى ۋە باشقىلارنى ئىلھاملاندۇرۇشنى؛ قىيىنچىلىق ۋە مۇسابىقىلەرگە قانداق تاقابىل تۇرۇشنى؛ ئۆزىنى ئۆزى ھالاك قىلىدىغان ئادەتلەرنى قانداق تۈزىتىشنى؛ ۋاقىتتىن قانداق ئۈنۈملۈك پايدىلىنىشنى؛ ئۆزىڭىزنىڭ ئەمەلىيىتىدىن تاللاش ئېلىپ بېرىشنى؛ قانداق قىلىپ ئۆزىڭىزگە ئىشەنچ تۇرغۇزۇشنى؛ سىز قورقۇۋاتقان ئىشلارغا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى؛ قىزغىنلىقنى قانداق قوزغاشنى؛ ئۆزىڭىزنىڭ تۇرمۇشىنى قانداق تەشكىللەش ۋە باشقۇرۇشنى؛ بايلىقنى قانداق توپلاشنى؛ باشقىلارنى قانداق قىلىپ ئۆزىڭىزگە خىزمەت قىلدۇرۇشنى؛ ئۆزىڭىزنىڭ تەقى - تۇرقىنى ئۇتۇقلۇق زاتلاردەك تۈزەشنى؛ بالا - چاقىڭىزنى قانداق يېتەكلەش ۋە باشقۇرۇشنى؛ بېسىمغا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى؛ بەخت - سائادەتنى قانداق

ھېسابلاشنى ئۆگەتكەنمۇ؟ گەپنى يىغايلى، سىز شۇنىڭ ئۈچۈن بۈگۈنگىچە ياشاپ كەلدىڭىزكى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىڭىزنىڭ شىجائەت ۋە ئىرادىڭىزدىن بولدى. ئەمما بىز ھەرقاچان باتۇرلارچە ئالغا باسقۇن تەقدىردىمۇ، بىزدىكى ئاجىزلىقلار بىزنى قوغلاپ كەلدى، ئۇلارنىڭ روھىي دۇنيامىزدىكى تەسىرى يەنىلا ساقلىنىپ قالدى. بىز يەنىلا ئۆزىمىزنى بېسىۋالالماي تېلېۋىزورغا قارىدۇق ياكى گېزىت - ژۇرناللارنى ۋارقىلىدۇق، بىز قەلبىمىزنىڭ تېرەن جايلىرىدا بۇ ئاجىزلىقلىرىمىزنىڭ يەنىلا يىلتىزى ناھايىتى چوڭقۇرلۇقىنى ھېس قىلدۇق. ئەمما بىز يەنىلا ئۆزىمىزنى چاغلىماي نوپىلىق قىلىدۇق، كۆز ئالدىمىزدا مانا مەن دەپ تۇرغان شۇنچە كۆپ كىشىلەرنىڭ بايلىقى ۋە ئۇتۇقلىرىنى كۆرەلمىدۇق. ھالبۇكى بىز باشقىلارنىڭ ھەقىقەتەن ئۆزىمىزدىن ئۇتۇقلۇق ياشاۋاتقانلىقىنى ئېتىراپ قىلىشقا مەجبۇر بولىدۇق. بىز ھاياتىمىز مۇساپىسىدە تەكرارلانغان مانا شۇنداق ئەڭ قاراڭغۇ مۇھىتلارنى ئەسلىسەك، ھىندىرىك پ ر ئېيتقان مۇنۇ سۆزگە ئىقرار بولماي قالمايمىز: تارىخ ۋە تۇرمۇشتا ئوخشاشلا ئۇتۇق قازانغاندىلا ئىز قالدۇ.

ھەي، بۇ گەپلەر بەلكىم بەك كېچىكىپ قالغاندۇ. ئەجەب سىز چاڭ - توزانلار قاپلىغان، قىستا - قىستا ئىستىقچىلىققا تۇرۇپ بولمايدىغان پاكىر ئۆيىڭىزگە كىرىۋېلىپ، بۇ دۇنيانىڭ ئاجايىباتلىرىنىڭ يېنىڭىزدىن ئۆتۈپ كېتىشىگە چىداپ تۇرالامسىز؟ ياق! ھەرگىز ئۇنداق قىلماڭ!

كارامەتلىك بايلىق ۋە مۈلۈك

ھازىر بىز ئۆزىمىزنىڭ خەزىنىسىنى ئاقتۇرۇپ كۆرۈپ باقايلى. يېشىڭىز، ماھارىتىڭىز، ئۆسۈپ - يېتىلىش جەريانىڭىز، رەڭگى - رۇخسارىڭىز ياكى ئۆزلۈك تونۇشىڭىزدىن باشقا يەنە ئوبدان ئويلىنىپ كۆرۈڭكى، سىز ئوقۇپ يۈرگەن

ۋەنلەردە ئۆزىڭىزنىڭ تۇرمۇشىنى تېخىمۇ گۈزەللەشتۈرىدىغان ەرسىلەردىن نېمىلەرنى ئۆگىنىۋالدىڭىز، تازا ئېنىق ئويلىنىڭ، ۇلارنىڭ ئارىسىدا سىزنىڭ ئېھتىياجلىرىڭىزنىڭ ھەممىسىنى اندۇرىدىغان بىرەر نەرسە بارمۇ؟

ئالدى بىلەن ئىنگىلىز نەسرچىسى، تارىخشۇناسى، تەرجىمىھال بازغۇچىسى، پەيلاسوپ توماس كارلىنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى ئاڭلاپ باقايلى:

«ياخشى ئويلىنىپ كۆرەيلى، ئالىي مەكتەپ ۋە ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ بىزگە ئۆگەتكەن نەرسىلىرى بىز مەكتەپكە كىرگەن بىرىنچى كۈندىن باشلاپ ھېسابلىغاندا كىتاب ئوقۇشتىن باشقا نەرسە ئەمەس. بىزنىڭ بىلىدىغىنىمىز ئوخشىمىغان تىللاردىكى كىتابلار، ئوخشىمىغان پەنلەرگە ئائىت كىتابلار، ئوخشىمايدىغان ھەرپلەردە يېزىلغان كىتابلار، شۇنداقلا خەت شەكىللىرى ئوخشىمايدىغان كىتابلاردىنلا ئىبارەت. بىلىم ئېلىشنى ئويلايدىكەنمىز، نەزەرىيە بىلىملىرى بولسا بىردەك كىتابلاردىن ئالساڭلا بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ھەقىقىي مەكتەپ بىزدە ساقلىنغان زور بىر تۈركۈم كىتابلاردۇر!»، «خۇددى كارل ئېيتقاندەك، ھازىر سىزنىڭ ئالدىڭىزدا تۇرغان «ئۇتۇقنامە» كىتابلار دېڭىزىدىكى بىرىدۇر. بۇ كىتابتا بىر يۈرۈش بىلىم، پاراسەت، ماھارەت ۋە پىرىنسىپلار بار. بۇلار دۇنيادىكى ئەڭ بۈيۈك ئەسەرلەردىن تەرمە قىلىنغان بولۇپ، سىزنىڭ قانداق قىلىپ ئۇتۇق قازىنىشىڭىزغا ئاتاپ تاللانغان. ئىشىنىمەنكى، بۇ كىتاب سىزگە ئوخشىمايدىغان بىر ئۇسۇلنى ئۆگىتىپ، سىزنى ئەڭگۈشتەرگە ئىگە قىلىدۇ. چۈنكى بۇ كىتابتىكى مەزمۇنلار بىردەك زامانلارنىڭ سىنىقىدىن ئۆتكەن، ئەمەلىيەت ئىشلەتكەن ھامان ئۈنۈم بېرىدىغان ئەڭگۈشتەرگە ئىگەلىكىنى ئىسپاتلىغان بايلىقلاردۇر.»

ئەمما، شۇنى ئېسىڭىزدە ساقلاڭكى، سىز ئۈچۈن يۈزلەپ،

مىڭلاپ ئۇتۇق ماھارەتلىرىنىڭ قورشاۋلىرىغا كىرىۋېلىشنىڭ ھاجىتى يوق. ئېھتىمال بۇ كىتابتىكى بىرەر ماھارەتمۇ سىزنىڭ تۇرمۇش ۋە خىزمىتىڭىزنى مۇجىزىگە تولدۇرۇۋېتىشى مۇمكىن. بۇ «ئۇتۇقنامە» ئىلكىدە ئۆگىنىش ئۈچۈن سىزدە پەقەت كىتاب ئوقۇش قابىلىيىتى، بۇنىڭغا قوشۇپ ئوتتەك يېنىپ تۇرىدىغان قىزغىنلىق، يالقۇنلاپ تۇرىدىغان ئارزۇ ۋە ئىشلەيدىغان بىر غايە بولسىلا كۇپايە قىلىدۇ. سىز ئاۋۋال ئوقۇڭ، ئوقۇشنى باشلىغاندىلا قەلبىڭىزدىكى ئۇچقۇنلارنىڭ ۋىل - ۋىل قىلىپ يانغىغا ئايلىنمايۋاتقانلىقىدىن ئەنسىرىمەڭ، بۇنىڭدىن قورقۇشنىڭ ھاجىتى يوق، ئۇچقۇنلار تېمپىراتۇرىسى ئاستا - ئاستا كۆرۈلىدۇ؛ تەدرىجىي ئىچكىرىلەپ بەرگىنىڭىزدە تۇرمۇشىڭىزدىكى ئۆزگىرىشنىڭ ئاسمان - زېمىن پەرقلىگەنلىكىنى بايقايسىز.

بۇ كىتابتىن قانداق قىلىپ زور دەرىجىدە پايدىلىنىش كېرەك؟

سىز باشتىن - ئاخىر تولۇق ئوقۇڭ، بىرەر دەرسنىمۇ چۈشۈرۈپ قويمىڭ. ھەر بىر دەرسنىڭ تەرتىپى تەكرار دەڭسەش ئارقىلىق كۆڭۈل قويۇپ ئورۇنلاشتۇرۇلدى. بۇنىڭدىن مەقسەت بۈگۈنكى ھالىتىڭىزدىن تەرتىپلىك ھالدا ئاخىرقى كۈنلەردە يېڭىباشتىن يارالغان ئۆزلۈكىڭىزنى كۆرۈش ئۈچۈندۇر.

سىز ھازىر خۇددى دېڭىزدەك پايانسىز بايلىققا يۈزلەندىڭىز، مۇبادا تەرتىپ بىلەن قەدەممۇ قەدەم ئىلگىرىلىشىڭىز، ھەزىم قىلىپ ئۆزلەشتۈرسىڭىز ھەزىم قىلىشىڭىز ئاسان بولۇپلا قالماي، ئۈنۈم قازىنىشىڭىزمۇ كۆرۈنەرلىك بولىدۇ. ئەڭ ئەلا نەتىجىگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن مەن خېرىدارلىرىمنىڭ ھەر كۈنى بىر دەرسنى ئوقۇشنى ئۈمىد قىلىمەن. شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى، بىز ئىختىيارسىزلىقىمىز بىلەن خىزمەتكە چۈشكەندە ناھايىتى كۆپ تەسۋىرلىگۈسىز ياخشى ئىشلار يۈز

بېرىدۇ. ئويغانغان ۋاقتىڭىزدا سىز ئېسىڭىزدە قالغان نەرسىلەرنىڭ شۇنچە كۆپلۈكىنى بايقايسىز. شۇڭا، ھەممىنى بىراقلا ئېسىڭىزگە ئېلىۋېلىشقا ئالدىراپ كەتمەي، سەۋر - تاقەت بىلەن ھەر بىر جىلدىنى ئوقۇپ، پىر كامىللارنىڭ كۆرسەتمىسىنى ئەستايىدىل قوبۇل قىلىڭ. سىز شۇ چاغدىلا ئۇنۇققا بارغان ھامان چۆچۈپ كەتمەي بىمالال تۇرالايسىز.

مۇبادا سىز ئايال بولسىڭىز كىتابىمىزدىكى بىرنەچچە دەرسلىكتە ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان «بۈيۈك ئەرلەر ئاۋازى» غا ئېرەن قىلىپ كەتمەڭ. بۇ ئىشلار سىزنىڭ بۇ كىتابتىن جەۋھىرىي بىلىملەرنى ئېلىشىڭىزغا دەخلى قىلمىسۇن. دەرسلەرنىڭ كۆپچىلىكى X X ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا، خوتۇن - قىزلار ئازادلىق ھەرىكىتى باشلىنىشتىن بۇرۇن يېزىلىپ بولغان. مەن سىزنى ئاگاھلاندۇرىمەنكى، مۇبادا بەزى مەزمۇنلاردا بىر تەرەپلىملىك بولۇپ قالغان تەقدىردىمۇ، ئۇلار يەنىلا ئاشۇ دەۋرنىڭ قوشۇمچە مەھسۇلاتى، خالاس. ھازىر ئۇتۇق ھەرگىز ئەرلەرنىڭ پاتېنىتى ئەمەس. ئاياللاردىمۇ خۇددى ئەرلەرگە ئوخشاش ئۇتۇق قازىنىش ھوقۇقى ۋە ئىمكانىيىتى بار.

مەن يەنە بىر ئىشنى تەكىتلەشنى لايىق تاپتىم. مۇبادا، قوشۇلسىڭىز بۇ كىتابنى ئوقۇغاندا ھېكايە - چۆچەك ئوقۇغان چاغلاردىكىدەك ئۆزىڭىز باغدا، كۆڭلىڭىز تاغدا يۈرىدىغان پەرۋاسىزلىقنى قىلماڭ، شۇنداقلا تىياتىر كۆرگەندەك ئۆزىڭىزنى سەھنىنىڭ سىرتىدا قويۇپ، باشقىلارنىڭ سەنئەت نومۇرىنى كۆرۈۋاتمەن دەپ قالماڭ. شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، ئۇستازلىرىڭىزنىڭ ھەممىسى غەيرەت - شىجائەتكە تولغان، مۇستەھكەم، تەۋرەنمەيدىغان، قەلبىدە ئىلھاملار جۇش ئۇرۇپ تۇرىدىغان پىر كامىللاردۇر. شۇڭا ھەرگىز ئۇنداق تۇزاقلىرىغا چۈشۈپ قالماڭ، سىز ئۇلارنىڭ خاسلىقى، خۇسۇسىيىتى، سالاپىتى، سۆزمەنلىكلىرىدىن تەسىرلىنىپ، ئۆز

مەقسىتىڭىزنىڭ ئۇلار ئوقۇتۇۋاتقان ئۇنۇققا يېتىپ بېرىشقا شەرت بولغان ماھارەت ۋە پىرىنسىپلارنى ئىگىلەش ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالماڭ.

بۇنداق ئەھۋاللاردىن قانداق ساقلىنىش كېرەك؟ بۇ ناھايىتى ئاددىي ئىش. سىز بۇ كىتابنى ئوقۇشقا كىرىشكەندە قوللىڭىزغا بىر تال قېرىنداش ئېلىپ، ئۆزىڭىزگە پايىدلىق جايلارغا كەلگەندە شۇ جاينىڭ ئاستىغا سىزنىڭ مانا مۇشۇنداق كىچىككىنە بىر تۈرلۈك ئەپ سىز ئوقۇغان بىر جۈملە ياكى بىر ئابزاس سۆزنىڭ ئېسىڭىزدە قېلىش نىسبىتىنى ئۈچ ھەسسە ئۆستۈرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە سىز شۇ جەھەتتىكى پىكىر ۋە يېتەكچى پىرىنسىپلارنى ناھايىتى تېزلىكتە يادىڭىزغا كەلتۈرەلەيسىز. توغرا، يەنە ئۆزىڭىزگە كۈچلۈك تەسىر كۆرسەتكەن، ئىلھام بولغان تەكلىپ ۋە ئۇسۇللارنى ئالاھىدە بەلگىلەر بىلەن ئايرىۋالسىڭىزمۇ بولىدۇ. شۇنداق بولسا بۇلار كۆزىڭىزگە تېخىمۇ تاشلىنىپ تۇرىدۇ. مۇبادا سىزدە گۇمان ياكى باشقىچە پىكىر بولغان بولسا بۇنىڭغا سىز بىرەر ئۈندەش ياكى سوئال بەلگىسى قويۇپ قويىسىڭىزمۇ بولىدۇ. چۈنكى بۇ ھەر نېمە دېگەن بىلەن سىزنىڭ شانلىق ئەتىڭىز ئۈچۈن تەييارلانغان خۇسۇسىي دەرسلىك.

ھەممە سىزگە باغلىق

كۆپ ساندىكى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىغا ئوخشىمىغان ھالدا بىزنىڭ بۇ جەمئىيەت مەكتىپى دەپ ئاتالغان بۇ «ئۇنۇقنامە» نىڭ ئوقۇش پۈتكۈزۈش مۇراسىمى، ئوقۇش پۈتكۈزۈش شاھادەتنامىسى يوق، ھەرقانداق بىر شەكىلدىكى مەۋسۇملۇق ئىمتىھانلىرىمۇ يوق. تەبىئىكى، بىردىنبىر مۇكاپات قەلب تىنچلىقى، ئۆزلۈك مەنۇنىيىتى، ئۆزىدىن پەخىرلىنىش، شۇنداقلا بايلىقنىڭ توپلىنىشىدۇر. ئەمما بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىڭىزنىڭ

تىرىشچانلىقىغا، تۇرمۇشنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن قىلغان مائىۋىلىرىڭىزغا باغلىق بولىدۇ.

تارىخ شەخسلەر كۈرەش قىلغان ھېكايىلەر بىلەن تولغان. ھەر بىر ئادەم بۇ كىتاب ئارقىلىق ئۆزىنىڭ يېڭى سەھىپىسىنى ئاچسا بولىدۇ. نام - شەرىپىڭىزنىڭ شانلىق ئوبرازلار، ھەممە ئادەم ھۆرمەتلەيدىغان ئۇلۇغلارنىڭ ئىسمى بىلەن تولغان ئاشۇ بەتلەردە كۆرۈنۈشىنى ئۈمىد قىلىمەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى پۈتۈنلەي سىزگە باغلىق، سىزگە ۋاكالىتەن تۇرمۇش كەچۈرۈشۈپ بېرىدىغان، سىزگە ۋاكالىتەن ئۇتۇق قازىنىشىپ بېرىدىغان ئادەم يوق.

خوش ئەمىسە، ئەمدى گەپنى سىزدىن ئاڭلايلى...

— ئوڭ مائىدو

مۇندەرىجە

- 1 - دەرس ئۆز ئۆتمۈشىگە قانداق قاراش كېرەك 1
- 2 - دەرس ئۆزىنىڭ ئۇتۇق ماركىسىنى قانداق ھاسىل قىلىش كېرەك 14
- 3 - دەرس ئۆزىنىڭ بەخت - تەلىپىنى قانداق ھېسابلاش كېرەك 28
- 4 - دەرس مەغلۇبىيەتنىڭ بەلگىسىنى قانداق پەرق ئېتىش كېرەك 41
- 5 - دەرس قانداق قىلغاندا مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدىغان چوڭ توسالغۇنى يەڭگىلى بولىدۇ 59
- 6 - دەرس مۇۋەپپەقىيەت سەپىرىدىكى خىرىسقا قانداق يۈزلىنىش كېرەك 86
- 7 - دەرس سىز ئۆزىڭىزگە خىيالىڭىزنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش پۇرسىتىنى قانداق بېرىسىز 110
- 8 - دەرس سىز پۇرسەتنى قانداق تۇتىسىز 125
- 9 - دەرس ئادەم قانداق قىلغاندا ئەڭ زور چەكتە ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشلىتەلەيدۇ 147
- 10 - دەرس سىز ئالماس كېنىڭىزنى قانداق روناقتا تاپقۇزالايسىز 168
- 11 - دەرس سىز كۆڭلىڭىزدە ئويلىغان ئىشنى قانداق ۋۇجۇدقا چىقىرىسىز 184
- 12 - دەرس قانداق قىلغاندا چەكسىز ئىقتىدارىنى ئىشلىتىش ئارقىلىق تۇرمۇشنى ئۆزگەرتكىلى بولىدۇ 196
- 13 - دەرس قانداق قىلغاندا ئۆزىنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى

كېلەچەكنى زېرەكلىك بىلەن پىلانلاش ئۈچۈن، ئۆتمۈشنى تولۇق چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭدىن ھۆزۈرلىنىشنى ئۆگىنىش كېرەك.

- نوۋىن كوتتېن

1 - دەرس

ئۆز ئۆتمۈشىگە قانداق قاراش كېرەك

گۈزەل تۇرمۇشنىڭ بىرىنچى قەدىمىنى باشلامسىز؟
مۇبادا «ھەئە» دېسىڭىز، ئۇنداقتا بۇ سەھىپىگە يېزىلغان
ئىككى كەلىمە گەپنى ئېسىڭىزدىن چىقارماڭ: «سىزگە ۋاكالىتەن
تۇرمۇش كەچۈرۈشۈپ بېرىدىغان، سىزگە ۋاكالىتەن ئۇتۇق
قازىنىشىپ بېرىدىغان ئادەم يوق!»

خۇددى ئىدۋارد ھوتمان مەشھۇر ئەسىرى «مەغلۇبىيە تېچىلەرگە
تەكلىپ» دېگەن كىتابىدا ئېيتقاندا ئادەمنىڭ بۇ دۇنيادا
ياشمىقى تەس، يۈز - ئابروۋى بىلەن ياشىماق تېخىمۇ تەس؛
ئۆزىنى ھەقىقىي تۈردە چۈشەنمەك تەس، ئۆزىگە ئامراق بولماق
تېخىمۇ تەس. ئەمما بىز جەزمەن ياشىشىمىز، تۇرمۇشتا يەنە بىر
ئادەم بىلەن زوبىرو بولۇشىمىز شەرت.

ئۇ ئادەم ئەلۋەتتە ئۆزىڭىز، ئۇنداقتا يەنە سىز كىم؟ بىزدىكى
نۇرغۇن ئادەملەر ئاپتوموبىلنى قانداق ھەيدەشنى بىلىگەن بىلەن
ئۆزىنى قانداق باشقۇرۇشنى بىلمەيدۇ، بۇ نېمىدېگەن چاتاق ئىش -
ھە!

مۇبادا بىراۋ سىزنىڭ نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىڭىزنى
سورسا، بەلكىم مەن پىرىكازچىك، كومپيۇتېر تەرتىپچىسى،
مودېل، پايچىلار ئەلچىسى، شوپۇر، ياغاچچى ياكى ئاللىقانداق بىر
كەسپنى خالىغانچە دەپ بېرەرسىز، ئەمما بۇنداقتا سىز

ئاشۇرۇپ ئۆز ئىشەنچىنى كۈچەيتكىلى بولىدۇ 205
14 - دەرس قانداق قىلغاندا پاسسىپ روھىي كەيپىيات
ئۈستىدىن غالىب كەلگىلى بولىدۇ؟ 225
15 - دەرس قانداق قىلغاندا ئىنتىزار بولۇۋاتقان سەنئەتتىن
مەنپەئەتلەنگىلى بولىدۇ 248
16 - دەرس قانداق قىلغاندا جاسارەتنى ئۇرغۇتۇپ، خەتەزگە
تەۋەككۈل قىلغىلى بولىدۇ 269
17 - دەرس ئۆزلۈكنى قانداق رىغبەتلەندۈرۈش كېرەك 290
18 - دەرس ئۆزىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش تەرتىپىنى
قانداق بېكىتىسىز 310
19 - دەرس قانداق قىلغاندا ئوتلۇق مۇھەببەتنى مەڭگۈ
داۋاملاشتۇرغىلى بولىدۇ 330
20 - دەرس قانداق قىلغاندا ناچار ئادەتنى ئۆزگەرتكىلى
بولىدۇ 339
21 - دەرس قانداق قىلغاندا بۈگۈنكى ئىشنى ئەتىگە
قالدۇرمىغىلى بولىدۇ 352
22 - دەرس ۋاقىتنى قانداق قەدىرلەش، قانداق ئىشلىتىش
كېرەك 376
23 - دەرس قانداق قىلغاندا ۋاقىتنى ئەڭ ياخشى تەقسىملەپ
بىرىنچى ھوقۇقنى ئويلاشقا بولىدۇ 387
24 - دەرس قانداق قىلغاندا ئۆز تۇرمۇشىڭىزنى رەتلىك
ئورۇنلاشتۇرالايسىز 402
25 - دەرس قانداق قىلغاندا ھەق قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش
قائىدىسىنى ئىشلەتكىلى بولىدۇ 430
26 - دەرس قانداق قىلغاندا پۇل تېپىشنىڭ ماھىرى بولغىلى
بولىدۇ 453

خاتالىشىپ قالسىز.

سىز شۇغۇللىنىۋاتقان كەسىپلەر بىز كۆپچىلىكىمۇ ئورتاق مەشغۇل بولىدىغان كەسىپلەر بولۇپ، ئۇنى «تۇرمۇش» دەپلا ئاتاش مۇمكىن. ئۆزىڭىزنىڭ كىملىكىنى تېزلىكتە چۈشىنىۋېلىڭ، نېمە بولۇپ ھازىر بۇ ھالغا چۈشۈپ قالدىڭىز، ھە دەپسىلا ئىچىڭىزنى پۇشۇرۇپ يۈرگەن بىرمۇنچە گۇمان ۋە تەشۋىشلەرگە دەرھال روبىرو تۇرۇڭ. خۇش، ئەمەس، ئىشىنى تېزىرەك باشلىۋېتەيلى...

مەن ئۇنى گېئورگى دەپ ئاتىدىم، چۈنكى مەن ئۇنى كۆرگەندە ئۇ ئېسىنى تولۇق يوقاتقان بىمار ھالىتىدە ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىسمىنىمۇ ئېيتىپ بېرەلمەيتتى، بۇرۇنقى ئىشلارنى تامامەن ئۇنتۇپ كەتكەن ئىدى. ھەتتا ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە قانداق كېلىپ قالغانلىقىنىمۇ بىلمەيتتى. مۇبادا ئۇ بۇرۇن ئۇچقۇچى بولغان بولسا، ئۇ «ئايرىپىلان» ھەيدەپ كېتىۋاتقاندا ۋەقە چىقىپ بۇ يەرگە چۈشۈپ كەتكەن بولۇشى ئېھتىماللىققا ئەڭ يېقىن ئىدى. گېئورگى ھوشىغا كەلگەندە ئۆزىنىڭ قاراڭغۇ بىر ئۆڭكۈردە ياتقانلىقىنى بايقىدى. ئۇ مىدىرلىدى، چۈنكى ئۇنىڭ سۆڭەك - ئۈستىخانلىرى ئېغىر جاراھەتلەنمىگەنىدى. ئەمما مېڭىسى ئانچە ئىشلىمەس بولۇپ قالغاچقا، ئۇ شۇ ھامان يەنە ئېسىنى يوقاتتى. گېئورگى ئۆزىنىڭ بۇ غاردا زادى قانچە ئۇزۇن ياتقانلىقىنى بىلمەيتتى، ئۇ زەئىپلىشىپ كەتكەچكە بىر مىدىرلاپ، بىر ھوشىدىن كېتىپ مەلەخ - مەلەخ يېتىشتىن باشقا ھېچقانداق قىلالمايتتى. ئەمما ئۇنىڭدا سەزگۈ كۈچلۈك بولمىغاچقا، ئۆزىنى ئىللىق بىر ئۆيدە ھېچنەرسىگە زوقى يوق ھالدا ھۇزۇرلىنىپ ياتقانداك ھېس قىلدى، «بۇمۇ بولدى، بۇنىڭدىن ناھايىتى مەنۇنمەن» دېگەندەك قىلىپ پۈتۈنلەي غەمىسىز ھۇزۇرلاندى.

ئەمما ئۇ شادلىق باغچىسىنى ناھايىتى تېزلىكتە يوقىتىپ

قويدى. گېئورگى ئۆزىنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن تولىمۇ ئەدەپسىزلىك بىلەن بۇ قاراڭغۇ غاردىن يورۇقلۇققا تارتىپ چىقىرىلىۋاتقانلىقىنى بايقىدى. بۇ ئۇنىڭ ۋەقە يۈز بەرگەندىن كېيىنكى بىرىنچى قېتىملىق قورقۇشى ئىدى، بىر خىل ۋەھىمە ئۇنىڭ يۈرىكىنى قاپلىۋالدى، ھەتتا ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىكى ھەربىر ھۈجەيرە، ھەربىر تال تۈك ھۈجەيرىسىمۇ ۋەھىمدىن تىترەشكە باشلىدى. قاراڭغۇلۇقتىن تۇيۇقسىز چىقىۋاتقان گېئورگى كۈچلۈك نۇرنىڭ زەربىسىدىن ئۆزىنى يوقاتتى - دە، ئىككى كۆزىگە قاراڭغۇچىلىق تىقىلىپ، ھېچنېمىنى كۆرەلمىدى، بىراق قۇلىقىنىڭ تۈۋىدە تۈرلۈك ئاۋازلارنىڭ جاراڭلاۋاتقانلىقىنى ۋە جاندىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان سوغۇق ئازابىنى تۇيۇپ تۇردى ھەمدە ئۆزىنى مۆكۈۋالغان غاردىن تارتىپ چىقىۋاتقان يەرلىك ئادەملەرنىڭ يەنە زىندانغا تاشلىۋەتكەنلىكىنى بىلىۋالدى.

ئەمەلىيەتتە، يەرلىك ئادەملەر ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى ئەمەس ئىدى. ئۇلار گېئورگىغا كىيىم - كېچەك كىيىدۇردى. ئۇ ئويغانغان ھامان ھۆڭرەپ يىغلاپ كەتتى. مۇبادا بىر ئادەم قېلىپ ھالىدىن خەۋەر ئالمىغۇدەك بولسا، ئۇ تېخىمۇ ئۇن سېلىپ ۋارقىرايتتى، بۇ ئەدەپسىزلىك بولاتتى، ئەلۋەتتە. ئەمما بۇنداق كۈن بىزنىڭ بېشىمىزغا كېلىپ قالسا قانداق قىلارمىز، دەيسىلەر. گېئورگى ئەنە شۇنداق ئاجىز ۋە يار - يۆلەكسىز ئىدى، ئەتراپىدا ناتونۇش ئادەملەر يۈرەتتى، ئۇ نېمە قىلىمەن، نېمە قىلالايمەن، دېگەندەك ئويلىرىنى زادىلا قىلالمايتتى. كالىسى بۇنداق ئىشلىمەس بولۇپ كەتكەننىڭ ئۈستىگە ئۇ مىدىر - سىدىر قىلىسلا تەنلىرى ئاغرىپ كۆزىگە قاراڭغۇچىلىق تىقىلىپ كېتەتتى، ئۆزىنىڭ ھايات تۇرۇۋاتقانلىقى، باشقىلارغا تايىنىپ ياشاۋاتقانلىقىدىن باشقا گېئورگى ھېچنېمىنى بىلمەي ياتاتتى.

كۈنلەر بىرىنىڭ كەينىدىن بىرىنى قوغلاپ ئۆتۈۋەردى. گېئورگىنىڭ ئاغرىق ئازابى ئاستا - ئاستا پەسىيىشكە باشلىدى.

ئۇ مېڭە ۋە روھنىڭ غۇۋا بۇرجەكلىرىدىن ئاستا - ئاستا ئويغىنىپ ئۆزىنىڭ تېنىدە تەدرىجىي ياخشىلىنىش بولۇۋاتقانلىقىنى، ئەس - ھوشنىڭ ئەسلىگە كېلىۋاتقانلىقىنى سەزدى. شۇنىڭ بىلەن گېئورگى ئۆزىنىڭ نەدە تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئويلاپ تېپىشقا، يەرلىك ئادەملەرنىڭ ئۆزىگە دوستانە مۇئامىلىدە بولۇۋاتقان - بولمايۋاتقانلىقىنى بىلىشكە تەمشەلدى. گېئورگى يەرلىك ئادەملەرنىڭ ئۆزىگە بىر ئايالنى ھەمراھ قىلىپ قويغانلىقىنى بىلدى. گېئورگى نېمىگە ھاجەت بولسا ھەممىنى ئۇ ئايال تەخ قىلىپ بېرەتتى، بۇ ئايالنىڭ بىر ئەر ياردەمچىسى ئاندا - ساندا كۆرۈنۈش قىلىپ تۇراتتى. گېئورگى بۇلارنى كۆرۈپ ئۆزىنىڭ بېشىدىن سەل - پەل خاتىرجەم بولۇشقا باشلىدى. ئەمما ئۇنىڭ ئۆڭكۈردىكى خاتىرجەملىك بىلەن ئاددىي، ھۇزۇرلۇق تۇرمۇشقا خۇمارى تۇتۇپ تۇراتتى. لېكىن چىدىغۇسىز سېغىنىشتا بولمايتتى. ئەتراپتىكى مۇھىت بارغانسېرى ئۇنىڭ مېھرىنى تارتىپ خۇددى ئۇنى بىر ھوسۇل ئالغاندەك تۇيغۇغا كەلتۈرۈشكە باشلىدى. چۈنكى ئۇ پەرۋىشچى ئايالنىڭ تەبەسسۇم قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇ ئاشۇ تەبەسسۇم ئىلھامى بىلەن ئۆزىنىڭ بۇ يەردىكىلەر بىلەن بىللە ئۆتۈپ كېتىشكە كۆزى يەتتى، ئۇ ئايالغىمۇ تەبەسسۇم قىلىدىغان بولدى. ئۇنىڭ تەبەسسۇمى ئۇ ئايالدا ئاجايىپ خۇشاللىق قوزغىدى، ئۇ دەرھال يەرلىك ئادەملەرنى ئۇنى كۆرۈپ بېقىشقا چاقىردى. گېئورگى جامائەتكە تەبەسسۇم قىلدى، ئۇ مۇشۇنداق قىلىشنى جامائەت ياقىتۇرىدۇ، دەپ ئويلىدى.

گېئورگى ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن بارغانسېرى جانلىنىشقا باشلىدى. ئەمما بۇ يەنە ناھايىتى ئاستا جەريان بولۇپ، ئۇ ئۇخلاشتىن باشقا ھېچنېمە قىلمايتتى. ئويغانغان ھامان ئوڭدا ياتقىنىچە تورۇسقا قاراپ، ساقايسام ئەركىن - ئازادە مېڭىپ يۈرەلمەيمۇ، ئۆزۈمنىڭ زادى قانداق يەرگە چۈشۈپ قالغىنىمنى

بىللەرمەنمۇ، كىملىرى بىلەن ئۇچرىشارمەن دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن كەچۈرەتتى. گېئورگى ئەتراپتىكىلەرنىڭ مۇئامىلىسىدىن باشقا يەرلىك ئادەملەرمۇ ئۆزىگە قاراۋاتقان ئايالغا ئوخشاش بولۇشى مۇمكىن دەپ قارىدى - دە، كۈچىنىڭ بارىچە شۇ ئايالدىن يىپ ئۇچى ئىزدەشكە باشلىدى، ئۇنىڭ گەپ - سۆزىدىن، تەلەپپۇزىدىن ئۇنىڭ خۇشال ياكى خاپا بولغانلىقىنى پەملىدى، ئۇنىڭ ئۆزىگە قىلغان مۇئامىلە ئۇسۇلىدىن ئۆزىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن جامائەتنىڭ ئۆچمەنلىك ۋە دوستانىلىقىغا قانداق مۇئامىلە قىلىشنى پەملىدى. ئۇ قورسىقى ئاچقانلىقىنى مەلۇم قىلىپ قانچىلىك ۋاقىتتا تاماق كەلتۈرۈلگەنلىكىنى ھېسابلاپ بۇنىڭدىن كېيىن تۇرمۇش بۇيۇملىرىنى قولغا كەلتۈرۈشنىڭ ئاسان ياكى قىيىن بولىدىغانلىقىنى پەرز قىلدى. گەرچە ئۆزى بۇلارنىڭ تىلىنى بىلمىسىمۇ، ئەتراپتىكىلەرنىڭ گەپلىرىگە دائىم دىققەت قىلىپ بۇ يەرلىكلەرنىڭ ئۇرۇشقا ياكى چىقىشقا قىلغۇ ھۆكۈم قىلدى. ئايال ئۆزىگە مۇلازىم بولغاندا ھەرقاچان ئۇنىڭ چىرايىنى كۆزىتىپ ئۇنىڭ تارتىنچاق ياكى مەردانە ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلدى.

گېئورگى ساقىيىپ ئورنىدىن تۇرغان ھامان، تۇرمۇش ئۆزىنى مۇشۇ يەرلىكلەرگە قوبۇل قىلىدۇرۇش - قىلدۇرالماسلىقىغا باغلىق بولۇپ قالىدىغانلىقىنى بىلەتتى. شۇڭا، ئۇنىڭ ئەڭ بىلگۈسى كېلىدىغان ئىش ئۇ ئايالنىڭ ئۆزىگە قانداق قارايدىغانلىقى بولدى. ئۇ بۇ ئايالنىڭ تەقى - تۇرقى، ئىش - ھەرىكىتىنى كۆزىتىپ تۈرلۈك ئۇچۇرلارنى توپلىدى: كىشىلەرنى ئۆزۈمگە ئامراق قىلالاممۇ؟ كىشىلەرنى ئەجەب مېھرىبان، ئىززەتلىك، سۆيۈملۈك، ئوماق ئادەم ئىكەن دېگۈزەلمەيمۇ؟ جامائەتنىڭ ھېسداشلىقى، ھەۋىسىنى قوزغىيالاممۇ؟ ھېچ ئادەم كۆزىگە ئىلمىسا قانداق قىلارمەن؟ گېئورگىنىڭ ئەس - يادى مانا مۇشۇنداق ئىشلارنى ئويلاش بىلەن ئۆتمەكتە ئىدى.

شۇڭا گېئورگى بۇ ئايال ياخشى كۆرگەن تەرەپلىرىنى ياخشى كۆردى؛ ئۇ ياخشى كۆرمىگەن تەرەپلىرىگە نەپەرەتلەندى. شۇنداق قىلىپ بارا - بارا گېئورگى بۇ ئايالنى بىر ئەينەك قىلىۋالدى ۋە بۇ ئەينەك ئارقىلىق ئۆزىنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ ماڭدى.

گېئورگى بۇ ئايالغا شۇنداق بېقىنىپ كەتتىكى، ئۇ بولمىسا «ئەمدى ئۇ كەلمەي قالارمۇ» دەپ ئۈمىدسىزلىنىدىغان بولۇپ قالدى. بەزىدە ئۇ ئايالنىڭ ئۆزىنى تاشلىۋېتىدىغانلىقىنى ئويلىسا، يېڭىۋاشتىن غەمگە پېتىپ ئۆزىنى تۇتۇۋالمايتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇ ئايالنىڭ كۆپ قىسىم ۋاقتى، غەمخورلۇقى ۋە دىققىتىنى ئىگىلىدى، ئۇزاق كۈنلەرنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ئۇنىڭمۇ ئۆز ئالدىغا ئايرىم تۇرمۇشى بارلىقىنى بىلدى. ئايالنىڭ تۇرمۇشى ھەرگىز گېئورگىنى مەركەز قىلمايتتى، چۈنكى ئۇلار يىلتىزىدىن باشقا - باشقا ئادەملەر ئىدى. دەسلەپتە، ئۇ ئايالنى خۇددى ئۆزىنىڭ بىر قىسمىدەك كۆرگەن ئىدى. چۈنكى ئۇ ئايال گېئورگى پۇتىنى يۆتكەي دەپسە ئۇنىڭغا لايىق نەرسە ئەكېلىپ بېرەتتى، قولىنى ئۇزاتقان ھامان ئۇنىڭغا يېمەكلىك ئېلىپ يېدۈرۈپ قوياتتى. ئاجىزلىق گېئورگىنى ئەنە شۇنداق قورقۇنچاق، خۇددى كېسەل ئادەملەر ئۆزىنىلا مەركەز قىلغاندەك ئۆزىنى مەركەز قىلىدىغان ئادەمگە ئايلاندۇرۇپ قويغان ئىدى.

بۇ ئىككىيلەن ئۇزاققىچە بىللە تۇرغاچقا تەبىئىي ھالدا ئۆزئارا ھېسسىيات پەيدا بولدى، ئۇلار ئۆزلىرىگە تىل ئېختىرا قىلىپ، قول ئىشارىسى ۋە ئاۋازلىرى ئارقىلىق مەقسەتلىرىنى ئۇقتۇردى. ئايال گېئورگى نېمە دەپسە ماقۇل دەپ ھەممە ئىشنى تىل قىلىپ بېرەتتى. شۇڭا، ئۇ ئەمدىلىكتە ئۇ ئايالنى تېخىمۇ چۈشەندى، ئۇنىڭ كەيپىياتىنى بىلىپ تۇرىدىغان، چىرايىدا كۆرۈلۈۋاتقان ئالامەتلەرنىڭ مەنىسىنىمۇ بىلىدىغان دەرىجىگە يەتتى. ئۇلار بەزىدە بەھرىنى ئېچىپ كۈلۈشۈپ كەتسە، بەزىدە

ئۇنى چىقارماي جىم ئولتۇرۇشىدىغان، بەللىرىنى تۇتۇشۇپ ئوينىشىدىغان، بىر - بىرىنى خۇش قىلىشىدىغان، بىرى - ئۆزىنى ئەخمەق قىلىشىدىغان بولدى. ئۇلار بىر قېتىم ئوينىشىۋاتقاندا گېئورگى ئۆزىنىڭ خېلى كۈچلىنىپ قالغانلىقىنى نامايان قىلىش ئۈچۈن ئۇنى چىمداپ قويۇۋىدى، ئۇ ئايال شارىتىدە ئۆزىنى تارتىپ قوشۇمىسىنى تۈرگىنىچە بىر نېمىلەرنى دەپ چىقىرىپ كەتتى، گېئورگى قورققىنىدىن نېمە قىلارنى بىلمەي قالدى. گېئورگىنىڭ ئۇنىڭغا زىيان - زەخمەت قىلىش خىيالى يوق ئىدى. ئەمما ئۇ بۇ ئارقىلىق يەرلىكلەرنىڭ بۇنداق قىلىقلارنى ياقتۇرمايدىغانلىقىنى بىلىۋالدى، شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بۇنىڭغا ئوخشاش ھەرقانداق تەلپۈنۈشلەرنى مەھكەم يوشۇردى.

ئاندا - ساندا كۆرۈنۈش قىلىدىغان ھېلىقى ئەر كىشىگە كېلىدىغان بولساق، گېئورگى ئۇنىڭ بارغانسېرى ئۆزىگە قىزىقىپ قېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى، ھەتتا بەزىدە ئۇنىڭ بىلەن تېخىمۇ ئىرىكىن ئويناشتى. گېئورگى مۇشۇنداق بولۇشقا قىزىقاتتى، چۈنكى بۇنداق بولغاندا ئۇ ئۆزىگە كېرەكلىك بەزى ھەرىكەتلەرنى مەشىق قىلىۋالاتتى. دېمەك، بۇ ئايال ۋە ئەرەدىن گېئورگى بۇ مەدەنىيەتتىكى ئادەملەرنىڭ سۆيگۈ ئىزھار قىلىش ئۇسۇلىنى بىلىۋالدى. شۇنىڭ بىلەن گېئورگى ئۇلارنى تېخىمۇ دوراشقا تىرىشتى، چۈنكى گېئورگى ئەنە شۇنداق ئەر ۋە ئايال ئوتتۇرىسىدىكى سۆيگۈ ئىزھار قىلىش ئارقىلىقلا ھاياتلىق ۋە ئۆلۈمنىڭ ئوخشاش بولمىغان ئەھمىيىتىنى بىلىۋاتاتتى. مۇبادا ئۇ ئۆزىنى تونۇيدىغان ئادەملەرنى ئەڭ زور چەكلىمىدە ئۆزىگە كۆڭۈل بۆلىدىغان، مېھرىبانلىق قىلىدىغان قىلالىسا، باشقىلارنىڭمۇ دوستلۇق ۋە قىزىقىشىنى قولغا كەلتۈرەلەيتتى. شۇڭا، ئۇ بۇ جەھەتتىكى يىپ ئۇچلىرىغا تېخىمۇ دىققەت قىلىشقا باشلىدى ھەمدە بۇ ئۇسۇللار ئارقىلىق ئۇلار تەرەپتىن تېخىمۇ

كۆپ خۇشاللىققا ئىگە بولۇشنىڭ كويىغا چۈشتى.

روشەنكى، گېئورگى ھازىر ھايات قېلىپلا قالماي، بەلكى بۇلار بىلەن بىر مەزگىل بىللە ياشىدى، ئۇنداق قىلىشنىڭ ھەم پايدىسى، ھەم زىيىنى بار ئىدى. باشقىلار بىلەن ئاسانلا ئەپلەشتۈرگىلى بولىدىغان مۇناسىۋەتلەر بىر خىل مەمنۇنىيەت ئېلىپ كەلسىمۇ، ئەمما ئۆزىنىڭ بۇ ئايال بىلەن بولغان شۇنداق بىۋاسىتە تىلىسىز مۇناسىۋەتتە ئاسانلا كىشىلەرنىڭ كۆڭلىگە كېلىپ قالدىغان ئىشلار يۈز بېرەتتى. گېئورگى خۇددى غاردىكى خاتىرجەم تۇرمۇشقا، باشقىلار بارغانسېرى كۆپلەپ ئۆزىگە كۆڭۈل بۆلگىنىگە ئامراق بولۇپ قالغىنىغا ئوخشاش بۇ ئايال بىلەن بولغان تىلىسىز مۇناسىۋەتتە بارغانسېرى ئىناق ئۆتۈشكە قىزىقىپ كېتىۋاتاتتى. ئەمما ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ ئىزچىل تۈردە باشقىلارغا تايىنىۋېلىپ، ئۆزىنى ئاجىز بىر ئورۇندا قويۇۋەرسە بولمايدىغانلىقىنىمۇ بىلەتتى.

ئۇ ئايال مۇ بۇنى ئوچۇق بىلەتتى. شۇڭا ئۇ گېئورگىنى «يۈز - قوللىغىزنى ئۆزىڭىز يۇيۇشقا تىرىشىڭ» دېدى. بۇ ئۇلار بىللە بولغاندىن بۇيانقى تۇنجى قېتىملىق گەپ ئىدى. ئەمما گېئورگى بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئۆزىچە ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىۋالغاندەك بولۇپ قالدى. چۈنكى بۇنداق بولغاندا گېئورگى ماقۇل بولۇش بىلەن ماقۇل بولماسلىقىنى ئۆز ئالدىغا بەلگىلەپ، ئۆزىنىڭ مۇستەقىللىق دائىرىسىنى تەكشۈرۈپ كۆرەلەيتتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئارىسىدا ئىرادە جەھەتتە بىر خىل جەڭگىۋارلىق سىنىقى بولۇۋاتقان دەك ھالەت شەكىللەندى. ئەمما ئايال ئۆزىنىڭ ياخشى مەجەزىنى نامايان قىلىش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ گېئورگىنىڭ نېمىلەرنى ئويلىغانلىقىغا پىسەنت قىلىپ كەتتى؛ گېئورگى ئايالنىڭ بۇنداق دوستانىلىقى، مەردانىلىقى ئالدىدا لەسسىدە بوشاپ كېتىپ ئۇ نېمە دەپسە ماقۇل دەۋەردى.

گېئورگى بارغانسېرى نورمال ئەرلەرگە ئوخشاشقا باشلىدى.

نورمال ئەرلەرنىڭ ھەرىكىتىدىن بىرى ئاياللارغا مۇھەببەت باغلاش بولغاچقا، گېئورگى بۇلاردىن ئانچە ئەجەبلىنىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئايالغا توي قىلىش تەلىپى قويدى. ئەمما ئۇ ئايال ئۇنىڭ تەكلىپىنى رەت قىلدى. چۈنكى گېئورگى يەنە ئۇزاق مۇددەت كۈتۈلگەندىلا مۇستەقىل ھەرىكەت قىلىش ھالىتىگە كېلەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئايال باشقا بىر ئەر بىلەن توي قىلغان ئىدى. بىرىنچى باھانىگە قارىتا گېئورگى «بۇ دېگەن سېسترا بىلەن بىر كېسەل ئوتتۇرىسىدا بولىدىغان نىكاھ مەسىلىسى ئۇچرايدىغان ئوڭۇشسىزلىق» دەپ قارىدى. ئىككىنچى باھانىگە قارىتا گېئورگى بىۋاسىتە ھەرىكەت قوللاندى. گېئورگى ئۇ ئەر كىشىگە ئۆزىنىڭ بۇ سېسترا بىلەن توي قىلىش ئويىنى ئوچۇق ئېيتىش بىلەن بىرگە: «مېنىڭ ياتقىمغا كەلمىسىڭىز، تولىمۇ رەھمەت ئېيتاتتىم» دېدى. ئۇ ئەر كىشى كۈلۈپ كەتتى - دە، شۇنىڭدىن باشلاپ ھەر كۈنى ئۇنىڭ ياتقىمغا كېلىدىغان بولۇۋالدى. گېئورگى ھەر تەرەپتىكى ئەھۋاللارنى دەڭسەپ كۆرۈش ئۈچۈن ناھايىتى ئۇزاق ئويلاندى، بەل تۇتۇشۇپ ئېلىشىش ئارقىلىق بۇ چاتاقچى ئەر بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى بىر تەرەپ قىلىش قارارىغا كەلدى. ئەمما ئۇ كۈچ سېلىشتۇرمىسىنى ئويلاپ چۆچۈپ كەتتى. چۈنكى ئۇ ئەر گېئورگىدىن كۈچتۈڭگۈر بولۇپلا قالماستىن، بۇ ئىش ئۈستىدە يەنە ئۇ تولۇق يوللۇق بولۇپ چىقاتتى؛ گېئورگى ئەگەر ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇ ئايالنى تارتىۋالمايلا قالماستىن، بەلكى ئۇ ئەر گېئورگىنىڭ ئېڭىكىگە مۇشت بېرىپ مېچىقنى چىقىرىۋېتەتتى. گېئورگى ئۆزى بىر ئەر كەك تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئالدىدا تۈگىشىپ كېتىدىغان يامان ئاقىۋەتنى ئويلاپ، خۇددى بىر ئادەم ھازىرلا جېنىنى ئالدىغاندەك قورقۇپ، ئۆز پىلانىدىن كېچىپ، ئۇ ئەرنىڭ ئورنىنى باسىدىغان خىيالىدىن ياندى. ئەمەلىيەت گېئورگىنى يەنە بىر قۇتۇپقا ئۆتۈشكە مەجبۇرلىدى. گېئورگى بۇ دۈشمەننى يېڭەلمىگەندىن

كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىر بولۇپ كېتەي دەپ ئويلىدى. شۇنىڭ بىلەن جېنىنىڭ بارىچە ئۇ ئەرگە يېقىنلىشىپ، بارغانسېرى ئۇنىڭغا ئوخشاش بولۇپ كېتىشكە تىرىشتى. بۇ قىستۇرما خىيال شۇنىڭ بىلەن ئاخىرلاشتى. گېئورگى ئۇ ئەر بىلەن ياخشى دوستلاردىن بولۇپ قالدى، بۇ ئايالنى ئۇنىڭ بىلەن تەڭ چوقۇنۇش نىشانى قىلىۋالدى.

گېئورگى مانا شۇنداق قىيىنلىق يۈرۈپ ئۇلار بىلەن تۆت يىلنى ئۆتكۈزدى. بۇ جەرياندىن ئۇ ئەڭ ياخشىسى ئۆزۈمنىڭ نەزەر دائىرىمىنى كېڭەيتسەم بولغۇدەك دېگەن يەرگە كەلدى. ئۇ يەنىلا ئۆز تەۋەككۈلچىلىكىنى مۇشۇ ئايالدىن باشلىدى. دەسلىپىدە گېئورگى ماڭالمىسىمۇ، ئۆز مۇسكۇلىدا كۈچنىڭ ئېشىپ بېرىۋاتقانلىقىنى سەزدى. ئاۋۋال ئايالنىڭ ياردىمى بىلەن تىمىسقىلاپ مېڭىپ باققان بولسا، بارا - بارا ئۆزى مۇستەقىل مېڭىپ باقىدىغان بولدى. كېيىن بۇ كەنت يوللىرىغا ئاستا - ئاستا قەدەم تاشلىدى. ئەمما بىرەر چاتاق چىقىپ قالسا ئادەم چاقىرىش ئۈچۈن يول بويىدىكى ئادەملەرگە زەن قويۇپ تۇردى. شۇنداق قىلىپ گېئورگى بارا - بارا ئەتراپتىكىلەر بىلەنمۇ تونۇشۇپ، ئۇلارنىڭ ھەر بىر ئىشىنى قىلىشتىكى ئۇسۇل، ئادەت، پىرىنسىپلىرىنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزەتتى. ھەتتا تىل ئۆگىنىشىنى بارغانسېرى ئالغا سۈردى، يېڭى ماھارەتلەرنى ئىگىلىدى، بۇنىڭ بىلەن ئەتراپتىكى ئايال ۋە ئەرلەر توغرىسىدا توغرا ھۆكۈم چىقىرايلىغان، بۇ ئايال ئارقىلىق ئاقساقلاپ ماڭالايدىغان بولدى. ئۇنى ھەممىدىن بەك ھۇزۇرلاندۇرىدىغىنى شۇ بولدىكى، گېئورگى ئەمدى باشقىلارنىڭ ئۆزىگە قىزىقىپ قېلىۋاتقانلىقىنى بايقىدى، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى زور ئىشەنچ ئېلىپ كەلدى. يەرلىك ئادەملەر بىلەن دوست بولۇش ناھايىتى ئاسان بولۇپ كەتتى. ئۇلار گېئورگىنىڭ تەبەسسۇم قىلغىنىغا، تەندۈرۈس بولۇپ قالغىنىغا قىزىقتى، شۇنىڭ بىلەن

بىر چاغدا ئۇنىڭ ئۆزى تۇرۇۋاتقان مۇھىتقا ماسلىشىش ئۈچۈن ئۆگىنىشكە قىزىقىدىغان تۈرلۈك تىرىشچانلىقلىرىغىمۇ مەمنۇنىيەت بىلدۈردى.

ھەر بىر قېتىملىق ئۇتۇق گېئورگىنىڭ يەنە بىر قېتىملىق يېڭى ئۇتۇق قازىنىشى ئۈچۈن سىناق ئېلىپ بېرىشىغا ئىلھام بەردى. ئاياللار بىلەن ئەرلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن يېتەرلىك نەرسىلەرنى ئۆگىتىپ قويدى، ھالبۇكى، گېئورگى مەغلۇپ بولغان چاغلىرىدىمۇ سىناق قوبۇل قىلىپ، يەنە داۋاملىق ئىزدەندى. باشقىلارنىڭ ياردىمى بىلەن كۈن كەچۈرىدىغان ئۇزاق كۈنلەر ھازىرقى خۇشاللىق كۈنلىرىگە ئايلاندى، گېئورگى مۇستەھكەم، مۇستەقىل، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش قىلىدىغان يولغا ماڭدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭدىكى روھىي جەھەتتىكى غەم - قايغۇلارمۇ تۈگىدى، ئۇ بۇ كۈنلەرنى شۇنداق خاتىرجەم، خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزدى. ئۇنىڭغا غەمخورلۇق قىلغان ئادەملەرمۇ ئۇنىڭدىن شەرەپ ھېس قىلىدىغان بولدى. دېمەك، گېئورگى ھەممە ئىشنى بىلدى، قائىدە - يوسۇنىنىمۇ بىلىۋالدى. ئۇلار ئەمدى ئۇنى يۆتكەپ يۈرمەيدىغان بولدى. ئەمما گېئورگى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارنى قىلاي دېگەندە، دەماللىققا يېنىدا ئادەم بولماي قالدىغان چاغلارمۇ بولۇپ قالدى، ھەم مۇستەقىل بولسام ھەم يەنە بىر تايانچىم بولسا ھەممە نەرسەم تەل بولۇپ كېتەتتى، دەپ ئويلىدى.

بۇلارنىڭ مەدەنىيىتىمۇ گېئورگى ئويلىغاندەك ئاددىي ئەمەس ئىدى. ئەڭ دەسلىپىدە ئۇ ئۆز ئىختىيارى بويىچە بەزى يەكۈنلەرنى چىقارغان بولسىمۇ، كېيىنچە بىلىپ قالدىكى، ئۆزى قوبۇل قىلىۋاتقان ئۇچۇرلارنىڭ بەزىلىرى ناھايىتى زىددىيەتلىك ئىدى. شۇڭا ئۇ بۇنداق جاۋاب تېپىشقا ئالدىراپ كەتمەي، ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ مەسلىلەر ئۈستىدە ئىزدەندى. بۇ ئارقىلىق ئۇ ئەقلىي تەپەككۈر جەريانىنىڭ يەكۈن چىقىرىشتىن تېخىمۇ

مۇھىملىقىنى بىلىۋالدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ پاكىتلارنى توپلىغۇچى بولۇپ قالدى.

ۋاقىت مانا مۇشۇنداق كۈن - كۈننى قوغلاپ ئۆتۈۋەردى. گېئورگىنىڭ كۈنىمۇ بارغانسېرى ياخشىلاندى. ئەڭ دەسلەپكى كۈنلەر ئۇنىڭ يادىدىن چىقىشقا باشلىدى. پەقەت ئۆزى خاتا قىلىپ قويغان ئىشلار، گەپلەرلا ئۆتمۈشنىڭ خاتىرىسى سۈپىتىدە بىر خىل ئەنسىزلىك بولۇپ كالىسىغا كېلىپ تۇردى. 12 يىل ئىچىدە گېئورگى بۇ يەردە ناھايىتى كۆپ نەرسىلەرنى ئۆگەندى. ھازىر ئۇ شۇنىڭغا ھەيران قېلىۋاتاتتىكى، ئۇ بۇرۇن ئۆزى ھەممىنى بىلىدۇ، ھەممىنى قىلالايدۇ دەپ يۈرگەن بىرمۇنچە ئاياللار ۋە ئەرلەر ئەمدى ئۇنىڭغا ئۈنچىۋالا كۆپ نەرسىنى بىلمەيدىغان ئادەملەر بولۇپ تۇيۇلدى.

دېمەك، بۇرۇنقى كۈنلەر ئەنە شۇنداق تىنچ، خاتىرجەم ئۆتكەن دېسەك، ئەمدىكى كۈنلەر بوران - چاپقۇنلۇق بولۇۋاتاتتى. بۇ ۋاقىتلارمۇ ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن گېئورگى ئۆتكەن كۈنلىرىنى ئەسلەپ كۆرسە، تۇرمۇشنىڭ ھازىرقىدەك ئۆتۈشى كېرەكلىكى ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئايان بولاتتى. ئۇنىڭ ئىچكى دۇنياسىدىكى مۇشۇنداق داۋالغۇش ئۇنى بۇ كۈنلەردىن ئۈمىد ئۈزۈشكە قاتتىق دەۋەت قىلاتتى، بۇنداق دەۋەتنىڭ مەنبەسى پۈتۈنلەي ئۇ ئۆگەنگەن بىلىملەردە ئىدى. ئۇنىڭدىكى بىلىم ئۇنى تالا - تۈزدە مېڭىشقا، بۇ ئائىلىدىنمۇ ئايرىلىپ كېتىشكە ئىلھاملاندۇراتتى. مۇبادا ئۆزىدىن «مەن كىم، مەن نەگە مەنسۇپ بولۇشۇم كېرەك؟» دەپ سوراپ باقىدىغان بولسا بۇ سوئال ئۇنى خۇددى بوۋاق ئانىسىنىڭ ئەمچىكىدىن ئۈمىد ئۈزگەندەك، بۇ ئائىلىدىن مۇناسىۋەتنى ئۈزۈشكە قىستاپ تۇراتتى. ئەمەلىيەت ئۇنىڭغا: «بۇرۇنقى تۇرمۇشۇڭ دېڭىزدا ئۈزۈشنىڭ مەنبۇرى، ھازىر كېمەڭ پىرېستاندا تۇرىدۇ، ئەمدى ئۇنىڭ لەڭگىرىنى ئۈزۈۋەت» دەيتتى. ئەمما گېئورگىنىڭ قەلبىدە بۇ ئايال بىلەن

ئەرنىڭ ھاياتى چوڭقۇر تەشەككۈر دولقۇنلىرىنى قوزغايتتى. ئۇ: «ئۇلار ئاقىلانە ئىشلارنى قىلدى، ئاقىلانە بولالمىغان چاغلاردىمۇ ئۇلار شۇنچە مەردانە بولدى، ئۇلار شۇنچە تىرىشچانلىقلارنى كۆرسەتتى، مېنى ياخشى كۆرۈپ قالدى، مەنمۇ ئۇلارنى ياخشى كۆرۈپ قالدىم. ئەمما، مەن ئۇلارنىڭ مۇھەببىتى ئۈچۈن ھېچنەمە سەرپ قىلمىدىم. ئۇلارنىڭ يىللىق جاپاسى مېنى تىمەن ئادەم قىلغان تۇرسا، ئەمدى كېتىمەن دېسەم يەنە ئۇلار ئاڭلاپ نېمە دەيدۇ؟» دەپ خىجىل بولاتتى. ئەمما تۇرۇپلا يەنە: «ئۇلار ماڭا قىلىدىغان ياخشىلىقنىڭ ھەممىنى قىلىپ بولدى. ئەمدى ئۆزۈم يول تاپمىسام بولمايدۇ. ئۆزۈمگە مەنسۇپ بۇ دۇنيانى ئىزدەپ تېپىشىم كېرەك» دەپ يول ئىزدەيتتى.

گېئورگى شۇنداق زېددىيەتلىك خىياللار ئىچىدە ئۆز ھاياتىدىكى ئەڭ قىيىن بىر تاللاشنى - ئۇلاردىن ئايرىلىپ ياشاشنى ئىشقا ئاشۇردى.

بەش تۈرلۈك نېگىزلىك ئامىلغا ئىگە بولماي تۇرۇپ، ئۇتۇق قازىنىش زادىلا مۇمكىن ئەمەس.

ئىدۋارد ھوتمان

2 - دەرس

ئۆزىنىڭ ئۇتۇق ماركىسىنى قانداق ھاسىل قىلىش كېرەك

ھازىرقى دۇنيادا قانچىلىك ئادەم بولسا ئۇتۇقنىڭ تەبىرىمۇ شۇنچىلىك بولىدۇ. بۇنى ھەربىر ئادەمنىڭ ئۆزىگە لايىق بىر تەرىپى بار دەپ ئاتاش مۇمكىن. ھەتتا بەزىلەر ھەر تەرەپلىمە ئىسپات - دەلىللەر ئارقىلىق ھازىرقى دەۋرىمىزدىكى ئەڭ زور «مەغلۇبىيەت» - «ئۇتۇق» دەيدۇ. چۈنكى بارغانسېرى كۆپ ئادەملەر ئۇتۇقنى ھەدەپسىلا ماددىي بايلىق بىلەن باغلىۋالىدۇ.

«مەن بايلىقنىڭ تەمىنىمۇ، نامراتلىقنىڭ تەمىنىمۇ تېتىپ كۆرگەن، بۇنىڭ ئىچىدە پۇللۇق بولۇش ئەلۋەتتە ياخشى.» شادلىق سەيناسىدىكىلەر ياغراق ياكى تۆۋەن ئاۋازدا بولسۇن ئارقا - ئارقىدىن ئەنە شۇنداق دېيىشمەكتە، بىزمۇ بىر ياندا تۇرۇپ تەبەسسۇم قىلىۋاتىمىز، بېشىمىزنى لىڭشىتىپ شۇ سادالارغا جور بولۇۋاتىمىز.

ئەجەبا ئۇتۇقنىڭ بىردىنبىر مەزمۇنى شۇمۇ؟ ئىدۋارد (1905 - 1976 يىللاردا ياشىغان ئامېرىكىلىق سودىگەر، كىنو - فىلىم ئىجادچىسى، ئۇچقۇچى) قولىدا بار بولغان دەسلەپكى بىر مىليون دوللار ھەسسەلەپ ئاشقاندا ئىچ - ئىچىگە پاتماي خۇشال بولۇپ كەتتىمۇ ياكى يۈرىكىنى پىچاق تىلغاندەك ئازابلاندىمۇ،

بىخەتەرلىك ساندۇقىغا ياقۇت جاۋاھىراتلىرىنى تولدۇرغان كىنو چولپانلىرى تۆتىنچى ئەرنى تاشلاپ بەشىنچى ئەرگە تەگكەندە تېخىمۇ مەنۇن بولىدىمۇ ياكى ئالاقىزادە بولۇپ كەتتىمۇ؟

شۇنداقكەن، سىز ئۇتۇققا قانداق تەبىر بېرىسىز؟ بەلكىم سىز بەك ئالدىراش، بۇنداق مەسىلىلەرنى مۇھاكىمە قىلىشقا ۋاقىتىڭىز چىقىمىغاندۇ، ئەمما بۇنىڭ ھېچ ۋەقەسى يوق. سىزنىڭ بىزنىڭ بۇ جەمئىيەت مەكتىپىمىزگە كىرىشتىن مەقسىتىڭىز تۇرمۇشنى ياخشىلاش بولىدىغان بولسا، بىز سىزگە كۆڭلىمىزدىكى گەپنى ئېيتىمىز، سەمىمىي نەسەۋەتنى قانچە بۇرۇن ئاڭلىسىڭىز شۇنچە ياخشى. شۇنداق بولسا سىزنىڭ ئويلىرىڭىز تېخىمۇ ئوچۇق، ئىشلىرىڭىز تېخىمۇ راۋان بولىدۇ.

سىز ھەقىقەتەن مېنىڭ تەكلىپىمنى قوبۇل قىلىشنى خالايسىز، شۇنداقمۇ، سىز بۇ كىتابنى باشلىغاندا قوللىنىشىڭىزغا قەلەم ئالدىڭىز، شۇنداقمۇ؟ مەن سىزنىڭ شۇنداق قىلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن. چۈنكى بىز داڭلىق شەخس ئىدۋاردتىن ئۆگىنىپلا قالماي، تېخىمۇ مۇھىمى ئۇ بىزگە يەتكۈزگەن بىباھا ئۇچۇرلارنى ئېسىمىزدە مەھكەم ساقلىشىمىز كېرەك. ئىدۋارد «ئۇتۇق ئۆزىڭىزگە باغلىق» دېگەن ئەسىرىدە بىزگە ئۇتۇق قازىنىشتا بىردىن بىرى مۇھىم بولغان ھەقىقىي ئامىللارنى بايان قىلغان.

ئۇتۇقنىڭ ئىككى تۈرلۈك مۇھىم ئۆلچىمى بار: بىرىنچى باشقىلار سىزگە ئۇتۇق قازاندىمۇ دەپ قاراش؛ ئىككىنچى سىز ئۆزىڭىزگە ئۇتۇق قازاندىمۇ دەپ قاراش.

بۇ ئىككى تەرەپنىڭ مۇناسىۋىتى خۇددى سۈمۈرۈش نەيچىسى بىلەن كاۋاس ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكە ئوخشايدۇ. كاۋاستىن تازا ھۇزۇرلىنىش ئۈچۈن ئەڭ ياخشىسى ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىسى بولۇشى كېرەك. مۇبادا ئۇلارنىڭ بىرسىنى تاللاش توغرا كەلسە،

ئەلۋەتتە كاۋاسنىڭ بولۇشى يالغۇز سۈمۈرۈش نەيچىسى بولغاندىن كۆپ ياخشى. چۈنكى يالغۇز سۈمۈرۈش نەيچىسى بولغاندا ئۇنىڭ رولى ئانچە زور بولمايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، مۇبادا سىز ئۆزىڭىز ئۇتۇق قازانمىدىم دەپ ئويلىسىڭىز، پۈتۈن دۇنيا سىزنى ئۇتۇق قازاندى دەپسىمۇ ھېچنېمىگە پايدىسى يوق. چۈنكى بۇ كاۋاس پەقەت سىزنىڭ يۈرىكىڭىز دىلا ھۇزۇر ۋە تەم ھاسىل قىلىدۇ. شۇڭا سىزنىڭ ئۇتۇقىڭىز باشقىلارنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشىش - ئېرىشەلمەسلىكى مۇتلەق شەرت ئەمەس.

ئەمما مەسىلە شۇ يەردىكى، بىز ھەمىشە باشقىلار تۈزگەن ئۆلچەملەر بىلەن ئۆزىمىزنىڭ ئۇتۇقىمىزنى ئۆلچەيمىز. ئەمما بۇنداق ئۆلچەملەر بىزنى نەزەردە تۇتمىغاچقا ياكى بىزنىڭ ئېھتىياجىمىز بويىچە تۈزۈلمىگەن بولغاچقا، ئۇلار بىزگە دائىم مانا مۇشۇنداق ئاۋاز بىچىلىك تېپىپ بېرىدۇ. بىز زادى كىم ئۈچۈن ئۇتۇق قازانماقچى، ئۆزىمىز ئۈچۈنمۇ ياكى باشقىلار ئۈچۈنمۇ؟ ئۇتۇقنىڭ ئەھمىيىتىدىن ئېيتقاندا ئۇ ھەقىقەتەن شەخسلىشىپ كەتكەن ئىش. ئۇ شەخسنىڭ خاراكتېرىگە قاراپ ئوخشاش بولمىغان مەزمۇنلاردا بولىدۇ ۋە پەزىلەت كامالىتىنىڭ يېتىلىشىگە ئەگىشىپ باش كۆتۈرىدۇ؛ شۇڭا بىز ھەر قاچان ئۆزىمىزنى تەپتىش قىلىش نەزىرى بىلەن ئۆزىمىز ئۈستىدە ئىزدىنىپ، ئۆزىمىزنىڭ ئۇتۇققا بولغان قارىشىمىزنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكىنى بايقىۋېلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. ئەمما بىز دائىم باشقىلار ئۇتۇق ئەندىزىسى دەپ قارىغان نەرسىلەرگە بويسۇنۇپ، شۇ ئەندىزىلەرگە ئۆزىمىزنىڭ ئەھۋالىنى سالىمىز، خۇددى تۇرمۇشتىكى باشقا ئىشلارغا ئوخشاش ئۆزىمىزدە مۇستەقىل تەپەككۈر ۋە ھۆكۈم كەم بولىدۇ. كىشىگە خۇشاللىق بېغىشلايدىغىنى شۇكى، ئارىمىزدىن نۇرغۇن جىگىرى بار ئادەملەر چىقىپ تۇرىدۇ، مۇشۇنداق مەسىلىلەرنى ئويلاپ كۆرىدۇ ھەمدە مۇمكىنچىلىك بولغاندا ئۆز ئالدىغا يېڭى ئۇتۇق

ئەندىزىلىرىنى لايىھىلەپ چىقىدۇ. بۇلار شۇ ھامان ئادەمگە ئۆزىنىڭ ساداقەت ۋە ئاق كۆڭۈل، مەردۇ مەردانە، ھېچكىمگە ئوخشىمايدىغان ئۆزگىچە ئەزىمەتلىكىنى تونۇتۇپ قويدۇ.

نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن ۋىليام فولكىنېر مۇنداق دېگەندى: «مەن بىر تۇغما سەرگەردان بولۇپ، ھېچنېمە يوق ۋاقتىدا ئەڭ بەختلىك ئىدىم. شۇ چاغلاردا يوغان يانچۇقى بار بىرلا پىلاش كىيىۋالاتتىم، ئۇ يانچۇقلارغا بىر جۈپ پايپاق، شېكېسپېر ئەسەرلىرىدىن تاللانما ۋە بىر بوتۇلكا ۋىسكىنى سېلىۋېلىپ كېتىۋېرەتتىم. ماڭا ئاشۇلار بولسىلا كۇپايە قىلاتتى. چۈنكى مەن ئۇلاردىن باشقا ھېچنېمىگە ھاجەت بولمايتتىم، ھېچقانداق ۋەزىپىمۇ ئۆتمەيتتىم.»

بەزىلەر ئۇتۇققا بېرىلگەن بۇ تەبىرىگە نەزەر كۆزىنى سالماسلىقى مۇمكىن. ئەمما باشقىلار ئۆزىنىڭ نەزىرى بىلەن قانداق ئىنكار قىلىشىدىن قەتئىينەزەر، فولكىنېر بۇ تەبىرنى ئىنكار قىلالمايدۇ. چۈنكى ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن بېرىلگەن بۇنداق تەبىردە تىپىك ھېسلازدا بولىدىغان يېگانە ساداقەت ۋە مەردانلىك ئەكس ئەتكەن.

ئالبېرت ۋېنۋوگ (1875 - 1965) ئاۋستىرىيە يازغۇچىسى، تەرىقەتچى، دوختۇر، مۇزىكانت، 1952 - يىلى نوبېل تىنىچلىق مۇكاپاتى ئالغان) كىشىلەرنىڭ ئۆز نامىغا ئوقۇغان مەدھىيىلىرىنىڭ كۆپلۈكىنى ئاڭلاپ ھەيران قالغان ۋە بۇنداق مەدھىيىدىن زېرىككەن. 1955 - يىلى پۈتۈن دۇنيا بويىچە ۋېنۋوگ مەستانىلىرى ئۇنىڭ 80 ياشقا كىرگەنلىكىنى تەبرىكلەپ ناھايىتى كۆپ پۇل توپلاپ (يالغۇز ئامېرىكىدىلا 20.000 دوللار ئىئانە قىلىنغان، باشقا ئەللەردىمۇ شۇنداق كۆپ پۇل توپلانغان)، بويى پاكىر، مىجەزى، پېقىملىق بۇ دوختۇر بوۋايغا ئەكېلىپ بەرگەن. ئەمما ۋېنۋوگ شۇ كۈنى دۇنيانىڭ بۇنداق شان - شەرەپلىرىدىن قېچىپ ئافرىقىنىڭ ئەڭ يىراق يېرى -

فرانسىيىگە قاراملىق ئېكۋاتور ئافرىقىسىغا بېرىپ مۆكۈۋالغان. شۇنداق بولسىمۇ، ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى ئۇ يەردىكىلەردىن 500 دىن ئارتۇق ئادەم يىغىلىش ئۆتكۈزۈپ، ناخشا ئوقۇش، دۇمباق چېلىش، گۈل تەقدىم قىلىش ئارقىلىق تەبرىكلىگەن. چۈنكى كۆڭلى ياخشى بۇ دوختۇرنىڭ بېشىدىكى نۇر چەمبىرى ئافرىقا قۇرۇقلۇقىدا ياۋروپادىكى ھەرقانداق ئاۋات شەھەرلەردىكى رەڭلىك چىراغلاردىن بەكرەك كىشىلەرنىڭ كۆزىنى چاقىناتقان. ئەمما شۇ كۈنى ۋىتۋوگ: «ھەي، ئىسىت، نېمىدېگەن كۆپ ئاللا - چوقان بۇ ھە! راستتىنلا ھېرىپ قالدۇم» دېگەن.

دېمەك، بىز بۇ يەردە ۋىتۋوگنىڭ ئۇتۇق ھەققىدىكى بۈيۈك قارىشىنى ئاڭلىدۇق. ئەمما كىشىلەرنىڭ قارىشى بۇنىڭغا ئوخشاش بولامدۇ؟

IX X ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدىكى ئەنسىز ياۋروپا كۆنۈككەن يوسۇنلارغا پىسەنت قىلماي ئۆزىنى قويۇۋەتكەن گېئورگى ساد دېگەن خانىم ئۆزىنىڭ بىر پارچە مەشھۇر خېتىدە ئۇتۇققا كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان دەرىجىدە بىر تەبىر بەردى:

ئۇتۇق - شەخس تىرىشچانلىقى نەتىجىسىدە تولۇق بەخت ھېس قىلىشتۇر. بەختنىڭ زۆرۈر ئامىللىرى - ئاددىي - ساددا خۇسۇسىيەت، تېگىشلىك شىجائەت، مۇۋاپىق تەمكىنلىك، كۆڭلى تارتقان خىزمەت، شۇنداقلا پاك بىر ۋىجداندۇر. شۇ چاغدىلا ئۇتۇق ئۆز تەجىربىلىرىنى مۇۋاپىق ئىشقا سالىسا ۋە تەبەككۈر يۈرگۈزسە، ئوخشاشلا ئۆز ۋۇجۇدىدىن ناھايىتى كۆپ نەرسىلەرنى قېزىپ چىقىراالايدۇ، بۇنىڭغا ئىرادە ۋە تاقەت قوشۇلسا ساغلام بىر ئوي ھاسىل بولىدۇ. شۇڭا دەيمەنكى، بۈگۈنكى تۇرمۇشنى ئوبدان ئىگىلەش كېرەك. ئۈنچىۋالا ئاچ كۆز، نەپسى تويماس بولۇپ كەتمەسلىك كېرەك.

يۇقىرىدىكىلەرنى يەكۈنلىگەندە بىز شۇنداق بىر خۇلاسگە كېلەلەيمىزكى، ھەر بىر ئادەمنىڭ ئۇتۇقى ئۇنىڭ قەلبىنىڭ

چوڭقۇر يېرىدە بولۇپ، ئۇ كۆرگىلى بولمايدىغان شەخسىي قىممەتكە ئىگە نەرسىدۇر. ماھاندىرا گەندىنىڭ دۇنيانى تەسىرلەندۈرگەن يېرى شۇ بولدىكى، ئۇ ۋاپات بولۇش ئالدىدا تارتىلغان بىر پارچە سۈرەت ئۇنىڭ ھاياتلىقىدىكى بارلىق مۈلكى - بىر كۆزەينەك، بىر دانە چىخ كەش، بىر نەچچە ياقا كىسىم، بىر چاق (يىپ ئېگىرىدىغان) ۋە بىر پارچە كىتابلار بارلىقىنى تەسۋىرلەپ بېرىلدى. ئەمما پۈتۈن دۇنيا شۇ چاغدا يەنە بۇ دۇنيادىكى ئەڭ باي بىر ئادەمنى ئۇ دۇنياغا ئۆزىتىپ قويۇۋاتقانلىقىنى بىلىپ تۇردى.

بەلكىم ھېنرى داۋىدنىڭ مۇنۇ ئاددىي ئەمما ئۇلۇغ بىر سۆزى ئاندا - ساندا كىشىلەرنىڭ يادىدا باردۇر. ئۇ: «بىر ئادەمنىڭ بايلىقى، دەرىجىسى شۇ ئادەمنىڭ پىسەنتىگە ئالمىغان، ئۆزىنى ئۇرۇپ كەتمىگەن نەرسىلەر بىلەن توغرا تاناسىپ بولىدۇ» دېگەن. ماھاندىرا گەندى ئەنە شۇنداق بولۇپ، ئۇ ھەرقاچان ھەۋەسنى ئازايتىش، تەلەپ، ھاجەتلەرنى ئازايتىشنى تەكىتلەپ تۇراتتى. ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، تۇرمۇش تەلەپ ۋە ھاجەتلەردىن تەدرىجىي ۋاز كېچىش مۇساپىسى ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن تۇرمۇش بۆشۈكتە ياتقان بىھاجەت بىر بالىنى تەدرىجىي ھالدا چوڭ ئادەمگە، ئۆزىگە - ئۆزى خوجا بولىدىغان مۇستەقىل ئادەمگە، ھېچنېمىگە ئېچىنى سالمايدىغان ئادەمگە ئايلاندۇراتتى. گەندى مانا مۇشۇنداق ئۆسۈش جەريانىنىڭ ئۈلگىسى بولدى. ئۇنىڭ شۇنداق مەشھۇر بولۇپ كېتىشى شۇنداقلا ئۇنىڭ تۇرمۇشنىڭ شۇنچە مول، كومپىدىيىلىك تۈس ئېلىشى ھەققىدە تەن بىزدەك نۇرغۇن ئادەملەرنى چاندۇرۇپ قويدۇ.

بۇنداق دېگىنىم ھەرگىز كىچىككىنە نېسۋىسىگە قانائەت قىلىپ ئولتۇرۇۋېلىش بىزنىڭ تۇرمۇش نىشانىمىز بولۇشى كېرەك ياكى جاپا - كۈلپەتنى ئىبادەت ھېسابلاندىغان راھىبلار دەك ماددىي بايلىقلارغا نەپرەتلىنىش كېرەك. دەل مانا

مۇشۇنداق قىلغاندا بىزمۇ گەندىدەك ئۇلۇغ ئادەم بولالايمىز دېگەنلىكىمۇ ئەمەس. ئەمەلىيەتتە دالى كارنېگقا ئوخشاش خېلى كۆپ ئادەملەردە بايلىق بار. ئۇنداق ئادەملەرنى ئامېرىكىدا تاغاردى بىرنى ساناپ بېرەلەيمىز. بۇ ئادەملەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك شەخسىي ئۇتۇق قازانغان ئادەملەردۇر. ئۇلارنىڭ ئۇتۇقى ھەم باشقىلارنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشكەن، ھەم ئۆزىنىڭ ئىچكى دۇنياسىدا قانائەت ھاسىل قىلغان. شۇڭا ئۇلارنى ھەم كاۋاس، ھەم سۈمۈرۈش نەيچىسىگە ئىگە بولغان ئادەملەر دەپ ئاتاشقا بولىدۇ.

مەيلى بىز كارنېگ ياكى گەندىگە ئەقىل يۈرگۈزەيلى، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدىن ھەقىقىي ئۇتۇق قازىنىشنىڭ ئورتاق ئامىللىرىنى كۆرەلەيمىز. ئۇتۇق ئۈچۈن يادرو لۇق رول ئوينايدىغان بۇ ئامىللار بايلىق ياكى ئاتاقىتىن ھالقىپ كەتكەن بولۇپ، نامراتلىق ۋە تەقىب قىلىشنىڭ تەسىرىدىن ھالقىپ كەتكەن، چۈنكى ئۇ ئامىللار ئۇتۇق مەزمۇنلىرىنىڭ جەۋھەرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

ئۇتۇقنىڭ بىرىنچى ئورتاق ئامىلى — نىشانىدۇر. مەيلى ھەرقانداق ئىش قىلىشتىن قەتئىينەزەر ئېنىق نىشانغا ئىگە بولۇش كېرەك. چۈنكى ئۇتۇقنىڭ ئەڭ زور دۈشمىنى نىشان بولماسلىقتۇر. سازلىق ۋە پاتقاقلىقلاردا تۇرغان كىممۇ ئۇتۇقنى ھېس قىلالىسۇن، ئەمما نىشان تۇرغۇزۇلغان ھامان بىزدە قۇۋۋەت ۋە ھاياتىي كۈچ بولىدۇ. تەسەۋۋۇر ۋە ئارزۇلارغا تولۇپ تاشىمىز. بۇ كوچىلار بىزنى «مەلۇم يۆنىلىش» كە قاراپ ئىلگىرىلەشكە مەجبۇرلايدۇ. ئەمما بۇ يوللاردا ھەم ئادەملەرنىڭ دىلىنى ياپىرتىدىغان ھەم ئۈمىدسىزلەندۈرۈپ قويىدىغان ئەھۋاللار يۈز بېرىدۇ. مانا مۇشۇنداق مۇھىتلاردا بىز ھەرگىز نىشانىدىن ئادىشىپ كەتمەسلىكىمىز كېرەك.

مىسسىسىپى شتاتىنىڭ بىروس شەھىرىدىن يېقىندا كەلگەن

خەۋەر «نىشان» دېگەن بۇ ئامىلنىڭ تۇرمۇشقا قانداقچە يېڭىۋاشتىن نۇر تارقىتىدىغانلىقىنى جانلىق گەۋدىلەندۈرۈپ بەردى. گويا سىزىپ قويغان رەسىملەردەك گۈزەل بۇ بازارنىڭ پىرىستاندا 24 ياشلىق بىر ئۇسسۇل ئارتىسى دېڭىزغا سەكرەپ ئۆلۈۋالماقچى بولغان. بۇ قىزنىڭ ئېيتىشىچە، ئۇ «ھاياتتىن زېرىككەچكە» شۇنداق قىلغان. ئەمما ئۇ قىز دېڭىزغا سەكرەپ كېتىپ بولۇۋاتقاندا بىر يىگىت ئۇنىڭ ھەرىكىتىنى سېزىپ قالغان. يىگىت دەرھال يالىڭاچلىنىپ سۇغا شۇڭغۇپ كىرىپ ئۇنى قۇتۇلدۇرماقچى بولغان. ئەمما بۇ يىگىت ئۆزىنىڭ زادىلا سۇ ئۈزەلمەيدىغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغان. يىگىت جان - جەھلى بىلەن پىلىتىڭلاپ جان تالىشىۋاتقاندا ھېلىقى قىز ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتكىلى تاسلا قالغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆزىدىكى ئۈمىدسىزلىكىنى ئۇنتۇپ يىگىت تەرەپكە قاراپ ئۈزگەن. يىگىت ھەدەپسىلا سۇ پۇرقۇپ تىنالماي ھۆمۈدەپ كېتىۋاتقاندا قىز ئۇنى قۇتقۇزۇپ قىرغاققا ئېلىپ چىققان. دېمەك، ئۆلۈۋالماقچى بولغان قىز ئەكسىچە بىر ئادەمنى قۇتۇلدۇرۇپ چىققان.

يىگىتنىڭ ئاشۇ ھالقىلىق پەيتتىكى ھاياتلىق ئۈچۈن جان تىكىپ ئېلىشىش روھى بۇ قىزغا ئۆز ھاياتىنىڭ توساتتىن نىشانغا ئىگە بولۇپ قالغانلىقىنى ئۇقتۇرغان. پىرىستان ئاستىدىكى دېڭىز سۈيى پەقەت ئۇنىڭدىكى ئۈمىدسىزلىكىنى تۇنجۇقتۇرۇغان، ئېلىپكىتىر نۇرى يالت قىلىپ ئۆتۈپ كەتكۈچە ئارىلىقتا ئۇ «نېمە ئۈچۈن ياشاشنى بىلمەسلىك» بىلەن «نېمە ئۈچۈن ياشاش» نىڭ پەرقىنى بىلىپ يەتكەن. مۇشۇ ۋەقەدىن كېيىن قىز يەنە ھاياتلىق سەھنىسىگە قەدەم تاشلاپ، يېڭى تۇرمۇشنى باشلىغان.

دەرۋەقە يېتەرلىك ئىش بولمىغاندا ھەممە ئادەم ئاشۇنداق زىيادە ھەرىكەتلەردە بولۇپ كەتمەيدۇ. ئەمما ھەر بىر ئادەمدە ئەنە شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان كەچۈرمىش بولىدۇ؛ بەزىدە

ھاياتىمىز ھاياتى كۈچ ۋە ئىنتىلىش بىلەن تولۇپ تاشىدۇ، چۈنكى بۇنداق چاغلاردا بىز مەلۇم بىر يۆنىلىشنى بويلاپ ئىلگىرىلەشنى ئايدىنلاشتۇرۇۋالغان بولىمىز؛ يەنە بەزىدە خۇددى ئۆگزىدىن يامغۇر ئۆتۈپ ئۆي ئۆرۈلۈپ كەتكەندەك ماڭارغا يول تاپالماي قالغىمىز. شۇڭا ئۇتۇقنى مەنىگە ئىگە قىلىش ئۈچۈن جەزمەن بەلگىلىك نىشاننى بويلاپ مېڭىشقا توغرا كېلىدۇ. بۇنداق قىلمايدىكەنمىز، بىز خۇددى ئۆسۈملۈك ئادەمگە ئوخشاش ھاياتىمىزنى داۋام قىلدۇرساقمۇ، ئۇتۇق ھۇزۇرىنى زىنھار سۈرەلمەيمىز.

ئۇتۇقنىڭ ئىككىنچى ئورتاق ئامىلى ئۇنىڭ ئۈنۈمدۈر. ئۈنۈم ئۇتۇقنىڭ ئىچكى خۇسۇسىيىتى. چۈنكى ئۇتۇق بىزگە ھەرقاچان ھەمراھ بولۇش ئۈچۈن تۆمۈر مودېللاردەك قاراپ تۇرىدىغان نەرسە ئەمەس، بەلكى بۇنىڭ ئەكسىچە ئۆرلەش بىلەن چۈشۈشنى مەزمۇن قىلىپ ئىلگىرىلەيدىغان جانلىق جەريان. ئۇنىڭدا مەغلۇبىيەت ھاڭلىرى غالىبىيەت چوققىلىرىنى تاۋلاپ تۇرىدۇ. مەن يېقىندا تېلېۋىزىيە فىلىمى ئىشلەيدىغان بىر ئادەمگە ئۇچراپ قالدىم. ئۇ ھەر كۈنى ئىنتايىن مۇرەككەپ، قىيىنلىق دەرىجىسى يۇقىرى نومۇرلارنى ئىشلەپچىقىرىشقا مەسئۇل ئىكەن. ئۇ ماڭا مۇنداق دېدى: ئەگەر مېنىڭ ھەر كۈنلۈك نەتىجەمنى تاكامۇل بىر ئۆلچەم بىلەن باھالاش توغرا كەلسە، مەن جەزمەن ساراڭ بولۇپ قېلىشىم مۇمكىن. شۇڭا مېنىڭ تىرىشىپ ئېرىشىدىغىنىم نامىشەرىپى يوق بىر ئۇتۇق - ئۈنۈمدىن ئىبارەت. بۇنى كالتەك توپ مۇسابىقىسىگە ئوخشاتساق، بەزىدە قائىدىدىن چىقىپ كېتىشىم ئۆزۈمگە ناھايىتى ئېنىق، ئەمما ئۇرۇش تاختىكىلىرىنى پۇختا ئىگىلىۋالغان ئىكەنمەن، مەۋقەبىم بويىچە تەكرار ئۇرۇپ كۆرسەن، ساقلانغىلى بولمايدىغان خاتالىقلار ۋە قائىدىدىن چىقىپ كېتىشىنى پەسەتكە ئالمايمەن. شۇڭا شۇنداق قاراڭكى، ئۇتۇقنىڭ كۈنلىرىمۇ خۇددى تەبىئەت

كۈنلىرىدەك بىرنەچچە كۈن نۇرلۇق ئاپتاپ چاقناپ تۇرىدىغان، يەنە بىر نەچچە كۈن ھاۋا بۇلۇتلۇق بولۇپ قالغانغا ئوخشاش بولىدۇ. ھەتتا تۇرمۇشتا يەنە نەچچە قېتىملاپ تەكرار مەغلۇبىيەتلەرگە يولۇقىدىغان ئوخشاشلىقلارمۇ بولۇپ تۇرىدۇ. ئەمما بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى تۇرمۇشنى تۈگەشتۈرۈۋەتمەيدۇ، ناھايىتى چوڭ دېگەندىمۇ ئۇلارنى ساقلانغىلى بولمايدىغان بىر نەچچە قېتىملىق مەغلۇبىيەت ھېسابلاش مۇمكىن. بۇلار پەقەت ئۇتۇقنىڭ ئۈنچىۋالا ئوڭاي بولمايدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ، خالاس.

پىسخىك دوختۇرلار بىزگە شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى، «ئۆپكىسىنى باسالمايدىغان» ئادەملەر ھەمىشە مەغلۇبىيەتنىڭ زەربىسىگە بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ، ئەمەلىيەتتە بۇنداق ئادەملەر ئۇتۇقنىڭ تەمىنىمۇ تېتىپ كېتەلمەيدۇ. ئۇلارنىڭ ئېغىزىدا مەڭگۈ ئانچىكى سۆزلەر چىقىدۇ. ئۇلار كىچىككىنە مەغلۇبىيەتلىرىدىنمۇ قورقۇپ كېتىدۇ، ئىرادە جەھەتتە تەۋرىنىپ تۇرغانلىقتىن «قېنى، يەنە بىر قېتىم سىناپ باقاي» دېيەلمەيدۇ. بۇلارنىڭ ئەكسىچە، ئۆزى ئىرادە قىلغان ئىشنى مۇستەھكەم تۇتقۇچى ئادەم ئاندا - ساندا بولۇپ تۇرىدىغان مەغلۇبىيەتلەرنى قوبۇل قىلىدۇ. ھەقىقىي پاكىتقا ھۆرمەت قىلىدىغان بولساق، ئەمەلىيەت داۋامىدا شۇڭغۇپ يۈرۈپ، چېنىققان ئادەملەرنىڭ ھەممىسىگە ناھايىتى ئېنىقكى، مەغلۇبىيەت دېگەندىن ساقلانغىلى بولمايدۇ. شۇڭا ئۇلار بۇنداق كىچىك مەغلۇبىيەتلەر ئۈچۈن زېھنىنى ئۇپرىتىپ، ئۆزىنىڭ مۇستەھكەم ئىرادىسىنى چىرىتىپ يۈرمەيدۇ، بەلكى تېخىمۇ كۆپ كۈچ سەرپ قىلىپ ئۇتۇق - غەلبىنى قولغا كەلتۈرىدۇ.

ئۇتۇقنىڭ ئۈچىنچى ئورتاق ئامىلى - ئۇتۇق ئۈچۈن تۆلەنگەن بەدەلدۇر. بىكارغا كېلىدىغان ئۇتۇق يوق دېگەنلىكتۇر. ئاۋام جامائەت ئىچىدە كىشىنى چۆچۈتىدىغان ھەتتا كىشىنى چوڭقۇر ئويلىنىدىغان بىر ئىش شۇكى، تۇغما بولغان بىر

كەمتۈكلۈك بىزنى ئۆزىمىز ئېرىشىمگەن نەرسىدىن بەھرىمەن بولۇشتىن مەھرۇم قىلغان. پىسخىك دوختۇرلارنىڭ ساپاسىدا ئولتۇرۇپ كەتكەن ئوتتۇرا ياشلىق ئارزۇلۇق چوكانلارغا قاراڭلار، ئۇتۇق ئۇلار ئولتۇرغان يېرى ئويۇپ قويغاندەك ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن؛ ئۇلار نېمە دەپسە شۇنىڭغا ئىگە بولالايدىغان چوكانلار تۇرۇقلۇق، تۇرمۇشتىكى ھەممە خۇشاللىقتىن مەھرۇم قالغان. بەلكىم كۈنلەرنىڭ بىرىدە پىسخىك دوختۇرلار ئاجايىپ ئىنچىكىلىك بىلەن ئىنسان تەبىئىتىنى ھېسابلايدىغان نازۇك تارازا ياساپ چىقىشى مۇمكىن، مەن شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، شۇنداق تارازا ئىشلەپچىقىرىلغان تەقدىردىمۇ ئۇ تارازىنىڭ بىر تەرىپىگە «خۇشاللىق»، يەنە بىر تەرىپىگە «تىرىشچانلىق» دېگەن چۈشەنچە يېزىلىشى مۇمكىن. مۇبادا بىز مۇشۇنداق قارايدىغان بولساق، ئۇتۇق خۇشاللىقى جەزمەن ئۇتۇق يولىدىكى تىرىشچانلىق تەرىپىدىن تەڭپۇڭ قىلىنىدۇ. ھالبۇكى بۇ ئىش دەلمۇ دەل ھەربىر ئادەم خاراكتېرىدە ئومۇميۈزلۈك مەۋقە بولىدىغان بىر خىل تۇغما ئامىلغا باغلىنىدۇ، بۇ يەردە ئۇتۇق بىلەن ئۇتۇق ئۈچۈن تۆلەنگەن بەدەل بۆلۈنمەس بىر گەۋدىگە ئايلىنىدۇ.

ئۇتۇقنىڭ تۆتىنچى ئورتاق ئامىلى مەنۇنىيەت دەرىجىسىدۇر. مەنۇنىيەت بولمايدىكەن، قازانغان ئۇتۇقنى ئۇتۇق دېگىلى بولمايدۇ. چۈنكى سەن ئۆزگەرمەس ئەقىدە دېگەن نەرسە، مېنىڭ نەزىرىمدە ئەخلەت دۆۋىسى ياكى نىجاسەت بولۇشى مۇمكىن. بىر ئادەمدىكى مەنۇنىيەت دەرىجىسى بايلىقنىڭ جۇغلىنىشىدىن ھاسىل بولسا يەنە بىر ئادەمدىكى مەغلۇبىيەت بىر نەزم ئىجادىيىتىدىن ھاسىل بولۇشى مۇمكىن. ئەمما شۇنى مۇئەييەنلەشتۈرۈشكە بولىدۇ، مەيلى بايلىققا ياكى نەزمگە نەزەر قىلايلى، مەنۇنىيەت دەرىجىسى ھاسىل قىلىنمايدىكەن، ئۇنداقتا ھېچكىم ئۇتۇق تۇيغۇسىغا كېلەلمەيدۇ.

بىز ئۇتۇقتىن ھۇزۇرلىنىشىمىز كېرەك. بەزىدە ئۇتۇق كۆز يېشى ئارقىلىق قولغا كېلىشى مۇمكىن. شادلىق كۈلكىسى ئۇنىڭغا تاج كىيدۈرۈش كېرەك. مانا مۇشۇنداق تىرىشچانلىقلار ئەرزىدۇ. بۇنداق بولمايدىكەن، قازانغان ئۇتۇق ناھايىتى ياخشى بولۇشى، ھەتتا ناھايىتى ئۇلۇغ بولۇشى مۇمكىن. ئەمما ھەربىر ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، قەلب جامىدىكى تەبەسسۇم، يەنە بىر ئات قويۇپ ئېيتقاندا، «مەنۇنىيەت» بولمايدىكەن، بىز ئۇنىڭدىن ھەقىقىي ئۇتۇق تۇيغۇسىغا يېتىپ بارالمايمىز. بۇنداق ئىش دەۋرىمىزنىڭ غەلىتە بىر ھادىسىسى بولۇپ قېلىۋاتىدۇ، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇتۇقنىڭ قېپىدىكى پەردىلەرگە ئىگە بولسىمۇ، نېگىزدىن ئىچكى شادلىققا ئىگە بولمايۋاتىدۇ، تېخى ئۇلار ئۇتۇقنى كۆڭلىدە ھېس قىلالمايۋاتىدۇ، ئۇلارنىڭ قەلب جامى خۇددى شورلۇق يەردەك قاغجىراپ ياتىدۇ. بۇنداق بولغاندا كىشىلەر ئىختىيارسىز ھالدا سورايدۇكى: «مەن ھەممە تىرىشچانلىقنى كۆرسەتتىم، خۇددى قۇللارچە ئىشلەپ، ئۆزۈمنى ئۆزۈم سىقىپ سۈيۈمنى قۇرۇتتۇم، بۇنىڭ بەدىلىگە نېمىگە ئېرىشتىم؟»

ئۇتۇقنىڭ مەنۇنىيەت دەرىجىسىنى باشقا ھېچقانداق ئادەمنىڭ كۆرۈشى ۋە ئاڭلاپ كۆرۈشى ھاجەت ئەمەس، پەقەت ئۆزىمىز نەدە غەلبە قىلغانلىقىمىزنى بىلسەكلا كۇپايە. ئوقۇتقۇچىلار ئارغىنە مائاش ئېلىپ جاپالىق خىزمەت ئىشلەيدۇ، بەزى ھاماقەت ئادەملەردە ھەتتا ئۇلارغا قارىتا ھۆرمەت ئاجىزلاپ كېتىۋاتىدۇ. شۇڭا خېلى كۆپ كىشىلەرنىڭ نەزىرىدە ئوقۇتقۇچىلار ئۇتۇق قازانمىغاندەك كۆرۈنىدۇ. ئوقۇتقۇچىلار قەلبىدە ئۆز خىزمىتىدىن مەنۇنىيەت ھاسىل قىلىپ، ناھايىتى ياخشى تۇيغۇلارغا كەلسە، ئۆزلىرى چوڭقۇر مۇھەببەت باغلىغان ئاشۇ خىزمەت ئورنىدا نامشەرىپى يوق ئىشلەۋاتمەن دەپ رازى بولسا، تەبىئىيىكى بۇ ھەقىقىي ئۇتۇق بولىدۇ. بۇنداق نېگىزلىك ئامىل پەقەت ئۆزىمىزنىڭ ئۇتۇقنى بىلىش - بىلمەسلىكىمىز

بىلەن مۇناسىۋەتلىك، باشقىلارنىڭ بىزنىڭ قانداق قىلىپ ئۇتۇق قازانغانلىقىمىزنى بىلىش - بىلمەسلىكى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئەمەس. بۇ ئامىل خېلى زور دەرىجىدە ھەر بىر ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ پوزىتسىيىسىگە باغلىق بولىدۇ. باشقىلارنىڭ ئورتاق ئېتىراپ قىلىشى ياكى قىلماسلىقىغا باغلىق ئەمەس. بۇنى ئوخشىتىش بىلەن مۇنداق تەسۋىرلەشكە بولىدۇ: بىر ياغاچچى ئېھتىمال مەغلۇپ بولىدۇ دەپ كۈن بويى ۋاپىسىنى مۇمكىن. چۈنكى بۇ خوجايىنىدىن زاكاز قوبۇل قىلىدۇ، باشقىلار كاتىپلارغا بۇيرۇق سوقۇپ قويۇپ ئىشخانىسىدا ئولتۇرىدۇ، يەنە بىر ياغاچچى ئېھتىمال كۈچلۈك ئۇتۇق تۇيغۇسىدا بولۇپ، ناھايىتى مەمنۇنىيەت بىلەن تۇرۇشى مۇمكىن. چۈنكى ئۇ: گۈلدەك ھۈنەر ئۆگىنىۋالدىم، مانا شۇنداق ھۈنەرىم بولغانلىقتىن، خوجايىنىمنىڭ خىزمەت ئۈستىلىنى مەن ئىجاد قىلدىم، دەپ ئويلايدۇ. مەن شۇنداق بىر ياغاچچىنى تونۇيتتىم، ئۇ ھېچكىمگە سالام بېرىپ تەزىم قىلىپ كەتمەيتتى. چۈنكى ئۇ ئەنە شۇنداق كوزىلىق ھۈنەرنى ئىگىلىۋالغان ئىدى.

پويۇم ئۆز قەلبىدە ئۇتۇق تۇيغۇسىدا بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى ئۇ ئەنە شۇ جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈرگەن ئاشۇ مۇھىتتا ئىلاھنىڭ رەھىمدىللىقلىرىنى جامائەتكە يەتكۈزدى؛ تاۋار ئىشلەپچىقارغۇچى سودىگەرمۇ ئۇتۇق تۇيغۇسىدا بولۇشى مۇمكىن، چۈنكى ئۇ دۇنيادىكى ئەڭ ياخشى مەھسۇلاتنى بارلىققا كەلتۈرۈپ، ئۆزى شەرەپ ھېس قىلىدىغان بىر بۇلاقنى ئاچتى؛ كەسپىي كالتەك توپچىمۇ ئەلۋەتتە ئۇتۇق تۇيغۇسىدا بولىدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ ھەرىكىتىگە خۇشتار؛ ئائىلە ئايالىمۇ ئەلۋەتتە ئۇتۇق تۇيغۇسىدا بولىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ھەر كۈنلۈك ھەرىكىتى ئىجادىي تۇيغۇلار بىلەن تولغان. مەمنۇنىيەت كۆپ ھاللاردا ئادەمنىڭ پوزىتسىيىسىدىن كېلىپ چىقىدۇ، ئۇ ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن كەم نەرسە ئەمەس. چۈنكى ئۇ ئادەم قەلبىدىن ئۇرغۇيدۇ، ئۇ ھەممىمىزنىڭ روھىي دۇنيارىمىزنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدا

ئەنگۈشتە سۈپىتىدە يوشۇرۇنۇپ ياتىدۇ.

ئۇتۇقنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر ئورتاق ئامىلى مەنىۋى دۇنيادىكى پىكىر ۋە ئېتىقادتۇر. جانابىي تەڭرى بىلەن غايىنى تېپىشنى تەسەۋۋۇر قىلىش بەسى مۈشكۈل بولىدۇ، تۇرمۇشنىڭ ئەھمىيىتىنى، نىشاننى تاپالمىغان كىشىلەر ئۇتۇق قازانسا يەنە نېمە پايدىسى بارلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىش تولىمۇ تەس. مەيلى ئۇتۇق قازانغان كەسىپسىز ئاققۇن ياكى كاتتا بانكىر بولسۇن، ئۇتۇقنىڭ خۇش پۇراق گۈللىرىنى پۇراش ئۈچۈن جەزمەن مۇستەھكەم بىر ئېتىقادقا كېلىشى كېرەك. بۇنداق ئېتىقاد ھەر قانچە كىچىك بولسىمۇ، ھېچ ۋەقەسى يوق، ئۇ جەزمەن تەڭرى ۋە ئېتىقاد بىلەن تەڭ قەدەمدە مېڭىشى كېرەك. ئۇ جانابىي ھەقىقەتنىڭ كائىناتنىڭ ھەممە يېرىگە چېچىلغان مېھىر ئېقىمىغا ئازدۇر - كۆپتۇر چۆمۈلگەندىلا ئۆز مەۋجۇدىيىتىنى مۇشۇ ئېقىمغا سىڭدۈرۈۋېتىدۇ.

بۇ تولىمۇ خۇسۇسىيلاشقان ئىش، ئەلۋەتتە. ئۇتۇق قازانغان كەسىپسىز ئاققۇن بىلەن ئۇتۇق قازانغان كاتتا بانكىرنىڭ ئاۋازىنى بىر ئۇدارغا سېلىش ناھايىتى تەس، ئەمما بۇ ئاۋازلارنىڭ قانچىلىك پەرقلىق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار يەنىلا گارمونىك ماسلىق ھاسىل قىلالايدۇ. بۇنداق ماسلىق ئوخشاش بولمىغان دۇنيا قاراش ۋە ئوخشاش بولمىغان كەسىپلەرنىڭ تەسىرلىرىگە ئۇچرىمايدۇ.

ئۇتۇق ھەرگىز جىنايەتچىلەرگە سېلىنغان كىشەن ئەمەس، ھەممىنى بىر قېلىپقا سولايدىغان ئەندىزە ئەمەس، رەھىمسىز مۇزلۇق تامغىمۇ ئەمەس. ئۇ ھەر بىر ئادەمنىڭ بارماق ئىزى، كۆز نۇرى، خاسلىقىنىڭ نامايان بولۇشى ۋە ئاشكارىلىنىشىدۇر. بىزگە كېرەكلىك بولغىنى جاسارەتكە كېلىپ ئۆزلۈكىنى چۈشىنىش، ئۆزلۈككە يېتىشتۈر.

ئۆزىڭىزدىن زارلىنىپ، رېئاللىقىنى قاقشاپ يۈرۈشىڭىز ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىپلا قالماي، بەلكى يەنە ئەڭ ناچار ئادەتنى يېتىلدۈرۈۋالغان بولىسىز.
- دالى كارنېگ

3 - دەرس

ئۆزىڭىزنىڭ بەخت - تەلىپىنى قانداق ھېسابلاش كېرەك

سىز بىرىنچى دەرىجىدە توۋىن كوتتېن بىلەن تونۇشۇپ چىقتىڭىز، ئۇ پىسخىكىلىق داۋالاش ۋە دورىگەرلىك ساھەسىگە ئائىت نۇرغۇن كىتابلارنى نەشر قىلدۇرغان. خۇددى سىز كۆرۈپ ئۆتكەندەك ئۇنىڭ يەنە مۇرەككەپ ئىدىيە، ئۆز خاسلىقى بىلەن غايىسىنى ئاشكارا نامايان قىلالايدىغان ئالاھىدىلىكى بار. توۋىن كوتتېننىڭ «مەغلۇبىيەتتىن ساقلىنىش يولى» ناملىق ئەسىرى 1965 - يىلى نەشر قىلىنغاندىن بۇيان ئىزچىل تۈردە ئەڭ بازارلىق كىتابلار قاتارىدىن ئورۇن ئېلىپ كەلدى.

ئىككىنچى دەرىجىدىكى مۇئەللىمىمىز ئىدۇارد ھوتمان بولۇپ، ئۇ جەڭگاھ مۇخبىرى، جامائەت بېتىنىڭ يازغۇچىسى، تېلېۋىزىيە پروگراممىلىرى ئوبزورچىسى، فىلىم ئىشلىگۈچى بولغان. ئائىلە تۇرمۇشى ۋە كىشىلىك مۇناسىۋەت ھەققىدە كۆپ ماقالە - ئەسەرلەرنى ئېلان قىلدۇرغان. ئۈچ قېتىم «ئەركىنلىك فوندى جەمئىيىتى» مۇكاپاتىغا ئائىل بولغان. ئەمدى سىز ھەممىگە تونۇشلۇق بولۇپ كەتكەن «دالى كارنېگ» نىڭ دەرسىنى ئاڭلاپ بېقىڭ. ئۇنىڭ نامى پۈتۈن يەرشارىدا يېرىم ئەسىردىن كۆپرەك ياڭرىدى. ئۇنىڭ «قانداق دوست تۇتۇش كېرەك، باشقىلارغا قانداق تەسىر كۆرسىتىش كېرەك» دېگەن كىتابىنىڭ

تەرازى 10 مىليون پارچىدىن ئاشتى. دەسلىپىدە بۇ كىتاب دالى كارنېگنىڭ ياشلار ئۇيۇشمىسىدا رەسمىي دەرس ئۆتكەن چاغلىرىدا چوڭلارنىڭ دەرسلىكى ئۈچۈن تەييارلانغان تولۇقلىما ماتېرىيال ئىدى (ئەينى چاغدا ئۇنىڭ بىر كەچلىك دەرس ئۆتۈش ھەققى ئاران بەش دوللار ئىدى). ئۇنىڭ دەرس تېمىسى «ئۆزىڭىزگە ئىشىنىش ۋە باشقىلار بىلەن بىللە تۇرغاندا ئۆزىڭىزگە ئىشىنىشىنى يېتىلدۈرۈش ئۇسۇلى ھەققىدە» ئىدى.

بىز دالى كارنېگنىڭ پەلسەپىسىدىن كىشىلەرگە قانداق تەسىر كۆرسىتىش، شەخسنىڭ قىممىتىنى قانداق يارىتىشتىن باشقا يەنە نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋالالايمىز. كارنېگنىڭ ئەقىل - پاراستى، ئاممىباب بىلىمى، ئەمەلىي تەجرىبىلىرى شۇلارنىڭ جۈملىسىدىن ئىدى. دالى كارنېگ تېپىپ چىققان ئۇتۇق رېتسىپلىرى مەغلۇبىيەت ۋە ئۆزىنى كەمسىتىش ئىچىدە ياشاۋاتقان سانسىزلىغان كىشىلەرنى قۇتقۇزدى. سىز ياشاۋاتقان ئورنىڭىزغا قاراپ ماڭا ئۇۋال بولدى دەمسىز؟ ئۇنداقتا دالى كارنېگ سۆزلەپ بەرمەكچى بولغان بۇ دەرسكە قۇلاق سېلىڭ! بۇ دەرس ئۇنىڭ يەنە بىر بازارلىق كىتابى «قايغۇرماڭ، باتۇرلارچە ياشاڭ» دېگەن كىتابىدىن ئېلىنغان.

خاررولد ئابوت بىلەن تونۇشقنىمىزغا كۆپ يىل بولدى. ئۇ ئىلگىرى كەچ كۇرسىمىزنىڭ ۋاستىچىسى بولغان ئىدى. بىر كۈنى كانزاس شەھىرىدە ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم. ئۇ مېنى ئاپتوموبىل بىلەن مىسسورى شتاتىدىكى بىرىدۇن قورۇقىغا ئەكىلىپ قويدى. مەن يول ئۈستىدە ئۇنىڭ قانداقسىگە غەم - قايغۇدىن خالاس بولغانلىقى ھەققىدە سورىدىم. ئۇ ماڭا كىشىنىڭ يۈرەك تارىنى تىترەتكۈدەك تۆۋەندىكى ۋەقەنى سۆزلەپ بەردى. مەن بۇنى ئۆمۈر بويى ئۇنتۇمايمەن. خاررولد مۇنداق دېدى: «مەن ئىلگىرى دائىملا غەمكىن يۈرەتتىم. ئويلىسام ئۇ

1934 - يىللىرى باھار پەسلى ئىكەن. بىر كۈنى ۋىبو شەھىرىنىڭ بىر كوچىسىدا بارلىق غەملىرىمدىن خالاس قىلغان ئاشۇ بىر مەنزىرىگە كۆزۈم چۈشۈپ قالدى. ھەممە ئىش 10 سېكۇنت ئىچىدە يۈز بەردى. ئەمما، مېنىڭ بۇ 10 سېكۇنت ئىچىدە ئۆگەنگەنلىرىم ئىلگىرىكى 10 يىل ئىچىدە ئۆگەنگەنلىرىمدىنمۇ كۆپ بولدى، چۈنكى مەن قانداق ياشاشنى ئۆگىنىۋالغان ئىدىم.»

ئەينى چاغدا مەن ۋىبو شەھىرىدە بىر مىلىچىمال دۈكىنى ئاچقان ئىدىم. ئىش باشلىغىلى ئىككى يىل بولۇپ قالغانىدى، مەن ھەممە بىساتىمنى خەجلىپ بولۇپ يەنە بىر مۇنچە قەرزگە بوغۇلۇپ قالدىم. توپتوغرا 10 يىل ئىشلىسەممۇ تۈگەتكۈدەك ئەمەس ئىدىم. ھېلىقى كۈنى مىلىچىمال يايىملىرىنى تاقاپ «سودىگەر كانچىلار بانكىسى» غا بېرىپ پۇل قەرز ئېلىپ، كانزاس شەھىرىگە بېرىپ خىزمەت تاپماقچى بولۇپ تۇراتتىم. يولدا كېتىپ باراتتىم، خۇددى بىرسىدىن راسا دۇمبا يېگەندەك ھارغىن، پۇت - قولۇمدا جان يوق ئىدى. قەدىمىنى ئاران - ئاران يۆتكەيتتىم، ئىشەنچسىز، ماغدۇرسىز ئىدىم. دەل شۇ چاغدا يولنىڭ ئۇ تەرىپىدە ئىككى پۇتى يوق بىر ئادەمنىڭ كېلىۋاتقانلىقىغا كۆزۈم چۈشۈپ قالدى. ئۇ ئاستىغا چاق بېكىتىلگەن بىر چاقلىق تاختايدا ئولتۇرۇپ، ئۇنى قوللىدا ئىتتىرىپ كېلىۋاتاتتى. مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقان چاغدا ئۇ چوڭ يولنى كېسىپ ئۆتۈپ پىيادىلەر يولىغا قاراپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ ماڭا شوخلۇق ۋە خۇشلۇق بىلەن: «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ئەپەندى، بۈگۈن ھاۋا نېمىدېگەن ياخشى - ھە؟» دەپ سالام بېرىپ بىمالال يۈرۈپ كەتتى. ئۇ سۆزلەۋاتقان چاغدا روھى ناھايىتى كۆتۈرەڭگۈ ئىدى. مەن ئۇنى كۆرۈپ ئۆزۈمنىڭ نەقەدەر باي، بەختلىك ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلدىم. مېنىڭ يەنە ئىككى پۈتۈم بارغۇ! مەن يەنە ماڭالايمەنغۇ؟! مەن ئۆزۈمنىڭ ئۆزۈمنى

كەمسىتىپ، ئۈمىدسىزلىنىپ يۈرگەنلىرىمدىن نومۇس قىلىۋاتاتتىم. ئۆز - ئۆزۈمگە شۇنداق دەيدىم: ئۇنىڭ پۇتى يوق تۇرۇقلۇق شۇنچە خۇشال، ئوچۇق - يورۇق يۈرىدىكەن، ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىسى تولۇپ - تېشىپ تۇرۇپتۇ. مەن يەتتە ئەزايم ساپساق تۇرۇقلۇق ئۇنىڭچىلىك بولالمامدىم؟ مەن ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، گەجگەمدىن بېسىپ تۇرغان ئېغىر يۈكتىن قۇتۇلغاندەك بولدۇم. بۇنىڭدىن ئىلگىرى بانكىدىن 100 دوللار قەرز ئالارمەن دەپ ئويلىغانىدىم ئىدىم. بۇ ئىشتىن كېيىن غەيرەتكە كېلىپ 200 دوللار قەرز ئالدىم. دەسلىپىدە بانكىدىكىلەرگە: كانزاس شەھىرىگە قايتىپ خىزمەت تاپماقچى بولۇۋاتىمەن، دەي دەپ ئويلىغان، كېيىن ئۇلارغا خىزمەت تاپالايدىغانلىقىمغا ئىشەنچىم بار دەيدىم. پۇل قەرز ئالدىم، كېيىنچە راستتىنلا خىزمەتمۇ تاپتىم. شۇنىڭدىن كېيىن تازىلىق ئۆيىدىكى ئەينەككە مۇنداق بىر كۆپلىپ شېئىرنى چاپلاپ قويدۇم. ھەر كۈنى ئەتىگەندە ساقلىمىنى ئالغاچ ئۇنى ئوقۇپ ئىلھاملانىمەن:

«دېلىم غەمكىن، دېلىم پەرىشان،

ئۆزۈم سەرسان، پۈتۈم يالغاچ.

لېكىن بۈگۈن كۆردۈم بىراۋنى،

پۈتۈم ئىكەن، خۇشال كەيپى چاغ.»

بىر قېتىم مەن ئېدىد رىكىنىپىكتىنى زىيارەت قىلدىم. ئۇ ھەمراھلىرى بىلەن تىنچ ئوكياندا كېتىۋاتقاندا نىشاندىن ئادىشىپ قاپتۇ. ئۇلار سالغا ئولتۇرۇپ ھاياتلىق ئىزدەپ دېڭىزدا 21 كۈن لەيلىپ يۈرگەن. مەن ئېدىدتىن ئەڭ چوڭ ئېرىشكەن نەرسىنىڭ نېمىلىكى ھەققىدە سورىۋېدىم، «ئاشۇ قېتىملىق سەپەردە مېنىڭ ئەڭ چوڭ ئېرىشكىنىم - ئىچىدىغانغا سۇ،

يەيدىغانغا نان بولسا، دېگەندىن ئىبارەت» دەپ جاۋاب بەردى.

بىر چاغدا «دەۋر» ھەپتىلىك ژۇرنىلىدا بىر پارچە خەۋەر بېسىلدى. بىر ساقچى ئوفىتسىر كۇۋادىر بىر كانار ئارىلى (جەنۇبىي تىنچ ئوكياندىكى سۇلايمان تاقىم ئاراللىرىدىن بىرى) دا يارىلانغان. ئوق پارچىسى ئۇنىڭ كانىيىنى تېشىپ ئۆتۈپ كەتكەن ئىكەن. دوختۇرلار ئۇنىڭغا يەتتە قېتىم قان بېرىپتۇ. ئۇ خەت ئارقىلىق دوختۇردىن: «مەن يەنە ياشىيالايمدۇم؟» دەپ سورايتۇ. دوختۇر: «چوقۇم ياشىيالايسىز» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. ئۇ يەنە «مەن يەنە گەپ قىلالايمدۇم؟» دەپ سورايتۇ. دوختۇر: «جەزمەن گەپ قىلالايسىز» دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئوفىتسىر: «شۇنداق تۇرۇقلۇق مەن يەنە مۇشۇ ئۆلگۈر غەمدىن نېرى بولالمايمدۇم؟» دەپ يېزىپتۇ. مۇبادا سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارغا شۇنداق سوئال قويۇپ باقساڭلار كۆڭلۈڭلارنى پاراكەندە قىلغان ئاشۇ مەسىلىلەرنىڭ ئەمەلىيەتتە ئىنتايىن كىچىك ئىشلار ئىكەنلىكىنى تېزلا بايقىۋالالايسىلەر. جاھاندىكى ئىشلارنىڭ تەخمىنەن 90% ى توغرا، ئاران 10% ى خاتا بولىدۇ. مۇبادا تۇرمۇشۇم خاتىرجەم ئۆتسۇن دېسىڭىز، دىققەت - ئېتىبارىڭىزنى 90% توغرا ئىشقا مەركەزلەشتۈرۈڭكى، 10% خاتالىققا پەرۋا قىلماڭ! ئەگەر ئۇنداق قىلماي، دائىم خاتالىق، ئوڭۇشسىزلىقلار ئۈستىدىلا كالا ئۇپرىتىپ يۈرسىڭىز، چەكسىز ھەسرەت ۋە غەم - قايغۇدا قالسىز - دە، ئۆزىڭىزنى ئاشقازان يارىسى ۋە يۇقىرى قان بېسىمى كېسىلىگە گىرىپتار قىلىۋالىسىز!

ئەنگىلىيىدىكى نۇرغۇن كىلونۇر مەزھىپى چېركاۋلىرىغا «تەپەككۈر ۋە قانائەت» دېگەن ئىككى كەلىمە سۆز ئويۇپ قويۇلغان. بۇ ئىككى سۆز بىزنىڭ قەلبىمىزگىمۇ ئورناپ كېتىشى كېرەك. تەپەككۈر ۋە شۈكۈر - قانائەت دېگەنلىك شۈكۈر قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار ھەققىدە تەپەككۈر قىلىش ۋە تەڭرى ئاتا قىلغان نېمەتلەرگە ۋە بايلىقلارغا شۈكۈر - قانائەت

قىلىش دېمەكتۇر.

«گىرىفىنىڭ ساياھىتى» ناملىق ئەسەرنىڭ ئاپتورى جونناسىن سىئۇفىت ئەنگىلىيە ئەدەبىيات ساھەسىدىكى تىپىك ئۈمىدىسىز ئادەم ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ تۇغۇلۇپ قالغىنى ئۈچۈن قاتتىق ئۆكۈنىدۇ، ھەتتا ھەر يىلى تۇغۇلغان كۈنىدە پۈتۈنلەي قارا كىيىم كىيىپ، بىر كۈن تاماق يېمەيدۇ. ھالبۇكى، ئۇچىغا چىققان بۇ ئۈمىدىسىز ئادەم چەكسىز ئۈمىدىسىزلىك ئىچىدە ياشاپ تۇرۇپمۇ ئازادلىك ۋە خۇشاللىقنىڭ ساغلاملىق جەھەتتىكى ئاجايىپ كۈچ - قۇدرىتىنى مەدھىيىلىگەن. ئۇ مۇنداق دېگەن: «دۇنيا بويىچە ئەڭ ياخشى دوختۇرمۇ نەپسىنى يىغىپ، كۆڭۈلنى توق تۇتۇش، خۇشال ۋە روھلۇق يۈرۈشتەك كاتتا دورىنى بېرەلمەيدۇ» دەپ مەدھىيىلىگەن. سىزمۇ، مەنمۇ ھەر كۈنى خۇشال ۋە روھلۇق يۈرۈش دورىسىنى ئىستېمال قىلىپ تۇرىمىز. مۇبادا دىققەت - ئېتىبارىمىزنى ئۆزىمىزدىكى تۈگىمەس بايلىقلارغا مەركەزلەشتۈرسەك، بىزنىڭ بايلىقىمىز رىۋايەتلەردىكى ئەلى بابانىڭ بايلىقىنى نەچچە قاتلايدۇ. ئىشەنمەيسىز؟ ئەمىسە، ئىككى كۆزىڭىزنى ئون مىليون دوللارغا ساتامسىز، ئىككى كۆزىڭىزنىڭ قانچە پۇلغا يارايدىغانلىقىنى بىلىدىغانسىز؟ ئىككى قولىڭىز بىلەن ئىككى قۇلىقىڭىزنىڭ قانچە پۇلغا يارايدىغانلىقىنى بىلمەيسىز؟ بالىلىرىڭىز بىلەن ئائىلىڭىزنى قانچە پۇلغا ساتارسىز؟ ئەگەر بۇ بايلىقىڭىزنىڭ ھەممىسىنى قوشسىڭىز ئۇنىڭغا روكتىللىر، فورد ۋە مورگىنلارنىڭ ھەممە مال - مۈلكىڭىمۇ چىقىش قىلمايدىغانلىقىنى بىلىسىز. ئەمما بىز ئۇنى قەدىرلىمىدۇق. شوپىنخا ۋېر مۇنداق دېگەن: «بىز ئۆز ئىلكىمىزدىكى نەرسىلەرنى ئانچە خىيالىمىزغا كەلتۈرۈپ كەتمەيمىز. كۆپ ھاللاردا ئۆزىمىز يوق نەرسىلەرنىڭ غېمىنى يەپ يۈرىمىز.» بۇ دۇنيادىكى ئەڭ زور تراگېدىيە ئىنسانلارنىڭ ئاشۇنداق ناچار خاھىشىدىن كېلىپ چىققان، ئۇنىڭ

ئىنسانىيەتكە كەلتۈرگەن ئازابى تارىختا يۈز بەرگەن بارلىق ئۇرۇش ۋە ۋابا كېسەللىكىدىن ئېشىپ چۈشىدۇ. دەل مۇشۇنداق ناچار ئىدىيىۋى خاھىش جون پالمىغا ئوخشاش بېشىدىن نۇرغۇن ئىسسىق - سوغۇق بېشىدىن ئۆتكەن ئەر كىشىنىمۇ كوت - كوت قىلىپ قويغان. ئۇ ھەتتا ئائىلىسىنى ۋەيران قىلىش گىردابىغا بېرىپ قالغان. تۆۋەندىكى ھېكايىنى ماڭا ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرگەن: «ئۇ مېنىڭ ئەسكەرلىكتىن ئەمدىلا قايتىپ كەلگەن چېغىم ئىدى. خۇسۇسىي تىجارىتىمنى باشلىۋالغان ئىدىم. بىر دۇكان ئېچىپ كېچە - كۈندۈز دېگۈدەك جاپالىق ئىشلىدىم. ھال - كۈنۈم خېلى ئوبدان بولۇپ قالغانىدى. ئەمما كېيىن ماتېرىيال ئۆكسۈپ قالدى. دۈكىنىم ھازىرلا تاقىلىپ كېتىدىغاندەك قورقۇپ، كۈن بويى بوغۇلۇپ، چىرايىمنى ئاچماي يۈرەتتىم. ئۇ چاغدا مەن بۇنداق يامان كەيپىياتنىڭ قانداق ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلىدىغانلىقىنى بىلمەيتتىكەنمەن: ئەمدى چۈشەندىمكى، مەن ئۇ چاغدا بەختلىك ئائىلەمنى بۇزۇۋېتەي دەپلا قالغانىكەنمەن، بىر كۈنى ئۇرۇشتىن قايتىپ كېلىپ يېنىمغا ماڭا ياللىنىپ ئىشلەۋاتقان بىر خىزمەتچىم ماڭا: «پالمىر، خىجىل بولمامسىز، دۇنيادا ئازاب تارتىۋاتقىنى پەقەتلا سىز ئوخشىمامسىز؟ دۈكىنىڭىزدا بىر نەچچە كۈن سودا قىلمىغانغا نېمە بوپتۇ، ئىشلار ئىزىغا چۈشكەندىن كېيىن داۋاملاشتۇرسىڭىز بولمىدىمۇ؟ باشقىلاردا چوق نەرسە يەنە سىزدە ئېشىپ - تېشىپ تۇرۇپتۇغۇ. يەنە ئەتىگەندىن كەچكە ۋارقىراپ - چارقىراپ، قاقشاپ - تېرىكىپ يۈرىدىكەنسىز. ماڭا قارىڭ، مېنىڭ بىرلا قۇلىقىم بار. يۈزۈمنىڭ يېرىمىمۇ ئوق تېگىپ ئۇچۇپ كەتكەن. شۇنداق تۇرۇپمۇ ئۈمىدىسىز لەنگىنىم يوققۇ؟ مۇبادا ئاغزىڭىز بېسىلماي ئاشۇنداق يۈرسىڭىز، ئائىلىڭىز، ئەل - ئاغىنىلىرىڭىزدىنمۇ ئايرىلىپ قالسىڭىز جۇمۇ، دېدى. بۇ سۆزلەر ماڭا جىددىي سىگنال بولدى. مەن شۇنى تونۇپ

يەتتىمكى، ئەمەلىيەتتە مەندە ۋەسۋەسىگە چۈشۈپ قالغۇدەك ھېچقانداق ئىش يوق ئىدى. شۇنىڭ بىلەن مەن بۇنداق ھالىتىمنى دەرھال ئۆزگەرتىشكە نىيەت باغلاپ، ئەسلىدىكى غەم - غۇسسەسىز تۇرمۇشىمنى ئەسلىگە كەلتۈردۈم.»

مېنىڭ لۇسىر بىلا ئىسىملىك بىر تونۇشۇم بار ئىدى. ئۇ ئۆزىدە بار نەرسىلەر ئۈچۈن خۇش بولۇشنى، ئۆزىدە يوق نەرسىلەر ئۈچۈن كۆڭلىنى يېرىم قىلماسلىقىنى چۈشىنىشتىن ئىلگىرى، ئازاب - ئوقۇبەت گىردابىغا بېرىپ قالغان ئىدى. بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا مەن لۇسىر بىلەن تونۇشقان چېغىمدا، ئىككىمىز كولۇمبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئاخبارات ئىنىستىتۇتىدا قىسقا خەۋەر يېزىشنى ئۆگىنىۋاتاتتۇق. بۇنىڭدىن توققۇز يىل ئىلگىرى ئۇ ئارىزونا شتاتىدا تۇرغان كۈنلىرىدە بېشىدىن ئىنتايىن قورقۇنچلۇق بىر ئىش ئۆتۈپتۇ. تۆۋەندە ئۇنىڭ بۇ ئاجايىپ كەچۈرمىشلىرىنى بىللە ئاڭلاپ باقايلى.

— كۈنلىرىم، قاينام - تاشقىنلىق ئىچىدە ئۆتەتتى، — دەپ سۆز باشلىدى ئۇ، — ئۇ چاغدا مەن ئارىزونا ئۇنىۋېرسىتېتىدا سۇنايلىق ئاككوردىيون چېلىشنى ئۆگىنىۋاتاتتىم. مەھەللەمدە بىر كېكەچلىكىنى داۋالاش ئامبۇلاتورىيىسى ئاچقان ئىدىم. شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا بىر يېزا ئىگىلىك مەيدانىدا تۇراتتىم. دائىم كەچلىك ئولتۇرۇشلارغا بېرىپ، ھەشەمەتلىك سورۇن، نادىر مۇزىكىلار ئىچىدە گۈزەل ھاياتنىڭ شېرىن پەيزىنى سۈرەتتىم. ئەمما، بىر كۈنى ئەتىگەندە تۇيۇقسىز ئۆزۈمنىڭ پالەج بولۇپ قالغانلىقىمنى ھەيرانلىق ئىچىدە بىلىدىم. «ئاھ، تەڭرىم» دېدىم، كۆڭلۈم بۇزۇلدى. دوختۇر ماڭا: «بىر يىل يېتىپ ئارام ئېلىشىڭىز، مۇتلەق جىمجىتلىقنى ساقلىشىڭىز كېرەك!» دېدى. ئۇ يەنە سالامەتلىكىمنىڭ بۇرۇنقىدەك ئەسلىگە كېلەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى.

«بىر يىل يېتىپ ئارام ئال، مۇتلەق جىمجىتلىقنى ساقلا»

دېگەنلىك مېنى ئۇل دېگەنلىك ئەمەسمۇ، مەن تىترەپ كەتتىم. بۇنداق تەتۈر پېشانىلىك ماڭلا كېلەمدۇ؟ بۇنداق كۈنگە قالغۇدەك نېمە گۇناھ قىلغان بولغىتتىم ۰۰۰ يىغلىدىم، قاقشىدىم، چەكسىز ھەسرەت چەكتىم، جۇدۇنۇم ئۆرلەپ، مەجەزىم سەپراشتى. ئەمما مەن يەنە دوختۇرنىڭ دېگىنى بويىچە كارىۋاتتا يېتىپ دەم ئالدىم. قوشنام رۇدولف ئەپەندى رەسسام بولۇپ، ئۇ ماڭا: «سىز كارىۋاتتا بىر يىل يېتىپ ئارام ئېلىشنى تاراڭپىدە دەپ قارامسىز؟ ئۇنداق بولۇشى ناتايىن. سىز بۇنىڭلىق بىلەن ياخشى ئويلىنىش، ئارام ئېلىش، ئۆزىڭىز ھەققىدە كۆپرەك ئويلىنىپ، ئۆگىنەلمىگەن نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋېلىشىڭىزغا ۋاقىت چىقىرايلى، بۇ بىر يىلدا ئۆگىنىۋالغان نەرسىلىرىڭىز ئۆمرىڭىزگە كەلگەندىن بۇيان ئۆگەنگەن نەرسىلىرىڭىزدىنمۇ كۆپ بولۇشى مۇمكىن.» شۇنىڭ بىلەن مەن بېسىقچى، بىر يېڭى قىممەت قارىشىدىن ھۇزۇرلىنىشقا باشلىدىم. ئالغا ئىلگىرىلىشىمگە ئىلھام بېرىدىغان كىتابلارنى ئوقۇشقا باشلىدىم. بىر كۈنى رادىئودىن بىرەيلەننىڭ سۆزلىگەن نۇتقىنى ئاڭلاپ قالدىم. نۇتۇق سۆزلىگۈچى: «پەقەت سىزلا ئۆزىڭىزنىڭ ئېڭىدىكى مەۋجۇت نەرسىلەرنى چۈشىنەلەيسىز!» دېدى. بۇنداق سۆزلەرنى ئىلگىرى قانچە قېتىملاپ ئاڭلىغان ئىدىمكىن تاڭ. بۇ قېتىمقىسى ماڭا ئەڭ تەسىر قىلدى. ھازىردىن باشلاپ مېنى خۇش قىلىدىغان، كۆڭلۈمنى ئاچىدىغان ۋە تەن سالامەتلىكىمگە پايدىلىق بولغان ئىشلارنىلا ئويلاي دېگەن ئىرادىگە كەلدىم. ھەر كۈنى ئەتىگەندە يۈز - كۆزۈمنى يۇغاق تاتلىق خىياللارنى سۈرمەن، زادىلا ئاغرىق ھېس قىلمايمەن. بىر ئوماق قىزىم بار. رادىئودىن چىقىۋاتقان ئېسىل نادىر مۇزىكىلارنى ئاڭلىيالايمەن. كىتاب كۆرۈشكە ۋاقىت بار. مەزىلىك تائاملارنى يېيەلەيمەن، دوستلىرىم بىلەن كۆرۈشەلەيمەن. كۈنلىرىم خۇشاللىق ئىچىدە ئۆتىدۇ. ھەر كۈنى دېگۈدەك نۇرغۇن كىشىلەر مەندىن ھال سوراپ

كېلەتتى. ھەتتا دوختۇرلار مەن ياتقان ئۆيىنىڭ ئىشىكىگە تاختا ئېسىپ قويۇشقا مەجبۇر بولۇشتى. بىر قېتىمدا بىرلا ئادەمنىڭ كىرىشىگە يول قويۇلاتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ۋاقىت جەھەتتىمۇ چەكلىمە بار ئىدى. توققۇز يىل ئۆتۈپ كەتتى. ھازىر تۇرمۇشۇم ئىنتايىن كۆڭۈللۈك، يېتىپ ئارام ئالغان ئاشۇ كۈنلىرىمدىن مىننەتدارمەن. ئارىزوناتىكى كۈنلىرىم مېنىڭ ئەڭ خۇشال كۈنلىرىم بولۇپ قالدى. شۇ چاغدىن باشلاپ مەن مۇنداق بىر ئادەتنى يېتىلدۈرۈۋالدىم: ھەر كۈنى ئەتىگىنى ئۆزۈمگە پايدىلىق ئىشلارنى ساناپ چىقىمەن. بۇ ئادەتنى ھازىرغىچە داۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتىمەن. ئۇ مېنىڭ ئەڭ قىممەتلىك بايلىقىم بولۇپ قالدى. دائىم ئۆلۈپ كېتەرمەنمىكىن دەپ قورقۇپ تۇرىدىغان تۇيغۇنى بېشىمدىن ئۆتكۈزۈپ باققاندىن كېيىن ھەقىقىي تۇرمۇشنى باشلىغاندا ئاشۇ ئىشلارمىنىڭ نەقەدەر ئەخمىقانلىق ئىش ئىكەنلىكىنى ئويلاپ خىجىل بولىمەن. قەدىرلىك لۇسىر بلاك، ئېھتىمال سىز بىلىشىڭىز كېرەك. تۇرمۇشتىن ئالغان يۇقىرىقى ساۋنىڭىز بۇنىڭدىن 200 يىل ئىلگىرى ئۆتكەن مەشھۇر ئالىم جونسوننىڭمۇ بېشىدىن ئۆتكەن. جونسون مۇنداق دېگەن: «شەيئىلەرگە ياخشى جەھەتتىن قارايدىغان ئادەتكە ئىگە بولۇش 1000 فوند ستېپىلىك پۇلغا ئىگە بولۇشتىنمۇ قەدىرلىك.» بۇ سۆز ھېچ ئىشتىن غەم يېمەس زاتنىڭ ئاغزىدىن ئەمەس، بەلكى 20 يىل دەرد - ئەلەم، غەم - قايغۇ، مەغلۇبىيەت، ئاچ - زارلىق ئازابىنى تېتىغان، ئەڭ ئاخىردا ئاشۇ دەۋردىكى ئەڭ مەشھۇر يازغۇچى، تارىختىكى ئەسلىشىكە ئەزىدىغان ناتىق بولۇپ قالغان كىشىنىڭ ئاغزىدىن چىققان.

روگىن پارسا شىمس ھەقىقەتەن كىشىنى ئويغا سالىدىغان نۇرغۇن پەلسەپىۋى قائىدىلەرنى بىر قانچە قىسقا، ئىخچام جۈملىلەرگە يىغىنچاقلاشقا ماھىر ئادەم. ئۇ مۇنداق دېگەن: «ئادەم تۇرمۇشتا ئىككى نەرسىنىڭ كويىدا بولۇش كېرەك. بىرى قولغا

كەلتۈرۈشنى ئارزۇ قىلغان نەرسىنى قولغا كەلتۈرۈش. يەنە بىرى قولغا كەلتۈرگەن نەرسىدىن تولۇق بەھرىمەن بولۇش. ئەقىللىق ئادەملەرلا بۇنىڭ ھەر ئىككىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرالايدۇ. «قاچا - قۇچا يۇيۇشتەك ئاددىي ئۆي ئىشىنىڭمۇ چەكسىز سېھرىي كۈچىگە ئىگە ئىكەنلىكىگە ئىشىنىڭلار. مۇبادا ئىشەنمىسىڭلار ئارچىدا داخنىڭ كىشىنى ھاياجانلاندىرىدىغان تەرجىمىھال خاراكتېرلىك رومانى «گۈزەل تەبىئەتنى كۆرگۈم بار» نى ئوقۇپ بېقىڭلار. بۇنىڭدا توپتوغرا يېرىم ئەسىر ئەما ئۆتكەن بىر ئايالنىڭ باتۇرانە ھاياتىدىن ئېلىنغان ئەمەلىي ئەھۋالى تەسۋىرلەنگەن. بۇ كىتابدا مۇنداق دەپ يازىدۇ: «مېنىڭ بىرلا كۆزۈم بار، بۇ كۆزۈمنىمۇ يوغان بىر جاراھەت توسۇپ تۇرىدۇ. بىر نەرسە كۆرمەكچى بولسام، كۆزۈمنىڭ سول تەرەپتىكى كىچىك پوچۇقتىنلا قارايمەن. كىتاب كۆرگەندە كىتابنى كۆزۈمگە يېقىن تۇتۇپ، سول كۆزۈمنىڭ قۇيرۇقىدا مىڭ تەستە ئوقۇيمەن.»

ئەمما ئۇ ئەزەلدىن باشقىلارنىڭ ئىچ ئاغرىتىشىغا موھتاج بولۇپ باقمىغان، باشقىلارنىڭ ئالاھىدە مۇئامىلە قىلىشىنىمۇ ئۈمىد قىلمىغان. كىچىك چېغىدا دوستلىرى بىلەن جىجىق ئويۇنى ئويناشنى ياخشى كۆرىدىكەن. باشقا بالىلار ئۆيگە كەتكەندىن كېيىن ئۇ يەرگە دۈم يېتىۋېلىپ، سىزىلغان سىزىقلارنى كۆڭۈل قويۇپ كۆزىتىپ ئېسىدە چىڭ تۇتۇۋالدىكەن. شۇنىڭ بىلەن ھەر قېتىم ئويۇن ئوينىغاندا باشقىلاردىنمۇ ياخشى ئوينىدىكەن. ئۇ ئائىلىسىدە ئۆگىنىش قىلغاندا چوڭ ھەرپلەر بىلەن بېسىلغان كىتابنى كىرىپكى تېگىپ تۇرغۇدەك دەرىجىدە يېقىن تۇتۇپ ئوقۇيتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىككى ئۈنۈپىرىستېتتىن ئۇنۋان ئالغان. بىرى مىنىستۇر ئۈنۈپىرىستېتىنىڭ باكالاۋىرلىق ئۇنۋانى، يەنە بىرى كولۇمبىيە ئۈنۈپىرىستېتىنىڭ ماگىستىرلىق ئۇنۋانى. كېيىن ئۇ

مىنىستۇر شتاتىنىڭ «قوشما جىلغا» دېگەن بىر مەھەللىسىدە ئوقۇتقۇچىلىق قىلغان. كېيىن ئۈزلۈكسىز ئۆگىنىپ جەنۇبىي داكوتا شتاتى سوكتىستان ئاۋگۇستىنا ئىنىستىتۇتى ئاخبارات فاكۇلتېتىدا لېكتورلۇق قىلغان. ئۇ بۇ يەردە 14 يىل ئوقۇتقۇچى بولغان، تېلېۋىزىيە سۆھبەت پروگراممىسىغا رىياسەتچى بولۇپ، تۈرلۈك كىتابلار ۋە ئاپتورلارنى تونۇشتۇرغان. «كۆڭلۈمدە ئىزچىل تۈردە بىر خىل قورقۇش كەيپىياتى يوشۇرۇنۇپ تۇرىدۇ، - دەپ يازىدۇ ئۇ، - ھەممىشە كۆزۈم پۈتۈنلەي كۆرمەس بولۇپ قېلىشتىن قورقۇپ يۈرىمەن. بۇنداق كەيپىياتنى يېڭىش ئۈچۈن ئىمكانقەدەر ئۆزۈمنى خۇشال تۇتتۇم. شۇنىڭ بىلەن بىر خىل ئۈمىدۋار كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىم شەكىللەندى.»

1943 - يىلى، ئۇ 52 ياش ۋاقتىدا مۆجىزە يۈز بەردى. داخ مىئو دوختۇرخانىسىدا كۆز ئوپېراتسىيىسى قىلدۇردى، ئۇنىڭ ھازىرقى كۆرۈش ئىقتىدارى ئىلگىرىكىدىن 40 ھەسسە ياخشىلاندى، بىر يېڭى گۈزەل دۇنيا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا نامايان بولدى. بۇ چاغدا ئۇ ھەتتا قاچا - قۇچا يۇيۇشمۇ كىشىنى ئىنتايىن خۇشال قىلىدىغان ئىش دەپ قارىدى. «قاچا - قۇچا يۇيۇش سۇيۇقلۇقىنىڭ كۆلچەكتىكى ئاپئاق ماغزلىرى قارىماققا كىشىنىڭ شۇنداق زوقىنى كەلتۈرەتتى. ماغزلىق شارچىلىرىنى قولۇمغا ئېلىپ، قۇياش نۇرىغا تۇتسام شارچىلار ئۈستىدە يول - يول رەڭگارەڭ كىچىك ھەسەن - ھۈسەنلەرنىڭ نۇر چاقنىتىپ تۇرغانلىقىنى كۆرگىلى بولاتتى.» ئۇ بۇنداق گۈزەل شارسىمان كۆپۈك ۋە سىرتىنىڭ مەنزىرىلىرىنى كۆرەلمىگەنلىكىنى ئەڭ چوڭ خۇشاللىق دەپ بىلگەن. ئۇ مۇنداق بىر جۈملە سۆزنى كىتابىنىڭ خاتىمىسى قىلغان: «شەپقەتلىك تەڭرىم، مەن پىچىرلاپ تۇرۇپ شۇنداق دەيمەنكى، مەن بۈيۈك شەپقىتىڭ بىلەنلا مۇشۇ كۈنگە ئىگە بولدۇم. شۇڭا، ساڭا ھەمدۇ سانا ئېيتىمەن.»

ئويلاپ بېقىڭلار، ئۇنىڭ تەڭرىگە بۇنداق چىن كۆڭلىدىن ھەمدۇ سانا ئېيتىشى ئۇنىڭ ئاشخانغا كىرىپ قاچا - قۇچىلارنى يۇيالىغانلىقىدىن، شارسىمان ماغزاپلاردىكى كىچىك ھەسەن - ھۈسەنلەرنى كۆرەلسىگەنلىكىدىن بولغان. ئۇنىڭ بىلەن سېلىشتۇرغاندا بىز خىجىللىق ھېس قىلمايدۇق؟ بىز رىۋايەتلەردىكىدەك گۈزەل دۇنيادا ياشايمىز. ئەمما كۆرۈپ تۇرۇپ كۆرمەسلىكىگە سالمايمىز. ئاڭلىماس تۇرۇپ ئاڭلىمىغان بولۇۋالمايمىز. نۇرغۇن زامانلاردىن بېرى ھەممىمىز مۇشۇ ئەلۋەك، گۈزەل زېمىندا ياشاپ كېلىۋاتىمىز. مۇبادا كۆزىمىز توساتتىنلا تۇتۇلۇپ ھېچنېمىنى كۆرەلمەيدىغان بولۇپ قالساق، يۈرەك قەپسىمىز بوغۇلۇپ ھېچنېمىدىن ھۇزۇرلىنالماساق قانداق قىلارمىز؟

غەم - ئەندىشىدىن خالىي بولۇپ، ھەقىقىي ھاياتنى باشلاشنى ئويلىدىڭىزمۇ؟ ئۇنداقتا سىزگە بېرىلگەن نازۇ نېمەتلەرنى كۆپرەك ساناپ، كېلىشمەسلىكلەرنى ئۇنتۇپ كېتىڭ.

ھەر بىر ئادەمدە ئۆزىنى ۋەيران قىلىدىغان بىر ئۇرۇق بار. ئۇنىڭ بىخلىنىشىغا يول قويغاندا ئۇ مەغلۇبىيەتتىن باشقا نەرسە ئېلىپ كەلمەيدۇ. - دولانىش پىراندې

• 4 - دەرس

مەغلۇبىيەتنىڭ بەلگىسىنى قانداق پەرق ئېيتىش كېرەك

بۇ دەرس سىزگە بىر ئاز بىئاراملىق ئېلىپ كېلىشى مۇمكىن. بەلكىم ھازىرنىڭ ئۆزىدىمۇ ئولتۇرالمىي قېلىۋاتقانىسىز. سىزنى ئەڭ بىئارام قىلىدىغىنى شۇكى، سىز ئۆز خاراكتېرىڭىزدە مەغلۇبىيەتنىڭ شەپىلىرىنى ھېس قىلىشىڭىزمۇ، ئۇلارنى چوڭ خەتىرى يوق، كارايىتى چاغلىق دەپ ئويلايسىز. ئەمما دەل مۇشۇ چوڭ خېيىمخەتىرى يوق، كارايىتى چاغلىق دەپ ئويلىغان ئۇششاق ئىشلار ئۇتۇق قازىنىش پۇرسىتىڭىزنى توسۇپ، ھەقىقىي يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنى نامايان قىلىشنى چەكلەپ كەلگەن.

مۇبادا ماشىنىڭىز بۇزۇلۇپ قالسا، رېمونتچى ئۇستام كېلىپ چاتقىنى تاپقاندىن كېيىن ئوڭشىسا بولىدۇ، سىز ئاغرىپ قالسىڭىز دوختۇر كېسىلىڭىزگە دىئاگنوز قويغاندىن كېيىن داۋالاشنى باشلىسا بولىدۇ. ئەمما ئۆزىڭىزنى قاچۇرۇپ مۆكۈنۈپ يۈرسىڭىز، پۈتۈن ئۆمرىڭىز بىر مەغلۇبىيەتلىك جەريان بولىدۇ، ھېچكىممۇ سىزگە ياردەم قىلالمايدۇ. چۈنكى سىز مەغلۇبىيەتنىڭ سەۋەبىنى يوشۇردىڭىز، گەرچە سىز ئاڭسىز رەۋىشتە يوشۇرغان بولسىڭىزمۇ، بەربىر ئۆزىڭىزنى ئالىدىدىڭىز، ئۆزىڭىزنى

رېئاللىقتىن قاچۇردىڭىز.

دولانىشىر بىراندىنىڭ «ئويغان، جۇشقۇن ياشا» ناملىق كىتابى ئامېرىكىدا چوڭ بوھران يۈز بېرىۋاتقان چاغلاردا — 1936 — يىلى نەشر قىلىندى. ئەمما بۇ كىتاب ئۈمىدسىزلىك پاتقىقىغا يېتىپ قىيىنچىلىق ئىچىدە جان تالىشىۋاتقان دۆلەت ۋە خەلق ئۈچۈن زور ئىلھام بولغانىدى.

ئەمدى بۇ خانىمنىڭ ئېيتقانلىرىغا كۆڭۈل قويۇڭ. ئۇ تۇرمۇشتىكى قورقۇنچلۇق نەرسىلەرنىڭ تېگىنى چۈشەنگەندىن كېيىن ئۆمۈر كېمىسىنىڭ نىشانىنى قانداق توغرىلاشنى بىلىۋالغان ۋە غەلبىسىرى دادىل قەدەم باسقان. مۇبادا رېئاللىق سىزنى يەنىلا ئازابلاۋاتقان بولسا، بىز سىزگە ئەڭ خۇشال كەيپىيات بىلەن مۇئامىلە قىلىش تەكلىپىنى بېرىمىز. ئۆزىنى چۈشىنىشنى ئۆگىنىۋېلىش — مەغلۇپ بولغان ئۆزىمىزنى ئوڭشىلىۋېلىشنى ئۆگىنىش بولىدۇ.

بىز شوپىنخاۋېر، فىروئىد، نىتسى، ئادلىر قاتارلىق مەشھۇر پىسخولوگ ۋە پەيلاسوپلارنىڭ ئىدىيىسىدىن «مەۋجۇدىيەت ئىرادىسى» دېگەندەك سۆزلەرنى كۆپ چۈشەندۈدۈم. گەرچە بۇ سۆزلەردىن بەزىلىرى ئاشۇرۇۋېتىلگەن بولسىمۇ، بىزنىڭ ئىچكى دۇنيايىمىزدىكى توقۇنۇش بولغان ئۆزىنى يارىتىشقا ۋەكىللىك قىلدى. بۇ ھەر بىر ئادەمگە ئىنتايىن تونۇشلۇق بىر تۈرلۈك ئىچكى تۇيغۇدۇر.

بىز كىچىك بالىنىڭ باشقىلارنىڭ دىققىتىنى تارتىش ئۈچۈن كۈچىنىڭ بارچە ئۇرۇنغانلىرىنى كۆرگەن. ئۇلار ۋارقىراپ، جارقىراپ، يىغلاپ، ئۇرۇشۇپ ھەممىنى قىلىپ باقىدۇ. بىزمۇ ياش ۋاقتىمىزدا ئۆزىمىزنىڭ ئۇرغۇپ تۇرغان جاسارىتىمىز، جۇشقۇن روھىمىزنى جەۋلان قىلىش ئۈچۈن تىرىشىپ كۆرگەن، بۇ خۇددى ئۇزاق مۇددەت كېسەلدىن يېڭى قوپقان ئادەمنىڭ

تومۇرىدا جۇشقۇنلاپ تۇرۇۋاتقان بىر قاينام — تاشقىن كۈچكە ئوخشايدۇ. بەختسىز بىر مۇھىتتا ياشاۋاتقان ھەرقانداق بىر ئادەم نامراتلىق، بېسىم، ھاقارەت، ھەتتا تېخىمۇ ئېچىنىشلىق زەربىلەرگە كۆنۈپ كېتىشى مۇمكىن. بۇلارنى سىرتتىن كۆزىتىپ تۇرغان ئادەم تۇرالماي قېلىشى مۇمكىن. بەختسىز ئادەملەرنىڭ بىردىنبىر تايىنىدىغان نەرسىسى ئىرادە بولۇپ، ئۇلار تەۋرەنمەس ئىرادە بىلەن لېۋىنى لېۋىگە چىشلەپ، ئەڭ قىيىن شارائىتتىمۇ چىداپ تۇرۇپ، مەۋجۇتلۇقنىڭ كىچىككىنە پۇرسىتىنىمۇ ناھايىتى چىڭ تۇتىدۇ.

تېخىمۇ چوڭقۇرلاپ ئېيتساق، چوڭ بولۇش ۋە تەرەققىي قىلىش جەريانى بىزگە ئۈزلۈك ئېگىنىڭ ئىچكى يېتىلىش جەريانى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. بىز بالىلىقتىن ئۆسمۈرلۈككە، ئۆسمۈرلۈكتىن ئوتتۇرا ياش مەزگىلىگىچە، ھەر بىر ھالقىلىق باسقۇچقا ئۆتكۈنچى مۇساپە، پائالىيەت، قىزىقىش قاتارلىقلارنىڭ يېڭى مۇساپە، يېڭى پائالىيەت، يېڭى قىزىقىش تەرىپىدىن ئالماشقانلىقىنى بايقايمىز. تەبىئەت بىز ئۈچۈن لايىھىلەنگەن يېڭى مۇھىتقا نىسبەتەن ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش قىلىپ قويغان بولۇپ، ئۇ بىزنى يېڭى تەلەپكە ماسلىشىشقا قىستايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇ يېڭى نەرسىلەر بىلەن بىزگە خۇشاللىق ئاتا قىلماقچى، بىزنى كونا نەرسىلەردىن ئۈزۈل — كېسىل ئادا — جۇدا قىلماقچى بولىدۇ.

توغرا، ئىرادە بىلەن قارىمۇقارشى بولغان سۆز «مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى» ھەتتا «ئۆلۈم تۇيغۇسى» دۇر. ئەمما ئۆلۈمنى قوبۇل قىلىش ئۈنچىۋالا ئاسان ئىش ئەمەس. ھېچكىممۇ ئۆزى ھەققىدە ئېيتىلغان ئۇ زېمىندا «يوق»، «ئۇ ئۆلگەن» دېگەندەك سۆزلەرنى قوبۇل قىلالمايدۇ. ساقايماس كېسەلگە مۇپتىلا بولغان ئادەمدىمۇ «ئۆلۈم كۆلەڭگىسى» ياكى «ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىش تەھدىتى» دېگەندەك ھادىسىلەر كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ. بۇلار قىساس

خاراكتېرلىك تەگەش ئويىدىن كەلگەن. چۈنكى كېسەل: مەن ھېلىمەم ھايات، بىراق باشقىلار مېنى كۆرەلمەيدۇ، دەپ ئويلايدۇ. ئۇ ئۆزىنى بىسەرەمجان قىلغان كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ئۆلۈمىگە قايغۇرغىنىنى ۋە كۆڭلى يېرىم بولغىنىنى كۆرسەتكەن دەيدۇ. بۇ پاكىتلار پسخولوگىيە پېشۋالىرى تەرىپىدىن قىممەتلىك ماتېرىيال سۈپىتىدە ئەتىۋارلىنىپ كەلمەكتە.

1- دۇنيا ئۇرۇشىدىن كېيىن فىروئىد نۇرغۇن ئۇرۇش يارىدارلىرى ئۈستىدە تەتقىقات ئېلىپ بېرىپ، ئېرىشكەن بايقاشلىرىنى بايان قىلىدىغان بىر مەخسۇس ئەسەر ئېلان قىلغان. فىروئىد مۇنداق دېگەن: «كىشىلەر چۈشىدە تۇيۇقسىز ئۆلۈمگە بولغان مۇتلەق تەشەننالىقنى كۆرىدۇ» مەزكۇر ئەسەر فىروئىدنىڭ نادىر پەرەز ۋە ھۆكۈملىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، ئەينى چاغدىكى پسخولوگلارنىڭ قارىشى بويىچە بۇ خىل ئۆلۈم تەلىماتى ھاياتتا تۇيۇقسىز كۆرۈلۈپ قالىدىغان ھاك بولۇپ، پۈتۈنلەي ئەگىشىپ كېتىشكە بولمايتتى. شۇنىڭ بىلەن فىروئىدنىڭ تەلىماتىغا ھېچكىم يېقىن كېلەلمەيدىغان بولۇپ قالغان.

نېمىلا دەپمەيلى، ئۆلۈم ھامان تۇغۇلۇش ۋە چوڭ بولۇشقا ئوخشاش مەۋجۇت بىر ئىش. مۇبادا تەبىئەت بىزنىڭ ھاياتىمىزدىكى ھەربىر باسقۇچ ئۈچۈن ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش قىلغان بولسا، بىزنى يەنە ئۆتمۈشنىڭ بارلىق قاپقاللىرىنى تاقاپ بىزگە يېڭى بىر دۇنيا ھازىرلايدۇ، ئۇنداقتا تەسەۋۋۇر قىلىش تەس ئەمەسكى، بۇ جەريان بەك ئاستا بولسىمۇ، بىز يەنىلا يۆتكىلىش ئىچىدە تۇرىمىز، ئىزچىل ھاياتىنىڭ يەنە بىر چېتىگە يېقىنلىشىپ بارىمىز. ھاياتىمىزدا سۆيگەن بارلىق نەرسىلەردىن ۋاز كېچىمىز، ئېرىشىۋاتقان نەرسىلەرنى تاشلاپ، بارچە تىرىشچانلىقىمىزنى يېرىم يولدا توختىتىپ قويىمىز، قىزىقىش ۋە ئارزۇلىرىمىزنى تەرك ئەپلەيمىز، شۇنىڭ بىلەن ھاياتىي

كۈچىمىز گۈللىنىشتىن زاۋاللىققا قاراپ ئاستا - ئاستا تەرەققىي قىلىدۇ. بىز «مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى» غا تۇرمۇشتىكى بىر ئەمەلىيەت سۈپىتىدە مۇئامىلە قىلىشىمىز كېرەك.

ھازىر، مۇبادا لاغىزەللىك، توخۇ يۈرەكلىك، پاسسىپلىق، قاشاقلىق ياكى كېسەللىك، ھارغىنلىقلار بىزنىڭ روھىمىزنى چۈشۈرەلمىسە، تېنىمىزنى ئاجىزلاشتۇرالمىسا، ئىلگىرىكىدە كىلا جۇشقۇن قايناق ھېسسىياتتا بولساق، ئۇنداقتا بىزنىڭ بۇ خىل «مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى» غا زەربە بېرىشكە، ئۇنى ھايات - ماماتلىق رەقەبىمىز قىلىۋېلىشقا ئىقتىدارىمىز يەتمەيدۇ، ئەمما، ئوتتۇرا ياشلىق دەۋردە بېشىمىزغا بالايىئاپەت كەلسە، ئاۋازچىلىكلەر يېغىپ كەتسە، بۇنىڭغا ماسلىشالماي قالساق، روھىمىز چۈشۈپ ھاڭۋېقىپ قالسىمىز، بىز شۇنىڭغا دىققەت قىلىشىمىز كېرەككى، «مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى» بىزنىڭ ئىچكى قوزغىلىش ھاياتىي كۈچىمىزنى قوزغىشىمىزغا ئىمكان بەرمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىز ئۆزىمىزنىڭ ئەقىل - پاراسىتىمىزنى جارى قىلدۇرۇشقا ئامالسىز قالىمىز.

مۇبادا مەغلۇبىيەت خۇددى بىرسىنىڭ مۇشت - پەشۋاسىدەك يېغىپ كەلسە بىز ئۇنى تەبىئىي تونۇپ يېتەلەيمىز، ئۇنىڭغا قارشى قوزغىلىش كېرەك. مۇبادا مەغلۇبىيەت تۇمانلىرى ئىچىدە تۇيۇقسىز سەزگۈرلۈكىمىزنى بوشاشتۇرۇپ، تۇيۇقسىز كېلىدىغان يوشۇرۇن ھۇجۇمدىن مۇداپىئە قىلالمىساق، ئۇنداقتا بىزنىڭ ھەممە ئىشىمىز ئوڭۇشلۇق بولىدىغان ۋەزىيىتىمىز ئاللىقاچان يوققا چىققان بولىدۇ. بىزنىڭ مەغلۇبىيەت بىلەن ئېلىپ بارغان كۈرىشىمىز دونكىخوتلارچە كۈرەشتىن باشقا نەرسە بولماي قالىدۇ.

بىز ياشلىق دەۋرىمىزدە، ئۆزىمىزنىڭ مەغلۇبىيەتلىك ھالىتىمىزنى ناھايىتى ئاز تونۇپ يېتىمىز، بىز ئۇتۇق ئۈچۈن ئوتتەك قىزغىن بولماي تۇرۇپ ئانچىكىلا تىرىشچانلىق قىلىپ

قويىمىز، بۇنى تېخى نېرىدا تۇرۇپ بىمالال تاماشا قىلىش دەپ ئويلايمىز. ئاي - يىللار ئۆتۈپ كەتكەندە بىز ھەممىگە يەنىلا سۆزەلمىلىك بىلەن مۇئامىلە قىلىمىز. بىراق، بىز ئاشۇنداق يالقاۋلىققا تولغان چۈشتىن ئويغانغان دەملىرىمىزدە شۇنى بايقايمىزكى، شېرىن ۋە تاتلىق ياشلىق دەۋرىمىزدىكى ئاشۇ نېرىدا تۇرۇپ بىمالال تاماشا قىلىش ئەمدى مەنىسىز تېتىقسىزلىققا ئايلانغان بولىدۇ. بەلكىم بىز بۇنىڭغا باھانە - سەۋەب تاپارمىز: «ئەي، ئائىلىنىڭ ئۇششاق ئىشلىرى، بۇرۇنلا باشلىنىشقا تېگىشلىك ئىگىلىكىمىزنى كۆپۈككە ئايلاندۇرۇۋەتتى.» ئۇنى - بۇنى دېگەنبىلەن، يا ئۇنداق يا بۇنداق يېگانىلىك، بىقۇۋۇللۇق بىزنى ئالغا ئىلگىرىلەشتىن توسۇپ قويدۇ. ياشانغان، نەۋرە - چەۋرىلىرىمىز كۆپەيگەن چېغىمىزدا بولسا ئىلگىرى تاشلىۋەتكەن پىلان خەرىتىمىزنى ئالدىمىزغا قويۇپ ئويلاپ باقساق، يۈرىكىمىز پۇشايمان ۋە ئېچىنىشتىن پۇچىلىنىدۇ.

بىز ئەسلىدە قىلىشقا تېگىشلىك، لېكىن قىلمىغان ئىشلارغا كەلسەك، بىز مەڭگۈلۈك ئەڭ ياخشى سەۋەبلەرنى تاپالايمىز. كۆپىنچىمىز يەنىلا «ياشاش ئېھتىياجى» نىڭ سىرتىقى ئىچىدە ئاچلىقنى تاللاش كېرەكمۇ ياكى خىزمەتنىمۇ؟ بۇ تېخى ھەل بولمىغان ئىش. ئۆزىنىڭ ياخشى كۆرىدىغانلىرىدىن ھۇزۇرلىنىپمۇ ياكى قەدىر - ئەھۋال جان باقامدۇ؟ مۇبادا «ئۆيلىنىش ۋە پەرزەنتلىك بولۇش» غېمىنى قوشساق، «ياشاش ئېھتىياجى» تېخىمۇ جىددىي بولىدۇ. ئۇتۇق قازىنىدىغان ئاشۇ بىر كۈننى دەپ بەلكىم ھەربىرىمىز ئاچ - يالغۇچ دېگۈدەك سېرىقتال كۈنلەرنى بېشىمىزدىن ئۆتكۈزۈشىمىز، نۇرغۇن جاپالىق ۋەزىپىلەرنى ئۈستىمىزگە ئېلىشىمىز مۇمكىن. ئەمما، بىز بۇنىڭغا چىدىماي باشقىلارنىمۇ جاپاغا سېلىپ سۇغا چىلاشتۇرىدىغان ئىش قىلساق، ئۇچىغا چىققان شەخسىيەتچىلىك

قىلغان بولمامدۇق؟ بۇنى قانداقمۇ نوچىلىق دېگىلى بولسۇن؟ كۆپچىلىككە مەلۇمكى، نىكاھ مۇھەببەت ئۈستىگە قۇرۇلۇشى كېرەك، ئەمما ماددىي ئاساس بولمىسا تېخىمۇ بولمايدۇ. نۇرغۇن ياشلار يېڭى توي قىلغاندا ھېچنېمىسى يوق قۇرۇق قول بولۇپ قالىدۇ. بولۇپمۇ ئامېرىكىدا بۇ خىل ئەھۋال كۆپ ئۇچرايدۇ. ئەمما، ياۋروپادا توي قىلغاندا پەقەت بولمىغاندا قىزنى بىر قۇر جابدۇشى كېرەك. مۇبادا مۇشۇ ئازغىنە پۇل بىلەن بىر ئائىلە قۇرۇش تەلپىنى قاندۇرغىلى بولسا ئۇنداقتا بىزمۇ ئۇلاردىن ئۈلگە ئالايلى.

ئەمما بىز كىشىلەرنىڭ بۇنداق ئادەتلىرىگە پەرۋا قىلىپ كەتمەيمىز، بەلكىم بۇ «چەكسىز پۇرسەت ماكانى» دەپ ئاتالغان ئامېرىكىدا نۇرغۇن ئوتتۇرا ياش ئەر - ئاياللارنىڭ بىكارچىلىق ۋە ئىچ پۇشۇقى چىقىرىش بىلەن ۋاقىتنى ئۆتكۈزىدىغانلىقى، لەززەت ئالىدىغان نەرسە بولمىغان زېرىكىشلىك تەكرار خىزمەت مۇھىتى ئىچىدە ئۆزىنى پۇچىلايدىغانلىقىنىڭ سەۋەبى بولسا كېرەك. ئۇلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، كەلگۈسى تۇرمۇش زېرىكىشلىك، ئازابلىق بولىدۇ، ئەڭ قورقۇنچلۇقى يەنىلا غەم، ئىشسىزلىق ۋە نامراتلىقتۇر.

تۇرمۇشنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن بىز بىرىنچى بولۇپ بىر خىزمەت تېپىشقا موھتاج بولىمىز. بۇ نېمە ئۈچۈن شۇنچە ئاز كىشىلەرنىڭ ئۆزىنىڭ كاتتا پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، شانۇ شەۋكەتلىك نەتىجىگە ئېرىشەلەيدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈشكە يېتەرلىك بولىدۇ؟ دەسلەپ باشلانغاندا، بىز ھەمىشە ئىشنى ياخشى باشلاشقا ئىرادە باغلاپ، چىشىمىزنى چىشلەپ نىشانىمىزنى ئىلگىرىلىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ. گەرچە بىز قەدىر ئەھۋال جان بېقىشقا بولغان موھتاجلىقىمىز سەۋەبلىك پۇل تېپىشقا موھتاج بولساقمۇ، ئەمما ئۆزىمىزنىڭ ئارزۇ - ھەۋەسلىرىمىز ھامان قاندىدۇ. بىز كېچە - كۈندۈز دېمەي كالىدەك ئىشلەپ، سەھەر

تۇرۇپ كەچ يېتىپ، ھەپتە ئاخىرىدا ئىش قوشۇپ ئىشلەپ، ئارام ئېلىش كۈنلىرىدىن ۋاز كېچىپ كېتىمىز. بىراق، بۇنداق جاپالىق ئىشلەش نېرۋا ۋە تېنىمىزنى خورىتىدۇ. ئالاھىدە كۈچ ۋە زېھىن سەرپ قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ. پۈتۈن ئالەم ئۇيقۇغا چۆمۈپ، ھەممە ياق سۈكۈنات ئىچىدە تۇرغاندا پەقەت بىزلا توختىماي جاپالىق ئىشلەپ تۇرۇپمۇ يەنە ئۇتۇقنىڭ سايىسىنى كۆرەلمەيدىغانلىقىمىزنى بىلسەك، ھەرگىز قاقشما سايلىقىمىز، ئىزچىل ئۆز يولىمىزدا مۇستەھكەم مېڭىۋېرىشىمىز كېرەك.

ئەمما، ئىزچىل مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى قايناملىرىدا ياتساق، گەرچە بىز توختىماي ئىلگىرىلىسەكمۇ ئۆزىمىزنىڭ ئاللىقاچان مەغلۇبىيەت ئىچىگە پاتقانلىقىمىزنى بىلمەي قالسىمىز. نۇرغۇن كىشىلەر ئۆزىنىڭ مەغلۇبىيەتنى كۈلۈپ كېتىپ ئالدىدا ئامالنىڭ بارىچە يوشۇرۇشقا تىرىشىدۇ. ئۇتۇق دەل بىز ئۆزىمىزنى ئالداۋاتقان يالغان - ياۋىداق گەپلىرىمىز ئىچىدە ئۈنىسىز يوقايدۇ. شۇنى ئىنكار قىلىشقا بولمايدۇكى، بىزنىڭ قىلغىنىمىز بىزنىڭ قىلالايدىغىنىمىز ۋە قىلىشقا تېگىشلىك ئىشىمىزدىن خېلىلا ئاز. بىزنىڭ پىلانلىرىمىز ھەتتا ئەڭ ئاددىي، قاتتىق ئېھتىيات بىلەن تۈزگەن پىلانلىرىمىز، مەسىلەن: مەلۇم ياشقا بارغۇچە قىلىپ بولۇشقا تېگىشلىك ئىشىمىز بىز ئەمەلگە ئاشۇرمىغانلىقىمىز. ئۆزىنى ئالداشنىڭ سەۋەبى بەك ئاددىي، بىز تۇرمۇش يولىدا باشقىلار بىلەن يوشۇرۇنلا بىر تۈرلۈك ئىمزا سىز كېلىشىم ھازىرلىۋالىمىز: «مېنىڭ مەغلۇبىيەتتىمىنى ئېغىزىڭىزدىن چىقارماڭ، خاتىرجەم بولۇڭ، مەنمۇ سىزنىڭ مەغلۇبىيەتتىڭىزنى ئېغىزىمدىن چىقارمايمەن.»

ئۆزىنى ئالدايدىغان بۇ خىلدىكى ئادەملەرنىڭ تىنچلىقىنىڭ سىرى دەسلەپتە ئانچە ئاشكارا بولۇپ كەتمەيدۇ. بىراق ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ بۇنداق قۇرۇق خاتىرجەملىك ئۈن - تىنىسىز يوقايدۇ. بىز قۇرۇق تەبەسسۇم بىلەن ئۆزىمىزنىڭ

تەلىپىنىڭ بەك يۇقىرى بولۇپ كەتكەنلىكىنى، ئۆزىمىزنىڭ بەكلا غايىۋىلىشىپ كەتكەنلىكىمىزنى بايقايمىز. بولۇپمۇ بىز ئارزۇ قىلغان نەتىجە يەتكىلى بولمايدىغان دەرىجىدە بەك يۇقىرى بولۇپ كەتكەندە شۇنداق بولىدۇ. 50 ياشنىڭ ئالدى - كەينىدە بەلكىم ئۇنىڭدىنمۇ بۇرۇنراق قۇرداشلىرىمىز پەرۋاسىزلىق بىلەن مەسخىرە ئارىلاش: «ھازىرغىچەمۇ ئۇتۇق قازىنالمىدىڭ. ھەي...» دېيىشى مۇمكىن. شۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇشىڭىز كېرەككى، دۇنيادىكى ئەڭ كاتتا ئەسەرلەر، بولۇپمۇ ئۇنتۇلماس، ئۆچمەس ئەسەرلەر دەپ قارىغانلىرى ھاياتىنىڭ ئالتۇن دەۋرلىرىنى باشتىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن يېزىلغان.

ئەمما، بىز دولقۇنغا ئەگىشىپ تەۋرىنىپ يۈرسەك، ئاكتىپ ھەرىكەتلەنمىسەك ھېچقانداق تۆھپە يارىتالمايمىز، نېمىنى ئاكتىپلىق بىلەن قىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى بىلىپ يېتەلمەيمىز، ئۆزىمىزنىڭ ئەڭ كۆرۈنەرلىك ئىقتىدارىمىزنى، تەڭرى ئاتا قىلغان تالانت بولسۇن ياكى ئۆزىمىز تىرىشىپ قولغا كەلتۈرگەنلىرىمىز بولسۇن، ئۇنى جارى قىلدۇرالمىمىز. مۇبادا بىز كىشىلەرنىڭ ھۆرمەتكە، ئىجتىمائىي نوپۇزغا ئېرىشىش ھەققىدە ئويلاپ باقساق، ئۇنداقتا بىز مەغلۇبىيەت بىلەن بىر قېتىم خېلى جايىدا سودا قىلغان بولىمىز.

بەزىدە بىز يارىلىنىپ تۇرۇپمۇ ئاغرىقنى ئۇنتۇشىمىز مۇمكىن. بۇنداق ئىشلار پاللىدە يېنىپ ئۆتۈپلا كەتسە ئۇنتۇپ قالسىمىز، تىلغا ئېلىشىنىمۇ خالىمايمىز. بەزىدە شۇنچىلىك سەگەكمىزكى، مۇبادا بۇنداق ئويۇننى داۋاملىق ئوينىۋەرسەك، بىز ئايىغى چىقماس قورقۇنچلۇق، ئازابلىق چۈش قوينغا كىرىپ قالدىغانلىقىمىزنى بىلىمىز.

مانا ئەمدى قانداق قىلغاندا ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ رېئاللىققا قايتىش - بىزنىڭ ھەل قىلىشىمىزنى كۈتۈپ تۇرغان مەسىلىگە ئايلاندى. بەزىدە بىز بۇنداق چۈش ئىچىدە قايتا - قايتا سىناق

قىلىپ ئەركىنلىككە ئېرىشىشنى ئۈمىد قىلىمىز. ئەمما يەنىلا ئۆزىمىزنىڭ قارا چۈش ئىچىدە تېڭىر قاۋاتقانلىقىمىزنى، يېشىلەلمەيۋاتقانلىقىمىزنى بايقايمىز.

بىز مەغلۇبىيەتنىڭ ھەقىقەتەن مەۋجۇت بولۇش ئېھتىماللىقىنى تەن ئالساقمۇ، يەنىلا ئۇنىڭدىن ساقلانغىلى بولىدۇ. ئەمما بىز مەغلۇبىيەتنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ قالساق بولمايدۇ.

مەغلۇبىيەت تۇيغۇسىنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ قېلىش

مۇبادا مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى «مەن كەلدىم» دەپ ئىشلىك چەكسە، ئۇنىڭ كېسەللىك ھالىتى خۇددى «قىزىل» چىققاندىك ياكى زۇكام بولغاندىك ئۇنى ئانچە كۈچىمەيلا پەرق ئەتكىلى بولمىسا، ئۇنداقتا بىز ئۇنى ناھايىتى ئاسانلا يېڭىپ كېتەلەيمىز ياكى ئەڭ ياخشى تاقابىل تۇرىدىغان چارىلەرنى ئويلاپ ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ كېتەلەيمىز.

ئەمما، كېلىشىمىگىنى شۇكى «مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى» كۆپ خىل بولۇپ، پەرق ئەتمەك بەك تەس. تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭ، مۇبادا كېچىمۇ كۈندۈز مېھمانخانا، دىسكوخانا، تىياتىرخانىلاردا ئەيىش - ئىشرەت بىلەن ھايات پەيزىنى سۈرۈۋاتقان بىر سۆلەتۈۋاز يىگىتكە چېچى ياخىپىيىپ كەتكەن، مىجەزى چۈس، ئاچچىقى يامان، ئاپتاپتا قاقلىنىپ كىتاب دۆۋىسىگە مىلىنىپ ياتقان بىر پەيلاسوپنى ئەكېلىپ «سىلەر ئىككىڭلار تونۇشۇپ قېلىڭلار، قاراڭلار، ئىككىڭلار نېمىدېگەن ئوخشاش - ھە» دەپ يۈرسىڭىز، ئېنىقكى، بەزىلەر سىزنى ئىلىشىپ قاپتۇ دېيىشى مۇمكىن. ئەمما، سىزنىڭ قىلغىنىڭىز توغرا. ياشاش ئادىتىدىن قارىغاندا ئىچ مىجەز بولۇپ كەتكەن ئۇ ئادەم بىلەن جاھاننىڭ بورىنىغىمۇ، شامىلىغىمۇ قاڭقىپ يۈرىدىغان تاش مىجەز ئادەم ھەقىقەتەن

ئىككى قۇتۇپ بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئوخشاش توقۇنۇشى بار، ئىچكى ئاڭدا ئۇلار ئىككىلىسى مەغلۇبىيەتتىن ھۇزۇرلىنىۋاتىدۇ.

ئۇلارنىڭ ياشاش مىزانى ئوخشاش، خۇددى ھايات 1000 يىل سوزۇلىدىغاندىكلا تۇيۇلىدۇ ۰۰۰ ماركس ئوۋرىس (مىلادىيە 180 - 121 - يىللىرى) ئۆتكەن، سىتوئىك ئېقىمى پەيلاسوپى، يازغۇچى، رىم ئىمپېرىيىسى پادىشاھى) ئۆزىنى مۇنداق ھېكمەت بىلەن ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرغان: «ئۆزىڭىز 100 يىل ئۆمۈر كۆرىمەن دەپ ئويلىماڭ». مەغلۇبىيەتكە رودىپايدەك چاپلىشىۋالغان كىشىلەر دائىم ئۆزىنى 1000 يىل ئۆمۈر كۆرىدىغاندىك ئويلايدۇ. غايە ياكى ئۇسسۇل ئويناش بولسۇن ئۇلار بەربىر ئۆزىنىڭ قىممەتلىك ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىۋەتكەن بولىدۇ. خۇددى قىلىدىغان ئىشلىرىغا ۋاقتى يېتىپ ئاشىدىغاندىك ئويلايدۇ.

مەغلۇپ بولۇش تۇيغۇسىنىڭ شەكىللىرى پىسخولوگىيىنىڭ تارماق پەنلىرىگە بەكمۇ ئوخشايدۇ. مەيلى باشقىلاردا بولسۇن ياكى ئۆزىمىزدە بولسۇن ئۇنى ئاسان بايقىغىلى بولمايدۇ. ئاشۇ سانسىزلىغان شەكىللەر ئىچىدە سىزنى 1000 يىل ياشايدىغاندىك غەمىسىز قىلىپ قويىدىغانلىرىمۇ بار.

ئەمدى ئۇيغۇغا ئامراق كىشىلەر ئۈستىدە، ئۇلار ئۇخلاشقا تېگىشلىك ۋاقتتىن باشقا يەنە 2 ~ 6 سائەتكىچە ئارتۇق ئۇخلايدۇ. ئۇلار دائىم «ئۇخلاش سالامەتلىككە پايدىلىق» دېگەننى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيدۇ. ھەرقانداق ئادەمگە نىسبەتەن نورمال ئۇخلاش ۋاقتىدىن ئېشىپ كەتكەن ئارتۇق ۋاقتىنى ھېسابقا ئالمىغاندا كىمىنىڭ كۆپ، كىمىنىڭ ئاز ئۇخلىغانلىقىنى بىلگىلى بولمايدۇ. ئەمما، بەزى مىجەزى ئوسال كىشىلەر باركى، بىز ئۇلارنىڭ مەغلۇبىيەتنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ كەتكەنلىكىنى بايقايمىز. ئۇلارنىڭ ئۇخلاش ۋاقتى ئازراق كەينىگە چېكىنسە پۇت - قولى لەقۋالىشىپ كارغا كەلمەيدۇ. ھەر كۈنى ئەتىگىنى قىلىدىغان بىرىنچى ئىشى قانچە سائەت ئۇخلىغىنىنى

ھېسابلاش. مۇبادا بىرسى ئۇنىڭ ئۇيقۇسىنى بۇزۇۋەتسە چىچاڭشىپ كېتىدۇ. ئەمەلىيەتتە بىر - ئىككى سائەتلىك ئۇيقۇسىزلىقنى ئاسانلا تولۇقلىۋالغىلى بولىدۇ. بەزىلەر باركى، ئەتىگىنى كۈن چۈشكىچە ئۇخلاپمۇ يەنە ھېچقانداق ئىشقا كۆڭۈل قويمىدۇ، مانا بۇ مەغلۇبىيەت كېسەللىكىنىڭ ئاددىيلاشقان شەكلى.

ھاراقكەشلىكمۇ مەغلۇبىيەتنىڭ يېقىن ئەل - ئاغىنىلىرىدىن بىرى. ئۇلارغا ئائىت يېزىلغان كىتابلارمۇ ناھايىتى كۆپ. مەستلىك ئويغاق ئادەمنىمۇ ئۇيقۇچان، مۆڭ قىلىپ قويدۇ. ئۇخلىغانسىرى ئۆلۈك بىلەن تىرىكنىڭ ئارىلىقىدا تۇرىدۇ. شۇڭا ئۇلارنىڭ مەغلۇبىيەتنى كۆرۈش قىيىن ئەمەس. ئېچىنىشلىقى شۇكى، مىڭلىغان - ئونمىڭلىغان كىشىلەر ئۆزىنىڭ بۇ خىل كېسەلگە سەل قاراۋاتىدۇ. كىشىلەر ئەزەلدىن دىققەت قىلمايۋاتقىنى شۇكى، مەستلىكتىن يېشىلگەندىن كېيىن ئادەم ناھايىتى ئازابلىنىدۇ. پۈتۈن ئەزايى - بەدەنلىرى خۇددى جېنى چىقىپ كەتكەندەك جانسىز بولۇپ قالىدۇ، نېرۋىسى قالايمىقانلىشىپ، تەپەككۈرى چېچىلىدۇ. پەقەت ھاراقنىڭ زەھىرىنى ئالىدىغان چارە قىلغاندىن كېيىن ئەسلىگە كېلىدۇ. كىشىلەر بەلكىم يالغۇزلۇقتىن ئىچى پۇشۇپ، دەردى كۆپ بولۇپ كېتىپ ياكى قەھۋە ئۇيقۇسىنى قاچۇرۇپ، سۈت ئىشتىھاسىنى بۇزۇپ ئىسپىرتقا تايىنىۋالغان بولۇشى مۇمكىن. مەيلى نېمە سەۋەبتىن ھاراق ئىچمەڭ، ئۇنىڭ سەۋەبى مۇھىم ئەمەس، بۇنداق باھانە - سەۋەبلەر سىزنى ئىسپىرتنىڭ قولىغا ئايلاندۇرۇپ قويدۇ. ھاراقنى تولا ئىچسىڭىز، ھاراقكەش، زېدى پەس كىشىلەر بىلەن ھېچقانداق پەرقىڭىز قالمايدۇ، سىزنى ھېچكىم قارشى ئالمايدۇ.

بىز تاش مىجەز كىشىلەرگە قاراپ باقايلى، بىز كۆرگەن مىساللار ئىچىدە، ئۇلار كىنو كۆرۈشكە، تىياتىرغا، كېچىلىك

ئولتۇرۇشلارغا بېرىشقا ئالدىراپلا يۈرىدۇ. مۇبادا بۈگۈن ناشتىلىق قىلمىسا، زىياپەتكە بارمىسا، ئۇ چاغدا ھايات مەنىسىز بولۇپ قالىدۇ ۰۰۰ ياق، مەن ھەرگىزمۇ كۆڭۈل ئېچىشتىن قېلىش، ئارام ئالماڭ دېمەكچى ئەمەس. ئەمما كۆڭۈل ئېچىش، ئارام ئېلىش مەزمۇنلۇق، ئەھمىيەتلىك پائالىيەتلەر ئىچىدە بولۇشى كېرەك، مەن بۇنداق دېسەم بەزىلەر ئۆپكەنسىنى باسالماي: «بىز كۆڭۈل ئېچىشىمىز، ئارام ئېلىشىمىز كېرەك» دەپ ھۆر كىرىشى مۇمكىن. ئۇنداق كىشىلەر بىمەنە، پەلپەتەش قىممەت قارىشى بىلەن مەغلۇبىيەتنى قوغلىشىدۇ. تۈرلۈك ئاماللار بىلەن مەغلۇپ بولۇشنىڭ چارىسىنى ئىزدەيدۇ. ئۆزىنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن تۈگەشتۈرۈشنىڭ يولىنى قىلىدۇ.

سۆزىمىزنى داۋاملاشتۇرساق، يەنە بىر خىل يېرىمى توغرا، يېرىمى خاتا مەغلۇبىيەت يولمۇ بار، ئۇلارنى تۈرگە ئايرىش تەسەرەك، بۇ خىل كىشىلەرنىڭ ئىچىدە كەشتە تىكىدىغان، يىپ ئېگىرىدىغانلارمۇ، كەپتەرۋاز، توخۇ بېدىكىمۇ بار. بىز شۇنى تەن ئالىمىزكى، گەرچە بۇ ئىشلار كىشىنىڭ زېھنىنى ئېچىپ، قولىنى گۈل قىلىشىغا ياردىمى تەگسىمۇ، مەسىلىنى يەنىمۇ ئەتراپلىق ئويلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. بىز ئەستايىدىل ئويلىنىپ كۆرەيلى، بۇ خىل قايتا - قايتا تەكرارلىنىدىغان سۈنئىي، مېخانىك ئىشنىڭ زادى ئەھمىيىتى بارمۇ، يوق؟

يىپ ئېگىرىش، كەشتە تىكىش بىزنى زادى نېمىگە ئېرىشتۈرىدۇ؟ كالىسىنىڭ سۈيى بار، قىلغىلى ئىشى يوق، بىكار تەلەپلەر ئۈچۈن بەلكىم مەلۇم قىممەتنى باردۇ. چۈنكى بۇ ئىشلار ئادەمدىن ئەستايىدىللىق ۋە سەۋرچانلىق تەلەپ قىلىدۇ. مېنىڭچە، بۇنداق ئىشلارنىڭ يېڭىلىقى، ئىجادچانلىقى يوق. پەقەت ماشىنىدەك تەكرار ئىش تەرتىپىدە ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

بىز ئاسمانغا پىچاق ئېتىپ، شەپكىسىنى قىرلاپ يۈرىدىغان

ئالقايلارنى ناھايىتى ئاسانلا بىر ياققا تىزلايمىز. ئۇلار ھەممىسى ئۆزىنى ئۇنتۇپ ياشايدىغان ھاماقەتلەردۇر.

بىز بەزىدە يەنە شۇنى تونۇپ يېتىمىزكى، بىر قېتىملىق خۇشاللىق، قىزىقچىلىقنى نەچچە كۈنگىچە ئەل - ئاغىنىلەرگە سۆزلەپ ئاغىنىمىز ھارمايدۇ، بۇ بەك چوڭ خاتالىقمۇ ئەمەس. بۇرادەرلەر پارىگىمىزنى ئاڭلاپ يۈزىگە كۈلكە يۈگۈرتسە، بىزنىڭمۇ قىزغىنلىقىمىز قوزغىلىپ قالسا ئەجەب ئەمەس. بىز نەچچە رەت تەكرار سۆزلىگەن گەپنى قايتىلاۋېرىپ ھەممىگە مەلۇملۇق خاتالىقلار بىلەن ئۆزىمىزنىڭ قارىشىمىزنى، ئاشۇ مەغلۇبىيەتچىلەرگە بولغان پوزىتسىيىمىزنى ئىپادىلەپ باقتۇق، بەلكىم مىسال قىلغان ئەمەلىيەتلەر بىر تەرەپلىمىلىكتىن خالىي مۇنازىرىلىرىمىزگە ئازراق كۈچ قوشۇپ قالار.

بەزىلەرنىڭ ئەزىمىلىك بىلەن پەردازلاپ قىلغان ياسالما گەپ - سۆزلىرى ئاڭلىغۇچىنىڭ ئوغىسىنى قاينىتىدۇ. ئەمما بۇنداق ئىنكاسمۇ ھېچگەپ ئەمەس. بەزىلەرنىڭ گەپ - سۆزى تېخىمۇ ئاچچىق، ئادەمنىڭ سەپراسىنى ئۆرلىتىدۇ: «ۋايىيەي، مەن دېدىمغۇ، چاتاق يوق دەيمەن»، «مەن تەسەۋۋۇر قىلالايمەن»، «چۈشەندىم»، «ئەمەلىيەت» ... ئەكسىچە يەنە بىر تۈركۈم كىشىلەر ئوت ئۈستىگە ياغ چاچقانداق قاتمۇقات ئاۋازچىلىكلەرگە يولۇققاندا خۇددى ئەسەبىيلەشكەن ھېستىرىيە بىمارى (بىر تۈرلۈك روھىي كېسەل) غا ئوخشاش چېچىلىپ كېتىدۇ، ئۇنداقلارغا بىر قاراپلا كالىسىنىڭ جايىدا ئەمەسلىكىنى بىلىۋالغىلى بولىدۇ. يەنە بىر تۈركۈم كىشىلەر باركى، ئۇلارنىڭ كېسەللىك ھالىتىنى ئاسان بايقىغىلى بولمايدۇ. چۈنكى ئۇلار ھەر خىل ئادەمگە ھەر خىل رىۋايەت ئېيتىشىپ بېرىشىدۇ. بۇنداقلار ئانچە كۆپ ئەمەس.

بۇنىڭدىن باشقا، يەنە تېخىمۇ تۇتۇق، پەرقلەندۈرۈش تېخىمۇ تەس بولغان مەغلۇبىيەت ئالامەتلىرى بار. مەيلى ئىچ مىجەز

كىشىلەر بولسۇن، ياكى تاش مىجەز كىشىلەر يۇقۇملىنىدۇ. بەزىلەر خىزمەتتە ھەددىدىن ئارتۇق ئەستايىدىل بولۇپ، ھەممە ئىشتا گىجىڭلىق قىلىپ تۇخۇمدىن تۈك ئۇندۇرىدۇ، قىلىنى قىرىققا يارىمەن دەپ، قىلچە ئەھمىيەتسىز ماتېرىياللارنى يىغىپلا يۈرىدۇ. خۇددى ئارقىمۇ ئارقا بىر نەچچە پەندە ئاسپىرانتلىقتا ئوقۇپ، كىتابتىن باش كۆتۈرمەي، مەكتەپمۇ پۈتكۈزەلمەي قېرىپ كېتىدۇ. كىشىلەر مۇشۇنداق بولىدۇ. يەنە بەزى «پىداكار» قىز - ئوغۇل، خانىم - قىزلار باركى (ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى يېتىملىكتە چوڭ بولغانلاردۇر)، ئۇلار ئۆز ھاياتىنى باشقىلارغا بېغىشلىۋېتىدۇ. ئەزەلدىن ئۆزىدە قىممەتلىك بىر نەرسە بار دەپ ئويلىمايدۇ. ئۆزىنى بېغىشلاۋاتقان كىشىلەردىنمۇ ئارتۇقچە ئۇلۇغلۇق ئىزدىمەيدۇ. بەزىلەر ھەتا ئۆزى ئۇچۇنمۇ، باشقىلار ئۇچۇنمۇ ئانچە مۇھىم بولمىغان ئاشۇ تەسەللىنى ئىزدەيدۇ. يەنە بەزىلەر ئەزەلدىن كۈچ چىقارمايدۇ، ئاتالمىش تەتقىقات دېگىنى پەقەت موللا سۈپەت تۇرقىدا قالىدۇ. نيۇيوركتا بىر كىشى بولىدىغان، ئۇ ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئىككىنچى يىللىقىدىن باشلاپ قىلچە پايدىسى بولمىغان ئىستالىيە سىياسىئونلىرىنىڭ ھاياتى، ئىش - ئىزلىرىغا ئائىت ماتېرىياللارنى توپلاشقا باشلىغان.

گەرچە مەزكۇر تەرجىمىھال شۇناسقا ماتېرىيال توپلاۋاتقىلى 50 يىل بولسىمۇ، ئەمما بىرەر پارچە ھەقىقىي تەرجىمىھال خاراكتېرلىك بىر نەرسە يېزىپ باققىنى يوق، ئۆزىمۇ كاتتا ئىش قىلىپ ئىز قالدۇراي دېمەيدۇ تېخى.

جەلپ قىلىش كۈچى زور ئادەملەر تېخىمۇ ئاسان مەغلۇبىيەتنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ كېتىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ ئەتراپىدىكى كىشىلەردىن تېخىمۇ جەلپكار ئىكەنلىكىنى بايقىغان ھامان كېرىلىپ تۇرۇپ شۇنداق دەپ قويدۇكى، «قارا، ئەنە ئۇلار بىر توپ مەغلۇبىيەتچىلەر.»

ئەلۋەتتە، بۇ ئالاھىدە تىلغا ئالغۇدەك ئىشمۇ ئەمەس. ئەمما بۇ خىل ئۆزىگە تەمەننا قويۇپ يۈرىدىغان، ئۆزىدىن مەستخۇش بولۇش خاراكتېرى بىلەن دوستانە قىزغىنلىق سىغىشمايدۇ.

بىز خارولد سىجىنىپس (دىكىنسىنىڭ «سالقىن ھويلا» ناملىق رومانىدىكى پېرسوناژ) نىڭ دۇنياسىدىن سۆز ئاچايلى، شېرىن - شېكەر سۆزلەر، ئۇسلۇبى ئۆزگىچە ھەم مول بولغان ئەر - ئاياللار قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھەممىسى باشقىلارنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرۈشنى ئويلايدۇ. ئۇلار ھەممىسى خۇددى ئوخشاش بىر خىل مېجەزدىكى ئەر-كەين، سۆيۈملۈك، خۇشال چوڭ بالىلاردەك مەسئۇلىيەتلەر بىلەن ھېسابلىشىپ ئولتۇرمايدۇ. ئانچە ئېھتىياتچانمۇ ئەمەس، ئەمما كىشى ئۇلارنى تەبىئىيلا ياخشى كۆرۈپ قالىدۇ. ھەتتا يات كىشىلەرمۇ ئۇلار بىلەن بىردەم بىللە بولسىلا ياقتۇرۇپ قالىدۇ. ئۇلار پەقەت ئويۇنغا ئامراقلا ئەمەس، يۇمۇرغا باي، قىزىقچى، قاش - كۆزى ئويىناق، تەپەككۈر يولى ئوچۇق. شۇڭا بۇ سالماق كىشىلەر نەگىلا بارسا كۆپچىلىكنىڭ قارشى ئېلىشىغا، دىققەت - ئېتىبارغا، كەڭ قورساق مۇئامىلىسىگە، قىزغىنلىقىغا ئېرىشەلەيدۇ. ئۇلار ھەققىدە قايتا ئويلىنىپ باقايلى، ئۇلار شۇنچىۋالا دىققەت قىلىشقا ئەرزىمىدۇ؟ ساغلام ئادەم بىر نوقتىدا ئېرىشكەن نەرسىسى بىلەن خۇشال بولۇپ كەتمەيدۇ. ئەقلىنى دات بېسىپ كەتكەنلەردىن باشقا ھەر قانداق ئادەم بۇنداق دىققەت - ئېتىبارنى تارتىشتىن ھۇزۇر ئىزدەيمەيدۇ. بۇنداق مەغلۇبىيەت قۇربانلىرىنىڭ ئاچقۇچى باشقىلارنى جەلپ قىلىش ئېھتىياجىغا مەركەزلەشكەن بولۇپ، ئاستا - ئاستا يوقىلىپ كېتىۋاتقان جەلپكارلىقنىڭ ئۆزىنىڭ رەڭدار ھاياتىنىڭ بىر قىسمىنى ۋەيران قىلىۋەتمەسلىكى ئۈچۈن تىرىشىدۇ. ئەكسىچە بولغاندا، ئۇلار رېئاللىققا يۈزلىنىپ، ئۆزىنىڭ كۈچى يەتمەيدىغان ئاۋارچىلىقلارنى ئۈستىگە ئالمايدىغانلىقىنى تەن ئالسا بولىدۇ.

بۇنداق بولغاندا ئۇلار ئۆز - ئۆزىگە قەرزدار بولمايدۇ، يۈك ئارتىۋالمايدۇ. پەقەت ئۇلارنىڭ ئاجىز ۋە بىقۇۋۇللۇقى بايقالمىغان پەيتتە بىراۋ نەق مەيداندا ئۇلارغا سوئال قويۇپ ئاجىزلىقىنى كۆرسىتىپ قويىمىغان چاغدا ئۇلار ئۆزىنىڭ ساختا قىياپىتىنى داۋاملىق يوشۇرۇپ كېتىۋېرىدۇ. ئۆزىنىڭ مەغلۇبىيەت پاكىتلىرىنى ئېتىراپ قىلماي يۈرۈۋەرسىمۇ بولىۋېرىدۇ. پەقەت مۆجىزە يۈز بېرىپ، ئۇلار ئۆزىنىڭ بۇ بىر مەيدان «مەستلىك ئويۇنى» دا ئەڭ قاتتىق ئازاب تارتقۇچى ئىكەنلىكىنى بىلمىسە، يەنىلا بىر تەرەپتىن ياشاپ، بىر تەرەپتىن ئۆزىنى ئالداپ كېتىۋېرىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى مەغلۇبىيەتكە تەسلىم بولغانلىقىنىڭ ئىپادىلىنىش شەكلى بولىدۇ ھەم بۇنداق شەكىل ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. شۇڭا، شۇنى ئېسىمىزدە تۇتۇشىمىز كېرەككى، بۇنداق ئىشلار كىشىنىڭ دىققىتىنى تارتمايدۇ. ئەمما، بۇ بىزگە نىسبەتەن چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە.

ئۆزىمىزنى ئاللىقاچان ئەڭ مۇكەممەل يارىتىپ بولغانلىقىغا ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن بىز پۈتۈن دۇنيانى ئالداشقا تىرىشىمىز. بولۇپمۇ بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز مۇڭلىغان، ئونمۇڭلىغان ئۇششاق ئىشلار بىلەن بەند بولغان چاغدا ياكى مەنسىز، كاتتا غايىۋى ئىشلار بىلەن قورشالغان چاغدا يەنە كۈچەپ ئىشلەشنى خالاپ كەتمەيمىز. بىز ئىشىمىز تۈگىمەيدىغان دەرىجىدە ئالدىراشمۇ؟ ئەجەبا كېچىمۇ كۈندۈز دېگۈدەك ئالدىراشلىق ئىچىدە باش چۆكۈرۈپ ئىشلەش، مەنسىزلىك ئىچىگە پېتىپ چارچاپ ھالىدىن كېتىدىغان ۋەزىپىمىز بارمۇ؟ بۇنداق سوئاللار ھەممە ئادەم يالغۇز چاغلىرىدا، ئۇيقۇسىز كېچىلەردە، تولىمۇ ئۇششاق ئىشلارغا تولۇپ كەتكەن چوڭ مېڭىنى ئارام ئالدۇرۇش ئۈچۈن بەند بولغان دەملىرىدە قويسا بولىدىغان سوئاللاردۇر. كۈنلەر ئۆتكەنسېرى كىشىلەرنىڭ ھىيلە - مېكىرگە تولغان ئويۇنلىرى بىلەن ئۆزۈمنى قانداق ئەخمەق قىلىدىغانلىقىمۇ مۇھىم بولماي

قالىدۇ. ھەممىمىز ئۆز ئىشىمىزنى پۇختا قىلىپ، قىلىشقا تېگىشلىك ئىشىمىزنى جايىدا قىلىش ئۈچۈن تىرىشىمىز. گەرچە بىز دۇنيانىڭ تۆھپىلىرىنى زىممىمىزگە ئارتىلغان يۈك قىلىۋالمايمىز، ئەمما بۇ يەنىلا ئەستايىدىل ئويلىشىدىغان بىر مەسىلە بولىدۇ. مۇبادا بىز رېئاللىققا يۈزلەنمىسەك، بەخت گۈلىمىز ئېچىلالمايدۇ. تۇرمۇشتىكى بەختسىزلىك كۈنسىرى كۆپىيىپ، باش ئاغرىتىدىغان ئىشلار تۈگىمەيدۇ.

گۈلدەك ئۆمرىنى زاپا قىلىپ ھاياتىنى بىكار ئۆتكۈزۈۋېتىدىغان، قۇلغا ئوخشاش ياشايدىغان ئاشۇ كىشىلەر دېگۈدەكلا ئۆزىنى ئالدايدۇ. چۈنكى ئۇلارنىڭ مەغلۇبىيەتتىن گۇمانلىنىپ ئولتۇرۇشقا ۋاقتى يوق. ئۇلار ياكى ئەسەبىيلىشىدۇ ياكى غەمكىنلىك پاتىقىغا پېتىپ قالىدۇ. ياكى جاھاندىكى ئەڭ تۇتۇرۇقسىز ئۇششاق ئىشلارنى توپلاپ يۈرىدىغان ئەرزىمەس ھېسسىياتتىن تەسەرلىنىپ، قەدىرىسىز مەنۇتلارنى سېغىنىدىغان بولۇپ قالىدۇ. بۇ ئەخلەتلەرنى ھاياتلىقتا تاپقان ئەڭ قىممەتلىك گۆھەر سۈپىتىدە «ئالتۇن خەزىنە» گە دۆۋىلەيدۇ.

مەقسەت بىلەن رېئاللىقنى قانداق بىرلەشتۈرۈش مەسىلىسىدە بارلىق مەغلۇبىيەت كېسەللىكلىرىنىڭ بىر ئورتاق ئالاھىدىلىكى بار. ئۇ بولسىمۇ ئەرزىمەس ئىشلارغا باش قاتۇرۇش، ئۇتۇقنىڭ زادى قانداق يول بىلەن قولغا كېلىدىغانلىقى ھەققىدە ئويلانماسلىق ... يىغىپ ئېيتقاندا، بۇلارنىڭ ھەممىسى «مەغلۇبىيەتتۇر».

ئەڭ چوڭ دۈشمىمىز يەنىلا ئۆزىمىز. نادانلىق ۋە ھىماقەتلىك بىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت يولىمىز بىلەن بەخت يولىمىزنى توسۇپ قويدۇ. - لۇيس باستول

5 - دەرس

قانداق قىلغاندا مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدىغان 10 چوڭ توسالغۇنى يەڭگىلى بولىدۇ

بىرىنچى تومدا سۆزلەپ ئۆتكىنىمىز ئۆزىڭىزنى تېخىمۇ ياخشى چۈشىنىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ. بۇنى چۈشەنمەك ئۈنچىۋالا ئاسان ئەمەس. ئەپسۇسلىنىشلارنى شۇكى، كۆپىنچە كىشىلەر «ئۆزىنى چۈشىنىش» ئىقتىدارىنى تولۇق ئىشلىتىپ كۆرمىگەن. بەزىلەر ئۆزىنى بەكلا يۇقىرى چاغلایدۇ. بەزىلەر ئۆزىنى ئۆزى كەمسىتىدۇ. بەزىلەر كۆرەڭلەپ تېرىسگە پاتمايدۇ، بەزىلەر ئۆزىدىن خۇدۇكىسەرەپ يۈرۈيدۇ. ھەتتا بەزىلەر ئۆزىدە بار قابىلىيەتنىمۇ تونۇپ يەتمەيدۇ.

بەزىلەر دائىم رەڭدارلىقى مول، ئالاھىدە خىزمەتلەرنى ئىشلەشنى ئارزۇ قىلىدۇ. مەسىلەن، كىنودا رول ئېلىش، ناخشا ئېيتىش، يازغۇچى بولۇش ... ئۇلار پەقەت ئاخىرىغىچە چىڭ تۇرغاندىلا ھەرقانداق ئىشتا ئۇتۇق قازانغىلى بولىدۇ دەپ ئويلايدۇ. ئەمما ئۇلار ئەزەلدىن مۇنداق بىر پاكىتنى — ئۆزىنىڭ مۇشۇ ساھەدە تەبىئىي تالانتى ياكى ئىقتىدارىنىڭ يوقلۇقىنى تەن ئالمايدۇ. ئۇتۇق قازانغان بولسا ئۆز ئۇتۇقىنىڭ راستتىنلا باشقا ساھەدىكى تالانتىدىن كەلگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشنى خالىمايدۇ.

ئەنگلىيەلىك شائىر جون جويس مۇنداق يازغان ئىدى: «مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا مەغلۇبىيەت — ئۇتۇقنىڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيولى. چۈنكى بىز بايقىغان ھەربىر خاتالىق بىزنى تولىمۇ قىزغىنلىق بىلەن ھەقىقەتنى ئىزدەشكە ئۈندەيدۇ. ھەر قېتىملىق يېڭى كەچمىش يا ئۇنداق يا مۇنداق خاتالىقلارغا ھەمراھ بولۇپ، بىزنىڭ كېلەر قېتىم ئوخشاش خاتالىق سادىر قىلىشىمىزنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ.»

ئەپسۇس، جويس كۆپچىلىككە قانداق قىلىپ مەغلۇبىيەتتىن ساقلانغىلى بولىدىغانلىقى ھەققىدە سۆزلەپ بەرمىدى. خاتالاشقان ئادەمنىڭ ھەممىسى مەغلۇبىيەتتىن يېڭى بىلىمگە ئېرىشىپ بولالمايدۇ، خاتالىق ئۆتكۈزگەن ھامان ئۆزىنى تونۇپ ئىككىنچىلەپ خاتا كېچىككە كىرىشتىن ساقلانىپ بولالمايدۇ. شۇڭا بۇ خىل پىرىنسىپلارنى ئۈنۈملۈك قوللىنىش ئۈچۈن بىزگە يېتەكچىلىك قىلىدىغان بىر ئادەم كېرەك بولىدۇ.

لۇيس بىستولنىڭ «مۇۋەپپەقىيەتلىك تۇرمۇش يولى» ناملىق كىتابى كىشىلەرنىڭ يۇقىرى باھاسىغا ئېرىشكەن. ئۇ چىكاگودىكى داڭلىق ئادەم بولۇپ، كىشىلەرنىڭ ھۆرمىتى ۋە ياخشى كۆرۈشىگە ئېرىشكەن. ئۇ كۆپچىلىككە تۇرمۇشتا دائىم كۆرۈلىدىغان بىز بىلىپ - بىلمەي ئۆزىمىزگە پەيدا قىلىدىغان توسالغۇلارنى كۆرسىتىپ بەردى. بۇلار، تۇرمۇشتا بىزگە قايتا - قايتا يولۇقۇپ تۇرىدىغان خاتالىق، تۇرمۇشىمىزغا ئازاب ۋە ئاۋازچىلىك ئېلىپ كېلىدۇ. سىز بۇ دەرسنى ئوقۇشىڭىز يېڭى بىر ماتېرىيال ئامبىرىغا ئىگە بولىسىز. تەييارلىق قىلىۋېلىڭ! ھازىر ئىككىنچى بۆلەككە - سىزگە ھەقىقىي كېرەكلىك بولغان مەزمۇنغا ئۆتىمىز.

مەغلۇبىيەتنىڭ سەۋەبىنى مەدەنىيىتىمىزدىن ئىزدەشكىمۇ، «مۇۋەپپەقىيەت» ۋە «مەغلۇبىيەت» دېگەن ئېنىقلىمىدىن

ئىزدەشكىمۇ، پىسخىك ساپايىمىزدىن ئىزدەشكىمۇ بولىدۇ. بۇ ھەقتىكى ئەبجەش قاراشلار كۆزلىرىمىزنى ئالچەكمەن قىلىۋېتىدۇ. مەغلۇبىيەتلىك ھەرىكەتنى بىر قاراپلا پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. بىز ئەۋلىيا ئەمەس، بىزگە پىسخىك تەھلىلىنىڭمۇ كېرىكى يوق. رېئال دۇنيا كۆز ئالدىمىزدا پۈتۈنلەي ئاشكارا تۇرۇپتۇ. بىز ئۇنىڭدىن تۈرلۈك رېئاللىققا نەقمۇ نەق يۈزلىنىمىز. كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزدا مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدىغان ئون تۈرلۈك ئاساسىي ئامىل بولۇپ، ئۇلارنى تونۇپ يېتىش، بويسۇندۇرۇش ئارقىلىق بىز مۇۋەپپەقىيەت يولىدا دۇچ كېلىدىغان ھەرقانداق توسالغۇنى سۈپۈرۈپ تاشلىيالايمىز. بەلكىم بۇ يولدا بىرسى سىزگە ئازراق بولسىمۇ ياردەم بېرەلىشى مۇمكىن. ئەمما بىز پەقەت ئۆزىمىزگىلا تايىنىپ بۇ نىشانغا يېتىمىز.

بىرىنچى توسالغۇ — ئەتىگەندىن كەچكىچە ئۆتكەن ئىشقا ئېسىلىۋېلىپ باشقىلاردىن قاقشاپ ئاغرىنىپ يۈرۈشتۈر. بۇ خىل قاقشاش بىلەن باشقىلارنىڭ ئۆزى ھەققىدە قانداق ئويلىشىدىن ئەنسىرەش ئوخشىمايدۇ، شۇنداقلا باشقىلارنىڭ قانداق قىلىدىغانلىقى ۋە نېمىگە ئىگە بولغانلىقى ھەققىدە ئەنسىرەشمۇ ئوخشىمايدۇ. قاقشاش ئەيىبى باشقىلارغا دۆڭگەپ قويۇشتۇر. مەن ئافرىقىدا 25 يىل دوختۇرلۇق قىلغان بىر دوختۇرنى تونۇيمەن. ئۇ سېھىرگەرلىك ۋە دوختۇرلۇق ھەققىدە مۇنداق دېگەن ئىدى: «بىر ئادەم ئاغرىپ قالسا سېھىرگەر ئۇنىڭدىن «مېنى كىم ئاغرىققا دۇچار قىلدى؟» دەپ سوئال قويغۇزىدۇ. دوختۇر ئۇنىڭدىن: «مەن نېمىشقا مۇشۇنداق ئاغرىققا دۇچار بولدۇم؟» دەپ سوئال قويغۇزىدۇ. دەل مۇشۇنداق ئىپتىدائىي تەپەككۈر كىشىنى ئۆز قورقۇنچىسى ۋە مەغلۇبىيىتىنىڭ سەۋەبىنى باشقا جايدىن ئىزدەشكە، «كىم» نىڭ «مەن» نى مۇشۇ خىل ئەھۋالغا دۇچار قىلغانلىقىنى

سۈرۈشتۈرۈشكە ئېلىپ بارىدۇ. «ئۆزلۈك سەۋەبى، ھەققىدە گۇمانلىنىپ باقسا، ئىپتىدائىي تەپەككۈرمۇ ئۇنى ئادەملەشتۈرگەن بولىدۇ، چوقۇمكى پەردە ئارقىسىدا بىر «كىم» بولۇشى مۇمكىن. كىشىلەرمۇ دائىم ئۆزىنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىنى ياكى مەغلۇبىيىتىنى خۇددى ئۆز كەينىدە بىر مۇئەككەل بەلگىلەپ تۇرىدىغاندەك دائىم تەقدىردىن كۆرۈپ ئادەتلىنىپ كەلگەن. ئىپتىدائىي تەپەككۈردا ئۆزىدىن ئۆزى سورىشى مۇمكىن: «ئۇنداقتا مېنىڭ نېمە گۇناھىم، مەسئۇلىيىتىم بولسۇن؟» كالىلىسى سەگەك، ئوقۇمۇشلۇق ئادەم ئۆز - ئۆزىگە: «مەن نېمىشقا باشقىچە ئويلىماي مۇنداق ئويلاپ قالدىم، مەن نېمىشقا ئۆزگىچە تۇيغۇ - ھېسسىياتتا بولماي بۇنداق تۇيغۇ ۋە ھېسسىياتتا بولۇپ قالدىمەن؟»

ئەمما ھازىر ناھايىتى ئاز كىشىلا «ئۆزىڭمۇ مەسئۇلىيىتى بارلىقى»، «ئۆزىڭمۇ خاتالىقى بارلىقى» نى ئېتىراپ قىلىدۇ. ئارىمىزدىكى كۆپ سانلىق كىشىلەر بىرەر مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىسا ئىپتىدائىي ئادەملەردەك تەپەككۈر قىلىپ ئۆزىنى بەزلەيدۇ. كىچىك بالىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، كىچىك بالا ئۆزىنىڭ قىلغان قىلىقلىرىنىڭ قىلغانلىرىنىڭ جازاغا ئۇچرايدىغانلىقىنى بىلگەن ھامان. ئۇ تەبىئىيلا ئاچىسى ياكى ئاكىسىغا گۇناھ ئارتىپ: «ماڭا مۇنداق قىلىشنى ئۇ ئۆگەتكەن» دەيدۇ. ھەتتا: «ئۇ قىلغان» دەپمۇ دۆڭگەپ قويدۇ. ئوقۇغۇچىنىڭ ئۆگىنىشى ياخشى بولمىسا مۇئەللىمدىن قاقشايدۇ. «مۇئەللىم دائىم...» قىلىدۇ. شوپۇر ماشىنا ۋە قەسىنىڭ يەنە بىر ئەبلەخ تەرىپىدىن تۇغدۇرۇلغانلىقىنى ئېيتىشىدۇ. ئېرى ئايالىغا: «سەن نېمىشقا دائىم مەن بىلەن زاكونلىشىسەن؟» دەيدۇ. خىزمەتچى خادىملارمۇ: «شىركەت مېنى قەدىرلەپ ئىشلەتمىدى» دەپ قويدۇ. بىز ئىنسانىيەت چوڭ مېڭىسىنىڭ ئۇچراپ تۇرىدىغان ئەڭ چوڭ ئاۋازچىلىكى: «قايمۇقۇش»، دائىم قۇلاق تۇۋىدە «زادى

كىم» مېنى مۇشۇ پالاكەتكە يولۇقتۇردى؟ دېگەن خىيالىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراشتۇر.

مەغلۇبىيەتنىڭ يېرىمى دېگۈدەك قاقشاشتىن كېلىپ چىققان. قاقشاش بىزنى مەغلۇبىيەتكە دۇچار قىلىدۇ. بىز مەغلۇبىيەتتىن تەجرىبە - ساۋاق ئېلىشنى ئۈگەنمىدۇق، تەجرىبىنىڭ قاچان كېلىدىغانلىقىنى، ئۇنى قانداق قىلىپ ئۆزىمىزگە پايدىلىق قىلىپ ئۆزگەرتىشىنىمۇ بىلمەيمىز. ئەكسىچە، بىز دۈشمەن ھېسابلىغانلارنىڭ ھەممىسى ئەرزمەس، مۇناسىۋەتسىز كىشىلەر بولۇپ، ئۇلارنى يەرگە ئۇرغان بىلەنمۇ قىلچە ئەھمىيىتى يوق ئىش بولۇپ قالىدۇ. بىزنىڭ ھەقىقىي دۈشمىنىمىز ئۆزىمىز. ئەگەر بىزدە باتۇرلۇق، ئەقىل - پاراسەت، مەردانلىك بولسا، بۇ جەڭدە بىز ھەرگىز يېڭىلمەيمىز.

ئىككىنچى توسالغۇ - بىرىنچىسىنىڭ قارشىسى بولۇپ، ئۆزىدىن قاقشاپ زارلىنىپ يۈرۈشتۈر. بىز پۇرسەت بولسىلا قاقشاپ يۈرمىز: مەن نېمىدېگەن دۆت! مەن نېمىشقا مۇنچىۋالا ئاسان ئالدىنىپ قالدىمەن! مەن نېمىشقا دائىم بۇنداق ياتىمەن؟ مەن نېمىشقا دائىم خاتا گەپ قىلىمەن!؟ مەن بەك ئەخمەق! ئەلۋەتتە بىز ئۆزىمىزنى ھەقىقەتەن دۆت ھېسابلىمايمىز. ئەمما بۇ ئۇسۇلىمىز مەغلۇبىيەتنى تۈگىتىشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى، بەلكىم مەغلۇبىيەتنىڭ سەۋەبى ناھايىتى چوڭقۇر يوشۇرۇنغان بولۇشى مۇمكىن، بەلكىم بىز كۆپرەك، ئەستايىدىل ئىزدىنىشىمىز كېرەكتۇ. بەلكىم بۇ بىز خالاپ كەتمەيدىغان بىر ئىشتۇ. مەغلۇبىيەتتىن كېيىنكى چوڭقۇر مەسىلىلەر بىلەن كۈچ سىنىشىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن بىز يەڭگىلىك بىلەن ئۆزىمىزدىن قاقشاپلا بولدى قىلىمىز. خۇددى مەغلۇبىيەت ئادەتتىكى ئىشقا ئايلىنىپ، بىز ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇپ بولالمايدىغاندەك، ئۇنى ئەرگىن قويۇۋېتىمىز. ئەمما شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى، بۇ ئەڭ خەتەرلىك، ئەڭ زىيانلىق ئۇسۇل.

ئۇ بىزنىڭ كۆڭلىمىزدە ئۆز - ئۆزىدىن ۋاز كېچىش پىسخىكىسىنى پەيدا قىلىپ بىزنى كاردىن چىقىرىۋېتىدۇ. ئۇ بولسىمۇ بىزنىڭ ئۆزىمىزنى ئەزەلدىن باشقىلارغا ئوخشاش قابىلىيەتلىك ئەمەس دەپ قاراشتۇر. بۇنداق قاراش بىزدە ئاستا - ئاستا بىخلىپ، ئوچۇق زېھنىمىزنى كونترول قىلىۋالىدۇ. ئابراھام لىنكولن ھاياتىدا نۇرغۇن قېتىم توسالغۇغا ئۇچرىغان. ئۇ پۈتۈن ئۆمرىدە ئوتۇق قازانغۇچى بولۇپ ئۆتكەن. ئۇ: «مېنىڭ ئەڭ كۆڭۈل بۆلىدىغىنىم سىزنىڭ مەغلۇپ بولۇپ باققان - باقمىغانلىقىڭىز ئەمەس، بەلكى مەغلۇبىيەتكە قانداق مۇئامىلە قىلغانلىقىڭىزدۇر» دېگەن. ئەگەر سىز ھەر قېتىملىق مەغلۇبىيەتتىن كېيىن پەرۋاسىز يۈرۈۋەرسىڭىز، مەيلى نەگىلا بارماڭ، يەنە مەغلۇپ بولۇپىرسىز...

گېنېرال دىئىن ئۈچ يىل تۈرمىدە يېتىپ چىققان. بىر مۇخبىر بۇ ئۈچ يىل جەرياندا ئۇنىڭغا مەدەت بولۇپ كېلىۋاتقان نەرسىنىڭ نېمىلىكىنى سورىغاندا ئۇ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەن: «مەن ئەزەلدىن يالتيپ باقمىغان، ئەزەلدىن ئۆزۈمدىن قاقشاپ باقمىغان، بۇ ماڭا تۇرمۇشنىڭ تەمىنى تېتىتى.» ئۆزىنى كەمسىتىشنىڭ كىشىگە ئېلىپ كېلىدىغان زەربىسى ھەرقانداق نەرسىدىن ئېشىپ چۈشىدۇ. مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىمۇ ئۆزىدىن قاقشاش. ئۆزىدىن قاقشاش - ئۆزىنى كەمسىتىشنىڭ ئاساسلىق سەۋەبى. بەلكىم بىز ئۆزىمىزدىن نارازى بولۇشتىن بارا - بارا ئۆز - ئۆزىمىزنى كەمسىتىشكە، ئۆز - ئۆزىمىزگە پەرۋاسىز قاراشقا ئېغىپ، ئاخىرى ئۆزىمىزنى ۋەيران قىلىش گىردابىغا بېرىپ قېلىشىمىز مۇمكىن. ئۆزىدىن ھەددىدىن ئارتۇق نارازى بولۇش ئۆزىگە ئوچ بولۇپ كېتىشكە سەۋەب بولىدۇ. مۇبادا كىشى مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىسا ئۆزىگە ئوچلۇك قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالسا، ئۇنىڭدا ھامان شۇنداق بىر ھالەتتە بولىدۇكى، ئۇ باشقىلارنىڭ كەمچىلىكى ئۈچۈنمۇ ئۆزىنى

ئازابلايدۇ.

مەن ئۆزۈمگە «ھەممىسى مېنىڭ خاتالىقىم» دەپ ئاھ ئۇرىدىغان نۇرغۇن ئاياللارنى ئۇچراتتىم. ئەمەلىيەتتە ھەممىسى يولىدىشىنىڭ خاتالىقىدىن بولغان ئىشلار ئىكەن. يەنە بەزى ئانىلار: «مەن زادى نېمىنى خاتا قىلغاندىمەن؟» دەپ ياش تۆكۈشىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئائىلىنىڭ خاتىرجەملىكىنى بۇزغىنى بالىسى بولىدۇ. ئوخشاشلا ئۆزىدىن قاقشاش بىزنىڭ تەرەققىيات يولىمىزنى توسۇپ قويۇپ، بۇ توسۇقنىڭ كەينىدە شەخسىي ۋەيرانچىلىق ئېھتىماللىقىمۇ بار. بىز بۇنىڭ بىلەن ئاخىرىدا ئىنتايىن كۆپ ئازابلار ئىچىدە مەھكۇم بولىمىز. نېمە قىلىشنى بىلمەي زېھنىمىزنى ۋە ھاياتى كۈچىمىزنى يوقىتىپ قويىمىز.

كىشىلەر سەددىچىن سېپىلىنى 1800 ئىنگىلىز مىلى سوزۇلغان، تۈزلەڭلىك ۋە قۇملۇقلارنى كېسىپ ئۆتكەن ئۇلۇغ تارىخىي ئابىدە دەپ ماختىشىدۇ. مېنىڭچە، ئۇ جۇڭگولۇقلارنىڭ ئاجىزلىقى، دۆلەتنىڭ قالاڭلىقىنىڭ ئىسپاتىدۇر. مەن شۇنداق ئويلايمەنكى، بۇ تام بىر توسۇق، جۇڭگولۇقلار بۇ توسۇقنىڭ كەينىگە بېكىنىۋېلىپ دۇنيادىن يىراقلاشقان. ئۆزىنى ئەيىبلەش ۋە قاقشاش ھەر بىر ئادەمنىڭ ھاياتىدىكى بىر سېپىل بولسا كېرەك، ئۇنىڭدىكى ھەر بىر خىشقا ئۆزىگە ھۇجۇم قىلىش، ئۆزىنى تاشلىۋېتىش، ئۆزىنى كەمسىتىش سىڭىپ كەتكەن. بىزنىڭ «سېپىل» مىز مۇشۇنداق خىش پارچىلىرىدىن قوپۇرۇلغان. ھامىنى بىر كۈنى شۇنى بايقايمىزكى، بىز ئائىلە، دوستلۇق، ئىجتىمائىي مۇناسىۋەتلەردىن ئايرىلىپ، يېگانىلىك پاتىقىغا پاتىمىز...

ئۈچىنچى توسالغۇ نىشانىزلىقتۇر. ۋىليام مىنىڭگىر (1966 - 1899) ئامېرىكىلىق پىسخولوگ) مۇنداق دەيدۇ: ھەر بىر ئادەم ئۆزىنىڭ نەگە بېرىشى، قانداق مېڭىشى كېرەكلىكىنى ياخشى بىلىشى كېرەك. لەيلەپ يۈرۈپ ياشاش ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس.

بەزىلەرنىڭ مەكتەپتە ئوقۇشى خۇددى ئائىلىسىنىڭ ئابروىسى ئۈچۈندەك كۆرۈنىدۇ. بەزىلەرنىڭ خىزمىتى تۇرمۇش يولى ئۈچۈنلا بولىدۇ. ئۇلارنىڭ مۇقىم ۋە مۇستەقىل قارىشى يوق. ئۇلار خۇددى كىم گېنېرال بولۇپ يېتەكلىپ ماڭسا، شۇنىڭغا ئەگىشىپ ئۇرۇش قىلىدىغان، غەنىمەت ئالىدىغان ئەسكەرگە ئوخشايدۇ. ئۆزىنىڭ قەيەرگە بېرىپ نېمە قىلىشى كېرەكلىكىنى بىلىدىغان كىشىلەر مۇھىتتىن ياخشى پايدىلىنىشنى بىلىدۇ. ئالغا ئىلگىرىلەش يولىدا قانداقلا ئىشقا يولۇقمىسۇن، ئۇلار ئاكتىپلىق بىلەن بۇرۇلۇش ياسىيالايدۇ، مۇۋەپپەقىيەتكە يېقىنلىشىدۇ. ئۇلار ئۆزىنىڭ نېمىنى ياقىتۇرىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ ۋە شۇنىڭ ئۈچۈن بەدەل تۆلەيدۇ.

ۋىليام شاروئا (1981 - 1908)، ئامېرىكىلىق دراماتورگ، رومانست) بىزگە بىر «تەرسا» ئوبرازى — «ۋىلى» نى يارىتىپ بەردى. ئۇ «ھايات نۇرى» ناملىق درامىدىكى باش رولچى بولۇپ، بىر توپ نىشانسىز كىشىلەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ۋىلى تاپانچا ئاتىدىغان ئويۇنغا ئەسەبىيلەرچە خۇمار بولۇپ قالىدۇ. پۈتۈن تىياتىردا ۋىلى ماشىنىلار بىلەن كۈچ سىنىشىپ چىقىدۇ. ئەڭ ئاخىرقى بىر پەرىدە ۋىلى ئوتۇپ چىقىدۇ. شۇنداق رەڭدار، داغدۇغىلىق بولىدۇ. ماشىنىدا يەنە ئامېرىكا بايرىقى كۆرۈنىدۇ. ۋىلى دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ ھۆرمەت بىلدۈرىدۇ. ھاراق ساتقۇچىدىن ئالتە تەڭگە پۇلنى ئېلىۋېتىپ، ئۆز — ئۆزىگە ئۈنلۈك قىلىپ: «مەن ئۆزۈمنىڭ يېڭىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتىم، مەن ئۆزۈمنىڭ ھەقىقەتەن بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتىم» دەيدۇ.

نىشانسىزلىق ھەقىقەتەن ئەپسۇسلىنارلىق بىر ئىش. ئەمما بۇنداق ئاددىي مەقسەتتە بولۇش تېخىمۇ خەتەرلىك. مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، «نىشانسىز» ئادەم مەۋجۇت ئەمەس. ھەتتا شۇنداق لايغەزەل بولغان ۋىلىنىڭمۇ بىر نىشانى ماشىنىلارنى ئوتۇپ چىقىش بولغان. ۋىلىنىڭ ھېكايىسى كىشىگە ئۆزىنى

زېمىندىكى بارلىق تۆت پۇتلۇق ھاياتىدىن تېز يۈگۈرەيمەن دەپ ئۇچۇرىدىغان بىر قېرى ئىتنى ئەسلىتىدۇ. ئىت شۇنداق دېگەچ بىر توشقاننى قوغلايدۇ، ئەمما يېتىشەلمەيدۇ. يەنە بىر ئىت ئۇنى مەسخىرە قىلىدۇ. قېرى ئىت دولىسىنى قىسىپ قويۇپ: «ئۇنتۇما، توشقان ھايات قېلىش ئۈچۈن شۇنچە تېز يۈگۈرەيدۇ، ئەمما مەن كۆڭۈل ئېچىش ئۈچۈن يۈگۈردۈم.» توغرا، بەزىلەر كۆڭۈل ئېچىشنى ئۆز ھاياتىنىڭ مەقسىتى قىلىۋالغان بولۇپ، كۈن بويى قىلىدىغان ئىشى يوق. پەقەت ئويۇن ئويناپ كۆڭۈل ئېچىشنىلا بىلىدۇ. دائىم باشقىلارنىڭ پۇلنى خەجلەيدۇ. ئەمەلىيەتتە قۇربان بولغىنى دەل ئۇنىڭ ئۆزىدۇر. ئاشۇ ئېتىبارسىز، ئەرزىمەس ئىشلاردا ئۆزىنىڭ تالانتىنى ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ. ئۆز زېھنى كۈچىنى تۇرغا ئايلىندۇرۇپ، تۇرمۇشتىن ئىبارەت بۇ بىر پارچە گۆشنىڭ ئۈستىگە چاچىدۇ. ئاخىرىدا شۇنى بايقايدۇكى، تۇرمۇش ئاللىقاچان مەنىسىنى يوقاتقان بولىدۇ. بەزىلەر ھەتتا مەقسەت — مۇددىئالىرىنى كۆڭلىگە پۈككەن بولۇپ، ئۆز ئەقلى قۇۋۋىتىنى ئوق ئاتىدىغان تاپانچىغا ئوخشاش بوشلۇققا ئېتىپ ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ. ئۇلار يەنە تېخى پات — پات ئۆزى ئېرىشكەن قۇرۇق مۇكاپاتلارنى كۆز — كۆز قىلىشىدۇ، بازارغا سېلىشىدۇ... ئەمما ئۇلار ئەمەلىيەتتە زادى نېمىگە ئېرىشىدۇ؟

يەنە بەزى كىشىلەر ئۆز مەقسىتىنى كەلگۈسىگە ئاتاپ قويىدۇ. خۇددى دىككىنسىنىڭ رومانى «داۋىد كىبوفىر» دىكى ئادەمگە ئوخشاش، بىر ئائىلىنىڭ خوجايىنى بولمىش بۇ كىشى ھامان ئاكتىپ ۋە خۇشال بولۇپ، چاپىنى تىزدىن ئاشمىسىمۇ دائىملا خۇشال يۈرىدۇ. بۇنداق كىشىلەر دائىم مۆجىزە يۈز بېرىپ، ئەھۋالدا ئۆزگىرىش بولۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ. بۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق ئەمەلىي ئىش قىلمايدۇ. نۇرغۇن پۇرسەتلەرنى كەتكۈزۈۋېتىدۇ. ئۇلارنىڭ مەقسىتى بىر بولسا بەك يۇقىرى، بىر

بولسا بەك تۆۋەن بولىدۇ. ياكى بولمىسا ئۇلارنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ماس كېلىدىغان مۇۋاپىق نىشانى يوق. پۇرسەت كەلگەندە، ئۇلار ئىش قىلىشنى خالىمايدۇ. دائىم «ئۈجمە پىش، ئاغزىمغا چۈش» دەپ ئوڭدىسىغا ياتىدۇ. كاتتا مۇكاپات چىقىشنى ئۈمىد قىلىشىدۇ. ئاخىرى كالىسى قېرىپ، بەدىنى ئاجىزلايدۇ. پۇرسەت كەلگەندە بولسا ئۇلارنىڭ تەييارلىقى پۈتمەيلا، ھەممىسى بىر قۇرۇق خىيال ھالىتىدىلا تۈگەيدۇ.

دىترو «ۋاقىت گېزىتى» دىكى رىچارد ئىۋىننىس مۇنداق دەيدۇ: بىز نېمىنى كۈتۈۋاتىمىز، بۇنى بىلىدىغانلار ناھايىتى ئاز. ئەمما ناھايىتى كۆپ كىشىلەر ئۆزىنىڭ نۇرغۇن ۋاقتىنى پەقەت كۈتۈش بىلەنلا ئىسرەپ قىلمۇۋېتىدۇ. ياشلىق باھارى كەتتىمۇ، پۇرسەتمۇ ئاستا - ئاستا ئازلاپ بارىدۇ. ھايات قاغىجىرايدۇ. شۇنىڭ بىلەن يەنە كۈتىدىغان نەرسىمۇ قالمايدۇ. بىز تۇرمۇشنى قاچان ھەقىقىي تۈردە باشلايمىز؟ قاچانمۇ ھاياتنىڭ بىزنى قاتتىق قىستاۋاتقانلىقىنى ھېس قىلالارمىز؟ ئاي - يىللار ئۆتسە، بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز ئۆتمۈشتىكى ئاشۇ گۈزەل چاغلارمۇ ياكى كەلگۈسىدىكى ئوتۇپىيەمۇ بولالمايدۇ، بەلكى مۇشۇ نەق رېئاللىقنىڭ ئۆزى بولۇپ قالىدۇ. كىشىنى ئۈمىدسىزلەندۈرسۇن ياكى كىشىگە ئىلھام بەرسۇن، تىت - تىت قىلسۇن ياكى غەزەپلەندۈرسۇن، تۇرمۇش دېگەن مانا مۇشۇنداق ئىكەن، بىز يەنە نېمىنى كۈتىمىز؟

بىز يەنە شۇنىڭدىن ئېھتىيات قىلىشىمىز كېرەككى، تۆتىنچى توسالغۇ - خاتا نىشان بەلگىلىۋېلىشتۇر. جۇڭگودا مۇنداق بىر ھېكايە بار: بىر ئادەم دائىم ئالتۇنغا، خەجلىپ بولالمىغۇدەك ناھايىتى كۆپ ئالتۇنغا ئېرىشىشنى ئويلايدىكەن. ئۇ بىر كۈنى بازاردا كېتىۋېتىپ يول ياقىسىدىكى سودىسى ناھايىتى قىزىپ كەتكەن بىر ئالتۇن دۈكىنى كۆرۈپتۇ. ئۇ ئالتۇننى كۆرۈپلا بىر ئوچۇم ئالتۇننى ئېلىپلا قېچىپتۇ.

ئەمەلدارلار ئۇنى تۇتۇپ ئەجەبلەنگىنىچە سوراپتۇ: «سەن كۈپكۈندۈزدە ئوغرىلىق قىلىشقا جۈرئەت قىپسەن، ئەتراپىڭدا نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟» «مەن ھېچكىمنى كۆرمىدىم، پەقەت پۇلىنىلا كۆردۈم» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ جىنايەتچى.

پۇل، شۆھرەت، ھوقۇق، ئۇنۋان كالىمىزغا كىرىۋالسا، بىز ئۆزىمىزنى قۇتقۇزۇشقا ئامالسىز قالىمىز.

مەيلى بازاردا بولسۇن ياكى ئائىلىدە بولسۇن، بىز باشقىلارنىڭ نېمىگە ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىنى ئەسلا ئويلاپ باقمايمىز. ھەتتا شۇنداق ئادەملەرمۇ باركى، ئۆزىنىڭ ئېھتىياجىمۇ سەل قارايدۇ. كىشىلەر ئۇتۇق قازاندى دەپ ئېتىراپ قىلغان كىشىلەرمۇ قاتمۇقات مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى ئىچىدىن ئۆزىگە چىقىش يولى ئىزلەپ، دىققەت - ئېتىبارىنى بىرلا نىشانغا مەركەزلەشتۈرەلىگەن، ئۇلار بۇنىڭ ئۈچۈن ئاخىرىغىچە جاپالىق كۈرەش قىلغان كىشىلەردۇر. نەتىجىدە ئۇلار شۇنى بايقىغانكى، بۇ مەقسەت ئۆز روھى ئىزلەپ يۈرگەن شەرىپەت بولماستىن، بەلكى روھنى ۋەيران قىلىدىغان زەھەرلىك دورا بولۇپ قالغان.

نېمىدېگەن كۆپ بىچارىلىكلەر! نۇرغۇن يىل جاپالىق تىرىشىپ ئېرىشكىنى تىلغا ئالغۇدەك بەخت بولمىسا - ھە! بۇنداق ئەھۋال كۆپىنچە كىشىلەرنىڭ كەسىپكە تۇتقان ھېسسىياتىدا ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن، دوختۇر، ئاداۋوكات، دىرېكتور قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى كىشىنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرىدۇ، ئۇتۇق ۋە بەخت تۇيغۇسى بېغىشلىيالايدۇ. ئەمما ھازىر كىشىلەرگە روھىيەت، جىسمانىيەت جەھەتتە ھارغىنلىق يەتكەن. ئۇلار 50 - 60 ياشلارغا بارغاندا ئاللىقاچان ئۆتمۈشكە ئايلانغان ئىشنى يېڭىدىن باشلاشنى ئويلايدۇ. باشقا بىر تۇرمۇش شەكلى ئىچىدىن رازىمەنلىك ئىزلەيدۇ. ئەلۋەتتە بەزىدە ئانچە - مۇنچە يېتەرلىك

غەيرەت - جاسارىتى بار، باشقىلارنىڭ كۆزىدىن يالغان ئۇتۇقنى بايقاپ تىنچ، خاتىرجەم تۇرمۇش ئىزلەيدىغان كىشىلەرمۇ يوق ئەمەس. ئەمما بىز كۆپلىگەن كىشىلەرنىڭ مۇشۇنداق بەختسىز ئۇتۇق ئىچىدىن ئۆزىنى تارتالماسلىقىدىن قورقىمىز.

بىز زاپا بولسۇن ياكى بولمىسۇن، مۇشۇ يولدا مېڭىشىمىز كېرەك، خۇددى تولىستوي گىرافلىقنى تاشلاپ، يېزىسىغا قايتىپ كەتكەندەك. ئۇ قارىماققا تەلتۆكۈس ئۇتۇققا ئېرىشكەن ئەمەس. كۆپ يىللىق تېڭىرقاش ۋە زىيەتنى جىددەيەشتۈرۈپ، باشقىچە چىقىش يولى ئىزدەيمەيدىغان قىلىپ قويغان. چۈنكى بىزدە باشتىن تارتىپلا مەسىلە بولغاچقا، كۆپ يىللىق خاتالىق يەنە خاتا ئايلىنىشى كۆپەيتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىز يەنە باشقا چىقىش يولىنى ئىزدەيمىز.

كەسىپ ياكى ئائىلىگە بولغان تالاش بولسۇن، ھەممىسى بىز كۆپچىلىكىمىزنىڭ ياش ۋاقتىدا چىقارغان قارارىدۇر. ئەمما كەسكىن قارار قىلغان ئادەم يېنىكلىك بىلەن باشقىلارنىڭ پىكىرىنى قوبۇل قىلىپ كەتمەيدۇ. چۈنكى ئۇ شۇنىڭغا ئىشىنىدۇكى، ئۇ ئۆز تۇرمۇشىنىڭ ھەقىقىتىنى تېپىپ چىقىشى كېرەك. ئەمما ئۇ بەختنىڭ نېمىلىكىنى تونۇپ يەتكەندە ئاللىقاچان كېچىككەنلىكىنى، ئەمدى پۇرسەت قالمىغانلىقىنى بىلىدۇ. شۇڭا بۇرۇنراق قارار چىقىرىپ، توغرا بىر تالاشنى بېكىتىش ئۈچۈن كىشى ئۆزىگە قارىتا سەمىمىي، يۈزمۇ يۈز، كەسكىن بولۇشى كېرەك. ئەمما كۆپچىلىكىمىز باشقىلارنىڭ، ئائىلىسىدىكىلەر ۋە ئەتراپتىكى مۇھىتنىڭ ئۆزىگە چىقىرىپ بەرگەن قارارى بويىچە ھەرىكەت قىلىمىز. ئارقىدىنلا يەنە مۇشۇ سەۋەبتىن ئەپسۇسلىنىمىز. مانا بۇ يامان سۈپەتلىك ئايلىنىشتۇر.

فىلىپ بىر مەشھۇر ئادۋوكات، ئۇ بىزگە مۇنداق بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بېرىدۇ:

بىر بالا بار ئىدى، ئۇ ھەر كۈنى مۈگدەپلا يۈرەتتى، قانۇن مۇلازىمىتى بىلەن مەشغۇل بولاتتى. ئەمەلىيەتتە ئۇ ھېچ ئىش قىلمايتتى. بۇنداق خىزمەتنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوق بولۇپ، ئۇمۇ ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەيتتى. پەقەت ئاتا - ئانىسى ئۇنى ئەخلاقى ۋە كەسپىي جەھەتلەردە ئادەم بولسۇن دەپ بۇ ئەنئەنىۋى كەسپكە ئورۇنلاشتۇرغانىدى. سىز ئۇنىڭدىن زادى نېمە ئىش قىلغۇسى بارلىقىنى سورىسىڭىز، ئۇنىڭ سىزگە ئەسلىدە ئۆزىنىڭ ياغاچچى ياكى تۆمۈرچى بولۇشقا مۇۋاپىق ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بېرىدۇ.

جۇڭگودا مۇنداق بىر ھېكايە بار:

بىر كۈنى جۇاڭزى پۇفېي دەرياسى بويىدا بېلىق تۇتىدۇ، چۈ بەگلىكىنىڭ شاھزادىسى ئىككى ۋەزىرىنى ئەۋەتىپ ئۇنى ۋەزىر بولۇشقا تەكلىپ قالىدۇ. ئەمما جۇاڭزى ئۇلارغا پەرۋا قىلماي، بېلىقنى تۇتۇۋېرىدۇ. ۋەزىرلەر يالۋۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن جۇاڭزى: «ئاڭلىسام چۈ بەگلىكىدە بىر تاشپاقا بارمىش، بەگ ئۇنىڭ قاسىرىقىنى سويۇپ ئېلىپ، نەزىر - چىراغ قاچىسى ئىچىگە قويغانمىش، خۇش ئېيتىڭلارچۇ، بۇ تاشپاقا ئۆلسە كىشىلەرنىڭ چوقۇنۇشىغا سازاۋەر بولامدۇ ياكى ئۇنىڭ قۇيرۇقى كۆلچەكتە ئەركىن تۇرۇشنى خالامدۇ؟»

«ئەلۋەتتە كۆلچەكتە ئەركىن تۇرۇشنى خالايدۇ.» ئىككى ۋەزىر ئويلىنىپلا شۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ. «ئۇنداقتا سىلەر تېز قايتماي يەنە نېمىگە قاراپ تۇرىسىلەر، - دەپتۇ جۇاڭزى، - مەنمۇ قۇيرۇقنىڭ كۆلچەكتە ئەركىن تۇرۇشنى خالايمەن - دە!»
بەشىنچى توسالغۇ - ئاساننى قوغلىشىش. تەنتەربىيە مەخسۇس ئىستون يازغۇچىسى ئاكىرۋورد مۇنداق بىر ئىشنى خەۋەر قىلغان. مەملىكەتلىك سېتىكا توپ ئاياللار يەككە مۇسابىقە تۈرىدە 16 ياشلىق مورىن كاننۇرىن تۇنىس خارتىنى يەڭگەن.

تۇنىس خارت بولسا ۋىنبورن سېتكا توپ چېمپىيونى بولۇپ، مۇتەخەسسسلەر ئۇنى ئەڭ ياخشى رولىنى جارى قىلدۇردى. ئەمما ئون نەچچە ياشلىق كالىفورنىيلىك بۇ قىزنىڭ رەقىبى بولالمىدى، دەپ باھالاشقان ئىدى. مورن ئىككى مەيدان مۇسابىقىدە غەلبىنى قولغا كەلتۈردى. سابىق سېتكا توپ ماھىرى مارى خادىرىك خاررى تاماقتاندا ئۇنى تەبرىكلىگەندە، مورن ئۇنىڭغا: «مارى، ئەگەر 30 مىنۇت ئىچىدە تەييار بولالساڭ، مېنىڭ سەن بىلەن مۇسابىقىلەشكۈم بار» دېدى. نەتىجىدە، ئۇلار بىر سائەت ئەتراپىدا مۇسابىقىلەشتى. مورن يەنە مەملىكەتلىك چېمپىيون بولدى. ۋورد باھالاپ مۇنداق دېگەن: «كالىفورنىيلىك بۇ قىزنىڭ ھېكايىسى ھەقىقەتەن ئەھمىيەتلىك، ئۇ غەلبىگە ئېرىشكەن تەنتەنبىلىك مىنۇتلاردىمۇ:»

«يەنە مۇسابىقىلىشمەن، دېيەلدى.»

توك ئېقىمى دائىم قارشىلىق ئەڭ تۆۋەن بولغان ئىنتايىن ئىنچىكە توك سىمىغىمۇ كىرىپ ئاقىدۇ، ئېلېكتر لامپىسى قارشىلىققا تايىنىپ نۇر چاچىدۇ. كۆپلىگەن كىشىلەر ئەڭ ئاسان، ئەڭ يەڭگىل ئۇسۇلنى تاللايدۇ. تېز پۈتكۈزۈشنى ئويلايدۇ. ئەمما ئاخىرىغا بارغاندا قىلچىلىك يورۇتۇش كۈچى بولمىغان لامپىنى يورۇتقانلىقىنى بىلىدۇ. جاپالىق تىرىشىش ھەققىدە كۆز ئالدىمىزدا نۇرغۇن ياخشى مىساللار ۋە بۇ ھەقتە نۇرغۇن مەدھىيىلەر تۇرۇپتۇ. بۇ ھەقتە يەنە سۆزلىمىسەكمۇ بولار. مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم، جاپالىق ئىشلەش ئەزەلدىن كىشىلەرگە خۇشاللىنارلىق راھەت دەپ تونۇلغان ئەمەس، بەلكى مۇشەققەتكە جەڭ ئېلان قىلىشتۇر. ئەمما ئۇتۇققا ئېرىشكەندىلا شۇ جاپالىق ئىشلەش كىشىگە خۇشاللىق ئېلىپ كېلىدۇ. ئەمما جاپا - مۇشەققەت بولمىسا بويسۇندۇرۇش بولمايدۇ، جاپالىق ئىشلەشتىن ئۆتمىگەن بويسۇندۇرۇش ھەقىقىي خۇشاللىق بېرەلمەيدۇ.

قارشىلىق ئېقىمى ئەڭ كىچىك بولغان ئاشۇ بىر توك سىمىنىڭ ئېلېكتر لامپىسىغا بېرىدىغان نۇرى دائىم ئاسانلىق ئىزدەش بولىدۇ. ئۇ بىزنى دائىم خاتا نىشانغا باشلايدۇ. ئۇتۇق قازانسىمۇ مەنۇن بولمايدۇ. مەن بىر ژۇرنالىنىڭ مۇھەررىرىنى تونۇيمەن. ئۇ خىزمەتتە يامان ئەمەس، بىراق ئۇنىڭ مۇئەللىم بولغۇسى بار بولۇپ، بۇ ئارزۇ ئۇنىڭغا 15 يىل ھەمراھ بولۇپ كەلدى. ئەمما بۇنىڭ ئۈچۈن ماگىستىر ئۇنۋانى ئېلىشى، ئاندىن باشلانغۇچ مەكتەپتىن، تۆۋەن خىزمەت ئورنى، تۆۋەن مائاشتىن باشلاپ نۇرغۇن تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى كېرەك ئىدى. ئەمما ئۇ پىشقان قەلەم ئىگىسى بولۇپ، ئۆز ساھەسىدە داڭدار ژۇرنالىست بولۇپ چىقالايدۇ، ئۆزىگە مۇناسىپ ۋەزىيەت يارىتالايدۇ. ھۆرمەتتىن بەھرىمەن بولالايدۇ. ئەمما ئۇ ئۆزىنى يوقىتىپ قويغىلىۋاتىدۇ. يەنە ئۆز ئىشىدىن مۇۋەپپەقىيەت تۇيغۇسى ھېس قىلالمايۋاتىدۇ. ئۇ ئۆز تاللىشىدىن پۇشايمان قىلغان، شۇڭا ئۇ مەغلۇبىيەتچى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ئۇتۇقلۇق بولغان ئاسايىشلىقمۇ بار. بۇلاردىن بىرى كىشىلەر ئومۇمەن ئەگىشىپ كەتكەن سەمىمىي، تۈز بولغان ئەخلاقىي ئۆلچەملەرنى ئېتىراپ قىلىشنى رەت قىلىشتۇر. ئارىمىزدا بېيىپ كەتكەن نۇرغۇن كىشىلەر بار، مۇبادا ئۇلار ئەينى چاغلاردا تېخىمۇ ئۇزۇن بولغان مۇۋەپپەقىيەت يولىنى تاللاپ، ئالىيچاناب پەزىلىتىنى ساقلاپ قالغان بولسا، بۈگۈنمۇ يەنە ئوخشاش بايلىققا ئېرىشىپلا قالماي، كىشىلەرنىڭ ياخشى باھاسىغىمۇ مۇيەسسەر بولاتتى. چەكسىز بەخت تۇيغۇسىدىن بەھرىمەن بولاتتى. ئەمما ئۇلار ئىنچىكە ھېسابلاشقا، قىسقا مۇددەتلىك پايدىغا ئەھمىيەت بېرىشكە كۆنۈكۈپ كەتكەن. چۈنكى بۇنىڭلىق بىلەن تېخىمۇ كۆپ، تېخىمۇ تېز نەپكە ئېرىشكىلى بولىدۇ. ئەمما نەپ ۋە قولايلىق ئۈچۈن ئەخلاقى پۇلغا سۇندۇرۇش قولغا كەلتۈرگەن ئۇتۇقنىڭ قىممىتىنى

تۆۋەنلىتىۋېتىدۇ. ئۇنىڭ چىرايلىق نامىنى بۇلغايدۇ. شۇنداق بولسىمۇ ئۇنى ئۇتۇق ھېسابلاشقا بولارمۇ؟ كۆپىنچە كىشىلەر ھەقىقەت، ئالىجانابلىق ۋە خۇشاللىقنى بىرگە باغلاپ چۈشىنىدۇ. ئەقىللىق، ھىيلىگەر، ھەتتا ۋاستە تاللىمايدىغان، ئەخلاق ئۇقۇمى بولمىغان ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئۇتۇقى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئالىي ئەخلاقى قارشىغا زىيان يەتكۈزۈش ئۈستىگە قۇرۇلغان. ئاشۇ بەختسىز كىشىلەر شۇنداق ساپ، تەبىئىي بولۇپ، خۇددى ئامېرىكىلىق ئارتىس بانامۇغا ئوخشايدۇ. 1871 - يىلى ئۇ بىر سېرك ئۆمىكى قۇرغان. ئۇ مۇنداق دېگەن ئىدى: «ھەر مىنۇتتا يېڭى - يېڭى بوۋاقلار تۇغۇلۇپ تۇرىدۇ. ئاشۇ بالىلارغا مەۋسۇملۇق، ئالىي ۋۇجۇد ئاتا قىلغان تەڭرىگە رەھمەت. پەقەت شۇلارنىڭ قەلبىدىنلا بىز بەخت بىلەن بىرلەشكەن ئۇتۇقنىڭ يىمىرىلمىگەنلىكىنى كۆرەلەيمىز.»

5 - توسالغۇ بىلەن 6 - توسالغۇ قارىمۇ قارشى بولۇپ، ئۇزۇن يول مېڭىشتۇر. ئەل ئارىسىدا شۇنداق بىر گەپ بار. ئۆيگە قايتىدىغان يول ئۇزۇن بولسىمۇ، دەقىقىدەك بىلىنىدۇ. ئۆيگە بېرىشقا تېگىشلىك بولغاندا بارىدىغان يول قىسقا بولسىمۇ، ئۇزۇن تۇيۇلىدۇ. ئۆيگە قايتىشىمۇ، مۇھەببەتمۇ، تۇرمۇشمۇ شۇنداق. ئېيىنىشتىن ئېيىنىشقا نەزەرىيىسىنى چۈشەندۈرگەندە، مۇنداق بىر مىسال كەلتۈرگەن: يىگىت ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئادىمى بىلەن بىرگە بولغاندا، بىر سائەت بىر مىنۇتقا ئوخشاش تېز ئۆتۈپ، يىگىت يالغۇز ئولتۇرغاندا ئاشۇ قىسقا ۋاقىت شۇنچە ئۇزۇن بىلىنىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى كىشىلەرنىڭ پىسخىك تەجرىبىسى. بىزنىڭ دەۋاتقىنىمىز نىسبىيلىك نەزەرىيىسى ئەمەس، بەلكى تۆمۈرگە ئوخشاش بىر نەرسە.

«ئىنجىل» نى باھالىغۇچىلار مۇنداق دېگەن ئىدى: «مۇبادا ئىسرائىلىيلىكلەر پىلىپپىلارنىڭ زېمىنىدىن ئۆتۈپ بولالمىغان

بولسا، پەقەت 11 كۈن ئىچىدە تەڭرى ئۇلارغا ئاتا قىلىدىغان جەننەتكە ئېرىشەلگەن بولاتتى. ئەمما تەڭرى ئۇلارنى چۆلدە ناھايىتى ئۇزۇن سەرسان قىلدى. 40 نەچچە يىل يول ماڭغۇزدى. تەڭرى يەھۇدىيلارنى ئۆزىگە ئاسانلىق تېپىشتىن قاقچۇردى. مەقسەت تەڭرى بۇنداق جاپالىق يۈرۈش ئادىتى ئارقىلىق بىر قۇل خەلقىنى ھۇرۇنلۇقنى تۈگىتىپ، ئۆز - ئۆزىنى تىكلەش، ئەڭ ئاخىرىدا ئېرىشمەكچى بولغان ئەركىنلىكتىن تولۇق بەھرىمەن قىلدۇرۇش ئۈچۈن شۇنداق قىلدى. ئەمما بىز شۇنى كۆرۈپ يەتتۇقكى، مىسىردىن ئايرىلغان پۈتۈن بىر ئەۋلاد كىشىلەر چۆلدە ئاچلىقتىن ئۆلدى. ئۇلار شۇنچە كۆپ ۋاقىت سەرپ قىلىپ، ئۆزى ئېرىشمەكچى بولغان جەننەتكە يەتمەكچى بولدى. ئەمما ئاخىر ئىش ئۇنداق بولمىدى.

مەن بەزىدە 50 ~ 60 يېشىدا تۇيۇقسىز ئۆلۈپ كەتكەنلەرنىڭ ماتىمىگە رىياسەتچىلىك قىلىپ قالغىمەن. بۇ كىشىلەر شۇنچە ساغلام، تىمەن، قولىنى نەگە سۇنسا يېتىدىغان كىشىلەر بولۇپ، ئۇلار ئەسلىدە ئۆزىنىڭ جاپالىق تاپقان مال - مۈلكىنى نېمىگە سەرپ قىلىشنى، ئۆزىدىكى باشقىلار ئېرىشمەكچى بولغان نەرسىلەردىن قانداق پايدىلىنىشنى، ھاياتتىن قانداق لەززەتلىنىشنى ياخشى بىلىشى كېرەك ئىدى. كىم بىلسۇن، ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ئۇلارنىڭ ھايات ۋاقتىدا تارتقان جاپالىرىدىن ئەپسۇسلىنىدۇ. ئۇلار ھايات چېغىدا قان - تەر تۆكۈپ، يېمەي - ئىچمەي پۇل يىغقان، جاپالارغا ئۆزىنى ئۇرۇپ، شەخسىيەتسىز ياشىغان، پۇت - قولى يەرگە تەگمەي ئىشلىگەن. مۇشۇ كىشىلەر بارلىق ئارزۇسىنى كېيىنگە قالدۇرغان. ئەپسۇس، ئۆز مەقسىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئالدىدا دۇنيادىن ئايرىلغان. بۇ نېمىدېگەن ئەپسۇسلىنارلىق ئىش - ھە! كۆزىنى يۇمۇپ جاپالىق تېپىرلاشنى، مال - دۇنيا تېپىشنى بۇرۇنراق توختىتىپ، قەلب تىۋىشلىرىغا قۇلاق سالغان، ئۆزىنىڭ

كەم بىلىنگەن يەرلىرىنى تولۇقلاشقا ئالدىرىغان بولسا نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى - ھە! ئەڭ ئۇزۇن يولنىڭ ئۆيىگە قايتىدىغان ئەڭ ياخشى يول بولۇشى ناتايىن. قانچە ئۇزۇن چاپسىڭىز، شۇنچە ئۇزۇن چارچاپسىز، چاڭ - توزان شۇنچە كۆپ بولىدۇ. ئۆيىگە قايتىشىڭىز تېخىمۇ ئەمەلگە ئاشماي قالىدۇ.

يەتتىنچى توسالغۇ - كىچىك ئىشلارغا سەل قاراشتۇر. پىرىزدېنت ماكىنلى مۇنداق بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بەرگەن ئىدى. بەلكىم بۇ ھېكايە توقۇلما بولۇشىمۇ مۇمكىن، ئەمما ئۇ ئىنتايىن كىچىك ئەھۋاللارغا كۆڭۈل بۆلۈشنىڭ مۇھىملىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. بىر قېتىم ئۇ ھۆكۈمەتنىڭ بىر دىپلومات ئەمەلدارىنى تاللاشتا بەك ئىككىلىنىپ قاپتۇ. ھەر ئىككى دىپلومات ئوخشاشلا ئىقتىدارلىق ئىكەن. شۇنداقلا ھەر ئىككىلىسى ئۇنىڭ يېقىن دوستى ئىكەن، ئۇ ھەقىقەتەن قانداق قىلىشنى بىلەلمەي قاپتۇ، بۇ چاغدا ئۇ توساتتىن بىر ئىشنى ئويلاپ قاپتۇ. بۇنىڭ ئۇنىڭ قارار قىلىشىغا ياردىمى بولمىدۇ. قاتتىق يامغۇر ياغقان بىر كېچىسى ئىكەن. پىرىزدېنت دوستى بىلەن بىر ئاممىۋى ئاپتوبۇسقا چىقىپتۇ. ئۇ كەينىدىكى بىر ئورۇندا ئولتۇرۇپتۇ. بۇ چاغدا ئۇلار بىلەن تەڭ ماشىنىغا چىققان يەنە بىر قېرى ئايال بولۇپ، ئۇ بىر سېۋەت كىيىم كۆتۈرۈۋالغان ئىكەن. ئۇ ئورۇن ئالالمىغان بولغاچقا ئۆرە تۇرالماي بەكلا قىيىنلىق كېتىدۇ. گەرچە ياشىنىپ قالغان بولسىمۇ، ھېچكىم ئۇنىڭغا ئورۇن بوشىتىپ بەرمەپتۇ. پىرىزدېنتنىڭ بىللە چىققان ياش نامزات ھەمراھى ئۇ ئايالغا بەكلا يېقىن ئولتۇرغان ئىكەن. ئەمما ئۇ قولىدىكى گېزىتتىن بېشىنى كۆتۈرمەي گېزىت ئوقۇپ ئولتۇرۇپتۇ. ھېلىقى ئايالغا پىسەنتىمۇ قىلماپتۇ. پىرىزدېنت ئۆزى بېرىپ ھېلىقى ئايالنى يۆلەپ ئەكەلىپ ئۆز ئورنىدا ئولتۇرغۇزۇپتۇ. ياش نامزات ئەتراپىدا نېمە ئىشلار يۈز بەرگەنلىكىنى بىلمەيلا قاپتۇ. ئۆزىنىڭ شەخسىيەتچىلىك

قىلىپ قويغانلىقىنىمۇ بىلمەپتۇ. ئۇنىڭ دەل مۇشۇ پەرۋاسىزلىقى ۋە شەخسىيەتچىلىكى يىراق بىر جايغا ئەۋەتىلىشكە سەۋەب بولمىدۇ. مانا مۇشۇنداق بىر كىچىك ئىش ئادەمنىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەپ قويغان.

كىچىك ئىشلارغا ئەھمىيەت بېرىشنىڭ ئەھمىيىتىنى تەكىتلەيدىغان ھېكايىلەر بەك كۆپ. مەسىلەن، ئىشكىنى ئېتىشىنى ئۇنتۇپ قېلىش، ھۆججەتكە ئىمزا قويماسلىق، مەشنىڭ ئوتىنى ئۆچۈرۈۋەتمەسلىك ۋە باشقىلار. ئېدىسون بىر خەتنى خاتا يېزىپ قويغىنى ئۈچۈن بىر قېتىملىق ئەۋەتىلگەن پاتېنت ھوقۇقىدىن مەھرۇم قالغان. نۇرغۇن چوڭ ئورۇشلارنىڭ مەغلۇبىيىتى «بىر تال ئوق» نىڭ خاتا ئېتىلىپ قالغانلىقى ياكى پەرۋاسىزلىقىدىن بولغان ئەمەسمۇ؟ ئۆزىمىز بىلەن مۇناسىۋەتلىك «كىچىك ئىشلارنىڭ مەغلۇبىيەت، غەلبە ئېلىپ كېلىشى» نى ئاڭلىساق، كۆڭلىمىز بىرقىسىما بولۇشى مۇمكىن. بىراق نۇرغۇنلىرىمىز يەنە ئۆزىمىز بىلگەن نەرسىلەرگە پەرۋاسىزلىق قىلىمىز، ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلمايمىز.

بىر يېزىدىكى كونا چېركاۋدا كىشىلەر دۇئا قىلىۋاتاتتى. بىر كىشى خۇداغا مۇنداق دۇئا قىلدى: «ئى خۇدا، مېنى كاتتا قىلغىن، ماڭا نۇرغۇن مال - دۇنيا ئاتا قىلغىن، نامىمنى تەرەپ - تەرەپكە تاراتقىن.» بىز مۇشۇنداق چۈش. ئىچىگە مەپتۇن بولغان. كىچىك ئىشنىمۇ ئادەم قىلىشى كېرەكقۇ؟ ئەمەلىيەتتە ھېچقانداق ئادەمگە ھېچقانداق ئىش كىچىك كەلمەيدۇ. پەقەت ئادەم بىلەن خىزمەت تەقسىماتى ئوخشىمايدۇ. قىلىش ئاسان بولغان ئىشلارنىڭ نەتىجىسىمۇ ئادەتتىكىدەك بولىدۇ. ئەمما قىلىشقا تېگىشلىك ھەرقانداق ئىش كىچىك ئىش ئەمەس. فرانسىيىلىك بىر داڭلىق ئاشپەز مۇنداق دېگەن: «قىغراق بولمىسا مېنىڭ باشقا ئاشپەزلەردىن ھېچقانداق پەرقىم بولمايدۇ.» بۇ سۆز ئۇنىڭغا يەتكۈزۈپ بېرىدىغان باشقا شاگىرتلارغا قاتتىق ئىلھام

بولغان.

ئىقتىدارلىق باشقۇرغۇچى كىچىك ئىشنىڭ مۇھىملىقىنى بىلىدۇ. ئەگەر كىچىك ئىشنى ياخشى بىر تەرەپ قىلمىغاندا، چوڭ ئاۋارچىلىك كېلىپ چىقىدۇ. ئوپېراتسىيە قىلىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، ھېچقانداق كىچىك ئىش مەۋجۇت ئەمەس. ھەرقانداق كىچىك ھالقىلارمۇ ھايات - مامات بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر. ئادۋوكاتقا نىسبەتەن ئېيتقاندا، كىچىككىنە، ئادەتتىكىدەك كۆرۈنگەن خاتالىق ئادەمنىڭ كىشىلىك ھوقۇقى ۋە ھاياتىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. پوپقا نىسبەتەن ئېيتقاندا ئىنسان روھىدا مۇھىم بولمىغان ھېچقانداق بىر نەرسە يوق.

بەزىلەر ئىنچىكە ھالقىلاردىن ھۇزۇرلىنىشنى، كۆڭۈل بۆلۈشنى ياخشى كۆرىدۇ. ئوسكار ھىمىستون تىك ئۇچار ئايروپىلانغا ئولتۇرۇپ ئەركىنلىك ئايال ئىلاھىنىڭ ھەيكىلىنى ئىنچىكە كۆزىتىپ ھۇزۇرلانغان. ھەيكەلنىڭ باش قىسمى ئىنتايىن ئىنچىكە ئويۇلغان بولۇپ، ئادەمگە مۇقەددەسلىك تۇيغۇسى بېرەتتى. ئۇ يەنە ھەيكەلتىراشنىڭ ھەيكەلنىڭ باش قىسمىغا كۆپ ئەمگەك سىڭدۈرگەنلىكىنى بايقىغان، ھەر بىر چاچنىڭ تولىمۇ ئىنچىكە بىلەن ئويۇلغانلىقىنى بايقىغان. شۇ چاغلاردا كىشىلەرنىڭ بۇ ھەيكەلنى بۇنچە ئەستايىدىللىق بىلەن كۆزىتىش پۇرسىتى يوق ئىدى، كىممۇ ئايال ئىلاھ ھەيكىلىنىڭ چېچىغا دىققەت قىلسۇن؟ بىراق ھەيكەلتىراشنىڭ باشقا سەرپ قىلغان ئەمگىكى ئايال ئىلاھنىڭ يۈزى ۋە مەشئەلگە سىڭدۈرگەن ئەمگىكىدىن ئاز ئەمەس ئىدى.

«ئىنجىل» دىكى بىر مەسەل ياخشى دەرس بولالايدۇ. بىر بوۋاي ئۆز خىزمەتچىسىنىڭ ئىنتايىن كىچىك ئىشلارنىمۇ ئەستايىدىل قىلىدىغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا: «بۇنداق كىچىك ئىشلارنىمۇ شۇنچە ئەستايىدىل قىلىدىكەن، ھەقىقەتەن ياخشى خىزمەتكار

ئىكەنسىن، مەن ساڭا 10 يۈرۈش قورۇنى مۇكاپات قىلىپ بېرەي» دەپتۇ.

سەككىزىنچى توسالغۇ — بەل قويۇۋېتىش. يېقىندا مەن بىر ژۇرنالدا «ئوتۇقنىڭ تېشى» سەرلەۋھىلىك ماقالىسىنى ئوقۇپ قالدىم. لافاشىر سولانو ئىسىملىك بىرسى ئىككى ھەمراھى بىلەن ۋىنىتالا شەھىرىگە ئالماس ئىزدەپ چىقىپتۇ. ئۇ 1942 - يىلىدىكى ئىش ئىكەن. ئۇلار بىر ئايدەك ئىزدەپتۇ. ھەر كۈنى تاش تېرىپ، تاش يۇيۇپ، بىرەر تال ئالماس تېپىۋېلىشنى ئويلاپتۇ. كىيىملىرى كونىراپ، يانچۇقلىرى قۇرۇق قاپتۇ. سولانو قاتتىق ئازابلىنىپ كۆڭلى يېرىم بوپتۇ. ئۇ دەريا بويىدىكى بىر قۇرۇق تاش تۆپىسىدە ئولتۇرۇپ، ئىككى خىزمەتكارغا شۇنداق جاكارلاپتۇ: چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى، ئەمدى ئالماس ئىزدىگەننىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوقكەن. بۇ ئۆردەك تۇخۇمنى كۆردۈڭلارمۇ؟ مەن بۇنىڭدىن دەل 99999 نى يىغدىم. تېخىچە بىرەر ئالماس تاپالمىدۇق. بۇلارنىڭ نېمە كېرىكى؟ بولدى، ئەمدى مەن ئالماس ئىزدەيمەن...

ئۇنىڭ روھى چۈشكۈن بىر ھەمراھى: «يەنە بىرنى تېپىپ يۈز مىڭ قىلىۋېتەيلى» دەپتۇ.

«بوپتۇ» دەپتۇ ئۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېڭىشىپ يەردىن بىر چاڭگال كىچىك تاشلارنى ئاپتۇ، ئۇ تاشلارنىڭ ئارىسىدىن بىرنى تاللاپتۇ. ئۇ تاشنىڭ چوڭلۇقى تۇخۇمچىلىك ئىكەن. «ھە، ئالە، بۇنى ساڭا بېرەي» دەپتۇ، ئۇ «ئەڭ ئاخىرقى بىرسى» دەپتۇ ئۇ تاشنىڭ ئېغىر ئىكەنلىكىنى ھېس قىپتۇ. ئۇ قايتا بىر قاراپتۇ - دە، «ئاھ تەڭرىم، ئالماس» دەپ تاشلاپتۇ. ئۇ نىۋيوركلىق ئۇنچە - مەرۋايىت سودىگىرى خاررى ۋىنىستون ئۇنىڭ يۈزمىڭىنچى تېشىغا ئىككى يۈز مىڭ ئامېرىكا دوللىرى بېرىپتۇ. بۇ تاش كېيىن «ئەركىنلىك بەرگۈچى» دەپ ئاتالدى. ئۇ ھازىرغىچە دۇنيادا تېپىلغان ئەڭ چوڭ ساپ ئالماس. بەلكىم سولانو باشقىچە

مۇكاپاتقا موھتاج ئەمەس بولغىتتى، ئۇ پۇلنىڭ مەنسىدىن ھالقىدىغان بەختكە ئېرىشتى. ئۇ نىشاننى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالغان، پىلان تۈزۈۋالغان بولۇپ، مۇشەققەت بىر نەچچە رەت ئۇنى قورشىۋالغان. بىراق ئۇ ئاخىرىغىچە چىڭ تۇرغان ۋە ئاخىرى غەلبىگە ئېرىشكەن. قەدىرلەشكەن ئەرزىيدىغىنى شۇكى، ئۇ مەغلۇبىيەتكە ئۈزۈل - كېسىل يۈزلىنەلگەن، ئاسانلىقچە بەل قويۇۋەتمىگەن.

بىر ئوۋچى تەربىيىۋى ئەھمىيەتكە ئىگە مۇنداق بىر سۆزنى قىلغان: «ئوۋچىلىقتىكى يېرىمدىن كۆپرەك مەغلۇبىيەت ئۇچقاندەك كېتىۋاتقان ئاتقا پۇتلاشقان سالغا ئارغامچىسىدۇر.» ئىلىخاروفمۇ مۇشۇنداق دېگەن: «ئادەم مەغلۇب بولمايدۇ، پەقەت تىرىشچانلىقتىن ۋاز كېچىدۇ.» كۆپىنچە خاتالىق يولغا چىققاندىكى خاتالىق ئەمەس، بەلكى يېرىم يولدا توختاپ قېلىش. بۇلار كېيىنكى مەغلۇبىيەت ۋە ئۇتۇقنىڭ پەرقىنى شەكىللەندۈرىدۇ، بىز ئەمدىلا قەدەم تاشلاپ، ئىلگىرىلەش باسقۇچىدا تۇرغان چېغىمىزدا ۋاز كېچىشنى تاللايمىز. بۇ نېمىدېگەن ئەخمەقلىق - ھە! بىز چېكىنگەن چېغىمىزدا يەنە ۋاز كېچىمىز. شۇنىڭ بىلەن تېخىمۇ مەغلۇبىيەتكە يۈزلىنىمىز. بىز ئاخىرىغىچە بەل قويۇۋەتمەيدىغان ئىرادىگە موھتاج. بىز مۇۋەپپەقىيەتنى چۈشىنىدىغان ئەقىلگە موھتاج. تەلەپكە تايىنىپ مۇۋەپپەقىيەتنى قۇربان قىلىۋەتمەسلىكىمىز كېرەك. مەغلۇبىيەتنى بويسۇندۇرۇشىمىز كېرەككى، يېرىم يولدا توختىتىپ قويماسلىقىمىز كېرەك.

بەزىلەر: «بىز كۆپچىلىك كىشىلەر يولۇقىدىغان ئاۋازچىلىك شۇكى، تىرىششقا تېگىشلىك چاغدا تىرىشش نىشانىمىزنى باشقا ياققا بۇرۇۋېتىپ قالغىمىز.» بۇ سۆزگە نۇرغۇن ئەقلىي مەزمۇن مۇجەسسەملەشكەن.

توققۇزىنچى توسالغۇ - ئۆتمۈشنىڭ يۈكسىدۇر. ئۆزىمىزنى

ئەسلىمىلەر ئىچىدىن قۇتۇلدۇرۇپ چىقىمىساق، رېئاللىققا مەردانلارچە يۈزلىنەلمەيمىز. مۇنداق بىر ئىنچىكە تەھلىل كېسىمىدە. ئەسلىمە بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزدا قانچە كۈنرىغانسېرى، بىز ئۇنىڭغا شۇنچە يۈزلىنىمىز. ھەتتا ئۇ بىزنىڭ پۈتۈن تۇرمۇشىمىزنى ئىگىلىۋالىدۇ. مەيلى خالاپلى ياكى خالىمايلى، ئازابلىق ۋە شېرىن ئەسلىمىلەر بىزنى تۇرمۇش قويىدىن ئاستا - ئاستا سىقىپ چىقىرىۋېتىدۇ.

ئۆتمۈشنى ئەسلەش بىزگە ھاياتىي كۈچ ۋە ئىشەنچ ئاتا قىلىشىمۇ، بىراق ئۇ بىزنى ناھايىتى تەبىئىيلا ئازابلىق ئۈمىدىسىزلىكلەر ئىچىگە پاتۇرۇپ قويىدۇ. ھەتتا ئۆتمۈشتىكى خۇشال ئەسلىمىلەرمۇ بىزنىڭ نەزەر دائىرىمىزنى ئېتىپ قويۇشى مۇمكىن. بەزىلەر ئۆز ئۇرۇق - ئەجدادىنىڭ ئۇتۇقلىرىدىن، نام - ئاتىقىدىن پەخىرلىنىپ ئۆزىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ. ھەتتا ئاخىرىدا ئۆزىنىڭ ئىلگىرىلەش نىشانىنى يوقىتىپ قويىدۇ. يەنە بەزىلەر ئۆتمۈشتىكى ئۇتۇقنى ياستۇق قىلىپ يېتىپ، يېڭى ئۇتۇق قازىنىشقا بەل باغلىمايدۇ.

ئەمما، تېخىمۇ كۆپ ئۇچرايدىغىنى ئادەمنى غەش قىلىدىغان ئەسلىمىدۇر. ئەسلىمىدىكى ئازاب كىشىنىڭ ئىرادىسىنى سۇسلاشتۇرۇپ، ھاياتقا بولغان ئىشەنچىنى يوقىتىدۇ. بۇنداق كەچۈرمىش ۋاقىتلىق بولسىمۇ، ئازابلىق ئەسلىمە زىممىمىزگە ئارتىلغان ئېغىر يۈك بولۇپ قالىدۇ، بىزنىڭ ئىجادىي روھىمىزنى يوقىتىدۇ.

بىر مەشھۇر پىسخىكا دوختۇرى بىرنەچچە پىسخىك جەھەتتە ئازابلانغان كىشىلەرنىڭ يۈرەك سۆزىنى ئېيتىپ بېرىدۇ: ساپادا يېتىپ ئۆتمۈشكە چۆكۈش ئورۇندۇقتا يېتىپ رېئاللىققا يۈزلىنىشتىن كۆپ ئاسان. ئورنىدىن تۇرۇپ ئالدىغا يۈزلىنىش تېخىمۇ مۇشەققەتلىكتۇر. ئۆتمۈش ئەسلىمىلەرنىڭ مېخىمىزنى ئىگىلىۋېلىشىغا يول قويۇش بىر چوڭ چېكىنىشتۇر. بىر قېرى

ئوۋچى ھەققىدىكى لەتىپە مەسىلىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. ئوتلاقتىكى ئىككى ئوۋچى بىر شىرغا يولۇقۇپ قاپتۇ. شىر ئۇلارغا ھۇجۇم قىلماستىن ئورمانلىق ئىچىگە كىرىپ كېتىپتۇ. بىر قورقۇنچاق ئوۋچى ھەمراھىغا: «سەن ئالدىغا بېرىپ قاراپ باققىن، ئۇ زادى نەگە كەتكەندۇ؟» مەن كەينىمگە بېرىپ قاراپ باقاي، ئۇ نەدىن كەلدىكىن؟» دەپتۇ.

بىزنىڭ ھەرىكىتىمىز ئاشۇ ئوۋچىنىڭكىگە ئوخشايدۇ. ئەتىكى ئىشنى مۇھىم تېما قىلىۋالسىمىز، ئۆتمۈش ئۈچۈن چۈشەندۈرۈپ بولالمايدىغان مەسىلىنى چۈشەندۈرۈشكە ئۇرۇنىمىز. بۇنداق قىزىق نۇقتا ھەممىمىزگە ئايان. ئەسلىمە ئىچىدىن تەسەللى ئىزدەش ئالغا ئىلگىرىلەش يولىمىزنى توسۇپ قويدۇ. بىزنى ئەپسۇسلىنىش ئىچىگە تاشلاپ قويدۇ.

ئۇلۇغ ئېكسپېدىتسىيىچى داۋىد «تىرىك تاش» ناملىق ئەسىرىدە: «مەن پەقەت ئالدىمغىلا ماخالايمەن، ھېچقانداق يەرگە بارالمايمەن» دەپ يازغان. بۇ پەقەت بىر غايە بولغاچقا، ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ. بەزىدە ئۆزىمىزنى ياخشى تەڭشىۋېلىش ئۈچۈن كەينىگە بىر - ئىككى قەدەم چېكىنىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ. بىراق بىزنىڭ بۇ چېكىنىشىمىز ئالغا ئىلگىرىلىشىمىز ئۈچۈندۇر. ھايات تەرەققىيات ئىچىدە بولىدۇ. ئەگەر يېڭى نەرسىدىن قورقسىڭىز، ئالغا ئىلگىرىلىيەلمەيسىز. ئۇنداقتا سىز ھاياتنى ئىنكار قىلغان بولىسىز.

ئونىنچى توسالغۇ - ئۇتۇقنى خاتا چۈشىنىشتۇر. ئۇتۇق تۇتقىلى بولمايدىغان ئايال ئىلاھقا ئوخشايدۇ. بىز ئۆزىمىزنى ئۇنىڭغا ئاللىقاچان ئىگە بولۇپ بولغان دەپ ئويلىساق، ئۇ دوملاپلا كېتىپ قالىدۇ. بۈگۈنكى دەۋر ئەدەبىي ئەسەرلىرىدە ئۇتۇقنى خاتا چۈشەندۈرىدىغان تراگېدىيىلىك بار، نۇرغۇنلىرىمىز بىر تۈرلۈك مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئېزىقتۇرۇشىغا

ئوچراپ باققان. گەرچە بۇنداق ئۇتۇق بىزنى رازى قىلالمىسىمۇ، بىز قۇلقىمىزنى ئىچىگە يوپۇرۇۋېلىپ ئۆزىمىزنى ئۇتۇق قازانغاندەك نىشانغا يەتتۇق دەپ چاغلایمىز. شۇ دەققىدىن باشلاپ بىز يالغان نىقاب تارتىۋالسىمىز، ماختاش، مەدھىيەلەشلەرنى قوبۇل قىلىمىز. بەخت بىلەن قول ئېلىشىپ داغدۇغا قىلىمىز. ئوغرىلىققە ئۇتۇق ئىگىسى بولۇۋالسىمىز. ئەڭ چوڭ تۆھپە ئەڭ چوڭ ئۇتۇقنىڭمۇ مەنىسى بولماي قالىدۇ. ئۆز نىشانىمىزنى تاشلىۋەتسەك، ھەقىقىي ئۇتۇققا ئىنتىلىشكە بولغان ئىزچىللىقنى تاشلىۋەتكەن بولىمىز.

ناپولېئون مۇنداق بىر نۇقتىنى ناھايىتى ياخشى بىلىدۇ (گەرچە ئۇنىڭغا ياردىمى تەگمىسىمۇ). ئۇ مۇنداق دەيدۇ: «ئەڭ خەتەرلىك پەيت غەلبىدىن كېيىنكى چاغدۇر.» ئىنسان قولغا كەلگەن غەلبىنىڭ داۋاملىشىشىغا ئىشەنمەك تەس. ئۆزىگە زىيادە ئىشىنىش كىشىنى مۇغەببەر قىلىپ قويدۇ. يېڭى مەسىلە كۆرۈلگەندە بىز تېڭىرقايىمىز: «نېمىشقا يەنە ئاۋارىچىلىققا ئۇچرايدىغاندەك، مەن ئاللىقاچان ئۇتۇق قازانغان ئەمەسمۇ؟» بۇنىڭ جاۋابى شۇكى، ئۇتۇق پەقەت توختىماي تىرىشچانلىق كۆرسىتىشتە بولىدۇ، ھەرگىزمۇ بوشاپ قېلىشقا بولمايدۇ. غالىبىيەت ئەگەر تېخىمۇ زور ئۇتۇققا ئېرىشىشنىڭ قورالى بولمىسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ بىزگە زىنھار پايدىسى بولمايدۇ. تارىلاند مۇنداق دېگەن: «ئادەم قانداق قورال ئىشلەتسە بولىدۇ. بىراق قورالنىڭ تۆپىسىدە ئولتۇرسا بولمايدۇ.» ئۇتۇقمۇ خۇددى شۇنىڭغا ئوخشايدۇ.

ئەگەر بىز ئىزچىل تىرىشىش ئادىتىنى، روھىنى يوقىتىپ قويساق، ئۇتۇق قازىنىش تەسلىشىپ كېتىپلا قالماي، ئېرىشكەنلىرىمىز دائىم مەغلۇبىيەت بولۇپ چىقىدۇ. بەيگە ئات مەستانىلىرى دائىم داڭلىق ئات «برودۋاي» نىڭ ھېكايىسىنى تىلغا ئېلىشىدۇ. «برودۋاي»، 1928 - يىلى «ئۇرۇشخۇمار» نىڭ

خوجايىن ئوغلى. خوجايىن بۇ ئاتنى 65 مىڭ ئامېرىكا دوللىرىغا سېتىۋالغان. ئەمما «برودۋاي» بەيگىدە بىر قېتىمىمۇ يېڭىپ چىقمىغان. ئۇنىڭ قەلبى ئەزەلدىن مۇسابىقە مەيدانىدا بولۇپ باقمىغان. بەلكىم ئۇ بەيگىگە چۈشۈشكە ئانچە قىزىقمىغان ياكى سۈت ھارۋىسى سۆرەشنى ياقتۇرغان بولۇشى مۇمكىن. بىراق ھېچكىممۇ ئۇنىڭ ئىرادىسىنى ئويلاپ باقمايدۇ. 1930 - يىلى «برودۋاي» ئۇتۇش ئۈچۈن بەل باغلىدى. ئۇ چەمبەرمۇ چەمبەرمۇ ئاتلاپ، 900 ئامېرىكا دوللىرىغا ئېرىشتى. ئاخىرىدا ھوشىدىن كېتىپ يىقىلدى. بىز شۇ قەدەر تەلۋىمىزكى، كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىكى ئۇتۇقنىلا ئۇتۇق دەپ ھېسابلايمىز، بولمىسا رازى بولمايمىز. كۆپلىگەن كىشىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، بىز تېخى يەنە ھەقىقىي ئۇتۇق بىلەن ئەبجەش ئۇتۇقنى پەرقلەندۈرۈپ بولالمىدۇق. بىزنىڭ دائىم ئىزدەيدىغىنىمىز باشقىلارنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشىشتۇر. بىز كالىمىزنى سىلكىۋېتىپ ئويلانماق، بۇنداق ئۇتۇق بىز ھەقىقىي بەخت ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق مۇناسىۋەت يوق.

بىز ھەقىقىي بەختنى چۈشەنمەي تۇرۇپ، ھېچقانداق مەنىسى بولمىغان ئۇتۇق ئۈچۈن بەدەل تۆلەيمىز. تولىستوي بىزنى ئويغا سالىدىغان مۇنداق مەسەلىنى قالدۇرۇپ كەتكەن. بۇ 20 - ئەسىرگە يېزىلغان ساتىرا بولسا كېرەك. رۇسىيىلىك دېھقان پاكھام ئۆزىنىڭ يەرلىرىنىڭ پومېشچىك تاغلىرىنىڭ يەرلىرى بىلەن تەڭلىشەلەيدىغانلىقىغا، ئۆزىنىڭ چوقۇم ئۇتۇق قازىنىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىكەن، ئاشۇ كۈتكەن مىنۇت ئاخىر يېتىپ كەپتۇ. ناھايىتى يىراق بىر جايدىن يولغا چىقىپ توختىماي چېپىپتۇ، ئەتىگەندىن كەچكىچە يۈگۈرۈپتۇ. ئۇ بېسىپ ئۆتكەن يەرلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بولىدىغان بولۇپتۇ. ئۇ باشقا ھەممە نەرسىدىن ۋاز كېچىپ، تۈرلۈك خېيىمخەتەردىن قۇتۇلۇپ، كۆپ يىللىق ئارزۇسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا باشلاپتۇ. ئۇ

نۇقتىدىن ئوقتەك ئېتىلىپ چىقىپتۇ. ئۇ قاق سەھەردىن تارتىپ چۈشكىچە، ئاندىن قاتتىق ئىسسىق بولۇۋاتقان چىڭقىچۈشتە يەنە مېڭىپتۇ. ئازراق بىر نەرسە يەۋېلىپ، ئارام ئېلىۋېلىپ يەنە مېڭىپتۇ، پۇت - قولدا جان قالمىغۇچە مېڭىپتۇ. ھېرىپ - چارچاپ، تەرلەپ - پىشىپتۇ. ئاخىرى مەقسىتىگە يېتىپ ئارزۇسى ئەمەلگە ئېشىپتۇ.

پاكھام مەنزىلگە يېتىپ كەلگەندە ھالسىزلىنىپ يېقىلىپتۇ، ئاخىرى دۇنيا بىلەن خوشلىشىپتۇ. ئۇ ئالتە چى يەرگە ئېرىشىپتۇ.

مۇۋەپپەقىيەت ئاسارەتتىن قۇتۇلۇشتىن دېرەك بېرىدۇ، ئۇ كىشىنىڭ يۈرەك تارىنى چېكىدۇ.

— كېنىسى دې گېرىن

6 - دەرس

مۇۋەپپەقىيەت سەپىرىدىكى خىرىسقا قانداق يۈزلىنىش كېرەك

«بىز ئۆزىمىزنى تۇرمۇشتىكى ھەقىقىي، سەگەك ئۆزلۈك بىلەن سېلىشتۇرساق، ئۆزىمىزنىڭ خامۇش ھالدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى، جۇلالىرىمىزنىڭ ئۆچكەنلىكىنى، پىلان - لايىھىلىرىمىزنىڭ سۇسلاشقانلىقىنى، زېھنىي قۇدرىتىمىز بىلەن جىسمانىي قۇدرىتىمىزنىڭ ئۆزىمىزنىڭ ناھايىتى ئاز بىر قىسمىنىلا نامايان قىلىدىغانلىقىنى سېزىمىز» دېگەندى ۋىليام جامۇس. ئۇ پىسخولوگ ھەم پەيلاسوپ ئىدى. ئۇنىڭ بۇ گەپنى دېگىنىگە 50 نەچچە يىل بولسىمۇ، ئەمما بۇ گەپ ھېلىھەم بىزگە ھەيدەكچى بولماقتا. «سېڭ قات ئالۋۇننى پەيدا قىلار بىر تال تاش» دېگەندەك، بۇ گەپ ئادەتتىكىدەك ياشاۋاتقان ئادەملەر ئۈچۈن ھايات دولقۇنلىرىنى پەيدا قىلىدۇ.

بىز ئادەتتىكى دەۋردە ياشاۋاتىمىز، بۇ ھەممىگە ئايان. ئىشقىلىپ، ئاسارەتتىن قۇتۇلۇشتا مەدھىيە، تەرىپلەشلەرنى قوبۇل قىلغان ئەزىمەتلەر سەل قارىلىدۇ، ئۇلار كىشىلەرنىڭ نەزىرىگە ئېلىنمايدۇ.

«ئادەتتىكى» كىشىلەر دۇنيانىڭ ئۆزگىرىشىنى كۆرۈشىنى خالىمايدۇ. «تولۇق مۇقىم بولۇش» ئۇلارنىڭ غايىسىگە ئايلانغان.

ئۇلار ياشاش، تەرەققىي قىلىش ئارزۇسىنى يوقاتقان. ئەمما بىز ئۆسۈپ - يېتىلىشىمىز، خېيىمخەتەرگە تەشەببۇسكارلىق بىلەن يۈزلىنىشىمىز، ۋۇجۇدىمىزدا ئىشقا سېلىنمىغان %90 يوشۇرۇن ئىقتىدارىمىزنى ئىشقا سېلىشىمىز كېرەك. بىز شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى، بۇ دۇنيادىكى ئۆمرىمىزنى بىھۇدە ئۆتكۈزۈۋەتمەسلىكىمىز كېرەك.

دوكتور، پىسخولوگ ئىبراھىم ماسلوف: «ھەر بىر ئادەم چېكىنىپ خاتىرجەم، مۇقىم بولۇشنى تاللىسا بولىدۇ. ئەمما ئادەم يەنىلا ئىلگىرىلەشكە، تەرەققىياتقا ئىنتىلىشى كېرەك. مۇبادا ھەر قېتىم تەرەققىيات تاللىنىلسا، بىز ھەر قېتىم غەلبە قىلىشىمىز مۇمكىن» دېگەندى.

سىز ئىلگىرىلەشنى تاللامسىز ياكى چېكىنىشىمۇ؟ تۆۋەندىكى ماقالىنى ئوقۇغاندىن كېيىن بۇ توغرىدا ئېنىق جاۋابقا ئېرىشەلەيسىز. ئامېرىكىدىكى شۆھرەتلىك يازغۇچى، ئاتىق كېنىسى دې گېرىن يازغان «مۇۋەپپەقىيەتلىك مۇھىت يارىتىش» دېگەن كىتاب ئادەمنى چوڭقۇر ئويغا سالىدۇ، ئادەمنىڭ يۈرەك تارىلىرىنى چېكىدۇ. سىز بۇ كىتابتىكى باش قەھرىماننىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۆزىڭىزنىڭكىگە ئوخشاش ئاچچىق كەچۈرمىشلىرىنى كۆرۈۋالالايسىز...

كېۋىن ئويغاندى، ئۇ ئۇ قاتتىق قورقۇپ كەتتى. مۇشۇنداق گەپ بىلەن بايان قىلىشىمغا يول قويغايىسىلەر.

ئۇ: جەزمەن مۇشۇ يەر، مەن ئۆلۈپ كەتكەن بولۇشۇم مۇمكىن، بۇ جەننەت بولسا كېرەك، دەپ ئويلىدى.

ئۇ ئەتراپقا نەزەر تاشلىدى، بىپايان بوشلۇق، پاك دالا، سۇس تۇمان، خىيالىي دۇنيا. ئەمما بۇلارنىڭ ھەممىسى چوڭ بىر ماشىنا ئىسكىلاتىدا روي بەرگەندەك قىلاتتى.

— كېۋىن... — دېگەن بىر ئاۋاز ئۇنىڭ ئارقىسىدىن پەيدا

بەلگىلىمە. بىز ھەرقانداق ياخشى پۇرسەتتىن پايدىلىنىشىمىز كېرەك.

— سىز ... سىزنىڭ دېمەكچى بولغىنىڭىز، — دېدى كېۋىن كېكەچلىگىنىچە، — مۇبادا سوئاللىڭىزغا جاۋاب بېرەلمىسەم، ئۇ ... ئۆلۈپ كېتەرەنمۇ؟

— شۇنداق، — دېدى ئىنژېنېر، — سىزنىڭ ھېساب بېرىش ۋاقتىڭىز بىكار قىلىنىدۇ. مەڭگۈلۈك دۇنياغا كېتىسىز. كېۋىن ئەمدى مەسلىگە جاۋاب بېرىش تەييارلىقىڭىز پۈتكەندۇ؟

سىز باقىي ئالەمگە مەغلۇبىيەت ئۈچۈن كېلىدىغانلىقىڭىزغا ئىشىنەمسىز؟

ئىنژېنېر ھۆججەت خالىتىسىغا تەپسىلىي قارىدى.
— كېۋىن ئېيتىڭىز، سىزنىڭ پانىي ئالەمگە كېلىشىڭىزدىن مەقسىتىڭىز نېمە؟

— ھە، مەن، مەن ... سىز ... قاراڭ ... كېۋىن يەنە دۇدۇقلاپ قالدى، — مەن ياخشى خىزمەت قىلسام، ھېچكىمگىمۇ زىيان — زەخمەت يەتكۈزمىسەم، ھەممە ئادەم بىلەن ئىناق — ئېچىل ئۆتسەم، ھېچكىمنىڭمۇ چىشىغا، زىتىغا تەگمىسەم دەيمەن.

— كېۋىن، سىزنىڭ قانداق ماھارىتىڭىز، تالانتىڭىز بار؟
— ھە، نېمە تالانتىڭىز بار دەمسىز؟ مېنىڭ ھېچقانداق تالانتىم يوق. ھېچقانداق ماھارىتىم يوق ... مەن ئەستايىدىل ئادەم، ئاساسەن تەمكىنلىك بىلەن ئىش قىلىمەن.

— ياق، خاتا ئېيتىۋاتىسىز! — خىتاب قىلدى ئىنژېنېر، — سىز خاتا جاۋاب بەردىڭىز! ئەجەب سىزنىڭ تىللا ھەققىدىكى ھېكايە ئېسىڭىزدە يوقمۇ؟

— ئېسىمدە، — دېدى كېۋىن، — تەڭرى ئۈچ ئادەمگە

بولدى.

كېۋىن قورقۇپ كەتتى — دە، بۇرۇلغىنىچە قارىۋېدى، ئارقىسىدا گىروي، ساقاللىق، ئاق پەرىجە كىيىۋالغان، ھۆججەت خالىتىسى ئېلىۋالغان بىر ئادەمنى كۆردى.

— قەيەردىن كېلىشىڭىز؟ — دەپ سورىدى كېۋىن.

— مەن مۇشۇ يەردە ئىشلەيمەن، — دەپ جاۋاب بەردى ئەر.

— سىز بايا بۇ يەردە يوقتىڭىزغۇ؟!

— بىزنىڭ ھەرىكەت سۈرئىتىمىز ئوخشىمايدۇ.

— مەن قەيەردە، مەن ئۆلۈپ كەتتىمۇ، مەن جەننەتتىمۇ؟

— ياق، سىز ئۆلمىدىڭىز. بۇ جەننەت ئەمەس، ئەمما بۇ

ھېساب بېرىش ئورنى. سىز سوئال قويۇپ تەكشۈرۈلىدىغان بەزى مەسلىلەرنى قوبۇل قىلىڭ.

— سوئال قويۇپ تەكشۈرۈش؟

— شۇنداق. بۇ يېڭى بىر سىياسەت. خۇددى ماشىنا ئىشلەپچىقىرىلغاندىن كېيىن ماشىنا سودىگىرى خېرىدارلارغا مەسئۇل بولغاندەك، بىزمۇ سىزگە مەسئۇل بولۇشىمىز كېرەك. تەڭرى ئەڭ ياخشى زاكازلاردىن ھېساب ئېلىش كېرەك، بولمىسا جاجاڭلارنى تارتىسىلەر دېگەندى.

— سىلەر ... سىلەر؟

— ياق، مەن تەڭرى ئەمەس، مەن بىر ئىنژېنېر. مېنىڭ ئىشىم سىزنىڭ قول تۇتىدىغان ئىشلىرىڭىزنى سوراڭ، — كېۋىن يەنە ئەتراپقا قارىدى ۋە:

— مەن قاچان قايتىپ كېتىمەن، — دەپ سورىدى.

— سىز مەسلىلەرگە جاۋاب بېرىپ بولغاندىن كېيىن

قايتىپ كېتىسىز.

— قانداقلا جاۋاب بەرسەم بولامدۇ؟

— ياق، توغرا جاۋاب بېرىشىڭىز كېرەك، — بۇ گەپ بىلەن

كېۋىننىڭ نېرۋىلىرى جىددىيلەشتى، — قاراڭ، بۇ يېڭى بىر

ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە تىللا ئانا قىلغان. بىرىنچى ئادەمگە بەش تىللا، ئىككىنچى ئادەمگە ئۈچ تىللا، ئۈچىنچى ئادەمگە بىر تىللا بەرگەن.

— توغرا، — دەدى ئىنژېنېر، — بىر قانچە يىلدىن كېيىن تەڭرى ئۇ ئۈچەيلەننى سىناپ كۆرگەن. بىرىنچى ئادەم بەش تىللا بىلەن سودا قىلىپ، بەش تىللانى ئوبوروت قىلىپ، بىر نەچچە تىللا قىلغان، تەڭرى بۇنىڭدىن ناھايىتى خۇش بولغان. ئىككىنچى ئادەم ئۈچ تىللا بىلەن تېرىقچىلىق قىلغان، ئۇ جاپالىق ئىشلەش ئارقىلىق ئۈچ تىللانى بىر ھەسسە كۆپەيتكەن. تەڭرى ئۈچىنچى ئادەمدىن سورىۋىدى، ئۇ ئادەم بىر تىللانى يەرگە كۆمۈپ قويغانلىقىنى دېگەن. ئەمەلىيەتتە ئۇ ئادەم تەڭرىنىڭ ئىناۋىتىنى قەدىرلىمەكچى بولغان. بۇ چاغدا تەڭرى قاتتىق غەزەپلىنىپ، ئۇ ئادەمنى: «سەن بەتبەخت، ھۇرۇن قۇل ئىكەنسەن! مەن بەرگەن سوۋغاتتىن ئوبدان پايدىلانماپسەن!» دەپ قاتتىق تەنقىد قىلغان. كېۋىن، سىز بۇ ھېكايىنىڭ مەنىسىنى چۈشەندىڭىزمۇ؟

— چۈشەندىم، چۈشەندىم.

— ھەي، سىزگە راستتىنلا ئامال بولمىدى، كېۋىن، مەن سىزگە راستتىنلا ئامال قىلالمىدىم.

ئەجەبا باي - باياشات ياشاش خاتامۇ؟

بۇ قاراش نەچچە مىڭ يىللاردىن بۇيان قۇدرىتىنى يوقاتمىدى. ئۇ كىشىلەرگە پېقىرلىق، پاكلىق ئېلىپ كېلىدۇ، پاكلىقنى ئىسپاتلايدۇ. بەلكىم بۇ قاراش خاتا بولمىسا كېرەك. ئەمما بىز پېقىرلىق بىلەن نىجات تاپمىز دەپسەك بولمايدۇ.

كىشىلەر باي - باياشاتلىق دېگەندىن كۆرە ئىجتىمائىي سەۋەبىيەت، روھىي سەۋەبىيەت دېگىنى تۈزۈك. بۇ پۇل تېپىشنى

خالىمىغان ئادەملەرنىڭ ئۆزى ئۈچۈن مەجبۇرەن تاپقان باھانە - سەۋەبى. بىز ئوخشاش بولمىغان تۇرمۇش سەۋىيىسىدە ياشايمىز. ئەجەبا باي - باياشات ياشىساق خاتا بولامدۇ؟ ئەلۋەتتە خاتا بولمايدۇ. ھارام بايلىققا ئېرىشمىسەكلا، ھالال بايلىققا ئېرىشىشىمىزنىڭ ھېچقانداق خاتاسى يوق. مۇھىمى بىزنىڭ پۇلغا قانداق مۇئامىلە قىلىش ۋە پۇلغا قانداق ئېرىشىش مەسلىسىدۇر.

مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، پۇل بىزنىڭ باشقىلار ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش ئىقتىدارىمىزنى سىنايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن پۇل يىغىش ئاليجانابلىقتۇر. يەنە بىر جەھەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا، بىز پۇل ئارقىلىق سۆيگەن ئادىمىمىز ئۈچۈن خىزمەت قىلىمىز، ئۇلارنى قورساقتىن، كىيىمدىن غەم قىلدۇرمايمىز. ئۇلارنىڭ راھەت - پاراغەتتە ياشىشى ئۈچۈن ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىمىز. شۇنداق ئىكەن، مەرد - سېخىلىقىمىزدىن كىشىلەر تەسرىلىنىدۇ ۋە ئۇنى يۈكسەك پەزىلەت دەپ بىلىدۇ!

جەننەتكە كىرىش ئۈچۈن دوزاخ ئازابىنى تارتىش كېرەكمۇ؟

ھەر يەكشەنبە كۈنى خالەيم قەدىمىي سەلتەنەتلىك مەركىزىي تىياتىرخانىدىكى مامۇق ئورۇندۇقتا ئولتۇراتتى. مامۇق ئورۇندۇق ئالتەندەك چاقناپ تۇرغان سەھنىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغانىدى.

ئۇ ساداقەتمەن ئاڭلارمەنلەرگە كاتتا سالاپىتى بىلەن قارايتتى. كىشىلەرنىڭ قەلب قەسىرىدە ئۈمىد ئۇچقۇنلىرى چاقنايتتى. ئۇ ھۆرمەتكە سازاۋەر ئادەم ئىكولىن ئىدى.

نۇرغۇن ئاڭلارمەنلەر ئۇنىڭغا ھەۋەس قىلىشاتتى. چۈنكى ئۇنىڭ دەرسى كىشىلەرگە ئىلھام بېرىدۇ. ئۇنىڭ كۆز قارىشى يېڭى بولغاچقا ئۇ ئادەمدە ئۆزىنىڭ تەسىراتىدەك تەسىرات پەيدا قىلىدۇ. «مۆھتەرەم ئىكولىن» نىڭ قايتا - قايتا تەكىتلىگەن

چەكسىز سېھرىي قۇدرىتى ۋە چىنلىق مۇجەسسەملەشكەن: «سىز دوزاخ ئازابىنى تارتمايمۇ جەننەتكە كىرەلەيسىز» دېگەن مەشھۇر سۆزى بىزگە قارىغاندا نامرات - پېقىرلارغا تېخىمۇ ئايدىك.

ئەمما ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان يېرى شۇكى، كۆپ ساندىكى كىشىلەر ھېلىمۇ مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشىش ئۈچۈن ئەنداسى بىرەر قېتىم بەختسىزلىكنى باشتىن ئۆتكۈزۈش كېرەك، دەپ قارايدۇ. ئۇلار بىز جەبىر - جاپا چەككەندىلا ئاندىن خىيالىمىزنى ئىشقا ئاشۇرالايمىز، دەپ قارىشىدۇ. بۇنداق كىشىلىك ھايات پەلسەپىسى ئادەمنى تەڭقىس ھالغا چۈشۈرۈپ قويدۇ. بىز بىر تەرەپتىن بۇ دۇنياغا كېلىمىز، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا ئېھتىياجلىق بولغان جىمى ماھارەت ۋە قابىلىيەتكە ئىگە بولىمىز؛ يەنە بىر تەرەپتىن بۇنداق جاپا چېكىش پىسخىكىسى بىزنىڭ ئىقتىدار - قابىلىيىتىمىزنى نامايان قىلىشقا ئىمكانىيەت بەرمەيدۇ.

مۇبادا بىز كىشىلىك دۇنيادا بىرەر نەرسىنى ئىسپاتلىماقچى بولساق، خىرىسقا يۈزلىنىشىمىز، ئەقىل - پاراستىمىز بىلەن خىرىسقا قارشى تۇرۇشىمىز كېرەك. بىزنىڭ مەقسىتىمىز جاپا تارتىش، ئۆزىمىزنى قىيناش، بەختسىزلىك ئىچىدە جان تالىشىش ئەمەس، بەلكى تېخىمۇ بەختلىك ياشاش، تېخىمۇ زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈرۈش. بىز ئۆزىمىزنىڭ مەۋجۇتلۇقىمىزنى مەڭگۈلۈك بەخت سەھنىسىدە ئورۇندالغان ئىزگۈ نەغمە - ناۋاغا قارىتىشىمىز كېرەك.

مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئىجازىتى

ياشانغان بىر پوپ مۇنداق دەيدى:
— تەڭرىدىن كېرەملىك قىلىشىنى ئۆتۈنۈش تەڭرىدىن ئىجازەت بېرىشىنى ئۆتۈنۈشتىن ياخشى.

ئاددىيلىق قاچان، قەيەردە بولسۇن، ھېچقانداق ئادەمنىڭ ئىجازەت بېرىشىگە موھتاج ئەمەس؛ ئەمما مۇنەۋۋەرلىك ھەمىشە كىشىلەرنىڭ قوشۇلۇشىغا موھتاج بولىدۇ. بۇ ئېتىقادىمىزدا چوڭقۇر يىلتىز تارتقاندىك، باشقىلار ئېتىراپ قىلمىغاندىك، ئەمما بىز ھېچقانچىلىك مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىغاندىك قىلىمىز.

بىز بالىلىق چاغلىرىمىزدا يۆلىنىۋېلىش، بويسۇنۇش ۋە مادارا قىلىش پىسخىكىسىنى يېتىلدۈرۈۋاللىمىز. مائارىپ خىزمەتچىلىرى بۇنى «ئىجتىمائىي ئېلىشىش» قا يۈرۈش قىلىش دەپ ئاتىشىدۇ. ئۇ چاغدا بالىلار ئەدەپ ئۆگىنىدۇ. مەسىلەن، سەپ بولۇپ تۇرۇش، گەپ قىلماسلىق، قالايمىقان مىدىرلىماسلىق، ئىسمىنى چاقىرغاندىلا ئاندىن گەپ قىلىش ۋە باشقىلار. بۇنداق قائىدە - يوسۇنلار مېڭىمىزگە ئىزچىل ئورناپ كەتكەن.

ئەمما بىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمىز دەيدىكەنمىز، ئاسارەتتىن قۇتۇلۇپ، كۆكرەك كېرىپ چىقىپ، دادىلىق بىلەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولىغا ئاتلىنىشىمىز كېرەك. بەزىلەر ھامان قانداقتۇر بىر خىل تاشقى قۇدرەت بىزنىڭ ئاسارىتىمىزنى بۇزۇپ تاشلايدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمىز دەپ كۈتۈپ تۇرۇشىدۇ. ئەمما ئۇ قۇرۇق كۈتۈپ تۇرۇشتىن باشقا بەرسە ئەمەس.

بىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتىكى جىمى شەرت - شارائىتقا ئىگە بولساقمۇ، ئەمما ئۆزىمىزنى ھېلىمۇ بۇنىڭغا لايىق ئەمەستەك، بۇ ئىش قولىمىزدىن كەلمەيدىغاندىك سېزىمىز. باشقىلارنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقىنى كۆرۈپ، باشقىلار مەندىن ئىقتىدارلىق دەپ ھېس قىلىمىز. ئەمەلىيەتتە ھېچكىم - ھېچكىمدىن قېلىشمايدۇ، ھېچكىم - ھېچكىمدىن قابىل ئەمەس. باشقىلار پەقەت جاپالىق ئىشلەش، ئىجتىھات بىلەن تىرىشىش ئارقىلىق مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدۇ. مېنىڭ مەۋجۇت بولۇشىم دەل

بىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىمىزدا ئېھتىياجلىق بولغان جىمى ئىجازەتتۇر.

بىز ئۆزىمىزنىڭ خىرىس بىلەن تولغان بىر دۇنيادا ياشاۋاتقانلىقىمىزنى بايقىشىمىز، خىرىس بىلەن ئېلىشىشىمىز، ئەقىل - پاراستىمىز بىلەن خىرىسقا يۈزلىنىشىمىز كېرەك. ئەجەبا بىز خىرىس بىلەن خىرىسقا يۈزلىنىش ئىقتىدارىمىزنى مۇكەممەل بىرلەشتۈرگەندىلا ئاندىن ئۆزىمىزنىڭ مەۋجۇتلۇقىمىزنى، قەدىرىمىزنى ھېس قىلمايمىزمۇ؟ ئەجەبا بۇنداق بىرلىشىش باشتىن - ئاخىر بىزنى ئىشەندۈرسە، بىزنىڭ مەۋجۇتلۇقىمىز دەل مۇۋەپپەقىيەت قارىنىشتا زۆرۈر بولغان بىردىنبىر ئىجازەت بولمامدۇ؟ ئەجەبا بۇ كۈچتىنمۇ قۇدرەتلىك كۈچ بارمۇ؟

تۇرمۇشىڭىزنى كىم تىزگىنلەيدۇ؟

ئىنژېنېر ئارخېپقا بىر قانچە خەت يازغاندىن كېيىن كېۋىنغا قارىدى.

— كېۋىن، — دەپ سورىدى ئۇ، — سىزنىڭ خوجايىنىڭىز كىم؟

كېۋىن بۇ سوئالغا توغرا جاۋاب بېرەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلدى.

— ئۆزۈم! — دېدى ئۇ، — مەن ئۆز تۇرمۇشىمنىڭ خوجايىنى.

ئىنژېنېر ھېلىمەم سولغۇن قىياپەتتە تۇردى. كېۋىننىڭ گېپىنى يا توغرا، يا خاتا دېمىدى. ئۇ ئارخېپقا يەنە بىر نېمىلەرنى يازغاندىن كېيىن بىر ھازاغىچە تۇرۇپ كەتتى. كېۋىن سەل جىددىيلەشتى.

— ئەمما مەن يەنىلا بۇنىڭدىن مۇستەسنا، — دەپ قوشۇپ

قويدى كېۋىن ۋە يەنە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — دېمەكچى بولغىنىم، مەن كىچىك چاغلىرىمدا ئاتا - ئانام: بالام بۇ سېنىڭ سەۋەنلىكىڭ ئەمەس، دېگەن ئىدى. مەن بىر قېتىم ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ئاتا - ئانامغا ئۆزۈمنىڭ زەيتۇن توپ كوماندىسىغا كىرگەنلىكىمنى ۋە A دەرىجىلىك ئىمتىھاندىن ئۆتكەنلىكىمنى دېدىم، ئەمما بۇ گەپلىرىم ئۇلارنىڭ قۇلىقىغا ياقمىدى. كېيىن ... باشلىقىم ئالدىراش بىر ئادەم ئىدى. ئۇمۇ «بولدى سۆزلىمە»، دەپ ئېغىزىمنى ئاچۇرمىدى. بۇنى مەندىن كۆرگىلى بولمايتتى. مەن بىر قېتىم يېڭى سېتىش پىلانىنى ئوتتۇرىغا قويۇۋىدىم، ئۇ بىر يىگىتنى بۇ پىلانىنى يۈرگۈزۈپ باق دەپ بۇيرۇدى. ئاھا! مەن ئۆز تۇرمۇشىمغا ئۆزۈم ئىگە بولدۇم، ئەمما سەل باشقىچىرەك ئەھۋالمۇ بولدى. مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم، سىز بەزى چاغلاردا تورمۇزى يوق ماشىنىغا ئوخشايسىز، بەزىدە ئىش سىز ئويلىغاندەك بولمايدۇ. ئەجەبا بۇ تۇرمۇش ئەمەسمۇ؟ توپ ئوينىغاندا توپ ئوينىۋاتقان ئادەممۇ قالايىمقان سوقۇلۇپ كېتىدىغۇ؟ ئادەم پېچىنە - پىرەنكىلەرنىمۇ چايناپ يەيدىغۇ؟ پۇل سۈرتكەندە پۇل سۈرتكۈچ ئۇياق - بۇياققا پۇلاڭلىتىلىدىغۇ؟ ئىنژېنېر غەزەپتىن سەكرەپ كەتتى ۋە قولىدىكى ھۆججەت خالىتىسى يەرگە چۈشۈپ كەتتى.

— خاتا، خاتا! — دەپ خىتاب قىلدى ئۇ، — سىز قاچانمۇ ئىشنىڭ يولىنى بىلەرسىز؟ سىزنى قۇتۇلدۇرۇۋالغىلى بولمىغۇدەك! مەن سىزنى قۇتۇلدۇرۇۋالغىلى بولمىغۇدەك دەۋاتىمەن! بۇ ھەرگىزمۇ ئادەتتىن تاشقىرى ئىش ئەمەس. سىز ئۆزىڭىزنىڭ تۇرمۇشىنى ئۆزىڭىز ئىگىلەڭ. كېۋىن، بىلەمسىز، تۇرمۇشىڭىزنى تۇتىدىغان ئادەم ئاتا - ئانىڭىز، باشلىقىڭىز ئەمەس، پەقەت ئۆزىڭىز. تۇرمۇشىڭىزنى قانداقتۇر بىرەر تورمۇز ئەمەس، پەقەت ئۆزىڭىزلا تىزگىنلىيەلەيسىز! «توپ ئوينىغاندىمۇ ئادەم قالايىمقان سوقۇلۇپ كېتىدىغۇ، پېچىنە - پىرەنكىلەرمۇ

ئۇۋىلىپ كېتىدىغۇ، پۇل سۈرتكۈچمۇ ئۇياق - بۇياققا پۇلاڭلىتىلىدىغۇ؟» دېگەن گەپلەرنى قايتا تەگمەيلى. كېۋىن، توپنى ئۆزىڭىز ئوينىڭ، پېچىنە - پېرەنىكىنى ئۆزىڭىز يەڭ، ئۆيىڭىزنىڭ پۇللىرىنى ئۆزىڭىز سۈرتۈڭ. بۇ تامامەن ئۆزىڭىزگە باغلىق ئىشلار. مەن سىزنى قانداق قىلىشىمنى راستتىنلا بىلمىدىم.

سىز تۇغۇلۇشىڭىز بىلەنلا باشقىلارنىڭ رەھبەرلىكىگە بويىسۇنالمىسىز؟

بىز كالىمىزنى ئىشلەتمىگەچكە، تەقدىرگە بولغان ئىشەنچىمىزدىن ۋاز كېچىمىز ۋە تەقدىرىمىزنى باشقىلارنى تۇتقۇزۇپ قويىمىز.

بىزنىڭ تۇغۇلۇشىمىز بىلەنلا باشقىلارنىڭ كۆيۈنۈشىگە، ھىماتىغا تايىنىدىغانلىقىمىزغا ھېچكىم ئىشەنمەيدۇ، بىز تۇغۇلۇشىمىز بىلەنلا چوڭ ئېقىمغا قوشۇلۇپ كېتەلمەيمىز. بىز ئەسلىدە تۆھپە قوشۇشىمىز، نەتىجە يارىتىشىمىز، قۇرۇلۇش قىلىشىمىز، ئىجاد ئېتىشىمىز كېرەك ئىدى.

ئەمما بىز قارىغاي قۇرتىغا ئوخشايمىز. مۇبادا قارىغاي قۇرتى بېشى بىلەن پۇتلىرى پۇلىشىپ، بىر چەمبەر ھاسىل قىلسا، ھەربىر قارىغاي قۇرتى ئالدىدىكى قارىغاي قۇرتىغا ئەگىشىپ ئايلىنىپ چەمبەر ھاسىل قىلىدۇ، ئۇلار مەڭگۈ توختىمايدۇ. چەمبەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا يېڭۈلۈك قويۇپ قويۇلسا، قارىغاي قۇرتى يەنىلا توختىماي بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى چەمبەرنى چۆرىدەپ ئاچلىقتىن ئۆلگۈچە ئۆمىلەيدۇ. قارىغاي قۇرتلىرىنىڭ ھېچقانداق تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى يوق. ئۇلار ھەرقانچە قىلىشىمۇ ئۆزىنىڭ ئەركىنلىكى بىلەن مۇۋەپپەقىيىتىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا قادىر بولالمايدۇ. ئۇلار قارىغۇلارچە ئەگىشىدۇ، توپلىشىپ

ياشايدۇ؛ ئەمما ئۇلارنىڭ بۇ ئالاھىدىلىكىنىڭ پايدىسى يوق، ھەتتا بۇنداق ئالاھىدىلىك ئۇلارنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ.

بىز تۇرمۇشنى ئىلگىمىزدە ياخشى تۇتىدىغانلا بولساق تۇرمۇشىمىز بىۋەدە ئۆتۈپ كەتمەيدۇ. پاپىليون فرانسىيىلىك بىر جىنايەتچى بولۇپ، ئۇ ئالۋاستى ئارىلىدىكى تۇرمىگە ئۆمۈرلۈك قاماققا ھۆكۈم قىلىنغان. ئۇ، مەن ھامان قاباھەتلىك چۈشتىن ئويغىنىپ كەتسەم، چۈشۈمدە قاتتىق سوراق قىلىنغانلىقىمنى كۆرسەم، دەيمەن دېگەندى.

— سەن گۇناھكار دەپ ھۆكۈم قىلىندىڭ، — دەپ خىتاب قىلدى سوتچى، — سەن ھاياتىڭنى بىۋەدە ئۆتكۈزۈۋېتىش جازاسىغا ھۆكۈم قىلىندىڭ، گۇناھىنى تەن ئالامسەن؟ — تەن ئالمەن، — دەپ جاۋاب بەردى.

قاراڭ، پاپىليوندەك جىنايەتچىمۇ ئىسراپ قىلىۋېتىشنىڭ نېمىلىكىنى بىلگەن. ئۇنىڭغا نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا «ئىسراپ قىلىش» ھاياتىنى باشقىلارنىڭ كونتروللۇقىدا ئۆتكۈزۈش دېگەندىن دېرەك بېرەتتى. مۇبادا بىز قارىغاي قۇرتىدەك چەمبەر ئىچىدە ياشىساق، نەتىجىدە ئۆزىمىزنى چۈشەپ قويىمىز. شۇڭا بىز بۇنداق ئاسارەتنى بۇزۇپ تاشلىشىمىز، ھاياتىمىزنى مەنسىز، ئەھمىيەتسىز ئۆتكۈزۈۋەتمەسلىكىمىز كېرەك.

بىزدە ئۆز تۇرمۇشىمىزنى ئىلگىمىزدە تۇتۇش ئىقتىدارىمىز بولۇشى كېرەك. مۇبادا ئۇنداق بولمايدىكەن، پاپىليوندەك «ھاياتىنى ئىسراپ قىلىۋېتىش گۇناھى» نى ئۆتكۈزۈپ، ئاخىرى پۇشايماقنى ئالغىلى قاچا تاپالمايمىز.

سىز ئادەتتىكىچە بولۇشنى خالامسىز؟

نۇرغۇن ئادەملەر دۇنيانى تاشقى جەھەتتىن ئۆزگەرتەكچى

بولدۇ، ھەتتا پۈتكۈل دۇنيانى ئۆزگەرتىش خام خىيالىدا بولدى. ئەنداسى بىزدىن 3000 چاقىرىملىق يىراقتىكى بىر قىسىم دۇنيانى ئۆزگەرتىشنى ئويلايدۇ. ئەمما ئۆزىنىڭ ئارقا ھويلىسىدا نېمە ئىش بولۇۋاتقانلىقىغا قارىمايدۇ.

تاشقى جەھەتتىن ئۆزگەرتىش ئۇسۇلى «بيوروكراتلىق» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنداق بيوروكراتلىق ئاددىي بولىدۇ. مەسىلە، نامراتلارنى يۆلەش، نامراتلارنىڭ قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىشقا ياردەم بېرىش، نامراتلارغا بىلىم - تېخنىكا ئۆگەتمەي، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش يولىغا مېڭىش چارە - ئۇسۇللىرىنى كۆرسىتىپ بەرمەي، ئەكسىچە ئىش قىلىدۇ، پۇل - پۈچەك ئىئانە قىلىش - بۇ تاشقى جەھەتتىن ئۆزگەرتىش، ھەل قىلىش ئۇسۇلىدۇر. ئەمما كۆپ ساندىكى ئادەملەر كەلگۈسى ئۈنۈمدىن قاراپ، سانائەتلەشكەن ئىجتىمائىي نامراتلىقنى، قاشاقلىقنى ھەل قىلىش چارىسىنى ئىقتىسادشۇناسلىق دەرسلىكلىرىدىن تاپقىلى بولمايدۇ؛ پەقەت ئىچكى جەھەتتە ئۆزگەرتىش ئارقىلىقلا نامرات - پېقىرلارنىڭ قەدەسنى كۆتۈرگىلى، ئاخىر ئۇلارنى بېيىشقا يېتەكلىگىلى بولىدۇ. جۇڭگودا: «بىرسى ساڭا بىر تال بېلىق بەرسە بىر كۈن جان باقالايسەن، سەن بېلىقچى بولساڭ بىر ئۆمۈر جان ساقلىيالايسەن» دېگەن بىر ھېكمەتلىك سۆز بار.

ئىنسانلار تارىخىدا ئۆتكەن بيوروكرات ئاددىيلىقنىڭ مەشھۇر ۋەكىللىرى ھامان كەسكىنلىك بىلەن: مۇبادا «تۈزۈم» توغرا تاللانسا مەيلى شەخسى ياكى جەمئىيەت بولسۇن دېگۈدەكلا مەنپەئەتلىنىدۇ، دەپ ھۆكۈم قىلىدۇ. ئۇلار يەنە جىمى نەرسە تەڭ تەقسىم قىلىنىشى كېرەك، دەپ قارىغان بولسىمۇ، ئەمما دۇنيانى ئىچكى جەھەتتىن ئۆزگەرتىش ئۇسۇلىغا سەل قارايدۇ. ھەربىر شەخسنىڭ «تۈزۈم» گە ئېھتىياجلىق بولغان نەرسىلەرنى بەرپا قىلىش ئاكتىپچانلىقىغا ئىلھام بېرىش نېگىزلىك مەسىلىنى

ھەل قىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە مۇتلەق تەڭ تەقسىماتچىلىق نامراتلىق ۋە نادانلىقنى پەيدا قىلىدۇ.

ئادەم يارىلىشى بىلەنلا ئاددىي يارالمايدۇ. مەسىلەن، ئادەمنىڭ تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى چەكسىز، مول بولىدۇ. ئادەتتە بىز تەسەۋۋۇر قىلالمايدىغان ئىش بولمايدۇ. ناپالەتتون خېئول ئۆزلۈك ياردەم توغرىسىدىكى «بېيىش ھەققىدە ئويلىنىش» دېگەن كلاسسىك ئەسىرىدە: «بىر ئادەم نېمىنى ئويلىسۇن ياكى نېمىگە ئىشەنسۇن، ئۇ ئويلىغان، ئىشەنگەن نەرسىنى جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرالايدۇ» دەپ يازغانىدى. مۇبادا تەڭرى بىزنىڭ ئويلىغان، ئىشەنگەن نەرسىلىرىمىزنى ئىشقا ئاشۇرالايدىغان ئىقتىدار، قۇدرەت ئاتا قىلمىغان بولسا، مول تەسەۋۋۇر قۇدرىتىنىمۇ ئاتا قىلمىغان بولاتتى.

ئەمما «ئاددىي» لىق قارىغاندا ئادەمنى راھەتلەندۈرىدۇ. بىز مۇقىم كىرىمى بار، ھازىرقى ئەھۋالدىن خاتىرجەم بەزى ئادەملەرنى تونۇيمىز. ئۇلارنىڭ ئادىبى ئۆزگەرمەيدۇ، قولۇم - قوشنىلىرى مۇقىم بولىدۇ، راھەت - پاراغەتتە ياشايدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچكى دۇنياسىدا ھەر كۈنى ئىسراپچىلىق بىلەن كۈرەش قىلىش ئىقتىدارى بار، بۇ خىل كۈرەش ئاسارىتى ئادەمنى ئەمىن تاپقۇزمايدۇ.

ئۇلۇغ پەيلاسوپ سىلجى: «ئەمىنلىك تۇيغۇسى بار ئادەم ئەتە نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى بىلىشى مۇمكىن، ئەمما بىزارلىق تۇيغۇسى بار ئادەم كېيىن نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ» دېگەندى.

سىز ئۆزىڭىزگە مەسئۇل بولۇشنى خالامسىز؟

ئېرفادىنىڭ EST تەربىيەلەش كۇرسى مەسئۇلىيەتسىز، ئېقىم قوغلىشىدىغان، ئۆزلۈك ياردەمنى دەپ مالىمانچىلىق پەيدا

قىلىدىغانلارنىڭ تەربىيەلەش كۇرسىغا ئوخشىمايدۇ. چۈنكى ئۇلار ئىنتىزامىنى، باشقۇرۇشنى كۈچەيتكەچكە كىشىلەرنىڭ زور قارشى ئېلىشىغا ئېرىشكەن: ئۇلار تاماكا چېكىشكە، مۇھاكىمە قىلىشقا يول قويمايدۇ، ھاجەتخانىغا كىرىش ۋاقتىنى بەلگىلەپ بېرىدۇ، قاتتىق ئورۇندۇقتا ئولتۇرىدۇ ۋە باشقىلار. شۇنداق بولسىمۇ كۆپ ساندىكى كۇرسانتلار رازىمەنلىك بىلەن قوشۇلىدۇ. ئىنتىزامچان بولۇش (ئىنتىزامچان بولۇش EST دا «كېلىشىم» دېيىلىدۇ) مۇقەررەر ئىش بولۇپ، ئۇ كۇرسانتلاردا ئۆزلۈك قېچىش خاھىشنىڭ كېلىپ چىقىشىدىن ساقلىنىشىغا ياردەم بېرىدۇ.

گەپ بەك ئاچچىق بولۇپ كەتسە ئادەمگە توقماق يېگەندەك تۇيۇلىدۇ. كۇرسانتلار ئادەمىيلىكتىن ئاجىزلىقنى سەزگەندە ئىختىيارسىز ھالدا تاماكا چېكىشنى ئويلايدۇ، كىشىلەر بىلەن پاراڭ سېلىشىدۇ ياكى ھاجەتخانىغا كىرىدۇ. ئىشقىلىپ نېمە ئىش قىلسا بولىدۇ، ئەمما ئۆزىنىڭ يېتەرسىزلىكىگە يۈزلىنىشكە بولمايدۇ.

ئەمما EST «مەسئۇلىيەت» نى، ھەربىر كۇرسانت پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي ھالال ئىشلەشنى ۋە ھەربىر ئادەمنىڭ ئىچكى دۇنياسىغا توغرا قاراشنى، ئوچۇق - يورۇق بولۇشنى، زىنھار خىجىل بولماسلىقنى تەكىتلەيدۇ. قىسقىسى، EST كۇرسانتلارنى ئۆزىگە مەسئۇل بولۇشقا مەجبۇر قىلىدۇ.

بىز قەلبىمىزنىڭ تېرەن يەرلىرى بىلەن بىۋاسىتە ئۇچرىشىشتىن ساقلىنىش، قىيىن مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈستىدە باش قاتۇرۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھەمىشە تۇرمۇشتا زېھنىمىزنى چېچىۋاتىمىز. مەسىلەن، مەن كىم؟ مەن نېمە ئىش قىلماقچى بولۇۋاتىمەن؟ بۇ دەل ئالدىدا ئېيتىپ ئۆتكەن «سىرتقى قىسمىنى ئۆزگەرتىش» ئۇسۇلى. بىز ئۆزىمىزنىڭ ئىچكى دۇنياسىدا روي بەرگەن پائالىيەتلەرنى

تىرنىشىپ ماسلاشتۇرۇپلا قالماي، بەلكى ھەممە يەردە ئەتراپىمىزدىكى ئىشلارنى ئۆزىمىز قول سېلىپ ئورۇنلاشتۇرۇشىمىز كېرەك.

نىكاھتىن ئاجرىشىپ كەتكەن ئەر - ئاياللار ئوتتۇرىسىدا ھەمىشە مۇنداق بىر ھادىسە بولىدۇ. ئۇلار يېقىنىدا ئۆيىنى بېزىگەن ياكى بىر پەرزەنت كۆرگەن بولىدۇ. ئەلۋەتتە مەن ئۆيى بېزىگەن ياكى پەرزەنت كۆرگەن ئەر - خوتۇنلار نىكاھتىن ئاجراشقۇچىلارنىڭ نامزاتىنى دېمەكچى ئەمەسمەن. پەقەت ئاشۇ بەختسىز ئەر - خوتۇنلار ئۆيى بېزەش، پەرزەنت كۆرۈش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ مەسىلىلىرىگە بولغان دىققىتىنى چېچىۋېتىدۇ.

كىشىلەر مەسىلە باشقىلاردا كۆرۈلىدۇ، شۇڭا جاۋابمۇ باشقا يەردە، دەپ قارايدۇ. بۇنداق ئويلاش ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ. قەدىمدە مۇنداق بىر مەسىل بولغانىكەن. بىر كېمىچى ئىككى بازار ئوتتۇرىسىدىكى دەريادا كېمە ھەيدەيدىكەن. بىر كۈنى بازاردىكى بىر ئادەم كېلىپ كېمىچىدىن:

— ئۇ بازاردىكى ئادەملەر قانداقراقتۇ، مەن ئۇ بازارغا كۆچۈپ باراي دېگەندىم، — دەپ سوراپتۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئەقىللىق كېمىچىمۇ ئۇ ئادەمدىن ياندۇرۇپ تۇرۇپ:

— سىزچە بۇ بازاردىكى ئادەملەر قانداقتۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

مۇبادا بۇ ئادەم بۇ يەرنىڭ ئادەملىرى قىزغىن، ئاق كۆڭۈل، دوستانە دەپ جاۋاب بەرگەن بولسا، كېمىچىمۇ ئۇ يەردىكىلەرمۇ قىزغىن، ئاق كۆڭۈل، دوستانە دېيىشى مۇمكىن ئىدى. ئەمما بۇ ئادەم بۇ بازاردىكى ئادەملەر رەزىل، سولغۇن، رەھىمسىز دېگەن بولسا، كېمىچىمۇ ئۇ بازاردىكى كىشىلەرنى رەزىل، سولغۇن، رەھىمسىز دەپ تەسۋىرلىشى مۇمكىن ئىدى. بۇ مەسىل، بىز باشقىلارغا قانداق قارىساق، ئۆزىمىزگىمۇ شۇنداق قارىشىمىز،

ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز مەسئۇل بولۇشىمىز كېرەكلىكىنى تەكىتلەيدۇ.

سز ئۆزىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىنى توسۇپ قالالامسىز؟

ئىنژېنېر سەل بىئارام بولغاندەك بولدى، ئۇ قولىنى ھۆججەت خالتىسىنىڭ بىر چېتىگە ئۇردى ۋە كېۋىزغا قاردى.

— سىز ھازىر قانداقراق قىلىۋاتىسىز؟ — دەپ سورىدى

ئۇ، — كەلگۈسىدە قانداق قىلماقچى؟

كېۋىز بۇ گەپنى ئاڭلىغاندىن كېيىن قورقۇپ، شۈركۈنۈپ كەتتى. نېمە دەپىشىنى بىلەلمىدى. قارىغاندا بۇ دۇنيادىكى ھاياتلىق كىرىزىسىغا ئۇچرىغاندەك قىلىدۇ. كەمتەر بولاي، — دەپ ئويلىدى ئۇ، — مەن جەزمەن كەمتەررەك بولاي.

— مەن ئەدەپلىك ئادەم، — دەپ كېۋىز، — مەن ئادەتتىكى ئادەملەرگە ئوخشاش تىرىشىپ خىزمەت قىلىمەن، ئەلۋەتتە مېنىڭ بۇنداق خىزمەتلەرنى قىلىش ئىقتىدارىم بار. مەن ئىمكانقەدەر كىشىلەر بىلەن ياخشى ئۆتىمەن. ئەمما مەن ئۆزۈمنىڭ يەنىلا ئۆزۈم ئىكەنلىكىمنى بىلىمەن.

ئىنژېنېر ئولتۇرغان ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى ۋە ھۆججەت خالتىسىنى مۇئەللەقتە پولاڭلاتتى.

— خاتا، خاتا! پۈتۈنلەي خاتا، بىرىسىمۇ توغرا ئەمەس! — دەپ خىتاب قىلدى ئۇ، — كەمتەرلىك ئاددىيلىققا ۋە كىلىلىك قىلالماسلىقى مۇمكىن! سىز ئىزچىل تۈردە ئۇنى — بۇنى تەكىتلەيسىز، سىزنىڭ ھېچقانداق ئۇتۇق — نەتىجىڭىز يوق، سىز ئۆزىڭىزنى ئەرزىمەس ئادەم چاغلایسىز، ھېچقانداق ئىش قىلالمىدىم دەپ ئويلايسىز، ئۆزىڭىز ئۈچۈن يازغان تەرتىپ دەل ئاددىيلىقتۇر. ئەمما كەمتەرلىك بۇنداق قۇربان بېرىشكە، ھاياتنى بىھۈدە ئۆتكۈزۈۋېتىشكە موھتاج ئەمەس! سىز كەمتەر بولسىڭىز،

ھامان ھەر قانداق ئىشنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلىيەلەيسىز. سىز بۇ سەييارىمىزدىكى ۋاقتىڭىزنىڭ قىسقا ئىكەنلىكىنى ئېسىڭىزدە ساقلاڭ. مەيلى سىز كىم بولۇشىڭىزدىن قەتئىينەزەر بۇ دۇنيادا ئۇلارغا ئوخشاش ئۆزىڭىزنى تىكلەش ھوقۇقىڭىز بار. ھەي كېۋىز، سىزدە ھېچقانداق ئۈمىد قالماپتۇ، بەلكىم بۇ ئەڭ ئاخىرقى نەتىجە بولسا كېرەك...

سىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىم كېرەك دەپ ئويلايسىز؟

سىز بۇرۇقتۇرمىلىق ئىچىدىلا ئۆزىڭىزنى چۈشىنىشىڭىز مۇمكىن.

«مەن پىكاپىنىڭ ئاچقۇچىنى، ھەممىنىمىنى قەيەردە قويغانلىقىمنى بىلمەيدىغان ئادەم بولۇشۇم مۇمكىن، مەن كالانىپاي ئادەم، ئاتام مېنى دۆت دەپسە، ئاپام سەن جەزمەن چاتاق تېرىسەن دەيدۇ. ئايالىم سىز بەك كۈلكىلىك جۇمۇڭ دەيدۇ. مەن مۇشۇنداق ئادەم تۇرسام، قانداقمۇ مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايمەن؟»

ئەمما سىز نېمىشقا مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايسىز؟ سىز مۇۋەپپەقىيەت قازانىشىڭىز باشقىلار سىزگە بىر نېمە دەپمەيدۇ، باشقىچە قارىمايدۇ، ئۆلچەم كۆرسىتىپ بەرمەيدۇ، تامامەن ئۆزىڭىزنىڭ تالانتىغا، يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزغا تايىنىسىز. مۇبادا ئۆزىڭىزنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزدا ئۇنتۇلغان خاھىش ياكى باشقا خاھىش بولغان تەقدىردىمۇ، بۇ سىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ھوقۇقىڭىزنى تەسىرگە ئۇچراتمايدۇ. مانا بۇ پۈتكۈل ئۆزلۈكىڭىزنىڭ بىر قىسمى، ۋۇجۇدىڭىزدا مەۋجۇت بولۇۋاتقان ئالاھىدىلىك. بەلكىم مەلۇم نۇقتىدىن قارىغاندا بۇ خاھىشلار مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىزدا تۈرتكىلىك رول ئوينىشى مۇمكىن.

مەسىلەن، ئۆزىمىزنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىمىزدىن تولۇق

پايدىلانماسلىقىمىزدا. مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش مەسىلىسى «مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا لايىق كېلىش - كەلمەسلىك» ياكى «مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىش - ئېرىشەلمەسلىك» مەسىلىسى ئەمەس. مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئادەمنىڭ تۇغۇلمىشى بىلەنلا بار بولغان ھوقۇقى ۋە مەسئۇلىيىتى. مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ بىردىنبىر تەلىپى شۇكى، ئاۋۋال ئۆزىڭىز دۇرۇس ئادەم بولۇڭ، سىز يەنىلا سىز. سىز ھەر خىل ئۇسۇل ئارقىلىق ھەر قايسى تەرەپلەردە ئۆزىڭىزنىڭ ئەقىل - پاراسىتىنى جارى قىلدۇرۇڭ ھەمدە ئۇنى ئەڭ زور دەرىجىدە نامايان قىلىڭ.

سىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا لايىق كېلەمدىكەنسىز؟ ئەلۋەتتە لايىق كېلىسىز. سىز ھېچقانداق ئادەمدىن قېلىشمايسىز.

سىز كۈتۈپ تۇرۇۋەرسىڭىز دۇنيا سىزنى ئىزدەپ كېلەرمۇ؟

بىز دېگۈدەكلا ئۇخلىماي چۈش كۆرۈشىمىز مۇمكىن. ئادەتتە كۆپ كۆرۈلىدىغىنى: مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھامىنى بىر كۈنى دۇنيا ئىشىكىم ئالدىغا كەلگۈچە داغدام يول ئېچىپ بېرىدۇ، دېگەن ئويىدا بولغان بولسا كېرەك. مۇبادا سىز كېلەر قېتىم يەنە چۈشىڭىزدە بىر ئادەم ياكى بىر ئىشنىڭ سىزگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرسىڭىز، شۇ زامان چۈشىڭىزدىن ئويغىنىپ، ئۇ ئادەمنى كۆرۈشكە، ئۇ ئىشنى قىلىشقا ئالدىراش. بەلكىم دۇنيا راستتىنلا ئىشىكىڭىز ئالدىغا كەلگۈچە داغدام يول ئېچىپ بېرىشى مۇمكىن. ئەمما دۇنيا سىزنىڭ كىملىكىڭىزنى بايقىشىمۇ مۇمكىن. بىراق سىز تەرەققىي قىلىپ مەلۇم دەرىجىگە يەتكەندىلا ئاندىن دۇنيا سىزنى بايقىشى مۇمكىن. دۇنيا سىزگە ئۆزىڭىزنىڭ بۇ يەردە ئىكەنلىكىڭىزنى، كەسپىي ئىشلارنى قىلىشقا تەشۋىشلىكىڭىزنى ۋە

دۇنيانىڭ ئۆزىگە شان - شەرەپ ئېلىپ كېلىدىغانلىقىڭىزنى بىلدۈرىدۇ.

بىز «دۇنيا بىزگە ئىللىق نەزىرى بىلەن باقىدۇ، مۇۋەپپەقىيەت ئاسماندىن چۈشىدۇ» دېگەن قاراشنى چۆرۈپ تاشلاپ، مۇۋەپپەقىيەتكە يۈزلىنىشىمىز، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پۇرسىتىنى تېزلىتىشىمىز كېرەك دېگەن ئويىنى تۇرغۇزۇشىمىز لازىم. سۇغا چۈشۈپ كەتكەن ئادەمنىڭ قۇتقۇزۇش كېمىسىنى كۈتۈپ تۇرۇشىدىنمۇ ئېچىنىشلىق ئىش بولمىسا كېرەك. چۈنكى ئۇ قۇتقۇزۇش كېمىسىگە قاراپ ئۈزۈمگە چىكە ئاشۇنداق ئېچىنىشلىق ھالغا چۈشۈپ قالىدۇ. ھاياتنى ئامىتتىم كەلگۈچە كۈتۈپ تۇراي، دەپ بىھۈدە ئۆتكۈزۈۋېتىشكە بولمايدۇ. بەخت - تەلەپنى كۈتۈپ تۇرماي، ئۆزىمىزگە تايىنىپ كەلگۈسىنى يارىتىشىمىز كېرەك.

سىزنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىز زور بولۇشى، تالانتىڭىز تەڭداشسىز بولۇشى مۇمكىن. سىز يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىز بىلەن تالانتىڭىزنى دۇنياغا نامايان قىلىشىڭىز بىھۈدە ئىسراپ بولۇپ كېتىدۇ، يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىز بىلەن تالانتىڭىزدىن پايدىلانمىشىڭىز ئاخىرى ئۇلارنىڭ ھېچقانداق قىممىتى بولمايدۇ.

سىز ئەمدى ھەرىكەت قىلماقچىمۇ؟

ئىشنى ئەتە باشلاي دېيىش تولمۇ ئاسان.

دۇنيادا ئەتە ياشايدىغان ئادەملەر ئازمۇ؟ بەزى ئادەملەر: مەن ئىشنى جەزمەن باشلايمەن، دەيدۇ. ئەتە بولغاندا يەنە ئەتە دەيدۇ.

بۇنداق ئەتە نېمىدېگەن كۆپ - ھە!

ئەمەلىيەتتە بىز قەيەردە قانداق ئىش قىلايلى، ئىشنى قايسى

چاغدا باشلايلى، ئىشنى بىراقلا مۇكەممەل قىلالماسلىقىمىز مۇمكىن. بىراقلا مۇكەممەل ئىش قىلىشىمىز ئۈچۈن ھەرگىزمۇ مۇۋاپىق، تەييار پۇرسەت بولماسلىقى مۇمكىن.

يازغۇچى بازارلىق كىتاب يېزىشتىن ئاۋۋال بازىرى يوق كىتابلارنى يازغان بولۇشى مۇمكىن؛ ناتىق ئاڭلارمەنلەرنى ئۆزىگە جەلپ قىلىشتىن ئاۋۋال نەچچە قېتىم كۈلكىگە قالغان بولۇشى مۇمكىن. پىرىكازچىك زور سوممىلىق توختام تۈزۈشتىن ئاۋۋال نەچچە ئون قېتىم مەغلۇپ بولغان، زەربىگە ئۇچرىغان، رەت قىلىنغان بولۇشى مۇمكىن.

مەيلى سىز كىم بولۇڭ، نېمە ئىش قىلىڭ، ئۆزىڭىزنىڭ ئىزچىل مۇكەممەل ئادەم بولۇشىڭىز مۇمكىن ئەمەس. قىلغان ئىشىڭىزنىڭ ئىزچىل مۇكەممەل بولۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەس. ئەمما بىز زىنھار بوشاشماي ئەڭ زور تىرىشچانلىق بىلەن ئىشلىشىمىز كېرەك. بىر نىشاننى تىرىشىپ ئىشقا ئاشۇرغانلىقىمىز مۇكەممەل بىر نەتىجىگە ئېرىشكەنلىكىمىز بولىدۇ، بۇ تىرىشما سىلىقتىن كۆپ ياخشى بولىدۇ. خۇددى كىشىلەر ھەمىشە: «مەن مۇۋەپپەقىيەت جەريانىدا مەغلۇپ بولۇشقا رازىمەنكى، سىناپ باقماي مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنى راۋا كۆرمەيمەن» دېگەندەك بولىدۇ.

ئەمدى بىز ھەرىكەتكە كېلىپ، يوشۇرۇن ئىقتىسادارىمىزنى ئاچىدىغانلا بولساق، ئەتراپىمىزدىكى تەقىرىزچىلەر بىزگە كاشىلا قىلالمايدۇ. ھامان ئاز ساندىكى كىشىلەر باشقىلارنىڭ كەمچىلىكىنى تېپىش ئارقىلىق كۆڭلىنى خۇش قىلىدۇ. شۇنى ئەستە تۇتۇشىمىز كېرەككى، بىز تۇغۇلمىشىمىزدىنلا مۇكەممەل يارالمىغان، شۇڭا كۈرەش قىلىش ئارقىلىق ئېرىشكەن نەتىجە - ئوتۇقلىرىمىزنىڭمۇ مۇكەممەل بولۇشى ناتايىن. نەتىجە - ئوتۇق مۇكەممەل بولمىسىمۇ، ھامان نەتىجە - ئوتۇق بولمىغاندىن

ياخشى.

ئەمەلىيەتتە كىشىلەرنىڭ كەمچىلىكىنى ئىزدەش سالاھىيىتى بار ئادەملەر كۆپ ئەمەس. بىز بىلەن بىللە ئاڭۇپ - خەندەكلەردە ئۇرۇش قىلغان، خىرىس ۋە مۈشكۈلچىلىك جەريانىدا جەبىر - جاپا تارتقان ئادەملەرنىڭلا بىزنى تەنقىدلەش سالاھىيىتى بار. روزۋېلىت: «دۇئەبىلدا بۇ ئادەملەرنىڭ قوللىرى بىزنىڭ قوللىرىمىزدەك قانغا بويالغان، چېكە - پېشانىلىرىدىن تەر ئاققان، مۇستەھكەم كۈرەش قىلىش نىشانى بار. سولماس جاسارەتكە، ئۆزىنى بېغىشلەش روھىغا ئىگە، شۇنداق بولغاچقىلا ئۇلارنىڭ بىزنى تەنقىدلەش سالاھىيىتى بار» دېگەندى.

ئەمدى بىزگە ئېشىپ قالغان ۋاقىت «ھازىر». بىز بۇنى نەقلەشتۈرۈشكە بولىدىغان «پۇل» دېسەك بولىدۇ. بىز بۈگۈن تىرىشىپ تەڭرى ئاتا قىلغان جىمى بەخت - سائادەتتىن ھۇزۇرلىنايلى.

— كېۋىن مۇبادا دېگەنلىرىڭىزنىڭ بىرەرسىمۇ جايىدا بولمىسا، — دېدى ئىنژېنېر، — بەلكىم مەن...

— ياق، توختاپ تۇرۇڭ، — دېدى كېۋىن، — ئالدىرىماڭ!

كېۋىن ئىنژېنېرغا قارىماي، يىراقلارغا نەزەر تاشلىدى.

— بىلىمەن، — دېدى ئۇ، — چۈشەندىم، ئەمەلىيەتتە سەييارىمىز مېنى ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچراتسا مەن جەزمەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىم مۇمكىن. مېنىڭ مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىشىم ياكى تىرىشىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىمدا ھېچقانداق بىر ئادەمدىن ئەپۇ سورىشىم ھاجەت ئەمەس. چۈنكى مېنىڭ جىمى ئىقتىساد - قابىلىيىتىمنى ئەڭ زور دەرىجىدە جارى قىلدۇرۇش مەجبۇرىيىتىم — مەسئۇلىيىتىم بار. مەن ئەمدى چۈشەندىم مۇبادا پۇل ھالالىق بىلەن تېپىلسا، توغرا ئىشلىتىلسە، ياخشى ئىش بولغان بولىدۇ. بۇنىڭ ھېچقانداق يامان

بېرى يوق. ئۆزۈمنىڭ مەڭگۈلۈك بەخت - ساڭادەتكە ئېرىشىش
ھوقۇقىم بارلىقىنى جەبىر - جاپا تارتىپ، گۇناھقا لايىق بولۇپ
ئىسپاتلاش ھاجەتسىز. مۇبادا يەنە دەيدىغان گەپلەر بولسا مەن
تەجرىبىلىرىم ئارقىلىق ئۇ گەپلەرنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈمەن،
بەخت - ساڭادەتتىن ھۇزۇرلىنىشىنى ئۆگىنىۋېلىپ، روھ
بۆلبۈلۈمنى ھايات گۈلىستانىدا خەندان ئۇرغۇزۇمەن.

— مېنىڭ مەۋجۇتلۇقىم مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىمدىكى
بىردىنبىر ئىجازەت! مەن ھاياتىمنى ئۆز ئىلكىمدە تۇتۇشۇم
كېرەك، چۈنكى مەن تۇغۇلۇشۇمدىنلا ئۆزۈمنى تەقدىر -
قىسمەتنىڭ ئىلكىگە تاشلاپ قويغان ئەمەس. زىنھار شۇنداق
قىلغان ئەمەس! مەن مۇنەۋۋەرلىكنى ياقتۇرۇمەن، ئاددىيلىقتىن
بىزارمەن، پۈتۈن مەسئۇلىيەتنى ئۈستۈمگە ئالىمەن.
مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولۇمنى توسمايمەن، ھەرگىز ئۇنداق
قىلمايمەن! مەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىم كېرەك. چۈنكى
مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈچۈن تالانتىمنى ئەڭ زور چەكتە جارى
قىلدۇرۇشۇم لازىم. مەن بۇ دۇنيانىڭ ماڭا ئايانچلىق كۆزلىرى
بىلەن بېقىشىنى كۈتۈپ تۇرماي، ئاۋازىمنى بۇ دۇنياغا ئېلىپ
كېلىشىم، ھازىردىن باشلاپ ھەرىكەت قىلىشىم كېرەك. مەن
ھەر قانچە قۇلايلىق بولسىمۇ كۈتۈپ تۇرمايمەن، ھەر قانچە
ئادەمنىڭ كۆڭلىگە ياقمايدىغان نەتىجە بولسىمۇ پەرۋا قىلماي،
ھەرىكىتىمنى باشلايمەن!

ئىنژېنېرنىڭ كۆز چاناقلىرى ياشقا تولدى، لەۋلىرىدە
تەبەسسۇم جىلۋىلەندى.

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولۇشى كېرەك، — دېدى ئىنژېنېر، —
ئەلۋەتتە شۇنداق بولۇشى كېرەك، كېۋىن. يەنىلا سىزدە ئۈمىد
باركەن! سىز كەلگەن يېرىڭىزگە قايتىپ بېرىپ، كۆپچىلىك
بىلەن بىرگە تالانتىڭىزنى تولۇق جارى قىلدۇرۇڭ! كۈچ -

قۇدرىتىڭىزدىن، ئەقىل - پاراسىتىڭىزدىن، ئارزۇ -
ئارمانلىرىڭىزدىن ئورتاق بەھرىمەن بولۇڭ. سىز بۇلارنى ئەمدى
بولدى دېگۈچە ئۇچرىغان ئادەملەرگە بېرىڭ. مەن سىزگە شۇنداق
ۋەدە بېرىمەنكى، سىز ھەممە نەرسەمنى خورىتىپ تۈگىتىپ
بولدۇم، سىز سەزگەن دەملىرىڭىزدە تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرگە
ئېرىشىسىز...

— كېۋىن، سىزنىڭ ئىستىقبالىڭىز چەكسىز، يوشۇرۇن
ئىقتىدارىڭىز ئادەتتىن تاشقىرى، تەڭرى ئالدىڭىزدىكى
بىردىنبىر توسالغۇنىڭ ئۆز ئاسارىتىڭىز ئىكەنلىكىنى
بىلىشىڭىزنى خالايدۇ.

سز بۇ دۇنيادا كىشلەرنىڭ: سەن ھېچنېمگە يارىمايسەن، دېگەنلىكىنى ھەمىشە ئاڭلايسىز.

- رېچارد M. دېۋس

7 - دەرس

سز ئۆزىڭىزگە خىيالىڭىزنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش پۇرسىتىنى قانداق بېرىسىز

سز: مەن يارىمايمەن، دېيىشىڭىز مۇمكىن. بۇ گەپنىڭ سىزگە تېپىپ بەرگەن ئاۋازىڭىز چىلىكى بارچە دۈشمەننىڭ تېپىپ بەرگەن ئاۋازىڭىز چىلىكىدەمۇ كۆپ بولىدۇ.

سز ھەمىشە شۇنداق دېيىشىڭىز مۇمكىن، شۇنداقمۇ؟ كىچىك چاغلىرىڭىزدا «مەن يارىمايمەن»، «قولۇمدىن ئىش كەلمەيدۇ» دەپ قىلغۇڭىز كەلمىگەن ئىشلاردىن، مەسىلەن، پالەك يېيىش، گال ئاغرىقى دورىسىنى ئىچىش، ئۆي ئىشلىرىنى قىلىش دېگەندەك ئىشلاردىن ئۆزىڭىزنى قاچۇرغان بولۇشىڭىز مۇمكىن.

سز ھېلىھەم شۇنداق قىلامسىز؟ ئۆتكەن بەش - ئون يىلىدا بۇ گەپنى تەكرارلاپ يۈرۈپ نۇرغۇن غەنىمەت ۋە پۇرسەتلەرنى قولدىن بېرىپ قويغان بولۇشىڭىز مۇمكىن.

ئەمما كېرەك يوق، بېشىڭىزنى قاشلاش ھاجەتسىز. ھەممىڭىزنىڭ خىجالت بولىدىغان، ئەخمىقانە ئىشلارنى قىلىپ سالغان چاغلىرىمىز بولغان، ئادەتتە بىز بۇنداق ئىشلارنىڭ ئاز بىر قىسمىنىلا تەن ئالىمىز، ئەمما سىزگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، بۇ ئۆتمۈشكە ئايلىنىشى لازىم. ئەمەلىيەتتە سىز بۇ دەرسنى

ئۆگىنىشتىن ئىلگىرى ئالدىنقى دەرسىدىن بىر ھەقىقەتنى: كۆز ئالدىڭىزدىكى بىر دەنەبىر چەكلىمىنىڭ ئۆزىڭىزگە سېلىنغان بويۇنتۇرۇق ئىكەنلىكىنى ئۆگىنىۋالغان ئىدىڭىز. بۇ دەرسىتە ئەمۇاي شىركىتىنىڭ لىدىرى رېچارد دېۋس ئۆزىنىڭ ئادەمگە ئىلھام بېغىشلايدىغان «ئىشىنىش» ناملىق كىتابى ئارقىلىق سىز بىلەن سىردىشىدۇ.

مۇبادا سىز «مەن يارىمايمەن» دېگەن ئاسارەتتىن قۇتۇلىشىڭىز، ئارزۇ - ئارمانلىرىڭىزنىڭ يۈكسەك پەللىسىگە يېتەلەيسىز. ئۆزىڭىزنىڭ يارايدىغانلىقىڭىزغا ئىشەنسىڭىزلا قىلالايدىغان ئىشىڭىز بولمايدۇ، ھەممە ئىشنى قىلالايسىز. ئەمما ئىش شۇنداق ئاددىيمۇ؟ ياق، ئىش ھەرگىز ئۇنداق ئاددىي ئەمەس. تۇرمۇشتا ئەرزىگۈدەك نەرسىلەرگە خالىغانچە ئېرىشكىلى بولمايدۇ. خوش، سىز ياراملىق ئادەم بولامسىز ياكى يارامسىز ئادەم بولامسىز؟ ئەگەر سىز ئىجتىھات بىلەن تىرىشىشىڭىز، غەيرەت ئۈستىگە غەيرەت قىلىشىڭىز ئۆزىڭىزنىڭ ياراملىق ئادەم بولۇشىنى مەڭگۈ بىلمەيسىز.

ئارىلىق قىسقا بولسا ئوق ئاسان تېگىدۇ، ئەمما بىز تۇرمۇشتا بۇرنىمىزنىڭ ئۇچىنىلا كۆرسەك بولمايدۇ. مەن دۇنيا تەۋرەنمەس قۇدرەتنىڭ ئۆز ئىرادىسىگە ئىشىنىدىغانلىقىغا، بۈيۈك نىشاننى كۆزلەشكەن ئىرادە باغلايدىغانلىقىغا ۋە خىيالىي ئىشەنچكە قەتئىي ئىنتىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.

«مەن يارىمايمەن» دېگەن بۇ سۆز ئىنتايىن زور قۇدرەتكە ئىگە بولغاچقا، رېئاللىقتا نۇرغۇن ئادەملەر بۇ سۆزنى ئىشلىتىدۇ. كۆپىنچە ئادەملەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، بۇ سۆز ئالاھىدە مۇھىم ئەھمىيەتكە ۋە ئەمەلىي ئىشلىتىش قىممىتىگە ئىگە. كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ بىرەر ئىش قىلالايدىغانلىقىغا ئىشەنمەس، شۇ ئىشنى جەزمەن قىلالايدۇ. بەزىلەر دۇنيادا ئەقلىدىن ئاداشقان ئادەملەرنى

ھېسابقا ئالمىغاندا روياپقا چىقارغىلى بولىدىغان ئىش بىلەن ھەقىقىي رېئاللىق ئوتتۇرىسىدىكى ئارىلىق ناھايىتى قىسقا دېيىشىدۇ. ئەمما مۇھىمى شۇكى، ئۇ جەزمەن ئۆزىنىڭ يارايدىغانلىقىغا ئىشىنىشى كېرەك. ئەمما شىركىتى تېز سۈرئەت بىلەن تەرەققىي قىلىپ، 500 مىڭ يەككە تىجارەتچىسى بار چوڭ شىركەتكە ئايلاندى. كىشىلەر ھەمىشە مەندىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىمغا ئىلھام بەرگەن كۆز قارىشىمنى سورىشىدۇ. ئۇلار ھامان بەزىلەرنىڭ قانداق قىلىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدىغانلىقىنى، ئەمما بەزىلەرنىڭ مەغلۇپ بولىدىغانلىقىنى بىلمەكچى بولۇشىدۇ. يەنە بەزىلەر خۇددى ياۋ ئۈستىدىن نۇسرەت قازىنىدىغان ئەڭگۈشتەرم باردەك؛ نېمە ئۈچۈن بەزىلەرنىڭ سودا - سېتىق ئىشلىرىدا نەتىجە يارىتىپ، بەزىلەرنىڭ سودا - سېتىق ئىشلىرىدىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىشقا مەجبۇر بولغانلىقىنى چۈشەندۈرۈش ئىقتىدارىم باردەك، ئىلھاملاندۇرۇش جەھەتتە قانداقتۇر بىر «سىر» لىرىم بارلىقىنى بىلمەكچى بولۇشىدۇ. مېنىڭ ئۇلارنى ئۈمىدسىزلەندۈرگۈم بولمىسىمۇ، ئەمما ئۇلارنى مۇۋەپپەقىيەت قازاندۇرغۇدەك ھۈنۈرىم يوق. مەن كىشىلەرنى ئىلھاملاندۇرۇش جەھەتتە كىشىلەردىن كۆپ نەرسە بىلمەيمەن. ئەمما ئۆزگەرمەس بىر ئېتىقادىم بار: سەن پەقەت ئۆزۈڭنىڭ يارايدىغانلىقىغا ئىشەنسەڭلا، ئويلىغان ئىشىڭنى روياپقا چىقىرايسەن، دېگەن ئەقىدىنىڭ قولى مەن.

مېنىڭ كىچىك چاغلىرىمدىن تارتىپلا ئىگىلىك يارىتىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمەن دەيدىغان بىر نىيەتم بار ئىدى. خۇددى كىشىلەر ھازىر دەۋاتقاندا بۇ «مېنىڭ ئۈسۈلۈم» ئىدى. مەن ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزۈشكۈم ئانچە پەرۋا قىلىپ كەتمىدىم، سەيلى - ساياھەت قىلىشقا ياكى گولفى توپ مۇسابىقىسىدە چېمپىيون بولۇشقىمۇ كۆڭۈل بۆلۈپ كەتمىدىم، شتاتلىق قانۇن چىقىرىش مەھكىمىسىنىڭ، شتاتلىق پارلامېنتىنىڭ مۇھىم

ئىرىيى بولۇشنى تېخىمۇ خىيالىمغا كەلتۈرمىدىم. توغرا، مەن يۇقىرىدا دەپ ئۆتكەن ئىشلارنى قوغلاشسام خاتا بولمايتتى، ئۇلار ناھايىتى ياخشى نىشان ئىدى. ئەمما ئۇ چاغلاردا ئۇ ئىشلارنىڭ ماڭا نىسبەتەن ھېچقانداق جەلپ قىلىش كۈچى يوق ئىدى. مېنىڭ نىشانىم ئۆز كەسپىمدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئىدى، يەنە كېلىپ مەن ئۆز كەسپىدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايدىغانلىقىمغا، مەن تۇرغۇزغان نىشان قانداق نىشان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئاخىرقى نەتىجىسى شۇ نىشان بىلەن كۆپ پەزىلەتمەيدىغانلىقىغا ئىشىنىتتىم. كىشىلىك پەلسەپىدىكى «مەن يارايمەن» دېگەن بۇ سۆز يالغۇز سودا - سېتىق ئىشلىرىمغا قارىتىلغان ئەمەس، شۇنداقلا سىياسىي، مائارىپ، دىن، تەنتەربىيە، سەنئەت قاتارلىق ساھەلەرگە قارىتىلغانمۇ ئەمەس. بۇ خىل كۆز قاراش مەيلى قانچىلىك كۆپ نەتىجىلەر ئىچىدە بولسۇن، پەقەت ئادەتتىكى بىر پاكىت بولىدۇ، خالاس. مەيلى سىز دوكتورلۇق ئۇنۋانىغا مۇيەسسەر بولۇڭ، بىر مىليون ئامېرىكا دوللىرى تېپىڭ، بەش يۇلتۇزلۇق گېنېرال بولۇڭ ياكى چېرچىلىنىڭ ئات بەيگىسىدە ئۇتۇپ چىقىڭ، نىشان، ئىشەنچ ۋە تىرىششنىڭ بىرىكىشىنى ئۇلارغا تەتبىقلاشقا بولىدۇ.

مەن قىرىق نەچچە يىللىق ھاياتىمنى ئەسلىگەن دەملىرىمدە ئادەم پەقەت ئۆزىگە ئىشەنگەندىلا زور قىممەت ياراتقىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىدىم. مەن ھاياتىمنىڭ كۆپ چاغلىرىنى جى ۋان ئاندېر بىلەن بىرگە ئۆتكۈزدۈم. بىز 1959 - يىلى ئەمما شىركىتىنى قۇردۇق. بىز بۇ شىركەتنى قۇرۇشتىن ئىلگىرى ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇۋاتاتتۇق، بۇ چاغدا بىز كىشىلىك ھايات قاراشلىرى ئۈستىدە ئىزدەنگەندۇق، «مەن يارايمەن» دېگەن ئىدىيىۋى ئاساسنى تۇرغۇزۇپ بولغانىدۇق. بۇ ئادەمنى چوڭقۇر ئويلىنىدىغان ھەم ئىلھاملاندۇرىدىغان ئىش ئىدى.

2 - دۇنيا ئۇرۇشى ئاياغلاشقاندىن كېيىن جى بىلەن

ئىككىمىز يۇرتقا قايتتۇق. بىز كەلگۈسىدە ئاۋىئاتسىيە كەسپىنىڭ قىزىق كەسىپ بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىتتۇق. شۇنىڭ بىلەن بىز ھەر بىر ئايروپىلان ئىسكىلاتىنىڭ ئايروپىلان بىلەن تولۇپ كەتكەنلىكىنى، مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان ئادەملەرنىڭ ئايروپىلان ھەيدەشنى - ئۇچۇشنى ئۆگىنىۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلاتتۇق. شۇڭا بىز ئاۋىئاتسىيە كەسپىگە كىرىشنى تولىمۇ ئارزۇ قىلدۇق. ئۇ چاغدا ئىككىمىزنىڭ بىر نەچچە يۈز دوللار پۇلىمىز بار ئىدى، بىز كىچىك بىر ئايروپىلاننى ئىجارىگە ئېلىپ، بىر ئاۋىئاتسىيە مەكتىپى ئاچماقچى بولدۇق. ئەمما ھەر ئىككىمىز ئايروپىلان ھەيدەشنى بىلمەيتتۇق. لېكىن بىز بۇنىڭلىق بىلەن بولدى قىلماي، تەجرىبىلىك بىر ئۇچقۇچىنى ئۇچۇش ئىلمىدىن دەرس ئۆتۈپ بېرىشكە تەكلىپ قىلدۇق. شۇنىڭ بىلەن بىز دەرسلىكلىرىمىزنى ئوقۇغۇچىلارغا سېتىشقا باشلىدۇق. بىز ئۇچقۇچىلار كەسپىي تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىشنى قارار قىلغان ئىكەنمىز، قىزغىنلىقىمىزنى ھەرقانداق ئىش بوشاشتۇرالمىتتى، ئۇچالماسلىقتەك بۇنداق كىچىككىنە ئىشنىمۇ ئىرادىمىزنى ئۆزگەرتەلمەيتتى.

ئەمما بىز يەنە بىر ئاۋازىگەرچىلىككە يولۇقتۇق - ئوقۇغۇچىلار مەكتىپىمىزگە كېلىپ تىزىمغا ئالدۇرۇشقا باشلىغانىدى، ئوقۇتقۇچىمۇ كەلگەنىدى. كىچىك ئايروپورتتىكى ئايروپىلاننىڭ ئۇچۇش - چۈشۈش يولى تېخى پۈتمىگەنىدى. ئۇزۇنغا ۋە توغرىسىغا كەتكەن تارام - تارام پاتقاق، توپىلىق يولدىن باشقا يول يوق ئىدى. ئەمما بىزدە شۇ ئان يېڭى بىر ئەقىل پەيدا بولدى. ئايروپورتنىڭ يېنىدا بىر ئۆستەڭ بار ئىدى. بىز لەيلىمە باكلارنى سېتىۋېلىپ لەيلىمە پىرىستان ياسىدۇق. شۇنىڭ بىلەن ئايروپىلان سۇ ئۈستىدە ئۇچۇپ، سۇ ئۈستىگە قوندىغان بولدى.

ئايروپىلاننىڭ ۋاقىتلىق ئۇچۇش - چۈشۈش يولىدا كىچىك

بولسىمۇ بىر ئىشخانىمىز بولۇشى كېرەك ئىدى. ئەمما ئوقۇغۇچىلار مەكتەپ پۈتكۈزۈشكە ئاز قالغانغا قەدەر ئىشخانا پۈتمىدى. ئىشخاننىڭ ئېچىش قىلىش كېرەك ئىدى. شۇنىڭ بىلەن بىز بىر دېھقاندىن چوڭ بىر قەپەسنى ئارىيەت ئېلىپ، ئايروپىلاننىڭ ئۇچۇش - چۈشۈش يولىنىڭ بويىغا قويۇپ قويدۇق. قەپەسنى ئاقارتىپ، قەپەسنىڭ ئىشىكىگە قۇلۇپ سېلىپ قويدۇق ۋە «قۇندۇز ئۇچقۇچىلار مەكتىپى» دېگەن خەت يېزىلغان ۋىۋىسكىنى تىكلەپ قويدۇق. بىز بۇرۇن ئاۋىئاتسىيە كەسپىگە كىرىشنى پىلانلىغان ئىدۇق، ئەمدى بولسا كەسپىنىڭ بوسۇغىسىدىن ئاتلاپ كىردۇق.

ھېكايىمىزنىڭ ئاخىرىنى سۆزلىسەك، ئىشىمىز ئىنتايىن مۇۋەپپەقىيەتلىك، كىرىمۇ كۆڭۈلدىكىدەك بولدى. بىز كېيىن يەنە ئون نەچچە ئايروپىلان سېتىۋالدۇق. ناھايەت، بىزنىڭ ئاۋىئاتسىيە شىركىتىمىز بازاردىكى ئەڭ چوڭ شىركەت بولۇپ قالدى. بىز دەسلەپتىلا ئۆزىمىزنىڭ يارايدىغانلىقىمىزنى، بۇ ئىشنى جەزمەن باشقا ئېلىپ چىقىدىغانلىقىمىزنى سەزگەچكە، ئاخىر مۇۋەپپەقىيەت قازاندۇق. دەسلەپتە بەزى توسالغۇلارغا يولۇقتۇق، مۇبادا بىز پىلانمىزنى پەرۋاسىزلاپچە يولغا قويغان، ئۆزىمىزگە ئىشەنمىگەن، بىردەم دېمىمىزنى ئېلىۋالايلى دەپ باھانە كۆرسەتكەن ياكى بۇ ئىشتىن بىراقلا ۋاز كەچكەن بولساق، تۇنجى ئايروپىلاننى مەڭگۈ ئۇچۇرالمىغان، «قۇندۇز ئۇچقۇچىلار مەكتىپى» نى ئاچالمىغان بولاتتۇق.

بۇ ھېكايە بىر مۇھىم مەسىلىنى چۈشەندۈرىدۇ: مۇبادا سەن سىناپ كۆرمەيدىكەن سەن ياكى تىرىشمايدىكەن سەن، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايسەن.

دېمەك، ئىش بۇنداق ئاددىي بولغىنى بىلەن نۇرغۇن ئادەملەر بۇ نۇقتىغا سەل قارايدۇ. مۇبادا بىزمۇ ئەينى چاغدا ئاتالمىش «مۇۋاپىق ئانالىز قىلىش» قا قۇلاق سالغان، بىز ئاچقان

ئۇچقۇچىلار مەكتىپىنى «ئۇچار گىلەم» دەپ قارىغان بولساق، ھەرگىز سىناپ كۆرمەيتتۇق. بۇ ئىشقا تۇتۇش قىلىشتىن ۋاز كەچكەن بولاتتۇق. ھازىرغىچە بۇ ئىش بىزنىڭ قولىمىزدىن كەلمەيتتى. بۇ ئىشنى جەزمەن قىلالمايمىز، دەپ يۈرگەن بولاتتۇق. لېكىن بىز تۇتۇش قىلغان ئىش مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى. چۈنكى بىز ئۆزىمىزنىڭ يارايدىغانلىقىمىزغا ئىشىنىشىمىز بىلەن تەڭ يەنە تىرىشىپ سىناپ كۆردۇق.

بىز كېيىن يەنە يېمەك - ئىچمەك كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىپ بېقىشنى قارار قىلدۇق. ئەمما بىزنىڭ بۇ كەسپتىنمۇ ھېچقانداق خەۋىرىمىز يوق ئىدى. راستىنى دېسەك، بۇ كەسپ بىز ئۈچۈن ناتونۇش كەسپ ئىدى. بىز كالىفورنىيە شتاتىغا باردۇق، بىز ئۇ يەردە ئۆمرىمىزدە تۇنجى قېتىم ماشىنا ئۈستىدىكى تاماقخانىنى كۆردۇق. ئەمما گراندى دەرياسى بويىدا ئۇنداق ياخشى نەرسە يوق ئىدى. بىز يۇرتىمىزدىمۇ ئاشۇنداق ئاشخانا ئاچساق بولىدىكەن، دېگەن نىيەتكە كەلدۇق ۋە بۇ ئىشنىمۇ سىناپ باقماقچى بولدۇق. شۇنىڭ بىلەن بىز تاختاي بىلەن قۇراشتۇرۇلغان بىر ئۆيىنى سېتىۋالدۇق، ئۆيىنىڭ ئىچىگە بىر ئادەم پاتقۇدەك بىر ئاشخانا سالدۇرۇپ، ئىشىنىمۇ باشلىۋالدۇق، ئەمما بىز ئىش باشلىغان ئاخشىمى ئېلېكتىر ئېنېرگىيە شىركىتى بىزگە توك تارتىپ بەرمىدى. بۇ ئىش بىزنى جىددىيلەشتۈرۈپ قويغان بولسىمۇ، شۇ زامان بىر گېنېراتورنى ئارىيەت ئېلىپ، بۇ پاكىز ھەم تار ئۆيگە جايلاشتۇردۇق. خىرە - شىرە توك يورۇقىدا ئىشىمىزنى ئۆز قەرەلىدە باشلىۋالدۇق.

بىز بۇ كىچىك تاماقخانىدا كۆپ پۇل تاپالماساقمۇ، ئەمما نۇرغۇن كۆڭۈللۈك تەۋەككۈلچىلىك قىلدۇق. جى تاماق ئەتتى، مەن كۈتكۈچىلىك قىلدىم. ئەتىسى بىز ئورنىمىزنى ئالماشتۇردۇق. پۇل تېپىپ جان باقماق ئىشنى قۇرۇق گەپ

سېتىپ يۈرمەي، ۋاقىتىنى بىھۇدە ئۆتكۈزۈۋەتمەي پۈتۈن نىيىتى بىلەن قىلىشى كېرەك. مۇبادا كۆزىمىز قورققان، تۈرلۈك توسالغۇلارنى ئويلىغان، جاپا - مۇشەققەتتىن باش تارتقان بولساق، ئاشخانىمىزنىڭ تىجارىتىنىڭ قانداق بولۇشىنى ھەرگىز بىلمەيتتۇق.

بۇلار نېمىنى چۈشەندۈرىدۇ؟ بۇلار خىيالىنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇشنى چۈشەندۈرىدۇ! مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈچۈن ئەمەلىي پۇرسەت يارىتىپ بېرىدۇ!

سىز سىناپ كۆرمىسىڭىز قانداق مۇۋەپپەقىيەت قازىنسىز؟ ئۇرۇش قىلىشقا جۈرئەت قىلمىسىڭىز قانداق غەلبە قىلىسىز؟ قۇرۇق خىيال سۈرمەسلىك، ئالا كۆڭۈللۈك قىلماسلىق، مۆجىزە يارىلىشىنى كۈتۈپ تۇرماسلىق ۋە ئۇلارغا ھەرگىز پۇرسەت بەرمەسلىك كېرەك. مۇبادا بىز بۇلارغا پۇرسەت بەرسەك تۇرمۇشىمىز نەقەدەر ئېچىنىشلىق ھالغا چۈشۈپ قالىدۇ - ھە؟! بۇ خۇددى ئۇچقۇن لاۋۇلداپ جۇلالىنىۋاتقان گۈلخانغا ئايلىنالمىغاندەك بىر ئىش بولىدۇ. كۆپچىلىككە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا نورمىدىن سىرت كىرىمگە ئېرىشىش، ئۆزىنىڭ سودا - سېتىقىنى قىلىش نەقەدەر ياخشى ئىش - ھە! بۇنداق تۇرمۇشنى قانچىلىغان ئادەملەر خىيال قىلىدۇ - ھە! شۇ ۋەجىدىن ئەمۋاي شىركىتىمىزنىڭ تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ روناق تاپتى.

يەنە ناھايىتى كۆپ ئوي - خىياللار بار: كىشىلەر خىيال سۈرۈشكە خۇشتار بولىدۇ - يۇ، ئەمما سۈرگەن خىياللىرىنى سىناپ كۆرۈشكە جۈرئەت قىلمايدۇ. «مەن يارىمايمەن» دەپ، ئۆزىنىڭ تىرىشچانلىقى ۋە ھەرىكىتى ئارقىلىق خىيالىنى رېئاللىققا ئايلاندۇرايلىغانلىقىغا ئىشەنمەيدۇ. مانا بۇلار ئەمەلىيەتتە كىشىلەرنىڭ مەغلۇپ بولۇشتىن قاتتىق قورقىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

كىشىلەرنىڭ تۈرلۈك ئوي - خىيال سۈرۈشىدىن باشقا يەنە قىلىدىغان ئېشى بار - كىشىلەر سىناپ كۆرۈشى كېرەك. خوش، سىز قۇرۇق گەپ ساتماي ئىشىڭىزنى باشلاڭ! سىز ئۆزىڭىزنىڭ بىر پارچە نەپىس رەسىمىنى سىزلايدىغان - سىزلايدىغانلىقىڭىزنى، كۆڭۈلدىكىدەك بىر سودىنى قىلالايدىغان - قىلالايدىغانلىقىڭىزنى، بىر دانە چاڭ - توزان سۈمۈرگۈچىنى ساتالايدىغان - ساتالايدىغانلىقىڭىزنى، بىر ئىلمىي ئۇنۋانغا ئېرىشەلەيدىغان - ئېرىشەلمەيدىغانلىقىڭىزنى، سايلامدا ئۆتۈپ چىقالايدىغان - چىقالايدىغانلىقىڭىزنى، تەسىرلىك بىر مەيدان نۇتۇق سۆزلىيەلەيدىغان - سۆزلىيەلمەيدىغانلىقىڭىزنى، مۇسابىقىدە ئۇتالايدىغان - ئۇتالمايدىغانلىقىڭىزنى، قىزلارنىڭ كۆڭلىنى ئالالايدىغان - ئالالمايدىغانلىقىڭىزنى، ياخشى بىر كىتاب يازالايدىغان - يازالمايدىغانلىقىڭىزنى، تورت - پېچىنلەرنى تەملىك پىشۇرالايدىغان - پىشۇرالمىدىغانلىقىڭىزنى، كۆركەم بىر ئىمارەت سالالايدىغان - سالالمىدىغانلىقىڭىزنى قانداق بىلىسىز؟ شۇنىڭ ئۈچۈن سىز سىناپ كۆرۈشىڭىز كېرەك!

جى بىلەن ئىككىمىزنىڭ ئەينى چاغلاردىكى كەچۈرمىشلىرىمىز مۇشۇنداق كىشىلىك ھايات پوزىتسىيىسىگە كۈچلۈك تەسىر قالدۇرغان. مەن ئاشۇ چاغلاردىكى ئىشلارنى ئويلىسام، ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى ئويلىماي قارىسىغا ئىش قىلغانلىقىمنى ھېس قىلمەن. ئەمما بىز ھەقىقەتەن يېڭى نەرسىلەرنى سىناپ كۆرۈشنى تولىمۇ ئارزۇ قىلاتتۇق، جەزمەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايدىغانلىقىمىزغا قاتتىق ئىشىنەتتۇق. بىز «مەن يارايمەن» دېگەن خىيالىي ئالەمدە پەرۋاز قىلاتتۇق، ئادەتتە ھەقىقەتەن مۇۋەپپەقىيەت قازىناتتۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن سىز ئۆزىڭىزنىڭ يارايدىغان - يارمايدىغانلىقىڭىزنى بىلىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن سىناپ كۆرۈڭ.

بىز توي قىلىشتىن ئىلگىرى بىر كىتاب ئوقۇغانىدۇق. ئاپتور كىتابىدا كارب دېڭىزنى ئايلىنىپ چىققانلىقىنى يازغانىدى. كىتابتا دېڭىز قاتنىشىدىكى تۈرلۈك خېيىمخەتەر ناھايىتى جانلىق تەسۋىرلەنگەنىدى. بىز بۇ كىتابنىڭ ئىلھامى بىلەن دېڭىز سەپىرىگە چىقىشقا، خېيىمخەتەرلەرگە تەۋەككۈل قىلىشقا تەرەددۈتلەندۇق. بىز نەچچە ۋاقىتتىن بېرى بېرىلىپ، جاپالىق ئىشلىدىق. ئەمدى دەم ئالايلى دەپ ئويلاپ كونتېكوت شتاتىدىن ئۇزۇنلۇقى 38 چى كېلىدىغان بىر كونا يەلكەنلىك پاراخوت سېتىۋېلىپ، خەتەرلىك دېڭىز سەپىرىگە چىقىش ئۈچۈن تەييارلاندىق. بىز ئامېرىكىنىڭ شەرقىي دېڭىز قىرغىقىنى بويلاپ فىلورىدا شتاتىغا بېرىپ، ئاندىن كۇبا بىلەن كارب دېڭىزىدىن ئۆتۈپ، ئارال دۆلەتلىرىنىڭ مەنزىرىسىنى تاماشا قىلىپ، ئاخىر جەنۇبىي ئامېرىكىغا بارماقچى بولدۇق. بىز قانغۇدەك تاماشا قىلماقچى بولدۇق، ئەمما ھېچقايسىمىز دېڭىز سەپىرى قىلىپ باقمىغاچقا بۇ جەھەتتە تەجرىبىمىز يوق ئىدى. بۇ بىز ئۈچۈن بىر قىيىن مەسىلە ئىدى.

شۇنىڭ بىلەن بىز مېچىگان شتاتىنىڭ ھېلاندى دېگەن يېرىدىن پاراخوت ھەيدەشنى بىلىدىغان بىر ئادەمنى تەكلىپ قىلدۇق.

— نېمىدەپ مېنى ياردەمگە تەكلىپ قىلىسىلەر؟ — دەپ سورىدى ئۇ.

مەن ئۇنىڭغا جەنۇبىي ئامېرىكىغا بارىدىغانلىقىمىزنى دېۋىدىم ئۇ ھوشىدىن كەتكىلى تاس قالدى. ئەمما بىزنىڭ پاراخوت ھەيدەپلەيدىغانلىقىمىزغا ئىشەنچىمىز بار ئىدى.

بىز پاراخوتنى ئالغاندىن كېيىن بىر قانچە سائەت دەرس ئاڭلاپلا، بىر قولىمىزدا كىتاب، بىر قولىمىزدا پاراخوتنىڭ رولىنى تۇتۇپ يولغا چىقتۇق. ئەمما ئۇزۇن يۈرمەيلا يولدىن ئادىشىپ قالدۇق، يېڭى جېرسى شتاتىغا كەلگەندە تېخىمۇ ئېزىپ

قېلىپ، نېمە قىلارمىزنى بىلەلمەيلا قالدۇق، ھەتتا دېڭىز قىرغىقىدىكى مۇھاپىزەتچىلەرمۇ بىزنى تاپالمىدى. ئەسلىدە بىز كېچىدە ئىككى دەريا ئوتتۇرىسىدىكى ئېغىزدىن خاتا ئۆتۈپ، بىر سازلىققا كېلىپ قاپتىمىز. مۇھاپىزەتچىلەر بىزنى بىر كۈن ئىزدەپ تاپتى. ئۇلار بىزنىڭ بۇنداق تېپىز ھەم تار سۇ ساھىلىغا كېلىپ قالغانلىقىمىزغا ئىشەنمەيلا قالدى.

— بۇرۇن بۇنچە چوڭ پاراخوت بۇ يەرگە ھەرگىز كېلىپ باققان ئەمەس، — دېدى ئۇلار.

ئۇلار ئارغامچا بىلەن پاراخوتنى سازلىقتىن سۆرەپ دېڭىزغا ئەكىردى.

پاراخوتىمىز بەك كونا بولغاچقا، پات - پاتلا پاراخوت ئىچىگە سۇ كىرىپ كېتەتتى. شۇڭا بىز يول بويى سۇ پومپىسىنى ئىشلىتىپ، ئاخىرى فىلورىداغا يېتىپ كەلدۇق. سائەتنى ئەتىگەن سائەت ئۈچكە توغرىلاپ قويدۇق، سائەت جىرىڭلىشى بىلەنلا ئورنىمىزدىن تۇرۇپ سۇ پومپىسىنى ئېلىۋەتتۇق. مۇبادا بىز سائەت بەشكىچە ئورنىمىزدىن تۇرمىساق، ئېلىۋېتىشىمىزگە توغرا كېلەتتى. بىز ھاۋايغا كەلگەندىن كېيىن ئەھۋال ياخشىلاندى، ئاۋازىگەرچىلىكمۇ بولمىدى. شۇنىڭ بىلەن بىز يەنە كۇبانىڭ شىمالىي دېڭىز قىرغىقىغا قاراپ يۈردۇق. ئەمما كەچ كىرىشى بىلەنلا يەلكەنلىك پاراخوت بىردىنلا 1500 مېتىر چوڭقۇرلۇقتىكى دېڭىزغا چۆكۈشكە باشلىدى. بۇ چاغدا بىزنىڭ دېڭىز قىرغىقىغا يېتىپ بېرىشىمىزغا ئون نەچچە دېڭىز مىللىلا قالغانىدى!

كۆزىمىزگە تۇنجى بولۇپ گوللاندىيىنىڭ چوڭ بىر پاراخوتى كۆرۈندى. بىز ئەسلىدە بۇ يەردە ھېكايىمىزنى كۆڭۈللۈك ئاخىرلاشتۇرساق بولاتتى، چۈنكى جى بىلەن ئىككىمىز گوللاندىيىلىكنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدۇق. ئەمما پاراخوتتىكىلەرنىڭ بىزنى ئېلىپ كەتكۈسى يوق ئىدى. ئۇلار كۇبانىڭ كونا، ۋەيرانە

بىر پاراخوتىنىڭ خەتەرگە ئۇچرىغانلىقىنى سىمىسىز تېلېگرامما ئارقىلىق تېلېگرامما يوللىغاندىن كېيىن يۈرۈپ كەتتى. بىر سائەتتىن كېيىن ئامېرىكىنىڭ جىددىي قۇتقۇزۇش پاراخوتى يېڭى ئورلىئاندىن كېلىپ بىزنى پاراخوتقا ئېلىپ چىقتى. پاراخوت پوئېرتو - رېكو ئارىلىغا كەلگەندە ئۇلار بىزنى پاراخوتتىن چۈشۈرۈۋەتتى.

خوش، بىز دېڭىز سەپىرىدىن ۋاز كېچىپ، ئۆيىمىزگە قايتىپ كەتتۇقمۇ؟

توغرا، بىزنىڭ پوئېرتو - رېكوغا بېرىش پىلانىمىز يوق ئىدى. مېچىگان شتاتىدىكى ئاتا - ئانىمىز: «ھەي، ئۇ ئىككى بالىنىڭ ئۆيگە قايتىپ كېلىدىغان ۋاقتى بولۇپ قالدى!» دېيىشى مۇمكىن ئىدى. ئەمما بىزنىڭ ئۆيگە قايتىپ كېتىشىمىز خىيالىمىزغىمۇ كەلمىگەندى. شۇنىڭ بىلەن بىز بىر سۇغۇرتا شىركىتىگە پۇلنى ئەۋەتىپ بېرىدىغان جاينىڭ ئادىرسىنى دەپ بېرىپ، سەپىرىمىزنى يەنە داۋاملاشتۇردۇق. بىز كارب دېڭىزدىن ئۆتۈپ، جەنۇبىي ئامېرىكىدىكى ھەممە دەلەتكە باردۇق، ئاخىر پىلانىمىز بويىچە مېچىگان شتاتىغا قايتىپ كەلدۇق.

بىزنىڭ ئۇ قېتىمقى سەپىرىمىز جاھان كۆرۈپ نەزەر دائىرىمىزنى كېڭەيتەيلى دەپلا قىلغان بىر قېتىملىق سەپەر ئىدى. ئەمما بۇ مېنىڭ ئېتىقادىمنى چىڭىتتى: مەن سودا ساھەسىدە 30 يىل چېنىققان بولساممۇ، ھېچ نەرسە ئېتىقادىمنى تەۋرىتەلمىدى.

نېمە ئۈچۈن شۇنچە كۆپ ئادەملەر ئۆزلىرىنىڭ خىيال ئۇچقۇنلىرىنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ؟ مېنىڭچە بۇنىڭدىكى ئەڭ چوڭ سەۋەب باشقىلارنىڭ سەلبىي پوزىتسىيىسىدىن بولسا كېرەك. ئۇلار دۈشمەن ئەمەس، دوستلار بولۇشى ھەتتا بىر ئائىلە كىشىلىرى بولۇشى مۇمكىن. مۇبادا ئۇلار راستتىنلا دۈشمەن بولسا، كۆپ رول ئوينىيالمايدۇ. چۈنكى بىز «ئۇلارنى

تىنچلاندۇرۇش» ئۈچۈن ئانچە كۆپ كۈچ سەرپ قىلمايمىز. ئەمما ئۇلار دوستلىرىمىز بولۇپ قالسا، ھەمىشە «ياق» دېسە، بىزنى مەسخىرە قىلىپ كۆلسە، ئەيىبلەسە، بۇنداق پاسسىپلىق قىزغىن ئوي - پىكىرىمىزگە سوغۇق سۇ سېپىدۇ.

دوستلار بىزنى ۋەيران قىلىۋېتەلەيدۇ!

بىر ئادەم يېڭى خىزمەتكە ئېرىشكەندە قاتتىق خۇشال بولۇپ، ھارغىن يۈرىكى شوخ سوقىدۇ، پۈتۈن ۋۇجۇدى ھاياتىي كۈچكە تولىدۇ، ئۆزىنى جۇشقۇن سېزىدۇ، پۇل تېپىش پۇرسىتىنى كۆرگەندەك بولىدۇ، نۇرغۇن ئىش قىلىدۇ، خىرىسقا يۈزلىنىدۇ، ئادەمنىڭ قەلبىنى لەرزىگە سالدىغان مەنزىرىلەرنى روياپقا چىقىرىش ئۈچۈن تىرىشىدۇ. ئەمما ئۇ مەسخىرە، كۈلكىگە قالىدۇ. كىشىلەر ئۇنى: «سەن يارمايسەن!» دەيدۇ ۋە ئۇنىڭدىن: «سېنىڭ قانچىلىك قىيىنچىلىقىڭ بار ئىدى؟» دەپ سوراۋىرىدۇ. يەنە ئۇنىڭغا: «سەن ھازىرقى كۈنۈڭگە شۈكۈر - قانائەت قىلىپ ياشا» دەپ نەسەھەت قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ تېخى بىرەر ئىشنى سەزمەي تۇرۇپلا قىزغىنلىقى سوۋۇپ كېتىدۇ. خۇددى چېقىلغاندىن قورققانداك ئۆزىنى چەتكە ئالىدۇ، تاياق يېگەن كۈچۈكتەك بېشىنى قاشلايدۇ، بارچە ئىشەنچسى بەربات بولىدۇ، بىكار تەلەپ قولۇم - قوشنىلارنىڭ مەسخىرىلىرى، گۇمانلىرى سىزنىڭ ئەمدىلەتنى قوزغالغان قۇدرىتىڭىزنى يوقىتىدۇ. بۇنداق دوستلارنىڭ سىزگە كەلتۈرگەن خەتىرى دۈشمەن كەلتۈرگەن خەتەردىن كۆپ بولىدۇ.

ياش ئائىلە ئايالى پوپايىكا توقۇش دەرسىنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن، ئۆزىمۇ پوپايىكا توقۇيالايدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ئۇ پوپايىكا توقۇشقا ئائىت كىتابتىن بىرنى تېپىپ، زىخ بىلەن يۇڭ يىپ تەييارلاپ، ئاددىي گۈل نۇسخىسىنى توقۇشنى باشلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ قەلب قەسرەدە ئۈمىد ئۇچقۇنلىرى چاقىنايدۇ، ھەر خىل چىرايلىق پەلەي، پوپايىكىلارنى كۆرگەندەك بولىدۇ. ئەمما

ئېرى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن: «خوتۇن، توقۇغان بۇ نەرسەڭلار تولىمۇ سەت. توقۇلۇپ قاپتۇ، بىر قانچە يىل ئۆتكەنسەڭلارمۇ ياخشى توقۇيالماسلىقىڭلار مۇمكىن» دەيدۇ. دېمەك، نۇرغۇن ئادەملەر ئىشنى مۇشۇنداق باشلاپ، يەنە ئىشتىن مۇشۇنداق ۋاز كېچىدۇ. ئېرى كۈلۈپ تۇرۇپ: «سەن ئۆزۈڭنى پوپايىكا توقۇيالايمەن دەمسەن، بۇ مۇمكىن ئەمەس سۆيۈملۈكۈم» دەيدۇ. تېخى ئېرى ئۆيدىن چىقىپ كەتمەستە ئايالى: «سىلنىڭ دېگەنلىرى يوللۇق» دەيدۇ - دە، ئۆزىنىڭ ئىشەنچسىنى يوقىتىدۇ.

شۇنى ئەستە تۇتۇشىڭىز كېرەككى، تەڭرى ياراتقان بۇ بوستانلىقتا ئاسان ئاڭلىغىلى بولىدىغان گەپ كىشىلەرنىڭ سىزگە: سەن ھېچنېمىگە يارمايسەن، دېگەن گەپىدۇر. نۇرغۇن ئادەملەر ھامان سىزگە: سەن نېمە ئىش قىل، قانچىلىك تىرىش، يېڭى شەيئىنى قانچىلىك سىناپ كۆر، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىي ئاخىر مەغلۇپ بولىسەن، دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز راستتىنلا «مەن يارمايدىكەنمەن» دېگەن تۇيغۇغا كېلىپ قالسىز. ئەمما سىز ئۇلارنىڭ گېپىگە قۇلاق سالماڭ! ئالىي مەكتەپلەردە ھەمىشە دەرسىن قاچىدىغان، ئىمتىھانلاردىن ئۆتەلمەيدىغان ئوقۇغۇچىلار سىزنىڭ ئىلمىي ئۇنۋان ئالالمىغانلىقىڭىزنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيدۇ. سودىغا ماھىر بولمىغان ئادەملەر سىزنىڭ سودا - سېتىق قىلالمايدىغانلىقىڭىزنى ئەڭ ياخشى تەسۋىرلەپ بېرىدۇ. مۇسابىقىگە قاتنىشىش سالاھىيىتى يوق ئادەملەر مۇسابىقىدە ئۇتالمىدىغانلىقىڭىزغا قايىل قىلدۇرىدۇ. شۇڭا سىز ئۇلارنىڭ گېپىگە قۇلاق سالماڭ! ئۆزىڭىزگە ئۆزىڭىزنىڭ ئوي - خىيالىڭىزنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش پۇرسىتى يارىتىپ بېرىڭ! سىز ئېرىڭىزنىڭ، دوستلىرىڭىزنىڭ ۋە خىزمەتداشلىرىڭىزنىڭ گېپى بىلەن ئىشەنچىڭىزنى يوقىتىپ قويماڭ، كۈن بويى ئۆزىنى تۆشەككە تاشلاپ ياتىدىغان، ھەر كۈنى

ئاخشىمى تېلېۋىزوردىن كۆز ئۈزمەيدىغان ئادەملەرگە تۇرمۇشىڭىز توغرىلىق گەپ قىلىشقا پۇرسەت بەرمەك. مۇبادا كۆڭۈل ئالسىڭىزدە خىيال گۈلخانلىرى جۇلالانسى تەڭرىگە رەھمەت ئېيتىڭ. كىشىلەر جۇلالانسى تۇتقان بۇ يالقۇننى ئۆچۈرۈۋەتمەسۇن!

ئاتام ئادەمنىڭ يوشۇرۇن كۈچىگە قاتتىق ئىشىنەتتى. مەن كىچىك چاغلاردا: «مەن ھېچنېمىگە يارىمايمەن!» دېسەم، ئاتام: «مەن يارىمايمەن» دەيتتى. ئۇ ئەزەلدىن مېنى ئۆيدىن قوغلاپ چىقىرىۋەتمىگەن بولسىمۇ، ئەمما مەن ئۇنىڭ گېپىنى ئۇنتۇپ قالمدىم. شۇنىڭ بىلەن مەن: «مەن يارىمايمەن» دېگەن گەپنى ئىككىنچى تىلغا ئالمايدىغان بولدۇم.

سىز ئۆزىڭىزنىڭ يارايدىغانلىقىڭىزغا ئىشىنىڭ، ئۆزىڭىزنىڭ راستتىنلا يارايدىغانلىقىڭىزنى بايقاڭ! سىناپ كۆرۈڭ! شۇنداق قىلىشىڭىز، نۇرغۇن كۆڭۈلدىكىدەك ئىشلارنىڭ ئالدىڭىزدا پەيدا بولىدىغانلىقىنى ھەيرانلىق بىلەن بايقايسىز.

بەلكىم سىز مۇكەممەل بولمىغان بىر دۇنيادا ياشاۋاتقان بولۇشىڭىز مۇمكىن، ئەمما دۇنيا سىزگە تامامەن ئىشكىنى تاقىۋالمايدۇ. — دوكتور ماسكېۋېل مارتىس

8 - دەرس

سىز پۇرسەتنى قانداق تۇتسىز

ئارىمىزدا نۇرغۇن پۇرسەتلەرنى قولدىن بەرمىگەن كىم بار؟ ئىقتىدارى ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان، كۆرۈش قۇۋۋىتى ياخشى، ئاق - قارىنى پەرق ئېتەلەيدىغان ئادەملەرمۇ بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس.

ئەجەبا سىز پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويغان چاغلاردا كۆزۈمنىڭ كۆرۈش قۇۋۋىتى ئاجىز بولغاچقا پۇرسەتنى ئېنىق كۆرەلمىگەندىم دەپ قارامسىز ياكى پۇرسەتنى ئېنىق كۆرگەن بولساممۇ، ئەمما ئۇنى تۇتۇۋالغۇدەك قۇدرىتىم يوق ئىدى، دەپ قارامسىز؟ سىز ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىشىڭىز ئەھۋالنىڭ سەل ئوخشىمايدىغانلىقىنى بايقايسىز، شۇنداقمۇ؟ پاكىت شۇكى، سىز چۈشمەكچى بولغان ئايروپىلان ئۇچۇش يولىدىن كۆتۈرۈلگەن بولسىمۇ، ئەمما سىز ھېلىمۇ ئايروپىلان كۈتۈش ئېغىزىدا ھاڭۋېقىپ تۇرغان گەپ! ئەھۋال خۇددى جورجى ئېللىوتنىڭ: «ھايات دەرياسىدىكى پارلاق چاغلار يېنىمىزدىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈپ كېتىدۇ، ئەمما بىزنىڭ كۆزىمىزگە كۆرۈنىدىغىنى شېغىل بىلەن قۇم بولىدۇ؛ پەرىشتىلەرمۇ زېمىنىغا چۈشۈپ بىزنى زىيارەت قىلىدۇ، لېكىن ئۇلار ئۇچۇپ كەتكەندىن كېيىن ئېسىمىز ئەسلىگە كېلىدۇ» دەپ يازغىنىدەك بولىدۇ.

ئەمدى سىز ئۆگىنىش ھاياتىڭىزدا ئۆگىنىشتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئەمەس، بەلكى ئۆگىنىشكە قانداق تەييارلىق قىلىشى، پۇرسەتنى ئەڭ زور چەك بىلەن تۇتۇشنى ياكى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن ئۆزىڭىزگە پۇرسەت يارىتىشنى تەمكىنلىك بىلەن ئويلىنىڭ. سىز پەقەت ئۆزىڭىزگە ئىشەنسىڭىز، ئاكتۇئال پىسخىك ھالەتنى ساقلىسىڭىز، پۇرسەت سىزنى جەزمەن مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرىدۇ.

مۇۋەپپەقىيەت ئۈستىدە توختالغاندا دوختۇر ماسكېۋېل مارتىستەك دەرىجىگە يېتىدىغانلار ناھايىتى ئاز. ئۇنىڭ سۆزلىگەن نۇتۇقلىرى، يازغان ماقالىلىرىنىڭ تەسىر كۈچى ئۇنىڭ پۈتكۈل تاشقى كېسەللىكلەر ئوپېراتسىيە جەھەتتىكى ئىقتىدارىدىن ئېشىپ چۈشكەن. ئۇنىڭ لاتاپەتلىك، تەملىك خىسلىتى «ئۆزلۈك ئوبرازى» دىن ئىبارەت بۇ مۇرەككەپ، چېگىش تېمىنى جانلىق، قىزىقارلىق تېمىغا ئايلاندۇرغان، كىشىلەرنى تۇرمۇشتا ئىپتىخار ۋە شادلىققا تولغان دەملەر بولىدىغانلىقىغا ئىشەندۈرگەن.

بىز تۆۋەندە ئۇنىڭ «ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ئىزدەش» دېگەن كىتابىدىكى بەش سىردىن ئورتاق بەھرىمەن بولايلى، شۇنىڭ بىلەن بىرگە يەنە ئۆزىمىزنى قوراللىنىدۇرۇپ، ھەر قانداق پۇرسەتنى كۈتۈۋېلىشقا تەييار تۇرايلى.

پۇرسەت دېگەن نېمە؟ ئۇ ئىشكىمىزنى قاچان چېكىدۇ؟ مۇبادا سىز پۇرسەتنى ئىشكىمىزنى چېكىدۇ دەپ بىر ئۆمۈر كۈتسىڭىزمۇ، ئۇ ئىشكىمىزنى چېكىدۇ. چۈنكى سىز دەل پۇرسەتنىڭ ئۆزى، سىز ئۆزىڭىزنى تەقدىر دەۋرۋازىسىغا باشلاپ بېرىپ، تەقدىر دەۋرۋازىسىنى چېكىڭ؛ ياخشى تەييارلىق قىلىپ، پۇرسەتنى تۇتۇڭ، خاسلىقىڭىزنى يېتىلدۈرۈپ، جاسارىتىڭىزنى ئورغۇتۇڭ؛ ئۆزلۈك ئوبرازىڭىزنى يارىتىپ، تولۇپ - تاشقان ھاياتى كۈچىڭىز بىلەن توختاۋسىز ئېشىپ بېرىۋاتقان «ئىززەت -

غۇرۇرىڭىز» غا ئەگىشىپ ئالغا ئىلگىرىلەڭ.

پۇرسەتنىڭ قاپلاش دائىرىسى ناھايىتى كەڭ بولىدۇ. بەزىلەر پۇرسەتنىڭ تەبىرىنى پەقەت بايلىق جەھەتتىلا چەكلەپ قويۇشى مۇمكىن. ئەمەلىيەتتە تۇرمۇشتىكى پۇرسەت بايلىق جەھەتتىكى پۇرسەتتىن كۆپ بولىدۇ. بەلكىم پۇرسەت ئادەمنى پاسسىپ ئارزۇ - ھەۋەسلەردىن ئازاد قىلىشى، ئادەمگە بېسىم ئاستىدىمۇ نورمال ياشاش شارائىتى يارىتىپ بېرىشى، ئادەمنى قۇرۇق شۆھرەتپەرەسلىككە، شەخسىيەتچىلىككە، ئەسەبىيلىككە ئېلىپ بېرىشى، سىزنى «ئارخېئولوگ» قا ئايلاندۇرۇشى مۇمكىن. سىز ئارخېئولوگ بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن جىددىيچىلىك ئىچىدە زىددىيەت بىلەن تولغان خارابىلەرنى توختىماي قېزىپ، ئۆزىڭىزنىڭ «ئوبرازى» نى قايتا يورۇقلۇققا چىقىرىسىز. شۇنداق بولغاندا ھامىنى بىر كۈنى ئىچكى دۇنيانىڭ تىنچلىنىپ تەسكىن تېپىپ، ئۆزگىرىشچان سان - سىپىرلار بىلەن تولغان، مۇقىم بولمىغان، ئاۋازىگەرچىلىكلەرنىڭ ئايغى ئۈزۈلمەيدىغان بۇ دۇنيادىن غەم يەپ يۈرمەيسىز.

مۇبادا سىز پۇرسەتكە نائىل بولالسىڭىز، ئۇ سىزگە ئىلھام بېرىدۇ، پائال نىشاننى تېپىشىڭىز ئۈچۈن قۇدرەت ئاتا قىلىدۇ. بىز ئۈزلۈكسىز ھالدا ئۆزىمىزنى تونۇش، ئۆزىمىزنىڭ ئىقتىدارىنى چۈشىنىش، ئەقىل - پاراسىتىمىزنىڭ ئىقتىدارىنى چۈشىنىشى ئەمەلگە ئاشۇرالايمىز. شۇڭا بىز پۇرسەتنى ئىگىلىشىمىز، تەپەككۈر قىلىشقا ماھىر بولۇپ، ئىدىيىمىزنى ئۈزلۈكسىز ئازاد قىلىپ، مول تەسەۋۋۇر كۈچىمىز بىلەن تېخىمۇ يۈكسەك پەللىگە ئۆرلەپ، بىز ياشاۋاتقان بۇ دۇنيادىكى ھېسسىيات گۈلخاننى يالقۇنچىتىپ، بەخت - ئىقبال نىشانىغا قاراپ ئاتلىنىشىمىز كېرەك.

— سىز پۇرسەت يارىتىڭ. ئىقتىدارىڭىزنى يېتىلدۈرۈپ، پۇرسەتنى تۇتۇڭ؛ كىرىمىنى پۇرسەتكە، مەغلۇبىيەتنى

مۇۋەپپەقىيەتكە، غەم - ئەندىشىنى ئۆزلۈكنى تىكلەشكە ئايلاندۇرۇڭ.

بۇنىڭ ئۈچۈن سىز نېمىگە تايىنىسىز؟ سىز كۆرگىلى بولمايدىغان، ئەمما سېھرىي قۇدرىتى غايەت زور قورالغا، ئۆزىڭىزنىڭ ياخشى تۇيغۇسىغا ۋە بەختلىك تۇرمۇشىنى يارىتىدىغان ئىرادىڭىزگە تايىنىڭ. ئۆزىڭىزنى قەدىرلىك، ئىقتىدارلىق ئادەم دەپ سېزىشىڭىز مۇمكىن. ئەمما بۇنداق تۇيغۇنى پەقەت ئۆزىڭىزگە ئۆزىڭىزلا ئاتا قىلغان بولىسىز.

ئەمما سىز كۈرەش قىلغاندىلا، جان تىكىپ ئېلىشقاندىلا ئاندىن ئۆزىڭىزنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىگە ئېرىشەلەيسىز، تەڭرى ئاتا قىلغان پۇرسەتكە مۇيەسسەر بولۇپ، تېخىمۇ كۆڭۈلدىكىدەك تۇرمۇشقا نائىل بولىسىز. سىز راستتىنلا مۇشۇنداق قىلىۋاتقان دەملىرىڭىزدە ئۆزىڭىزنى تۆۋەن چاغلىماي، ئۆزىڭىزگە ئىلھام، مەدەت بېرىڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز، ئىجادىيەت ئىقتىدارىڭىز بىلەن نەسەۋۋۇر ئىقتىدارىڭىزنى ئاشۇرالايسىز. ھەرگىزمۇ كىشىلەر نېمىدەر دەپ ئەنسىرىمەڭ، بېشىمغا ئويلىمىغان بالا - قازا چۈشەرمۇ دەپمۇ ۋايىم يېمەڭ.

ئېكسپېدىتسىيىچىلەر قانداق قىلىدۇ؟ ئۇلار پۇرسەتكە يۈزلىنىدىغان، تەۋەككۈل قىلىشنى راۋا كۆرىدىغان، خىرىستىن قورقمايدىغان، يېڭى ئېقىمنى ئىزدەيدىغان، تولۇپ - تاشقان ھاياتى كۈچى بىلەن يېڭىلىق يارىتىشقا جۈرئەت قىلىدىغان ئادەملەردۇر. مۇبادا 1492 - يىلى كولومبو ئۆزىگە: «دېڭىز قاتنىشىدا بوران - چاپقۇنغا ئۇچرىشىم مۇمكىن» ياكى «ئەڭ ياخشىسى دېڭىز سەپىرىگە چىقماي، بەلكىم قان زەھەرلىنىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قېلىشىم مۇمكىن» دېگەن بولسا، ئۇ يېڭى قۇرۇقلۇقنى بايقىيالارمىدى؟

قانداق ئادەم كەشپىياتچى بولىدۇ؟ باشقىلار كۆرەلمىگەن پۇرسەتنى كۆرەلەيدىغان، ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن روھنى

يارىتالايدىغان ئادەملەر كەشپىياتچىدۇر. مۇبادا توماس ئېدىسون باشقىلار كۆرەلمىگەن پۇرسەتنى كۆرەلمىگەن، تۇتالمىغان بولسا، بىز بۈگۈن ياشاۋاتقان بۇ دۇنيا قانداق بولۇپ كېتەر ئىدى؟

سىز بەخت - تەلىپىم ئوڭ كەلمىدى دەپ قاقشاپ يۈرمەي كۆزىڭىزنى يوغان ئېچىپ، سىز ئۈچۈن مەۋجۇت بولۇۋاتقان نۇرغۇن پۇرسەتلەرگە قاراڭ! سىزدە يېتەرسىزلىكنىڭ بولۇشى تۇرغان گەپ. مەيلى سىز كىم بولۇشىڭىزدىن قەتئىينەزەر پات - پات زەخمىگە ئۇچراپ تۇرىسىز! ئەمما سىزنىڭ پۇرسىتىڭىزمۇ بار، شۇڭا سىز ئۆزىڭىزنىڭ چەكسىز ئىجادىيەت ئىقتىدارىڭىزنى قېزىپ، توختاۋسىز ئىلگىرىلەڭ. مەلۇم مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا سىز كولومبو، ئېدىسون بولالايسىز. سىز ئىزدىنىڭ، ئىقرار قىلىڭ، ئىجاد قىلىڭ، ماسلىشىڭ.

سىزگە بۇ ھوقۇق - مەنپەئەتنى كىم بېرىدۇ؟ ئۆزىڭىز بېرىسىز، چۈنكى سىز ئۆزىڭىزنى ھۆرمەتلەيسىز.

پۇرسەت پەقەت باشقىلارنىڭلا بولمايدۇ

مەن نيۇ يورك بىلەن كاليفورنىيە ئارىلىقىدا قاتناپ ئون نەچچە يىل نۇتۇق سۆزلىدىم، نەچچە مىڭ ئادەم بىلەن سۆھبەتلەشتىم، سىرداشتىم، ئۇلارنىڭ غەم - ئەندىشىسىگە قۇلاق سالدىم. شۇڭا مەن نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ بۇ كىتابنى كۆرگەندە قانداق ئويىدا بولىدىغانلىقىنى ئالدىن پەرەز قىلالايمەن. — ئۇ ئاداشقا پۇرسەت كەلدى. ئەمما مېنىڭ تەلىپىم ئوڭدىن كەلمىدى.

— مېنىڭ بۇ جەھەتتە كەمچىلىكىم بولغاچقا، ئىش تېخى باشلانمايلا ئاياغلاشتى.

— مېنىڭ ئۇنداق ئىشلارنى قىلىش كارامىتىم يوق، مەن كىم؟ مەن ھېچنېمە ئەمەس!

مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىنى تۆۋەن چاغلاننىڭ ئىپادىسىدۇر. سىز بۇنداق پاسسىپ خىياللاردىن غالىب كېلىشىڭىز كېرەك، بولمىسا بۇنداق پاسسىپ خىيال كۆز ئالدىڭىزنى توسۇۋالىدۇ - دە، نىشاننى ئېنىق كۆرەلمەيسىز. سىز پۇرسەتنىڭ پەقەت باشقىلارغىلا نېسىپ بولمايدىغانلىقىنى، ئۆزىڭىزگىمۇ نېسىپ بولىدىغانلىقىنى بىلىشىڭىز، ئۇنى قۇل قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىشىڭىز كېرەك. مۇبادا ئۆسۈملۈك سۇغىرىلمىسا، قۇياش نۇرىدىن قورقسا قۇرۇپ ئۆلۈشى مۇمكىن. پۇرسەتمۇ دەل شۇنىڭ جۈملىسىدىندۇر! سىز پۇرسەتنى «تەشۋىشىڭىز» گە ئايلاندۇرۇۋالماڭ! پاسسىپ پوزىتسىيە بىلەن ئۇلارنى تېخىمۇ بوغۇپ قويماڭ.

بۈگۈنكى كۈندە مائارىپ ساھەسىنىڭ دىققەت - ئېتىبارىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى زېھنى ئاجىز بالىلارغا بۇرالدى. مەكتەپلەر، نۇرغۇن ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار ئوقۇتقۇچىلارنىڭ مەكتەپ، ئوقۇغۇچى ۋە ئاتا - ئانىلار بىلەن بولغان ئالاقىنى ياخشىلاشقا ياردەم بەردى، شۇنىڭ بىلەن زېھنى ئاجىز بالىلارغا بېرىلگەن پۇرسەت تېخىمۇ كۆپ بولدى. ئۇلار تېخىمۇ ياخشى تەربىيىگە، تېخنىكىغا ئىگە بولدى.

ئەمما چوڭ ئادەملەرنىڭمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق ئاجىزلىقى بولىدۇ. مۇبادا بىز كىچىك بالىلاردەك ياردەمگە مۇيەسسەر بولغان بولساق نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى - ھە! بىزگە بۇنداق ياردەم بولمىغانىكەن، رېئاللىقنى تۇتۇشىمىز، مەيلى قانداق پۇرسەت بولۇشتىن قەتئىينەزەر قولىدىن بەرمەي ئۇ پۇرسەتنى تۇتۇشىمىز كېرەك.

نۇرغۇن ئادەملەر تەڭرىدىن، ئۆزىدىن ئاغرىنىپ يۈرۈشىدۇ؛ كىشىلەرگە ھەسەت ئوقلىرىنى ياغدۇرىدۇ. جىمى نەرسىگە ئۆچمەنلىك نەزىرى بىلەن قارايدۇ. مۇبادا ئۇلار ھېلىننا كېلىنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلىغان بولسا: «ھېلىننا كېلىنى

مەجرۇھلۇق ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ، پۇرسەتنى تۇتۇپ، پارلاق نەتىجە يارىتىپتۇ، ئەمما بۇ بىر ئالاھىدە مىسال، خالاس» دېيىشى مۇمكىن.

ئەمما سىزگە شۇنى دېگۈم كېلىدۇ. نۇرغۇن ئادەملەر پۇرسەتنى تۇتۇپ غايەت زور نەتىجىلەرگە ئېرىشىپ، كىشىلەر ھەۋەس قىلىدىغان ئوبيېكتقا ئايلىنىدۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ مۇۋەپپەقىيەت يولى ھەرگىزمۇ ئوڭۇشلۇق بولغان ئەمەس.

تەتقىقاتچىلار مۇشۇ ئەسەردىكى 400 نەپەر زور مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەر-بابلارنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق مۇنداق يەكۈن چىقارغان: ئۇلارنىڭ تۆتتىن ئۈچ قىسمى ئەينى چاغلاردا ئىزتىراپقا، زەربىگە ئۇچرىغان بولسىمۇ، ئەمما مۇشكۈل، قىيىن شارائىتتا جاپالىق كۈرەش قىلىپ، ئىنسانلارغا ئۆزلىرىنىڭ تېگىشلىك ھەسسلىرىنى قوشۇپ، ئاخىر مۇۋەپپەقىيەت قازانغان. ئۇلار قارا قىسمەت بىلەن باتۇرلارچە كۈرەش قىلغان. بۇ نېمىدېگەن قايىل قىلارلىق سان - ھە! ئۇلارنىڭ ئىچىدە زېھنىنى يوقاتقان ئېدىسون بىلەن ئېلونا لوسوفلارمۇ بار ئىدى. ئۇلار مەجرۇھ بولسىمۇ، پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، مۇۋەپپەقىيەتنىڭ يۈكسەك پەللىسىگە چىققان.

پۇرسەتكە ئىشىكىڭىزنى ئۇلۇغ ئېچىڭ

پۇرسەت ئىشىك ئالدىڭىزغا ئۆزلۈكىدىن كەلمەيدۇ. ئەمما سىز پۇرسەتكە ئىشىكىڭىزنى تاقىۋالماڭ.

پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىمى سىرتتا قالدۇرۇپ قويىدىغان ئىشلار ھەمىشە كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ. شۇڭا، بىز بۇنداق خاھىشقا نىسبەتەن ھوشيارلىقىمىزنى ئۆستۈرۈشىمىز كېرەك. خوش، بىز بۇنى ھېكايە بىلەن چۈشەندۈرسەك تېخىمۇ ئېنىق بولىدىغاندەك تۇرىدۇ.

بىر دوختۇر ئىشىكىنى تاقىۋېلىپ پۇرسەتنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلىشىنى توسۇپ قويغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆسۈش، ئىلگىرىلەش ئىشىكىنىمۇ تاقاپ قويغان.

ئۇ بىر كەسپىي دوختۇر ئىدى، ئەمما ئۇ تېخىمۇ ئۆزلەش ئۈچۈن ھۆسن تۈزەش دوختۇرى بولۇشنى نىيەت قىلغان.

— مەن سىزنىڭ ئوپېراتسىيە قىلىشىڭىزنى كۆرۈپ باقسام بولامدۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ مەندىن.

— ئەتە، — دېدىم مەن، — ئەتە ئەتىگەن سائەت سەككىزدە كۆرسىڭىز بولامدۇ؟

مەن ئەتە «ئەتىگەن سائەت سەككىز» دە ئۇنى خۇشال قىلالايدىغان — قىلالايدىغانلىقىمنى جەزملەشتۈرەلمىسەممۇ، ئەمما ئۇنىڭ ئازراق خۇش بولىدىغانلىقىنى پەرەز قىلدىم. ئۇ يەنىلا بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى.

— مەن جەزمەن كېلىمەن، — دېدى ئۇ، — ئەتىگەن سائەت سەككىزدە چوقۇم كېلىمەن.

ئۇ دېگەندەك لەۋزىدە تۇرۇپ ئەتىگەن سائەت سەككىزدە كەلدى. ئۇ مېنىڭ ئوپېراتسىيە قىلىش تېخنىكامنى كۆرگەندىن كېيىن ئۆزىنىڭ ئېسىل تۇيغۇدا بولغانلىقىنى، ھەقىقەتەن كۆزى ئېچىلغانلىقىنى دېدى. ئۇ ماڭا شاگىرت بولۇش ئويى بارلىقىنى بىلدۈردى، مەنمۇ ئۇنى شاگىرتلىققا ئالدىغانلىقىمنى ئېيتتىم.

ئۇ بىر قانچە قېتىم كېلىپ مېنى ئاغزى — ئاغزىغا تەگمەي ماختاپ — تەرىپلىدى. چىراي ئوپېراتسىيەسى ئۇنى قاتتىق ھەيران قالدۇرغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ خۇددى گۆھەرگە ئېرىشكەندەك بولغانلىقىنى، بۇ پۇرسەتنىڭ ئاجايىپ غەنىمەت پۇرسەت ئىكەنلىكىنى، بۇ كەسپىنى ئۆگىنىۋالالسا ئۆزىنىڭمۇ چىراي ئوپېراتسىيەسى دوختۇرى بولۇپ قالىدىغانلىقىنى بايان قىلدى.

مەن ئۇنىڭ بۇنداق كۈچلۈك قىزغىنلىقىدىن قاتتىق خۇش

بولدۇم.

ئەمما ئۇ بىر كۈنى ئەتىگىنى كەلمىدى، ئىككىنچى كۈنى يەنە كەلمىدى، ئۇنىڭ ئورنى بوش قالدى. مەن بىر قانچە كۈندىن كېيىن ئۇنى ئىشخانىدا ئۇچرىتىپ قالدىم.

— بىر قانچە كۈن بولدى، يوقاپ كەتتىڭىزغۇ؟ — دەپ سورىدىم مەن ئۇنىڭدىن.

— بىر قانچە قېتىم ئۇخلاپ قاپتىمەن، — دېدى ئۇ جاۋابەن خامۇش ھالدا، — ئويغىنىپ قارىسام ۋاقىت ئۆتۈپ كېتىپتۇ. ئىشقا كېچىكىپ بېرىشنى خالىمىدىم.

— سىز بۇنداق ئۆگەنسەڭىز بولمايدۇ، — دېدىم مەن ئۇنىڭغا ئىللىق تەلەپپۇزدا.

— بىلىمەن، توغرا، سىزنىڭ چۈشتىن كېيىن ئوپېراتسىيەڭىز يوق. مەن راستتىنلا ئورنۇمدىن تۇرالمايمىم، چۈشتىن كېيىن ماڭا قۇلايلىقراق بولسەن دەيمەن.

— كەچۈرۈڭ، مەن ھامان چۈشتىن بۇرۇن ئوپېراتسىيە قىلىمەن. بىمارنىڭ ئەمدى ئويغانغان ۋاقتى ئەڭ ياخشى چاغ، مەن بىمارنى شۇ چاغدا ئىزدەيمەن.

— ھە... — دېدى ئۇ.

شۇنىڭدىن كېيىن مەن ئۇنىڭ قارىسىنىمۇ كۆرمىدۇم.

ئۇ ھۆسن تۈزەش ئوپېراتسىيەسىگە قىزىققاندىن كېيىن بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى ياخشى پۇرسەت ئىدى. مېنىڭچە ئۇ بۇ جەھەتتىن ساختىلىق قىلمايتتى. ئەمما ئۇ ئۆگىنىشىنى داۋملاشتۇرالمىدى، ئەتىگىنى ئورنىدىن تۇرالماي ئۆزى كەلگەن پۇرسەتكە ئىشىكىنى تاقىۋالدى. ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش سالاھىيىتى يوق ئىدى. چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇسۇلى بويىچە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنى رەت قىلىۋەتكەندى.

سىز بۇ ھېكايىدىن نېمىنى ئۆگىنىۋالدىڭىز؟ سىز سەزمىگەن ھالدا ئۆزىڭىزنى پۇرسەت دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا قويمايسىز؟ بىز

ھاياتنىڭ مۇشۇنداق شەپقەت - ئىنايەتلىرىدىن جەزمەن ئوبدان پايدىلىنىشىمىز كېرەك. سىزنىڭ مەغلۇپ بولىدىغان چاغلىرىڭىز بولىدۇ. شۇنداقكەن، جىمى كۈچ - قۇدرىتىڭىزنى سەرپ قىلىپ بولغاندىن كېيىن يەنە مەغلۇبىيەتكە يول قويۇڭ. ئەمما شۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭكى، مەغلۇبىيەتنى ھۇرۇنلۇقنىڭ ئاقىۋىتى دەپ قارىماڭ.

مەن ئەمدى بىر تازىلىق ئىشچىسىنىڭ قانداق پۇرسەت تاپقانلىقى توغرىسىدىكى ھېكايىنى سۆزلەپ بېرىمەن.

بەخت ناخشىسى

بىر كۈنى ئاخشىمى مەن لىفىتتا بۇ تازىلىقچى ئايال بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم. مەن سائەت سەككىزىلەرگە يېقىن ئەتراپتىكى تاماقخانىدا غىزالىنىپ بولۇپ، ئويچا تۇرالغۇغا قايتىپ كېلىپ، لىفىت بىلەن 18 - قەۋەتكە چىقىپ ئۆيۈمگە كىردىم. مەن لىفىتتا ئۇنىڭ پۇل سۈرتكۈچ بىلەن چېلەك كۆتۈرۈۋالغانلىقىنى، تازىلىق قىلىش ئۈچۈن بۇ يەرگە كەلگەنلىكىنى كۆردۈم. ئۇ پاكىز، 40 ياشلاردا بار ئايال ئىدى. ئۇنىڭ بۇ بىنادا تازىلىقچى بولۇپ ئىشلەۋاتقىنىغا 20 نەچچە يىل بولغانىدى. بىر - بىرى بىلەن ناتونۇش بولغان ئادەملەر ئەڭ كۆپ بولغاندا باش لىڭشىتىپ قويۇشىدۇ ياكى «ياخشىمۇسىز» دېيىشىدۇ. بىزمۇ شۇ كۈنى ئاخشىمى بىر - بىرىمىزگە «ياخشىمۇسىز» دېيىشتۇق.

بىز بىناغا چىقتۇق. ئۇ مەن بىلەن بىللە مەن ئولتۇرىدىغان ئۆيىنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ پۇل سۈرتكۈچ بىلەن چېلەك كۆتۈرۈۋالغانىدى، ئۇ ئالدى تەرەپتىكى ئۆيدىن باشلاپ تازىلىدى. مەن مېھمانخانىغا كىرىپ كەتتىم.

مەن ساپادا راھەتلىنىپ ئولتۇرۇپ بىر تال سىگارت چەكتىم ۋە پۈتۈمنى ئالماشتۇرغىنىمچە بىر ۋىدېئو ئىشلىتىشكە

باشلىدىم. مەن ئەسەرگە بېرىلىپ كەتكەچكە ھېلىقى تازىلىقچىنى ئۇنتۇپلا كەتكەندىم. شۇ ئەسەردە تۇيۇقسىز يان تەرەپتىكى ئۆيدىن ناخشا ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. كىمدۇر بىرسى ئەللىي ناخشىسىغا غىشىۋاتاتتى. ئۇ ناخشا شۇنچىلىك لەرزى، لەزىز، شۇنچىلىك يېقىملىق ئىدى. ئۇ بىر بەخت ناخشىسىغا غىشىۋاتاتتى.

شۇنىڭ بىلەن مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇ ئۆيگە كىردىم. تازىلىقچى ئايال پۇل سۈرتكەچ ناخشا ئېيتىۋاتاتتى. ئۇ مېنى كۆرۈپ مەن بىلەن يەنە سالاملاشتى.

— بۈگۈن سىز بەك ئالدىراشمۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ مەندىن.

— ھەئە. ئۆزىڭىزچۇ؟

— ئادەتتىكىدەك.

— ئەمما بۈگۈن باشقىچە تۇرىدۇ، شۇنداقمۇ؟

— قانداق دەيسىز؟

— چىرايلىرىڭىزدا لەرزى كۈلكە جىلۋىلىنىۋاتىدۇ، ئېغىزىڭىزدا لەرزى ناخشا ياڭراۋاتىدۇ.

— ھەي، مەن ھەمىشە مۇشۇنداق ئىش قىلىمەن. مۇشۇنداق ئىش قىلسام ئۆزۈم خۇش بولۇپ قالسىمەن. تازىلىق قىلغۇچ ناخشا ئېيتسام چارچىغانلىقىمنى سەزمەيدىكەنمەن.

— مەن بۇرۇن بۇنى زادى ئاڭلاپ باقماپتىكەنمەن، — دېدىم مەن.

— شۇنداقمۇ؟

— ئۇنىڭ ئۈستىگە بىز گەپ قىلىشىپ باقماپتىكەنمىز.

— شۇنداق.

مەن ئۇنىڭ ئەھۋالىنى سورىدىم. ئۇنىڭ تۇرمۇشى ئىنتايىن جاپالىق ئىكەن — ئۇ ئادەم چىداپ بولالمايدىغان دەرد - ئەلەملىرىگە چىداپ، باتۇرلارچە ياشاپ كېلىۋېتىپتۇ. ئۇنىڭ ئېرى

ھۆكۈمەت ئورگىنىدا شوپۇر ئىكەن. ئېرى 12 يىل ئىلگىرى ماشىنا ۋە قەسى بىلەن تۈگەپ كېتىپتۇ. ماشىنا ۋە قەسى يۈز بەرگەن يىلى قىزى توققۇز ياشتا ئىكەن، ھازىر ئۇ قىز 21 ياشقا كىرىپ، ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋېتىپتۇ. قاتناش ۋە قەسى يۈز بەرگەندە بىر ئائىلىلىك ئۈچ ئادەم شۇ ماشىنىدا ئىكەن. خۇدانىڭ تەقدىرى بىلەن ئېرى ئۆلۈپ كېتىپ، ئانا - بالا ئىككىيلەن ئامان قاپتۇ.

بۇ ئايال ئېرى تۈگەپ كەتكەندىن كېيىن قاتتىق تۇرمۇش بېسىمى ئالدىدا بەل قويۇۋەتمەي، ئاجىز قىزىغا تەسەللى بېرىپ، ئىچكى دۇنياسىدا داۋاملىق ياشاش جاسارىتىنى ئۇرغۇتۇپتۇ. ئۇ ئۇزۇن يىللاردىن بېرى ئۆزىنىڭ، قىزىنىڭ تۇرمۇشىنى شۇ يوسۇندا قامداپ كەپتۇ. ھازىر ئۇنىڭ قىزى ۋىسكونسىن ئۇنىۋېرسىتېتىنى پۈتكۈزۈش ئالدىدا ئىكەن.

— قىزىڭىز ئوقۇش پۈتكۈزگەندىن كېيىن نېمە ئىش قىلاي دەيدۇ؟ — دەپ سورىدىم مەن ئۇنىڭدىن.

— ئۇ پىسخولوگىيە كەسپىنى ئۆگەنگەن. ئۇ ماگىستىرلىقنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن خىزمەت تاپمەن، زېھنى ئاجىز بالىلارنى تەربىيەلەيمەن دەيدۇ.

— مەن سىزنى تەبرىكلەيمەن بولارمۇ؟

— سىز راستتىنلا مېنى تەبرىكلەشنى خالامسىز؟

— خالايەن. سىز شۇنداق قىلىشقا ئەرزىيسىز، سىز ئۆزىڭىزدىن جەزمەن پەخىرلەنسىڭىز كېرەك.

— شۇنداق، مەن ئۆزۈمدىن تولمۇ پەخىرلىنىمەن.

— سىز شۇنداق قىلىشقا ھەقىقەت.

— مەنمۇ ناھايىتى خۇش.

— بەك ياخشى.

— مەن قىزىم ئۈچۈن خۇش بولۇۋاتىمەن.

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولۇشى كېرەك، — دېدىم مەن، —

مېنىڭچىمۇ سىز ئۆزىڭىزنىڭ نەتىجىلىرىدىن خۇشاللىنىشىڭىز كېرەك. قاراڭ قىزىڭىز شۇنچە كەچۈرمىشلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپتۇ، ئۇ چاغدا قىزىڭىز كىچىك ئىكەن. سىزمۇ بەل قويۇۋەتمەپسىز، قىزىڭىزنىمۇ ئۈمىدسىزلەندۈرمەپسىز.

— رەھمەت، دوختۇر.

— قاراڭ، بىز ئەزلەدىن بۇنچە كۆپ پاراڭلىشىپ باقمىغان — ھە! مەن مۇشۇ يىللاردىن بېرى سىزنى كۆرسەملا سىزنى باشقىچىرەك، ئالاھىدىرەك سېزەتتىم. بۇ نېمە ئىشتۇ؟

— يالغان چېچىمنى دەمسىز؟

— ئوھوي... — مەن ئۇنىڭغا چېچىغا قارىدىم، — توغرا، توغرا، دەل مۇشۇ يالغان چېچىڭىز.

— سىز بۇ چېچىمنى ياقتۇرامسىز؟ — ئۇ شۇ زامان خىجىل بولدى ۋە سەگەكلەشتى. ئۇنىڭ كۆزلىرى ئالتۇن كىرىپكىلىك يۇلتۇزلار دەك چاقناپ كەتكەندى. ئۇ مېنىڭ جاۋابىمنى كۈتۈۋاتقان دەك قىلاتتى.

— ياقتۇرىمەن.

— قارىماققا مەن تەربىيە كۆرگەن ئايالغا ئوخشامدىكەنمەن؟

— سىز ئەسلىدىنلا تەربىيە كۆرگەن ئايال كەنسىز، — مەن خۇشامەتچىلىكتىن بىزار ئىدىم. ئەمما ئۇ چاغدا مەندە ئۇنىڭغا نىسبەتەن ھەقىقىي ھۆرمەت تۇيغۇسى پەيدا بولدى، مەن ئىجتىيارسىز ھالدا ئۇنىڭغا قايىل بولدۇم.

ئۇ ئۆرە تۇراتتى، قولىدا پۇل سۈرتكۈچ بىلەن چېلەك بار ئىدى، كۆزلىرىدىن شادلىق نۇرلىرى چاقنايتتى. ھەر قانداق مەلىكە - خانىشلارنىڭ چىرايمۇ ئۇنىڭ چىرايدەك نۇرلۇق ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ قەلب قەسىرىدە ئىپتىخارلىق نۇرلىرى چاقنايتتى. «مەن قىزىم ئۈچۈن ئۆزۈمنى تېخىمۇ جازىبىدار كۆرسەتمەكچى بولدۇم، قىزىمنىڭ ئۆگىنىشى، پىلانى ئۈچۈن پەخىرلىنىدىم. قىزىم دۇنيادىكى باشقا بالىلار ئۈچۈن ئازراق ئىش

پۇرسەتنى قانداق تۇتۇش كېرەك

بۇ دۇنيا مۇكەممەل ئەمەس، بىز بۇنى ھېچقانچىلىك ئەقىل سەرپ قىلمايلا بىلەلەيمىز. ئەمما بۇ دۇنيادا يەنە نۇرغۇن پۇرسەت بار، مۇبادا سىز بۇ پۇرسەتنى تۇتالسىڭىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايسىز.

بەزىلەر بىزار بولغىنىچە ئامېرىكا مەدەنىيىتىنى تەنقىدلىيدۇ. توغرا، بەزى تەنقىدلىر دەل جايىغا تەگكەن؛ ئەمما بىزنىڭ پراگماتىست ئىكەنلىكىمىزنى توسۇۋالغىلى بولمايدۇ. بەلكىم بۇنداق بولۇشىدا مۇنداق بىر مەسىلە بولۇشى مۇمكىن: قەيەردە مەدەنىيەت بولىدىكەن، بىز شۇ يەرگە جەم بولىمىز، بىز ھەرقانچە قىلساقمۇ ئۇ يەردىن قېچىپ كېتەلمەيمىز. مۇتلەق ھەققانىيەتنى، مۇتلەق ئىككىلىكنى، مۇتلەق دوستلۇقنى ۋە مۇتلەق تىنچلىقنى ئىشقا ئاشۇرۇش بىزنىڭ مەقسىتىمىزغۇ؟ ھەتتا قەدىمكى ئافىنادەك نۇرغۇن پەيلاسوپ، ھەكىملەر چىققان دىياردىكى مەدەنىيەتتىمۇ كەمتۈكلۈك، چەكلىمىلىك بولغان ئەمەسمۇ؟ ئەڭ چاتىقى سەھىيە سىستېمىسى، ۋابانىڭ يامراپ كېتىشى ئاخىرى قەدىمكى ئافىنانى ۋەيران قىلىۋەتتى.

شۇنداق، بىز ئەسلىدىنلا مۇشۇنداق مۇكەممەل بولمىغان بىر دۇنيادا ياشاپ كېلىۋاتىمىز، مۇكەممەل بولمىغان مەدەنىيەت قوينىدا تۇرۇۋاتىمىز.

ئەمما بىز ياشاۋاتقان بۇ دۇنيا ھېلىھەم پۇرسەت بىلەن تولغان دۇنيا، ئىلگىرىلەش يولىدىكى ئىشىك تاقىۋېتىلمىگەن. بىز ھېلىھەم ئىلگىرىلىسەك — ئادەمنىڭ قەلبىنى روھلاندۇرىدىغان، روھنى ئۇرغۇتىدىغان پۇرسەتكە قاراپ يۈزلەنسەك بولىدۇ.

قىلىپ بېرىشنى ئويلىدى، ئۇنىڭ راستتىنلا مۇشۇنداق بىر ئۇلۇغ ئويى بار ئىدى. ئۇمۇ ئۆزىنىڭ بالىسى بولۇشى، ئۇلارغا ئەھمىيەتلىك ياشاشنى، ئىنسانلارغا پايدىلىق ئىشلارنى قىلىشنى ئۆگىتىشنى ئويلايتتى.»

مەن مېھمانخانغا قايتىپ چىقىپ يەنە ھېلىقى دراما ئەسىرىنى كۆرۈشكە باشلىدىم. قىزىق، شۇنچە يىللاردىن بېرى خۇددى بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز بىر قاتلامدىكى تۇرمۇش ئەمەستەك بىرىمىز ئۇياققا ئۆتسەك، بىرىمىز بۇياققا ئۆتۈشۈپ، باشلىشىمىز يۈرۈشۈپتۇق. مەن بىردىنلا ماڭا پۇل سۈرتۈپ ئۆيلىرىمنى تازىلاپ بېرىۋاتقان بۇ ئايالنى قايتىدىن تونۇغاندەك بولدۇم. بەلكىم بەزىلەر ئۇنى پەس خىزمەت قىلىدۇ، دەپ كۆزگە ئىلماسلىقى مۇمكىن. ئەمما مېنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ھۆرمىتىم تېخىمۇ ئاشتى. ئۇنىڭ ناچار ئەھۋالىدىن غەلبە قىلىش جاسارىتىگە، ئۆزىنى قەدىرلەش غەيرىتىگە تەھسىن — ئاپىرىن ئوقۇدۇم. ئۇ نۇرغۇن ئادەملەرنى ۋاك دېگۈزىدىغان پانچىئە ئالدىدا قىلىچىمۇ باش ئەگمەي، ئۆزىنىڭ ئىززەت — غۇرۇرىنى ساقلىغان ئىدى.

ئۇ يەنە شۇنداق يېقىملىق، لەززەت، شېرىن كۈيگە — بىر تازىلىقچىنىڭ بەخت ناخشىسىغا غىشىشقا باشلىدى. يالغان چاچ ئۇنىڭ چاچلىرىنى يوشۇرۇپ تۇرغىنى بىلەن، ئۇنىڭ تولۇپ — تاشقان ھاياتى كۈچ مۇجەسسەملەشكەن ئىپتىخارنى ھەرقانداق سۈنئىي بېزەك يوشۇرالمىتتى.

ئېرى تۇيۇقسىز ئۆلۈپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئىش باشقىچە بولدى. ئەمما ئۇ دەرد — ئەلەمدىن غالىب كېلىپ، يەنە بىر قېتىم پۇرسەتنى بايقىدى. قىزىغا ياردەم قىلىش، تۇرمۇشىنى قايتىدىن باشلاش جەريانىدا يەنە پۇرسەت تاپتى. جاپالىق، مۇشكۈل، پۇلى ئاز خىزمەت ئۇنىڭغا بەخت ناخشىسىنى ئېيتتىش، شادلىق كۈيىنى ياڭرىتىش پۇرسىتى بەردى.

خوش، پۇرسەتنى قانداق تۇتۇش كېرەك

1. قىزىل چىراغقا دىققەت قىلىش. مەن كالىڭىزدىكى پاسسىپ ئامىلىنى كۆرسىتىۋاتىمەن. سىز «قىزىل چىراغ» نى كۆرۈشىڭىز بىلەنلا پۇرسەت ماكانغا قاراپ كېتىۋاتقان قەدىمىڭىزنى توختىتىڭ. تۆت كوچىدىكى قىزىل چىراغ بىخەتەرلىكىنى نەزەردە تۇتىدۇ. ئەمما سىز توختىغاندىن كېيىن ئۆزىڭىزدىن مەن نېمە ئۈچۈن توختىدىم دەپ سوراش. خەتەرلىك ئەھۋالغا چۈشۈپ قالمەن دەپ ئەنسىرەمسىز ياكى ئۆزىڭىزگە ئىشەنچ قىلالامسىز، توخۇ يۈرەكلىك قىلامسىز، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىمەن دەپ ئويلايمسىز؟ ئۆزىڭىزنى ئۇپراتماي، ئۆزىڭىزدىن ئەنسىرمەي، ئۆزىڭىزگە ئىلھام - مەدەت بېرىپ سىناپ كۆرۈڭ، تولۇپ - تاشقان ھاياتى كۈچىڭىز بىلەن نىشانىڭىزغا قاراپ ئاتلىنىڭ.

ئادەم خىيالىدا قىزىل چىراغ يانغاندا ئىلگىرىلەش يولىدىن توختاش مۇقەررەر ئەھۋال. ئەمما بۇنىڭلىق بىلەن توختاپ قېلىشقا بولمايدۇ، مۇبادا سىز يېشىل چىراغ يانغاندىمۇ ئىلگىرىلىمەي توختاپ قالسىڭىز پۇرسەتنى تېز تاپالمىسىز، ھەتتا شۇ توختىغىنىڭىزچە توختاپ قېلىشىڭىز مۇمكىن. توختىتىپ قويۇلغان ماشىنىنى ئوت ئالدۇرۇش نىشانغا يېتىش ئۈچۈندۇر. بىز بىر تەرەپتىن نىشانىمىزنى تۇرغۇزۇپ، يەنە بىر تەرەپتىن نىشانىمىزغا قاراپ يۈرۈشىمىز، بۇرۇنقى مۇۋەپپەقىيەتلىرىمىزنى ئەستە تۇتۇپ، كەلگۈسىدىكى مۇۋەپپەقىيەتلىرىمىزگە نەزەر سېلىشىمىز، مۇۋەپپەقىيەت كۆز ئالدىمىزدا تۇرۇۋاتقاندا تۇيغۇدا بولۇشىمىز، تەسەۋۋۇردىكى مۇۋەپپەقىيەتنى رېئاللىققا ئېلىپ كىرىشىمىز كېرەك. توختاشنىڭ كارايىتى چاغلىق، قايتا ماڭىشىڭىز بولىۋېرىدۇ.

2. رېئاللىقتا ياشاش. ئۆتمۈش ئۆتۈپ كېتىدۇ؛ كەلگۈسى نامەلۇم بولىدۇ، پەقەت ھازىرلا چىن بولىدۇ. پۇرسەت ھازىرغا تالىق بولىدۇ. پۇرسەتنى بايقىغاندىلا ئاندىن ئۇ چىنلىققا ئايلىنىدۇ. مۇھىمى، سىز خىيالىڭىزدا تۇنۇگۈنكى مەغلۇبىيەتنى تۈگەتمىسىڭىز پۇرسەتنىڭ چىنلىقىنى ھېس قىلالمايسىز؛ مۇبادا بۇرۇنقى خاتالىق، خىجىللىق تۈگىمىسە، پاجىئە خىيالىڭىزدىن چىقمىسا، پۇرسەتنى قانداق كۆرەلەيسىز؟

سىز ئۆتمۈشنى بېسىپ چۈشىدىغان ئۆزلۈكىڭىز بىلەن كۈرەش قىلىڭ! ئۆتمۈشنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتۇلۇپ، رېئال پۇرسەتكە قاراپ ئاتلىنىڭ. رېئاللىق گۇڭگا ئۇقۇم ئەمەس، بەلكىم ئۇ ئەتە ياكى كېلەر ئايدا بولۇشى مۇمكىن. ياق، مەن بۈگۈنكى، ھازىرنى، مۇشۇ پەيتنى كۆرسىتىۋاتىمەن.

«ئۆتمۈش» سىزنىڭ بىردىنبىر توسالغۇڭىز ئەمەس، «ئەتە - ئۈگۈن» گە ئىنتىلىش ئويىڭىز مۇ ئوخشاشلا نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىزغا توسالغۇ بولىدۇ. يېڭى بىر ئەتكە تەشنا بولۇش رېئاللىق ئەمەس، ئەكسىچە پاسسىپ ئەھۋال. بولۇپمۇ پىرىشتە ئاسماندىن چۈشۈپ، مۆجىزىلىك كۈنۈپىكىسىنى بېسىپ مېنى قۇتۇلدۇرىدۇ، دەپ خىيال قىلىش تېخىمۇ رېئال ئەمەس. ئەمما مۆجىزىلىك كۈنۈپىكا بولمىغانىكەن، ئۆزىڭىزنىڭ تالانتى، ئىرادىسى، ھېسسىياتى سىزنى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا مۇيەسسەر قىلىدۇ. شۇڭا سىز ئەسلىدىنلا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدىغانلىقىڭىزغا قەتئىي ئىشىنىشىڭىز كېرەك.

3. ئۆزىنى تۆۋەن چاغلاش پىسخىكىسىنى يوقىتىش. نۇرغۇن ئادەملەر مۇشۇنداق قىلىشى مۇمكىن. سىز چولپان بولماسلىقىڭىز مۇمكىن، مىليونېرمۇ بولماسلىقىڭىز مۇمكىن. پەقەت پرىنكازچىك، ئائىلە ئايالى، ماشىنا يۇيۇش ئىشچىسى، ئاشخانا، رېستورانلاردا قاچا يۇغۇچى، تازىلىقچى، پۇل ئالغۇچى بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئەمما سىزمۇ ئوخشاشلا ئۇلۇغ ئادەم

بولالايسىز. مەن سىزنىڭ تازىلىقچى ئايالىنىڭ ھېكايىسىدىن ئۆز پەخىرىڭىزنى، جاسارىتىڭىزنى بىلىپ يېتىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن. سىز بىر تازىلىقچى ئايالغا ئوخشاش ئۇلۇغ ئادەم بولالايسىز.

بىز ئۆزىمىزنى تۆۋەن چاغلىماسلىقىمىز كېرەك. مۇبادا ھەممىمىز كىنو چولپىنى بولۇپ كەتسەك، داستىخانغا تائام چىقمايدۇ؛ زاۋۇتلار ئىشىدىن توختايدۇ، كىنو كۆرىدىغان ئادەممۇ قالمايدۇ.

سىز قانداق ئادەم بولسىڭىز ئۆزىڭىزنى شۇنداق قوبۇل قىلىڭ. بولمىسا پۇرسەتنى مەڭگۈ كۆرەلمەيسىز، ئۆزىڭىزنىڭ ئىلگىرىلىگەنلىكىڭىزنى، مەڭگۈ مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىدىغانلىقىڭىزنى ھېس قىلىسىز.

4. ئاكتىپ نىشان تۇرغۇزۇش. بىز پاسسىپ ئامبىلىنىڭ تەسىرىگە، مەسخىرىلەرگە يەتكۈچە ئۇچرىدۇق. ئاۋسترالىيىدىكى بىر تۈرلۈك تەجرىبىنىڭ ئىپادىلىشىچە، ھەتتا كېنگۇرۇمۇ ۋاراك - چۇرۇڭنى ياقتۇرمايدىكەن. مەنچۇ؟ قارىغاندا مەنمۇ كېنگۇرۇغا ئوخشاش يولدا. مەن تەمكىن، مەقسەتچانلىقى كۈچلۈك، پائال ئىلگىرىلەيدىغان ئادەمنى ياقتۇرىمەن. بەزىدە ئۇلار نىشانغا قاراپ يۈزلەنگەن دەملەردە، تاماشا كۆرۈپ يۈرگەن ئادەملەر ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن توختىماي ۋاراك - چۇرۇڭ قىلىشىدۇ.

مەن بىر جۈپ ئەر - خوتۇنلارنى تونۇيمەن، ئۇلار بىر بالىنى بېقىۋالغانىدى. بالىنىڭ ئاتا - ئانىسى ئۆلۈپ كەتكەنىدى. ئۇ بالا ھىماتقا، بىر ئائىلىگە موھتاج ئىدى، شۇنىڭ بىلەن بۇ ئەر - خوتۇنلار ئۇ بالغا ياردەم قىلىش نىيىتىگە كەلگەن. ئەمما بۇ ئىش داۋراڭسىز ئېلىپ بېرىلغان، ئەر - ئايال ئىككىيلەنمۇ ئۇرۇشمىغان، بۇ ئىشتىن باشقىلارمۇ خەۋەر تاپقان. ئاشۇنداق بالىلارنى خالىس بېقىپ تەربىيەلەش ياخشى ئىش. ئۇ ئەر - خوتۇنلار نېمىسىدېگەن ئۇلۇغ ئادەملەر - ھە! مەن ئۇلارنىڭ

ئۇسۇلىغا، قىلغان ئىشىغا تەھسىن - ئاپىرىن ئوقۇدۇم. مەنمۇ ئوخشاشلا ئۆزۈمنىڭ جىيەنىمىدىن پەخىرلەندىم، ئىپتىخارلاندىم. ئۇ تولىمۇ سالماق، كەمتەر، ئىنتىلىشچان، پۇرسەتكە ئېرىشىشكە تەشنا ئادەم بولدى. رايك كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغان ئادەملەرنىڭ ئۆمرىنى ئۇزارتىشقا ياردەم بېرىشنى ئويلايتتى.

جىيەنىم خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنى پۈتكۈزدى، مەن خوتۇنۇم بىلەن ماسساچۇسېتس شتاتىدىكى كامبىرىجغا بېرىپ جىيەنىمنىڭ ئوقۇش پۈتكۈزۈش مۇراسىمىغا قاتناشتۇق. بۇ ئەنجۈمەنگە نۇرغۇن ئادەملەر قاتناشقانىدى. بىز پەخىرلىك ئاتا - ئانا بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن ئارقا تەرەپتىكى بىر تۈپ دەرەخ تەكتىدە ئولتۇردۇق. ئۇ كۈنى جاھان تونۇردەك ئىسسىپ كەتكەنىدى. مەن ئوقۇش پۈتكۈزۈش مۇراسىمىنى كۈتكەچ تۈنۈگۈن ئاخشام جىيەنىم بىلەن دېيىشكەن گەپلەرنى ئويلىدىم.

جىيەنىم ماڭا ئۆزىنىڭ پىلانلىرىنى ئېيتقاندى. خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتى ئۇنىڭغا ئوقۇش مۇكاپاتى بېرىپتۇ، ئۇ دەسلەپتە ئورگانىك خىمىيە ئۆگەنمەكچى بوپتۇ، ئەمما كېيىن بىئو - خىمىيە ئاسپىرانتى بولۇشنى قارار قىپتۇ. ئۇ ماڭا: «سىز بۇرۇن نەشر قىلدۇرغان جاراھەتنى داۋالاش توغرىسىدىكى ئەسىرىڭىزدە ئوتتۇرىغا قويغان تەتقىقات نەتىجىڭىز ماڭا قاتتىق تەسىر قىلغاچقا خىمىيەنى، باكتېرىيە ھاياتلىقىنى تەتقىق قىلىش نىيىتىمگە كەلدىم. مەن راكنى داۋالايدىغان يىپ ئۈچىنى تەتقىق قىلىپ، راكقا قارشى قان سىروتكىسىنى ئىشلەپ چىقىمەن» دېدى. بۇ گەپدا نلىق قىلىپ دېيىلگەن گەپ ئەمەس، ھاپىزلىقىمۇ ئەمەس. بىز تېخنىكا جەھەتتىكى مەسىلىلەر ئۈستىدە مۇھاكىمە قىلىشتۇق، پىكىر، كۆز قاراشلىرىمىزنى ئالماشتۇرۇشتۇق. ئۇ ئۆز نىشانىغا قاراپ باتۇرلارچە ئىلگىرىلەش ئۈچۈن تەرەددۈنلەنگەنىدى.

شۇ كۈنى كۆزۈمگە ئۇيقۇ ئىلىنىدى، جىيەنىمنىڭ قارارىدىن قاتتىق ھاياجانلاندىم، ئۇنىڭ تەمكىنلىكىدىن، جاھىللىقىدىن ۋە ئىشەنچسىدىن ھەيران قالدىم. توغرا، ئىككىنچى كۈندىكى ئوقۇش پۈتكۈزۈش مۇراسىمىدىمۇ قەلبىم لەرزىگە چۆمدى.

ئوقۇش پۈتكۈزۈش مۇراسىمى خۇددى بوران - چاپقۇنغا ئوخشايتتى. بىر ئوقۇغۇچى نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇ ئاڭلارمەنلىرىگە ئۆگىنىش جەريانىدىن زارلىنىپ بەردى، شۇنىڭ بىلەن يۈز نەچچە ئوقۇغۇچى مۇراسىم مەيدانىدىن چىقىپ كەتتى. ئەمما مۇراسىم داۋاملىشىۋەردى. جىيەنىم باشقا ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىللە باكالاۋىرلىق ئۇنۋانىغا ئېرىشتى. بۇ ئاكتۇئال ھەرىكەت، نىشانغا قاراپ ئىلگىرىلەشنىڭ ۋە پۇرسەتنى كۈتۈۋېلىشنىڭ مۇھىم بىر قەدىمى ئىدى.

5. كىرىسقا باتۇرلارچە يۈزلىنىڭ، كىرىسنىڭ ۋەيران قىلمۇ پېتىشىگە يول قويماڭ! تىرىشچانلىق سىزنى تەمكىن، ئېغىر - بېسىق قىلىدۇ. مەن باشقا كىتابلىرىمدىمۇ شۇنداق يازدىم. بىز كىرىس ئۈستىدىن غەلبە قىلىپلا قالماي ھەتتا كىرىسنى ئىجادىيەت پۇرسىتىگە ئايلاندۇرۇشىمىز كېرەك.

«ئۆزلۈك ئوبرازى» نى ۋەيران قىلماسلىق كېرەك. مەيلى قانداق ئەھۋال يۈز بېرىشتىن قەتئىينەزەر، ئۆزىمىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنايلىغانلىقىمىزنى خىيالىمىزدا تەسەۋۋۇر قىلىشىمىز لازىم. بىز نېمە بولۇشتىن، نېمىدىن مەھرۇم قېلىشىمىزدىن، قانداق مەغلۇپ بولۇشىمىزدىن قەتئىينەزەر ئىشەنچ - ئېتىقادىمىزنى چىڭىتىدىغانلا بولساق، كىرىس ئۈستىدىن غالىب كېلەلەيمىز، تەمكىنلىك، باتۇرلۇق بىلەن مەغلۇبىيەتتىن ساقلىنىمىز، قەدىمىزنى رۇس تۇتالايمىز، پالەچ ھالغا چۈشۈپ قالمايمىز.

ئەينەككە قارىسىڭىز ئەينەكتە ئۆزىڭىزنىڭ ئەكسىنى كۆرىسىز. سىز جەزمەن ئۆزىڭىزنى ياقتۇرىسىز. قوبۇل

قىلىسىز، ئۆزىڭىزنىڭ دوستى قىلىسىز. بولۇپمۇ كىرىس جەريانىدا ئۆزىڭىزگە مەدەت بېرىڭ. ئۇ دەل ئەينەكتىكى ئۆزىڭىزدۇر. ئەمما ئۆزىڭىزگە مەجنۇنلارچە مەپتۇن بولۇپ كەتمەڭ. ئۆز - ئۆزىڭىزگە: «ھەممىدىن مۇكەممەل، ھەممىدىن سۆيۈملۈك، ھەممىدىن خىسلەتلىك ئادەم» دېمەڭ. بەلكى ئەمەلىي يوسۇنىڭىز ئارقىلىق ئۆزىڭىزدىن زوقلىنىڭ. سىز بېشىڭىزدىن ئۆتكۈزگەن كىرىسنى ئويلاڭ، ئاشۇ كىرىستىن قانداق مۇۋەپپەقىيەتلىك ئۆتكەنلىكىڭىزنى، ئۇ كىرىسنى قانداق تەرەققىيات پۇرسىتىگە ئايلاندۇرغانلىقىڭىزنى، پايدىسىز ئامىلىنى پايدىلىق ئامىلغا ئۆزگەرتكەنلىكىڭىزنى ئەسلەڭ. شۇنى ئەستە تۇتۇڭكى، ئۆزىڭىزنى ھەرگىز ئۈمىدسىز لەندۈرمەڭ.

پۇرسەت ۋە ئىززەت

مەن پۇرسەتنى تۇتۇشتىكى بۇ بەش تەكلىپنىڭ سىزگە ياردىمى بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن ۋە ياردىمى بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. پۇرسەت ناھايىتى تېز ئۆتۈپ كېتىدۇ. پەقەت تاشقى مۇھىتتا ئەمەس، بەلكى بىزنىڭ ئىچكى دۇنيارىمىزدىمۇ پۇرسەت يولىنى توسۇپ قويدىغان پاسىل يوق.

بىز ماڭارپ ساھەسىدە بەزىلەرنىڭ سۆزلىگەندە ماشىنىكا ئىشلىتىش ئارقىلىق بالىلارنىڭ ئۆگىنىشىگە ياردەم بەرمەكچى ۋە بالىلارنىڭ كۆرۈش ئىقتىدارىنى ئاشۇرماقچى بولغانلىقىنى كۆرىمىز. بىر توپ بالىلار ماشىنىكا سىستېمىسىنىڭ ياردىمى بىلەن بىرىنچى يىللىقنىڭ مەۋسۈم ئاخىرىغا كەلگەندە ئالتىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىلىرىدەك كۆرۈش ئىقتىدارىغا ئىگە بولغان. مانا بۇ بالىلارنىڭ پۇرسىتىدۇر.

ئۇنداقتا چوڭلارچۇ؟ چوڭلارغىمۇ پۇرسەت ناھايىتى كۆپ. بىز پەقەت دېلىغۇلۇق كوچىسىدا تەمتىرەپ يۈرمەي، ئەقلى -

شۇنچە كۆپ ئادەملەر چەكلىك ئىقتىدار بىلەن قانداقمۇ تىللاردا داستان بولغۇدەك ئۇلۇغ كەسپلەرنى يارىتالايدۇ؟
— كېنىس خېد بوراند

9 - دەرس

ئادەم قانداق قىلغاندا ئەڭ زور چەكتە ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشلىتەلەيدۇ

سەھرادا مۇنداق بىر ھېكمەتلىك سۆز بار: «مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئالتۇن ئۈزۈككە ياقۇت كۆز سېلىش ئەمەس، بەلكى كېرەكسىز نەرسىنى گۆھەرگە ئايلاندۇرۇش.»
بەزىلەر مەغلۇپ بولۇشى بىلەنلا ئاسان بەل قويۇۋېتىپ، ئۆزىنىڭ ئىقتىدارسىزلىقىدىن، تەقدىرىنىڭ كاجلىقىدىن زارلىنىدۇ، كىشىلىك ھاياتىنىڭ مەغلۇبىيەت ئۈچۈن ئەمەس، مۇۋەپپەقىيەت ئۈچۈن يارالغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ.
ئەمما كۆڭۈلىسىز يېرى شۇكى، نۇرغۇن ئادەملەر مۇشۇنداق پاسسىپ ئىدىيىنىڭ پاتىقىغا پېتىپ كەتكەن: «مەن يارىمايمەن، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايمەن» دەپ ئۆزىنى تۆۋەن چاغلایدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھايات سەيناسىدا نىشانسىز ئەگىپ يۈرۈيدۇ. ھاياتتا نىشان بولمىغانىكەن، ئۇنداق ھاياتىنىڭ ئەھمىيىتىمۇ بولمايدۇ.

مۇبادا ئۆزىڭىزنىڭ نەزەر دائىرىڭىزدىن ھالقىپ چىقالمىسىڭىز، ئەسكى - تۈسكى نەرسىلەرنى يىغىدىغان ئادەمگە ئوخشاپ قالىسىز. بۇنداق ئادەم: «مەن پەقەت مۇشۇ ئىشنىلا قىلالايمەن» دەپ قارىسا، ئۇ ئۆمۈر بويى كوچا - كويلاردا ھارۋا

ھوشىمىز بىلەن ئىزدىنىپ، جاسارىتىمىزنى ئۇرغۇتۇپ، نەزىرىمىزنى ئۆتكۈرلەشتۈرۈپ، نىشانغا قاراپ ئىلگىرىلىسەكلا پۇرسەتنى تۇتالايمىز.

بىز پۇرسەتپەرس ئادەملەر ئەمەس. مۇۋەپپەقىيەتنى دەپ ئىجتىمائىي ئەخلاققا مۇخالىپ ئىش قىلمايمىز، باشقىلارنى دەسسەپ ئۆتۈپ كەتمەيمىز. مۇبادا بىز باشقىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى نەزەرگە ئالمىساق، ئۆزىمىزنىڭ ئىززىتىنى يوقاتقان بولىمىز.

تۇرمۇش مانا مۇشۇنداق كەڭ دۇنيادا ئۆتىدۇ. ھاياتتا داڭلىق ئادەملەرمۇ پۈت دەسسەپ تۇرغۇدەك ماكانغا ئائىل بولالايمەنمۇ - يوق، دەپ ۋايىم يەيدۇ. بىز ھەممىگە قانداق بولمىغاچقا بەزىدە ماسلىشىشقا، يول قويۇشقا موھتاج بولىمىز.

ئەي، ئۆزگىرىشچان، مۇرەككەپ ئادەم، سەندە ئازاب تۇيغۇسى بىلەن ئىشەنچ تۇيغۇسى، پاسسىپ ئامىل بىلەن ئاكتىپ ئامىل، مەغلۇبىيەت خاھىشى بىلەن مۇۋەپپەقىيەت خاھىشى بولىدۇ. شۇڭا سەن ئۆزلۈكۈڭنى قۇدرەت تاپقۇز، ئىشنى ۋاقىتنى تەتۈر ساناشتىن باشلا، بۈگۈنكى نىشانغا قاراپ ئوقۇڭنى ئات.

سۆرەپ، ئەسكى - تۈسكى نەرسىلەرنى يىغىشى مۇمكىن. كېنىس خېد بوراند ئاجايىپ تالانتلىق ئادەم، ئۇنداق ئادەم ئاز ئۇچرايدۇ. ئۇ نامرات - پېقىرلەرنىڭ ئىشەنچ - ئۈمىدىنى ئاشۇرۇپ، تۇرمۇش پوزىتسىيىسىنى ئۆزگەرتىشكە ياردەم بەرگەن. مەيلى مۇنبەردە ياكى رادىئو - تېلېۋىزىيىدە بولسۇن، ئۇنىڭ نەزەرىيىلىرى، نۇتۇقلىرى خۇددى نۇرلۇق چىراغدەك كىشىلەرنىڭ قەلب قەسرىنى يورۇتىدۇ.

سىز ئۇنىڭ «ھەقىقىي بەختكە ئېرىشىش» دېگەن كىتابىدىن ئىنسانلارنىڭ ئاجىزلىقىنى تولۇپ - تاشقان قىزغىنلىق بىلەن كۆزەتكەن بۇ كۆزەتكۈچىنىڭ ئاددىي بىر پىلان بىلەن تەمىن ئەتكەنلىكىنى كۆرسىتىش، ئۆزىڭىزنىڭ ئىقتىدارىدىن تولۇق پايدىلىنالايسىز.

خوش، ئەمدى بۇ دەرسكە تەپسىلىي قۇلاق سېلىڭ ...

بۇرۇن بىر ئادەم ئۆزى چوقۇنىدىغان بىر ئادەمگە خەت يېزىپ، ئۇلۇغ ئادەملەرنىڭ ئاجايىپ مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى تەرىپلىگەن. ئۇ تاپشۇرۇپ ئالغان جاۋاب خەتتە مۇنداق دېيىلگەن: «دوستۇم، سىز خاتالاشتىڭىز، مەن بىر ئاددىي ئادەم، كىشىلەردىن ئېشىپ چۈشكۈدەك ئالاھىدە ئىقتىدارىم يوق. كۆپىنچە ئىشلاردا ئادەتتىكى سەۋىيىدىن يوقىرى تۇرىمەن، بەزى جەھەتلەردە ئادەتتىكى ئادەملەرگىمۇ يەتمەيمەن. بۇ ئەلۋەتتە سالامەتلىكىمنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرايدۇ.» «مەن يۈگۈرەلمەيمەن، پەقەت ماڭالايمەن، سۇمۇ ئۈزەلمەيمەن. ئات مىنىش تېخنىكام يامان ئەمەس. ئەمما قالتىس دەپ كەتكىلى بولمايدۇ. مىللىتىڭىمۇ ياخشى ئاتالمايمەن. سەۋەب، كۆزۈم ياخشى كۆرمەيدۇ، شۇڭا ئارىلىق يېقىن بولسىلا ئاندىن نىشانغا تەگكۈزەلەيمەن، جىسمانىي جەھەتتە مەن ئادەتتىكى ئادەم بىلەن ئوخشاش، يېزىقچىلىق جەھەتتىمۇ نادىر ئەسەر يازغۇدەك

ئىقتىدارىم يوق. مەن ئۆمرۈمدە نۇرغۇن نەرسىلەرنى يازدىم. ئەمما قۇلدەك جاپالىق ئىشلىسىمەنلا ئاندىن ئازراق بىر نەرسە يازالايمەن.»

بۇ ئادەم زادى كىم؟ ئۇ ئۆزىنى ئاددىي ئادەم دېگىنى بىلەن ئادەم ئايرىن ئوقۇغۇدەك نۇرغۇن ئىشلارنى قىلغان. تېئودور روزۋېلت ئۆزىگە بەرگەن باھاسى بويىچە دېگەندە ئۇنىڭ يۈكسەك قابىلىيىتى يوق. ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنىڭ قابىلىيىتىنى قانداق ئىشلەتكەن؟ بىز بۇ مەسىلىنى ئاسان چۈشىنەلمەيمىز. ئادەتتىكى ئىقتىدار بىلەن مەشھۇر نەتىجىگە ئېرىشىشنىڭ سىرى نەدە؟ نېمە ئۈچۈن ئىقتىدارى چەكلىك ئادەملەر تىللاردا داستان بولغۇدەك ئۇلۇغ نەتىجىلەرنى يارىتالايدۇ؟

مۇبادا بىز «تالانت» دېگەن سۆزنى «ئىقتىدار» دېگەن سۆز بىلەن مەنىداش دەپ قارىساق، يوشۇرۇن ئىقتىدارىمىزدىن ئەڭ زور چەكتە قانداق پايدىلانغانلىقىمىزنى ئاسانلا كۆرۈۋالالايمىز. بىزنىڭ بىرىنچى تەكلىپىمىز شۇكى، بىز جىمى ئىقتىدارىمىزنى ئېدىتلاپ كۆرۈشىمىز كېرەك. بىزنىڭ قانداق تالانتىمىز بار، قەيسەرلىكىمىز قانچىلىك، مېجەز - خاراكتېرىمىزنىڭ مايىللىقى قانداق؟ بىز ئۇلارنى ئېدىتلاش ئارقىلىق ئۆزىمىزنىڭ قانداق قابىلىيىتىمىز بارلىقىنى، تەرەققىي قىلدۇرغىلى بولىدىغان قايىسى يوشۇرۇن ئىقتىدارىمىز بارلىقىنى بايقايمىز، شۇنىڭ بىلەن بىز ئادەم رازى بولغۇدەك مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىمىز. بىر ئانا ئوغلىدىن: «تام، سەن بۈگۈن چۈشتىن كېيىن مەن بىلەن بىللە سودىلىق قىلغىلى چىقامسەن ياكى مارى ھەدەڭنى كۆرگىلى بارامسەن؟» دەپ سورىغان. ئۇ شا كىچىك: «مۇبادا ئۆزۈمگە ئۆزۈم خوجا بولسام، سۇ ئۈزگىلى باراتتىم» دەپ جاۋاب بەرگەن. مۇبادا بىز ئۆز - ئۆزىمىزگە خوجا بولساق، ئىقتىدارىمىزغا قانداق مۇئامىلە قىلارىمىز، قانداق تاللاشتا بولارىمىز؟ ئوقۇمۇشلۇق دوستلار، پوپلار، ئادۋوكاتلار، بانكىرلار

بىلەن قانداق مەسلىھەتلىشىمىز؟ كەسپىي مەسلىھەت بېرىش ئورنى بىزگە ياردەم بېرەلمەيمۇ؟ بىز سەۋىيىمىزنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈن بىر قانچە قېتىملىق كەسپىي تېخنىكا ئىمتىھانغا قاتنىشىشىمىز كېرەكمۇ؟ بۇنداق مەسلىھەت بىلەن ئانالىزنىڭ نىشانىمىزنى تۇرغۇزۇشقا، ئېتىقادلىرىمىزغا ھۆكۈم قىلىشقا ناھايىتى كۆپ ياردىمى بولىدۇ.

بىز ئىقتىدارىمىزنى دەڭسەپ باقايلى، ئۆزىمىزدىن مېنىڭ ئىقتىدارىم يارامدۇ - يارمادۇ؟ دەپ سوراپ باقايلى. دېڭىز ئارمىيە گېنېرالى رېچارد E. بېللىد شىمالىي قۇتۇپ ئېكسپېدىتسىيە ئەترىتىنىڭ بىر ئەزاسى بولۇپ، ئۇ شىمالىي قۇتۇپقا چوڭقۇر مۇھەببەت باغلىغانىدى. ئۇ ھەر قېتىم يىراققا سەپەر قىلغاندا ئېكسپېدىتسىيە كەچۈرمىشلىرىنى ئەسلىيەتتى. ئۇ مەنزىرىلەر ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. ئۇ ئۆمرىنى شىمالىي قۇتۇپنى تەكشۈرۈشكە بېغىشلىماقچى بولغان بولسىمۇ، ئەمما بۇنداق تەكشۈرۈش پۇرسىتى ئاز ئىدى، شۇڭا ئۇنىڭ ئۇلۇغ ئىرادىسى ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئۇيغۇن كەلمىگەنىدى. ئۇ ئارزۇسىنى ئىشقا ئاشۇرالمىغاچقا، غەمكىن، خاپىغان بولۇپ قالغان. راستىنى دېگەندە ئۇ ھەممە ئادەم بىزار بولىدىغان ئادەمگە ئايلىنىپ قالغان. ئۇنداقتا ئۇ شىمالىي قۇتۇپنى ئېكسپېدىتسىيە قىلىشتىن باشقا ئۆزى تەۋە بولغان ئىجتىمائىي رايوننى ئويلىمادۇ، قولۇم - قوشنىلىرىنىڭ ياردىمىگە موھتاج بولمادۇ. كەپسىز ئۆسمۈرلەرنىڭ چاتاق تېرىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئۇلارنى تەشكىللەپ، ئۆسمۈرلەر كۇلۇبى قۇرمامدۇ، ئىقتىدارىنى جارى قىلدۇرۇپ بالىلارنى يېتەكلىمەيدۇ؟ ئۇ جەزمەن ئۆسۈپ - يېتىلىۋاتقان بۇ بالىلارغا ھەۋەس ئوتلىرىنى تۇتاشتۇرۇپ، ئۇلارغا شىمالىي قۇتۇپقا بېرىپ تەكشۈرۈش، قىيىنچىلىقنى يېڭىش ئىرادىسىنى يېتىلدۈرۈشى - ئۇلارنى باتۇر، خالىس، دۇرۇس، ھەمكارلىشىدىغان ئادەملەردىن بولۇشقا

يېتەكلىشى مۇمكىن ئىدى. بۇ سەۋىيە - ساپانى ئومۇملاشتۇرۇش دەل بالىلارنىڭ كەلگۈسى ساپاسىنى يېتىلدۈرۈش ئۈچۈن ئاساس سالغانلىق بولمامدۇ؟

مۇبادا بىزمۇ ئۆز ئىقتىدارىمىزدىن تولۇق پايدىلىنىشىنى ئۈمىد قىلساق، بۇنى ئىمتىھان ئارقىلىق سىناپ كۆرسەك بولىدۇ. بىزنىڭ ئۇلۇغ ئىرادىمىز ئەمەلىيىمۇ؟ ئۇ ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈش ئىمكانىيىتى دائىرىسىدىن بولامدۇ؟ مۇبادا ئۇنداق بولمىسا، بىز قىزغىنلىقىمىزنى باشقا تەرەپلەرگە قارىتىش ئارقىلىق بىزگە قوينىنى ئېچىپ تۇرغان پۇرسەتلەرنى ئىزدىشىمىز كېرەك. بەلكىم ئىش باشلىنىشى بىلەنلا كاشىلا - توسالغۇلارنى بايقىشىمىز مۇمكىن. ئەمما ئۇ توسالغۇلار بىز بويلاپ ماڭىدىغان سېپىلغا ئايلىنىدۇ.

بىر قېتىم غەربىي دىيارغا كېتىۋاتقان پويىزدا ساقال - بۇرۇتلىرىنى پاكىز ئالغان بىر يۈك - تاق توشۇغۇچى خادىم دىققىتىمنى قوزغىدى. شۇنىڭ بىلەن ئىككىمىز پاراڭلىشىپ كەتتۇق. ئۇ مەندىن چىكاگودا دوراشۇناسلىق ئۆگىنىش پۇرسىتى توغرىسىدا سورىدى.

— مەن ئاساننا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى، — دېدى ئۇ، — ئەمما ئۇ ئۇنىۋېرسىتېتتا مەن ئۆگەنمەكچى بولغان بەزى دەرىسلەر تەسىس قىلىنمىغان.

— نېمىدەپ دوراشۇناسلىق ئىلمىنى تاللاپ قالدىڭىز؟ — دەپ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

— مەن ئەسلىدە مېدىتسىنا ئىلمىنى ئۆگەنمەكچى ئىدىم، — دەپ چۈشەندۈردى ئۇ، — ئەمما بۇ كەسپنى ئۆگەنمەك بەك قىيىنكەن، دوختۇرخانىلارمۇ ئادەملەر بىلەن توشۇپ كېتىپتۇ. دوختۇرخانىلار بىلەن سۆزلىشەي دېۋىدىم، زادى پۇرسەت بولمىدى. شۇنىڭ بىلەن مەن چىش دوختۇرى بولاي دەپمۇ ئويلىدىم، ئەمما ئەھۋال يەنىلا ئوخشاشكەن. قارىسام، ھازىر ياخشى دورىگەر كەم

ئىكەن. مېنىڭ مۇشۇ كەسىپتە ئانچە - مۇنچە نەتىجە يارىتالايدىغانلىقىمغا كۆزۈم يەتتى.

بۇ يىگىت خىيال دۆلدۈلىنىڭ چۆلۈۋىرىنى تارتىپ، نىشانىنى توغرىلىغانىدى، ئوتلۇق ئۈمىدى بىلەن پۇرسەتنى رېئال بىرلەشتۈرگەنىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ نىشانى تېخىمۇ ئەمەلىي بولغانىدى. ئۇ بىرىنچى تاللاشتىن، ھەتتا ئىككىنچى تاللاشتىنمۇ ۋاز كەچكەن. ئەمما بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئىقتىدارىنى جارى قىلدۇرۇشىغا تەسىر يەتمىگەن. ئەكسىچە ئۇ رېئاللىققا يۈزلىنىپ، ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىپ، ئاخىرى ئىنسانلارغا ناھايىتى قىممەتلىك مۇلازىمەت قىلغان.

ئىنچىكە تەييارلىق - ئىقتىدارىمىزنى جارى قىلدۇرۇشتا كەم بولسا بولمايدىغان جەريان. دۇنيادا تېخى ئاشكارىلانمىغان بايلىق شىلەپىمىزنىڭ تەكتىدە ياكى ئايغىمىزنىڭ ئىچىدە - ئۇ دەل ئۆزىمىزدىدۇر. ئىقتىدارىمىزنى جارى قىلدۇرۇش - بىزنىڭ ۋەزىپىمىز.

بەزىلەر دەرىجىسى ئۆسۈپ مۇھىم خىزمەت ئورنىغا ئېرىشىدۇ، زور بايلىقنىڭ ئىگىسى بولۇپ قالىدۇ. ھەتتا پىرىزدېنت ئىشخانىسىغا كىرىدۇ. بۇ ئاداشنىڭ تازا نامىتى كەلدى، - دەيدۇ بەزىلەر ھەسەت قىلىپ، - ئۇ بىراقلا ئۆسۈپ كەتتى، ئۆسۈش يولىدا تەقدىر ئۇنىڭغا ئوڭ كۆزى بىلەن باقتى. ئەمما رېئال تۇرمۇشتا تەلەي، پۇرسەت، بۆسۈپ ئۆتۈش ۋە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ بىر - بىرى بىلەن ئانچە مۇناسىۋىتى يوقتەك قىلىدۇ. «تەلەي» ھەمىشە «جىمى تەييارلىق» جەريانىدا «پۇرسەت» بىلەن ئۇچراشقان چاغدىلا ئاندىن نامايان بولىدۇ. مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يۇلتۇزىمىزنىڭ خاسىيەتلىك بولۇش - بولماسلىقىمىزغا ئەمەس، ھەر كۈنى تىرىشىپ، جاپالىق ئىشلىشىمىزگە باغلىق بولىدۇ.

«قىممەتلىك بابى» دېرىكسون فخرىياس ئەڭ ئۇلۇغ،

تەڭداشسىز تەنتەربىيە ماھىرى دەپ نام ئالغان. بۇ تېكىساس شتاتىدىن كەلگەن ئايال ئىدى، ئۇ مەيلى يۇگۇرۇش، ئېگىزگە سەكرەش، ۋېلىسسىپت مىنىش بولسۇن ياكى ۋاسكېتبول، بېيسبول (قورغان توپى) ئوينىسۇن، تامامەن كامالەتكە يەتكەن. ئۇ يېنىك ئاتلېتېكا مەيدانىدا ئۆزىنىڭ ئەمەلىي كۈچىنى ئاجايىپ نامايان قىلغان. 1932 - يىلى ئۆتكۈزۈلگەن ئولىمپىك تەنھەرىكەت يىغىنىدىكى تاللاش مۇسابىقىسىدە بەش تۈر بويىچە بىرىنچى بولغان. شۇ يىلى لوس ئانژېلىستا ئۆتكۈزۈلگەن ئولىمپىك تەنھەرىكەت يىغىنىدا ئاتاقلىق ئەرباب بولۇپ قالغان. ئاياللارنىڭ 80 مېتىرلىق توسۇقتىن ئاتلاش چېمپىيونى، نەيزە ئېتىش چېمپىيونى، ئېگىزگە سەكرەش چېمپىيونى بولغان. كېيىن يەنە گولف توپ ئويناپ، مەملىكەت بويىچە ئاياللار ئىشتىن سىرتقى ماھىر ۋە ئەنگلىيە ئاياللار ئىشتىن سىرتقى ماھىرى چېمپىيونى بولغان. شۇڭا بەزىلەر: «ئۇنى ھېچكىم توسۇيالمايدۇ، ئۇنىڭ تەنھەرىكەتچى بولۇشى، چېمپىيون بولۇش ئۈچۈنلا يارالغان» دېيىشىدۇ.

ئەمما رېئاللىق بىزگە بۇ «تالانتلىق چېمپىيون» نىڭ يەنە بىر ھېكايىسىنى ئېيتىپ بېرىدۇ. «قىممەتلىك بابى» گولف توپ ئويناشنى ئۆگىنىشنى باشلىغاندا ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان بىر مەشقاۋۇلنى تەكلىپ قىلغان. مەشقاۋۇل ئۇنىڭغا مۇسابىقىنى ئۈلگە كۆرسىتىپ، توپ كالتىكىنى قانداق ئويناشنى مەشىق قىلىپ بەرگەن، ھەرىكىتىنى تۈرلەرگە ئايرىپ سىناق قىلىپ بەرگەن. ئۇ ھەر بىر تۈر ھەرىكەتلىرىنى تولۇق چۈشەنگەن. ئىگىلىۋالغانغا قەدەر مەشىق قىلغان. «قىممەتلىك بابى» بىر مەشىق قىلسا 12 سائەت مەشىق قىلاتتى، يېرىم كۈندە مىڭدىن ئارتۇق توپ ئۇراتتى، تېلەكلىرى تېلىپ، توپ ئۇرالمىغۇدەك ھالىغا چۈشۈپ قالغاندىلا ئاندىن كالتەكنى تاشلايتتى ۋە قوللىرىغا پۈتۈنلەي پلاستېر يۆڭگەندىن كېيىن يەنە كالتەكنى

قولغا ئالاتتى. ئۇ مۇشۇ ئۇسۇل ئارقىلىق كالتەك توپ ئويناش ماھارىتىنى مۇكەممەللەشتۈرگەن.

قارىغاندا «قىممەتلىك بابى» مۇقەررەر چېمپىيون بولىدىغاندەك قىلاتتى. ئەمما ھەرقانداق تۈردىكى چېمپىيونلار مۇكەممەل مەشىق قىلمىسا ۋە ئىجتىھات بىلەن تىرىشمىسا بولمايدۇ. كېيىن «قىممەتلىك بابى» راك كېسىلى بىلەن باتۇرلارچە ئېلىشىپ چەكسىز جاسارىتىنى، كۈچ - قۇدرىتىنى ۋە ئېتىقادىنى نامايان قىلىپ، پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان. «قىممەتلىك بابى» نىڭ ئەمەل قىلغان تۇرمۇش مىزانى: «ھەربىر ئادەم ئىقتىدارىنى جارى قىلدۇرماقچى بولىدىكەن، ئىجتىھات بىلەن تىرىشىشى كېرەك» دېگەندىن ئىبارەت بولغان.

«ئېنىق نىشان ۋە بۇرچ تۇيغۇسى» مۇ ئىقتىدارىمىزنى جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن كۈچلۈك مۇددىئا - مەقسەت ئاتا قىلىدۇ. مۇبادا دېرىكسون زاخارىياس ئوتلىق ئارمان بىلەن گولفى توپ مۇسابىقىسىدە ئۇتۇپ چىقمىغان بولسا ئۇنىڭ بۇنداق ئەستايىدىل مەشىق قىلىشى، گولفى توپ ئويناش تېخنىكىسىنى ئۈزلۈكسىز مۇكەممەللەشتۈرۈشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. كۈچلۈك ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچكە ئىگە نىشان بىزنى روھلاندۇرىدۇ، بولمىسا بىز يوشۇرۇن ئىقتىدارىمىزنى بايقىيالمايمىز، جارى قىلدۇرالمىمىز. كۆپچىلىك «نىشان خاراكتېرى» نىڭ ھەل قىلغۇچ رول ئوينايدىغانلىقىنى بىلىمىز. «بىز زادى قانداق نەتىجە قازانماقچى بولىمىز، قانداق ئىرادە بىلەن نىشاننى قوبۇل قىلىمىز؟» دېگەن ئېنىق ئوي بۇ نىشانلارنى ئىشقا ئاشۇرۇشىمىز ئۈچۈن بىزگە كۈچ - قۇدرەت ئاتا قىلىدۇ. «نىشان خاراكتېرى» يەنە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش بىلەن مەغلۇپ بولۇشنى، ئوڭۇشىمىز بولغانلىقىنى ياكى تۇرمۇشنىڭ قىزغىن ئۈمىدى بىلەن ئوتلۇق ھېسسىياتىنى تەن ئېلىشى، مۇۋەپپەقىيەت

قازىنىشنىڭ بەختلىك ياكى بەختسىز بولۇشىنى بەلگىلەيدۇ. جانلىق، قۇدرەتلىك ھايات مۇكەممەل نىشاننىڭ رىغبەتلەندۈرۈشىگە ئۇچرايدۇ؛ پەقەت ئاز بىر قىسىملا ئۈمىد بىلەن خاھىشچانلىقىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ. شۇنى ئەستە تۇتۇش كېرەككى، پارلاق مۇۋەپپەقىيەت دەل ئادەمنىڭ قەلئەسىدە جۇلالىنىۋاتقان گۈلخاننى ئەكس ئەتتۈرىدۇ.

كىيۇرى خانىمنىڭ قىزى ئاپسىنىڭ تەرجىمىھالىنى يېزىپ، ئاپسىنىڭ رادىي ئېلىمېنتىنى بايقاش ئۈچۈن بوشاشماي تىرىشقانلىقىنى تەسۋىرلىگەن. كىيۇرى خانىم بىلەن ئېبرى رادىيىنىڭ ھەقىقەتەن مەۋجۇت ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەن. ئۇلار تارىخىي تەجرىبىخانىسىدا ئۇزاق ھەم جاپالىق تىرىشقان، ئۇلار دېلىغۇللۇق، ئۈمىدسىزلىك كۈنلەردە بارلىقىنى رادىيىنى چەككىلەپ چىقىشقا بېغىشلىغانىدى. ئۇ ئىككىيلەن ئادەمنى ھەيران قالدۇرغۇدەك سەۋرچانلىق بىلەن توننا - توننا ئاسفالت بىرىكمىسى قالدۇقىدىن كىلو - كىلولاپ ئەۋرىشكە ئالغان. ئۇلار بۇ ئەۋرىشكىلەردىن جەزمەن رادىي چەككىلەپ چىقالايدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ئەمما قانچىلىغان تەجرىبىلەر مەغلۇبىيەت بىلەن ئاخىرلاشقان. بىز بۇ تەرجىمىھالغا ئاساسەن ئىشلەنگەن كىنودىن ئۇلارنىڭ 48 - قېتىملىق تەجرىبىسىنىڭمۇ مەغلۇپ بولغانلىقىنى كۆرىمىز. كىيۇرى ئەپەندى تەجرىبىسى ئاخىرى بىتچىت بولۇپ، ئۈمىدسىزلىك پاتىقىغا پېتىپ قالغان.

— نېمە ئامال! — دەپ ۋارقىرىدى ئۇ، — بۇ ئىشنى ھەرگىز باشقا ئېلىپ چىققىلى بولمايدىكەن! بەلكىم بىر ئەسىردىن كېيىن مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلى بولار. بىز بۇ ئۆمرىمىزدە رادىيىنى كۆرەلمەيدىكەنمىز!

ئەمما كىيۇرى خانىمنىڭ ئىرادىسى تېخىمۇ چىڭىغان ئىدى.

— يەنە بىر ئەسىر سەرپ قىلىش نېمىدېگەن ئەپسۇسلىنارلىق ئىش ھە! — دەپ كىيۇرى خانىم جاۋابىن، —

ئەمما بىز ھاياتلا بولىدىكەنمىز، زىنھار بوشاشماسلىقىمىز كېرەك. دەل مۇشۇنداق بۇرچ تۇيغۇسى ئاخىرى بىر ئاخشىمى رادىيىنى ئوراپ تۇرغان تۇماننى تارقىتىۋەتكەن. شۇ ئاخشىمى كىيۈرى خانىم بىتاب بولۇپ قالغان بالىسى بىلەن بىللە تۇرغانىدى، بالىسى ئۇخلىغاندىن كېيىن ئۇ ئېرىگە:

— بىز بېرىپ ئۇنىڭ قانداق بولغانلىقىغا قاراپ باقايلىچۇ؟ —

دېدى.

ئۇ ئېرىگە يېلىنىۋاتقاندا قىلاتتىيۇ، ئەمما بۇ ئەمدى ئارتۇقچە ئىش ئىدى. چۈنكى پىيېرىمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش جىددىيلەشكەنىدى. ئۇلار رەستىدىن ئۆتۈپ، تەجرىبىخانا ئالدىغا كەلدى. پىيېر تەجرىبىخانىنىڭ ئىشىكىنى ئاچماقچى بولدى.

— چىراغنى ياندۇرماڭ، — دېدى كىيۈرى خانىم پىيېرغا، كېيىن ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ يەنە قوشۇپ قويدى، — ھېلىقى كۈنى سىز ماڭا: «رادىيىنىڭ چىرايلىق رەڭگى بولسەن دەپ ئۈمىد قىلىمەن» دېگەنلىكىڭىز ئېسىڭىزدىمۇ؟

ئۇلار شۇنداق دېيىشكىنىچە تەجرىبىخانىغا كىردى، قاراڭغۇ تەجرىبىخانىدا تىل بىلەن تەسۋىرلەپ بولمايدىغان كۆك نۇر چاقنايتتى. ئۇلار قول تۇتۇشقىنىچە بىر - بىرىگە قاراشتى، ھاياجاندىن بىر ئېغىزىمۇ گەپ قىلالمىدى. ئۇلار چاقناپ تۇرىدىغان نۇر چاچىدىغان سىرلىق مەنبە - رادىيىغا قاراپ تۇرۇشتى. توغرا، ئۇلار تەشنىا بولغان رادىيى، بۇ ئۇلارنىڭ قەيسەرلىكىگە، سەۋرچانلىقىغا بېرىلگەن مۇكاپات ئىدى.

ئەمما قانچىلىغان ئادەملەر ئالدىراشلىق بىلەن ئۇياق - بۇياققا ئۆتۈشۈپ يۈرگەندۇ - ھە؟ ئۇلارنىڭ بىرەرەمىمۇ مەجبۇرىيىتى ۋە نىشانى بولمىغاچقا ۋاقىتىنى لاغايلاپ ئۆتكۈزۈۋەتكەن، ئىقتىدارىنى ئىسراپ قىلىۋەتكەن، مۇۋەپپەقىيەت بىلەن ئۆزلۈكىنى تىكلەشنى رەت قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۆزلۈكىنى تىكلەشكە بولغان رازىمەنلىكى بىلەن شادلىقىنى

يوقاتقان. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ناچار ئادەملەرمۇ؟ ياق، ئۇلار پەقەت يەڭگىلىتەك ئادەملەر. ئۇلار خەسسىس، رەزىل ئادەملەرمۇ؟ ياق، ئۇلار پەقەت ۋاقىتىنى مەنسىز ئۆتكۈزۈۋىدىغان ئادەملەر. ئۇلار ۋاقىتىنى بىھۇدە ئۆتكۈزۈۋېتىدۇ. ئۇلار كالىسى قاپاقتەك قۇبۇرۇق بولۇپ قالىدۇ. ئۇلارنىڭ شەيئىلەرنى چۈشىنىش قۇربىتى، ئېڭى يېتەرسىز، ئېتىقادى ئاجىز. ئۇلارنىڭ نىشانى بولمىغاچقا، كۆڭۈلسىزلىك پاتىقىغا پېتىپ قالغان، قىلغان ئىشلىرى كۆڭۈلدىكىدەك بولمىغان.

بىز ئىقتىدارىمىزنى ئىشقا سېلىپ، ئېنىق، مۇستەھكەم، ساغلام نىشان تۇرغۇزۇپ، ئۇنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئاتلىنىدىغانلا بولساق، جەزمەن ئېسىل جاۋابقا ئېرىشەلەيمىز. بۇرچ تۇيغۇسى تۇرمۇشىمىزنى ئاددىيلاشتۇرىدۇ، ئىقتىدارىمىزنى چىڭىتىدۇ، چىڭىتىلغان بۇنداق ئىقتىدار كۈچ - قۇدرىتىمىزنى ئاشۇرىدۇ. ئېدۋارد II بىر قېتىم گېنېرال ۋىليامدىن: «سىز قانداق قىلىپ پۈتۈن ۋۇجۇدىڭىز بىلەن مۇشۇنداق زېرىكىشلىك، مۇرەككەپ، قىيىن ئىشقا ئۆزىڭىزنى بېغىشلاپ، بىراۋغا خۇشامەتمۇ قىلماي كۈچىنىپ ئىشلەيسىز؟» دەپ سورىغاندا، گېنېرال ئادەمنى چوڭقۇر ئويلىنىدىغان مۇنداق جاۋابنى بەرگەن:

بەزىلەرنىڭ قىزغىنلىقى ئالتۇن،

بەزىلەرنىڭ قىزغىنلىقى تاج - ئاتاق.

مېنىڭ قىزغىنلىقىم ئادەملەرنى ۋە ئۇلارنىڭ روھىنى قۇتقۇزۇش. بۇنداق بۇرچ تۇيغۇسى ئۇنىڭغا چەكسىز كۈچ - قۇدرەت ئاتا قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى زور دەرىجىدە نامايان قىلغان.

جون ئادامىس چىكاگو خوۋلىس فوندىنى ياراتقان ئايال. ئۇ كىچىك چاغلىرىدىلا ئۆزىنىڭ ھايات بۇرچىنى تاپقان. ئۇ ئالتە ياش چاغلىرىدىلا ئىللىنويىس شىتاتى ئەركىن پورتىنىڭ ئارقا

كوچىسىدىكى ياردەمچىسىز، تاشلاندىق، تۇرمۇشى قىيىن كىشىلەرنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن. بۇ مەنزىرىلەر ئۇنىڭغا قاتتىق تەسىر قىلغاچقا، ئۇ چوڭ بولغىنىدا ئۆزۈم تۇرۇۋاتقان جايغا چوڭ ئۆي سالغۇسى؛ ئەمما بۇ ئۆي جەزمەن ئۆزۈم كۆرگەن نامراتلارنىڭ ماكانىغا سېلىنىدۇ، دېگەن. ئۇ ئىزچىل تۈردە شۇنداق بۇرچ تۇيغۇسى بىلەن ھېسسىياتتا بولغان. بۇ ئۇنىڭ ئىقتىسادىنى ئىشلىتىشتىكى بىر تەۋرەنمەس نۇقتا بولغان. كېيىن خولۇپىنىڭ ئۆيى نامراتلار ماكانىدىكى كاتتا ئۆي بولۇپ قالغان. ئۇ مۇھەببەت، دوستلۇق بىلەن تولغان ئۆي ئىدى. جون ئادامسىمۇ بالىلىق چاغلىرىدىكى خىيالىنى ئىشقا ئاشۇرغان. ئەمما ئۇنىڭدا مۇشۇنداق بۇرچ تۇيغۇسى بولمىغان بولسا ئۇ جون ئادامسى بولالامىدى، خوۋلېنىڭ ئۆيى بولامىدى؟ ئوخشاشلا، بىزدە مۇشۇنداق بۇرچ تۇيغۇسى بولمىسا، ئىقتىدارىمىز بىلەن ئەمەلىي كۈچىمىز يېتىدىغان ئۇلۇغۋار ئىرادىگە، يۇقىرى سەۋىيىگە يېتەلەيمىزمۇ، مۇشۇنداق بۇرچ تۇيغۇسىنىڭ ئىلھامى بىلەن قىيىنچىلىقنى يېڭىپ، توسالغۇلارنى ئۈگىستەلمەيمىزمۇ؟ سىز بۇنىڭ جاۋابىنى كىشىلىك ھايات كەچۈرمىشلىرىڭىز ئەڭ قىيىن بولغان باب - پاراگرافلاردىن ئىزدەڭ. بەلكىم سىز ئوقۇش، ئىلمىي ئۇنۋان ئېلىش ئۈچۈن ھەرەج تارتىشىڭىز مۇمكىن. ھەتتا ئىشىڭىز ئوڭۇشلۇق بولماسلىقىمۇ مۇمكىن. ئەمما سىز پۇل جۆندەشنىڭ ئېيىنى، چارسىنى قىلىشىڭىز كېرەك. جىمى ئىش مۇشكۈل بولۇۋاتقان ئەھۋالدا سىز ئېرىشىدىغان ياردەم مۇ ناھايىتى ئاز بولىدۇ، پەقەت ئىككى بىلىكىڭىزلا سىزگە ياردەم بېرەلەيدۇ، ئىرادىڭىز سىزگە سىزنىڭ جەزمەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايدىغانلىقىڭىزنى دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز جاپالىق تىرىشىسىز، ئاددىي - ساددا ياشايسىز. ئەمما نۇرغۇن ئوقۇغۇچىلار ئەركىن - ئازادە، ئارامخۇدا يۈرۈشىدۇ، كىيىم - كېچەكتىن، ئاش - تاماقتىن غەم - ئەندىشە قىلمايدۇ.

ھەتتا سىز ئىشنى بىر مەزگىلگىچە داۋاملاشتۇرالمىدىغاندەك ھېسسىياتتا بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئەمما قانداق بولۇشىڭىزدىن قەتئىينەزەر، ئىشىڭىزنى قەتئىي داۋاملاشتۇرۇڭ. سىز پەخىرلىنىدىغان كۈن ھامان يېتىپ كېلىدۇ، سىز شۇ كۈنى ئۈستىبېشىڭىزغا ئىلمىي ئۇنۋان بۆك - تونىنى كىيىپ، ئوقۇش پۈتكۈزۈش دىپلومىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، غالىبلارچە قىياپەتتە پەخىرلىك بىلەن: «مەن ئاخىرى مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم!» دەپ خىتاب قىلىسىز.

ئەلۋەتتە سىز ئىرادىڭىزنى تاۋلايدىغان ئاشۇ دەقىقىلەرنى قايتا ئەسلەشنى ياقتۇرمايسىز. ئەمما ئويلاپ بېقىڭ، ھاياتتىكى ئەڭ ئەتىۋارلىق، قىممەتلىك ھاسىلاتنىڭ قايسىسى جاپالىق تىرىشىش، مەشىق قىلىش، ئىنتىزار بولۇشتىن كەلمىگەن؟ مۇابدا تۈز، ئاسان يول بولغان بولسا كىشىلىك ھاياتتىكى بۇ قىممەتلىك نەرسىلەر سىزگە مەنسۇپ بولمايتتى. مەشىق قىلىش جەريانىدا زېھنىڭىز ئاشىدۇ، سەۋر - تاقەتلىك بولۇشنى ئۆگىنىۋالسىڭىز - ئەلۋەتتە پۇلنىڭ قىممىتىنىمۇ چۈشىنىسىز، ئاخىرقى ھېسابتا تۆلىگەن يەدەللىرىڭىز تامامەن ئەھمىيەتلىك بولىدۇ، جاپا - مۇشەققەتلىك كەچۈرمىشلىرىڭىزدىن پۇشايمان قىلمايسىز. بۇنداق تەربىيىنىڭ مەنپەئىتى ناھايىتى ئېنىق بولىدۇ؛ مەيلى قايسى ساھەدە بولسۇن، بىز ئىقتىسادىمىزنى جارى قىلدۇرۇشنى ئارمان قىلساق، بەخت - ئىقبالىمىزنى، شەخسىي نەتىجىمىزنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن تىرىشساق، ئازراق بەدەل تۆلىسەك زېھنىمىزنى ئاشۇرالايمىز.

بىز ئىقتىدارىمىزنى تەكشۈرۈپ، ئېدىتلاپ كۆرسەك، جىددىي جەڭ تەرەددۇتىنى قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى بىلىمىز، بۇرچ تۇيغۇمىزنى قوزغايدىغان شەرق شامىلىنىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتىمىز. ئاندىن زېھنىمىز بىلەن تالانتىمىزنى ئىشلىتىمىز ۋە

ئۇلارنى تېخىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈمىز. بەلكىم بىزنىڭ ئىقتىدارىمىز تېخى ئاجىز، ئىقتىدارىمىزنى ئىشلىتىدىغان پۇرسەت پىششىق يېتىلمىگەن بولۇشى مۇمكىن. ئەمما ئىقتىدارىمىزنى جارى قىلدۇرۇش بىز ئۈچۈن ئىنتايىن مۇھىم. بىز ئالدىنقى چۆچەكتىن ئۈچىنچى خىزمەتكارنىڭ تەڭرىنىڭ جازاسىغا ئۇچرىغانلىقىنى بايان قىلىپ ئۇتتۇق. ئۇ ئىقتىدارىنى توغرا نىيەت بىلەن ئىشلەتمىگەن ياكى زادى ئىشلەتمىگەن. بۇ دەل ئۇنىڭ كەمچىلىكىدۇر (ئۇ تەڭرى بەرگەن بىر تىللانى يەرگە كۆمۈپ قويۇپ، ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىسراپ قىلۋەتكەن).

بۇنداق ئىلھامنىڭ ئەمەلىي قىممىتى بىزگە تولۇق نامايان بولىدۇ. بەزى ئادەتتىكى ئادەملەرنىڭ زېھنى ئاددىي بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ نەتىجىسى روھىيەت - جىسمانىيەت جەھەتتە ساغلام ئادەملەر ياراتقان نەتىجىدىن زور بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى ئاددىي ئادەملەر بارلىقى بىلەن، تىرىشىپ ئۆز ئىقتىدارىنى نامايان قىلىدۇ ۋە ئىشلىتىدۇ. تاشپاقا بىلەن توشقاننىڭ يۈگۈرۈش مۇسابىقىسى دېگەن مەسىلەدە توشقان تاشپاقىدىن تېز يۈگۈرگىنى بىلەن ئاخىرى تاشپاقا ئۇتۇپ چىقىدۇ. چۈنكى تاشپاقا پۈتۈن ئىقتىدارىنى ئىشقا سالغۇدۇ. نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ مەغلۇپ بولۇشىدىكى سەۋەب، جىم خۇددى ئالتۇن قېزىش جەريانىدا بايلىق يىغالماي مەغلۇپ بولغانلىقىغا ئوخشايدۇ. بىر توپ باي - زەردارلار ئىچىدە جىم «ھېچ ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايدىغان» ئادەم ھېسابلىناتتى. بىر دوستىمىز ئانالىز قىلىپ: «جىم ئەسەبىيلەرچە ئالتۇن قازماقچى بولسىمۇ، ئەمما ئۇنىڭ ئالتۇن قېزىش ئىقتىدارى ئاجىز» دېدى. بىزگە نىسبەتەن مەغلۇبىيەتنى ئاسان قوبۇل قىلغىلى، كۆڭلىمىزدە قوشۇلغان پىلاندىن ئاسان ۋاز كەچكىلى بولمايدۇ. بىز ئۆزىمىزنى ئويلىشىمىز، ھەتتا يېقىن، قۇلايلىق يولنى، ئاسان چارىنى ئىزدەمەكچى بولغانلىقىمىزنى ئەيىبلەشمىز كېرەك. شۇنى ئەستە تۇتۇشىمىز

كېرەككى، «چوڭقۇر قېزىش پىرىنسىپى» ئىنتايىن مۇھىم! ھەر كۈنى ئىقتىدارىمىز، قىيىنچىلىقلىرىمىزنى سىناپ باقساق ھەتتا ئىقتىدارىمىزدىن ئېشىپ چۈشىدىغان قىيىن ۋەزىپىلەر بىلەن ئېلىشىپ باقساق بولىدۇ، بۇ دەل بىزنىڭ ئىرادىمىزنى تاۋلىغانلىق، چوڭ مېڭىمىز بىلەن پۈتۈن ۋۇجۇدىمىزنى چېنىقتۇرغانلىق بولىدۇ، بۇلار بىز ئۈچۈن پايدىلىق! بىز قىيىنچىلىقنىڭ تومۇرىنى تەدرىجىي ئىگىلىۋالساق، ئىقتىدارىمىزمۇ تەدرىجىي ئاشىدۇ. شۇنىڭ بىلەن تېخىمۇ زور، تېخىمۇ قىيىن ۋەزىپىلەرنى قوبۇل قىلىمىز ۋە تېخىمۇ مۇھىم مەسئۇلىيەتنى ئۈستىمىزگە ئالىمىز، قاتتىق ئېلىشىش جەريانىدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمىز. پادلىپۇسكىي (1961 - 1860) پولشالىق مۇزىكانت، دىرنزور، پىئانىنوچى، ۋەتەنپەرۋەر ۋە سىياسىئون. ئۇ ئايال پادىشاھ ۋىكتورىيەنىڭ ئالدىدا ئىنتايىن يېقىملىق كۈينى ئورۇنلىغاندا ئايال پادىشاھ قىزغىن چاۋاك چېلىپ بارىكالا ئېيتقىنىچە: «پادلىپۇسكىي ئەپەندىم، سىز ھەقىقەتەن بىر تالانت ئىگىسى ئىكەنسىز!» دېگەن. «ئايلىرى، - دەپ جاۋاب بەرگەن پادلىپۇسكىي، - دېگەنلىرىڭىز بەلكىم توغرىدۇر، ئەمما تالانتلىق بولۇش ئالدىدا جاپالىق مەشىق قىلىدىم.»

بىز ئىقتىدارىنى زور دەرىجىدە ئىشلەتسەك تەسەۋۋۇرۇ بىزگە «قىزىقىش» قانئىتى ئاتا قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىز ئىقتىدار قۇشىمىزنى تەسەۋۋۇر ئالىمىمىزدە پەرۋاز قىلدۇرالايمىز. نەتىجىدە، مۇۋەپپەقىيەت دەرىجىسىنى چېكەلەيمىز، ئەمما بىز بۇنداق مۇۋەپپەقىيەتنى ئالدىن پەرەز قىلماي، ئەقىل - پاراسىتىمىزدىن ئېشىپ چۈشىدىغان ئارتۇقچە ئۈمىدە بولساق، بۇ مۇمكىن بولمايدىغان ئىش بولىدۇ، شۇڭا تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى شەخسلەرنىڭ ئەڭ زور مۈلكى ۋە بايلىقى بولىدۇ، ھەمدە مۇشۇ ۋەجىدىن شەخس ئۆزگىچە خىسلەت - جاسارەتكە ئىگە بولىدۇ.

ئويلاپ باقايلى، چىكىتىۋاتقان گايكىنى قول بىلەن بوشتىش مۇمكىنمۇ؟ نۇرغۇن ئەسىرلەردىن ئىلگىرىلا پىشاڭ بىلەن چاق كەشىپ قىلىنغان. ئەمما تەسەۋۋۇر كۈچى كۈچلۈك بولغان بەزى ئادەملەر باش بارسىقى بىلەن كۆرسەتكۈچ بارمىقىنى پەردازلاپ تېخىمۇ ئۇزارتقان، شۇنىڭ بىلەن تۇنجى كۈلۈچ مەيدانغا كەلگەن. بۈگۈنكى كۈندە مۇشۇنداق ئالاھىدە قوراللار خۇددى كۈچتۈڭگۈر قولغا ئوخشاش نۇرغۇن ئىش - خىزمەتلەرنى قىلماقتا. سىز يەنە ئويلىنىپ بېقىڭ، سىز مۇشتۇمىڭىز بىلەن مىخ قاقالامسىز؟ بۇرۇن ئىجادىيەت قارىشىغا ئىگە نۇرغۇن ئادەملەر تەسەۋۋۇر كۈچىنى ئىشقا سېلىپ بۇ مەسىلىنى ھەل قىلغان. ئۇلار ئالدى بىلەن يېنىدىكى تاشنى ئېلىپ مىخنى قاققان، كېيىن ئۇلار ئىپتىدائىي بولمىغان ئىجاد قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ قۇدرىتى ھەسسىلەپ ئاشقان. ئۇلارنىڭ تەسەۋۋۇر كۈچى ئوتتىن ئىلھاملانغان، دۆڭگاتېل كەشىپ قىلىنغان. تەسەۋۋۇر كۈچى پارنى كۆرگەن، شۇنىڭ بىلەن پار ئىنسانلارنىڭ قولىغا ئايلانغان. تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى مېخانىك قولىنىڭ پاختا چولپايلايدىغانلىقىنى كۆرگەن، خىيال قىلىنغان ماشىنا خەت يازالغان، تەقلىدىي نەرسىلەرنى ئىشلىيەلگەن. مېخانىك سايماننىڭ ئۇرۇق چاچالايدىغانلىقىنى، خامان ئالالايدىغانلىقىغا نەزەر سېلىنغان، كىشىلەر ئېلېكتر ئېنېرگىيىسىگە ئىگە بولغان ۋە ئېلېكتر ئېنېرگىيىسىنى ئىشلىتىپ، ئېغىر نەرسىلەرنى مۇئەللىھەققە ئېلىپ چىققان. ئاخىرى تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى يەنى ئاتومنى مەنبە قىلىپ ئايرىلىپ چىققان، ئاتوم ئېنېرگىيىسىنى كۆرگەن. قەدەممۇ قەدەم ئىلگىرىلەش ئارقىلىق تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى يېڭىدىن - يېڭى مۇۋەپپەقىيەت پەللىسىنى كۆرسىتىپ بەرگەن. تەسەۋۋۇرنىڭ ياردىمى بىلەن بىز ئېھتىياجلىق بولغان ھەر بىر نەرسە ئىشلەپچىقىرىلدى، مۇھىم نەزەرىيە ۋە پىرىنسىپلار بايقالدى، شۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ

تۇرمۇشىمىز تېخىمۇ ساغلام، تېخىمۇ راھەتلىك بولدى. تۈرلۈك مەدەنىيلىك تەرەققىياتىغا ۋە قىيىن پائالىيەتلەرگە مەدەت - ياردەم بېرىلدى. ئۇ ئىجتىمائىي ئەندىزىنىڭ، لوگىكىنىڭ ۋە ئىلىم - پەن تەرەققىياتىنىڭ بىباھا گۆھىرى بولۇپ، بىزگە تېخىمۇ گۈزەل تۇرمۇشنى ئاتا قىلىدۇ.

ئادەم ئۆز ئىقتىدارىنى ئىشقا سالغاندا ئەقىل - پاراسىتىنى نامايان قىلالايدۇ. مۇبادا بىز تەسەۋۋۇرىمىزنى ئىشلەتمەسەك، تۇرمۇشىمىز ئادەتتىكىدە، ئۆلۈك بولۇپ قالىدۇ. مەغرۇرلاندىرىدۇ، قانائەتلەندۈرىدۇ. مەغرۇرلۇق بىزنىڭ ئىجادىي خاراكتېرلىك ئىقتىدارىمىزنى ئاشۇرۇشقا نىسبەتەن ئەجەللىك زەربە بولىدۇ، تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى قانداق ئەھۋالدا بولسۇن، ئۇ تامامەن ئۆز بولۇشى مۇمكىن. تېخى ئۇ بىزنىڭ تولۇق كۆرۈپ بولالمىغانلىقىمىزنى بايقىشىمۇ مۇمكىن. فرانسىيىنىڭ پارىژ شەھىرىدە كىچىك بىر قىز بار ئىدى. قىزنىڭ ئائىلىسى تولىمۇ نامرات ئىدى. ئۇ ھەر كۈنى تەڭرىدىن پۇل ئاتا قىلىشنى تىلەيتتى. قىز بىر مودېل قىزنى تەكلىپ قىلىپ، ئۇنىڭ تەقلىدىي سۈرىتىنى سىزغان، بۇ - قىزنىڭ بىردىنبىر ئارىمىنى ئىدى. ئەمما قىزنىڭ ھويلىسىغا ئاسماندىن پۇل ياغمىغان، ئۇنىڭ ئاللىبىرىمۇ تەڭرىنىڭ قۇلىقىغا يەتمىگەن. لېكىن بىر كۈنى توياتتىن ئۇنىڭ تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى ئۇنىڭغا مەسىلىنى ھەل قىلىش چارىسىنى ئايدان قىلىپ بەرگەن. ئۇ چارە ئۇ قىزنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتاتتى، قىزنىڭ ئارمان قىلغان سۈرىتىنى سىزىشنى ساقلاۋاتاتتى! ئۇ ئاخىرى ئۆزىنىڭ مودېل - دېھقان ئېتىنى تاپتى! قىز شۇ زامان ئۆيىگە كېلىپ رەسىم جاھازىسى بىلەن پەلەكۈچنى ئېلىپ، يەنە بازارغا كەلدى. سىز بۈگۈنكى كۈندە نيۇيورك خەلقئارا سەنئەت يۇرتىدا روسا باۋيىل ئىمزا سىدىكى تېمىسى «ئات بازىرى» دېگەن بىر مەشھۇر رەسىمنى كۆرىسىز. تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى ئاساسىي ئورۇندا تۇرىدۇ، ئەمما

— بولدى قىل، ئوغلۇم مايكىل، — دەدى بوۋاي، — سەن ئۈچ تال سۆڭەكنى ئېسىڭدە مەھكەم تۇتساڭ ھەممە ئىشنىڭ ئوڭۇشلۇق بولىدۇ.

يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بۇ ئادەم قىزىقىشىغا ئىچىگە ئۇ بوۋاينىڭ ئالدىغا بېرىپ، بوۋايدىن ئۈچ تال سۆڭەكنىڭ مەنىسىنى سورىغان.

— قارا ئوغلۇم، — دەدى بوۋاي يېشى بىر يەرلەرگە بېرىپ قالغان يىگىتكە كۆزلىرىنى چىملىدىتىپ تۇرۇپ، — ئەجەب سەن تېخىچە چۈشەنمىدىڭمۇ؟ خوش، چۈشەنمىسەڭ چۈشەندۈرۈپ قويماي. بىرىنچىسى كۆكرەك سۆڭىكى، بۇ ئۈمىد سۆڭىكى دەپمۇ ئاتىلىدۇ؛ ئىككىنچىسى تۆۋەنكى ئېڭەك سۆڭىكى؛ ئۈچىنچىسى ئومۇرتقا سۆڭىكى، تۆۋەنكى ئېڭەك سۆڭىكى سېنى توختاۋسىز سوئال سوراقتۇرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سەن بىلمەكچى بولغان نەرسىلەرنى بىلەلەيسەن؛ ئومۇرتقا سۆڭىكى سەن مۇۋەپپەقىيەت قازانغىچە ساڭا غەيرەت - شىجائەت ئاتا قىلىدۇ.

بىز ئىقتىدارىمىزنى ئىشلىتىش جەريانىدا بەخت - سائادەتنى بايقىماقچى بولىدىكەنمىز، ئىقتىدارىمىزنى تەۋرەنمەي ئىشلىتىشىمىز، چاقىرىقىمىزغا جاۋاب قايتۇرۇشىمىز كېرەك. بوشاشماي تىرىشىش ھامان مۇۋەپپەقىيەت بىلەن مەغلۇبىيەت ئارىسىدىكى پاسىل بولۇپ، خۇددى يېرىلغان ئوتۇنغا ئوخشايدۇ. مۇبادا بىز ئاخىرىغىچە تىرىشىمىساق، ئوتۇننى يېرىش ئۈچۈن كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقىمىز بىكار كېتىدۇ. شۇڭا بىز قىيىنچىلىق يوپۇرۇلۇپ كەلگەن، قىستۇرۇلغان ئىقتىدارىمىز خىرىس بىلەن بېسىمغا دۇچ كەلگەن چاغلاردا قۇۋۋىتىمىزنى ئىسراپ قىلماي، تېخىمۇ قەيسەر، سەۋرچان بولۇشىمىز كېرەك. توغرا، مۇبادا ئادەمنىڭ بېشىنى قاتۇرىدىغان قىيىنچىلىق جەريانىدا بىز باتۇرلۇق ئىزچىللىقىنى يوقاتساق، بەزى نەتىجىلەرمۇ ئانچە ئۇزۇن داۋاملاشمايدۇ. دەل ھەربىر ئادەمنىڭ

ھېسسىيات كەم بولسىمۇ بولمايدۇ. ھېلىقى مەسىلىدىكى پۇلنى يەرگە كۆمۈپ قويغان بايقۇشتا تەسەۋۋۇر بىلەن ھېسسىيات كەم بولغان. بىز مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەربابلارنى خالىغانچە تەكشۈرىدىغان بولساق، ئۇلارنىڭ خىزمەتكە بولغان قىزغىنلىقى بىلەن ھاياتى كۈچكە تولغان ئويى بارلىقىنى بايقايمىز. ئۇلار ئۆزلىرى قىلىۋاتقان ئىشىدىن ھاياجانلىنىدۇ، روھلىنىدۇ، ئۇلار بۇنداق ھاياجاننى باشقىلار بىلەن ئالماشتۇرۇشنى، ئىقتىدارىنى تولۇق نامايان قىلىشنى خالايدۇ. مۇبادا مۇشۇنداق ئالماشتۇرۇش، جارى قىلدۇرۇش بولمىسا، ئۇلارنىڭ ئىقتىدارى ئاشمايدۇ.

قىزغىنلىق ئىقتىدارىمىزنى ئاشۇرىدۇ. خۇددى قەلب قەسرەمىزدە بىر نۇرلۇق چىراغ كۆپەيگەندەك بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئىقتىدارىمىز ئىللىقلىقىمىزنى، ھاياتى كۈچىمىزنى نامايان قىلىدۇ. قىزغىنلىق دېگەن بۇ سۆزنىڭ سۆز يىلتىزى «تەڭرى ئاتا قىلىش» دېگەنلىك بولىدۇ. بىز بۇ نۇقتىدىن قىزغىنلىقنىڭ مەنبەسى بىلەن مۇھىملىقىنى تېخىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇۋالالايمىز. مۇبادا قەدىمكى دەۋردىكى كىشىلەر بۇنداق قىزغىنلىققا سەۋىيە - ساپا ئاتا قىلغان دېيىلسە، بىزنىڭ بۇ قىزغىنلىق مەسىلىلىرىگە قايتىدىن قاراپ بېقىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. قىزغىنلىق گۈلخانلىرى ئىقتىدارىمىزنى ئاشۇرىدۇ، ۋۇجۇدىمىزغا شادلىق ئاتا قىلىدۇ، چىرايلىرىمىزدىن نۇر - زىيا ياغدۇرىدۇ، جەلپكارلىقىمىزنى بېيىتىدۇ.

ئەمما قىزغىنلىق، تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى ھەتتا نىشان ئاخىرقى ھېسابتا ئادەمنى قانائەتلەندۈرگۈدەك نەتىجە بەرمەيدۇ. پەقەت سىز ئۆزىڭىزنىڭ كۈچلۈك ئىرادىڭىز بىلەن بەل قىيىنچىلىقنى ئېتىزىڭىزنى تېرىشىڭىزغا توغرا كېلىدۇ.

قويۇۋەتمەي ئېتىزىڭىزنى تېرىشىڭىزغا توغرا كېلىدۇ. بىر ئادەم ئېرلاندىيىلىك بىر بوۋاينىڭ پاراخوتقا چىقىپ بايلىق ئىزدەمەكچى بولغان بىر يىگىتكە ئۈچ تۈرلۈك سەمىمىي نەسىھەت قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ قالغان:

ئىچكى ئىقتىدارى بىلەن غەيرىتى ئۆزلىرى يولۇققان خىرىستىن
ئېشىپ چۈشكەندىلا ئاندىن، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايمىز.

ئاخىرقى تەكلىپىم شۇكى، بىز ھازىرقى ئورنىمىزنى قولدىن
بەرمەي، قوللىمىزدىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىشىمىز
كېرەك. بىز قانداق خىزمەت ئورنىدا بولايلى، بىز
خىزمىتىمىزنى باشتىن - ئاخىر مۇكەممەل ئىشلىيەلەيمىز.
بەزىلەر ئۆز - ئۆزىگە: «مەن بۇ خىزمەتكە زايە كەتتىم. بۇ
يەردىكى خىزمەت بەك كۆڭۈلسىز، بۇ خىزمەت تالانتىمغا قاتتىق
ئەلەم قىلدى، بۇ يەردە ئەقىل - پاراستىمنى ئىشلىتىدىغان
پۇرسەت يوق» دەپ، ۋاپىسىپ، ئىش ھەققى ئاز خىزمەتكە كۆڭۈل
قويۇپ ئىقتىدارىنى ئىشلىتىشنى رەت قىلىدۇ. شۇبھىسىزكى،
ئۇ ئاخىرى ئىرادىسىنى يوقىتىدۇ، خاتىرجەم بولالمايدۇ،
غەمكىن، بەختسىز يۈرۈيدۇ، مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىدۇ،
ئۈمىدسىزلىنىدۇ. ئەڭ چاتاق يېرى شۇكى، ئۇ ئۆزىمۇ
ئۈمىدسىزلىنىدۇ. ئۈمىدسىزلىك پاتىقىدىن چىقالمايدۇ.

پاراسەت، تالانت خۇددى مۇسكۇلغا ئوخشاش مەشىق
قىلغانسېرى كۈچىيىدۇ. مۇبادا بىز ئىقتىدارىمىزنى ئاشۇرماي،
كۈن بويى خىيالىمغا بېرىلىپ، ماڭا ھېچقانداق پۇرسەت
كەلمەيدۇ، دەپ يۈرسەك ئازابتىن قۇتۇلالمايمىز. بەلكىم بىز
يۈكسەك پەللىگە يەتكەندىلا جەزمەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش
باشلىنىدۇ دېيىشىمىز مۇمكىن. ئەمما يۈكسەك پەللىگە
يەتكەندىمۇ يەنە توختىماي تىرىشىشنى ھەرگىز ئۈنتۇماسلىق
كېرەك.

بىز قەيەردە بولايلى - دېھقانچىلىق مەيدانىدا، ئىشخانىدا،
سودا پۈككىدە، ئوقۇتقۇچىلىق مۇنبىرىدە، ئىشخانىدا يولايلى
ياكى فورما كىيىپ مۇلازىمەت قىلايلى، بالىلارنىڭ ھالىدىن
خەۋەر ئالايلى، ئۆزىمىز مۇكەممەل بولغان خىزمەتتە
ئىقتىدارىمىزنى ياخشى جارى قىلدۇرساقلا، ئىلگىرىلىشىمىزمۇ

جەزمەن نامايان بولىدۇ. شۇڭا بىز ئەدناسى ئۈچ ئىشنى ياخشى
قىلىشىمىز كېرەك. بىرىنچى، بىز قانداق ئىش قىلايلى، قىلغان
ئىشىمىزنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ قىلىشىمىز؛ ئىككىنچى،
پاراستىمىزنى ئىزچىل ئىشلىتىش ئارقىلىق ئاشۇرۇشىمىز؛
ئۈچىنچى، ئۆزىمىزنى زور مەسئۇلىيەت، كۆپ پۇرسەت قوينىغا
ئېتىشقا ھەر ۋاقىت دەر قەمتە تۇرۇشىمىز كېرەك.

نۇرغۇنلىرىمىز ئۆمۈر بويى مۇۋەپپەقىيەت ئىزدەيمىز. ئەمەلىيەتتە مۇۋەپپەقىيەت بىزگە ناھايىتى يېقىن، قولىمىزنى سۇنساقتا ئۇنى تۇتالايمىز. — لوس H. كانۇپىل

10 - دەرس

سىز ئالماس كېنىڭىزنى قانداق روناق تاپقۇزالايسىز

بۇ دەرسنى سىز ئەزەلدىن ئاڭلاپ باقمىغان، كلاسسىك مۇۋەپپەقىيەت شۇناسلىق توغرىسىدىكى دەستۇر لوس H. كانۇپىل بىرىنچى قېتىملىق ئىچكى ئۇرۇشقا قاتناشقان سەپداشلار يىغىشىدا تۇنجى بولۇپ «ئالماس كېنى» دېگەن دەرسنى سۆزلىگەنىدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ 5000 قېتىمدىن ئارتۇق دەرس سۆزلىدى. ئۇنىڭ دەرسىنى پۈتۈن مەملىكەتتىكى كىشىلەر ئاڭلىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ نەچچە مىليون دوللار پۇلغا ئېرىشتى. ئۇ مۇشۇ ئاساستا تانىپۇ ئۇنىۋېرسىتېتنى قۇرۇپ چىقتى. شۇنىڭدىن كېيىن مۇشۇنداق دەرس سۆزلەش سالاھىيىتىگە ھېچكىم ئىگە بولۇپ باقمىدى.

مەن ھەر قېتىم دەرس سۆزلىگەندە ھامان تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنى نەزەردە تۇتىمەن: مەن زىيارەت قىلماقچى بولغان شەھەر - بازارلارغا ئىمكانقەدەر بالدۇر بېرىپ، پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقىنى، ساتىراش، رېستوران خوجايىنىنى، مەكتەپ مۇدىرىنى، دىنىي جەمئىيەتتىكى پوپ قاتارلىقلارنى زىيارەت قىلىمەن. كېيىن يەنە شۇ جاينىڭ ئەمەلىي ئەھۋالى، شەھەر - بازارلارنىڭ تارىخى، ئۇ يەردىكى كىشىلەرنىڭ

پۇرسىتى، مەغلۇبىيىتى، ھەربىر شەھەر - يېزىنىڭ مەغلۇپ بولۇش توغرىسىدىكى ھېكايىلىرى بىلەن چۈشىنىش ئۈچۈن زاۋۇتلارغا بېرىپ، دۇكان - ماگىزىنلارغا كىرىپ، كىشىلەر بىلەن سۆھبەتلىشىمەن، سىردىشىمەن. ئاخىرى ئۇلاردىن ئىگىلىگەن مەزمۇنلارنى سۆزلىمەكچى بولغان دەرسىمگە سىڭدۈرۈۋېتىمەن.

«ئالماس كېنى» توغرىسىدىكى ئوي بىلەن دەرس مەزمۇنى ئۆزگەرتىلمىگەن. بۇ ئوي ھەربىر ئادەمنىڭ نۆۋەتتىكى مۇھىتتا ئۆزىنى كۈچەيتىپ، بارچە ماھارىتىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى نامايان قىلىش، ئۆزى ۋە دوستلىرى بىلەن بىللە تىرىشىپ ئىلگىرىلەشنى مەقسەت قىلىدۇ.

بەلكىم مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنى نامى ئۆچمەيدىغان ئۇلۇغ ئادەملەردىن ئۆگىنىشۋالغىلى بولۇشىمۇ مۇمكىن، ئەمما مۇۋەپپەقىيەت كۆز ئالدىڭىزدىلا بولۇشىمۇ مۇمكىن...

مەن نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى ئەنگىلىيەلىك بىر توپ ساياھەتچىلەرگە قوشۇلۇپ تىگرس دەرياسى بىلەن ئىفرات دەرياسىنى بويلاپ ساياھەت قىلدىم. بىز باغداتتا بىر يول باشلىغۇچى ياللىۋالغاندۇق. مەن پات - پات ئۇنى خىيالىمدىكى ساتىراشنىڭ ئوبرازى بىلەن باغلاپ تەسەۋۋۇر قىلاتتىم. ئەمما ئۇ ئۆز بۇرچىنى دەريا بويلاپ يول باشلاش ئەمەس، بەرگەن ھەققە تۇشلۇق ئىش قىلىشىم كېرەك دەپ قارايتتى. ئۇ يول بويى بىزگە ئاجايىپ - غارايىپ ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بەردى. بۇ ھېكايىلەرنىڭ بەزىلىرى قەدىمكى زاماندا، بەزىلىرى ھازىرقى زاماندا يۈز بەرگەن. بىز بۇ ھېكايىلەرنىڭ بەزىلىرىنى ئاڭلىغان، بەزىلىرىنى ئاڭلىمىغاندۇق. مەن ھازىر ئۇ ھېكايىلەرنىڭ نۇرغۇنلىرىنى ئۇنتۇپ كەتكەن بولساممۇ (بۇنىڭ ئۈچۈن پۇشايمان قىلمايمەن)، ئەمما بىر ھېكايە ھېلىمۇم ئىسىمدە.

پېشقەدەم يول باشلىغۇچى تۆگىنىڭ چولۇۋۇرىنى يېتىلەپ دەريا بويلىغىنىچە كېتىۋاتاتتى. مەن تۆگە ئۈستىدە ئىدىم. ئۇ

بىر ھېكايىنى ئاياغلاشتۇرغاندىن كېيىن يەنە بىر ھېكايىنى باشلايتتى. ئۇ مېنىڭ ھېكايە ئاڭلاشتىن بىزار بولغانلىقىمنى بىلىپ سەل خاپا بولۇپ قالاتتى. ئەمما مەن كۆڭلۈمگە ئالمايتتىم. ئۇ مېنىڭ دىققىتىمنى قوزغاش ئۈچۈن بېشىدىكى تۈركچە بۆكىنى ئېلىپ پۇلاڭلىتىپ قويانتى. مەن ئۇنىڭ بۇنداق مۇغەبەرلىكىگە كۆزۈمنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قوياتتىم - يۇ، تىكىلىپ قارمايتتىم. ئۇ يەنە ھېكايە ئېيتارمۇ دەپ بەك ئەنسىرەيتتىم. ناھايەت، ئۇ ماڭا بىر قاراپ قويدى - دە، يەنە بىر ھېكايىنى باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلاشقا مەجبۇر بولدۇم.

— بۇ ھېكايىنى «كۆڭۈلدىكى دوستلار» غا ئېيتىپ بېرەمەن، دەپ كۆڭلۈمدە ساقلاپ كەلگەندىم، — دېدى ئۇ. مەن ئۇنىڭ ھېكايىسىگە ئىختىيارسىز قۇلاق سالدىم، كېيىن مەپتۇن بولۇپ كەتتىم ۋە ئۇنىڭغا چىن دىلىمدىن رەھمەت ئېيتتىم، مۇشۇ ھېكايىنىڭ ياردىمى بىلەن 1647 نەپەر يىگىت ئۇنىۋېرسىتېتنى پۈتكۈزدى. ئۇلارمۇ بۇ ھېكايىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن قەۋەت خۇش بولۇپ كېتىشكەندى. ئۇ: «يىراق تاماندا، ھىندى دەريا بويىدا ئەلى ھەيفى دېگەن بىر پارس بار ئىكەن» دەپ ھېكايىسىنى باشلىدى.

ئۇنىڭ ناھايىتى چوڭ دېھقانچىلىق مەيدانى، باغۋارانلىرى، گۈللۈكلىرى بار ئىكەن، پۇلىمۇ كۆپ ئىكەن، نېمە قىلىمەن دېسە شۇنى قىلالايدىكەن. مۇھىمى ئۇ باي ھەم قانائەتچان ئادەمكەن، ئۇ پۇلى بولغاچقا قانائەتچان ئىكەن، قانائەتچان بولغاچقا باي ئىكەن. بىر كۈنى مەشرىقلىق بىر پازىل كىشى — بۇددا شەيخى ئەلى ھەيفىنى زىيارەت قىلىپ كەپتۇ. شەيخ ئوچاق يېنىدا ئولتۇرۇپ، بۇ دۇنيانىڭ قانداق شەكىللەنگەنلىكى توغرىسىدا توختىلىپتۇ: دەسلەپتە بىز ياشاۋاتقان بۇ دۇنيا يۇمىلاق تۇمان ئىكەن. تەڭرى تۇمان ئىچىگە بارمىقىنى تىقىپ

تۇماننى ئاستا - ئاستا قوچۇپتۇ. كېيىن بارغانسېرى تېز قوچۇپتىكەن، تۇمان ئوت شارىغا ئايلىنىپتۇ، بۇ ئوت شارى ئالەمنى كېزىپ يۈرۈپتۇ، بارغانسېرى تېز ئايلىنىپتۇ، بارماق نۇرغۇن تۇمانلارغا ئۇرۇلۇپ ئۆتۈپتۇ، شۇنىڭ بىلەن نەملىك ئاستا - ئاستا تۈگەپتۇ، ئوت شارىنىڭ قىزىق سىرتقى يۈزىنى تۇمان بېسىپتۇ. ئوت شارىنىڭ سىرتى سوۋۇپ كېتىپتۇ. كېيىن ئوت شارىنىڭ مەركىزىدىكى ئوت سىرتقا ئېتىلىپ چىقىپ، تاغ تىزمىلىرى - تاغ چوققىلىرى، ئېدىر، جىرالار، تۈزلەڭلىكلەر، ئوتلاقلار ھاسىل بوپتۇ. بۇ بىز ياشاۋاتقان دۇنيادۇر. ئوت شارىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ماگىملار ئېتىلىپ چىققاندىن كېيىن تېز سوۋۇپ، مەمەر تاشلار ھاسىل بوپتۇ، كېيىن مىس ھاسىل بوپتۇ، مىستىن كېيىن كۈمۈش، كۈمۈشتىن كېيىن ئالتۇن، ئالتۇندىن كېيىن ئالماس ھاسىل بوپتۇ، جىمى نەرسە شۇنداق ھاسىل بوپتۇ.

— ئالماس بىر تال قېتىپ قالغان قۇياش، — دەپتۇ شەيخ. ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا، شەيخ ئىلمىي نۇقتىدا تۇرۇپ شۇنداق دېگەنكەن. بۇ گەپنىڭ ناھايىتى ئاساسى بار. ئالماس قۇياشتىن تىنىدۇرما بولۇپ قالغان ياغاچ كۆمۈردۇر. شەيخ ھەيفىگە: «سىلنىڭ باش بارماق چوڭلۇقىدا ئالماسلىرى بولسا پۈتۈن دۆلەتنى سېتىۋالالا، مۇبادا بىر ئالماس كانلىرى بولسا ئەۋلادلىرىنى خانلىق ئورنىغا چىقىرايالا» دەپتۇ.

ھەيفى ئالماسنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئالماسنىڭ پۇلغا يارايدىغانلىقىنى ئويلاپتۇ، ئەمما ئاقىۋىتى چاتاق بوپتۇ. شۇ كۈنى ئاخشىمى ئۇخلايدىغان چاغدا قاقسەنەم بولۇپ قاپتۇ. ئۇ بىر نەرسىدىن مەھرۇم قالغانلىقىدىن ئەمەس، قانائەتچانلىقىنى يوقىتىپ قويغانلىقىدىن يالاڭ تۆش بولۇپ قاپتۇ. ئۇ نامراتلىشىپ كېتەرەنمۇ دەپ ئەنسىرىگەچكە قانائەتچانلىقىنى يوقىتىپتۇ ۋە: «ماڭا ئۆزۈمنىڭ ئالماس كېنى

كېرەك» دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ شۇ كېچىسى ئۇيقۇدىن بىدار بوپتۇ.
ئۇ تاڭ ئېتىشى بىلەنلا شەيخنى ئىزدەپ بېرىپتۇ ۋە شەيخنى ئويغىتىپ:

— ئېيتسىلا شەيخىم، مەن ئالماس كېنىمنى قەيەردىن تاپمەن؟ — دەپتۇ.

— ئالماس؟ ئالماسنى نېمە قىلىنلا؟

— نېمە قىلىنلا دەملا؟ مېنىڭ پۇلدار بولغۇم بار.

— ئەمىسە ئالماس كېنىنى تېز ئىزدىسىلە، سىلى ئالماس كېنىنى جەزمەن تاپالايدۇ.

— ئالماس كېنىنى قەيەردىن تاپمەن؟

— سىلى ئالماسنى ئېگىز تاغ ئوتتۇرىسىدا ئېقىۋاتقان قۇم دەرياسىدىن ئىزدىسىلە، قۇم دەرياسىدىن جەزمەن ئالماس تاپالايدۇ.

— مەن بۇنداق دەريا بارلىقىغا ئىشەنمەيمەن.

— ئەلۋەتتە بار، بۇنداق دەريالار كۆپ. سىلى ئۇنى جەزمەن تاپالايدۇ.

— خوپ، ئەمىسە مەن ئالماس ئىزدەش ئۈچۈن كەتتىم.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ دېھقانچىلىق مەيدانىنى سېتىپ پۇل جايلاپ، قوشنىسىغا ئۆيۈمگە قاراپ قويۇڭلار دەپ جېكىلەپ، ئالماس ئىزدەش ئۈچۈن يولغا چىقىپتۇ. ئۇ قەمەر تاغدىن ئىزدەشكە باشلاپتۇ. كېيىن پەلەستىنگە بېرىپتۇ، ئاخىرى پەرەڭلەر دىيارىدا سەرسان بولۇپ يۈرۈپتۇ. پۇللىرىمۇ تۈگەپ، غېرىب - مۇساپىر بولۇپ قاپتۇ، نامراتلىق، كېسەللىك ئازابلانغان. ئاخىرى ئاندىلوزىيە قولىقىغا بېرىپ قاپتۇ، دېڭىز دولقۇنلىرى ئۈرۈپ - سوقۇپتۇ، خالىغانچە ئېقىپتۇ، خېلىل قەسىرىنىڭ تۈۋرۈكىگە ئۇرۇلۇپتۇ. ئۇ بىچارە ئىزتىراپ چېكىپتۇ، غەم - ئەندىشىگە پېتىپتۇ، جېنى ھەلقۇمىغا

كەپتۇ. ئۇ قورقۇنچلۇق ۋەسۋەسىگە چىداپ تۇرالماي، ئاخىرى ئۆزىنى ئۆركەشلەۋاتقان دولقۇن قوينىغا ئېتىپتۇ، دولقۇن ئۇنى يۇتۇپ كېتىپتۇ، شۇنىڭ بىلەن سۇ يۈزىدە ھاياتلىق ئىزناسى نامايان بولماپتۇ.

مەن ئۇنىڭ ھېكايىسىگە مەپتۇن بولۇپ كەتتىم، ئۇ بىردىنلا مەن مىنگەن تۈگىنى توختىتىپ، باشقا بىر تۈگىدىن چۈشۈپ كېتەي دەپ قالغان يۈكنى تۈزەشتۈردى. مەن بىردەم تەخىر قىلىپ تۇردۇم ۋە ئۇنىڭ ھېكايىسى ئۈستىدە ئويلىنىدىم. ھېلىمەم ئىسمىدە، مەن ئۆز - ئۆزۈمگە: «ئۇ نېمە ئۈچۈن بۇ ھېكايىنى (كۆڭۈلدىكى دوستلارغا ئېيتىپ بېرىمەن) دەپ كۆڭلىدە ساقلاپ كەلگەندۇ؟» دېدىم. بۇ ھېكايىنىڭ نە باشلىنىشى، نە ئوتتۇرىسى، نە ئاخىرى يوق ئىدى. شۇڭا بۇ ھېكايىدىن ھېچنېمىنى چۈشەنگىلى بولمايتتى. مەن بۇ ھېكايىنى تۇنجى بولۇپ ئاڭلىغانىدىم. ھېكايىدىكى باش قەھرىمان بىرىنچى باپتىلا «باتۇرلارچە قۇربان بولۇپ» كەتكەندى، ھېكايىنىڭ بىرىنچى باپى تۈگىشى بىلەنلا قەھرىمان ئۆلۈپ كەتكەندى.

ئۇ قايتىپ كېلىپ تۈگىنى يېتىلىدى ۋە ھېكايىنىڭ ئىككىنچى بابىنى سۆزلەشكە باشلىدى. بىر كۈنى ھەيلىنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانىنى سېتىۋالغان ئادەم تۈگىسىنى گۈللۈكتىكى ئېرىققا سۇغارغىلى ئېلىپ بېرىپتۇ. تۈگە بۇرنىنى ئېرىققا تىقىپ سۇنى چايقاپتىكەن، ئۇ ئادەم قۇم ئىچىدە ئادەم ھەيران قالغۇدەك نۇر چاقناۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ. ئۇ سۇ ئىچىدىن بىر قارا تاشنى ئاپتۇ ۋە بىر كۆزىنى قىسىپ، تاشنى قۇياشقا تۇتۇپ قارايتۇ. تاشقا مۇجەسسەملەشكەن ھەممە نۇر قۇياش نۇرىدا چاقناپتۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەم تاشنى ئۆيگە ئەكەلىپ ئوچاق يېنىدىكى جاھازىغا قويۇپ قويۇپتۇ، ئەمما ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇ ئادەم بۇ تاشنى ئۇنتۇپ كېتىپتۇ.
بىر قانچە كۈندىن كېيىن ھېلىقى شەيخ بۇ ئادەمنى زىيارەت

قىلىپ كەپتۇ. شەيخ مېھمانخاننىڭ ئىشىكىنى ئېچىشى بىلەنلا ئوچاق يېنىدىكى جاھازىدىن ئاجايىپ يارقىن نۇر چاقناۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ. شۇنىڭ بىلەن شەيخ ئۆيگە ئالدىراپ كىرىپتۇ - دە، ئۇنلۇك ئاۋازدا:

— ئالماس، ھەيى قايتىپ كەلدىلمۇ؟ — دەپتۇ.
— ياق، ئۇ قايتىپ كەلمىدى. بۇ ئالماس ئەمەس، تاش. مەن بۇ تاشنى گۈللۈكتىكى ئېرىقتىن تېپىۋالدىم.
— توختاپ تۇرسىلا، — دەپتۇ شەيخ؟ — سىلگە دېسەم، مەن بىر قاراپلا بۇنىڭ ئالماس ئىكەنلىكىنى بىلىدىم. جەزملەشتۈرەلەيمەنكى، بۇ راستلا ئالماس ئىكەن.

ئۇلار يەنە گۈللۈككە كىرىپ، قۇمنى ئاخشۇرۇپتۇ. قۇمدا ئالدىنقى ئالماسنىمۇ چىرايلىق گۆھەرلەر نامايان بوپتۇ.
— مەن سىزگە راستىنى دېسەم، — دېدى يول باشلىغۇچى ماڭا ۋە بۇرادەرلىرىمگە، — بۇ راست ئىش ئىدى. تارىخنى ئاخشۇرۇپ كۆرۈشكە بولىدۇ. مانا بۇ ئالماس كېنى ئىدى. بۇ كان ئەنە شۇنداق بايقالغان. بۇ ئىنسانلار تارىخىدىكى ئەڭ قىممەتلىك، ئەڭ كەم ئۇچرايدىغان ئالماس كېنى بولۇپ، ئۇنىڭ قىممىتى ئالتۇن كېنىدىنمۇ ئېشىپ چۈشكەن. بۇ ئالماس كېنى خۇددى ئەنگلىيىلىك كېشىنور ئالماس كېنى بىلەن رۇسىيىنىڭ ئورلوف ئالماس كېنىدەك دۇنياغا مەشھۇر ئىدى.

ئۇ ھېكايىسىنىڭ ئىككىنچى بابىنى سۆزلەپ بولدى. ئۇ دىققىتىمنى قوزغاش ئۈچۈن تۈركچە بۆكىنى پۇرلاپ قويدى. ئۇنىڭ مەقسىتى بۇ ھېكايىنىڭ مەزمۇنىنى ماڭا چۈشەندۈرۈش ئىدى. ئەرەب يول باشلىغۇچىلىرى ئەخلاق ۋە تەربىيە نۇقتىسىدا تۇرۇپ ھېكايە سۆزلەيتتى، ئەمما ئۆزلىرى ئەخلاققا ئانچە رىئايە قىلمايتتى. ئۇ بۆكىنى پۇلاڭلاشقىچە ماڭا:
— مۇبادا ھەيى ئۆيىدىن ئايرىلماي، ئۆز بۇغدايلىقىنى

قازغان بولسا، ياقا يۇرتلاردا سەرسان - سەرگەردان بولۇپ يۈرمەيتتى، ئىگە - چاقىسىز قالمايتتى، ئاچ - زارلىقتىن قاقشىمايتتى، ئۆزگە ئەلدە ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالمايتتى. ئەكسىچە «تۈگمەس ئالماس كېنى» غا ئىگە بولاتتى. ئۇ دېھقانچىلىق مەيدانىدىكى ھەر بىر موبەردىن پادىشاھنىڭ تاجىغا كۆز بولغۇدەك قىممەتلىك گۆھەرنى قازالايتتى، — دېدى.

ئۇ بۇ ھېكايىنىڭ مەنىسىنى ئېنىق دېگەندىن كېيىن، بۇ «ھېكايە» نىڭ مەنىسى — بۇ ھېكايىنى «كۆڭلىدىكى دوستلىرى» غا سۆزلەپ بەرمەكچى بولغانلىقىنى چۈشەندىم. ئۇ گەپنى ئۇدۇل دېيىشكە جۈرئەت قىلالماي، ئەگىتىپ دېگەندى. ئەسلىدە ئۇ ماڭا: «سىز تىگىرس دەرياسىنى بويلاپ سەپەر قىلماي، ئامېرىكىدا تۇرۇۋەرگەن بولسىڭىز ياخشى بولاتتى» دېمەكچى ئىكەن. ئەمما مەن ئۇنىڭغا بۇ ھېكايىنىڭ مەنىسىنى چۈشەنگەنلىكىمنى دېمىدىم. مەن بۇ ھېكايىنى ئاڭلاپ باشقا بىر ھېكايىنى ئويلاپ قالدىم ۋە ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەرمەكچى بولدۇم. خوش، دوستلار، بىز بۇ ھېكايىنى بىرگە ئاڭلايلى.

1847 - يىلى، كالىفورنىيە شتاتىدا بىر ئادەمنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانى بار ئىدى. ئۇ جەنۇبىي كالىفورنىيە شتاتىدا ئالتۇن بايقالغانلىقىنى ئاڭلاپ، دېھقانچىلىق مەيدانىنى ئالدىراپلا كاپىتان ساتېرغا سېتىۋېتىپ، ئالتۇن قېزىش ئۈچۈن ئاتلاندى، ئۇ شۇ كەتكىنچە قايتىپ كەلمىدى، كاپىتان ساتېر دېھقانچىلىق مەيدانىدىن ئېقىپ ئۆتىدىغان ئېرىققا بىر تۈگمەن قۇردى. بىر كۈنى ئۇنىڭ كىچىك قىزى بىر سىقىم قۇمنى ئېلىپ ئۆيگە كىردى، ئۇ ئوچاق يېنىدا ئولتۇرۇپ بارماقلىرى بىلەن قۇمنى تاسقىدى، كاپىتان ساتېرنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ كەلگەن ئادەم تاسقىلىپ بولغان قۇمدىن چاقنىغان جىڭ ئالتۇننى كۆردى. بۇ كالىفورنىيە شتاتىدا تۇنجى بولۇپ بايقالغان ئالتۇن كېنى ئىدى، بۇ دېھقانچىلىق مەيدانىنى سېتىۋەتكەن ھېلىقى

ئادەم ئېرىشمەكچى بولغان ئالتۇن ئىدى. ئەسلىدە ئۇ ئادەم شۈكۈر قىلىپ دېھقانچىلىق مەيدانىدا تۇرۇۋەرگەن بولسا، قانچىلىك ئالتۇن يىغىمەن دەپسە، شۇنچىلىك ئالتۇن يىغالايتتى. ئەمەلىيەتتە ئۇ بىر گېكتار يەردىن يىغقان ئالتۇن 38 مىليون دوللارغا تەڭ كېلەتتى. سەككىز يىل ئىلگىرى بولسا كېرەك، مەن ئاشۇ دېھقانچىلىق مەيدانى جايلاشقان شەھەردە دەرس سۆزلىگەندىم. شۇ يەردىكىلەرنىڭ دېيىشىچە، ئۈچتىن بىر ئادەم ھەر 15 مىنۇتتا يانچۇقىغا 120 دوللار سالىدىكەن. مەيلى سىز ئويغاق بولۇڭ ياكى ئۇخلاڭ، ئەھۋال شۇنداق بولىدىكەن. كىشىلەر بىر قانچە يىل شۇنداق كىرىم قىلغان بولسىمۇ، ئەمما تاپاۋىتىدىن باج تاپشۇرمايدىكەن. مۇبادا بىز تاپاۋىتىمىزدىن باج تاپشۇرمىساق، جەزمەن ئاشۇنداق كىرىمگە ئېرىشىمىز.

ئەمما پىنسىلۋانىيەنىڭ مىسالى بۇ ھېكايىدىن كۆپ ياخشى، بۇ مىسال مەسلىنى تېخىمۇ ئوبدان چۈشەندۈرىدۇ.

مۇبادا مەن دەرس سۆزلەش جەريانىدا خۇش بولدۇم دەپسەم، ئۇ پىنسىلۋانىيەدىكى گېرمانىيىلىكلەرنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ دەرسىمگە قاتنىشىشى بولۇشى مۇمكىن. خوش، مەن ئەمدى ئۇلارغا ئوت ئاچمەن. بۈگۈن ئاخشام دەل شۇنداق قىلىش پۇرسىتى كەلدى. پىنسىلۋانىيە شتاتىدا ئولتۇرۇشلۇق بىر ئادەم بار ئىدى، ئۇ بىز ئادەتتە ئۇچرىشىپ تۇرىدىغان پىنسىلۋانىيەلىك ئادەملەرگە ئوخشىمايتتى، ئۇنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانى بار ئىدى، ئەمما دېھقانچىلىق مەيدانىنى باشقۇرۇش ئۇسۇلى بىزنىڭ باشقۇرۇش ئۇسۇلىمىزغا ئوخشىمايتتى. مۇبادا بىزنىڭمۇ پىنسىلۋانىيە شتاتىدا بىر دېھقانچىلىق مەيدانىمىز بولغان بولسا نېمىدېگەن ياخشى بولار ئىدى - ھە! ئەمما ئۇ دېھقانچىلىق مەيدانىنى سېتىۋەتكەندى. دېھقانچىلىق مەيدانىنى سېتىۋېتىشتىن ئىلگىرى ئۆزىگە بىر يول قالدۇرغانىدى. ئۇ بىر نەۋرە ئاكىسىغا: «مەن ساڭا نىمكار ئىشلەپ، تاشكۆمۈر يېغى

چەككىلەپ بېرەي» دەپ ئىلتىماس قىلغانىدى. ئۇنىڭ بىر نەۋرە ئاكىسى كانادا تاشكۆمۈر يېغى سودىسى قىلاتتى. تاشكۆمۈر يېغى چەككىلەنگەن دەسلەپكى باسقۇچتا كىشىلەر تاشكۆمۈر يېغىنى سۇدا ئاقتۇرۇپ چىقارغانىدى. شۇنداق قىلىپ پىنسىلۋانىيە شتاتىدىكى بۇ دېھقان بىر نەۋرە ئاكىسىغا خەت يېزىپ، نىمكار ئىشلەشنى تەلەپ قىلغانىدى. قاراڭلار دوستلار، ئۇ دېھقاننىڭ زېرەكلىكىنى! ئۇ ئىش تاپقاندىن كېيىن دېھقانچىلىق مەيدانىدىن ئايرىلمايتتى. يېڭى خىزمەت تېپىشتىن ئاۋۋال قىلىۋاتقان خىزمىتىدىن ئىستېپا بېرىشتىنمۇ ئەخمىقانە ئىش بولمىسا كېرەك دەيمەن. بۇ نۇقتىنى مېنىڭ كەسپىمگە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا تېخىمۇ شۇنداق. ئەمما نىكاھتىن ئاجرىشىپ كەتمەكچى بولغان ئادەم ئۈچۈن ھېچقانداق ئۇنىڭ ئەھمىيىتى يوق. ئۇ ئادەم بىر نەۋرە ئاكىسىغا ئۇ يەردە ئىشلەش توغرىسىدا خەت يازغان بولسىمۇ، ئەمما بىر نەۋرە ئاكىسى ئۇنىڭغا: «مەن سېنى ياللىيالىمايمەن، چۈنكى سېنىڭ بۇ كەسپتىن قىلچىمۇ خەۋىرىڭ يوق» دەپ جاۋاب خەت يازغان.

ئەمما دېھقان: «مەن ئۆگەنسەم بولىدىغۇ» دېگەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەم ھەيران قالغۇدەك دەرىجىدە قىزغىنلىق بىلەن ئۆگىنىشكە كىرىشتى، ھەتتا دۇنيا يارالغان ئىككىنچى كۈنىگىچە، تەڭرى زېمىنىدا ياراتقان قويۇق ئۆسۈملۈكلەرگىچە، شۇ چاغدىن باشلاپ كۆمۈرگە ئايلانغان ئىپتىدائىي قاتلامغىچە ئىزدەندى، ئۇ بۇ تېمىنى ھارماي - تالماي تەتقىق قىلدى. ئۇ يەنە مول كۆمۈرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان سۇ چىقىرىش قاتلىمىدا ئېچىشقا ئەرزىيدىغان تاشكۆمۈر يېغى بارلىقىنى بايقىدى. كېيىن ئۇ يەنە تاشكۆمۈر يېغىنىڭ بۇلاق سۈيىگە قوشۇلۇپ قانداق ئېتىلىپ چىقىدىغانلىقىنىمۇ بايقىدى. ئۇ تاشكۆمۈر يېغىنىڭ قانداق نەرسىلىكىنى، ھىدىنىڭ، تەمىنىڭ قانداقلىقىنى، ئۇنى قانداق چەككىلەيدىغانلىقىنى ئىگىلىۋالغانغا قەدەر توختاسىز

تەتقىق قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەنە بىر نەۋرە ئاكىسىغا: «مەن تاشكۆمۈر يېغىنى ئېلىشنىڭ قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى بىلىمەن» دەپ خەت يازدى. بىر نەۋرە ئاكىسى ئۇنىڭغا خەت يېزىپ: «ئەمىسە كېلىپ ئىشلىسەڭ بولىدۇ» دەپ جاۋاب خەت يازدى. ئۇ دېھقانچىلىق مەيداننى سېتىۋەتكەن ئادەم ئىدى. ناھىيە تەزكىرىسىدە ئېيتىلىشىچە، ئۇ ئادەم دېھقانچىلىق مەيداننى 833 دوللارغا سېتىۋەتكەن.

مەن گېزىتكە بېسىلغان بىر خەۋەرگە قىزىقىپ قالدىم. خەۋەردە: «بىر يىگىت شىمالىي كارولىنا شتاتىدا ئالماس بايقىدى. بۇ ھازىرغىچە بايقالغان ئەڭ ساپ ئالماس» دېيىلگەن. ئەمما بۇ ئالماس بايقىلىشتىن ئىلگىرى ئۇ مۇشۇ يەرنىڭ ئەتراپىدىن ئالماس ئىزدىگەن. مەن بىر مىنېرالوگىيە ئالىمىدىن: «بۇ ئالماسلار زادى قەيەردىن كەلگەن» دەپ سورىدىم. ئۇ ماڭا بىزنىڭ بۇ چوڭ قۇرۇقلۇقىمىزنى كۆرسەتتى ۋە چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى. ئۇ، ياغاچ كۆمۈرنىڭ كۆمۈرگە ئايلانغان قاتلىمىدىكى گېئولوگىيەلىك قۇرۇلما شەكىللەنگەن بولۇپ، ئۇ ياغاچ كۆمۈرنىڭ كۆمۈرگە ئايلانغان قاتلىمىدىن ئۆزگىرىپ ھاسىل بولغان. ئۇ غەربتە ئوھىئو شتاتى بىلەن مىسسسىپپىنچە سوزۇلغان بولۇشى مۇمكىن، ياغ غەربتىكى ۋېرگىنىيە، ھەتتا ئاتلانتىك ئوكيان بويلىرىغا كەلگەن بولۇشى ئېھتىمالغا تېخىمۇ يېقىن. بەلكىم ئۇ لەيلىمە دەۋرلەردە شىمالدىن لەيلەپ كەلگەنمۇ، بۇنىڭغا بىر نەرسە دەپ بولمايدۇ. مەيلى قانداق بولسۇن، ئۇ يەردىن ئالماس تېپىلدى، قېزىلدى ۋە سېتىلدى، بۇ ئەمەلىيەت. ھازىر قوللىرىدا ئالماس قازىدىغان بولغا - جوتۇلارنى تۇتۇۋالغان ئادەملەردىن باشقا يەنە كىممۇ فىلادېلفىيە شەھىرىدىن، ئالماس شەھىرىدىن ئالماس كېنى تاپقىلى بولمايدۇ، دېيىشكە جۈرئەت قىلالايدۇ. دوستۇم، سىز دۇنيادا ئەڭ چوڭ ئالماس كېنىنى كۆرمىدىم دېمەڭ. چۈنكى يەر

شارىدا ئەڭ مول ئالماس كېنى بولغاندىلا ئاندىن ئاشۇنداق ئەڭ چوڭ، ئەڭ ساپ ئالماس چىقىدۇ.

ئەمما مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم، سىزنىڭ راستتىنلا ئالماس كېنىڭىز بولمىسىمۇ، ئەمما قوللىڭىزدا ئالماسىڭىز بولسا، ئۇ سىزگە پايدا - مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدۇ. شۇنى بىلىش كېرەككى، ھازىر ئەنگلىيە ئايال پادىشاھى ئامېرىكا ئاياللىرىغا بولغان ھۆرمىتىنى زىبۇ زىننەتلىرى بىلەن ئىپادىلىمەكتە. ئەنگلىيە يېقىندا ئۆتكۈزگەن بىر قېتىملىق كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا ئۇ ھېچقانداق زىبۇ زىننەت تاقىمىغان. شۇنداق ئىكەن، ئالماسنىڭمۇ ھېچقانداق ئىشلىتىش ئورنى يوقتەك قىلاتتى. ھۆرمەت - ئېھتىرامىڭىزنى نامايان قىلماقچى بولسىڭىز، بىر قانچە تال ئالماس - بىرلىيانت زىننەت بۇيۇمىنى تاقىۋېلىڭ. قالغانلىرىنى سېتىۋالغىلى بولىدىغۇ؟ (ھەممە يەردىن ئالماس كېنى ئىزدەشمۇ ھاجەتسىز)

ماسساچۇستىس شتاتىنىڭ سىنھام شەھىرىدە بىر نامرات ئادەم بار ئىدى. ئۇ خىزمىتىنى تاشلاپ ئۆيىدە كۈن بويى بىكار يۈرەتتى. بىر كۈنى ئايالى خىزمەت تېپىپ دەپ ئۇنى ئۆيىدىن چىقىرىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەم ئۆيىدىن چىقىپ، دېڭىز بويىغا كېلىپ ئولتۇرغىنىچە سۇدا يۇمشاپ كەتكەن بىر ياغاچتىن بىر دانە ياغاچ زەنجىر ياسىدى. شۇ كۈنى ئاخشىمى بالىلار ئۇ ياغاچ زەنجىرنى تالىشىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەم ياغاچ زەنجىردىن يەنە بىرنى ياساپ، بالىلارنىڭ غەلۋىسىنى بېسىقتۇردى. ئۇ ئىككىنچى ياغاچ زەنجىرنى ياساۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئۆيىگە قوشنىسى كىردى ۋە: «سىز نېمىشقا بۇنى ئويۇنچۇق ئورنىدا ساتمايسىز؟ شۇنداق قىلىشىڭىز پۇل تاپالايسىز» دەپ مەسلىھەت بەردى.

— نېمە ياسىسام بولار؟ — دېدى ئۇ.

— نېمىشقا بالىلىرىڭىزدىن سوراپ باقمايسىز؟

— ئۇلاردىن سورىغاننىڭ نېمە پايدىسى؟ — دەپدى ياغاچچى، —
مېنىڭ بالىلىرىم باشقىلارنىڭ بالىلىرىغا ئوخشىمايدۇ.
شۇنىڭ بىلەن ئۇ قوشنىسىنىڭ مەسلىھەتى بىلەن ئەتىسى
مارىدىن:

— قىزىم، سىزنىڭ قانداق ئويۇنچۇق ئوينىغىڭىز بار؟ —
دەپ سورىدى. ماری:

— مېنىڭ ئويۇنچۇق كارىۋات، ئويۇنچۇق داس، ئويۇنچۇق
ھارۋا، ئويۇنچۇق يامغۇرلۇق ئوينىغۇم بار، — دەپدى. ياغاچچى
قىزى دېگەن بۇ ئويۇنچۇقلارنى بىر ئۆمۈر ئىشلىسىمۇ ياساپ
بولالمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتتى. ئۇ بالىلىرىنىڭ تەلىپىنى
سورىدى، كېيىن ئوتۇننى خام ماتېرىيال قىلىپ، پۇختا، ئەمما
رەڭ بېرىلمىگەن سىنھام ئويۇنچۇقلىرىنى ياسىدى، چۈنكى ياغاچ
سېتىۋالغىلى پۇلى بولمىغاچقا ئۇ ئويۇنچۇقلارنى ئوتۇندىن
ياسىغانىدى. كېيىن بۇ ئويۇنچۇقلار دۇنيادا ياخشى بازار تاپتى.
ئۇ ئادەم دەسلەپتە بالىلىرىغا ئويۇنچۇق ياساپ بەرگەن بولسا،
كېيىنچە تۈركۈم - تۈركۈملەپ ياسىغان ئويۇنچۇقلارنى ئاياغ
دۈكىنىدا ساتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەم پۇل تېپىشقا باشلىدى.
كېيىن لاۋسېن ئەپەندى ئۆزىنىڭ «ئەسەبى بايلىق» دېگەن
كىتابىدا ئۇ ئادەمنىڭ ماسساچۇستىس شتاتىدىكى ئەڭ پۇللۇق
ئادەم بولۇپ قالغانلىقىنى قەيت قىلدى. مەن بۇنىڭ راستلىقىغا
ئىشىنىمەن. ھازىر ئۇ ئادەمنىڭ 100 مىليون دوللاردىن كۆپ
پۇلى بار، ئۇ 34 يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ ئىگىلىك تىكلىدى.
ئۇنىڭ پرىنسىپى: ئۇ بالىلىرىنىڭ ياقتۇرۇشى ئارقىلىق
باشقىلارنىڭ ياقتۇرۇشىغا ھۆكۈم قىلدى؛ ئوخشاشلا ئۇ ئۆزىنىڭ
نىيىتى ئارقىلىق خوتۇنىنىڭ، بالىلىرىنىڭ نىيىتى ئارقىلىق
باشقىلارنىڭ نىيىتىگە، باشقىلارنىڭ خوتۇنى بىلەن بالىلىرىنىڭ
قانداق ئوي - تەلەپلىرى بارلىقىغا ھۆكۈم قىلدى. بۇ
ئىشلەپچىقىرىشتا ۋە ياساشتا بىر داغدام يول ئىدى.

مەن بىر قېتىم بۇ ھېكايىنى سۆزلىگەندىم. بىر خانىم
ئارقىدىن تۆتىنچى رەتتە ئولتۇرغانىدى. ئۇ ئۆيىگە كەلگەندىن
كېيىن چاپىنىدىن ياقىلىقىنى ئېلىۋەتمەكچى بوپتۇ. ئەمما
ياقلىق تۈگمىسىنىڭ ئىزمىسىغا ئىلىنىپ قالغاچقا ئۇ چاپاننى
يەرگە چۆرۈپ تاشلاپتۇ:

— مەن ياقىنى تېخىمۇ ئاسان جايلاشتۇرغىلى بولىدىغان
بىر نەرسە ياساپ چىقىمەن، — دەپتۇ.

— سەن بۈگۈن كانۇنلىق دەرسنى ئاڭلاپ، ياقا تۈگمىسىنى
ئۆزگەرتىش ئاسان ئىكەن دەپ قالدىڭمۇ؟ ياخشى، پەقەت
ئېھتىياج بولغاندىلا بايلىق بولىدۇ. ئەمەس ھازىرلا ياقا
تۈگمىسىنى ياسا، مۇشۇ ئىش بىلەن بېيىپ كېتەمسەن تېخى؟! —
دەپتۇ ئېرى.

ئۇ ئايالىغا چاقچاق قىلغان، مېنى ئازراق مەسخىرىمۇ
قىلغانىدى. ئەمما بۇ مەن ئۈچۈن ئازابلىق ئىش ئىدى. بۇ ماڭا
خۇددى تۈن نىسپىدە پەيدا بولغان قارا بۇلۇتتەك تۇتۇلدى. مەن
بۇنىڭدىن ئۆزۈمنىڭ 50 نەچچە يىل جاپالىق ئىشلىگەنلىكىمنى،
ئەمما قىلغان ئىشلىرىمنىڭ چەكلىك ئىكەنلىكىمنى بىلىپ
يەتتىم. مېنى ئەيىبە بۇيرۇماڭلار، سىلەر بۈگۈن ئاخشام ماڭا
تۈزۈت قىلغان، مېنى تەرىپلىگەن بولساڭلارمۇ، مەن شۇنى
دەيمەنكى، ئونىڭلاردىن بىرىڭلار مىليونېر بولالساڭلار
كۆڭۈلدىكىدەك ئىش بولىدۇ. ئەمما بۇ مېنىڭ ئەمەس، سىلەرنىڭ
سەۋەنلىكىڭلار. مەن بۇ گەپنى سەمىمىيلىك بىلەن دەۋاتىمەن.
مۇبادا كۆپچىلىك مەن دېگەندەك قىلمىسا، دېگەنلىرىمنىڭ نېمە
ئەھمىيىتى؟ گەرچە بۇ ئەر ئايالىنى مەسخىرە قىلغان بولسىمۇ،
ئەمما ئايال تېخىمۇ قۇلايلىق ياقا تۈگمىسى ياساپ چىقىش
نىيىتىدىن يانمىدى. مۇبادا بىر ئادەم چىن دىلىدىن: «مەن بۇ
ئىشنى جەزمەن قىلىمەن» دەپ نىيەت قىلسلا ئۇ نىيەت قىلغان
ئىشنى جەزمەن قىلالايدۇ. مانا بۇ ئەنگىلىيىلىك ئايال ئىجاد

قىلغان تۈگمىدۇر. ھازىر تۈگمىنىڭ سىرتىدىكى پۇرۇزىنىلىق ياقىنى ھەممە يەردە ئۇچراتقىلى بولىدۇ. ھازىر كىشىلەر مودا قىلىپ كىيىشىۋالغان يامغۇرلۇق چاپىنىنىڭ تۈگمىسىنى بىلىسلا بولدى، چاپاننى سېلىپ سىلكىۋەتسىلا بولىدۇ. مانا بۇ مەن دېمەكچى بولغان، ئۇ ئايال ئىجاد قىلغان تۈگمە. ئۇ ئايال كېيىن تېخىمۇ كۆپ تۈگمىلەرنى ۋە تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرنى ئىجاد قىلدى. ئاخىرى زاۋۇتنىڭ زور كۆلەملىك ئىشلەپچىقىرىشىغا قاتناشتى. ئۇ ئايال ھازىر ھەر يىلى يازدا چەت ئەللەرگە سەيلە - ساياھەت قىلغىلى، دەم ئالغىلى بارىدۇ. شۇنداق، ئۇ ئۆزىنىڭ كېمىسىگە، كاتىرىغا ئولتۇرۇپ سەپەر قىلىدۇ، تېخى ئېرىنىمۇ ئېلىۋالىدۇ. مۇبادا ئۇنىڭ ئېرى ئۆلۈپ كەتسە، ئۇلار چەت ئەللەردىن گىراق، بارۇن دېگەندەك نام - ئاتاقلىرىنى سېتىۋالالايدۇ.

مەن ئۇ ئىشتىن قانداق تەربىيىگە ئىگە بولدۇم؟ مەن ئەينى چاغدا ئۇنى تونۇمايتتىم. شۇ تاپتا سىزگە شۇنى دېگۈم كېلىۋاتىدۇ. «بايلىق يېنىڭىزدا بولسىمۇ، سىز ئۇنى كەتكۈزۈپ قويۇشىڭىز مۇمكىن.» ئەمما ئۇ ئايال بايلىقنىڭ كۆز ئالدىدا ئىكەنلىكىنى ئىنچىكە كۆزەتكەندى.

ئەمدى بىز «دۇنيادا زادى كىم ئىختىراچى؟» دېگەن بۇ دەرسكە كەلدۇق. ئۇلۇغ ئىختىراچىلار يېنىڭىزدا، بەلكىم ئۆزىڭىز بولۇشىڭىزمۇ مۇمكىن. «ھەي، مەن ئۆمۈر بويى ھېچقانداق نەرسىنى ئىجاد قىلالمايمەن» دېيىشىڭىزمۇ مۇمكىن. ئۇلۇغ كەشىپىياتچىلار زور سىرلارنى بايقاشتىن ئىلگىرى ھېچقانداق نەرسىنى كەشىپ قىلغان ئەمەس. سىز مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئۇلۇغ ئادەملەرنىڭ ئون بېشى بار، خاسىيەتلىك ئادەملەر دەپ قارامسىز؟ ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس. ھەقىقىي ئۇلۇغلۇق ئاددىي، سەمىمىي، دۇرۇس بولىدۇ. بۇنداق ئادەتتىكى ساۋاتى بار ئادەملەرنى ھەر كۈنى ئۇچراتقىلى بولىدۇ. مۇبادا سىز

ئۇنىڭ ئۇلۇغ كەشىپىياتى ياكى ئۇلۇغ تۆھپىسىنى كۆرمىسىڭىز، ئالدىڭىزدىكى بۇ ئادەمنىڭ ئۇلۇغ كەشىپىياتچى ئىكەنلىكىنى ھەرگىز ئويلاپ يېتەلمەيسىز، ئۇنىڭ قوشنىسى ئۇنى ئۇلۇغ ئادەم دەپ قارىمايدۇ. سىز ئارقا ھويلىڭىزدا تۇرغان چاغلىرىڭىزدا ئۆزىڭىزنى قالتىس سەزمەسلىكىڭىز، قوشنىڭىزنىمۇ ئاجايىپ ئادەم دېمەسلىكىڭىز مۇمكىن. ئۇلۇغلۇق ھامان باشقا يەردە بولىدۇ، ئەمما بۇ ئۇلۇغلۇق ئاددىي ھەم چۈشىنىشلىك، سەمىمىي ھەم ئەمەلىي بولىدۇ. بۇنى قولۇم - قوشنىلار، دوست - بۇرادەرلەر تونۇپ يېتەلمەيدۇ.

مۇبادا سىز ئۇلۇغ ئادەم بولاي دېسىڭىز، ھازىردىن باشلاڭ. كىم شۇنداق قىلالسا، شۇ ئادەم ئۇلۇغ بولىدۇ. شۇنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، مۇبادا كېيىن يەنە دەرسىمنى ئاڭلاش پۇرسىتى بولمىسا، ئۇلۇغ ئادەم بولاي دەپ نىيەت قىلغان بولسىڭىز ئىشنى ھازىردىن، ھازىرقى ئەھۋالڭىزدىن، فىلادېلفىيە شەھىرىدىن باشلاڭ. ئۆز شەھرىڭىزگە بەخت - سائادەت ئاتا قىلىڭ، بۇ شەھەرنىڭ ياخشى پۇقراسى بولۇڭ، بۇ شەھەرنى تېخىمۇ گۈزەل قىلىپ قۇرۇپ چىقىڭ. سىز سودا سارايلىرىدا ئىشلەڭ ياكى يىغىشتۇرۇش ئىشلىرىنى قىلىڭ، ئۆز تۇرمۇشىڭىزغا بەخت ئېلىپ كېلەلسىڭىزلا، ھەربىر ئىشنى ياخشى ئىشلىيەلسىڭىزلا، قەيەرگە بارسىڭىز ئۇلۇغ ئادەم بولالايسىز. ئەمما سىز ئالدى بىلەن ئۆزىڭىز ياشاۋاتقان فىلادېلفىيە شەھىرىدىكى ئۇلۇغ ئادەم بولۇشىڭىز كېرەك.

سزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت ۋە مەغلۇبىيىتىڭىز، ئىدىيىڭىزنىڭ بىۋاسىتە مەھسۇلى.

— لوس H . كانۇپل

11 - دەرس

سز كۆڭلىڭىزدە ئويلىغان ئىشنى قانداق ۋۇجۇدقا چىقىرىسىز

خوش، سىز ئىككى پارچە ئۇلۇغ «تېرە پۈتۈك» نى ئوقۇپ بولىدىڭىز. جەزملەشتۈرەلەيمەنكى، ئەمدى سىز ئۆزىڭىزنى، ئۆزىڭىزنىڭ ھازىرقى سىياقىڭىزنى چۈشەندىڭىز. ئەمدى ئاساسىڭىزمۇ پۇختىلاندى. ئۆز ئىقتىدارىڭىزنىمۇ چوڭقۇر چۈشەندىڭىز. شۇنداق ئىكەن، سىزنىڭ بۇ مۇھىم قەدەمنى تاشلاشقا بولغان تەييارلىقىڭىز قانداقكەن؟

ياق، بۇ يەنە كۇپايە قىلمايدۇ. سىزنىڭ قەدىمىي مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قائىدىسىنى ھەقىقىي ھەزىم قىلىشىڭىز كېرەك. سىز قانداق ئادەم بولمەن دېسىڭىز شۇنداق ئادەم بولىسىز، خاراكىتىرىڭىز تەقدىرىڭىزنى بەلگىلەيدۇ. شۇڭا ھازىردىن، ئەتىدىن، كېلەر ئايدىن باشلاپ نېمە ئىش قىلغۇڭىز كەلسە شۇ ئىشنى قىلىڭ. بۇنداق يېقىملىق ئەسەتمە ساداسى بىر قانچە ئەسىر ياغرىغان بولسىمۇ، ئەمما بۇ نۇقتىئىنەزەرنى ئەڭ ياخشى شەرھلىگەن ئادەم ئەنگىلىيەنىڭ دوۋېل دېڭىز بوغۇزىدىكى ئىفراكوب كەنتىدىن كەلگەن جاموس ھېللىن ۋە ئۇنىڭ «خۇددى سىز ئويلىغاندەك» دېگەن كىتابى بولسا كېرەك. ئۇ ئانچە نامى چىقمىغان ئەرباب بولسىمۇ، بۇ نۇقتىئىنەزەرنى مۇپەسسەل بايان

قىلغان. ئۇنىڭ «خۇددى سىز ئويلىغاندەك» دېگەن كىتابى يېقىنقى يۈز يىلدىن بېرى قايتا - قايتا نەشر قىلىنغان. شۈبھىسىزكى، ئۇ تارىختا كىشىلەر ئەڭ كۆپ پايدىلانغان يازغۇچىغا، مۇتەپەككۇرغا ئايلانغان. بىز بۇ دەرسنى ئۇنىڭ كىتابىدىن تاللاپ ئالدۇق.

سىز تۇرمۇشىڭىزدا ھەقىقىي قوغلىشىدىغان نەرسە نېمە؟ بۇنى تەپسىلىي ئويلىنىشىڭىز كېرەك. «مۇۋەپپەقىيەت قازىنامىسىز، مەغلۇپ بولامسىز؟» بۇنىمۇ ئويلىشىش كېرەك. بىز ئىدىيىدىن ئىبارەت بۇ قورال ئىسكىلاتىدا ئۆزىمىزنى ۋەيران قىلىدىغان ھەم ئۆزىمىزنىڭ جەننىتىنى قۇرىدىغان قوراللار بار. مۇۋەپپەقىيەت، مۇھەببەت، بەخت، قانائەت، بايلىق ... مۇبادا سىز بۇلارغا ئېرىشمەكچى بولىشىڭىز، ئۇلارنىڭ يىلتىزىنى، ئۇلارنىڭ ئىدىيىسىدىكى ئۇرۇقىنىڭ قانداق بىخ ئورۇپ ئۆسكەنلىكىنى تەتقىق قىلىڭ. شۇ تاپتا سىزنىڭ قىلىدىغان ئىشىڭىز بۇ ئۇرۇقنى ئىدىيە ئېتىزىڭىزغا چېچىپ بىخلىنىدۇرۇش، ئۆستۈرۈش. چۈنكى سىز بۇ دەرسنى ئۆگىنىپ بولغاندىن كېيىن، بۇ ئۇلۇغ ھەقىقەتنى چۈشىنىسىز ۋە تەقدىرىڭىزنى ھەقىقىي ئىگىلەشكە باشلايسىز ...

بىر ئادەمنىڭ مۇۋەپپەقىيىتى بىلەن مەغلۇبىيىتى تامامەن ئۇنىڭ ئىدىيىسىنىڭ بىۋاسىتە مەھسۇلى بولىدۇ. مۇشۇنداق قاتتىق قانۇنىيەتلىك ئالەمدىكى ماكان، زاماندا كىچىككىنە تەڭپۇڭسىزلىق ئۈزۈل - كېسىل مەغلۇبىيەتتىن دېرەك بېرىدۇ. شۇڭا شەخسى مەسئۇلىيەت مۇتلەق بولىدۇ. ھەربىر ئادەمنىڭ ئارتۇقچىلىقى بىلەن كەمچىلىكى، پاكلىقى بىلەن ناپاكلىقى باشقىلارغا ئەمەس، تامامەن ئۆزىگە تالىق بولىدۇ. بۇ ئالاھىدىلىكىنى باشقىلار ئەمەس، ھەربىر ئادەم ئۆزى شەكىللەندۈرىدۇ، ئۆزى نامايان قىلىدۇ. شۇڭا بۇلارنى باشقىلار

ئەمەس، پەقەت ئۇ ئۆزىلا ئۆزگەرتەلەيدۇ. ئۇنىڭ مۇھىتى باشقىلارنىڭ ئەمەس، پەقەت ئۆزىگىلا تەۋە بولىدۇ، ئۇنىڭ دەرد - ئەلىمى، ھەسرەت - نادامەتلىرى، شاد - خۇراملىقى، نەتىجە - مۇۋەپپەقىيەتلىرى مۇشۇنداق مۇھىتتا ھاسىل بولىدۇ. ئۇ ئۆزىنى، ئۆزىنىڭ مۇشۇ يەردە ئىكەنلىكىنى ئويلايدۇ، تەپەككۈر قىلىدۇ، مۇۋەپپەقىيەتمۇ ئۇنىڭغا يار بولىدۇ. ئۇ ئىدىيە بىلەنلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، ئۈزلۈكسىز تەپەككۈر قىلىدۇ، ئۆسۈپ يېتىلىدۇ.

توختاۋسىز تەپەككۈر قىلىدىغان ئادەملەر: «بىر ھۆكۈمران بىزنى ئالداپ، باسنىدىغان ئادەم بولغانلىقتىن نۇرغۇن ئادەملەر قۇل بولىدۇ، بىز بىزنى ئالداپ باسقان بۇنداق ئادەملەرگە قاتتىق ئۆچ بولۇشىمىز كېرەك» دېيىشى مۇمكىن. ئەمما ھازىر نۇرغۇن ئادەملەر ئارىسىدا: «ئاشۇ قۇللار بولغاچقا بىر ئادەم ساھىب بولغان، شۇڭا بىز بۇنداق قۇللارغا ئۆچ بولۇشىمىز كېرەك» دېگەن بىر خىل خاھىش بار. دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار بىلەن ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچىلار دېگۈدەكلا نادانلىق ئاسارىتىدە بىرلەشكەنلەر بولۇپ، قارماققا بىر - بىرى بىلەن قارشىلىشىۋاتقان دەك كۆرۈنىدۇ، ئەمەلدە ئۇلار ئۆزى بىلەن قارشىلىشىدۇ.

ھۆكۈمرانلار ئىنسانلارنىڭ چەكسىز بىلىم بايلىقلىرىدىن پايدىلىنىپ، قانۇننىڭ ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچىلارغا بولغان رولىنى ئەتراپلىق كۆزەتكەچكە، ھوقۇقىنى قالايمىقان ئىشلىتىدۇ. بىز ئىنسانلارنىڭ مۇھەببىتى ئارقىلىق ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار بىلەن ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچىلارنىڭ زىيان - زەخمەتكە ئۇچرىغانلىقىنى كۆرىمىز، شۇڭا بۇنى ھېچكىم ئەيىبلەيدۇ. ئىنسانلارنىڭ چەكسىز ھېسداشلىقى ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار بىلەن ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچىلارنى بىرلەشتۈرۈۋېتىدۇ.

زەبۇن ئادەملەرنى بويسۇندۇرغان، شەخسىيەتچىلىكتىن ۋاز كەچكەن ئادەملەر ھۆكۈمرانمۇ ئەمەس، قۇلمۇ ئەمەس. ئۇ ئەركىن ئادەمدۇر.

شۇڭا بىز پەقەت ئىدىيىمىزنى يۈكسەلدۈرسەكلا، ئۆزىمىزنى يۈكسەلدۈرەلەيمىز، قىيىنچىلىقتىن غەلبە قىلىپ، نەتىجە يارىتالايمىز.

ئىدىيىمىزنى يۈكسەلدۈرۈشنى رەت قىلساق، زەبۇن ھالغا چۈشۈپ قالغىمىز، ھىمايىسىز قالغىمىز، ئازاب - ئوقۇبەتتىن قۇتۇلالمايمىز.

ئومۇمەن، ئانچە - مۇنچە تۆھپە قوشۇشنى، ئۆرپ - ئادەت جەھەتتە تۆھپە قوشۇشنى نىيەت قىلغان ئادەملەرمۇ ئەسلىدىكى ھايۋانىيلىقتىن، ئادەتلەندۈرۈۋالغان قۇللۇقىدا ئۆزىنىڭ ئىدىيىۋى مەنزىلىنى يۈكسەلدۈرۈشى كېرەك. كىشىلەر مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈچۈن جىمى ئەسلىي ماھىيىتىدىن، شەخسىي مۇددىئاسىدىن، ۋاسىتە تاللىماسلىقىدىن ۋاز كەچمەسلىكى كېرەك بولسىمۇ، ئەمما ھېچبولمىغاندا ئۇلارنىڭ بىر قىسمىدىن ۋاز كېچىشكە توغرا كېلىدۇ.

تۇنجى ئىنكاس ئىپتىدائىي ھايۋانىي مۇددىئىا بولغان ئادەمنىڭ مەسلىنى ئېنىق ئويلىنالىشى مۇمكىن ئەمەس، جىمى ئىشنى پىلانلىق ئورۇنلاشتۇرالىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى ئۇ ئۆزىدىكى يوشۇرۇن بايلىق مەنبەسىنى تاپالمايدۇ، تەرەققىي قىلدۇرالىمايدۇ، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايدۇ. مۇبادا ئۇ ئىدىيىسىنى تىزگىنلىمىسە، ئومۇمىيەتنىمۇ تىزگىنلىيەلمەيدۇ، مۇھىم مەسئۇلىيەتنىمۇ ئۈستىگە ئالالمايدۇ، مۇستەقىل ئىش قىلالمايدۇ، ئۆز - ئۆزىگە خوجايىن بولۇش ھەل قىلغۇچ تەدبىرى قوللىنىلمايدۇ. ئەمما ئۇ ئۇچرىغان چەكلىمىنى ئۇ ئۆزى تاللىۋالغان ئىدىيىۋى مەنزىل بەلگىلەيدۇ.

قۇربان بېرىش بولمىسا ئىلگىرىلەش، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش

مۇمكىن ئەمەس. كىشىلەرنىڭ ئۆرپ - ئادەت مۇجەسسەملەشكەن مۇۋەپپەقىيىتى ئىپتىدائىي مەجەز - خاراكتېرىنى، ئوي - پىكىرىنى چىقىرىپ تاشلاش ئارقىلىق ئۇ ئۆزىنىڭ ئىدىيىسىنى قانداق كونترول قىلىدىغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ پىلانىغا قانداق ئېتىبار بېرىدىغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ قارارىنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىدىغانلىقىنى ۋە ئۆز - ئۆزىگە خوجا بولغان ھالدا ۋەزىپە - مەسئۇلىيەتنى قانداق ئورۇنداپدىغانلىقىنى ئۆلچەيدۇ. ئۇنىڭ ئىدىيىۋى مەنزىلى ئۆزلىگەنسىمۇ ئۇ شۇنچە دۇرۇس، شۇنچە يۈكسەك، شۇنچە سەمىمىي بولىدۇ، ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پۇرسىتىمۇ كۆپ بولىدۇ، ئۇنىڭ نەتىجىلىرى تېخىمۇ كۆپ ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشىدۇ، سىجىل ۋاقىت تېخىمۇ ئۇزىرايدۇ.

ئالىم ئاچ كۆز، ساختىپەز، رەزىل ئادەملەرنى ياقتۇرمايدۇ. بۇ دۇنيا بەزىدە بىزنى دېلىغۇل قىلىپ قويغاندەك كۆرۈنگىنى بىلەن ئەمەلدە ساداقەتمەن، يۈكسەك، پەزىلەتلىك ئادەملەرگە ھەمدەم، ياردەمدە بولىدۇ.

قەدىمدىن ھازىرغىچە جىمى ئۇلۇغ ئۇستازلار ئۆزگىچە شەكىللەر بىلەن بۇ ئىدىيىنى يەتكۈزدى. بىز ئۇ ئوينى تېخىمۇ ئوبدان ئىسپاتلىشىمىز، چۈشىنىشىمىز ئۈچۈن ئىدىيىمىزنى ئۈزلۈكسىز يۈكسەلدۈرۈشىمىز، تېخىمۇ يۈكسەك، دۇرۇس ئادەم بولۇشىمىز كېرەك.

پاراسەت جەھەتتىكى نەتىجە بىلىمنىڭ نەتىجىسىگە ئىنتىلىدۇ، تۇرمۇشتا ۋە تەبىئەتتە چىنلىق، ياخشىلىق، گۈزەللىكنىڭ نەتىجىسىنى ئىزدەيدۇ. بەلكىم بەزىدە بۇنداق نەتىجە شۆھرەتپەرەسلىك، ئالا كۆڭۈللۈك بىلەن بىرلىشىپ كېتىشىمۇ مۇمكىن. ئەمما ئۇ شۆھرەتپەرەسلىك، ئالا كۆڭۈللۈكنىڭ ئەمەس، بەلكى ئۇزاق مۇددەتلىك جاپالىق ئۆسۈپ يېتىلىشىنىڭ، ئىرىشىشىنىڭ تەبىئىي مەھسۇلى، پاك، خالىس

مەنزىلىنىڭ مەسئۇلى بولىدۇ. روھىي جەھەتتىكى نەتىجە مۇقەددەس ئىنتىلىش ئارزۇسىنىڭ ۋە مۇقەددەس جۇغلانمىنىڭ نامايەندىسىدۇر. مۇقەددەس، پاك ئىدىيىگە ئىگە ئادەملەر، پاك، خالىس قەلب تەسىرىدە تۇرۇۋاتقان كىشىلەر خاراكتېر جەھەتتىن تېخىمۇ پاراسەتلىك، پەزىلەتلىك بولسا، ئۇلار خۇددى قۇياش كۆتۈرۈلگەندەك، ئاي تولغاندەك زور تەسىر كۈچى بار ئورۇنغا ئۆزلىيەلەيدۇ، بەخت - سائادەتكە ئېرىشەلەيدۇ.

نەتىجە قانداق شەكىلدە ئىپادىلەنسۇن، ئۇ ئېرىشكىنىڭ خانتاجىسى، ئىدىيىسىنىڭ گۈلتاجىسىدۇر. بىز ئۆزلۈك ئىنتىزام، ئىرادە، تەرسالىق، دۇرۇسلۇق، توغرا مەقسەت - نىيەتنىڭ ياردىمى بىلەنلا يۈكسەلمىز، ئىلگىرىلەيمىز، ئەسلىي ماھىيەتنىڭ قىزىقتۇرۇشى، باشباشتاقلۇقى، ھۇرۇنلۇقى، قالايمىقانچىلىقى، چېچىلاڭخۇلۇقى، چىرىك ئىدىيىسىنىڭ توسقۇنلۇقى بىزنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ.

كىشىلەر يۈكسەك مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى، ھەتتا روھىي جەھەتتىن يۈكسەك مەنزىلگە يېتىشى، كېيىن يەنە زەبۇنلۇق، يېگانىلىق جىرالارىغا دومىلاپ چۈشۈشى مۇمكىن. چۈنكى ئۇ مەغرۇرلۇق، ھاكاۋۇرلۇق كوچىسىغا كىرىپ قالىدۇ - دە، شەخسىيەتچىلىك سىڭىپ كەتكەن چىرىك ئىدىيە ئاخىرى ئۇنى ئىسكەنجىگە ئالىدۇ.

توغرا ئىدىيە ئېلىپ كەلگەن غەلبىنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن قوغداش كېرەك، نۇرغۇن ئادەملەر مۇۋەپپەقىيەت قازىناي دەپ قالغاندا ھوشيارلىقىنى يوقىتىپ قويدۇ - دە، ئاخىرى مەغلۇبىيەت قاينىمىغا غەرق بولۇپ كېتىدۇ.

مەيلى سودا - تىجارەت، ئىلمىي تەتقىقات جەھەتتىكى مۇۋەپپەقىيەت ياكى روھىي دۇنيا جەھەتتىكى مۇۋەپپەقىيەت بولسۇن، ئۇ تامامەن ئېنىق نىشانلىق ئىدىيىۋى ھوسۇل بولىدۇ. ئوخشاشلا قائىدە - قانۇنلارنىڭ چەكلىشىگە ئۇچرايدۇ، ئۆسۈلمۇ

ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش بولىدۇ. بىردىنبىر پەرق شۇكى، نەتىجىلەرنىڭ مەزمۇنى ئانچە ئوخشاش بولمايدۇ. نەتىجە كىچىك بولسا، قۇربان بېرىش مۇ ئاز بولىدۇ؛ چوڭ ئىشلارنى قىلىش ئۈچۈن زور قۇربان بېرىشكە توغرا كېلىدۇ؛ يۈكسەك بولۇش ئۈچۈن ئەڭ زور قۇربان بېرىشكە توغرا كېلىدۇ.

خىيالىپەرەسلەر دۇنيانىڭ نىجاتكارى، كۆرگىلى بولىدىغان بۇ دۇنيانى كۆرگىلى بولمايدىغان نەرسە ئىدارە قىلىدۇ. شۇڭا ھەربىر ئادەم ئازاب - ئوقۇبەتلىرىنى، گۇناھ - جىنايەت، جەبىر - جاپالارنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ جەمئىيەتتىن ئايرىلىپ يەككە - يېگانە تۇرمۇش كەچۈرۈش خىيالى بىلەن گۈزەل، يىراق مەنزىرىگە نەزەر تاشلاش جەريانىدا ئۆزىنى يېتىلدۈرىدۇ، تولۇقلايدۇ، تەسەللى تاپىدۇ. ئىنسان ئۆزىنىڭ خىيالىنى ئۇنتۇپ قالماسلىقى، غايىسىنى ئۆزگەرتەلمەسلىكى ۋە يوقاتماسلىقى كېرەك. ئىنسان ئۆز غايىسىنى، خىيالىنى كۆرگىلى، تۇتقىلى بولغاندا ئاندىن ئۇنىڭ ئىشقا ئاشقانلىقىنى بىلىشى كېرەك.

مۇزىكانتلار، ھەيكەلتىراشلار، رەسساملار، شائىرلار، بېشارەتچىلەر، پەيغەمبەرلەر، پازىللار كەلگۈسى دۇنيانى ياراتقۇچىلار، جەننەتنى قۇرغۇچىلار، بۇ دۇنيا ئۇلار بولغاچقىلا گۈزەل، ئۇلارنىڭ تىنىمىز مېھنىتى بولمىسا، بىز تەسۋىرلەپ بولمايدىغان ئازاب - ئوقۇبەت چېكىمىز.

دىلىستاندا رەڭدار خىيال گۈللىرىنى ئېچىلدۈرىدىغان، يۈكسەكلىكىنى چۈشىنىدىغان ئادەم ھامىنى بىر كۈنى بۇلارنى ئىشقا ئاشۇرالايدۇ. كولومبو باشقا بىر دۇنيانى تەسەۋۋۇر قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ چوڭ قۇرۇقلۇقنى بايقىغان. كوپپىرنىڭ بىز ياشاۋاتقان بۇ دۇنيا بىلەن ئالەمنىڭ كۆپ قاتلاملىق، تېخىمۇ كەڭ ئىكەنلىكىنى تەسەۋۋۇر قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئالەمنىڭ قانۇنىيىتىنى بايقىغان. فول پاك، غۇبارسىز روھىي دۇنيانىڭ

گۈزەللىك، تىنچلىق بىلەن تولدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاخىرى ئاشۇنداق دۇنياغا ئايلىنىپ كەتكەن.

سىز تەسەۋۋۇرىڭىزنى، غايىڭىزنى قەدىرلەڭ؛ يۈرەك تارلىرىڭىزنى چېكىدىغان، سىزگە گۈزەل، پاك ئىدىيە ئاتا قىلىدىغان سۆيۈملۈكنى قەدىرلەڭ. چۈنكى سىز ئۇلارنىڭ سىرتىدىن ئادەمنى سۆيۈندۈرىدىغان مۇھىتنى، جەننەت كەبى ئېزگۈ كەيپىياتنى كۆرىسىز. ئۇلار دەل شۇنداق بولغاچقا، سىز ئۇلارغا سەمىمىي مۇئامىلە قىلغاچقا، ئۆزىڭىزگە تالىق بولغان دۇنيايىڭىزدا ئانچە - مۇنچە نەتىجە قازىنالايسىز.

ئارزۇ - ئارمان بولغاندىلا ئاندىن ھاسىلات بولىدۇ. ئەمما بۇ كىشىلەردە پەس ئارزۇ - ھەۋەس بولسىمۇ ئوخشاشلا زور نەتىجىگە ئېرىشەلەيدۇ، دېگەندىن دېرەك بېرەمدۇ، ئۇنىڭ پاك ئارمانلىرى «مۇھىتنىڭ ناچارلىقى» دىن، شارائىتنىڭ يار بەرمەسلىكىدىن تەسىرگە ئۇچرامدۇ؟ «ئېلىش، ئېرىشىش» قانۇن ئەمەس. ھەممە نەرسىگە ئېرىشكىلى بولمايدۇ.

يۈكسەك خىيال سىزگە يار بولسا، سىزمۇ يۈكسەك ئادەم بولىسىز. مېغىز ئۈچكە ئىچىدە خاتىرجەم تۇرىدۇ؛ قۇش تۇخۇم ئىچىدە تەشۋالىق بىلەن يورۇق دۇنيانى كۈتۈپ تۇرىدۇ؛ غايىنىڭ يۈكسەك پەللىسىدە پەرىشتىلەر ئاستا - ئاستا ئويغىنىدۇ. شۇڭا غايە، خىيال رېئال ئۇرۇقى، رېئاللىق مايسىسىدۇر.

ئەتراپىڭىزدىكى مۇھىت سىزنى ئانچە رازى قىلالماسلىقى مۇمكىن، ئەمما بۇنداق مۇھىت ئىزچىل داۋاملاشماسلىقىمۇ مۇمكىن. مۇبادا سىز غايىنىڭ سېيىمىسىنى كۆرسىڭىز، ئۇنى تىرىشىپ قوغلاڭ. تىرىشىڭىز جاۋابقا ئېرىشمەي قالمايسىز. بىر يىگىت بار ئىدى، ئۇ ئارازچىلىق بىلەن ئازاب دەستىدىن پۈكلىنىپ كەتكەندى، ئۇ شارائىتى ناچار سېختا بىر نەچچە سائەتكىچە ئىشلەيتتى. ئۇ مەكتەپتە ئوقۇمىغان، بىرەر جەھەتتە تېخنىكا ئىقتىدارىمۇ يوق، مەخسۇس تەربىيىلەنمىگەندى. ئەمما

ئۇ نۇرغۇن نەرسىلەرنى — بىلىمنى، شان — شەرەپنى،
 لاتاپەتلىكىنى، گۈزەللىكىنى خىيال قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ
 كالىسىدا بىر خىل غايىۋى تۇرمۇش كەيپىياتى بىلەن مۇھىت
 شەكىللەنگەن. ئۆزىنىڭ تېخىمۇ كۆپ تاللىشىنى، تېخىمۇ كۆپ
 نەرسىسى بولۇشىنى خىيال قىلغان. شۇنىڭ بىلەن بۇنداق خىيال
 ۋەسۋەسى ئۇنى ھەرىكەت قىلىشقا، تىرىششقا ئۈندىگەن. ئۇ
 ئىشتىن سىرتقى بارلىق ۋاقتىدىن، ئۆزىنىڭ جىمى بايلىق
 مەنبەسىدىن تولۇق پايدىلىنىپ تىرىشقان. شارائىت ھەرقانچە
 ناچار بولسىمۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ يوشۇرۇن كۈچىنى ئىمكانىيەتنىڭ
 بارىچە ئىشقا سالغان. ئۇنىڭ ئېڭىدا تېز بۇرۇلۇش بولغان، تار،
 مەينەت سېخ ئۇنىڭ ئۇلۇغ غايىسى بىلەن ماسلىشالمىغان، ئۇ
 ئەتراپىدىكى مۇھىتنى قوبۇل قىلالمىغان. ئۇ يەردىكى تۇرمۇش
 ئۇنىڭغا خۇددى تاشلاندىق نەرسىدەك تۇيۇلغان. ئۇ پۇرسەتنى
 غەنىمەت بىلگەن ۋە ئۆزىگە لايىق كېلىدىغان پۇرسەتنى چىڭ
 تۇتۇپ، كۈچ — قۇدرىتىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇپ، بۇرۇنقى
 چەكلىمىدىن زور دەرىجىدە ئېشىپ چۈشكەن.

ئۇ يىگىت نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن پىشىپ يېتىلگەن،
 ئەقىل — پاراستى ئاشقان، پۈتۈن دۇنيانى لەرزىگە سالغان، پۈتۈن
 يەر شارىغا تەسىر كۆرسەتكەن، مىسلىسىز ھوقۇققا ئېرىشكەن.
 زور مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان، بۇيرۇق — پەرمان
 چۈشۈرگەن، ھەممە يەردە دەرس — نۇتۇق سۆزلىگەن. قاراڭلار،
 مۇشۇ ۋەجىدىن نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ تۇرمۇشىدا ئۆزگىرىش
 بولىدۇ، ئەر — ئاياللار ئۇنىڭ تۇرمۇش مىزانىنى ئۆزلىرىنىڭ
 ئېتىقادى قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ مىجەز — خاراكتېرىنى
 ئۆزگەرتكەن. ئۇ قۇياش كەبى كىشىلەرنىڭ قەلب ئاسمىنىدا
 چاقنىغان، جاھان ئەھلىلىرى ئارىسىدا باش كۆتۈرۈپ چىققان،
 ئۇنىڭ ئەتراپىنى كۈرمىگىلىغان تەقدىر — قىسمەت، غايە —
 خىياللار ئوراپ تۇرغان. ناھايەت ئۇ ئۆسمۈرلۈك چاغلىرىدىكى

تەسەۋۋۇرىنى ئىشقا ئاشۇرغان، غايىسىنى روياپقا چىقارغان
 ئادەمگە ئايلانغان.

خوش، ياش ئوقۇرمەنلەر، سىلەرمۇ كۆڭلۈڭلەردىكى ئوي —
 تەسەۋۋۇرنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى نىيەت قىلىڭلار (ئەلبۇتتە، ئۇ
 قۇرۇق ئوي — خىيال بولماسلىقى كېرەك). مەيلى چاكىنا ياكى
 گۈزەل بولسۇن ياكى ھەر ئىككىلىسى تەڭ بولسۇن، بۇ تامامەن
 مۇھىم ئەمەس. ئەمما مۇھىم بولغىنى ئۆزىڭىزنى بىلىش — سىز
 چاندۇرمىغان ھالدا ئۆزىڭىز ياقىتىدىغان سەمىمىي غايىگە مايىل
 بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئىدىيىڭىز نەتىجىسى قوللىشىڭىزدا بولىدۇ،
 سىز ئېرىشىشكە تېگىشلىك نەرسىگە ئېرىشىسىز، سىز
 ئېرىشمەكچى بولغان ئۇ نەرسە كۆپمۇ ئەمەس، ئازمۇ ئەمەس، دەل
 جايىدا بولىدۇ، ھازىرقى مۇھىتنىڭ قانداق بولۇشىدىن
 قەتئىينەزەر، سىز مەغلۇپ بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئەمما سىز
 شۇنداق بولغان تەقدىردىمۇ، ئۆزىڭىزنىڭ ئويىدا چىڭ تۇرۇڭ،
 ئەڭ ياخشى غايىڭىز بىلەن بىرگە ئۆرلەڭ، شۇنداق بولغاندا
 سىزنىڭ ئارزۇ — ئارمانلىرىڭىز بارغانسېرى ئازىيىپ،
 قىزغىنلىقىڭىز بارغانسېرى كۈچىيىۋاتقانلىقىنى تەدرىجىي
 بايقىسىز. خۇددى ستانتون كوكھون داۋىد ئېيتقاندەك ئادەمنى
 روھلاندۇرىدۇ، چوڭقۇر ئويلىنىدۇرىدۇ.

بەلكىم سىز ھېساب خاتىرىلىگۈچى بولۇشىڭىز مۇمكىن،
 شۇتا تاپتا سىز كۆپ يىللاردىن بىرى غايىڭىزنى توسۇپ تۇرغان
 دەرۋازىغا قەدەم قويۇپ، ئاندىن ئاڭلارمەنلەرگە يۈزلىنىپ
 مەمەدانلىق قىلماقچى، كۈچلۈك ھېسسىيات دولقۇنلىرىڭىزنى
 قوزغىماقچى بولۇۋاتقانسىز. قاراڭ، قۇلىقىڭىزغا قەلەم
 قىستۇرۇقلۇق تۇرۇپتۇ، قولىڭىز ساپلا سىياھ بولۇپ كېتىپتۇ.
 سىز بۇ چاغلاردا قوي پادىلىرىنى ھەيدەۋاتقان، شەھەرلەردىكى
 سەرگەردان بولۇپ يۈرگەن چاغلارنى ئويلىغان: سەھراقتەك
 ئېغىزىڭىزنى كالىچايتىپ، ھەممە نەرسىگە ھەيرانلىق بىلەن

قىزىقىپ قارىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. سىز ئاشۇنداق سولماس روھنىڭ ھىدايەت قىلىشى بىلەن ھۈنەرۋەنلەرنىڭ دۇكانلىرىغا كىرىسىز. بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن ھۈنەرۋەن سىزگە: «مەندە سىزگە سۆزلەپ بەرگۈدەك ھېچنېمە يوق!» دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز ھازىرقىدەك ھۈنەرۋەن بولۇپ قالسىز، قوي پادىلىرىنى ھەيدەۋاتقان چاغلاردىكى غايىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرىسىز، ھەرە، رەندىلىرىڭىزنى ئېلىپ بۇ دۇنيانى قايتا يارىتىش ئۈچۈن تۇتۇنىسىز.

ئوي - پىكرى يوق، نادان، ھۇرۇن، ئۆز بېشىمچى ئادەملەر ئىشنىڭ ماھىيىتىنى ئەمەس، پەقەت تاشقى قىسمىنىلا كۆرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار: «بەخت، تەلەي، پۇرسەت» دېگەن گەپلەرنى ئېغىزىدىن چۈشۈرمەيدۇ. باشقىلارنىڭ بېيىپ كەتكىنىنى كۆرگەندە: «ئۇنىڭ ئامىتى كەپتۇ!» دەيدۇ. باشقىلارنىڭ ئەقىل - پاراستى ئاشقانلىقىنى كۆرگەندە ھەسرەتلەنگىنىچە: «ئۇنىڭ ئىشلىرى ئەجەب ئوڭغا تارتىپتۇ - ھە!» دېيىشىدۇ. پاك، پەزىلەتلىك ئادەملەر ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتكەندە، ئۇلار: «پۇرسەت ھەمىشە ئۇنىڭغا يار بولىدىكەن!» دېيىشىدۇ. ئەمما ئۇلار كىشىلەرنىڭ بىلىم ئېلىش ئۈچۈن جاپاغا، مەغلۇبىيەتكە باتۇرلارچە يۈزلەنگەنلىكىنى، جاپالىق كۈرەش قىلىشتىن باش تارتىمىغانلىقىنى كۆرمەيدۇ؛ كىشىلەرنىڭ كۈچلۈك ئېتىقادىنى ئەتەي كۆرمەيدۇ. دەل مۇشۇنداق كۈچ - قۇدرەت بولغاچقىلا كىشىلەر قارماققا ھالقىپ ئۆتكىلى بولمايدىغان توسالغۇدىن غالىب كېلىپ، ئۆزلىرىنىڭ غايىسىنى، نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرالايدۇ. زۇلمەت بىلەن ئازابنىڭ تەمىنى بىلمەيدىغان ئادەم پەقەت نۇر بىلەن شادلىقنىلا كۆرىدۇ ۋە بۇنى «بەخت» دەپ بىلىدۇ. ئۇلار ئۇزۇن ئازابلىق مۇساپىنى كۆرمەيدۇ، پەقەت ئادەمنى شادلاندىرىدىغان، خۇشال قىلىدىغان نەتىجىلەرنىلا كۆرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بۇنى «ئالەمچە ئامەت» دېيىشىدۇ؛ ئۇلار

جەرياننىڭ مۇرەككەپلىكىنى چۈشەنمىگەچكە پەقەت نەتىجىنىلا كۆرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇنى «پۇرسەت» دەپ ئاتايدۇ.

ئىنسانلار ئۆزلىرى مەشغۇل بولۇۋاتقان ئىشلىرىنى تىرىشىپ قىلسىلا نەتىجە قازىنالايدۇ. نەتىجىنى ئۆلچەيدىغان ئۆلچەم «پۇرسەت» ئەمەس، تىرىشىشتۇر؛ تالانت، قۇدرەت، ماددىي شارائىت، پاراسەت ۋە روھىي بايلىق تىرىشىشنىڭ نەتىجىسى؛ تاماملانغان ئىدىيە، نەتىجە قازانغان نىشان ۋە ئەمەلگە ئاشقان غايە.

يىراقنى كۆرۈش زېرەك مېڭىدە، غايە پارلاق كۆڭۈلدە بولىدۇ. غايە نامايان بولۇپ تۇرىدۇ، قەلبىڭىزنىڭ گۈلتاجىسى بولىدۇ - بۇلار دەل سىز ياراتماقچى بولغان تۇرمۇشنىڭ ئەسۋابى - قورالىدۇر.

خىيال سىزنىڭ كەلگۈسىدىكى نەتىجىڭىزنى بەلگىلەيدۇ.

ئىشلەتسىڭىزلا پۇل سىزگە ئاقىدۇ» دېگەن ئىككى كلاسسىك مەشھۇر ئەسىرىمۇ بار. مەن كۆپچىلىككە بۇ ئىككى كىتاب توغرىسىدا كېيىن سۆزلەپ بېرىمەن.

كول ئەپەندىنىڭ نەزىرىدىكى مەغلۇپ بولغان ئادەملەر ئۆزىنى پەس كۆرىدىغان دەردمەن ئادەملەردۇر. ئۇلار ئۆزىگە ئىشەنمەسلىك سەۋەبىدىن بالايىئاپەتكە دۇچار بولۇپلا، قالماي، ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا ئالاقىدار كىشىلەرنىڭ ۋۇجۇدىغىمۇ بەختسىزلىك ئوقىنى ئاتىدۇ.

شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، سىز پەقەت ئۆزىڭىزلا كالىڭىزنى تىزگىنلىيەلەيسىز، باشقۇرالايسىز، ئوخشاشلا بۇنداق غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنىمۇ ئۆز ئىلكىڭىزدە تۇتۇۋاليسىز. مۇبادا سىز كۈچ - قۇدرەتنى پاراسەتلىك بىلەن ئىشلەتسىڭىز، بۇ كۈچ - قۇدرەت سىزنى تېخىمۇ ياخشى ئادەم قىلىپ چىقىدۇ، سودا ياكى شەخسىي تۇرمۇشىڭىزدا تېخىمۇ ياخشى ئىشلىشىڭىز ئۈچۈن ھەمدەمدە بولىدۇ.

ئەمما سىز ئۆزىڭىزنىڭ بۇ بىر قانچە ئاي ئىچىدە بۇ دەرسكە بىر قانچە قېتىم قايتىپ كەلگەنلىكىڭىزنى بايقايسىز، بۇ دەل ئۇشبۇ دەرسنىڭ ئۇلۇغلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. شۇڭا سىز تەكرار - تەكرار ئۆگىنىسىز، تۇرمۇشىڭىزدىكى ئاددىي قائىدىلەرنى سەمىڭىزگە سېلىپ تۇرىسىز، بۇ ئەسلىدە ھەممە ئادەمگە ئېنىق بولۇش كېرەك بولغان قائىدە ئىدى. ئەپسۇس، نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ بۇ قائىدىدىن خەۋىرى يوق.

سىز بىر خىل ئۇلۇغ ۋە سىرلىق كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە. مۇبادا سىز بۇ كۈچ - قۇدرەتنى جايىدا ئىشلەتسىڭىز ئۇ سىزگە زەبۇنلۇق ئەمەس، ئىشەنچ؛ مالىمانچىلىق ئەمەس تىنىچلىق؛ ئاۋرىگەرچىلىك ئەمەس، خاتىرجەملىك؛ ئاچچىق زەربە ئەمەس، ئاسايىشلىق ئاتا قىلىدۇ.*

سىز ئىقتىدارىڭىزنى ھەر كۈنى يۈز قېتىملاپ ئىشلىتىڭ، ئىقتىدارىڭىزنى ئىشلەتمىسىڭىز ئىسراپ بولۇپ كېتىدۇ.

— مارتىن كول

12 - دەرس

قانداق قىلغاندا چەكسىز ئىقتىدارىنى ئىشلىتىش ئارقىلىق تۇرمۇشىنى ئۆزگەرتكىلى بولىدۇ

سىز ھەرقانداق ھەرىكەتنىڭ ئىدىيىسىنىڭ ئاساسى ئىكەنلىكىنى چۈشىنىشىڭىز كېرەك. شۇنداق ئىكەن جىمى ھەرىكەتنىڭ يىغىندىسى ھازىرقى سىزنى يارىتىدۇ. سىز جاموس ئېللىونىڭ كۆزقارىشىنى قوبۇل قىلىدىڭىزمۇ؟ شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، ئۇ بۇددا، سوقرات، مۇھەممەت ۋە نۇرغۇن ئەللامە - پازىللار ئورتاق ئېتىراپ قىلغان كۆزقاراشتۇر.

مۇبادا سىز بۇ كۆزقاراشنى تەن ئالسىڭىز، بۇ زور سىرنى يېشەلسىزمۇ؟ نېمە ئۈچۈن ھەممە ئادەم بەختلىك، سالامەت، باي بولمايدۇ؟ بۇ مەسىلىگە بىر ئادەم، بىر كىتابلا جاۋاب بېرەلەيدۇ. ئۇ مارتىن كول ۋە ئۇنىڭ كۈچ - قۇدرەت، جەڭ - خىرىس مۇجەسسەملەشكەن بۈيۈك ئەسىرى «سىز ئەڭ ئۇلۇغ قۇدرەت» دېگەن ئەسىرىدۇر. مارتىن كول مۇشۇ ئەسىرنىڭ دەسلەپكى 50 - يىللىرىدىكى ئۆزلۈكنى رىغبەتلەندۈرىدىغان، ئۆزلۈككە ھەمدەم بولىدىغان كىتابلارنى تارقاتقۇچى ۋە ساتقۇچى سودىگەر ئىدى. ئۇ نەشر قىلغان كىتابلار ئىچىدە ناپولېئون خېئولنىڭ «مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قائىدىسى»، «كالىڭىزنى

نۇرغۇن ئادەملەر ئامىتى قاچقاندا تەقدىردىن ئاغرىنىپ، تۇرمۇشتىن بىزار بولىدۇ، ئەمما ئۆزىدە بىر خىل كۈچ - قۇدرەتنىڭ، ئۆز تۇرمۇشىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان بىر خىل كۈچ - قۇدرەتنىڭ بارلىقىنى بىلمەيدۇ. مۇبادا سىز بۇ كۈچ - قۇدرەتنى تونۇپ يەتسىڭىز ۋە ئىشلەتسىڭىز، تۇرمۇشىڭىزنى ئۈزۈل - كېسىل ئۆزگەرتەلەيسىز، ئۆزىڭىز راۋا كۆرگەن نىشانغا قاراپ تەرەققىي قىلالايسىز. شۇنىڭ بىلەن بىر مەھەل ھەسرەت بىلەن ئۆتكەن ھاياتىڭىزمۇ خۇشال ئۆتسۇن، مەغلۇبىيەتمۇ مۇۋەپپەقىيەتكە ئايلىنىدۇ؛ سىزنى بوغۇپ تۇرغان نامراتچىلىق مەمۇرچىلىققا ئايلىنىدۇ؛ زەبۇنلۇق ئىشەنچكە ئۆزگىرىدۇ؛ ئۈمىدىسىز تۇرمۇش شاد - خۇراملىققا چۆمىدۇ؛ قورقۇنچىلۇق تەرسالقىمۇ تەمكىن ئەركىنلىككە ئايلىنىدۇ.

تۇرمۇش توختاۋسىز داۋاملىشىدۇ. ئۇ تالاي - تالاي قېتىم زەربىگە ئۇچرايدۇ. بىر قاتار مۇشكۈلچىلىككە دۇچار بولىدۇ، ھەتتا تۈرلۈك ئاۋازلىرىغا چىلىك بىلەن كۈچ سېنىشىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇزۇن ئۆتمەيلا سىزدە ئاداۋەت پەيدا بولىدۇ؛ ياشاش نېمىدېگەن تەس - ھە! تۇرمۇش بىر جەڭ مەيدانى ئىكەن! بۇ ئۆزۈمنىڭ شورى ۰۰۰ ھەي، ياشىغاننىڭ نېمە ئەھمىيىتى، «سەن پارمايسەن» دېگەن ئويلاردا بولىسىز - دە، ئارقىڭىزغا چېكىنىسىز، ئۆزىڭىزنىڭ «بىرمۇ توغرا يېرىڭىز يوقلۇقىنى، بىرمۇ ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايدىغانلىقىڭىز» نى تەن ئالىسىز، تۇرمۇشتا مەغلۇبىيەتچىلەرنىڭ ئارمانلىرى ئاخىرى غالىبىيەتچىلەرنى يەرگە ئۇرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار نەزىرىنى بالىلىرىغا ئاغدۇرىدۇ، بالىلىرىدا ئۆزگۈلۈك بولۇشىنى ئۈمىد قىلىشىدۇ، بەزىدە ئۇلارنىڭ بۇنداق ئۈمىدى بالىلىرىدا ئۈنۈم پەيدا قىلىدۇ. ئەمما بەزىدە بالىلارمۇ خۇددى ئاتا - ئانىسىغا ئوخشاش غەلىتە تۇرمۇش چەمبىرىكىگە كىرىپ قالىدۇ. بۇنداق ئەھۋاللار كۆپ قېتىم يۈز بەرگەندىن كېيىن سىز يەنە:

«بىردىنبىر چىقىش يولى ئۆز قولۇم بىلەن ھاياتىمنى ئاخىرلاشتۇرۇش - ئۆزۈمنى ئۆلتۈرۈۋېلىش ئىكەن» دېگەن يەكۈننى چىقىرىسىز.

ئەمما بۇنداق ئەزىم ھايات سەپىرىدە بۇ ئادەم يەنىلا ئۆزىنىڭ تۇرمۇشىنى ئۆزگەرتىدىغان غايەت زور كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بايقىيالمىدۇ. ئۇ بايقىيالمىغانىكەن، بۇنداق غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنىڭ مەۋجۇتلۇقىنىمۇ بىلمەيدۇ، ئۇ نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ ھايات بازىرىدا ئۆزىدەك تىرىشىپ، تىرىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ھايات دېگەن مۇشۇنداق ئىكەن، دەپ قارايدۇ.

لاموندو دىئورۇس مۇنداق بىر ھېكايە سۆزلەپ بەرگەن: ئالىكساندرىيە شەھىرىدىكى سەلتەنەتلىك قىرائەتخانا ئوت ئاپىتىگە دۇچار بولۇش ئالدىدا تۇرغاندا قىرائەتخانىنى پەقەت بىر كىتابلا ئاپەتتىن قۇتۇلدۇرۇپ قالغان. ئەمما ئۇ كىتابنىڭ باھاسى قىممەت ئەمەس ئىدى. بىر كۈنى ئانچە - مۇنچە خەت ساۋاتى بار بىر پېقىر ئادەم بۇ كىتابنى بىرقانچە تەڭگىگە سېتىۋالغان. ئۇ كىتابنىڭ مۇقاۋىسى تۈجۈپىلەپ ئىشلەنمىگەن بولسىمۇ، ئەمما كىتابقا ئادەمنى شادلاندىرىدىغان مەزمۇن مۇجەسسەملەشكەن.

بۇ نېپىز تېرە پۈتۈككە «ئالماس» نىڭ سىرى پۈتۈلگەنىدى. «ئالماس» بىر تال كىچىك تاش بولغىنى بىلەن ئادەتتىكى مېتالنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرالايدۇ. كىتابتا ئۇ تاشنىڭ قارا دېڭىز قىرغىقىدىن كەلگەنلىكى، باشقا سانسىزلىغان تاشلارغا ئوخشاش بىرىكمە تاش ئىكەنلىكى قەيت قىلىنغان. ئەمما بۇ يەردە مۇنداق بىر سىر بار: پەقەت مۇشۇنداق تاشلا ئىسسىق تۇيۇلىدۇ، ئەمما باشقا ئادەتتىكى تاشلار سوغۇق تۇيۇلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەم بارى - يوق نەرسىلىرىنى سېتىۋېتىپ يۈك - تاقلارنى ئېلىپ، سەپەرگە چىقىپ، ئۆزىنىڭ مەنزىلگاھىغا يەتكەن. ئۇ دېڭىز قىرغىقىدا ئۇخلىغان، ئويغانغاندا تاش تەرگەن. بۇ ئۇنىڭ پىلانى

ئىدى.

ئۇ: مۇبادا تەرگەن تاشلىرىم ئادەتتىكى تاش بولسا، دېڭىزغا تاشلىۋېتىمەن. كېيىنكى قېتىم ئوخشاش تاش تېرىشىم مۇمكىن، ھەتتا بىرەر يۈز قېتىم شۇنداق ئوخشاش تاش تېرىشىم مۇمكىن! دەپ ئويلىغان. ئۇ ھەر قېتىم تەرگەن تاشنى سىناپ باققان. مۇبادا تاش ئۇنىڭغا ئىسسىق تۇيۇلمىسا، ئۇ تەرگەن تاشنى ھايالىسىزلا دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن. بىر ھەپتە، بىر ئاي، بىر يىل شۇ تەرىدە ئۆتكەن. ئۈچ يىلمۇ ئۆتكەن، ئەمما «ئالماس» نى تاپالمىغان. لېكىن ئۆز پىلانى بويىچە ئىشنى داۋاملاشتۇرغان. بىر تال تاش تەرسە، تەرگەن تېشىنى دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن. ئۇ مۇشۇنداق قىلىۋەتكەن.

بىر كۈنى ئەتىگىنى ئۇ بىر تال تاش تەرگەن، تاش ئۇنىڭغا «ئىسسىق» تۇيۇلغان. ئەمما ئۇ تاشنى يەنىلا دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن. چۈنكى تاشنى دېڭىزغا تاشلىۋېتىش ئۇنىڭغا «ئادەت» بولۇپ قالغان. ئۇ تاش ئېتىشقا ماھىر بولۇپ كەتكەنىدى. ئۇ ئۇزۇندىن بىرى ئېرىشىشكە تەشنا بولغان نەرسىگە ئېرىشكەندە، ئېرىشكەن نەرسىنى يەنىلا دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن.

ۋادەرىخا! بىز تالاي قېتىم مۇشۇنداق غايەت زور كۈچ - قۇدرەت بىلەن ئۇچرىشىمىز، ئەمما ئۇنى تونۇمايمىز. بۇنداق غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنىڭ ئىلكىمىزدە ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتسىگەچكە ئۇنى يەنىلا تاشلىۋېتىمىز. بىز شۇنداق ئىشنى ئاز قىلدۇقمۇ؟ بىز بۇنداق قۇدرەتنىڭ كۆز ئالدىمىزدا نەچچە رەت نامايان بولغانلىقىنى كۆرسەكمۇ، ئەمما ئۇنىڭ بارلىق ئىمكانىيىتىنى، جىمى خاسىيەتلىك ئىش - ھەرىكەتنىڭ ئۈنچە بەرىكىتىنى كۆرمەيمىز. مەن بۇ خىل غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنى، ئىنسانلار ئىگە بولغان ئەڭ ئۇلۇغ كۈچ - قۇدرەتنىڭ سەۋەبىنى مۇشۇنداق تەسۋىرلەيمەن!

مەن سىزگە بۇ خىل غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنىڭ نېمىلىكىنى دەپ بېرىشتىن ئىلگىرى، ئافرىقىدا بولغان بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بېرىي. بىر ئېكسپېدىتسىيىچى ئافرىقىنىڭ ئىچكىرىسىگە بارغان. ئۇ ئۇچرىغان يەرلىك قەبىلە كىشىلىرىگە سوۋغا قىلىش ئۈچۈن ئەرزان بۇيۇملارنى ئېلىۋالغان. ئۇ ئېلىۋالغان ئىككى ئەينەكنى ئىككى دەرەخكە ئېسىپ قويۇپ، ھەمراھى بىلەن بۇ قېتىمقى ئېكسپېدىتسىيە توغرىسىدا پاراڭلىشىپ ئولتۇرغان. توستاتتىن بىر قەبىلە ئادەمنىڭ نەپزە تۇتقىنىچە ئەينەككە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن. قەبىلە ئادىمى ئەينەكتە ئۆزىنى كۆرگەن، ئەينەكتىكى دۈشمەننى ۋەيران قىلىۋېتىش ئۈچۈن تەرەددۇتلەنگەن. ئەلۋەتتە ئۇ ئەينەكنى پارە - پارە قىلىۋەتكەن. بۇ چاغدا ئېكسپېدىتسىيىچى قەبىلە ئادىمىگە چۈشەندۈرۈپ: «ئەينەكنى بۇنداق ئىشلەتسەك بولمايدۇ» دېگەن ۋە قەبىلە ئادىمىنى ئىككىنچى ئەينەك ئالدىغا ئەكىلىپ: «قارا، ئەينەكنى سەن ئۆزۈڭنى كۆرۈش ئۈچۈن ئىشلىتسەن، چېچىڭنى تارىغان - تارىمىغانلىقىڭغا، چىرايىڭنىڭ پاكىز - پاكىز ئەمەسلىكىگە، بەدەن مۇسكۇللىرىڭنىڭ يېتىلگەن - يېتىلمىگەنلىكىگە، بەدىنىڭنىڭ تۈرگۈن - تۈرگۈن ئەمەسلىكىگە قاراش ئۈچۈن ئىشلىتسەن» دېگەن. شۇنىڭ بىلەن قەبىلە ئادىمى بىردىنلا چۈشىنىپ: «ھە، مەن بىلمەپتىمەن، بىلمەپتىمەن!» دېگەن.

نۇرغۇن ئادەملەرمۇ ئاشۇ قەبىلە ئادىمىگە ئوخشاش ئۆمۈر بويى تۇرمۇش بىلەن ئېلىشىدۇ، ھەر بىر بۇرۇلۇش ئۆزى تەسەۋۋۇر قىلغاندەك بولۇشنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئۇلار دۈشمەن بولسىكەن دەپ ئارمان قىلسا، دېگەندەك دۈشمەن پەيدا بولىدۇ. قىيىنچىلىق بولسىكەن دەپسە، قىيىنچىلىق پەيدا بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارزۇ - ئارمانلىرى ئەنە شۇنداق ئىشقا ئاشىدۇ. بۇ ئاۋازىگەرچىلىك بولمىسا، ئۇ ئاۋازىگەرچىلىك يۈز بېرىپ تۇرىدۇ. ئىشقىلىپ

ئاۋازىگەرچىلىك بولىدۇ. مۇشۇنداق بولۇۋەرسە، بۇ ئىش تۈگىمەسلىكى مۇمكىن. چۈنكى نۇرغۇن ئادەملەر ئۆزىدىكى غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنى، دۇنيانى ئۈزۈل - كېسىل ئۆزگەرتىۋېتىدىغان بىر خىل غايەت زور كۈچ - قۇدرەتنى تېخى تونۇپ يەتمىگەن. خۇددى ئالماس دېھقاننىڭ ئارقا ھويلىسىدا تۇرسىمۇ دېھقان ئالماسنى كۆرمىگەندەك، نۇرغۇن ئادەملەر ئادەتتىكىدەك كۈن ئالىدۇ، پاجىئەلىك تۇرمۇش كەچۈرىدۇ. چۈنكى ئۇلۇغ كۈچ - قۇدرەت ئۇلارنىڭ نەزىرىدىن ئۆزىنى ئېلىپ قاچقان، ئەمما ئۇلارمۇ ئۇلۇغ جۈرئەت قىلمىغان! شۇنداق ئىكەن، سىز تۇرمۇش بىلەن كۈچ سىناشمايسىز. سىز بۇرۇن سىناپ كۆرگەنمۇ؟ بۇنى نۇرغۇن ئادەملەر سىناپ كۆرگەن بولسىمۇ، ئەمما مەغلۇپ بولغان. شۇنداق ئەمەسمۇ؟ خوش، بۇنىڭ جاۋابى زادى نېمە؟ بۇنىڭ جاۋابى شۇكى، سىز تۇرمۇشنى چۈشىنىشىڭىز كېرەك. مۇبادا سىز تۇرمۇشتىن نۇرغۇن جەۋھەرلەرگە ئېرىشىمەن دەيدىكەنسىز، تۇرمۇشنى چۈشىنىشىڭىز كېرەك.

بۇ خىل ئۇلۇغ كۈچ - قۇدرەتنىڭ ئادەمنى ھەيرەتتە قالدۇرىدىغان يېرى شۇكى، مەيلى كىم بولسۇن، ھەممە ئادەم ئۇنى ئىشلەتسە ئۇ ئادەملەرگە ھېچقانداق تەربىيە كېرەك بولمايدۇ، ئۇنى ئالاھىدە ئىقتىدار بىلەن ئۈنۈمگە ئېرىشتۈرۈشمۇ بىھاجەت بولىدۇ. مۇۋەپپەقىيەتكە ئالاھىدە تالانت بىلەن ئېرىشىش ھاجەتسىز، نام - ئاتاق، پۇل - بايلىق بىلەن قىزىقتۇرۇشمۇ ھاجەتسىز، بۇ بىر خىل تۇغۇلمىشىدىنلا مەۋجۇت بولغان قۇدرەت بولۇپ، مەيلى ئۇ باي - نامرات بولسۇن، مۇۋەپپەقىيەت قازانسۇن ياكى مەغلۇپ بولسۇن، ئائىلە كېلىپ چىقىشى قانداق بولسۇن، تامامەن شۇنداق بولىدۇ. مۇبادا بىز بۇ قۇدرەتنى قانچە تېز بىلىپ يەتسەك، داغدام يولغا شۇنچە تېز چىقالايمىز، قەدەمىزنى رۇسلاپ مەزمۇت پۇت دەسسەپ تۇرالايمىز. ئەمما نۇرغۇن ئادەملەر داغدام يولغا چىققانسېرى ئۆزىنى رۇسلاپ تۇتىدۇ، بارغانسېرى زور

ئۈمىد تۇغۇلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بىزنىڭ يۈرىكىمىز باشقىلارنىڭ يۈرىكى بىلەن بىرگە سوقۇشى كېرەك. بىز مۇشۇنداق ساغلام تۇرمۇش يوسۇنىغا ئىنتىلىيلى.

نۇرغۇن ئادەملەر ئاياغ دۈكىنىغا كىرگەندە ئاق ئاياغ ئېلىشنى ياكى قارا ئاياغ ئېلىشنى؛ كىيىم دۈكىنىغا كىرگەندە سۇس رەڭلىك پەلتو ئېلىشنى ياكى قېنىق رەڭلىك پەلتو ئېلىشنى؛ رادىئونى ئاچقاندا بۇ ئىستانسىنىڭ پروگراممىسىنى ئاڭلاشنى ياكى ئۇ ئىستانسىنىڭ پروگراممىسىنى ئاڭلاشنى؛ ماروژنىخانغا كىرگەندە شاكىلاتلىق ماروژنى يېيىشنى ياكى شاكىلات يېيىشنى؛ كىنو كۆرمەكچى بولغاندا يېقىن ئەتراپتىكى كىنوخانىغا بېرىشنى ياكى شەھەردىكى كىنوخانىغا بېرىشنى تاللىيالايدۇ. شۇنداق، ھەممە ئىشنى ئۆزىڭىز تاللىشىڭىز كېرەك. قاچان دەم ئالغىلى بارسىز، دېڭىز بويىغا بارامسىز ياكى تاغقا چىقامسىز، بۇنى ئۆزىڭىز تاللىشىڭىز كېرەك؛ ماشىنا سېتىۋالماقچى بولغاندا قانداق ماشىنا سېتىۋېلىشنى، قايسى زاۋۇتتا ئىشلەنگەن ماشىنىنى سېتىۋېلىشنى ئۆزىڭىز تاللاڭ. مۇنداقچە قىلىپ ئېيتقاندا، بىر ئادەمنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ قۇدرىتى - تاللاش قۇدرىتىدۇر.

تاللاش قۇدرەتلىكتۇر

شۇنداق، مۇبادا سىز مۇشۇنداق كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە بولىشىڭىز، دىنىي ئېتىقادىڭىز قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئاياغنى، ماشىنىنى، پروگراممىنى، كىنونى، دەم ئېلىشنى ھەتتا ھەمراھلىرىڭىزنى تاللىيالايسىز، سىز مۇشۇنداق كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە بولىشىڭىز، باشقا ھېچقانداق كۈچ - قۇدرەت سىزنى تاللاشقا مەجبۇرلىيالايدۇ. سىز مۇشۇنداق تاللاشنى قارار قىلىڭ. چۈنكى سىز شۇنداق ئويلىغاچقا، مۇشۇنداق تاللايسىز،

گەرچە كۆز ئالدىڭىزدىكى مۇھىت سىزدە ئەكسچە تۇيغۇ پەيدا قىلىنمىسۇن،
ئۆزىڭىزنى قەدىرلەڭ، ئۆزىنى قەدىرلەش ھەم ئەرزىيدۇ ھەم ئىنتايىن مۇھىم
بولدۇ.

— جامۇس W نورمان

13 - دەرس

قانداق قىلغاندا ئۆزىڭىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى ئاشۇرۇپ ئۆز ئىشەنچىنى كۈچەيتكىلى بولىدۇ

پۈتكۈل دۇنيا پەقەت سىزنىلا تىزگىنلىيەلەيدۇ، پەقەت
سىزنىڭ مۇشۇ چاغدىكى ئىدىيىڭىز بىلەن ھېسسىياتىڭىزنىلا
تىزگىنلىيەلەيدۇ. ئەمما بۇ سىز ئۈچۈن ئاللىقاچان يېتىپ ئاشقان
بولىدۇ. مانا بۇ سىز تىزگىنلەشكە ئېھتىياجلىق بولغان جىمى
نەرسىدۇر.

بۇ گەپنى جامۇس W نورمان دېگەن. ئۇ «پىيادە مېڭىش» (بىر
ئادەم بىلەن شىركەتنىڭ ئۈنۈمى) مۇھاكىمە گۇرۇپپىسىنى
تەشكىللىگەن. بۇ گۇرۇپپا نۇرغۇن دۆلەتلەر، ھەرخىل
ياشتىكىلەر ئارقا كۆرۈنۈشىدىكىلەر، مۇۋەپپەقىيەتكە ئىنتىلگەن
ئەر - ئاياللارغا ئاكتۇئال ھەم چوڭقۇر تەسىر كۆرسەتكەن.

بۇ دەرس جامۇس W نورماننىڭ بازارلىق كىتابى «تورمۇزنى
قويۇپ بېرىڭ!» دېگەن كىتابىدىن ئېلىندى. ئىستېداتلىق بۇ
ئوقۇغۇچى بىزگە ھەممە ئادەم چۈشىنىدىغان بىر ئوخشىتىشنى
بايان قىلىپ بېرىدۇ.

مۇبادا خاتا قارار قىلىپ قويىسىڭىز، ئىش چاتاق بولىدۇ. شۇنداق
ئىكەن بىز ئەلۋەتتە باشقىلارنىڭ قۇربانى بولغۇچىنى تاپىمىز،
باشقىلارنى ئەيىبلەيمىز، تەقدىر - پىشانىمىزدىن زارلىنىمىز.
بەزىلەر: «بۇ تەڭرىنىڭ ئىرادىسى» دېيىشى مۇمكىن. ئەمما بۇ
راستتىنلا شۇنداقمۇ؟ ئېسىڭىزدە مۇنداق بىر ھېكمەتلىك سۆز
بولۇشى مۇمكىن: «ئۆزىگە ھەمدەم بولغان ئادەمگە تەڭرىمۇ ھەمدە
بولۇر.» بىز تەڭرىگە قانداق قارىشىمىزدىن قەتئىينەزەر، تەڭرى
ھەر بىر ئەر - ئايالغا «ئۆزىگە ھەمدەم» بولۇش ھوقۇق -
مەنپەئىتىنى ئاتا قىلغان. مۇنداقچە قىلىپ ئېيتقاندا تاللاش
ھوقۇقىنى ئاتا قىلغان.

مۇبادا بىزنىڭ قارارىمىز كۆپ كۈچ تەلپ قىلسا، بۇنىڭغا
چىداپ بولالماسلىقىمىز مۇمكىن، ئەمما بىز بۇنى كىمدىن
كۆرىمىز، بىز ماشىنىنى ئوچقاندەك ھەيدەشنى قارار قىلغان
بولساق، ماشىنىنىڭ تورمۇزى ئىقتىدارىنى يوقاتسا، بۇنى
كىمدىن كۆرىمىز، مەجەزىمىز ئوسال بولۇپ، كىشىلەر بىلەن
ياخشى ئۆتەلمىسەك، بۇنى كىمدىن كۆرىمىز؟ بىز
«جەسەتخانىدىكى ئەڭ باي ئادەم» بولۇش ئۈچۈن تىرىشساق،
ھاياتىمىزنى ئەھمىيەتسىز، بىھۆدە ئۆتكۈزۈۋەتسەك، بۇنى كىمدىن
كۆرىمىز، بىز قانداق ياشاشنى ئۆگىنەلمىسەك كىمدىن
ئاغرىنىمىز، تەڭرىدىن ئاغرىنىمىزمۇ؟ ياق! ھەرگىزمۇ تەڭرىدىن
ئاغرىنىشقا بولمايدۇ. چۈنكى تەڭرى سىزنى سۆيىدۇ. تەڭرى
ھېچقانداق ئادەمگە زىيان - زەخمەت يەتكۈزمەيدۇ، بەلكى ئۆزىمىز
ئۆزىمىزگە زىيان - زەخمەت يەتكۈزۈمىز. بىز تەڭرى ئاتا قىلغان
غاپەت زور كۈچ - قۇدرەتنى — قارار قىلىش، تاللاش قۇدرىتىنى
ياخشى ئىشلىتەلمەيمىز.

سز ماشىنىنى تورمۇزلىغاچ ماشىنا ھەيدەپ باققانمۇ؟ مەن ئىشىنىمەنكى، سىزنىڭ ماشىنا ھەيدىگەن چاغلىرىڭىز قانچە ئۇزۇن بولسىمۇ جەزمەن مۇشۇنداق ئىشقا يولۇقسىز. ھېلىھەم ئېسىمدە، مەن نەچچە قېتىم كۆزلىگەن يەرگە بارغاندا ماشىنىنى تورمۇزلاش ئۈچۈن قولۇمنى ئۇزاتقاندىلا ئاندىن تورمۇزلاپ ماشىنا ھەيدەۋاتقانلىقىنى بايقىدىم. ئويلاپ باقسام بەك كۈلكىلىك ئىش قىلىپتەن.

ئەمما سىز ئاڭسىز ياكى ئاڭلىق ھالدا شۇنداق قىلىسىز. كىشىلىك ھاياتتىمۇ تورمۇزلاپ ماشىنا ھەيدەشكە توغرا كېلىدۇ. مادار دەل شۇ يەردە بولىدۇ. ئەمما نۇرغۇنلىغان يوشۇرۇن كۈچ توسالغۇغا ئۇچراپ، بېسىلىپ قالىدۇ، چەكلىمىگە ئۇچرايدۇ - دە، ئۇنىڭ ئۈنۈملۈك رولىنى جارى قىلدۇرغىلى بولمايدۇ. سىز ئۆزىڭىزگە قانداق قارايسىز، ھازىرقى ئەھۋالىڭىزدىن رازىمۇ؟ خۇددى سىز كۆرگەندەك بىزنىڭ ئۇدۇلىمىزدا دەل سىزنىڭ كالىڭىڭىز، ئىدىيىڭىز بار.

مۇبادا ئۆزىنى ھۆرمەتلەش، يەنى ئۆزىڭىزگە قانداق قاراش بۇ ئۆلچەمدە يەنىلا ناھايىتى تۆۋەن ئورۇندا تۇرسا، ئۇ ھالدا سىز تورمۇزلاپ ماشىنا ھەيدىشىڭىز مۇمكىن. ئەمما بىز بۇ يەردە بۇنداق قىلىشقا ھەرگىز يول قويمايمىز.

سىز بىر ئادەم بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن ئۆزىڭىزنىڭ قىممىتىگە ۋە مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشتىكى ئەھمىيىتىڭىزگە قانداق قارايسىز؟ بۇنداق تۇيغۇ - ئۆزىڭىزنىڭ ئىززىتىنى قىلىش سەۋىيىڭىز «ئىشقا ئاشۇرۇش» سىستېمىسىدە سىزگە نىسبەتەن ئەڭ مۇھىم، ئەڭ تۈپكى بولغان پوزىتسىيە رامكىسىدۇر. بارلىق مۇنەۋۋەر ئەسەر ۋە مۇۋەپپەقىيەتتىكى ئەڭ قىممەتلىك بولغان ئىززەت - ھۆرمەت بىر ئورتاق مەخرەج بولىدۇ؛ بىر خىل قويۇپ بېرىش مېخانىزمى سىزنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنى تېخىمۇ ئاسان، راۋان، گەركىن جارى قىلدۇرىدۇ.

ئۆزلۈك قىممەتكە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، سىز ئاللىقاچان بىر خىل «ھەقىقىي» ئەندىزىنى تۇرغۇزۇپ بولغان بولۇپ، بۇ ئۆزلۈك تەسىراتىڭىزنىڭ بىر قىسمىغا ئايلانغان. شۇنىڭ بىلەن يەنە سىز ئاشۇ پوزىتسىيە بىلەن بىردەك بولغان ئۇسۇل ئارقىلىق ئۇنى تىرىشىپ ئەمەلىيەت قىلىسىز. كىچىك چاغلىرىڭىزدا ئىززەت - ھۆرمىتىڭىز بىخلىنىشقا باشلىغان دەملەردە ئاتا - ئانىڭىز ۋە باشقا مۇتەخەسسسلەردىن نۇرغۇن ئۇچۇرغا ئېرىشىسىز، ئۆزىڭىزنىڭ قايسى خىلدىكى ئادەملىكىڭىزنى نامايان قىلىسىز. بەزى ئۇچۇر ئىنتايىن ئاكتۇئال بولىدۇ. مېھرىبانلىق بىلەن تولىدۇ. ھەم رىغبەتلەندۈرۈش ھەم كۈچەيتىش تەرەپلىرىمۇ بولىدۇ؛ «مەن سىزنى بەك ياخشى كۆرىمەن»، «سىز ھەقىقەتەن بەك ياخشى بالا»، «ئۆيىمىزدە سىزدەك بالا بولغانلىقىدىن بىز بەك خۇشال». ئەمما بالىلىق چاغلاردا «مەشھۇر ئەر باب» لاردىن ئېرىشكەن ئۇچۇرلار ئانچە ئاكتۇئال، ئىشەنچلىك بولماسلىقى مۇمكىن: «پۈتۈڭنى يىغ ئەبلەخ!»، «سەن زادى نېمە ئەخمىقەنە ئىشلارنى قىلىپ يۈرۈپسەن؟»

ئەمما بىر نۇقتا ناھايىتى مۇھىم: سىز قانداق ئۇچۇرغا ئېرىشىڭىز، مەسىلە بۇ ئۇچۇرنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشىڭىزدا. سىز تەپسىلىي قاراپ، ئوبدان ئويلىنىپ بېقىڭىز، ئۇلار «مۇتەخەسسسلەر»، بۈيۈك ئەر بابلارنىڭ سىزگە نېمىلەرنى دېگەنلىكى ھەرگىز مۇھىم ئەمەس؛ مۇھىمى سىزنىڭ قانداق تۇيغۇدا بولۇشىڭىزدا، كۆڭلىڭىزدە قانداق ئويلىشىڭىزدا. مانا بۇ سىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىڭىزنى تۇرغۇزۇشىڭىزنىڭ باشلىنىش نۇقتىسى ۋە باشلىنىشى. سىز كىچىك چاغلىرىڭىزدىن باشلاپ ئۆزىڭىزنىڭ كىشىلىك ھاياتىڭىزدىن پىلانلىغان، تەرەققىي قىلدۇرىدىغان چاغلاردا ئاشۇ خىل ئۆزگىچە شەخسىي قىممەت تۇيغۇڭىز شەكىللىنىشكە باشلايدۇ. شۇنىڭ

بىلەن سىز ئىزچىل ھالدا ئۆزلۈك ئاڭ سەۋىيىڭىزنى ئىشلىتىپ، ئۆزىڭىزنىڭ تۇيغۇسىنى تۇرغۇزسىز ياكى بۇ ئىززەت - ھۆرمىتىڭىزنى تۈزىتىپ بارسىز. ئەمما نۆۋەتتىكى ئىززەت - ھۆرمەت تۇيغۇسىنىڭ سەۋىيىسى سىز تۇغۇلغاندىلا بىر ئىدىيە ۋە ھېسسىيات قارازىسىدا تاشلىۋەتكەن. ئاكتىپ - پاسسىپ تاشلارنىڭ ئومۇمىي يىغىندىسىدۇر.

ئېنىق قىلىپ ئېيتقاندا ئىززەت - ھۆرمەت بىر خىل دەرىجىدۇر.

ئادەتتە سىزدە ياكى ئىززەت - ھۆرمەت بولىدۇ ياكى ئىززەت - ھۆرمەت بولمايدۇ. ئەمما بۇ ئۆلچەمدە سىز ئىنتايىن پاسسىپلىقتىن ئىنتايىن ئاكتىۋاللىققا ئۆتۈشىڭىز، ئىنتايىن تۆۋەن دەرىجىدە ئىنتايىن يۈكسەك دەرىجىگە ئۆزلىشىڭىز مۇمكىن. ئاشۇ مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەر-بابلار، ئىپادىسى باشقىلاردىن ئېشىپ چۈشكەن كىشىلەر ھەمىشە مۇشۇ ئۆلچەمنى بويلاپ يۈكسەك پەللىگە قاراپ ئىلگىرىلەيدۇ؛ ئۇلارنىڭ كۆپىنچىلىرى ئىنتايىن چىنلىق، سەمىمىيلىك سېزىدۇ، ئىنتايىن توغرا پوزىتسىيىدە، قىممەت قارىشىدا ۋە ئۆزلۈك پوزىتسىيىدە بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن بىللە ئۇلار ئۆزلىرىنى ناھايىتى قەدىرلىك دەپ بىلىدۇ. ئەمما بۇ ئۆلچەمنىڭ ئاستىدىكى كىشىلەر ئۆزلىرىنى بىر مۇ توغرا يېرىم يوق، ئەھمىيەتسىز ياشاۋاتىمەن، ماڭا ھېچكىم پەرۋا قىلمايدۇ دەپ قارايدۇ؛ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىدىن شۈبھىلىنىدۇ، ھەمىشە ئۆيىگە بېكىنىۋېلىشقا خۇشتار بولىدۇ. ئۆزى پىششىق بىلىدىغان ياكى ئاسان ئىشلارنى قىلىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ مەيلى قانداق ئىش قىلمىسۇن دېگۈدەكلا پۇرسەت بولمايدىغانلىقىنى «بىلسە»، ئەلۋەتتە ھېچقانداق ئاقىۋەتتىكىمۇ بولمايدىغانلىقىنى بولىدۇ؛ ھەتتا باشقىلار سىزنى ھۆرمەتلىگەن ياكى ماختىغان چاغلاردا ئۇمۇ ئۆزىنىڭ ناھايىتى ئوڭايسىزلانغانلىقىنى ھېس قىلىدۇ؛ كەلگۈسىگە نىسبەتەن ئانچە

زور ئىشەنچ بولمىغاندا ھامان كېيىنكى ئىشلار چاتاق بولىدۇ دەپ قارايدۇ. تېخىمۇ ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى، دۇنيادا ئەتەي نۇرغۇن ئادەملەر مۇشۇنداق ئۆزلۈك تۇيغۇنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ؛ چىن، سەمىمىي، چوڭقۇر ھالدا ئۆزىنىڭ يارمايدىغانلىقىنى سېزىدۇ. پاسسىپ ئىنكار قىلىشنى دېمەيلا قويايلى، تېخىمۇ چاتاق بولغىنى نۇرغۇن ئادەملەر ئەلۋەتتە «ئىش ئەسلىدە مۇشۇنداق بولۇشى كېرەك، مانا بۇ تۇرمۇش» دەپ قارايدۇ. بىز ئاشۇ خىل «چىنلىق»نىڭ تۇرمۇشتا بىر ئادەمنىڭ مۇۋەپپەقىيەت پاراۋوزىنى قانداق «تورمۇزلايدىغانلىقى»نى ئېنىق كۆرەلەيمىز.

بىز تېخىمۇ ئاكتىپ بولغان ئىززەت - ھۆرمەت سەۋىيىسىنى كۆرۈپ باقايلى. بۇ ئۆلچەمنىڭ ئۈستۈن تەرىپىدىكى كىشىلەر ئۆزىگە بولغان تۇيغۇنىڭ نېمىلىكىنى چوڭقۇر، سەمىمىي ۋە ئىستېغىيلىك ھېس قىلالامدۇ؟ ھۆرمەتلەشكە، قەدىرلەشكە تېگىشلىك بولغان مۇھىم ئىش يەنىلا باشقىلارغا بولغان تەسىرلەندۈرۈش كۈچىدۇر. ئۆزىنى يۈكسەك چاغلادىغان كىشىلەر يېڭى خىرىس بىلەن ۋەزىپىنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە ئۈمىدۋارلىق بىلەن ئۆزىگە ئىشەنگەن ھالدا كەلگۈسىگە نەزەر تاشلايدۇ. بۇ نېمىدېگەن ئادەمنى خۇشال قىلىدىغان ئىش - ھەل شۇنىڭ بىلەن تەڭ مەندىمۇ ھەممىمىز بۇنداق يۈكسەكلىكتە ئۆزىمىزنى تاپالايدىكەنمىز دېگەن ئۈمىد پەيدا بولىدۇ.

شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەككى، ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش تامامەن ئۆز ئىشەنچىسىگە باراۋەر بولغانلىق ئەمەس. بۇ ساھەدە ياكى ئالاھىدە پائالىيەتتە سىز ئۆزىڭىزگە ئىنتايىن ئىشىنىشىڭىز مۇمكىن. ئەمما پۈتكۈل ئۆزلۈك ئورنىڭىزنىڭ دەرىجىسى ناھايىتى تۆۋەن بولىدۇ. يەنە بىر تەرەپتىن بىر ئادەم ئۆزىنى ناھايىتى ئۈستۈن چاغلىشى مۇمكىن، ئەمما مەلۇم جەھەتتە يەنە ئۇنىڭ ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىسى تۆۋەن

بولۇشى مۇمكىن. كۆپچىلىك ئالدىدا نۇتۇق سۆزلەش، رەسىم سىزىش قاتارلىقلار. ئۆزىگە ئىشىنىش مەلۇم بىر ئالاھىدە ئىقتىدار ياكى ئالاھىدە ئەھۋال بىلەن نىسبەتەن چەكلىنىدۇ، ئەمما ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش تېخىمۇ چوڭقۇر قاتلامدا ئۆز تۇيغۇسىغا، ئۆزىنىڭ بىر ئادەم بولۇش قىممىتىگە بېرىلگەن ھۆكۈم بولىدۇ.

مەن بۇ يەردە سىزگە بىر قانچە خىل ئۇسۇلنى بىر قانچە خىل ئىنتايىن ئاددىي، ئاسان ئىشلىتىشكە بولىدىغان ماھارەت بىلەن چارىنى دەپ بېرى، سىز دەرھال بۇ ماھارەت بىلەن ئۇسۇلنى ئەمەلىيەت قىلىپ، ئاكتۇئال نىشانغا قاراپ ئاتلىنىڭ.

بىرىنچى ماھارەت ناھايىتى ئاددىي، پائال تەسەۋۋۇر كۈچىڭىزنى ئىشلەتسىڭىزلا بولىدۇ. ئۆزىڭىزنىڭ قىممىتىنى مۇئەييەنلەشتۈرىدىغان ئويىڭىزنى كۈچەيتىڭ. ئۆزىڭىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىڭىزنى ساقلاشنىڭ نېمىدىن دېرەك بېرىدىغانلىقىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالغاندىن كېيىن ئاندىن ئۇنى ئۆزىڭىزنىڭ مۇئەييەنلەشتۈرۈشىگە ئايلاندۇرۇڭ. مەسىلەن، «مەن ئۆزۈمنى ياقتۇرىمەن، ئۆزۈمگە ھۆرمەت قىلىمەن. مەن بىر قەدەر - قىممىتىم بار، كېرەكلىك ئادەم.»

سىز بىر تەرەپتىن ئۆزىڭىزنى مۇئەييەنلەشتۈرۈشنى كۈچەيتىسىڭىز، يەنە بىر تەرەپتىن تەسەۋۋۇرىڭىزدا ھەقىقىي ئەھۋالنىڭ ئۆزىڭىزگە قانداق تەسىر بېرىدىغانلىقىنى ئەمەلىيەت قىلىڭ. كېرەكلىك، قەدەر - قىممەتكە، مۇھىم ئادەم ئۆزىگە ئىشىنىدۇ. بۇنداق ھەقىقىي ئەھۋاللارمۇ بىر قېتىملىق يىغىندا، كېچىلىكلەردە، ئائىلىلىكلەر بىلەن شەھەر ئەتراپىدا سەيلە - ساياھەت قىلغاندا ياكى يۈز تۇرا ئىمتىھانلاردا پەيدا بولۇشى مۇمكىن. سىز ئۆزىڭىزنى مۇشۇنداق مۇۋاپىق سورۇنغا قويۇپ، بۇنداق ئىززەت - ھۆرمەتنى ساقلاش تۇيغۇسىنى قىلىپ قەدەرىڭىزگە يەتكۈزۈڭ.

سىز ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنى يەنە بىر قېتىم ھېس قىلىپ باقسىڭىز بولىدۇ، شۇنداق قىلىسىڭىز ئۇ ئاكتىپچانلىق كەچۈرمىشلىرىنى كۈچەيتەلەيسىز. سىز يەنە ئۆزىڭىزنى بىئارام قىلغان ئىشلارنى، ياخشى بىر تەرەپ قىلالىمىغان ئىشلارنى ئويلاپ بېقىڭ. تەسەۋۋۇر ئالىمىڭىزدە قايتا تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭ؛ ئەمما سىز تېخىمۇ ئاكتىپ روھىي ھالىتىڭىز بىلەن تۆۋەندىكى ئەھۋالغا مۇئامىلە قىلىڭ، ئىشنى تېخىمۇ ياخشى بىر تەرەپ قىلىڭ، شۇنداق قىلىسىڭىز ئۆزىڭىز تېخىمۇ ياخشى تۇيغۇ سېزىسىز. ئەنە شۇنداق ئىلىلىقلىقتىن، پەخىرلىكتىن ۋە رازىمەنلىك ئېلىپ كەلگەن شادلىقتىن ھۇزۇرلىنىڭ.

يەنە بىر خىل ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش چارىسى بار. سىز مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئىشلارغا كۆپرەك ۋاقىت بېرىڭ، كۆپ ئويلاڭ؛ خاتالىقىڭىز بىلەن مەغلۇبىيىتىڭىز ئۈچۈن ۋاقىت سەرپ قىلىپ، يىغلاپ يۈرمەڭ. «بۇرۇن مەغلۇپ بولۇش» بىلەن «مەغلۇپ بولغۇچ» نىڭ ئوتتۇرىسىدا ئاسمان - زېمىن پەرق بولىدۇ. بۇ خۇددى «خاتا ئىش قىلغان ئادەم» بىلەن «ئەسكى ئادەم» ئوتتۇرىسىدىكى پەرقكە ئوخشايدۇ.

بىر گۇرۇپپا سۆز سىزگە نىسبەتەن ئىنتايىن مۇھىم ھەم پايدىلىق بولۇپ، ئۇنى «ئۆزىنى تاشلىۋەتمەسلىك ۋە مەيۈسلەنمەسلىك» نىڭ ئەڭگۈشتىرى دەپىشكە بولىدۇ. بۇ سۆزلەرنىڭ ھېچقانداق ئالاھىدە خىسلىتى بولمىسىمۇ، ئەمما سىزنىڭ ئۆزىڭىزنى ئۆزگەرتىشىڭىزگە ناھايىتى زور دەرىجىدە ياردىمى بولىدۇ. ئۆزىڭىزنى قارغىشىڭىزنى، خاتالىق تۈپەيلىدىن يىغلاشلىرىڭىزنى ئاكتۇئاللىققا يۈزلەندۈرىدۇ.

كېيىنكى قېتىم مۇبادا ئىشتىن چاتاق چىقسا، ئىشنىڭ نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدىغانلىقىنى، ئۆزىڭىزنىڭ خاتا قىلغانلىقىڭىزنى تەن ئېلىپ، ئاندىن كېيىنكى قەدەمدە ئۇنىڭغا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى ئويلىنىڭ. شۇنداق قىلىسىڭىز قايتا

خاتالىق سادىر قىلمايسىز. مەن كىشىلەرگە خاتالىقلار بىلەن مەغلۇبىيىتىڭلاردىن ئۆزۈڭلارنى ئېلىپ قېچىڭلار، ئۇلارغا پەرۋاسىز قاراڭلار دەپ تەۋسىيە قىلماقچى ئەمەسمەن. سىز بەزىدە ئۆزىڭىزنى ھەرقانچە ئەيىبلىگىنىڭىز بىلەنمۇ، ئىشتىن ھېچقانداق ياخشى ئاقىۋەت چىقمايدۇ. سىز بەزىدە سېتىش تالونىنى ئاللاماسلىقىڭىز مۇمكىن، بەزىدە خېرىدارلارنىڭ تەلىپى بويىچە زاپچاسلارنى ئىشلەپ چىقىرالماسلىقىڭىز مۇمكىن؛ بەزىدە سىز بالىلىرىڭىزغا، ئىشداشلىرىڭىزغا ئاچچىقلاپ سۆزلىشىڭىز، كېيىن يەنە ئۇنداق دېمىسەم بوپتىكەن، قارشى تەرەپكە بولغان پوزىتسىيەم، ئۇسۇلۇم توغرا بولماپتۇ دېيىشىڭىز مۇمكىن. مۇبادا ئىش چىقسا ئۆزىڭىزنىڭ قارارى بولىدۇ ياكى خاتالىق جەرياندا جىمغۇر بولۇشىڭىز، مەيۈسلىنىشىڭىز مۇمكىن. ئۆزىڭىزگە: «ئاھ، تەڭرىم، مەن ھەقىقەتەن ئەخمەككەنمەن!» ياكى «مەن نېمىدەپ ھەمىشە مۇشۇ ئىشنى قىلىمەن، زادى بىرەر چاتاق بارمىدۇ؟» دېيىشىڭىز مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن سىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىڭىزنى ساقلاش سەۋىيىسىڭىز بىلەن دەرىجىڭىز تۆۋەنلەپ كېتىدۇ ياكى خاتالىقتىن ساۋاق ئالىسىز. بۇنىڭدىن كېيىن ياخشى ئىش قىلىمەن دەپ ئۈمىد قىلىسىز. «مەن ئەخمەككەنمەن، بەك چاتاق بولدى، مەن ھەقىقەتەن دۆتكەنمەن، گالۋاڭكەنمەن، بەك گاۋارە بولدۇم» دەپ يۈرگىنىڭىزدىن كۆرە بۇ كونكرېت ئىشقا قارىغىنىڭىز، «ئەستايىمۇ بۇ چارە بولمايدىكەن، ئەسقاتمايدىكەن، شۇڭا ئىشنى ياخشى قىلالماي قالدىم، كېلەر قېتىم ئوخشاش بولمىغان ئۇسۇل بىلەن بۇنىڭغا قاشى تۇرمەن» دېگىنىڭىز تۈزۈك. ئىشتىن ئاۋۋال مۇشۇنداق «تەرتىپ» تۇرغۇزۇۋالسىڭىز، كېيىنكى قېتىم ئوخشاش ئىش يۈز بەرسە، سىز بۇرۇن تەييارلىق قىلىپ قويغان ئۇسۇل ئارقىلىق ئىشنى تېخىمۇ ئاكتۇئال، ئۈنۈملۈك بىر تەرەپ قىلالايسىز.

سىز قىزىقتۇرۇشقا ئۇچراپ ھامان پاسسىپ، ئىنكارىيى

بەلگىلەرنى ئويلىغان دەملىرىڭىزدە مەن سىزگە يەنە بىر جۈملە كېرەكلىك گەپنى دەپ بېرىمەن: بۇ گەپ سىزگە ياردەم بېرىدۇ، سىزنى ئويغىتىپ تۇرىدۇ، ئۈزلۈكسىز ئويغىتىپ تۇرىدۇ. «مەن نۇتۇق سۆزلىيەلمەيمەن» دېگەندىن كۆرە، بۇ گەپنى تېخىمۇ توغرا ئۇسۇل بىلەن ئۆزگەرتەيلى دېگەن تۈزۈك. «مەن ھازىرغا قەدەر ئاممىۋى نۇتۇق سۆزلەشتە سەل قىيىنلىپ كېلىۋاتىمەن. سىز ئۈزلۈكسىز ئۆزگىرىسىز. بۇرۇن قىلغان ئىشىڭىزنىڭ شەكلىنى كەلگۈسىدە قىلىدىغان ئىشىڭىزنىڭ شەكلى دېيەلمەيسىز. شۇنداق دەپ قاراشتا زىنھار ئاساسىڭىز يوق.

ئىدىيىڭىز بىلەن تۇيغۇڭىزنى ئاكتىپ تەرەپكە يۈزلەندۈرۈڭ. بۇ ھەر كۈنى ئاخشىمى ئۇخلاشتىن بۇرۇن بىر قانچە مىنۇت بولسىمۇ ئىنتايىن مۇھىم.

تولمۇ ئەپسۇس، نۇرغۇن كىشىلەر بىر كۈندە ئۆزلىرى قىلغان خاتا ئىشنى ئويلىشى مۇمكىن. مەن ۋەدە بېرىمەنكى، ئۇلار شۇنداق قىلسا كېيىن قايتا جەزمەن ئوخشاش خاتالىق ئۆتكۈزمەيدۇ.

كەچتە ئۇخلاشتىن ئىلگىرىكى بىر قانچە مىنۇت ناھايىتى مۇھىم. سىز ئىدىيىڭىزنى ئۆزلۈك تۇيغۇڭىز ئارقىلىق ياخشى ئىشلارغا يېتەكلىسىڭىز ياكى كەلگۈسىگە باقىدىغان ئىش - پائالىيەتلەر بىلەن ئۆزىڭىزنى يېتەكلىسىڭىز، ئۇ ھالدا بۇ ئىنتايىن مۇھىم بولىدۇ.

يەنە بىر خىل ئۇسۇل ئۆزىڭىزنى قۇدرەت تاپقۇزۇشقا، تەرەققىي قىلدۇرۇشقا، ئىززەت - ھۆرمىتىڭىزنى ساقلىشىڭىزغا، ئائىلىڭىزدىكىلەر، دوست - بۇرادەرلىرىڭىز بىلەن ئالاقىلىشىڭىزنى كۈچەيتىشكە ياردەم بولىدۇ. شۇنداق قىلىشىڭىز ئۆزىڭىزنىڭ قەدىر - قىممىتىنى ئاشۇرالايسىز، ئۇلار بىلەن بولغان ئالاقىنى كۈچەيتەلەيسىز. سىز ئائىلىڭىزنى،

خىزمەت ئورنىڭىزنى ۋە سىز قاتناشقان بەزى كۈرۈشۈكلەرنى ئويلاڭ. كۈرۈشۈكتىكى ھەربىر ئەزانىڭ قىممەتكە ۋە ئەھمىيەتكە بولغان تۇيغۇسى ئۆزئارا ئالاقىدە بولىدۇ. ئۆزئارا تەسىر كۆرسىتىدۇ، سىز بۇ پوزىتسىيەنى بىرلەشتۈرسىڭىز بىر گۈرۈپپا پوزىتسىيە ۋە باھا پەيدا بولىدۇ. «بىز ئۆزىمىزگە قانداق قارايمىز» دېگەن تۇيغۇ پەيدا بولىدۇ.

ئائىلىڭىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش دەرىجىسى بولىدۇ. ئاتا - ئانىڭىزنىڭ، ئاكا - ئىنىڭىزنىڭ، ھەدە - سىڭلىڭىزنىڭ، ھەربىر ئادەمنىڭ «بىزنىڭ ئائىلە» دېگەن تۇيغۇسى ۋە ئويى بولىدۇ، ئامىتىڭىز كەلسە سىز ئەنە شۇنداق ئائىلىنىڭ پەرزەنتى بولىسىز. بۇنداق ئائىلىنى ئاكتۇئال كەيپىيات قاپلاپ تۇرىدۇ: «بۇ ھەقىقەتەن ياخشى جاي!» «مەن ئائىلەمدىن بەك پەخىرلىنىمەن، ئائىلىمىزدىكىلەر تەڭقىسچىلىق تارتقان ئەمەس، بىز بىر - بىرىمىزنى ھۆرمەتلىشىمىز، ئىشنى مەسلىھەت بىلەن بىر تەرەپ قىلىمىز، ھېسسىياتىمىزنى ئۆزئارا ئىزھار قىلىشىمىز، قارالغۇ نېمىدېگەن ياخشى ئائىلە بۇ!» مەيلى قايسى ئائىلىدە قانچىلىك يوشۇرۇن كۈچ بولسۇن، ئىشنىمەنكى ئۇ تەبىئىي ھالدا ئاسانلا نامايان بولىدۇ.

ئەمما ئادەمنى ئەپسۇسلاندۇرىدىغان ئەھۋال شۇكى، بەزى ئائىلىلەرنى ناچار كەيپىيات قاپلاپ تۇرىدۇ. ئۇلار «قانداق قىلساق ئۇلاردىن قۇتۇلارمىز؟» دەيدۇ. قارالغۇ، بۇ ناھايىتى زور دەرىجىدە بۇ كۈرۈشۈكنىڭ ئورتاق ئالاھىدىلىكىگە، ئىززەت - ھۆرمەتنى ساقلاش دەرىجىسىگە ۋە سەۋىيىسىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئەمما بۇ ئائىلىدىكىلەردە قانچىلىك زور يوشۇرۇن كۈچ بولسۇن، يەنىلا يوشۇرۇن پېتى تۇرىۋېرىدۇ، چۈنكى قول ئۈزلۈكسىز تۇرمۇشنى تارتىپ تۇرىدۇ - دە؟

نۇرغۇن شىركەتلەرنىڭ ئەھۋالىمۇ شۇنداق بولىدۇ. بەلكىم سىز بىر شىركەتنىڭ ياكى باشقا بىر تەشكىلنىڭ بىر ئەزاسى

بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئۇنىڭ ئۈستىگە يۇقىرى - تۆۋەننى قاپلاپ تۇرغان كەيپىيات: «بۇ يەردىكى خىزمەت بەك ياخشى! شۇڭا مەن بۇ يەرنى بەك ياخشى كۆرىمەن!» مەن بىر توپ قاتىل كىشىلەر بىلەن بىرگە خىزمەت قىلىمەن. بىزنىڭ قىلىدىغان ئىشىمىز بەك مۇھىم. بىزمۇ يامان ئەمەس ئىشلەيمىز» دېگەندەك كەيپىياتلار بولىدۇ.

سىلەرنىڭ كۈرۈشۈكۈڭلارنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش دەرىجىسى بۇ ئۆلچەمدە تۆۋەندىن يۇقىرىغا ئۆرلەپ ماڭىدۇ. ئەگەر بۇ ئۆلچەم تۆۋەن بولۇپ قالسا سىز تىرىشىپ يۇقىرى بالداققا كۆتۈرۈڭ. ئويلاپ بېقىڭ، بۇ كۈرۈشۈكنىڭ تۇيغۇسى ئوبدان بولسا، سىزگىمۇ پايدىسى باردە؟ شەخسىي مەنپەئەتنىڭ ھېچبولمىغاندا ئىككى مۇھىملىقى بولىدۇ: بىرىنچىدىن سىز كۈتدە گۈرۈپپىدىكىلەر بىلەن بىرگە خىزمەت قىلغاچقا نىشانىڭىزغا ئاسانلا يېتەلەيسىز: ئىككىنچىدىن سىز ئۆزىڭىزنىڭ غەلبە قازانغان، مۇۋەپپەقىيەتنى قولغا كەلتۈرگەن گۈرۈپپىنىڭ ئەزاسى ئىكەنلىكىنى بىلىسىز، شۇنىڭ بىلەن سىز ئۆزىڭىزنى تېخىمۇ ئوبدان ھېس قىلىسىز، يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنىمۇ نامايان قىلالايسىز.

تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭ. زەيتۇن توپ مەيدانىدا توپ ئوينىغۇچىلار بۇيرۇققا قۇلاق سېلىپ تۇرىدۇ، كېيىن رەقىبىنى يېڭىش ئۈچۈن دەرقەستە تۇرىدۇ، بۇ چاغدا كوماندىدىكىلەرگە: «ھەي، بىز ھەممىمىز تۆمۈرنى ئۇرغاندەك توپ ئۇردۇق» دېيىلسە، بۇ قانداق ئۈنۈم بېرىدۇ؟! ئەگەر سىز ھەرقانداق بىر كوماندىنىڭ مۇسابىقىسىگە قاتناشسىڭىز «قوللىرىڭىزنى كۆتۈرۈپ ئۈنلۈك ۋارقىرىسىڭىز»، بۇ سىزگە ئويلىمىغان ئاكتىپ ئۈنۈم ئېلىپ كېلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە پۈتۈن كوماندىدىكىلەرنى تېخىمۇ كۆپ ھاياتىي كۈچكە، جاسارەتكە، جۇشقۇن روھىي ھالەتكە ئىگە قىلىپ ئۇلارنى غەلبىگە يېتەكلەيدۇ. كوماندىدىكى

بۇنداق ئاكتۇئال كەيپىيات، شۈبھىسىزكى، ئۇلارنىڭ غەلىبە قىلىش، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پۇرسىتى ئۈنۈمنى ئاشۇرىدۇ. تەنتەربىيە ھەرىكىتىدىكى بۇ خىل ئۇقۇم مەدەنىيەت ساھەسىدە ئىنتايىن روشەن بولىدۇ، كەسپىي تەنھەرىكەتچىلەر ئارىسىدا ئاسانلا نامايان بولىدۇ. ئويلاپ بېقىڭ، بىر ماھىر بىرلەشمە مۇسابىقىدە ئەڭ مۇنەۋۋەر كوماندىغا كىرسە، ئۇلار قانداق قارايدۇ، ئۇ قايسى خىل توپ مۇسابىقىسىدە بولسۇن، چىمپىيون ئۇنىڭغا بولسا ئۇلار ئەلۋەتتە تەبىئىيلىك سەزمەيدۇ. چۈنكى ئۇلار ئەڭ ياخشى كوماندىدا ئاندىن ئەڭ ياخشى نەتىجە ياراتقىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىدۇ. يېڭى كوماندىدىكى توپ كىيىمى ئۇنىڭ يوشۇرۇن كۈچىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ، بەلكى ئۇنىڭ ئىدىيىسىنى، ھېسسىياتىنى ئويغىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ تورمۇزنى قويۇپ بېرىدۇ.

ھەربىي قوشۇندىمۇ بۇنداق ئەھۋاللار مەۋجۇت. ئۇلار ئورۇش جەريانىدىمۇ ئۆزلىرىنى ئەڭ ياراملىق قىلىپ كۆرسىتىدۇ. سودا ساھەسىدىمۇ شۇنداق، شىركەتنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش كەيپىياتى بولسا ئەڭ ياخشى پىرىكارچىكلارنى قېزىپ چىقىشقا بولىدۇ، بۇ تاسادىپىي ئەھۋال ئەمەس.

يەنە ئۆزىڭىزگە قاراپ بېقىڭ، سىز كوماندا روھىنى كۈچەيتىش جەھەتتە نەپكە ئېرىشەلەيسىز؟ سىز ئۆزىڭىزنى ئائىلىڭىزدە، شىركەتتە، تارماقتا، مۇلازىمەت ئورنىدا، سودا ھەمكارلىق جەمئىيىتىدە، دىنىي جەمئىيەتتە ۋە مەھەللىڭىزدە، ھەتتا دۆلىتىڭىزدە سىناپ كۆرۈڭ. ھەرقانداق بىر ئىشنى قىلغاندا، دېگەندە ئىجابىي تەرەپتىن بايان قىلىڭ، ئاكتىپ سۆزلەر بىلەن ئۇلارنىڭ كەيپىياتىنى كۆتۈرۈڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز خىزمەتنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلىتىشىڭىز، نىشانغا تېخىمۇ ئاسان يەتكىلى، مەنزىلگە تېخىمۇ ئاسان يەتكىلى بولىدۇ. ھېلىھەم ئېسىڭىزدىمۇ، ئۆتكەن قېتىم داستان ئالدىدا

ئولتۇرۇپ: «مەن بۇ ئائىلىنىڭ بىر ئەزاسى بولغانلىقىمدىن بەك پەخىرلىنىمەن، بىز ھەقىقەتەن ياخشى!» دېگەنلىكىڭىز ئېسىڭىزدىمۇ؟ سىز بۇ گەپنى قاچان دېگەن؟ ئەگەر ئائىلىڭىزگە شۇنداق ھېسسىياتىڭىز بولمىغان بولسا، سىز ئۇنداق گەپلەرنى دەيمەيسىز. راستلا شۇنداق ھېسسىيات بولغاندىكىن شۇنداق دېيىشىڭىز كېرەك. بەلكىم تۇنجى قېتىم شۇنداق دېگەندە سەل قورۇنغان بولۇشىڭىز، بالىلىق چاغلىرىمغا قايتىپ كەلگەن بولۇشۇم مۇمكىن دەپ قالغانسىز. بىز بالىلىق چاغلىرىمىزدا ئىپادىلەشكە ماھىر بولمايمىز. ئەمما ئۇ بىزنىڭ تورمۇزنى قويۇپ بېرىدىغان چاغلىرىمىز بولىدۇ. سىز كۆرۈۋاتىشىڭىزغا قانداق ئىجابىي باھايىڭىز بولسا دەۋىرىڭىز. شۇنداق قىلىشىڭىز جەزمەن ياخشى ئۈنۈمگە ئېرىشەلەيسىز.

ئەگەر كۆرۈۋاتىشىڭىز ئىشنى بۇزۇپ قويسا، كېيىنكى قېتىم ئۇنىڭدىن ساقلىنىڭ، مۇۋاپىق تەڭشەڭ، «ھەمىشە مۇشۇنداق بولۇپ يۈرۈيدۇ» دەپ يۈرۈۋەرمەي: بۇ ئىشنى قانداق ھەل قىلغىلى، بىر تەرەپ قىلغىلى بولىدۇ؟ دەپ ئويلاڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز تەرتىپ ئوڭشىلىپ، قايتا خاتالىق كۆرۈلمەيدۇ.

دۆلەتنىڭمۇ ئىززەت - ھۆرمىتى بولىدۇ، بەلكى دەرىجە جەھەتتىمۇ ئۈزلۈكسىز ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ، بۇ ئادەمنىڭ ئەھۋالى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. تارىخىي كارتىنىلارنى ئەسلىسەك بۇ ئەھۋاللارنى كۆرەلشىمىز قىيىن بولمايدۇ. ئەنگىلىيە، روسىيە، گېرمانىيە، ئىسرائىلىيە، ياپونىيە، مېكسىكىغا قاراڭ، ئۇلارنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتى قانداق ئۆزگەرگەن؟ يەنە بۇنداق ئۆزگىرىش مىللەتنىڭ ئىلگىرىلىشىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ. دۆلەتنىڭ ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرىدۇ، ئاۋام - پۇقرالارنى قىزغىن بولۇشقا، توغرا پوزىتسىيە تۇتۇشقا يېتەكلەيدۇ.

ئويلاپ باقايلى، ھەر كۈنى خاتا ئىش قىلىپ قويغانلىق

كەلتۈرۈپ، ئاز مەيۈسلەندۈرۈڭ.

سز «پىيادە مېڭىش» يىغىنىدىكى بىر مەشقىنى تەجرىبە قىلغانلىقىڭىزنى ئويلاڭ. بىزنى تەسىرلەندۈرگىنى شۇكى، بۇ يىغىننى ئون نەچچە ياشلىق بالىلار ئاچقان. بىز بۇ يىغىن پىلاننى ياشلارغا يۈرگۈزدۈق. ئۇ 1968 - يىلى، ياز كۈنى ئىدى، ئۇلارنىڭ بىر قاتناشقۇچىسى بىر پىلاننى تۈزۈپ چىقتى. ئۇ پىلان «مەڭگۈ بەل قويۇۋەتمەي سۇ ئۈزۈش» دەپ ئاتالدى. بۇ ئۇسۇل ناھايىتى ئاددىي ئىدى، پەقەت ئون بەش مىنۇت ياكى بىر سائەتلا چىداپ قاراپ تۇرسىڭىز بولاتتى. بەلكىم ئۇنداقمۇ ئاسان ئەمەستۇ؟

قائىدە شۇكى، ھەرقانداق ئادەمنى تۆۋەن چاغلانغا بولمايدۇ، جۈملىدىن ئۆزىنىمۇ تۆۋەن چالاشقا بولمايدۇ.

چاقچاق قىلىشقىمۇ بولمايدۇ. چاقچاققا ئوخشاپ كېتىدىغان مەسخىرىگىمۇ يول قويۇشقا بولمايدۇ، چۈنكى بۇنداق چاقچاق بىلەن ئۆزىنى مەسخىرە قىلىش ھامان ياخشى ئاقسۇۋەت ئېلىپ كەلمەيدۇ. ئەلۋەتتە بىز كىشىلەرگە سەمىمىي، قىزغىن چاقچاق قىلىشىمىز كېرەك. ئويۇن ئوينىۋاتقان چاغلاردىكى چاقچاقلىشىش باشقا ئىش، بەزى قاملاشمىغان چاقچاقلارنى ئويۇنىمىزغا ئېلىپ كىرمەسلىكىمىز كېرەك. يەنە كېلىپ بۇ شەخسىي، مۇستەقىل، سىرلىق تۈردۇر. باشقىلار نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ، بۇنى سۆزلەپ يۈرۈش ھاجەتسىز. ئەڭ ياخشىسى ئۆز ئىشىڭىزنى بىلگىنىڭىز ياخشى. سىز باشقىلارنى تۆۋەن كۆرسىڭىز ئۆزىڭىزنى تۆۋەن كۆرگەن بولىسىز.

مۇبادا سىز ئۆزىڭىزنىڭ قانچىلىك بەرداشلىق بېرەلەيدىغانلىقىڭىزنى بىلىشىڭىز، ئۆزىڭىزنىڭ رېكورت يارىتالايدىغانلىقىڭىزغا، كېلەر قېتىم قانچىلىك بەرداشلىق بېرەلەيدىغانلىقىڭىزغا قاراپ بېقىڭ.

شۇنىڭ بىلەن تەڭ ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈپ، باشقىلارغا

توغرىسىدا سۆزلەپ يۈرگەننىڭ نېمە پايدىسى؟ بىز تېخىمۇ ياخشى تۇيغۇدا بولۇپ، ئۇنىڭدىن ئوبدان پايدىلانماق ياخشى ئەمەسمۇ؟ بىز مەغلۇپ بولغان ئىشىمىزنىڭ سەۋەبلىرىنى تاپساق، مەغلۇبىيەتكە ئوبدان تاقابىل تۇرالايمىز.

ئەمدى بىز باشقىلارنىڭ ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى قانداق ساقلىغانلىقىنى ئويلاپ باقايلى. بۇمۇ ئۆزۈڭ قىممەتنى تۇرغۇزۇشتا، ئۆزىنى رىغبەتلەندۈرۈشتە ئىنتايىن مۇھىم ھەم مۇۋەپپەقىيەت تۇيغۇسىنىڭ بىر خىل شەكلى. يەنى سىز قانچە كۆپ ئاتا قىلىشىڭىز شۇنچە كۆپ ئېرىشىسىز. سىز قۇدرەت تاپقانسىزى ئىززەت - ھۆرمىتىڭىز ئاشىدۇ. ئۆزىڭىزمۇ خۇشال بولىسىز. ئەكسىچە بولسا ئىشىڭىز ئوڭغا تارتماي، ئۆزىڭىزگە ئۆچ بولىسىز. كۆڭلىڭىزدە ناچار تۇيغۇ پەيدا بولىدۇ.

شۇڭا ئۆزىڭىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىڭىزنى ساقلاشنىڭ بىر خىل ئۇسۇلى باشقىلارنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى تۇرغۇزۇشقا ياردەم قىلىش، ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى كۈچەيتىش. بۇ جەرياندا سىز تۈرلۈك مۇكاپاتلارغا ئېرىشىسىز. باشقىلار سىزگە ئۆزىڭىزنى تونۇش پۇرسىتى بېرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز ئۆزىڭىزنىڭ مۇھىتى بىلەن كەيپىياتىڭىزنى ئۆزگەرتەلەيسىز.

مەن شۇنى مۇئەييەنلەشتۈرمەنكى، سىز بۇنداق ئەھۋالغا يولۇققاندا، سىز ئارىلاشقان ئادەملەرنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتى يۇقىرى بولسا، تۇرمۇشىڭىز تېخىمۇ ئاسان بولىدۇ. ئۆزىڭىزنىڭ مەسئۇلىيىتىنى باشقىلارغا ئىتتىرىپ قويۇشتىن ساقلىنىڭ.

سەمىمىي بولۇڭ، ئۆز ئارا ئىشىنىڭ. كىشىلەر بىلەن ئورتاق نىشاندا بولۇڭ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈڭ، ئۇلاردا ئىجابىي تۇيغۇ پەيدا قىلىڭ. ئۆزىڭىزگە بىر ئايلىق ۋەزىپە تۇرغۇزۇۋېلىڭ، ئۇنىڭ بىلەن ئارىلىشىپ، ئۇنىڭغا سەمىمىي ياردەم بېرىڭ، ئۇنى تېخىمۇ ياخشى تۇيغۇغا كەلتۈرۈڭ.

ئۇنداقتا قانداق قىلىش كېرەك؟ ئۇلارنى كۆپ ياخشى تۇيغۇغا

مەدەت بېرىڭ، ئۇلارنى تەقدىرلەڭ، ھەرگىز تۆۋەن كۆرمەڭ. باشقىلارنى ۋەيران قىلماي، سىزگە نىسبەتەن ئۇلاردا ياخشى تەسىر پەيدا قىلىڭ. بۇنىڭ ئۈنۈمى جەزمەن ياخشى بولىدۇ. باشقىلارنىڭ پائال تۇيغۇسىنى كۆزىتىڭ. سىزمۇ قەلبىڭىزدە باشقىلارغا بولغان تۇيغۇڭىزنى تەكشۈرۈڭ. سىز باشقىلارنىڭ ئۆزىڭىزگە ياخشى تەسىردە بولغانلىقىنى بىلىشىڭىز، ئۆزىڭىزمۇ خۇش بولىسىز. باشقىلار سىزنى قانچە كۆپ ھۆرمەتلىگەنسىرى، سىز ئۆزىڭىزنى شۇنچە ئۆزگەرتەلەيسىز. ئۆزىڭىزنى تېخىمۇ ياخشى كۆرىسىز. سىز بۇلارنى تونۇش جەريانىدا ئۆزىڭىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى تۇرغۇزالايسىز.

سىز باشقىلار بىلەن ئارىلىشىش جەريانىدا سىزنى ماختاپ - تەرىپلەشلەرنىڭ سىزگە نەتىجە ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى بايقايسىز، بۇ سىزنى تەنقىدلىگەنلىكتىن، سىزگە تەنبىھ بەرگەندىن ياخشى. نۇرغۇن ئادەملەر باشقىلار خاتا ئىش قىلغاندا ئۇلارنى تەنقىدلىەيدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇلار بىز دېگەن ئۇسۇل بويىچە ئىش قىلمايدۇ. ئەگەر بىز باشقىلارغا ھۆرمەت قىلساق، ئۇلار بىز ئۈمىد قىلغاندەك خاراكتېر ياراتسا، نەتىجە قازانسا، پوزىتسىيىدە بولسا ھەرىكەت قىلسا، ئۇلارغا مەدەت بېرىش ئۇلارنى تەنقىدلىگەندىن كۆپ ئەھمىيەتلىك بولىدۇ.

ئويلاپ باقايلى، ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن رېستورانغا كىرسە، ئۇلاردىن بىرسى: «سىز راستتىنلا مايدا پىشۇرۇلغان بانان يەمسىز؟» دەپ سورايدۇ. بۇ مەسىلە تەكىتلەش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ سوئال سورىغان ئادەم ئەسلىدە ئېرىشمەكچى بولغان گۈنۈم ئەمەس. بەلكى پەتنۇستا تاتلىق تائام ئەكېلىدىغاندىن كېيىن، بىر خىل مۇگەييەنلەشتۈرۈلگەن تەلەپپۇز بىلەن: «سۆيۈملۈكۈم، مەن سىزنىڭ تاتلىق تائامغا ئامراقلىقىڭىزنى بىلىمەن، ئەمما سىزنىڭ ئۇنى يېمەسلىك نىيىتىڭىزگە كەلگەنلىكىڭىزگە راستتىنلا قايىل بولىدۇم» دەيدۇ.

ئەگەر سىز باشقۇرغۇچى، ئاتا - ئانا بولسىڭىز قول ئاستىڭىزدىكىلەر، بالىڭىز ھەمىشە ئىشنى بۇزۇپ قويىدۇ. بالىلار پېچىمەن - پىرەنىك ئالىمەن دەپ جاھازدىكى تەخسە - پەتنۇسنى چېقىۋېتىدۇ. بۇ چاغدا سىز ئۇنىڭغا سۆزلىمەي قالمايسىز، شۇنىڭ بىلەن بالا ئۆزىنىڭ قىلىپ قويغان ئىشىدىن ئازابلىنىدۇ. پېچىمەن - پىرەنىكىنىمۇ ئوبدان يېيەلمەيدۇ. ئۇ يەتكۈچە ئازابلانغاچقا باشقىلارنىڭ ئۇنى يەنە ئازابلىشى ھاجەت بولمايدۇ.

ئۇ پەقەت كېلەر قېتىم ئىشنى ياخشى بىر تەرەپ قىلسلا بولىدۇ. ئاتا - ئانا ئۇنىڭغا: كېلەر قېتىم پېچىمەن ئالغاندا تەخسنى چېقىۋەتمە دېسلا بولىدۇ ياكى تېخىمۇ ئاكتىپلىق بىلەن: كېلەر قېتىم ئېگىزراق ئۈستەل تاپ، بويۇڭ يەتمەسە، مەن ئېلىپ بەرسەممۇ بولىدۇ، دېسە بولىدۇ. بۇ ئىككى مەسىلىنىڭ ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئوبدان ياردىمى بولۇشى مۇمكىن: «ھەي، ئۇنداق قىلساڭ بولمايدۇ، شۇنداقمۇ، كېلەر قېتىم پېچىمەن يېمەكچى بولساڭ قانداق قىلىسەن؟»

سېتىش باش نازارەتچىسى پىركازچىقا:

«سىز ئەھۋال تونۇشتۇرغاندا تېلېفون جىرىڭلاپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن گەپنى ئۇنتۇپ قېلىپ، قايتا ھالىتىڭىزگە كېلەلمىدىڭىز، كېلەر قېتىم تېلېفون جىرىڭلاپ كەتسە قانداق قىلىسىز، ئاساسىي تېمىغا قانداق قايتىپ كېلىسىز، زاكازنى ئالالامسىز؟» دېيىشى مۇمكىن. نۇرغۇن ئەھۋاللاردا سىز كېلەر قېتىم قانداق قىلارمەن دېيىشىڭىز مۇمكىن، بۇ بىر يامان ئەمەس چارە بولۇشى مۇمكىن. مۇھىمى شەخسىي ئەمەس، پائالىيەت بىلەن ھەرىكەتنى ئويلاش كېرەك. بۇنداق خاراكتېرنى يېتىلدۈرگەن دېرىكتور «كېلەر قېتىم» دېگەن ئۇچۇرنى يەتكۈزىدۇ، تەكلىپ بەرگۈچى ئەمەس، ياردەم بەرگۈچىنىڭ پىكرىنى بايان قىلىدۇ.

بىز ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش دېگەن تېمىدىن ئايرىلىشتىن ئاۋۋال يەنە بىر دېلىغۇلۇقنى ھەل قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. مۇبادا سىز ئوچراتقان ئادەمنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتى كۆپ بولسا، سىز ئۇنى قوبۇل قىلالىمىسىڭىز، قانداق قىلىشىڭىز؟ پەرەز قىلىپ بېقىڭ، سىز ئۇ ئادەمنى ھەقىقىي ئويلىشىڭىز، ئۇ ئادەم ئۆزىنى ماختاپ، ئوچۇرماي، بۇرۇنقى شان - شەرىپىنى كۆز - كۆز قىلسا، ئالدىڭىزدىكى بۇ ئادەمنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتى يوق ئادەم ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ئۇ بەلكىم تەرسا، ئۇرۇشقا، ئىززەت - ھۆرمەت جەھەتتە ئۆلچەمدە تۆۋەن ئادەم بولۇشى مۇمكىن.

يەنە بىر خىل كىشىلەر بار. ئۇلار مۇنداق دەپ قارايدۇ: «مېنىڭ بىرمۇ توغرا بېرىم يوق، كىشىلەر مېنى تونۇسا، چۈشەنمە مېنى ياخشى كۆرمەيدۇ، شۇڭا ئۇنداق ئەھۋال يۈز بەرسە بولمايدۇ.» ئۇ ئۆزىنىڭ ئىپادىسى، بىر ساختا ئىپادىنى بايان قىلىدۇ. ئۇ ھەممە ئىشنى توغرا قىلىدىم دەيدۇ، كىشىلەرنىڭ ئۆزىنىڭ قەدىر - قىممىتى بار ئادەم ئىكەنلىكىگە باھا بېرىشىگە تەقەززا بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن يەنە ئۇ ئۆزىنى توغرا دەپ بىلىدۇ. باشقىلار ئۇنىڭ ساختىپەزلىكىگە، ئالدامچىلىقىغا ھۆرمەت قىلمىغانىيىرى ئۇ كىشىلەرگە ياخشىچاق بولۇش ئۈچۈن تىرىشىدۇ، ئۆزىنى تېخىمۇ قەدىر - قىممەتلىك، كېرەكلىك ئادەم قىلىپ كۆرسىتىدۇ.

سىزنىڭ دۇنيارىڭىزدا كىم ئۆزىنىڭ تۆۋەن ئىززەت - ھۆرمىتىنى تولۇقلاش ئۈچۈن ساختىپەزلىك قىلسا، سىز يىلىكىڭىز بىلەن ئۇنىڭ يەل شارچىسىنى تېشىپ بېقىڭ. بەزىلەر ئۆزىنى كۆز - كۆز قىلغاندا سىز ئۇنى ئەسلىدىكى ئۆلچەمگە قويۇپ قويايسىز. ئەگەر ئەكسىچە ئويلىشىڭىز ئۇنى تەربىيە كۆرگەن ئادەمكەن دەپ قالىسىز. ئەگەر سىز ئازراق ۋاقىت زېھنى قۇۋۋەت سەرپ قىلىپ -

ئۇ ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ قەدىر - قىممىتىگە بولغان ئەھمىيىتىنى ھەقىقىي ھېس قىلىپ باقسىڭىز، ئۇنىڭ ساختا تەركىبلىرىنىڭ ئاستا - ئاستا ئازىيىۋاتقانلىقىنى بايقايسىز.

بەلكىم سىزنىڭ بىرىنچى ۋاقىتىڭىز ئىنكاسىڭىزدا پەرق بولۇشى مۇمكىن. ئەمما يەنە سىناپ كۆرۈڭ. بۇنداق ئادەمگە يولۇققاندا، ئۇنداق ئادەملەر باشقىلارنىڭ ئۆزىگە ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈشىگە، باشقىلارغا ياخشى تەسىر قالدۇرۇشقا تەشنا بولىدۇ. شۇڭا سىز ئۇ ئادەمدىكى ياخشى تۇيغۇلارنى بايقاش ئۈچۈن تىرىشىڭ.

شۇڭا سىز ئۇنى سەمىمىيلىك بىلەن تەرىپلەڭ ۋە ئۇنىڭغا ھۆرمەت قىلىڭ. ئۇنىڭ ماختانچاقلىقىدىن قورقماڭ. ئۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان نەرسىنى ماختاڭ - ئىشچى - خىزمەتچىلەر يىغىنىدا ئۇنىڭ ئاياغىنىڭ تۈرلىرىنى كۆرگەزمە قىلغانلىقىنى تەرىپلەڭ - ئومۇمەن ئۇنى توغرا، ئاكتىۋىئال ئۇسۇل بىلەن ئۇنى تەرىپلەڭ، ئۇنىڭغا تەھسىن، ئاپىرىن ئوقۇڭ، سىز ئۇنى پاسسىپ، ئىنكار ئۇسۇل بىلەن ماختىماڭ، سىزنىڭ بۇ چاغدىكى ھېسسىياتىڭىز ئىنتايىن مۇھىم بولىدۇ. ئۇنىڭ تاشقى جەھەتتىكى ئىش - ھەرىكىتىنى قويۇپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ ھەقىقىي مەنىسى بىلەن قىممىتىنى تەن ئېلىڭ.

يەنە بىر خىل ئۇسۇل بىر ئادەمنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنىڭ دەرىجىسىنىڭ تۆۋەنلىكىنى نامايان قىلىپ بېرىدۇ. ئۇنىڭ باشقىلارغا بولغان ماختاش - تەرىپلەشلىرى پاسسىپ تەسىر پەيدا قىلىدۇ. بۇ خىل ھالەت دائىم كۆرۈلۈپ تۇرماي، بەلكى يەنە بىزنى يەنە بىر ناھايىتى ئەھمىيەتلىك يىپ ئۈچى بىلەن تەمىنلەيدۇ. ئۇ ئادەمنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنىڭ بارغانسېرى تۆۋەنلەپ كېتىۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. سىز كىمدۇر بىرسىنىڭ كىيىمىنى ياقىتۇرۇپ قالغان دەملىرىڭىزدە: «سىزنىڭ بۇ تۇجۇركىڭىز بەك يارىشىپتۇ!» دەيسىز. ئەمما سىز: «ئېمە،

سىز بۇ كونا كىيىمنى دەمىسىز؟» دېگەن جاۋابقا ئېرىشىشىز. سىز بۇنىڭدىن ئۆزىگە قانداق قارايدىغانلىقىنى بىلىشىز. بىر ئادەم ئۆزىنى تەرىپلەشتىن بىئارام بولسا، ئۇ ئادەم: «مەن ئۆزۈمنىڭ ناھايىتى بىسەرەمجانلىقىمنى بىلىمەن. ئەمما ئۇ مېنىڭ كىيىمىمنى ياخشىكەن دەۋاتىدۇ» دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ «رېئاللىق» ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتنى كۆزىتىدۇ. دە، بىئاراملىق سېزىندۇ.

بەزى كىشىلەر بەزى ھاللاردا كىشىلەر تېخى ئۇنى تەرىپلىمەستىنلا ئۆزىنىڭ ھودۇقۇشىنى ئالدىن ئاشكارىلايدۇ. «تازا سەت بولدى، بۈگۈن مەن راستتىنلا خۇنۇكلۇشۇپ كەتتىم» ياكى «كەچۈرۈڭلار، ئۆي قالايمىقان» دەيدۇ. ئەگەر ئۇلار شۇنداق دېمىگەن بولسا، بەلكىم ئۇلارغا دىققەت قىلمىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن.

شۇڭا سىز باشقىلارغا ئىززەت - ھۆرمەت دەرىجىڭىزنىڭ ئۈچۈرىنى دەپ بەرسىڭىز ئۇ سىزگە ماختاش - تەرىپلەش پوزىتسىيىسىنى تۇتىدۇ. ئەگەر سىزنىڭ ئىززەت - ھۆرمەت دەرىجىڭىز يۇقىرى بولسا، سىز: «سېلىڭىز، سېلىڭىز ئۇ تۈرنى ناھايىتى چىرايلىق ئىشلەپسىلەر!» دەيسىز. ئۇ سىزگە قانداق جاۋاب بېرەر؟ بەلكىم ئۇ ئاددىيلا «رەھمەت سىزگە» ياكى «رەھمەت، شۇنداق دېگەنلىكىڭىزدىن بەك خۇش بولدۇم، مەنمۇ يامان ئەمەس ئىشلىدىم دەپ سەزدىم!» دېيىشى مۇمكىن. ئۆزىگە نىسبەتەن توغرا، قەتئىي قارايدىغان ئادەم ماختاش - تەرىپلەشلەرنى تېخىمۇ ئاسان قوبۇل قىلىدۇ. چۈنكى ماختاش - تەرىپلەشكە ئۇنىڭ ئۆزىنى قەدەر - قىممىتى بىلەن ئەھمىيىتىنى ئېتىراپ قىلىشى مۇجەسسەملەشكەن بولىدۇ.

تۈرمۈشىڭىزدا ھەممە ئىشىڭىز كۆمۈلىدىكىدەك بولسا، سىز ئۆزىڭىزنى كىشىلەر قوپىسىز، مەپكە قاملىپ قالسىز.

— دوكتور ماكسۋېل مارزى

14 - دەرس

قانداق قىلغاندا پاسسىپ روھىي كەيپىيات ئۈستىدىن غالىب كەلگىلى بولىدۇ؟

«تېرەك پۈتۈك» تە ئىككىنچى قېتىم مەيدانغا چىقىدىغان مۇتەخەسسسلەر ناھايىتى ئاز. دوكتور ماكسۋېل شۇلارنىڭ بىرىدۇر. سىز بۇ دەرس تە ئۇنىڭ ياردىمى ئارقىلىق تەپەككۈر ئىقتىدارىڭىزنى ئاشۇرالايسىز.

دوكتور ماكسۋېل ئۇزۇن يىل ھۆسن تۈزەش تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى بولغان. ئۇ بىمارلارنىڭ ھۆسن تۈزەش ئوپېراتسىيىسى قىلىپ، بىمارلارنىڭ چىرايىدىكى تاتۇق ۋە كەمتۈكلۈكى تۈگىگەندىن كېيىنكى خاراكتېر ئۆزگىرىشىنى تەتقىق قىلغان. ئۇلار ئىلگىرى ئۆزلىرىنىڭ خۇنۇكلۇكىدىن قەدرىنى ۋە ئىشەنچىنى يوقاتقان. ھۆسن تۈزەش ئوپېراتسىيىسى قىلدۇرغاندىن كېيىن ئۆزىگە ئىشىنىدىغان بولغان. ئەمما يەنە بەزىلەر ئوپېراتسىيە قىلىنىشتىن ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا ئۆزىنى پەس چاغلانغان، مەيۈسلەنگەن، ھەتتا ئۆزىگە دۈشمەنلىك نەزىرى بىلەن قارىغان.

— ئۇلارنىڭ بەدىنىدە ئۆزگىرىش بولدى، — دەيدۇ دوكتور ماكسۋېل، — ئەمما بۇنىڭ ئۇلارغا قىلچىلىكىمۇ پايدىسى بولمىدى. ئۇلارنىڭ ئۆزلۈكىنى تىكلەش ئىقتىدارى كەم بولغاچقا

ئىرادىڭىز بىلەن ئىقتىدارىڭىزنى قانداق تونۇشىڭىزغا باغلىق بولىدۇ.

ھاۋا ئارمىيىڭىزنى ئەڭ يېڭى تىپتىكى كۈرەشچى ئايروپىلان بىلەن قوراللاندىرۇش سىزنىڭ نىشانىڭىز بولسۇن. شۇندىلا سىز ھاۋا بوشلۇقىنى تىزگىنلەش ھوقۇقىنى ئىلكىڭىزدە چىڭ تۇتالايسىز، ئۆزلۈكىڭىزنى تىكلەش ئىقتىدارىڭىزنى ئاشۇرالايسىز، قىممەت قارىشىڭىزنى يارىتالايسىز.

دېڭىز ئارمىيىڭىز غەلبە قىلمەن دەيدىكەن، ئالدى بىلەن ئەڭ چوڭ دۈشمەننى — مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنى ئېنىقلاش كېرەك. دېڭىز ئارمىيىسى شۇنداق قىلغاندىلا ئاندىن قوشۇننى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرەلەيدۇ. سىز جەڭگە كىرىشتىن ئىلگىرى بۇ خىل ئۆزلۈكنى يوقىتىش ئوت كۈچىنى بايقىشىڭىز ھەمدە ئۇنى كۆڭلىڭىزدىن تامامەن چىقىرىۋېتىشىڭىز كېرەك.

ئۇرۇشنى ئىدىيىگە تەققاسلاش كۈلكىلىك تۇيۇلامدىكەن؟ ياق، ھەرگىز كۈلكىلىك تۇيۇلمايدۇ. ئاۋازىگەرچىلىك بىلەن تولۇپ كەتكەن بۇ دۇنيادا نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ يۈرىكى زەرداب بىلەن تولدى. مۇشۇ دەرد — ئەلەملەرنى تۈگىتىش، زۇلمەت قاپلاپ تۇرغان ئىدىيىنى ئازاد قىلىش، كېسەلمەن ئۇقۇملارنى ئېزىپ تاشلاش، خۇشال ئېتىقاد بىلەن گۈزەل ئوبرازنى قايتا يارىتىش جەريانىنىڭ ئۆزى بىر مەيدان ئۇرۇشتۇر. يەنە كېلىپ، بۇ ئۇرۇش ھايات — ماماتقا مۇناسىۋەتلىك ئۇرۇشتۇر. بۇ ئادىت ۋېرسون (1924 - 1856 - يىللار، ئامېرىكىنىڭ 28 - پىرېزدېنتى، 1919 - يىلى نوبېل تىنچلىق مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن) نىڭ: «بەخت ئۈچۈن روھىي ئامانلىق بولۇشى كېرەك» دېگىنىگە ئوخشايدۇ.

نۇرغۇن يىل ئىلگىرى ئېدۋار بۇف لىرتون (1803 - 1873 - يىللار، ئەنگىلىيەلىك گراف، پروزىچى، دراماتورگ، سىياسىئون): «قەلەم قىلىچتىن قۇدرەتلىك» دېگەندى. بۇ گەپ ھازىر بىزنىڭ مەدەنىيەت دۇردانىمىز بولۇپ قالدى، بۇنى كىشىلەر ئورتاق

ئىدىيىۋى قىممەت قارىشى تامامەن ئاجىز.

دوكتور ماكسۋېل كۆزەتكەن ئەھۋاللارغا ئاساسەن بىر قانچە پارچە بازارلىق كىتاب يازغان. ماكسۋېل بۇ كىتابلارنىڭ ئىچىدىكى «بۈگۈن ئۈچۈن تۇرمۇش يارىتىش» دېگەن كىتابنى ئەڭ قىممەتلىك كىتاب دەپ قارايدۇ. سىز بۇ دەرسىتىن ساغلام تۇرمۇش ئۇسۇلىنى، ئىرادىڭىزنى قۇرتتەك يەپ ئاجىزلىتىدىغان بىر تەرەپلىملىككە يول قويماسلىقىنى ئۆگىنىۋالسىز.

ئۇ مۇنداق دەيدۇ: «پاسسىپ پوزىتسىيە بىزنىڭ مەنۋىيىتىمىزگە چىڭ ئورناپ كەتتى. سىز بىلەن تونۇشقان ئادەم سىزنى بۇ چەمبەر ئىچىگە سۆرەپ كىرىش ئۈچۈن تىرىشىدۇ. ئەمما سىز ئادەمگە خورلۇق ئېلىپ كېلىدىغان بۇ چەمبەردىن قېچىپ چىقىشىڭىز لازىم...»

سىزنىڭ تەپەككۈرىڭىز، ئېتىقادىڭىز، ئوبرازىڭىز ئەڭ قىممەتلىك بايلىقىڭىزدۇر. قېنى ئەمدى سىز مۇتەخەسسسلەرنىڭ ئۇلارنى قوغداش ئۈچۈن قانداق ساۋاق بېرىدىغانلىقىغا قۇلاق سېلىڭ...

مۇبادا ئۆزىڭىزنى پەس چاغلاش تۇيغۇسىغا جەڭ ئېلان قىلالىسىڭىز، ئۆزلۈكىڭىزنى يارىتىش سىزنى بىر خىل ئىجادىي تۇرمۇش قوينىغا يېتەكلەپ كىرىدۇ، ئۇرۇش غەنىيمەتلىرىنى قولغا كەلتۈرىدىغان جەڭگاھ دەل ئۆز قەلبىڭىز بولىدۇ.

شۈبھىسىزكى، سىزنىڭ قەلبىڭىز مىسلى بىر جەڭگاھ. مۇبادا سىز مۇۋەپپەقىيەتكە ئىنتىلىۋاتقان كۈنلەردە بۇ بىر مەيدان ئۇرۇشتا غەلبە قىلىشىڭىز، كۆڭلىڭىز ئارام تاپىدۇ، قەلب قەسرىڭىزدە ئاسايىشلىق نۇرلىرى چاقىنايدۇ.

سىزنىڭ پىيادە ئەسكەرلىرىڭىز ئورمانلىقتا ئاستا ئىلگىرىلەپ دۈشمەننى ئىزدەيدۇ، قاراڭغۇدا دۈشمەن ئارقىسىغا چۈشۈپ، دۈشمەننىڭ يوشۇرۇنغان يېرىنى بايقايدۇ، بۇنداق ئۇرۇش

ئېتىراپ قىلىشتى.

بىزنىڭ ئېنىسانلارنىڭ روھىغا بولغان تەتقىقاتىمىز يېقىنقى 100 يىلدىن بۇيانقى جىمى نەتىجىلەردىن ئېشىپ كەتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز شۇنداق دېيەلەيمىزكى، ئادەمنىڭ روھى، ئادەمنىڭ ئوبرازى ھەرقانداق قورالدىن كۈچلۈك.

شۇڭا بىز ئۆزىمىزنى پەس كۆرۈش تۇيغۇسى بىلەن مەغلۇبىيەت مېخانىزمىغا جەڭ ئېلان قىلايلى! بىزنىڭ يوقىتىدىغىنىمىزنى ئۆزىنى پەس كۆرۈش تۇيغۇسى بولۇشى، ئېرىشىدىغىنىمىز ئەمىنلىك بىلەن بەخت بولۇشى كېرەك. بىز نىشان تۇرغۇزۇپ، تۇرمۇشىمىزنى بېيتايلى، قاباھەتنى تۈگىتىپ، تۇرمۇشىمىزدا يېڭىلىق يارىتايلى.

مەغلۇبىيەت ئوقۇمىنى تۈگىتىش

سىزنى مەغلۇبىيەت ئوقۇمىنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتۇلدۇرۇشتىنمۇ مۇھىم ئىش يوق. چۈنكى مەغلۇبىيەت ئوقۇمى سىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش مېخانىزمىڭىزنى پالەچ ھالغا چۈشۈرۈپ قويىدۇ. سىز مەيلى ئەر ياكى ئايال بولۇڭ، تەڭرى بولالمايسىز.

قانداق نىشاننىڭ مەنىسى چوڭقۇر بولىدۇ؟ مۇبادا نىشانىڭىز سىزنى مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارسا قانداق قىلىسىز؟ سىز بۇرۇقتۇرمىلىققا پاتقان، نىشانىڭىزدىن ۋاز كەچكەن، قۇياش نۇرى تۇرمۇشىڭىزدا خىرەلەشكەن، باشقىلار قۇياش نۇرىغا قاراپ يۈزلەنگەن، سىز ھېلىمۇ زۇلمەت قوينىدا مەيۈسلۈك ئوقلىرىنىڭ زەربىسىدىن ئازابلىنىۋاتقان چاغلاردا قانداق قىلىسىز؟

سىز ئىجادىي تۇرمۇش يارىتىش ئۈچۈن مەغلۇبىيەتكە بوزەك بولماي، ئۆزىڭىزنى سەگەك تۇتۇشىڭىز كېرەك.

سىز مەغلۇبىيەتنىڭ ئۈگدەكلىرىدىن ئۈزۈل - كېسىل قۇتۇلالامسىز - يوق؟ بۇنىڭغا بىر نېمە دېمەك تەس، چۈنكى كىشىلەرنىڭ قارىشىنى بۇراش بەسى مۇشكۈل. ئۇدۇم بولۇپ قالغان تەپەككۈر شەكلىنى تۈپ يىلتىزىدىن تۈگىتىش ئۈچۈن كۈچلۈك قۇدرەت بولۇش كېرەك. كىشىلەرنىڭ قارشى ھەمىشە بەختسىز كەچۈرمىش ۋە مۇرەككەپ ئۇچۇر ئاساسىدا ھاسىل بولسا، ئۇنىڭ نەتىجىسى ئېچىنىشلىق بولىدۇ.

شۇنىڭغا ئىشىنىشىڭىز، تۇرمۇشنىڭ تۆۋەن قاتلىمىدا تۇرۇۋاتقاندا ھېچقانداق ئەھمىيەتلىك ئىش قىلمىسىڭىز ۋە ئەھمىيەتلىك ئىش قىلىشنى خالىمىسىڭىز، تۇرمۇشىڭىز مەنىسىز ئۆتمەيدۇ؟ سىز، ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىمنى يۇيۇش ئۈچۈن ئازابلىنىشىم كېرەك، دەپ ئويلايمىسىز؟ سىز سۆيگىنىم تۈگەپ كەتتى، ئەمدى تۇرمۇشنىڭ ئەھمىيىتى قالمىدى، دەپ ئويلايمىسىز؟ سىز، ئاتوم دەۋرىدىكى بىر دىنىي تۇرمۇش ئۇسۇلى - ھەر كۈنى ئاتوم پارتلاتقاچقا دەككە - دۈككەچىلىكتە ياشاش كېرەك دەپ، ئويلايمىسىز؟ ئەگەر شۇنداق ئويلىسىڭىز، جەزمەن مەغلۇبىيەتتىن قۇتۇلالمايسىز. بۇ خىل پاجىئەنى، ئۆزىڭىزدىكى سەۋەنلىكنى تونۇپ يەتكەن بولسىڭىزمۇ، لېكىن سىزنى ھېلىمۇ مەغلۇبىيەت بىلەن پاسسىپ ئىدىيىنىڭ ئۈگدەكلىرى بېسىپ ياتىدۇ. تېخىمۇ چاتاق بولغىنى شۇكى، سىز مەغلۇبىيەت بىلەن ئۆزىڭىزنى ئازابلايسىز، قاتتىق ئىزتىراپ چېكىسىز. مەن سىزگە شۇنى دەيىكى، ھەرقانداق دۈشمەنمۇ بۇنداق رەھىمسىز بولمايدۇ.

مەن 65 يىللىق ھاياتىمدا ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان نۇرغۇن ھادىسىلەرنى بايقىدىم. بۇ ھادىسىلەرنىڭ بىرى شۇكى، سىياسىي خاھىشقا، داۋالاش ئەھۋالىغا، پاي چېكى بازىرىغا ۋە مېخانىك ئىقتىدارغا ھەتتا باشقىلارغا ئويىيېكتىپ باھا بېرىدىغان كىشىلەر ئۆزىگە نىسبەتەن قىلچىمۇ ئىدراكىي كۆز قاراشتا بولمايدۇ، بەزى ئىشلارنى كۆرۈپ تۇرسىمۇ كۆرمەسكە سالىدۇ.

شۇنداق بولۇپلا قالماي، يەنە ئۇلار باشقىلارغا كۆيۈندۈم، ئۆزۈمگە رەھىمسىزلىك قىلدىم، دەپ قارايدۇ.

مەن نۇرغۇن ئادەملەرنى ئوپېراتسىيە قىلىپ، ئۇلارنىڭ فىزىئولوگىيەلىك كەمتۈكلۈكىنى تۈگەتكەن بولساممۇ، ئەمما ئوپېراتسىيەدىن كېيىن ئۇلاردا فىزىئولوگىيەلىك كەمتۈكلۈك پەيدا بولغانلىقىنى بايقىدىم، بۇنداق كەمتۈكلۈك ئۇلاردا ئۆزىنى پەس كۆرۈش تۇيغۇسى پەيدا قىلغان ۋە ئۇلارنى پاسسىپ ھالغا چۈشۈرۈپ قويغان. گەرچە پاسسىپ ئۇقۇم ئوخشاش بولمىسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ مەغلۇبىيەتكە يۈزلىنىش مېخانىزمى ئوخشاش بولىدۇ.

خوش، سىزدە ئۆزىڭىزنى پەس كۆرۈش تۇيغۇسى بارمۇ؟ ئەمەس، مەن سىزگە بىر ھېكايە سۆزلەپ بېرىمەن.

«ئافرىقا بۇرگىسى» دىن غالىب كېلىش

كۆپ يىللار ئىلگىرى مەن بىر ھۆسن تۈزەش شىپاخانىسى ئاچقاندىم. گىروي كەلگەن بىر نېگىر كېلىپ دورداي كالىپۇكىدىن زارلاندى. مەن ئۇنىڭ لېۋىنى تەكشۈرۈپ كۆردۈم ۋە ئۇنىڭغا تۆۋەنكى لېۋىڭىز سەل چوڭكەن، باشقا ئالامەت يوقكەن، دېدىم. ئۇنىڭ ئىسمى جوش ئىدى.

جوش ئەپەندى ئەسلىدە لېۋىنى ئوپېراتسىيە قىلغۇسى يوقلۇقىنى، قىز دوستىنىڭ ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇڭ دېگەنلىكىنى، قىز دوستى سورۇنلاردا ئۆزى بىلەن بىرگە تۇرۇشتىن نومۇس قىلىدىغانلىقىنى بايان قىلدى.

مەن جوشنىڭ ئەدەپلىك، سۆيۈملۈك ئادەم ئىكەنلىكىنى بايقىدىم. ئۇنىڭغا: «سۆيگەن قىزىڭىز شۇنىڭ ئۈچۈنلا لېۋىڭىزنى ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇڭ دەپ تۇرۇۋالمىغاندۇ» دېدىم. ئەمما ئۇ لېۋىنى ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇشتا چىڭ تۇرۇۋالدى. مەن:

ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇشتىن ۋاز كېچەر، دەپ ئويلىدىم.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ پۇلنى تۆلىيەلمىگۈدەكمەن دەپ، مەن بىلەن خوشلىشىپ قايتىپ كەتتى. ئۇ ئەتىسى ئەتىگەندە كىچىك سومكىسىنى كۆتۈرۈپ يەنە كەلدى، سومكىدىكى پۇلنى ئېلىپ ئۈستەل ئۈستىگە قويدى، 1200 دوللار ئۇنىڭ ھاياتىدا يىغقان پۇلى ئىدى.

ئۇ: «بۇ پۇلنى ئېلىپ، لېۋىمنى ئوپېراتسىيە قىلىپ قويسىڭىز» دەپ ئۆتۈندى.

مەن ھەيران بولدۇم ۋە سەل تەڭقىسلىقتا قالغاندەك بولدۇم. چۈنكى ئۇنىڭ پۇلنى يۇتۇۋالغۇم يوق ئىدى. بۇ پۇل ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاز پۇل ئەمەس ئىدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنى نىيىتىدىن يانامدىكىن دەپ ئويلىدىم، ئەمما ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇش نىيىتىدىن يانمىدى. مەن ئوپېراتسىيە قىلمىسام، ئۇ بەربىر باشقا دوختۇرنى ئىزدەپ باراتتى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنى ئوپېراتسىيە قىلماقچى بولدۇم ۋە ئوپېراتسىيە ھەققىنى ئادەتتىكى ئۆلچەمدىن ئازراق ئالماقچى بولدۇم. ئەمما ئۇنىڭغا قىز دوستىڭىزغا ئوپېراتسىيە ھەققى 1200 دوللار ئىكەن دېدىم.

ئوپېراتسىيە ئىنتايىن ئاددىي بولدى. مەن ئۇنىڭ لېۋىنى ناركوز قىلىپ، لېۋىنىڭ ئىچىدىكى ئارتۇق گۆشنى ئېلىۋەتتىم. يارا ئېغىزى ئەتراپىدىكى تېرىلەرمۇ بۇزۇلمىغانىدى. لەۋىنىڭ سىرتىنى ئوبدان تىكىپ قويدۇم. ئوپېراتسىيە يېرىم سائەت ئىچىدە تۈگىدى. مەن بىر قانچە قېتىم دىئاگنوز قويۇپ، داكىسىنى ئالماشتۇرۇپ قويدۇم. بىر ھەپتىدىن كېيىن ئۇ ئاخىرقى قېتىم تەكشۈرتكۈزدى. ئۇنىڭ لېۋى تامامەن ساقايغانىدى. ئازراقمۇ تاتۇق قالمىغانىدى.

جوش ئەپەندى لېۋىدىن تولىمۇ رازى بولدى. ئۇ قولۇمنى تۇتۇپ تۇرۇپ رەھمەت ئېيتقاندىن كېيىن ئىشخانىدىن چىقىپ

كەتتى.

بىر قانچە ھەپتىدىن كېيىن ئۇ يەنە كەلدى. مەن ئۇنى تونۇمىغىلى تاس قاپتىمەن. ئۇنىڭ بەستى ۋىجىكلەپ كەتكەنىدى، قوللىرىدا ماغدۇر قالمىغانىدى، ئاۋازىمۇ چىرقىراپ چىقاتتى. مەن ئۇنىڭدىن نېمە ئىش بولدى، دەپ سورىدىم.

— بۈرگە، دوختۇر... بۈرگە!

— قانداق بۈرگەكەن ئۇ؟

— ئافرىقا بۈرگىسى، دوختۇر، — دەيدى ئۇ، — مېنى ئافرىقا بۈرگىسى چېقىۋالدى، ئازاپتىن ئۆلەيلا دەپ قالدىم.

جوش ئەپەندى ماڭا دەردىنى تۆكتى. ئۇ لېۋىدىكى داكنى ئېلىۋەتكەندىن كېيىن قىز دوستىنىڭ يېنىغا بېرىپتۇ. قىز دوستى ئۇنىڭدىن نەچچە پۇل كەتتى دەپ سوراپتۇ، ئۇ 1200 دوللار كەتتى دەپتىمەن، قىز دوستى قاتتىق غەزەپلىنىپ، مۇشۇنچىلىك ئىشقىمۇ 1200 دوللار خەجلىگەن يارمۇ، دەپ ئۇنى ئەيىبلەپتۇ. چۈنكى بۇ پۇل قىزنىڭ پۇلى ئىكەن. ئۇ قىز، مەن سېنى ئەسلا ياخشى كۆرۈپ باقمىغان، ئىلاھىم قارغىشلىرىم تۇتۇپ ئۆلەرسەن، دەپ ئۇنى تىللاپ قارغايتۇ.

جوش ئەپەندى قاتتىق ئازابلىنىپ، ئۈمىدىسىز لەنگىنچە تۆت كۈن ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قاپتۇ. ئۇزۇن ئۆتمەي ئۆيىنىڭ ئايال خوجايىنى بىر «دوختۇر» نى باشلاپ كېلىپ، ئۇنىڭ كېسىلىنى كۆرسىتىپتۇ. چۈنكى ئۇ غىزامۇ يېمەي ئۆيدە يېتىپ قالغانىدى. جوش ئەپەندى ئېغىزىدا قورقۇنچلۇق بىر نەرسىنىڭ بارلىقىنى دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن «دوختۇر» ئۇنىڭ ئېغىزىدىن تەكشۈرۈپ، ئېغىزىدىكى نەرسىنى ئېلىۋېتىپتۇ.

— ئۇ سىزنىڭ جېنىڭىزنى ئېلىشى مۇمكىن! — دەپتۇ دوختۇر، — يېشىق ئافرىقا بۈرگىسى ئېغىزىڭىزنى چېقىپتۇ، سىزگە قىلىنغان ئەپسۇن كارامىتىنى كۆرسىتىشكە باشلاپتۇ! — بۇ گىروى ئادەم قورقۇپ، ھاسىراپ - ھۆمۈدىگىنىچە قوللىرى

بىلەن يۈز - كۆزلىرىنى ئېتىۋالدى.

— ئۇ راستتىنلا ئېغىزىڭىزدىمىكەن؟ — دەپ سورىدىم مەن ئۇنىڭدىن.

— شۇنداق، دوختۇر، — دەيدى ئۇ ھېلىقى «دوختۇر» نىڭ قانداق داۋا قىلىپ ئېغىزىدىكى بۈرگىنى چېقىرىۋەتمەكچى بولغانلىقىنى، ئەمما ئەپسۇننىڭ يامان ئىكەنلىكىنى، ھەرقانچە قىلىپمۇ «ئافرىقا بۈرگىسى» نى يوقاتقىلى بولمايدىغانلىقىنى بايان قىلدى. ھازىر جوشنىڭ خىيالىغا «ئافرىقا بۈرگىسى» لا كىرىۋالغانىدى. توغرا، «ئافرىقا بۈرگىسى» بەك قاباھەتلىك بولغاچقا، ئۇنى ئۇيقۇدىن بىدار قىلغانىدى.

— ئۇ لېۋىمنى كېرەكتىن چىقاردى.

— لېۋىڭىزنى؟

— شۇنداق دوختۇر، لېۋىمنى...

— بۇرۇن لېۋىڭىزنىڭ گېپىنى قىلمىغانىدىڭىزغۇ؟

مەن تەكشۈرۈپ كۆردۈم.

— ئۇمۇ؟

ئۇ بېشىنى لېڭىشتى.

— مەن سىزنىڭ ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇشىڭىزغا ياردەملىشىەي.

— خوپ، دوختۇر. مەن سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي.

مەن شېرىسقا توشقۇچە ناركوز سۇيۇقلۇقىنى قاچىلاپ، ئۇنىڭ لېۋىگە ئۇردۇم ئۇنىڭ لېۋى ناركوزلانغاندىن كېيىن ئوپېراتسىيە پىچىقى ۋە موچىن بىلەن «ئافرىقا بۈرگىسى» نى ئېلىۋەتتىم. بۇنىڭغا بىر سېكۇنت ۋاقىت كەتتى.

مەن داكا ئۈستىدىكى «ئافرىقا بۈرگىسى» نى جوش ئەپەندىگە كۆرسەتتىم. ئۇ تېرىقتىن چوڭراق ئىدى.

— بۇ بۈرگىمۇ ئەپەندى؟ — ئۇ بۇنىڭ بۈرگە ئىكەنلىكىگە ئىشەنمەيۋاتقانداك قىلاتتى.

— ئۇ تاتۇق توقۇلمىسىنىڭ بىر قىسمى، ئوپپراتسىيە يېپىدىن قالغان يارا تاتۇقى.
— ئەمەس «ئافرىقا بۇرگىسى» يوق ئىكەندە؟
مەن كۈلۈپ قويدۇم.

جوش ئەپەندى ئورنىدىن تۇردى. شۇ زامان چىرايلىرىدا كۈلكە پەيدا بولدى. ئاۋازىمۇ ئەسلىگە كەلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەنە خۇشال يۈرۈپ كەتتى.

كېيىن جوش ئەپەندى ماڭا خەت يېزىپتۇ. جوش ئەپەندى ئۇ خەت بىلەن بىرگە ئايالى بىلەن چۈشكەن بىر پارچە سۈرەتنىمۇ ئەۋەتىپتۇ. مەندىن ئەھۋال سورايتۇ ۋە «ئافرىقا بۇرگىسى» نى تىلغا ئېلىپ، ئۆزىنى ئۆزى مەسخىرە قىپتۇ. ئۇ سۈرەتتە كۈلۈپ تۇراتتى، گىروي كۆرۈنەتتى. ئۇ يېنىدىكى قىز بىلەن كىچىكىدىنلا تونۇشىدىكەن، تال چىۋىقىنى ئات ئېتىپ ئويناپ چوڭ بولغانىكەن.

سزدىكى «ئافرىقا بۇرگىسى» قانداق نەرسە؟

بۇ ھېكايە مۇھىم بىر مەسىلىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. بۇ يىگىت ئەدەپلىك، زېرەك، ئىشچان بولسىمۇ، ئەمما غەلىتە بىر كۆز قاراش ئۇنىڭ جېنىنى ئالغىلى تاس قالغان.
ئۇنىڭ «ئافرىقا بۇرگىسى» گە بولغان قورقۇنچىسى نېمىدېگەن كۈلكىلىك، نېمىدېگەن بىمەنلىك - ھە! ئۇنى مەسخىرە قىلىشىڭىز مۇمكىن. ئەمما سىز ئۆزىڭىزدىن: «مەن ئوتتۇرا مەكتەپتە نېمىلەرنى ئۆگەندىم؟» دەپ سوراپ بېقىڭ.
ھەممىمىزدە «ئافرىقا بۇرگىسى» بار. سىز 15 يىلدىن بىرى كۆرۈلمىگەن قاتتىق ئاپەتتىن ئەندىشە قىلىدىڭىزمۇ - يوق؟ مانا بۇ سىزدىكى «ئافرىقا بۇرگىسى» دۇر.
ئۆزىڭىزگە كۆپ تەنبە بەرگەنلىكىڭىز، ئەندىشىلىك گەپ

قىلغانلىقىڭىز ياكى قاتمال، ئۆلۈمتۈك بولۇپ قالغانلىقىڭىزنىڭ ئۆزىمۇ بىر «ئافرىقا بۇرگىسى» دۇر.

پۇلدىن غەم قىلىشىڭىز، پىخسىقلىق قىلىشىڭىز، باشقىدىن پۇل ئالسام ئىسراپ بولۇپ كېتەرمۇ، دەپ ئەندىشە قىلىشىڭىزمۇ بىر «ئافرىقا بۇرگىسى» دۇر.

بىز بۇ «ئافرىقا بۇرگىسى» نىڭ قانداق نەرسىلىكىنى ئاشكارىلاپ كۆرۈشىمىز كېرەك. ئۇلار - پاسسىپ كەيپىيات بىلەن ئۆزىنى تۆۋەن چاغلاندى. ئۇلار بىزنىڭ ئادىمىلىك سەۋىيىمىزنى تۆۋەنلىتىۋېتىدۇ، بىز ئارقى تۇيغۇسى ئوبرازىمىزنى يوقىتىدۇ، بەخت - ئىقبالىمىزنى گۇمران قىلىۋېتىدۇ.

جوش ئەپەندىدىكى بىز ئارقى تۇيغۇسى، پاسسىپ روھىي ھالەت بىر خىل مۇگدەكلىك رولىنى ئوينىغان. بۇنداق بىز ئارقى تۇيغۇسى بىلەن پاسسىپ روھىي ھالەت تۈگىتىلمىسە ئادەمنى مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدۇ. بىز ئۇلارغا جەڭ ئېلان قىلىپ، ئۇلارنى ئۈزۈل - كېسىل تۈگىتىشىمىز كېرەك.

مەغلۇبىيەت مېخانىزمىدىن غالىب كېلىش

توغرا، بىز «مەغلۇبىيەت مېخانىزمى» نىڭ ھەرقايسى تەرەپلىرىگە جەڭ ئېلان قىلىشىمىز كېرەك. مەن دەۋاتقان «مەغلۇبىيەت مېخانىزمى» پاسسىپ روھىي ھالەتنى تۈگىتىش سىستېمىسى بولۇپ، بۇ بىزنىڭ ئاكتۇئال ئۈمىدۋارلىقىمىزنىڭ ئىقتىدارىنى نامايان قىلالايدۇ.

خۇددى ئاكتۇئال ئۈمىدۋارلىق ئىقتىدارى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش مېخانىزمىنىڭ ئايلىنىشىنى تېزلىتىش ئارقىلىق شادلىق بىلەن بەخت پەيدا قىلغاندەك، پاسسىپ ئامىللارنىڭ مەۋجۇت بولۇشىمۇ بىر قاتار پاسسىپ ئىنكاسلارنى پەيدا قىلىپ، مەغلۇبىيەتنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

مەن مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنىڭ زاپچاسلىرىنى مىسال كەلتۈرۈشكە ئامراق. چۈنكى بۇنىڭ كىشىلەرنىڭ ئۇلارنى ئەستە تۇتۇشىغا ياردەمى بولىدۇ. مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى، ھۇجۇم تۇيغۇسى، بىخەتەرلىك تۇيغۇسى، تەنھالىق تۇيغۇسى، بىقارارلىق تۇيغۇسى، نەپرەت تۇيغۇسى، بىمەنىلىك تۇيغۇسى مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنىڭ تەركىبلىرىدۇر.

بۇلار بىز ئۈچۈن ئەشەددىي دۈشمەن. شۇڭا بىز ئۇلارنى بىر - بىرلەپ ئېنىق ئايدىڭلاشتۇرۇپ، نىقابىنى يىرتىپ تاشلاپ، تەسىرىنى تۈگىتىشىمىز كېرەك.

1. مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى. بىزنىڭ مۇھىم مەقسىتىمىزگە يېتەلمىگەن ياكى تەلىپىمىز ئەڭ تۆۋەن چەكتە قانائەتلەنگەندە بىزدە مەغلۇبىيەتلىك تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ. مەيلى بالدۇر ياكى كېيىن بولسۇن، ھەربىرىمىزدە شۇنداق تۇيغۇ پەيدا بولىدۇ. چۈنكى بىزدە مۇكەممەل خاراكتېر يوق، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ دۇنيا تولىمۇ مۇرەككەپ، ئادەتتىكى مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى مەغلۇبىيەت كېسىلى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بىر ئادەمدە ھەمىشە مۇشۇنداق مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى پەيدا بولسا، ئۇ جەزمەن ئۆزىدىن مەندە نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق تۇيغۇ پەيدا بولىدۇ دەپ سوراپ بېقىشى لازىم. نىشان يۇقىرى بولغانلىقتىن شۇنداق بولىدۇ، ئۆز - ئۆزىنى بوغۇپ قويغانلىقتىن ئۆزىنى ئەيىبلەيدىمۇ، بوۋاقلق دەۋرىگە قايتىپ، يىغلاپ مەقسىتىگە يەتمەكچى بولىدىمۇ؟ مەغلۇبىيەت ئۈچۈن تەشۋىشلىنىش بوۋاقلار ئۈچۈن پايدىسى بولسىمۇ، چوڭلار ئۈچۈن پايدىسى يوق. مۇبادا بىز پۈتۈن زېھنى قۇدرىتىمىزنى تۇرمۇشتىن ئايرىنىدىغان بەختسىزلىككە يىغىپ قويساق، ئەھۋال تېخىمۇ چاتاق بولىدۇ. مۇبادا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈچۈن كۆپرەك كۆڭۈل بۆلسەك، بىزنى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش جەريانىدا ئىشەنچكە ئىگە قىلىدۇ. شۇنداق بولغاندا، بىز پۇختا قەدەم بىلەن ئىلگىرىلىيەلەيمىز، ئۈزلۈكسىز

مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايمىز.

2. ھۇجۇم تۇيغۇسى. مەغلۇبىيەت تۇيغۇسىنىڭ مەھسۇلى ھۇجۇمچانلىققا ئىگە بولىدۇ. سەۋەنلىك ئەمەس، بىز ئۇنى توغرا يېتەكلىيەلسەك مەقسىتىمىزگە يېتەلەيمىز ۋە ئىنتىلىشچانلىقىمىزنى ئاشۇرالايمىز. ئەمما قارىغۇلارچە ھۇجۇم قىلىش مەغلۇبىيەتنى تېزلىتىۋېتىدۇ. مەغلۇبىيەتچانلىق ھەمىشە ناتوغرا نىشان بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. چۈنكى ئۇنداق نىشانغا كىشىلەر مەڭگۈ يېتەلمەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر نىشانغا يېتەلمەي قاقشاپ يۈرۈشىدۇ. بىگۇناھ ئادەملەر ھۇجۇم نىشانغا ئايلىنىپ قالىدۇ. بالا - چاقىلىرىغا سەۋەبسىز قايىنايدۇ. دوست - بۇرادەرلىرىدىن ئاغرىنىدۇ، ئۇلارنى مەسخىرە قىلىدۇ، ئىشداشلىرىنىڭ ئىشىدىن قۇسۇر تاپىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كىشىلىك مۇناسىۋىتى تېخىمۇ ناچارلىشىدۇ. تېخىمۇ كۆپ مەغلۇبىيەتكە ئۇچرايدۇ، قارىغۇلارچە ھۇجۇمغا ئۆتىدۇ. بۇنداق قورقۇنچلۇق، يامان سۈپەتلىك ئايلىنىش قاچان توختايدۇ؟ بۇنىڭ جاۋابى ھۇجۇم قىلىشتا ئەمەس، ئۇنى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش نىشانىغا يېتەكلەشتە. بۇنداق ھۇجۇم قىلىش قانائەتچانلىق تۇيغۇسى ئېلىپ كېلىپ، مەغلۇبىيەت تۇيغۇسىنى ئازايتىدۇ. شۇنداق ئىكەن، مەغلۇبىيەت تۇيغۇسىنى ھۇجۇم قىلىش تۇيغۇسىغا ئايلاندۇرغان ئادەم ئۆزىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىغا يېقىنلاشقانلىقىنى بايقايدۇ.

3. خەتەر تۇيغۇسى. بۇمۇ بىر خىل كۆڭۈلسىز تۇيغۇ بولۇپ، ئۇ كۆڭۈلنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدىكى مەنىسىز تۇيغۇدىن پەيدا بولىدۇ. سىز، بىئەپ چاغدا جەڭ ئېلان قىلىپ قالدىم، دەپ ھېس قىلغان چاغلىرىڭىزدا خەتەر ھېس قىلىسىز. ئەمەلىيەتتە بىزنىڭ ئىقتىدارىمىز ئاجىز ئەمەس، ئەمما يۈكسەك نىشان تۈپەيلىدىن ئۇ ھامان ئۆزىنى ئەيىبلەيدۇ. يوشۇرۇن ئىقتىدارىنى جارى قىلدۇرالمىدۇ، خەتەر تۇيغۇسى ئۇنى ئالغا ئىنتىلدۇرىدۇ، شۇنىڭ

بىلەن بىرگە يەنە ئۇ تۇيۇق يولغا كىرىپ قېلىپ، ئىزتىراپ ئىلكىدە پۇچىلىنىدۇ.

4. تەنھالىق تۇيغۇسى. بىز ھەمىشە تەنھالىق ھېس قىلىمىز. مېنىڭ كۆرسىتىۋاتقىنىم باشقىلاردىن، ئۆزىدىن، تۇرمۇشتىن تامامەن ئايرىلغان تۇيغۇ، بۇ مەغلۇبىيەتنىڭ مۇھىم ئىپادىسى. توغرا، بۇ ھازىرقى مەدەنىيلىكتە مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدىغان سەۋەبلەرنىڭ بىرى. ئادەتتىكى تەنھالىق تۇيغۇسى كىشىلەرنى چەكسىز دەرد - ئەلەمگە پاتۇرۇپ قويدۇ. شۇنى بىلىش كېرەككى، تەڭرى ياراتقان ئادىر ئەسەر كىشىلەردىن ئەنە شۇنداق يىراقلاشسا، تەنھا بولۇپ قالسا، نېمىدېگەن ئېچىنىشلىق - ھە!

5. بىقارارلىق تۇيغۇسى. بۇ مەغلۇبىيەت تىپىدىكى كېسەللىك ھالىتى لىگتاسمىلىقتۇر. چۈنكى كىشىلەر قارار قىلماسلىقنىڭ ئەڭ بىخەتەر ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ (چۈنكى قارار چىقارسا تەنقىدكە ئۇچرايدۇ، مۇبادا قارارنىڭ نەتىجىسى خاتا چىقىرىلىپ قالسا، تېخىمۇ چاتاق بولىدۇ)، شۇنىڭ بىلەن بىقارارلىق تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ. بۇنداق ئادەملەر، مەن جەزمەن مۇكەممەل ئىش قىلىمەن، شۇڭا خاتالىقنى ئۈستۈمگە ئالالمايمەن، دەپ قارايدۇ. ئۇ ھەر قېتىم قارار چىقارغاندا ھايات - ماماتنى تاللاش ئالدىدا تۇرغاندەك، خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويسا كىشىلىك ھايات غايىسى ۋەيران بولۇپ كېتىدىغاندەك ھېس قىلىدۇ. شۇڭا ئۇ ئەرزىمەس قارار ئۈچۈن دېلىغۇل بولۇپ يۈرىدۇ، ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ. ئاخىرى ئۇ قەتئىي نىيەتكە كېلىپ، باتۇرلارچە قارار چىقىرىدۇ. ئەمما بۇ خىل ئەھۋال تېخىمۇ زور سەۋەنلىك پەيدا قىلىشى مۇمكىن. بىقارارلىق تۇيغۇسىنى تۈگىتىش تولىمۇ تەس. چۈنكى ئۇ قارار چىقارسام، خاتا ئىش قىلىپ قالارمەنمۇ، دەپ ئەندىشە قىلىدۇ.

6. غەزەپلىنىش تۇيغۇسى. غەزەپلىنىش تۇيغۇسى كىشىلەرنىڭ مەغلۇبىيەتتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن پەيدا بولغان بىر خىل ئۇسۇل.

ئۇ مەغلۇپ بولغانلىقىغا تەن بەرمىگەندە ئۆزىنى ئەيىبلەيدۇ ۋە ئۆزىدىن قانائەت ھاسىل قىلمايدۇ. تۇرمۇشتا ئۆزگىرىش بولمىغانلىقىنى بايقاپ غەزەپلىنىدۇ، ئەمما ئۆزىدە ئۆزگىرىش بولمىغانلىقىنى بايقىيالمايدۇ. غەزەپلىنىش تۇيغۇسى ئۇنى مەغلۇبىيەتكە تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرىدۇ. يامان سۈپەتلىك ئايلىنىش مەغلۇبىيەتنى تېخىمۇ تېزلەشتۈرۈۋېتىدۇ. تېخىمۇ كۆپ مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى بىلەن قارىغۇلارچە ھۇجۇم قىلىش ئەھۋالىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئومۇمەن، رازى بولمىغان ۋە غەزەپلەنگەن ئادەملەر باشقا ئادەملەر بىلەن قارىمۇقارشى بولۇپ قالىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىر يۈرۈش غەزەپلىك تۇيغۇ، ھەرىكەت ئىنكاسى پەيدا بولىدۇ. باشقىلار ئۇنىڭ ساختىپەزلىكىنى ياقتۇرمايدۇ. ئۇنىڭ دۈشمەنلىكىگە قايتۇرۇپ زەربە بېرىدۇ. ئۇنى نەزەرگە ئالمايدۇ. ئۇزۇن مۇددەتلىك غەزەپلىنىش تۇيغۇسى ئۇنى بىچارە ھالغا چۈشۈرۈپ قويدۇ. غەزەپلىنىش تۇيغۇسى كىشىلەرگە، ئۇ ئادالەتسىزلىكنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغان ئوخشايدۇ، دېگەن تۇيغۇ پەيدا قىلىدۇ. ئۇ ھەسرەتلەنگەنسىرى كېسەلمەن ھالغا چۈشۈپ قالىدۇ، ئۆزىگە گۇمانىي نەزەردە قارايدۇ، ھەتتا پۈتۈن دۇنياغا ئۆچ بولۇپ كېتىدۇ. ئۇ ئىچكى دۇنيادىكى غەزەپلىنىشنىڭ مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتمەيدۇ. ئۇ پەقەت تۇرمۇشتا مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى تىكلەپ، تىرىشىپ كۈرەش قىلىپ، ھۇجۇم قىلىش نىشانىنى تەڭشەپ، مەقسىتىگە يەتكەندىلا ئاندىن مەغلۇبىيەتنىڭ يامان سۈپەتلىك ئايلىنىشىنى توسۇيالايدۇ. ئۇ ئۆزىگە ھۆرمەت قىلىپ، ئۆز ئوبرازىنى ياراتقاندىلا ئاندىن غەزەپلىنىش تەپەككۈر ئادىتىنى ئۆزگەرتىپ، مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنىڭ ئاساسىي زاپچاسلىرىنى ئۈزۈل - كېسىل چېقىپ تاشلىيالايدۇ.

7. بىمەنلىك تۇيغۇسى. سىز «مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەر بالار» دېمۇ مەغلۇبىيەت تۇيغۇسى، غەزەپلىنىش تۇيغۇسى،

بىقارارلىق تۇيغۇسى، خاتىرجەمسىزلىك تۇيغۇسى، بىمەنىلىك تۇيغۇسى ۋە قارىغۇلارچە ھۇجۇم قىلىش تۇيغۇسى بولىدۇ دەپ قارامسىز؟ ئەمما ئۇلار تامامەن قۇرۇق قول مۇۋەپپەقىيەت قازانغان! سىز ئۇلارنىڭ «مۇۋەپپەقىيەت قازانغان» لىقىنىڭ راستلىقىغا ئىشەنمەڭ. چۈنكى نۇرغۇن ئادەملەر ئېرىشكەن مۇۋەپپەقىيەت ھازىرلايدىغان جىمى تاشقى ئالاھىدىلىكى بولىدۇ. ئۇلار بىزارلىق ھېس قىلىدۇ - دە، مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنىڭ تورىغا چۈشۈپ قالىدۇ. يېڭى تۇرمۇش يارىتىش ئىقتىسادى كەمچىل. ئۇلار پۇل تاپقىنى بىلەن تاپقان پۇلنى قانداق خەجلەشنى بىلمەيدۇ؛ تۇرمۇشتىن بىزار بولىدۇ، سەيلە - ساياھەتكە بارمىسىمۇ، يەنىلا بىزارلىق تۇيغۇسىدىن قۇتۇلالمايدۇ. نىشاندىن ۋاز كېچىدۇ. مەسئۇلىيەتتىن ئۆزىنى ئېلىپ قاچىدۇ. سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇپ قۇياشقا باقىدۇ، سەھەرنى كۈتۈۋالىدۇ، ئەمما بۇ گۈزەل مەنزىرىدىن ھۇزۇرلانماي، غەمكىنلىك بىلەن ۋاقىتنى بېھۇدە ئۆتكۈزۈۋېتىدۇ. بىمەنىلىك تۇيغۇسىغا ئىگە ئادەم مۇۋەپپەقىيەت قازانسىمۇ، ئۆزىنى گۇناھكار دەپ ھېس قىلىدۇ. چۈنكى ئۇ ئۆزىگە نېسىپ بولمىغان نەرسىنى ئوغرىلاپ كەلدىم دەپ قارىغاچقا ئۇنىڭدا گۇناھكارلىق تۇيغۇسى بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىنكار قىلىش بىلەن بىرگە غەلبىنىمۇ مەغلۇبىيەتكە ئايلاندۇرۇپ قويدۇ. ئۇنىڭ بىمەنىلىك تۇيغۇسى مەغلۇبىيەت مېخانىزمى ھەرىكىتىنىڭ ئىپادىلىنىش ئالاھىدىلىكى بولىدۇ.

چوققىدىكىلەر مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنىڭ تەشكىلىي قىسمى بولۇپ، ئۇلار بىزنىڭ دۈشمىنىمىزدۇر. مەن بۇنى سىزنىڭ ئۇلارنىڭ ئېسىڭىزدە ئاسان تۇتۇۋېلىشىڭىز ئۈچۈن يېزىپ چىقتىم.

ئەمدى سىز ئۇلارغا قانداق قارشى تۇرىسىز، بۇ ئۇلۇغ ئۇرۇشتا

قانداق غەلبە قىلىسىز؟

مەغلۇبىيەتنى يېڭىش

سىز دۈشمىنىڭىزنى - مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنى مەغلۇپ قىلىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن ئۇنىڭ ساختا نىقابىنى بىتچىت قىلىشىڭىز كېرەك. ئەقىلگە ئۇيغۇندەك كۆرۈنىدىغان تەپەككۈر دېگۈدەكلا سىزنى دېلىغۇل قىلىپ قويىدىغان نىقابتۇر. ئۆزىڭىزنى كولىدۇرلىتىپ يۈرمەڭ. بولمىسا ياشاش، قانائەت تېپىش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلىۋاتقان بۇ جەڭدە ئۆتتۈرۈپ قويسىز.

سىز بارلىق ئوت كۈچىڭىزنى مەركەزلەشتۈرۈپ، خاتا نۇقتىغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇ نۇقتىنى يەر بىلەن يەكسان قىلىۋېتىڭ. سىز ھۇجۇم ۋە نەپرەت ئوقلىرى بەتلەنگەن مىللىتىڭىزنىڭ ئۈچىنى تەنھالىق تۇيغۇسى بىلەن بىمەنىلىك تۇيغۇسىنى تۈگىتىدىغان قانلىق يولغا توغرىلاڭ.

شۇنىڭ بىلەن بىرگە مۇنداق بىر نۇقتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش كېرەك. مەغلۇبىيەت ھەرىكىتى مەغلۇبىيەت مېخانىزمىنىڭ بىر قىسمى ئەمەس، مەلۇم پائالىيەت ياكى پىلاندىكى مەغلۇبىيەت بىر ئادەم ئۈچۈن ئەجەبلىنىرلىك ئىش ئەمەس.

مەن مۇنداق بىر نۇقتىغا ئىشىنىمەن: مۇبادا سىز ئەسلا مەغلۇپ بولۇپ باقمىغان، مەغلۇبىيەتنىڭ نېمىلىكىنى ئەسلا تېپىپ باقمىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. خۇددى قەدىمكى رىم پىيلاسوپى، مۇتەپەككۈرى روشيوس ئانىيوس سېناكا (مىلادىيىدىن ئىلگىرىكى 4 - يىلىدىن مىلادىيە 65 - يىل) ئېيتقاندەك: «مۇبادا سەن ئادەم بولساڭ، سىناپ كۆرۈشكە جۈرئەت قىلغان ئادەملەرگە تەھسىن ئوقۇ. ئۇلار مەغلۇپ بولغان تەقدىردىمۇ،

مەغلۇبىيەتنى شەرەپ دەپ بىلىدۇ.»

ئەجەبا توماس ئېدىسون مەغلۇبىيەتچىمۇ؟ ياق ئۇ مەغلۇبىيەتچى ئەمەس، ئەلۋەتتە. ئەمما بۇنداق ئوي كۈلكىلىك تۇيۇلۇشى مۇمكىن. كۆپ ساندىكى بايقاشلار مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتىن ئىلگىرى، ئۇ سانسىز قېتىم مەغلۇپ بولغان بولسىمۇ، ئەمما ئېدىسون مەغلۇبىيەتتىن ساۋاق ئېلىپ، مەغلۇبىيەتنى مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئۇل تېشىغا ئايلاندۇرغان. مەغلۇبىيەت مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئانىسى، بايقاش تەجرىبە ئارقىلىق مەغلۇپ بولىدۇ، مەغلۇبىيەتسىز تەجرىبە بولمىسا، مۇۋەپپەقىيەتلىك بايقاش بولمايدۇ.

يىغىپ ئېيتقاندا، مەن تۇرمۇشتا مۇنداق بىر مۇھىم تەجرىبە - ساۋاقنى يەكۈنلىدىم: ھۆكۈم جەھەتتىكى مەغلۇبىيەت بىلەن مەشغۇلات جەريانىدىكى خاتالىقتىن ساقلانغىلى بولمايدۇ. سىز پەقەت تۇرمۇشتىن ۋاز كەچسىڭىز، ھېچقانداق ھاياتىي كۈچ مەۋجۇت بولمىغان دۇنياغا مۆكۈنۈۋالسىڭىز، بۇ باشقا گەپ بولىدۇ. ئەمما ئىش شۇنداق بولسىمۇ، سىز ئادەت تۈپەيلىدىن يەنىلا سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈۋېرىسىز. مۇۋەپپەقىيەتلىك تۇرمۇشنىڭ سىرى - مەغلۇبىيەت ئۈستىدىن غەلبە قىلىش. كىشىلىك ھاياتنىڭ شانلىق نۇرىنى يارىتىش - ئىنتايىن مۇھىم ئېتىقاد. خاتالىقنى ئۇنتۇڭ، خاتالىقىڭىز ئۈچۈن ھەسرەت چەكمەڭ. ئاجىزلىقىڭىزنى چۈشىنىڭ. گۇناھ تۇيغۇسىنىڭ ئېغىر يۈكىنى غۇلتالىسىڭىز، ئۆزىڭىزگە ئىشەنگەن ھالدا پۈتكۈل دۇنياغا يۈزلىنەلەيسىز، ئۆزىڭىزنىڭ ئەڭ ياخشى تەرىپىنى تونۇپ يېتىسىز؛ سىز نىشاننى ياخشى توغرىلاپ، رىقابەت جەريانىدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئىقتىدارىڭىزنى نامايان قىلىڭ.

بۇ پىرىنسىپ سىزنىڭ يېڭى شەيئەلەرنى سىناپ كۆرۈشىڭىزگە تولىمۇ باب كېلىدۇ. چۈنكى سىز سىناپ كۆرۈۋاتقاندا خاتالىقنىڭ توسالغۇسىغا ئۇچرايسىز، خاتالىقنى رەت

قىلماي، ئۇنى خۇشاللىق بىلەن تونۇڭ، ئەمما مەنسىتمەڭ. ئۆزىڭىزگە دوستىڭىزغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىڭ. شۇندىلا ئۆزىڭىزنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنى ئاچالايسىز. خاسلىقىڭىزنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتەلەيسىز، قوغدىيالايسىز. شۇنىڭ بىلەن ئەسلىي قىياپىتىڭىز ئەسلىگە كېلىدۇ.

سىز ھەر كۈنى روھىي ھالىتىڭىزنى ئاچارلاشتۇرۇۋېتىدىغان پاسسىپ كۆزقاراشلارنى تەكشۈرۈپ كۆرۈڭ. سىز ئۆزىڭىزنى ئەخمەق چاغلانسىز، سىز ئۆزىڭىزنىڭ خۇنۇكلۈكىڭىزدىن ئەنسىرەمسىز، بىرسى سىزنى يارىماس دەپسە، ئۆزىڭىزنى تامامەن ئىنكار قىلىۋېتەمسىز، سىز ئۆزىڭىزدە ئاياللىق خىسلەت يوق دەپ قارامسىز، سىز ئۆزىڭىزنى ھەرقانداق ياخشى نەرسىگە ئېرىشىشكە لايىق كەلمەيمەن دەپ قارامسىز؟

بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزلۈكنى ئاسانلا چىرىتىپ تاشلايدىغان ساھە

مەن سىزدە ئۆزىڭىزنى چىرىتىپ تاشلايدىغان پاسسىپ ئىدىيە بارمۇ، يوق، بىلمەيمەن. ئەمما سىز ئۇنى تونۇشىڭىز ۋە ئۇنى ئىدىيىڭىزدىن تۈگىتىشىڭىز كېرەك.

سىز مۇنداق قىلىڭ: بىر ئىش قىلغان چاغلىرىمىزدا ئۆزلۈكىمىزنى ۋەيران قىلىدىغان ئوينىڭ بار - يوقلۇقىنى ئويلاپ، ئاندىن قانداق قىلىش كېرەكلىكىگە قاراش كېرەك (سىز ئۆزىڭىزگە قاتتىق ئىشەنگەن تەقدىردىمۇ، ئۇلارغا ئامالسىز قېلىشىڭىز مۇمكىن). مەن سىزنىڭ تەپەككۈرىڭىزدا ئىدراكىڭىز كەم ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەن. ئىدراكىڭىز تەپەككۈر پۈتكۈل تارىخقا سىڭىپ كەتكەن. مەسىلەن، پېرىخون، ئالتۇن تاۋلىغۇچى، ئەسەبىيلەرچە ئالتۇن قېزىش دولقۇنى، ئالۋاستى ماكانى، «ئابى ھايات» ئىزدەش قاتارلىقلار. تارىختىكى قان ھىدىغا

تولغان بىر سەھىپە — ياۋايىلىق ئۇرۇشنى تىلغا ئېلىشقا تېخىمۇ ئەرزىمەيدۇ. كۆپ يىللاردىن بىرى كىشىلەرنىڭ «ئايال داخان» غا بولغان پوزىتسىيىسى ئىنتايىن قەبىھ بولدى. ياۋروپادا ئايال داخانغا ئوت بىلەن كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈش جازاسى بېرىلدى. مۇقەددەس ئايال جوندى ئايال داخان دەپ قارىلىپ، ئۇنىڭغا ئوتتا كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈش جازاسى بېرىلدى. بىزنىڭ ئامېرىكىدىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش شەرمەندىچىلىك خاتىرىلەنگەن. مەسىلەن، سىلدىھىم قاتارلىق بەزى «ئايال داخان» لارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەن. ئەپسۇس، بۈگۈنكى كۈندە بىزنىڭ نۇرغۇن ئادەملىرىمىز ئۆزىگە ئاشۇ «ئايال داخان» لارغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىۋاتىدۇ.

سز ئۆزىڭىزگە بولغان پوزىتسىيىڭىزنى تەكشۈرۈپ بېقىڭ. ئۆزىڭىزگە ئادىل مۇئامىلە قىلغان — قىلمىغانلىقىڭىزغا قاراپ بېقىڭ.

مۇبادا سز ئۆزىڭىزگە «ئەخمەق» دەپ باھا بەرسىڭىز، بۇنداق باھانىڭ ئاساسى نېمە بولىدۇ؟ مۇبادا سز كۆپ قېتىم دېۋەڭلىك قىلىپ قويسىڭىز، ئەجەب مەن ئەسلىي ئەقىللىق بولۇپ باقمىغان دەمسىز؟ مۇبادا راستتىنلا شۇنداق بولسا، ئۆز — ئۆزىڭىزنى تەنقىد قىلىش ئاساسىڭىز بولۇپ سىزنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ. ئاخىرى مېنىڭ ھوقۇقىم يوقكەن دېگەن تۇيغۇغا كېلىپ قالسىز، ئۆزىڭىزنى كەمسىندۈرىسىز.

سز ئۆزىڭىزنى ئازابلىغان «ئافرىقا بۈرگىسى» نى تەكشۈرۈپ بېقىڭ. تېرىقچىلىكمۇ كەلمەيدىغان بىر نەرسە جوش ئەپەندىدەك بەستىلىك ئادەمنىڭ جېنىنى ئالغىلى تاس قالغان. «ئافرىقا بۈرگىسى» قانداق بولىدۇ؟ ئەمەلىيەتتە بۇ دەل ئىدراكىي ئىدىيىنىڭ كەملىكىدۇر.

ئادەم ھامان ئادەم، كۈچلۈكلۈك ئاجىزلىققا، ئاجىزلىق كۈچلۈكلۈككە ئايلىنىدۇ. ئاشۇ سودا — سېتىققا ئانچە ئېپى يوق

كىشىلەر ئادەتتىكى ساۋاتلارغا ئىنتايىن باي بولغان بولىدۇ. ئاددىي — ساددا ئاياللار ھەممە ئىشتا قىزغىن بولسا تولىمۇ چىرايلىق كۆرۈنىدۇ. روھىي جەھەتتە «مۇقىم بولمىغان» ئادەملەر ئەسلىدە تولىمۇ تالانتلىق ئادەملەردۇر. پىسخولوگىلار نۇرغۇن كېكەچ ئادەملەرنىڭ بالىلارغا گەپ قىلغاندا راۋان سۆزلەيدىغانلىقىنى بايقىغان.

مۇبادا ياردەم بېرىلسە، گۇناھكارمۇ كۈچلۈك مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىغا باي جەمئىيەت ئەزاسىغا ئايلىنىدۇ. سىز پاسسىپ ئىدىيىڭىزگە قانداق مۇئامىلە قىلىسىز؟ ئۆزىڭىزنى تامامەن ئىنكار قىلامسىز، يىرگىنچلىك ئادەم دەپ قارامسىز، ئەخمەق دەپ بىلەمسىز، بىرمۇ توغرا يېرىم يوق دەپ ھېس قىلامسىز؟

ھەممە ئادەم مەغلۇبىيەتنىڭ تەمىنى تېتىيدۇ. جورجى لۇيس ئۇدا بىر قانچە يىل ئېغىرلىق كۆتۈرۈش بويىچە چېمپىيون بولۇپ كەلدى. ياش چاغلىرىدا ئۇنى يېڭىدىغان ئادەم چىقمىغانىدى. ئۇ كۈچ — قۇدرەتنىڭ سىمۋولى ئىدى. ئەمما ئۇ تۇنجى قېتىم بوكسىلىق مۇسابىقىسىگە چۈشكەندە پۇت — قولى قولاشمىغان، ناممۇ چىقمىغان، ئىشتىن سىرتقى بىر ھەۋەسكار ئۇنى يىقىتىۋەتكەن. ئۇ ئىشتىن سىرتقى بۇ مۇسابىقىدە توققۇز قېتىم ئۆلتۈرۈۋەتكەن.

ئەمدى سز ئۆزىڭىزنىڭ پاسسىپ ئىدىيىڭىزنى تەكشۈرۈپ كۆردىڭىز. سز ئەمدى يەنە ئۇلاردىن قۇتۇلغىلى بولىدىغان — بولمايدىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭ. مۇبادا تامامەن قۇتۇلغىلى بولمىسا، ھېچبولمىغاندا مۇۋاپىق ئۆلچەمنى بولسىمۇ ساقلاپ قېلىڭ. شۇنداق قىلىسىڭىز، ئۇنىڭ بىلەن ئورتاق مەۋجۇت بولىسىز، سىز كېيىنكى قەدىمىڭىزنى باشلاڭ، ئېرىشكەن مۇۋەپپەقىيەتلىرىڭىزنى ئەسلەڭ. سىزنى ھەقىقىي پەخىرلەندۈرىدىغان مۇۋەپپەقىيەتلىرىڭىزنى تەسۋىرلەڭ. مېڭىڭىز مۇۋەپپەقىيەت تۇيغۇلىرى بىلەن تويۇنسۇن. خىيالىڭىز

مۇۋەپپەقىيەتتىن يىراق بولمىسۇن، ئۇنى ئويلاڭ. ئۇنىڭغا قاراڭ،
ئۇنى ئابدە قىلىڭ، مۇۋەپپەقىيەت كارتىنىلىرىنى يۈرىڭىزگە
نەقىش قىلىڭ.

سىز تەنقىدىي ئىدىيىنىڭ ھۇجۇمىنى ئەيىبلەنگەن
چاغلارڭىزدا ئۇنداق ئىدىيىلەرنى كالىڭىزدىن چىقىرىۋېتىپ،
گۈزەل ئۆزلۈك ئوبرازىڭىزغا قايتا قاراڭ.

سىز بىر خىل ئىجادىي تۈرمۈش ئارقىلىق ئىچكى
دۇنيارىڭىزدا ئۇرۇش غەلبىسىنى قولغا كەلتۈرۈڭ. ۋاز
كەچمەڭ. داۋاملىق كۈرەش قىلىشىڭىز پۇرسەتنى تۇتۇۋالالايسىز.

ئۆزىڭىزگە: «مەن دىققەت - ئېتىبارىمنى ئۆتمۈشتىكى
مەغلۇبىيەتكە ئەمەس، مۇۋەپپەقىيەتكە بولغان ئىشەنچىمگە
مەركەزلەشتۈرۈشۈم، ھاياتتىكى ئەڭ گۈزەل، ئەڭ ياخشى نەرسىگە
ئېرىشىشىم كېرەك. مەن ئۆز پاراخوتۇمنىڭ كاپىتانى، مەن
مېڭەمنى ئىجادىي نىشانغا باشلاپ بارىمەن» دەڭ.

سىزنىڭ يۈرەك قوزغاتقۇچىڭىز

سىز ئۆزلۈك ئوبرازىڭىزنى يۈرەك قوزغاتقۇچىڭىزغا،
مېڭىڭىزنى تېزلەتكۈچىگە، روھىڭىزنىڭ كاتالىزاتورىغا
ئايلىنىدۇرۇڭ. ھەر كۈنى مۇۋەپپەقىيەتكە بولغان ئىقتىدارىڭىزنى
ئاشۇرۇڭ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئادىتىڭىز ئۆزىڭىزنىڭ بىر
قىسمىغا ئايلىغاندا ئۇ سىزگە مۇگدەك ئوقلىرىنى ئاتقاندا،
بۇنداق ئادەت ئۆزلۈكنى ۋەيران قىلىدىغان بىر خىل شەكىل
بولىدۇ.

تەدرىجىي تىرىشىپ پاسسىپ ئىدىيىنى، تەنھالىق تۇيغۇسىنى
تەلتۆكۈس تۈگىتىش كېرەك. تىرىشىڭ، بۇ ئاسانغا
چۈشمىسىمۇ، ئەمما تىرىشىشىڭىز بۇنى ئورۇندىيالايسىز.

ئۇرۇش خەتەرلىك بولىدۇ. مۇبادا سىزنىڭ قەلبىڭىز پاسسىپ

ئىدىيىنىڭ قەلئەسىگە كىرىپ قالسا، سىز قاتتىق ئۇرۇش
قىلىش ئارقىلىقلا غەلبىگە ئېرىشىسىز. بۇنداق ئۇرۇش
قىلىشقا ئەرزىيدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز ئىجادىي تۈرمۈش
كەچۈرەلەيسىز ۋە شادلىققا ئېرىشىسىز. شۇنىڭ بىلەن سىز
قۇياش نۇرى پارلاپ تۇرغان رەستە - كوچىلاردا ناخشا - ناۋالارنى
ياڭرىتىپ ماڭالايسىز، ئۆزىڭىزگە بولغان ئىشەنچىڭىز مۇ زور
دەرىجىدە ئاشىدۇ. ئۆزلۈك ئوبرازىڭىزنى ئۆزلۈكىسىز ئاشۇرۇڭ،
تېخىمۇ زور ھاياتىي كۈچ بار ھايات يولىدا مېڭىڭ.
ئېتىقاد، ئۆزىڭىزنىڭ ئېتىقادىلا ئەڭ ياخشى يۈرەك
قوزغاتقۇچىدۇر.

مۇۋەپپەقىيەت ياكى مەغلۇبىيەت بولسۇن، سىزنى قاناتلىرىنى قاققىچە
بىزگە قاراپ ئۇچۇپ كېلىدۇ
— دوكتور ماركوس باخ

15 - دەرس

قانداق قىلغاندا ئىنتىزار بولۇۋاتقان سەنئەتتىن مەنپەئەتلەنگىلى بولىدۇ

ئەجەب! مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەر بابلارنىڭ خۇسۇسىيەتلىرى
ئوخشاشمۇ؟ كىشىلەر ئەسلىرى بويى مۇۋەپپەقىيەت قازانغۇچىلارنىڭ
ئورتاقلىقى ئۈستىدە ئىزچىل ئىزدىنىپ كەلگەن بولسىمۇ،
كۈتكىنىدەك نەتىجىگە ئېرىشەلمىدى. چۈنكى مەشھۇر ئادەملەر
ھەقىقىدىكى ھېكايىلەرنى بىر ئوقۇسۇڭىزلا ھېس قىلىسىزكى،
ئۇلار بىر - بىرىگە زادىلا ئوخشىمايدۇ، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئىش -
ھەرىكىتى، خىزمىتى، شەخسىي تۇرمۇشىدىمۇ ھېچقانداق
ئوخشاشلىق يوق.

مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئادەملەرنىڭ بىر ئورتاقلىقى شۇكى،
ئۇلاردا ھازىمى ئۆگىنىش روھى ۋە ئەمەلىيەت قىلىش جاسارىتى
بار. ئۇلار ھەمىشە نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش پىلانىنى تۈزىدۇ،
«مەن جەزمەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمەن» دېگەن خىيالدىن نېرى
بولمايدۇ.

ئادەمنىڭ چوڭ مېڭىسى تولىمۇ سىزلىق ۋە غەلىتە بىر
دۇنيا، بىز چوڭ مېڭىنى كۆپ چۈشەنمەيمىز.
دوكتور ماركوس باخنىڭ چوڭ مېڭە تەتقىقاتى بىلەن

شۇغۇللىنىۋاتقىنىغا ئۇزۇن يىل بولدى. ئۇ ھازىرقى زاماندىكى
دىنىي خاھىش تەتقىقات ساھەسىدىكى مۇتەخەسسس، 17 پارچە
كىتابى نەشر قىلىنغان يازغۇچى، ناتىق، شۇنداقلا يەنە خەلقئارا
مۇناسىۋەت ۋە دىنىي مۇناسىۋەت ساھەسىدىكى نوپۇز ئىگىسى.
ئەمدى بىز دوكتور ماركوس باخ بىلەن تونۇشۇپ ئۆتەيلى.
ئىشىنىمەنكى، بۇ دەرس سىزنى ھاياتقا، كەلگۈسىگە نىسبەتەن
تامامەن يېڭى تونۇشقا ئىگە قىلىدۇ.

خوش بىز ماركوسنىڭ «بىلىش ۋە چۈشىنىشنىڭ قۇدرىتى»
دېگەن كىتابىنى ۋاراقلاپ كۆرەيلى:

مەن سەھرا ئىقتىسادى چوڭ بولغان بولساممۇ، بۈگۈنكى
نەتىجىگە ئېرىشكىنىمنى ئويلىسام ھەيران قالغىمەن! 12 ياش
چاغلىرىم ئىدى. بىر قېتىم مۇزىكا مۇسابىقىسىدە ئاپام مېنى
ماختاپ كەتتى ۋە: «سەندىن پەخىرلەندىم ئوغلۇم، بىلىمىم،
ئەسلىدە سېنى تۇغماي دېگەندىم» دەپ قوشۇپ قويدى.

شۇ گەپلەرنى ھازىر ئاڭلىسام، بەلكىم ئاپام بىلەن ئادا -
جۇدا بولۇپ كېتىشىم، پىسخىك داۋالاشقا توغرا كېلىشىم
مۇمكىن ئىدى. مەن ئۆزۈم بىر «يېتەكچى» بولسام، ئادەمنىڭ
قەلبىنى لەرزىگە سالغۇدەك ھۆرمەتكە سازاۋەر بولار ئىدىم، دەپ
ئويلايمەن، مەن بۇ دۇنياغا چىلانمىغان ھالدا يارالغان بولساممۇ،
ئۆزۈمچە يامان ئەمەس ئىشلارنى قىلىدىم دەپ ئويلايمەن! مەن بۇ
يەردە پۇت دەسسەپ تۇرىمەن. بۇ بىر كىچىككىنە تاسادىپىيلىق
بولسىمۇ، ئەمما تەڭرىنىڭ ئىرادىسى بولسا كېرەك. ئاھ،
نېمىدېگەن كۆڭۈللۈك - ھە! ھېلىمۇ ئېسىمدە، ئاپام كۈلگىنىچە
مېنى باغرىغا باسقاندى. مەن ھەر قېتىم بۇلارنى ئويلىسام،
ئاپامنىڭ «سېنى تۇغماي دېگەندىم» دېگەن گېپىنى خىيال
قىلسام، ئاجايىپ تۇيغۇدا بولۇپ قالغىمەن.

ئوقۇغۇچىلارغا مەسلىھەت بېرىۋاتقان چېغىمدا مۇشۇ گەپ

ھەمىشە خىيالىمغا كىرىۋالاتتى. بەزى ئوقۇغۇچىلار ماڭا ئۆزلىرىنىڭ ئاسراندى بالا ئىكەنلىكىنى، بۇنىڭغا قانداق ماسلىشىش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىدىغان ئادەم يوقلۇقىنى، شۇ ۋەجىدىن ئۇلار ئۆزلىرىنى ھارامزادە ھېس قىلىدىغانلىقىنى، «ھېچكىم كېرەك قىلمايدىغان ئادەم» دېگەن تۇيغۇدا بولىدىغانلىقىنى دەپ بەردى. شۇنداقمۇ ئادەملەر باركى، ئۇلار ئاتا - ئانىسى بىلەن ئۆزلىرى ئوتتۇرىسىدا ھاڭ بار دەپ ئاغرىنىدۇ، ئاتا - ئانا پەرزەنتلىرىنى چۈشەنمەيدۇ، پەرزەنتلىرىمۇ ئاتا - ئانىسىنى چۈشەنمەيدۇ. ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ھاڭدىن ئۆتۈش تولىمۇ تەس. شۇ ۋەجىدىن بىز ھەمىشە: «تۇرمۇشقا قانداق يۈزلىنىشنى بىلمەيۋاتمەن، ئۆيدە ماڭا تەسەللى بېرىدىغان، مېنى يېتەكلەيدىغان ئادەم يوق» دەپ ئاغرىنىغان، زارلانغان گەپلەرنى ئاڭلاپ تۇرىمىز.

ئاتا - ئانامنىڭ ماڭا تەسەللى بەرگەن - بەرمىگىنى، مېنى يېتەكلىگەن - يېتەكلىمىگەنلىكى ئېسىمدە يوق. دادامنىڭ قاچان مەن بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ «ئەرلەر قىلىشىدىغان گەپلەر» نى قىلىشقانلىقىنى تېخىمۇ ئەسلىمەيمەن. بىز ھاياتنىڭ پاكىتلىرى بىلەن تېمىلىرى توغرىسىدا ئەزەلدىن توختىلىپ باقمىدۇق؛ جىنسىيەت توغرىسىدا تېخىمۇ توختالمىدۇق. مەن قەيەردە، قاچان ئۆگەنگەنلىكىمنى دەپ بېرەلمەيمەن. بۇ ھەر بىر ياش ئۆگىنىشكە تېگىشلىك نەرسە. كەسپىي تەرەققىياتقا نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا ئاتا - ئانامغا ئەمەس، ئۆز كۈچۈمگە تاياندىم دېسەممۇ بولىدۇ. مەيلى نېمىلا بولسۇن، دەننى ھېسابقا ئالمىغاندا مەن بىر ئەرگەن سەپەر قىلىدىغان ئادەم، ئەمما يەنىلا تەلپىم بار ئىكەن. دادامنىڭ: «ئوغۇلۇم، سېنى ھاياتىدا ئەھمىيەتلىك ئىش قىلىسكەن دەپ ئۈمىد قىلىمەن» دېگەن سۆزى يۈرىكىمگە نەقىش بولۇپ ئويۇلغان. شۇڭا مەن بۇ گەپنى ھەرگىز ئۇنتۇيالمايمەن.

ئاپام دادامنىڭ ھەرقانداق گېپىگە قارشى تۇراتتى، كەلگۈسۈمگە ئانچە - مۇنچە كۆڭۈل بۆلەتتى، ماڭا يېتەكچىلىك قىلاتتى، بۇ تەرىپى دادام بىلەن تامامەن ئوخشايتتى. ئاپام: «بىز سەندىن ھاياتىڭدا ئەھمىيەتلىك نەرسە ئىش قىلىشىڭنى ئۈمىد قىلىمىز» دەيتتى.

بەلكىم ئۇلارنىڭ گەپ قىلىش ئۇسۇلى شۇنداق بولسا كېرەك، ھەتتا بۇ مېنىڭ ئۇلارنىڭ گەپلىرىنى قوبۇل قىلىش ئىقتىدارىم بولۇشىمۇ مۇمكىن. ئەمما مەن ئۇلارنىڭ نېمە دېمەكچى ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتىم. يۈرىكىمنىڭ چوڭقۇر بىر يەرلىرىدە بىر خىل ئۈمىد پەيدا بولغانلىقىنى بىلمەن. بۇ ئۈمىد ھاياتىمنى ئەھمىيەتلىك قىلىدۇ، ھاياتىمنى بېيىتىدۇ، ئەدناسى، مەن بۇ خىل ئۈمىدنىڭ ھېسسىي نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلمەن. مەن تەبىئىي ھالدا «ئۇلۇغ غايە» نىڭ نىشانى بولۇپ قالدىم. ئىنجىلدا: «ئاتا قىلغىنىڭ كۆپ بولسا، ئېرىشكىنىڭمۇ كۆپ بولىدۇ» دېيىلگەن. شۇڭا بۇنداق ئۇلۇغ غايە ماڭا چوڭقۇر تەسىر قىلغان. مەن ئېرىشكەن ياردەم كۆپ بولسىمۇ، ئەمما ئېرىشكەن ئۇسۇلى مەسلىھەتچى بولۇش، تەكلىپ بېرىش ياكى ئاگاھلاندۇرۇش ئۇسۇلى ئەمەس، بەلكى بىر خىل دوستانە، يولداشلارچە ئۇسۇل ئىدى. شۇنداق ئىكەن، ئاتا - ئانام ماڭا كۆرۈنۈشتە ئەمەس، ھەقىقىي ياردەم بەرگەن. مانا بۇ ئادەمنى قايىل قىلىش ئۇسۇلى بىلەن ئادەمنى خۇشال قىلىدىغان تۇيغۇدۇر. ئەمما مەندە بىرلا نىشان بار، ئۇ بولسىمۇ ھاياتىمدا ئەھمىيەتلىك ئىش قىلىش.

ئائىلىمىزدە بەزى قاملاشمىغان قائىدىلەر بار ئىدى، ئەمما بۇ قائىدە ئۈستىدە توختىلىدىغانلار ئانچە كۆپ ئەمەس ئىدى. خىلاپلىق قىلىدىغان ئادەملەر ناھايىتى ئاز ئىدى. ھەممەيلەن بۇ قائىدىلەرگە رىئايە قىلىشىمىز ھەقىقەت دەپ قارايتتى. خوش، ئەمدى بىز لىپمۇ لىق شاراب قاچىلانغان ئىنچىكە بويۇنلۇق

شېشە ئۈستىدە توختىلايلى، چاقناپ تۇرىدىغان كرىستال شېشە بىلەن شېشە ئىچىدىكى شاراب شىرەدە مەڭگۈ ئورۇن ئالاتتى. ئېسىمدە قالمىسىمۇ، بىز تۆت بالا شېشە ئىچىدىكى ئۇ مەيدىن بىر يۈتۈمۈمۇ ئوتلىمايتتۇق، شۇڭا دادام ھەر پەيشەنبە كۈنى ئاخشىمى بازاردىكى قاۋاقخاندا بىرنەچچە قەدەھ شاراب ئىچىۋالاتتى. بىر قانچە قول قارتا ئوينايىتتى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن ئاپام قوشۇمىسىنى تۈرەتتى، بىزگە ساۋاق بېرىۋاتقان بىر پوپىڭمۇ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرەتتى. ئاپام كاتولىك دىنىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراشتىن ۋە بۇلغىنىشىدىن قورقاتتى. ئەمما بىز تېخى كىچىك بولغاچقا قارتا ئويناش، پىۋا ئىچىش، قاۋاقخانا دېگەنلەرگە ئانچە ئېرەن قىلىپ كەتمەيتتۇق، چۈنكى ئەسلىدىنلا دادىمىز قىلغان ئىشنىڭ بىزگە پايدىسى يوقلۇقىنى بىلىدىغاندەك قىلاتتۇق. ئەمما كېيىن دادام قارتا ئويناشنى تاشلىدى. ئاپام كاتولىك دىنىغا كىرىشىپلا كەتتى، بىز بۇنىڭدىن ھەيران قالمىدۇق، ئىشقىلىپ ئۇلار شۇنداق بولغاندىكىن ھەيران قالغۇدەك يېرىمۇ يوق ئىدى.

دادام بىلەن بېلىق تۇتۇم

بالمىق چاغلىرىمىدىكى مىجەز - خۇلقۇم، ھېس - تۇيغۇلىرىم ھېلىھەم ئېسىمدە. بىر يەكشەنبە كۈنى ئەتىگەن، مەن دادام بىلەن بېلىق تۇتقىلى باردىم. ئەمما تەقۋادار ئاپام چېركاۋغا بارماقچى بولغاچقا، ئىككىمىزنىڭ بېلىق تۇتۇشقا بارماقچى بولغانلىقىمىزدىن خاپا بولۇپ قالدى.

ئادەت بويىچە كىشىلەر يەكشەنبە كۈنى ئەتىگەندە چېركاۋغا تىلاۋەت قىلغىلى باراتتى. بىز بېلىق تۇتۇشقا بارماقچى بولغان كۈنى دەل ئەمىنلىك كۈنى ئىدى. ئۇ چاغدا داداممۇ تەقۋادار

مۇرىت بولۇپ بولغانىدى. ئەمما دېڭىز بويىدا بىر ھەپتە ھەرەج تارتقاندىن كېيىن، يەكشەنبە كۈنى شەھەر ئەتراپىنى سەپىر ئېتىش ئىستىكى چېركاۋنىڭ كونا، قەدىمكى قوڭغۇراق ئاۋازىدىن غالىب كېلەتتى، تېخىمۇ كۆپ كىشىنى جەلپ قىلاتتى.

ئاپام ماقۇل بولدى، ئەمما: «تەڭرى كۈنىدىن ئىلگىرى ياكى كېيىن بارساڭلار بولىدۇ. شۇندىن قىلساڭلارمۇ گۇناھ بولىدۇ» دېدى. بىراق، دادام قالتىس ئادەم بولغاچقا، ئاپامنى بىر - ئىككى ئېغىز گەپ بىلەن قايىل قىلدى. دەل يەكشەنبە كۈنىدىكى مۇقەددەس ھاياتى كۈچلە بېلىقنى قارماققا ئىلىنىدۇراتتى، ئەڭ ياخشى پەيت سائەت 10 - 12 گىچە بولغان چاغ - تەڭرى كۈنى مەكتىپى بىلەن چېركاۋدا تىلاۋەت قىلىۋاتقان چاغ ئىدى.

ئەمما ئاپامنىڭ نېمە ئۈچۈن: «بارسىڭىز ئۆزىڭىز بېرىڭ، بالا قالسۇن» دېگەنلىكىنى بىلمىدىم، بەلكىم دادام بىلەن ئاپامنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر خىل شېرىن مۇھەببەت، تىل بىلەن ئىپادىلەپ بولغۇسىز ئەقىل - ئىدراك بولسا كېرەك. نېمە دېيىشتىن قەتئىينەزەر، بۇ ئاپامنىڭ، جانابىي پوپنىڭ، يەنە بىر قانچە بۇۋىمىنىڭ قورقۇنچلۇق سورۇنغا يۈزلىنىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرەتتى. شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، مەن تېخى 10 ياش چېغىمدا مېنى پوپنىڭ ئىز باسارى بولىدۇ، دېيىشكەندى.

شۇنىڭ بىلەن بىز ۋېلىسىپىتىمىزگە مىنىپ تۆت ئىنگىلىز مىلى يىراقلىقتىكى «لودى تۈگمىنى» گە - سۆڭەت تاللىرى ئوراپ تۇرغان بىر كۆلچەككە يېتىپ كېلىپ بامبۇك شاخلىرى ۋېلىسىپىتىمىزگە تاقىشىپ قالدى. چېركاۋدىن كەلگەن پىكاپلار يولمىزنى ئېچىپ بەردى، بىز يەمچۈك سېلىنغان كاناپ چېلەكنى، ساندۇنچىنى، گازلىق سۇ شېشىلىرىنى ۋېلىسىپىتنىڭ رولىغا ئېسىۋالغانىدۇق. تېز سۈرئەتلىك تاشيولدا ئۇچقاندەك يۈردۈق، خوشلۇقىمىزدىن ناخشا ئېيتىپ ھارمايتتۇق.

ئۇلۇغ ئارزۇ ۋە ئىستىقبال

ئۇلۇغ ئارزۇ ۋە ئىستىقبال ئۈچۈن مەيلى ۋېلىسپىت مەنەي ياكى ئۇلۇغ خىياللارنى سۈرەي، ھەرقانداق ئىشنى ياخشى قىلىش ئۈچۈن تىرىشىمەن. ھېلىقى يەكشەنبە كۈنىدىكى ئىش كۆز ئالدىمدا ناھايىتى روشەن نامايان بولدى، ئەمەلىيەتتە روشەن بولغانسىمۇ شۇنچە جاھىللىق قىلدۇق. «لودى تۈگمىنى» گە بارىدىغان يول بىز تۇرۇۋاتقان ساكول شەھىرىگە يېقىن ئىدى. بىز بازاردىكى دەپنەخانىدىن ئۆتتۇق. مەن قاتار تىزىۋاتقان ھەرىسىمان جەسەت كۈلى چېلىكىگە قارىدىم، ئەمما ئۆزۈمنى غەيرەت - شىجائەتلىك تۇتتۇم، تاغامنىڭ ۋەزلىرى قۇلىقىمىدىن ئېرى كەتمىدى. ئۇ: «بۇ جەسەت كۈلى چېلىكى بىر بەلگە، تەڭرىنىڭ شاھانە تەمتىكى» دېگەندى. بىز بەلكىم ئۇنىڭ غەزەپلىرىدىن ئۆزۈمىزنى تارتىشىمىز، ھەتتا ئەتىگەنلىك ئىبادەتتىن قېچىشىمىز مۇمكىن، ئەمما ئۇنىڭ ئالغىنىدىن قېچىپ چىقالماسلىقىمىز مۇمكىن. مەيلى بۇ ئادەم پاك دىن مۇخلىسى ياكى كاتولىك دىن مۇخلىسى بولسۇن ۋە مەيلى دەپنەخانا ئىككى خىل ئېتىقاد ئوتتۇرىسىدا كەسكىن ئايرىلسۇن، خۇددى بىزنىڭ يۇرتىمىزدا ئايرىلغاندەك ئادەمنىڭ جىسمانىي ئىپتىھاسى كۆمۈردەك قارا جەسەت ماشىنىسىدا ياكى جەسەت ساندۇقى ماشىنىسى ئېلىپ كىرگەن تۆمۈر دەرۋازىدا بولسۇن، كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا نامايان بولىدۇ.

ۋۇجۇدۇمنى بىر خىل غالىبىيەت تۇيغۇسى چۇلغۇۋالدى. دادام ئىككىمىز ۋېلىسپىتتىمىزنى قاتار ھەيدەپ ماڭدۇق، ھايات - ماماتنىڭ ئەقىل - پاراسىتى ۋە سىر - مەخپىيەتلىكلىرىدىن ئېشىپ چۈشكەندەك بولدۇق. سىرلىق پاراسەت نۇرلىرى چاقماق كەبى چاقىنغاندەك بولىدۇ. پوپ بىز بىلىدىغان سىرلارنى بىلىشى

ناتايىن ئىدى. شۇڭا مەن بۇ گۈزەل ئەتىگەندە ھەممىنى ھېس قىلغانىدىم. قەلب سىرىمنىڭ تېرەن يەرلىرىدىن بىر ئاۋاز ماڭا: «سەن بۇ نەرسىلەر بىلەن ئەخمەق بولۇپ يۈرمە!» دەپ خىستىپ قىلاتتى.

ئاشۇ ئۇلۇغلۇق ئىچىدە ئاپامنى كۆردۈم. بۇ تەڭرىنىڭ ئۇلۇغ كارامىتى ئىدى. مەن ئاپامنىڭ ئۇچىسىغا تىلاۋەت قىلىدىغان چاغدا كىيىدىغان مۇراسىم كىيىمى، بېشىغا شىلەپە، قولغا بىلىكىگە كەلگۈچە ئاق پەلەي كىيىۋالغانلىقىنى كۆردۈم. ئاپامنىڭ «پاتېنتى» بولغان خۇرۇم پەلەي قولىدا پۇلاڭلاپ تۇراتتى، ئاق تاشلىق ئىنجىلغا تەڭرى كۈنى مەكتىپىدىكى ساۋاقلارنى رەتلىك خاتىرىلەيتتى. ئاھ، تەڭرىم! بۇ دۇنيا نېمىدېگەن چوڭ، تاغامنى ۋە تاغامنىڭ سۈرلۈك، ئەزىلى مۇزدەك تۈرۈلۈپ تۇرىدىغان چىرايىنى يېپىشقا كەڭتاشا يېتەتتى. يەنە تېخى بىر قېتىم ئۇنىڭ نەزىر - چىراغلاردا كىيىدىغان ئۇزۇن پەرىجىنىڭ پېشىنى ئىشىك قىسىۋالغانىدى. رەھمەت ساڭا تەڭرىم، پەقەت سانلا مۇشۇنداق تەڭداشسىز يۇمۇرلۇق تۇيغۇغا ئىگە! رەھمەت، «لودى تۈگمىنى» دەپ مۇشۇنداق جىمجىت گۈزەللىكنى ئاتا قىلغىنىڭغا. بىز ۋېلىسپىتلىرىمىزنى ئوت - چۆپلەرگە ياتقۇزۇپ قويۇپ، دەريا بويىغا كەلدۇق.

شۇ كۈنى ئەتىگىنى مەن بىر يىلدىن بۇيان ئەڭ كۆپ نەرسىگە ئېرىشتىم. تاڭ نۇرىغا ئائىل بولدۇم، ئادەم ئۆزىنىڭ بەخت - سائادەتكە بولغان ئارمىنىدىن باشقا يەنە تېخىمۇ كۆپ نەرسىگە ئېرىشكۈسى كېلىدىكەن. بىر دۆۋە بېلىق تۇتۇش ئەمەس، تەڭرىنىڭ دانالىقى ۋە مۇھەببىتىنى بىلىشنى ئويلايدىكەن. تەڭرى ھەرگىز قۇرۇق خىيال ئەمەس، ئۇنىڭغا يېقىنلىشىشقا بولىدۇ. بەلكى ھەققانىيەت ئۈمىدى بىلەن تەڭرى ئالدىدىكى بىر خىل ئەركىنلىك ھەرقانداق بىر يەردە ھاياتقا نىسبەتەن سەزگۈرلۈكنىڭ جاۋابى بولىدۇ.

پۈتۈلگەن ئىكەن، مەن مۇشۇنداق ئېتىقادلارغا ئىشىنىمەن، ئۇلارنى كۈتمەن، چىلايمەن، شۇڭا تۇرمۇشتا مۆجىزە يۈز بېرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلى بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. ھەرقانداق ئادەم مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايدۇ.

مەن يېقىندا كانادانىڭ تورونتو شەھىرىدە مۇشۇ ھەقتە ئويلىنىپ قالدىم. ئەيىبل كۈنى زىيارەت قىلىپ باردىم. ئۇ 100 ياشقا كىرگەنلىكىنى تەبرىكلەۋاتقان ئىكەن. قاراڭلار، ئۇنىڭ 60 ياشلىق ئادەمدەك مېڭىپ كېلىۋاتقانلىقىنى، كىشىلەرگە زوق - شوق بىلەن ئەتىراپىدا تونۇشتۇرۇۋاتقانلىقىنى. مەن ئۇنىڭدىن: «سىز شۇنچە ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپسىز، سالامەتلىكىڭىزمۇ شۇنداق ياخشىكەن، بۇنىڭغا نېمە سەۋەب بولغاندۇ؟» دەپ سورىدىم. ئۇنىڭدىن شۇنداق دەپ سورىماي بولمايتتى.

— سەۋەبىنى سىزگە دەپ بېرەي، — دەيدى ئۇ، — مەن ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈشتىن باشقىچە ھېچقانداق نەرسىنى ئويلىمىدىم. ھەمىشە 100 ياشقا كىرىمەن، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىمەن، مۇشۇ ھالىتىمنى ساقلاپ قالغىمەن، دەپ ئويلىدىم. شۇڭا مۇشۇ ھالەتتە تۇردۇم، بۇنىڭ ھەيران قالغۇچىلىكى يوق. ئەمما ئۇلۇغ ئارزۇدىن ئىبارەت بۇ مۆجىزىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، باشقا ھەيران قالغۇچىلىكى يوق ئىدى، بۇ مۆجىزە بىز ئۈچۈن ئەھمىيەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈنلا ئۇنى ئىشقا ئاشۇرالايمىز. ئۈمىد بىر خىل تۇيغۇ، ئۇ نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئىقتىدارى ۋە سەۋىيىسىنى ئاشۇرىدۇ، يەنە بىزنى يوشۇرۇن ئاڭ ئىقتىدارى بىلەن سەۋىيىسىگە ئىگە قىلىپ، ئاخىر بىر خىل ئەندىزىگە ئايلىنىدۇ. نەزەرىيىچىلەر: «ئۇلۇغ ئىشلارنى ئويلاش، خىيالدا مۇشۇنداق ئۇلۇغلىقنى نامايان قىلىش، ئۇلۇغلىقنىڭ كېلىشىنى ئۈمىد قىلىش ھەمدە ئۇلۇغلىقتىن ھاياجانلىنىشنى ئۆگىنىۋېلىش كېرەك» دەيدۇ.

بۈگۈنكى كۈندە مازاتراندا تۇتقان بېلىق ياكى فولىز دەرياسىدا تۇتقان ئۈچ تال بېلىق ئۈستىدە توختالسا ۋارقىراپ ناخشا ئېيتقۇم كېلىدۇ. يەنە نۇرغۇن دەريا - ئېقىنلاردىكى بېلىقلاردىن قەۋەت خۇشال بولمەن، چەكسىز ھاياجانغا چۆممەن. ئەمما قانچىلىك خۇشال بولاي، تەرىپلەپ ماختاي، ئەقىل دەرياسى ھامان مېنى ئاشۇ يەكشەنبە كۈنى ئەتىگىنىدىكى «لودى تۈگمىنى» تېرەن ئەسلىمىلەر جىرالرىغا ئېلىپ بارىدۇ. دەل شۇ كۈنى كۆڭلۈمدە بىر خىل تۇيغۇ پەيدا بولدى. ئاتا - بالا ئىككىمىز ئۆيگە كەلگەندە بۇ تۇيغۇ قەلبىمدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالدى. بىز تۇتۇپ كەلگەن رەڭگارەڭ بېلىقلارنى ئاشخاندىكى كۆلچەككە قويۇپ بەردۇق.

— ياخشى، — دەيدى ئاپام، — لېكىن باشقىلار نېمىدەپ قالار؟

— ئەلۋەتتە، بېلىق تۇتۇپ ئوبدان قىپتۇ دەيدۇ - دە! — دەيدى دادام.

— بۈگۈن يەكشەنبە كۈنى تۇرسا، — دەيدى ئاپام تەشۋىشلەنگىنىچە، — يەنە كېلىپ تازا چېركاۋغا بېرىپ تىلاۋەت قىلىدىغان چاغ ئىدى - دە.

— نۇرغۇن بېلىق تۇتتۇق، تاغامغا ئازراق ئالغاج بار، — دەيدى دادام كۆزلىرىنى چىملىدىتىپ.

— مەن بۇنداق ئويلىمىدىم! كىشىلەر سىلەرنى بىر تالمۇ بېلىق تۇتالماپتۇ، دېگەن بولسا ياخشى بولاتتى دەپ ئويلايمەن، — دەيدى ئاپام.

ئاپام پەرتۇقىنى چىگىپ، بىز ئەكەلگەن بېلىقلارنى يىغىشتۇرۇش ئۈچۈن پىچاق ئىزدىدى.

ھەربىر ئادەمنىڭ ئۆزى بىر مۆجىزە

تۇغۇلمىشىمىدىنلا پېشانىمگە ئۇلۇغ غايىنى ئىشقا ئاشۇرۇش

داداممۇ: «سەندىن كۈتىدىغان ئۈمىدىم شۇكى، ئۆمرۈڭدە ئەھمىيەتلىك ئىش قىلغىن» دېگەندى.

بەلكىم دادام ئۆمرىدە ئەھمىيەتلىك ئىشلارنى قىلغاندۇ، ئەھمىيەتلىك ئىشلارنى قىلىش ئۇنىڭ ۋەزىپىسىدۇر. ئۇ نۇرغۇن ئەھمىيەتلىك ئىشلارنى قىلغاچقا، مېنىڭ ھايات سەھىپىمدىن يېڭى بىر بەت ئاچماقچى بولغاندۇ، ئۆزى قىلىۋاتقان ئىشنى مەن ئارقىلىق داۋاملاشتۇرماقچى بولغاندۇ. مەن دادامنىڭ گەپلىرىدىن بىر ئىشنى بىلىۋالدىم — ماڭا ئەھمىيەتلىك ئىشنى قىلدۇرماقچى بولغان ئادەم تۇرمۇشتا مۇشۇنداق خىرىسىنى قوبۇل قىلىدىغان ئەڭ قابىل ئادەم دەل ئۆزۈم ئىكەنمەن. باشقىلار كۆرەلمەيدىغان يۈرىكىمنى كۆرەلمەيدىغان، باشقىلار ئاڭلىيالمايدىغان سادايىمنى ئاڭلىيالايدىغان، باشقىلار ھېس قىلالمايدىغان تۇيغۇلىرىمنى ھېس قىلالايدىغان ئادەممۇ يەنىلا ئۆزۈم ئىكەنمەن. پەقەت ئۆزۈملا ھاياتتىكى مۇقەددەس كۆرسەتمىگە تەشنا بولمەن ۋە مۇشۇ كۆرسەتمىنىڭ ھىدايىتىدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنمەن، ئۆزۈمگە تىكلەيمەن. دېلغۇللۇق، پۇشايمان، ساختا نىقاب ۋە ئادەمنى ئىشەندۈرىدىغان پەرەزلىر قوينىدا، نىشان ۋە قىزغىن ئارمانلار قوينىدا چىن ئادەم بولۇپ يارىلىمەن. چۈنكى ھامىنى بىر كۈنى ئۆزۈمنى ئۆزۈم تونۇتقۇزمەن، ئۆزۈمنىڭ كىشىلەر ئۈمىد قىلغاندەك ئادەم بولغانلىقىمنى ئىسپاتلايمەن.

ئېيتىلىشىچە، «لاكونىيە» ناملىق پاراخوت مادىرا تاقىم ئاراللىرى ئەتراپىدا سۇغا چۆكۈپ كەتكەندە، كېمىدىكى ئامان قالغان بىر ئادەم ئۇچىسىغا رەتلىك كاستۇم كىيىپ، سوكنى پەلتوسىنى بىلىكىگە قويۇپ، قولىدا خىزمەت سومكىسىنى تۇتۇپ تۇرغان ... ئۇ جارخا ناملىق قۇتقۇزۇش كېمىسىگە چىققاندا باشقىلارنىڭ ياردىمىنى قوبۇل قىلىپلا قالماي، ئەكسىچە تەمكىنلىك بىلەن باشقا ھايات قالغانلارنى قۇتقۇزۇش كېمىسىگە

چىقىرىشىپ قويغان. پاراخوت خادىمى ئۇنى سالاپەتلىك، تەمكىن، مەرد ئادەم ئىكەن دەپ تەرىپلىگەن ۋە ئۇنىڭدىن نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلىدىڭىز دەپ سورىغان. ئۇ: «ئەپەندى، مەن ئەنگلىيىلىك، كىشىلەر ئەنگلىيىلىكلەردىن مۇشۇنداق قىلىشنى كۈتىدۇ» دەپ جاۋاب بەرگەن.

ئۈمىد قانداق پەيدا بولىدۇ؟

ئۈمىد — ئىرادىنىڭ قولى. ئىرادە ئۈمىدىنىڭ نەتىجىسى. ئەمما ئۈمىد روھىي قۇدرەتتىن تۇغۇلىدۇ. بۇنداق دېسەك، ئۈمىدىنىڭ خاراكتېرىنى ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدىغاندەك قىلىمىز. بەزى ئادەملەرنىڭ نېمە ئۈچۈن باشقىلارغا قارىغاندا روھىي ۋە جىسمانىي جەھەتتە ئاسان ئىلھاملاندىغانلىقىغا ۋە رىغبەتلىنىدىغانلىقىغا جاۋاب بېرەلمەسلىكىمىز مۇمكىن. بەزىلىرى چوڭقۇر تۇيغۇنىڭ جاۋابى بىلەن مۇكاپاتى ئۈچۈن دەرەقەم ھالەتتە تۇرىدۇ ۋە ئارماننى ئىشقا ئاشۇرۇپ شادلىق ئىللىكىگە چۆمىدۇ. ئۈمىد ئېلىپ كەلگەن خىرىسىنى ياكى ئۈمىد ئېلىپ كېلىدىغان پايدىلىق تەرەپلەرنى ھېس قىلىدۇ.

بەزىلەر: «مەن تۇرمۇشتىن ھېچقانداق ئۈمىد كۈتمەيمەن» دەيدۇ. ئۇلار شۇنداق دېسىمۇ، بۇ ئۇلار ئۈچۈن بىر خىل ئۈمىدتۇر. شەرق ئالىملىرى ئېيتقاندا، ئادەم ئېرىشمەكچى بولغان نەرسىگە ئېرىشەلمىگەندە، ئۇ نەرسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن تېخىمۇ قاتتىق ئىرادە باغلايدۇ.

ئۈمىد پاسسىپلىقنىڭ كەينىگە يوشۇرۇنغان بولسىمۇ، بىز ئۇنىڭ ياردىمىدە غايىمىزنى ئىشقا ئاشۇرالايمىز. بىرسى ماڭا دېھقانلارنى تونۇشتۇرمىغان بولسا، بۇ نۇقتىنى مەڭگۈ چۈشەنمەسكەنمەن. ئەمما مەن ئوتتۇرا ۋە غەربىي قىسىمدا بولغانلىقىم ئۈچۈن ئۇلارنى ئوبدان چۈشەندىم، ئۇلارنى ھۆرمەت

قىلىدىم. ئۇلار شۇنداق كارامەت ئادەملەركى، سىزگە كۆڭلىدىكىنى ۋە ئۆزلۈكىنى بىلدۈرمەيدۇ. ھېسسىياتىنى كۆڭلىنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدە ساقلايدۇ، تەبىئەتكە بولغان قىزغىن مۇھەببىتىنى ئىپادىلەشتىن ياكى تەن ئېلىشتىن خىجىل بولىدۇ. ئەمما ئۇلار بىلەن بىر مەزگىل بىللە تۇرسىڭىز، ئۇلارغا بولغان كۆزقاراشىڭىزنى تامامەن ئۆزگەرتىسىز، جۈملىدىن ئۇلارنىڭ ئاكتىۋال تەپەككۈر ئىقتىدارىغا بولغان تەسىراتىڭىز ئۆزگىرىدۇ، چۈنكى ئۇلارنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىغا بولغان «پاسسىپ» لىقى سىزنى ئىشەندۈرىدۇ.

باھاردا دېھقانلارنىڭ ئۇدۇم بولۇپ كەتكەن ئاغرىنىشلىرى بالدۇرمۇ ئەمەس، كېيىنمۇ ئەمەس دەل ۋاقتىدا بولىدۇ؛ يەر تاۋلاشقاندا تېرىپ ئۇرۇق چاچىدۇ؛ قوناق تېزمۇ ئەمەس، ئاستىمۇ ئەمەس ئۆسىدۇ؛ بازار بەك مۇقىمسىزمۇ بولمايدۇ، بەك ئۆلۈكمۇ بولۇپ كەتمەيدۇ؛ مول ھوسۇل پەيتى تېز بولمىسا، ئاستىراق بولىدۇ. ئىشقىلىپ، دەل ۋاقتىدا بولمايدۇ، ئەمما بۇنداق ئەھۋاللار ناھايىتى ئاز كۆرۈلىدۇ. دېھقانلار شۇ ۋەجىدىن كەم ھوسۇل ئالىدۇ؛ ئەمما مەن ئۇ يەردە بىر قانچە يىل تۇرۇش جەريانىدا قايسىبىر دېھقاننىڭ ھەقىقىي كەم ھوسۇل ئالغان يىلىنى كۆرمىدىم. ئەكسىچە، تەڭرى ھامان ئۇلارغا دەرۋازىنى كەڭ ئېچىپ بېرىدۇ. ئۇلار بىرگېكتار يەردىن 90 پۇشپىل (1 پۇشپىل تەخمىنەن 35.238 لىتىر) ھوسۇل چىقمايدىغان يەردىن 175 پۇشپىل ھوسۇل ئالىدۇ. ئۈمىد سىزنى بۇ يەردە ئاسان ئىشەندۈرمەيدۇ. ئۇ ئويۇن ئوينايدۇ، ساختىلىق ئارقىسىغا يوشۇرۇنىدۇ. ئەمما ئۇنىڭدا ئۇلۇغ بىر ئۈمىد بولىدۇ. سىز بۇ ئويۇنغا سىنچى كۆزلىرىڭىز بىلەن قارىسىڭىز، دېھقانلارنىڭ تەبەسسۇمىنى كۆرىسىز. ئۇلار تەڭرى بىلەن زېمىنغا بولغان ئېتىقادىنى، تەڭرى بىلەن زېمىننىڭ چەكسىز قۇدرەتلىك

ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدىغانلىقىنى بىلدۈرمەيدۇ. بۇنى كۆڭلىدە بىلىدۇ، ھېس قىلىدۇ.

تەقدىرىڭىزگە ئۈمىدىڭىزنىڭ، ئارمىنىڭىزنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى تۇتۇزماسلىق ئۈچۈن ئۈمىدىڭىزگە بىر نىقاب كىيىدۈرۈپ قويايلى. ئاتام مەندىن زادى قانچىلىك ئۈمىد كۈتىدىغاندۇ، ساڭا قانچىلىك دىققەت قىلىدىغاندۇ، مەندىن كۈتكەن ئۈمىدى قانچىلىكتۇ، دادام زېرەك ئادەم بولغاچقا، بۇنى ماڭا ئەزىلى بىلدۈرمەيتتى. ئەمما دادام مەزگىلىنى قولدىن بەرمەي، ئۇرۇقنى دەل ۋاقتىدا، دەل جايىغا چاچاتتى. ئەلۋەتتە ئۇ دېھقانچىلىقنىڭ يولىنى بىلەتتى. شۇنداق، مەندىمۇ ئۈمىد يوق ئەمەس. مەن نۇرغۇن پۇل تېپىشنى ئارزۇ قىلىمەن. مەن ھامان ھاياتىمنى ئۆزگەرتىدىغان ئالاقە تاپشۇرۇۋېلىشىم مۇمكىن. شۇنداق بولۇشنى ھامان تەشۋىلىق بىلەن كۈتۈپ تۇرىمەن. ئەمما بۇنداق ھەممە ئائىلىدىن ئۆتۈشىدىغان ئويۇندىن ۋاز كەچسەم، بۇ ۋاي دەپ كەتكۈدەك چوڭ ئىش بولمىسىمۇ، بۇ تاشنى گۆھەر قىلىدىغان سېھرىي كۈچتىن مەھرۇم قېلىشىم مۇمكىن. پوچتىكەش ئەكىرىپ بېرىدۇ، دەپ تەشنا بولغان شېرىن ھېسلىرىمۇ يوقىلىدۇ.

بۇ ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ئويۇن. بەزىدە ئۇنى ئويناش ئۇنداق ئاسانغىمۇ چۈشمەيدۇ. «ئۈمىد ھامان رېئاللىقتىن زور بولىدۇ.» ئادەتتىمۇ شۇنداق. شۇڭا بىز ئۇنىڭغا ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلىشىمىز كېرەك. ئۇنداق قىلمايدىكەنمىز، مەغلۇبىيەت تەكرارلىنىۋېرىدۇ. ئۈمىدىنىڭ بۈيۈك بولۇشى، ئۈمىدىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى توغرا بولىدۇ. ئەمما شۇنى كۆرۈش كېرەككى، «ئۈمىد ھەمىشە رېئاللىقتىنمۇ بۈيۈك بولىدۇ.»

پىلانمۇ بىر خىل سەنئەت

پىلان بىر تۈرلۈك ئىنتايىن نەپىس سەنئەت. پىلان بولمىسا،

بىر قەدەمنىمۇ بېسىش بەك مۇشكۈل؛ پىلان بولمىسا ئوي - خىيالنىڭ مەززىسى بولمايدۇ؛ پىلان بولمىسا ئىشنى ئورۇنلاشتۇرغىلى بولمايدۇ، ئىلھام قۇشلىرىنى ئۇچۇرغىلى بولمايدۇ. شۇڭا بىز بىر ئىشتىن نەتىجە چىقىرىمىز، دادىل ئىلگىرىلەيمىز، تەرتىپلىك ياشايمىز دەيدىكەنمىز، پىلاننى ياخشى تۈزۈشمىز، تۈرمۈشمىزنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇشمىز كېرەك. شۇنداق قىلغاندىلا ئاندىن ئىشىمىزدا، تۈرمۈشمىزدا نەتىجە بولىدۇ.

يېقىندا بىر دوستىمىزنى ئۆيىمىزگە چاقىردۇق. بىز تاغ ئىچىگە جايلاشقان غېربانە كۆلىمىزنى «قۇشقاچ ئۆۋىسى» دەيتتۇق. بۇ جىلغا ئىنتايىن گۈزەل، جىمجىت بولۇپ، جانغا راھەت بەخش ئېتەتتى. بۇ يەرنىڭ گۈزەل، تىنچ مەنزىرىسىدىن ئۇچۇپ كېتىۋاتقان قۇشلارمۇ توختاپ ھۇزۇرلىناتتى، ئۇلار ئۆيىمىزنىڭ ئايۋىنىغا ئاشىق بولۇپ قالغاندەك قىلاتتى. ئۇۋا تىزىپ تۇخۇملاپ، بالىجانلىرىنى تۇغاتتى، قۇشلار ۋىچىرلاپ سايىرىشاتتى. ئايالىم ئىككىمىز بۇ مەنزىرىدىن قانغۇچە ھۇزۇرلىناتتۇق. بىز ھەممە ئىشلارنى تەق قىلىپ، مېھمان كۈتۈش ئۈچۈن تەييارلاندىق، چاقىرغان دوستىمىز بويتاق ئىدى. بىزنىڭ چوڭقۇر ئۆلپەتچىلىكىمىز بار ئىدى. ئۇنىڭ ئۆيىمىزگە مېھمان بولۇپ كېلىشى بىزنىڭ بەختىمىز ئىدى. بىز ئۇنىڭ خۇشال ئىكەنلىكىگە، بىزگە ھەزەمەن بەخت ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتۇق.

ئۇ ۋاراك - چۇرۇڭنى ياقتۇرمايتتى، كىتابىنى، رەڭدار پەردىلەرنى، يورۇقلۇقنى، مېھمان كېلىپ كاشلا قىلماسلىقىنى، يېتەرلىك ئىسسىق سۇ بولۇشنى خالايتتى. بىز «قۇشقاچ ئۆۋىسى» نى بېزەش جەريانىدا كۆڭلىمىزگە ئۇلۇغ ئۈمىدىنى پۈكتۈك ۋە «قۇشقاچ ئۆۋىسى» نى بارغانسېرى ياقتۇرۇپ قالدۇق. دوستىمىز ئۆيىمىزگە كەچتە كەلدى. شۇندىلا ئۇنى كەچكە

چاقىرىپ چاتاق قىلغىنىمنى ھېس قىلدىم. ئويلاپ بېقىڭ، ئۇ شاۋقۇن - سۈرەنلىك شەھەردىن ئادەم شالاڭ، جىنچىراغ ياقىدىغان تاغ ئىچىدىكى داچىغا كەلگەنىدى. بۇنداق سېلىشتۇرما ھەقىقەتەن روشەن، پەرقى زور، قاراڭغۇ كېچە ئادەمنى غەمكىنلەشتۈرىدۇ، جىمجىتلىق بۇرۇقتۇرمىلاشتۇرىدۇ، ئەمما مۇڭلۇق كۈي ئادەمنىڭ كەيپىياتىنى كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ.

كۆل سۈيى كۈندۈزى چىرايلىق كۆرۈنىدۇ، ئاي تولغان چاغدىمۇ يەنىلا چىرايلىق كۆرۈنىدۇ. قاراڭغۇ كېچىدە قورقۇنچىلۇق ھالدا كۆل قىرغىقىغا ئۇرۇلىدۇ. غەلىتە ئاۋازلارنى چىقىرىپ نىدا قىلىدۇ. بىزنىڭ «قۇشقاچ ئۆۋىمىز» تولىمۇ جەلپىكاردەك كۆرۈنەتتى. يېقىملىق چىراغ نۇرى، ئېسىل بېزەكلىرى ئادەمنى جەلپ قىلاتتى، ھەتتا مەن مېھمانلارنىڭ بۇ يەرنى تەرىپلىگەنلىكى تۈنۈگۈنكىدەك ئېسىمدە. مەن دوستۇمغا شامال ساڭا ئەللىي ناخشىسى ئېيتىپ بېرىدۇ، دېۋىدىم، قاتتىق خۇش بولۇپ كەتكەنىدى. ئەمما ھازىر بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئۈچۈن كۆڭۈلىسىز بولۇپ تۇيۇلدى، ئەمەلىيەتتە ئۇ يالغۇز تۇرۇشقا ئادەتلەنمىگەنىدى، شامالنىڭ ئەللىي ناخشىلىرىدىن مەڭدەپ قالغۇسى يوق ئىدى. ئۇ دەرۋازىنى قۇلۇپلاۋېتىپ، مەندىن: «كىچىك داچىغا بارىدىغان يول قانچىلىك يىراق» دەپ سورىدى. مەن شۇ چاغدىلا ئۇنىڭ نېمە دېمەكچى ئىكەنلىكىنى چۈشەندىم، ئۇ مۇنچىدا يۇيۇنۇۋېتىپ بىر ئۆمۈچۈكنى كۆرۈپ قاپتۇ. شۇندىلا كانادالىقلارنىڭ سىرتقى پائالىيەتنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى چۈشەنمەيدىغانلىقىنى بىلدىم. ئۇ ھە دەپسلا: «ئۇ نېمە؟» دەپ سورايىتتى. قۇشلار دېرىزە ئالدىدىن ئۇچۇپ ئۆتسىمۇ ھەيران قالاتتى. بىزنىڭ داچىمىز ئۇنىڭ ئۈچۈن تولىمۇ غەلىتە تۇيۇلۇۋاتاتتى.

ئەتىگەن سائەت ئالتىلەر بولسا كېرەك. ئۆيىنىڭ ئىشىكى جالاقىدە ئۇرۇلغان ئاۋاز ئاڭلاندى. دوستىمىز تەشۋىشلەنگىنىچە

تۇراتتى. سەھەردە كۆلدىن قۇياشنىڭ كۆتۈرۈلۈش مەنزىرىسىنى كۆرۈشىمۇ بىر چەتكە قايرىپ قويغانىدى، بۇلبۇللارنىڭ كۆل بېشىدىن بېغىرلاپ ئۇچۇپ كېتىۋاتقاچ خەندان ئۇرۇۋاتقانلىقى قۇلىقىغا كىرمىگەنىدى.

— ئاناڭنى، — دېدى ئۇ، — بۇ ئاخشام ئەجەب كۆڭۈلسىز ئۆتتە.

ئۇ بىر ئاپقۇر قەھۋەنىڭ تەسەللىسى بىلەن دەردىنى تۆكۈشكە باشلىدى. يېڭىدىن ئورنىتىلغان تۇرۇبا ئىچىدىكى ئىسسىق سۇ تاڭ ئاتقۇچە شىرىلداپ چىقىپتۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ نومۇرلىرىدىكى قانلىرى قېتىشىپ قاپتۇ. ھاجەتخانمۇ بۇزۇلۇپ قاپتۇ، ھاجەتخاننى ئوڭشاپتۇ، قاتتىق ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈپ قاپتۇ. ئۆگزىدىنمۇ غەلىتە ئاۋاز ئاڭلىنىپتۇ، مەن ئۇنىڭغا بۇ ئاۋازنىڭ ئانچە كۈچلۈك ئاۋاز ئەمەسلىكىنى دېدىم. ئىشىك ئوچۇق بولغاچقا، ئۇ ياتقان ئۆيگە يەنە بىر ئومۇچۈك كىرىۋالغانىدى. ئۇ كېچىچە ئىخراپ چىقىپتۇ، يولۇققان كۈلپەتلىرىدىن سولشىپ كەتكەنىدى. ئۇ: «مەن ئەسلىدە ياغاچ ئۆيگە كىرىپ، پولغا ئۆزۈمنى تاشلاپ ئۇخلاي دېگەندىم» دېدى. چۈنكى ئۇ ھەمىشە شۇنداق ئۇخلايتتى. مۇبادا بىز «قۇشقاچ ئۇۋىسى» دىن يۇقىرى ئۈمىد كۈتمىگەن بولساق، بۇ يەر ئۇنىڭ تازا ئوبدان ئارام ئالىدىغان يېرى بولۇپ قالاتتى. ئۇمۇ بۇ «قۇشقاچ ئۇۋىسى» دا ئوبدان ئارام ئالارمەن دەپ كەلگەنىدى، ئەمما ئۇ بۇ يەردە ئىككى كۈن تۇرغان بولسىمۇ، بىرمۇ قۇشنىڭ ئىسمىنى بىلمىدى.

مەن كېيىن كەلگەن مېھمانلاردىن كۆپ ئۈمىد كۈتمىدىم، ئارتۇقچە تەييارلىقمۇ قىلمىدىم. ھەتتا ئۇلارغا ئۇنى — بۇنى دەپمۇ يۈرمىدىم. ئۇلار چىغىر يول بىلەن ئۆيىمىزگە كەلدى. ئۇلارنىڭ زىيارىتى كۆڭۈلسىز بولۇپ قالارمۇ، دەپ ئەندىشە قىلىشتۇق. ئەمما ئۇلار ئەركىن — گازادە كېلىشتى، بۇ يەرگە ۋە بىزگە

شادلىق ئاتا قىلىشتى. بىز ھېچقانداق تەييارلىقمۇ قىلمىدۇق. ھەتتا ئۆيىمىمۇ سىيرىپ، سۈپۈرمىدۇق. مېھماننىڭ ئالدىغىمۇ چىقىمىدۇق. باشقا ئوي — خىياللاردىمۇ بولمىدۇق. ئەمما ھەممە ئىش كۆڭۈلدىكىدەك بولۇۋەردى، چۈنكى بىزنىڭ تەقدىرىمىزنىڭ پىلاننى ئۆزگەرتەلەيدىغان پۇرسىتىمىز يوق ئىدى.

توغرا، ھامان ئادەم دەپ بولالمايدىغان بىر سىرلىق ئېقىم بىزنى كىشىلىك ھاياتنىڭ ھەرقايسى باسقۇچلىرىغا ئېلىپ كىرىدۇ. مۇبادا بىز بۇ نۇقتىنى ئېنىق تونۇيالىساق، ھەرقايسى باسقۇچلاردىن ئوڭۇشلۇق ئۆتەلەيمىز، شۇنداق بولسا ھەممە ئىشىمىز كۆڭۈلدىكىدەك بولىدۇ. ئەمما بۇنى كىم تەن ئالىدۇ، شۇنداق بولۇشىنى كىم كۈتىدۇ، كىم چۈشىنىدۇ، كىم يىراقنى ئويلايدۇ؟ سۇ ئۈزۈشىنى ئانچە خالىمىغان سۇ ئۈزگۈچى سۇغا چۆكۈپ كېتىدۇ، ئۆلۈم گىردابىغا بېرىپ قالغاندا قانداقمۇ باشقىلارغا: «خاتىرجەم بولۇڭ، سۇ سىزنىڭ دوستىڭىز!» دەپ ۋەدە بېرەلەيدۇ؟! سۇغا چۆكۈپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرى ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ھىيلە بولىدۇ، ئەكسىچە ئۇنى سۇغا تېخىمۇ چۆكتۈرۈۋېتىدۇ! ئەمما بەزى چاغلاردا باشقىلارنىڭ شەپقىتى ياكى كۆڭلىنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدىكى بىر خىل تۇيغۇ تۈپەيلىدىن ئۆزىنى سىرلىق سۇ ئېقىمىدا ياردەمسىز قالغاندەك سېزىشى مۇمكىن، چۈنكى بۇ، ئادەتتە ھېس قىلغىلى بولمايدىغان بىر خىل تۇيغۇ.

ھەقىقىي مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئادەملەردە ئۇلۇغ ئۈمىد بولىدۇ، ئانچە — مۇنچە زارلىنىپ قويسىمۇ، ئەمما ئۇلارغا ئوخشاشلا ئۇلۇغۋار ئۈمىد تە بولىدۇ. باتۇر ئادەملەر بەزىلىرىدە قورققاندىك بولسىمۇ، ئەمما ئەزىلى ھەقىقىي قورقمايدۇ، ساغلام ئادەملەرنىڭ ئاغرىپ قالىدىغان ۋاقتى، پۇرسىتى بولمايدۇ، ئەكسىچە ساپ قەلبى بولىدۇ، بۇنداق ساپ قەلب — پاك شەيئەدەك نامايان بولىدۇ.

بىز «خاسىيەتلىك قابىلىيەت» نىڭ يېتەكلىشىگە ۋە ئىلھام بېرىشىگە قانچە قېتىم ئۇچرىغاندىمىز، ئەمما دەققە ئىچىدە بۇنداق «خاسىيەتلىك قابىلىيەت» نىڭ قۇدرىتى بىلەن زېھنى بىزنى ئېلىپ كېتىدۇ، قەلبىمىزنى ئىگىلىۋالىدۇ. ئۆزىمىزگە بولغان ئىشەنچىمىز، ئەركىن ئىدىيىمىز ۋە ئىچكى دۇنيارىمىز ھەيەت تۇمانلىرى بىلەن قاپلىنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىز «خاسىيەتلىك قابىلىيەت» نىڭ سىڭىپ كېتىشىنى كۈتۈپ تۇرىمىز، ئۆزلۈك كېلىمىز بىزنى خىيال دېڭىزىغا ئېلىپ بارىدۇ. بۇنداق كەچۈرمىشلەرنىڭ يەنە كېلىشىنى كۈتۈش، مەندە مۇشۇنداق كەچۈرمىش بار دەپ ھېس قىلىش — بۇنىڭ ئىچىدىكى بىردىنبىر ئۇسۇلدۇر. شۇنداق ئىكەن، بۇنداق كەچۈرمىشلەر راستتىنلا كېلىدۇ.

مەغلۇبىيەتنىڭ سەۋەبى

دادام ماڭا كىشىلەرنىڭ بايلىق ۋە مۇۋەپپەقىيەت ئېلىپ كېلىدىغان سودىغا مەبلەغ سالدىغانلىقىنى ۋە ياردەم قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى، ئەمما مەن دادامنىڭ بۇ كۆز قارىشىغا قوشۇلمىدىم، ئەكسىچە كۈن ئېلىش تەس بولغان يەرگە بېرىپ سودا قىلىشنى خالىدىم. ئەمما بۇ تۇيغۇمنىڭ خاتالىقىنى ئاستا - ئاستا سەزدىم. مەن ئۆزۈمنى خاتا تۇيغۇ بىلەن باغلىغان چاغلاردا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنى ئەمەس، مەغلۇبىيەتنى ئويلىغانىدىم. شۇڭا مېنىڭ پوزىتسىيەم چىن ئەمەس، ھاكاۋۇر، ئەدەپسىز ئىدى، ئۆزۈمنى چوڭ چاغلىغانىدىم. كىشىلەرمۇ ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلمايدۇ، مەن بۇرۇنلا كىشىلەرنىڭ «تۇغۇلمىشىمىدىنلا تەلەي كەلمىدى، شورپىشانە يارالغانمەن» دېگەندەك گەپلىرىدىن بىزار بولغانىدىم. ئەمما مەغلۇپ بولۇش بىلەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ ھەقىقەتەن سەۋەبى بار. يەنە

كېلىپ مۇۋاپىق سەۋىيە ۋە توغرا باسقۇچتىكى بۇ خىل سەنئەت ناھايىتى مۇھىم بولىدۇ.

«كونا ئەھدە» دە «مەن قورقۇنچقا يۈزلىنىمەن» دېگەن بىر مەشھۇر سۆز بار. بۇ گەپنىڭ چىنىلىقىنى كۆپ قېتىم ئىسپاتلىدىم. مەن بىر توپ كىشىلەرنى باشلاپ شەرققە ساياھەتكە باردىم. ھامان بىر ئادەم ئايروپىلان كۈتكۈچى قىزدىن ئاغرىنىپ ماڭا قەھۋە قۇيۇپ بېرىشنى ئۈنتۈپ قالدى، دەيدۇ.

— ئۇ قىز يېنىمدىن سۈركىلىپ ئۆتتى، — دەپ غۇدۇرايدۇ ئۇ، — باشقىلارغا قەھۋە قۇيۇپ بېرىپ، ئەتەي ماڭا قۇيىمىدى، شۇنىڭ بىلەن قەھۋە ئىچمەي قۇرۇق ئولتۇردۇم. ئەمما مەن مۇشۇنداق ئىشقا ئۇچرايدىغانلىقىمنى بىلىپ تەييارلىق قىلىپ قويغانمەن. قاراڭ، ئايروپىلان قايتىدىغان چاغدا باشقا كۈتكۈچى قىزلار ئالماشقان. بۇ قېتىم كۈتكۈچى قىزلار ئۇنىڭغا قەھۋە قۇيۇپ بېرىشنىلا ئەمەس، تېخى ئۇنىڭغا تاماق بېرىشنىمۇ ئۈنتۈپ قالغان! ئۇ غەزەپتىن يېرىلغۇدەك بولۇپ، مۇلازىم قوڭغۇرىقىنى باسقان.

— كەچۈرۈڭ! — دەيدۇ مۇلازىم قىز، — ئاپلا، سىزنى راستتىنلا ئۈنتۈپ قاپتىمەن!
— ھەممەڭلار ماڭا مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىدىڭلار! — دەيدۇ ئۇ.

توغرا، ئۇلار ئۇنىڭغا تامامەن شۇنداق مۇئامىلە قىلغان. بىز جەنۇبىي كالىفورنىيەدە ئۆي ئىزدەپ يۈرگەن چاغلاردا بىرەيلەن بىزنى ئۆيگە باشلاپ باردى. ئۇ ئۆينى بىر خانىم ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇرۇۋاتقانكەن. ئۇ خانىم: «مەن ئەسلىدە سان باران دېگەن يەردىن بىر يۈرۈش ئۆي سېتىۋالاي دېگەندىم. ئەمما بىرسى ماڭا ئۇ يەرنىڭ ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش ئەسلىھەلىرى تولۇق ئەمەس دېدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەرگە بېرىپ ئولتۇرۇشتىن قورقتۇم. مەندە (ئوت كېتىشى مۇمكىن) دېگەن

تۇيغۇ پەيدا بولغاچقا، ئۇ ئۆيىنى ئالمىدىم. كېيىن لوس ئانجېلېستىن تاغ ئىچىگە جايلاشقان بىر يۈرۈش ئۆي سېتىۋالدىم، ئۆيگە كۆچۈپ كىرىپ ئىككى ئاي ئۆتمەيلا ئۆيگە ئوت كەتتى ۋە ئۆي كۆيۈپ كۈل بولۇپ كەتتى. قارالغى، بەلكىم مەن ئوت ئۇرۇقىنى ئۆزۈم ئېلىپ يۈرگەن بولۇشۇم مۇمكىن» دېدى.

بىز چاتاق چىقىمىسكەن دېسەكمۇ، چاتاق چىققۇسى كەلسە چىقىۋېرىدۇ، بۇنىڭغا ئامالسىز يوق.

بىلىشىمىز كېرەككى، بىزدە قورقۇنچ بولسا ئېتىقادىمىزغا نىسبەتەن تېخىمۇ زور خاھىشقا بولۇشىمىز كېرەك. مۇبادا مەغلۇپ بولمەن دەپ قارىغان بولساق، ئەمەلدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ قېلىشىمىزمۇ مۇمكىن. ئالدىن كۆرەرلىك ئاكتۇئال ئىرادىدۇر. ئەمما بىز ئۆزىمىزنى ئوبدان دەڭسەپ كۆرۈشىمىز مۇمكىن. ئۇلار ھەرگىز يوقالمايدۇ. شۇڭا مۇنۇ فورمۇلغا قايتىپ كەلگىنىمىز تۈزۈك: كۈتۈش بىر خىل تۇيغۇ، تۇيغۇ ئىرادىنىڭ قۇلى؛ ئىرادە ئارماننىڭ نەتىجىسى، ئارمان روھىي قۇدرەت بۇلىقى. بۇنى قانداق ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك، ئۇلارنىڭ قانداق پىسخىك ئۇسۇلى بىلەن تەڭشەش كېرەك؟ بۇنى مەن بىلمەيمەن، دادام بۇ ھەقتە ئەزەلىي بىر نەرسە دەپ بەرمىگەن. ئەمەلىيەتتە ئۇ ماڭا: «سېنى ھاياتىدا ئەھمىيەتلىك ئىش قىلىسكەن، دەپ ئۈمىد قىلىمەن» دېگەنىدى.

ئازراق ئىقتىدارىڭىزنىڭ كەم بولۇشى تۈپەيلىدىن قانچىلىك ئەقىل - ئىقتىدارىڭىز ئىسراپ بولۇپ كەتتى؟
— دوكتور تام لوسېك، لاندې جوند

16 - دەرس

قانداق قىلغاندا جاسارەتنى ئۇرغۇتۇپ، خەتەرگە تەۋەككۈل قىلغىلى بولىدۇ

ئەمدى تەييارلىقىڭىز پۈتكەن بولسا ئالغا ئىلگىرىلەڭ! مۇبادا سىز تاللىشىڭىزنىڭ توختاۋسىز ئىلگىرىلەش ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭىز، كېيىنكى ھاياتىڭىزغا مۇستەقىل يۈزلىنىڭ.

«تېرە پۈتۈك» نىڭ ئۈچ قېتىملىق خاراكتېرلەشتۈرۈش ئۆگىنىشى ئارقىلىق ئىشەنچىڭىز ئاشقان، ئارزۇ - ئارمانلىرىڭىز ئاخىر روياپقا چىققان... ھەمدە مەقسەت - مەنزىلگە يېتىش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچىڭىزنى ئىشقا سالغان، ۋۇجۇدىڭىز ئەركىنلىككە چىققان بولۇشى مۇمكىن. ئەجەب! شۇنداق ئەمەسمۇ؟

خوش، ھازىر سىزنىڭ ئىلگىرىلىشىڭىزگە نېمە توسالغۇ بولۇۋاتىدۇ؟ نېمە سىزنى سىناپ كۆرۈشكە جۈرئەت قىلغۇزمايۋاتىدۇ؟

سىز «جونانىڭ ھېسسىيات توقۇنۇشى»^① نى ئاڭلىغانمۇ؟ مۇبادا سىز كۈن بويى ئۆزىڭىزنىڭ راھەت - پاراغەتلىك كىچىك

① جونا - «ئىنجىل» دىكى بىر پېرسوناژ - ت.

خاندانلىقىڭىزغا مۆكۈنۈۋالسىڭىز سىزدىمۇ ئاشۇنداق ھېسسىيات توقۇنۇشى پەيدا بولۇشى مۇمكىن. ھېچقانداق خىرىس يوق خىزمەت بىلەن شۇغۇللانسىڭىز ھېچكىم سىزگە ئاۋازىڭىزچىلىك تېپىپ بەرمەسلىكى مۇمكىن. سىز خېيىمخەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشىدىن ساقلانغانلىقىڭىز ئۈچۈن قىيىن مەسلىگە يولۇقماسلىقىڭىز مۇمكىن، شۇنداق بولغاچقا سىز يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنى ئېچىش ۋە ئۇنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈشكە پەرۋا قىلمايسىز. بۇ تۇرمۇشمۇ؟ بەلكىم شۇنداق بولۇشى ئېھتىمالغا تولمۇ يېقىندۇر. ئەمما بۇنداق تۇرمۇش يوسۇنى سىزگە قاتتىق زىيان - زەخمەت يەتكۈزىدۇ.

نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ؟

«كىشىلەر ھېسسىياتى ياخشى چاغلاردا ھەرگىز ئۆزگىرىشىنى خالىمايدۇ؛ بىزار بولغاندىلا ئۆزگىرىدۇ. ئىشلىرىم ئوڭۇشلۇق بولغان دەملەردە ھامان ئالتۇن ئۈزۈكىگە ياقۇت كۆز سالغاندەك تۇيغۇدا بولىمىز - دە، ئۆزىمىزنىڭ ئىشلەش ئۇسۇلىمىزنى ئۆزگەرتىشنى زىنھار خىيالىمىزغا كەلتۈرمەيمىز. ئازاب بىزنى مۇھىم بۇرۇلۇش نۇقتىسىغا ئېلىپ كەلگەندە يارىلىنىمىز، ئاخىر تالاشقا مەجبۇر بولىمىز. «ئاخىر» دېگەن بۇ سۆز - سۆز تۈركۈمىدە رەۋىشكە تەۋە بولىدۇ. پەقەت ئۆزگەرتكىلى بولسىلا شۇنىڭ ئۆزى كۇپايە قىلىدۇ.

يۇقىرىدىكى يەكۈننى ئامېرىكىنىڭ غەربىي دېڭىز قىرغىقىدىكى تام لوسبېك، لاندې جۇئاند دېگەن مەشھۇر ئىككى ياش دوكتور چىقارغان. ئۇلار پىسخولوگىيە، قانۇنشۇناسلىق پەنلىرى بويىچە دوتسېنت بولۇپ، سانتىياگو ئۇنىۋېرسىتېتىدا ناھايىتى يۇقىرى شان - شۆھرەتكە ئىگە، ئۇلارنىڭ ئەقىل - ئىقتىدارىغا تەھسىن - ئاپىرىن ئوقۇماي تۇرالمايدۇ.

سىز بۇ دەرسىتىن ئۇلارنىڭ باتۇرلارچە ئىزدىنىپ، شىپالىق دورا تاپقانلىقىنى بىلىۋالايسىز. سىز بۇ شىپالىق دورا بىلەن

راھەت - پاراغەتلىك كىچىك خاندانلىقىڭىزدا يوشۇرۇنۇپ ياتقان كېسەللىكلەرنى داۋالىيالايسىز. بۇ «مەن ئۆزگىرەي دەيمەن، ئەمما قانداق ئۆزگىرىشنى بىلمەيمەن» دېگەن كىتابتۇر.

بىز ھەمىشە جىمى ئىشقا تولمۇ ئېھتىياتچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىمىز. ھېچقانداق نەرسىگە پەرۋا قىلماي بىخەتەرلىكنى قوغدىماقچى بولىمىز. ئەمەلىيەتتە بۇ ئۆزىنى ھەم ئۆزىگىنى ئالدىغانلىق بولىدۇ.

سىز ئەھمىيەتسىز خىزمەتنىڭ قورقۇنچلۇق يوشۇرۇنغان بىر خىل ئۇسۇل ئىكەنلىكىنى كۆردىڭىز. «مەن ئادۋوكات» (ياكى دوختۇر، دىرېكتور قاتارلىقلار) دېيىشىڭىز ياكى «مەن ئادۋوكاتتىن باشقا ھېچنېمە ئەمەس» دېيىشىڭىز ۋە ياكى جورامنىڭ نەتىجە يارىتىشى ئۆزۈمنىڭ ھېچنېمىنى بىلمەيدىغانلىقىمىدىن دېرەك بېرىدۇ، دېيىشىڭىز مۇمكىن. مەسىلەن، «دوختۇرنىڭ خانىمى سىندورومى كېسىلى بولۇپ قېلىش» (سىياسىيوننىڭ خانىمى، سودىگەرنىڭ خانىمى، پىرىزدېنتنىڭ خانىمى، ئادۋوكاتنىڭ خانىمى، ئارتىستنىڭ خانىمىدا دېگۈدەكلا مۇشۇنداق كېسەللىك ئالامەتلىرى بار). ئەمەلىيەتتە مەيلى ئايال ياكى ئەرلەر بولسۇن تامامەن ئادەتتىكى قائىدىدىن، يەنى تاپتىن چىقىپ كەتكەن خىرىستىن ساقلىنىپ، ھازىرقى كۈنىگە شۈكۈر - قانائەت قىلىپ ياشايدۇ. ئۇلار جورىسىنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىدىن ھۇزۇرلىنىدۇ، خۇشال بولىدۇ، تۇرمۇشۇم ئەھمىيەتلىك ئۆتۈۋاتىدۇ، دەپ ئۆزىگە ئىشەنچ باغلايدۇ. بۇ نېمىدېگەن ھەسرەتلىك، پىغانلىق ئەھۋال - ھە!

كەلگۈسىدىكى مەنىسىزلىك ئىچىدە ئۆزىڭىزگەن ھاياتىڭىزنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى بولمايدۇ. سىز ھامان ئىشتا ئۆزگىرىش بولىسىكەن، دەپ ئۈمىد قىلىسىز. مەن سەل چوڭ بولغاندا بىر نېمە دەرمەن؛ قولۇمغا پۇل كىرگەندە بىر نېمە دەرمەن؛ مەن

ياخشى تەربىيەلەنگەندە ئاندىن بىر نېمە دەرمەن؛ بۇ داۋالاش كۇرسى ئاياغلاشقاندا بىر نېمە دەرمەن؛ ھەممە ئىش ياخشى بولۇپ كېتىدۇ... ئۇنداق بولسا سىز تۈگىمەس چۈش قوينىدا سەير ئېتىۋېرىڭ. چۈنكى بۇنداق ئوي قۇرۇق خىيالىدىن باشقا نەرسە ئەمەس، خالاس.

بۇرۇنقى مۇھەببەت قوينىدا ئۆتكەن ھاياتنىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوق. سىز ئۆتۈپ كەتكەن ئاشۇ چاغلارنى ئويلىغان دەملىرىڭىزدە: «مەن ياش چاغلىرىمدا»، «مەن ئىنىمىدەك چاغلىرىمدا»، «جورام ھايات چاغدا»، تېخىمۇ چاتاق بولغىنى، «مەن توي قىلغاندا»، «مەن نىكاھتىن ئاچراشقاندا»، «مېنى ئوپپىراتسىيە قىلغاندا»، «مېنىڭ يۈرەك كېسىلىم قوزغالغاندا»، ھەتتا «مەن ئىشىسىز قالغاندا»، «بالام تۇغۇلغاندا»... بۇنداق خىياللارنىڭ ئايىغى چىقمايدۇ، چىقىش يولى بولمايدۇ.

چارلىس دىككىنسىس بىر ئوبرازنى — تراگېدىيە پېرسوناژى خارۋىسام خانىمنى مۇنداق تەسۋىرلەيدۇ:

ئۇ كۈن بويى توي كېچىسى ئۈچۈن بېزەلگەن ھۇجرىسىدا ئولتۇرىدۇ، ئۇنى يىگىتى تاشلىمۇتتىدۇ، ئۇ ئون يىلنى شۇ يوسۇندا ئۆتكۈزىدۇ. ئۇ قاتتىق يۈرەكئالدى بولۇپ كەتكەچكە ئۆز تۇرمۇشىغا يۈزلىنىشتىن قورقىدۇ. مۇبادا بىز خالىساق خىيالىي چۈش دۇنياسىنى ھاسىل قىلىپ، ئۆزىمىزنى خىيالىي چۈش قوينىغا ئېتىپ، رېئاللىقتىن قاچىمىز. توماس روۋف «سىز ئەمدى ئۆيىڭىزگە قايتالمايسىز» دېگەن كىتابىدىمۇ مۇشۇ نۇقتىنى ئىپادىلەنگەن. يەنە بىر قەدىمىي لەتىپىدىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر ئەھۋال چۈشەندۈرۈلگەن. قاراقچى: «پۇلغا تۇرامسەن، جانغا تۇرامسەن؟» دېگەن. ئۇ ئادەم: «پۇلغا تۇرمەن، ئۆلتۈرسەڭ ئۆلتۈرۈۋەر، مەن قېرىغاندا ئىشلىتىرمەن دەپ پۇل يىغىۋاتمەن» دەپ جاۋاب بەرگەن. قاراڭ، ھەددىدىن زىيادە ئېھتىياتچان بۇ قەھرىمان قاراقچىغا مۇشۇنداق جاۋاب

بەرگەن.

ئادەمنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغىنى شۇكى، ئادەت ئادەمنى ئازابلىسىمۇ، تەنھالىقتا قويسىمۇ، بىزار قىلىسىمۇ، بىئارام قىلىسىمۇ، خورلۇققا، تىل - ئاھانەتكە قويسىمۇ، يەنىلا نۇرغۇن ئادەم بۇرۇنقى تۇرمۇش ئادىتى، تۇرمۇش يوسۇنى بويىچە ياشايدۇ. نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ؟ ئەلۋەتتە... چۈنكى، ئادەت ناھايىتى ئاسانلا ھەقىقىي قىياپەتنى يېڭىدىغان پاناھگاھقا ئايلىنىپ قالىدۇ. نۇرغۇن ئادەملەر شۇنداق داۋاملاشتۇرىدۇ، ھەتتا ئاياللار بىرقانچە ھاراقكەشكەرگە ئۇدا ياتلىق بولىدۇ، ئۇلار ھېلىمۇ ئۆزلىرىنىڭ كۆزىدىن «ئەزىلى گۇمانلانمايدۇ».

بىر ئادەمنىڭ پۈتۈن ھاياتى بېيىش ئۈچۈن بولسا، ھەپتىسىگە 60 ~ 100 سائەتكىچە خىزمەت قىلسا، تىرىشسا بېيىدۇ. نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ؟ چۈنكى ئۇ ئاتىسىنىڭ قۇلدەك ئىشلەۋاتقانلىقىنى، ئەزىلى راھەت - پاراغەت سۈرمىگەنلىكىنى، ئۆلگۈدەك خىزمەت قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەچكە، بۇنداق تەقدىرگە يولۇقۇپ قېلىشىنى ئۇنداق تۇرمۇشنىڭ تەكرارلىنىشىنى خالىمايدۇ.

يەنە بەزى ئادەملەر خاتىرجەم ياشاش ئۈچۈن تولىمۇ ئېھتىياتچانلىق بىلەن ياشايدۇ. ئۇلار قانداق مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقىنى پەرەز قىلالىمىمۇ، بىر خىل مۇۋەپپەقىيەتسىز تۇرمۇش ئەندىزىسىنى بەرپا قىلىش ئۈچۈن (مەيلى ئۇ قانداق ئەندىزە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر) ھامان مەغلۇبىيەتتىن ئۆزىنى چەتكە ئالىدۇ. بۇ بىر خىل ئۆلۈمتۈك تۇرمۇش بولۇپ، ھېچقانداق ھاياتىي كۈچ مەۋجۇت ئەمەس. «بىخەتەرلىك» ھەممىنى بېسىپ چۈشىدۇ، دەپ ئويلايدۇ. ئەرلەر پەقەت بىخەتەر تۇرمۇشقا تايىنىپلا ياشىيالىمايدۇ (ئەلۋەتتە، ئاياللارمۇ شۇنداق بولىدۇ).

تۇرمۇشتا خېيىمخەتەردىن ساقلانغىلى بولمايدۇ. بىزنىڭ ھەربىر نەپىسىمىزدىمۇ خېيىمخەتەر بولىدۇ. يۈرەك كېسىلى،

ماشىنا ۋە قەسى، باج ئېلىش، سودا ئاۋازىگەرچىلىكى — تامامەن شۇم خەۋەر بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. توساتتىن شۇملۇق ياغسا ئۇنى توسمىقىمىز بەسى مۇشكۈل بولىدۇ. ھاياتىمىز بىلەن تەۋەككۈل قىلىش بىز ئىنسانلار ئۈچۈن بەك قىيىنغا توختايدۇ ھەمدە ئۇنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇشمۇ ئاسان بولمايدۇ. بىز بەزىدە كېيىنكى قېتىم ئۈچۈن بەك كۆپ تىكىمىۋاتىمىز؛ بەزىدە ئالدىنىمىز، زىيانكەشلىككە ئۇچرايمىز — دە، يەنە قىمار ئويناش نىيىتىدىن ۋاز كېچىمىز.

ئەمما مەلۇم مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا نىشان تۇرمۇشتىكى بىر خىل ئويۇننى تېپىش قائىدىسى بولۇپ، ئۇ بىزنى بۇ ئويۇنغا قاتناشتۇرىدۇ ھەم بىزنى كۆكۈم — تالقان قىلالمايدۇ.

بىز ئىنتايىن چەكلىك بىخەتەردىن، پىششىق ئادەتتىن ئارتىپ چۈشۈپ، ئۆزگىچە ھەرىكەت ئۇسۇلى ئارقىلىق ئادەتتىكى ئىشلەش ئۇسۇلىمىزنى ئۆزگەرتكىنىمىز سەل جىددىيلىشىپ كېتىمىز. كۆڭلىمىزدە ئىللىق بولىمىز، سەل جىددىيلىشىمىز، ئاۋازىمىز تىترەيدۇ، يۈرىكىمىز قاتتىق سېلىپ كېتىدۇ، كۆڭلىمىز ئىلىشىدۇ، ئىچىمىز سۈرىدۇ، بېشىمىز قايىدۇ، ھەتتا قورقۇپ ئالاقزادە بولۇپ كېتىمىز. مۇبادا بىز يېڭى پۇرسەت ئېلىپ كېلىدىغان نەتىجىنى ئۇزۇن ئويلىنماق، قورقۇنچاق چاشقانغا ئوخشاش ئىدىيىمىزنى مالىمان قىلىپ، بىزنى قورقۇتۇۋېتىدۇ. ھەرقانداق بىر يېڭى شەيئى ئادەمنى ھەيرەتتە قالدۇرىدۇ. ھاياتى بىلەن خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىش مەبلەغ سېلىپ تەۋەككۈل قىلىش بىلەن بەك ئوخشاش كېتىدۇ. خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىش كۆپ بولغانسېرى ئېرىشىدىغان پايدىسىمۇ كۆپ بولىدۇ. قانچە كۆپ دو تىككەنسېرى خېيىمخەتەر شۇنچە زور بولىدۇ.

سائەت ھېلىمەم چىكىلداپ ماڭىۋېرىدۇ، ۋاقىت ئۆتۈۋېرىدۇ، ھەرقانداق بىر قۇدرەت يىللارنىڭ ئۆزگىرىشىنى توسۇپ

قالالمايدۇ. دېڭىز قىرغىقىدىكى دولقۇننىڭ ئىككى مىنۇت ۋاقتى تېتىقىسىز ئېچىلغان سەككىز سائەتلىك مارافون يىغىنىدىنمۇ كۆپ ئوتلۇق ھېسسىيات بىلەن تولغان بولىدۇ. چۈنكى ئۆزگىرىشنىڭ كۆپ خىللىقى ۋاقىت تۇيغۇسىنى ئۇزارتىدۇ، ئۆزگىرىشنىڭ ئۆزى بىزنى ئويغىتىدۇ. ئۆزگىچە ئادەملەر ئۆزگىچە جايلاردا ئۆزگىچە ئىشلارنى قىلىدۇ. ۋاقىتتىن ئورتاق بەھرىمەن بولىدۇ. بىر ھەپتە بىر كۈندەك تۇيۇلىدۇ. ئوخشاشلا روھىي كەيپىياتنىڭ يۇقىرى بولۇشى روھىي ھالەتنىڭ تۆۋەن بولۇشىغا قارىغاندا ۋاقىتنى ئۇزارتىدۇ ۋە ۋاقىتنى تېخىمۇ تولۇقلايدۇ. ۋاقىت جانلىق، ئۆزگىرىشچان، ئېلاستىكىلىققا باي بولۇپ، ئۇنىڭغا بولغان تۇيغۇمىز ھامان بىزنىڭ (تىزگىنلەش ئامالىسىز بولغان) يېشىمىز بىلەن ۋاقىتتىن قانداق پايدىلىنىشىمىز (تىزگىنلەشكە بولىدىغان) ئەھۋالىمىزنى بەلگىلەيدۇ.

بىز ئۆزىمىزنى كونترول قىلغاندىلا، ئاندىن جىددىيچىلىكنى تەڭشىيەلەيمىز. ۋاقىت بولسىمۇ بىز ئۇ ۋاقىتتىن قانچىلىك پايدىلىنىپ، ئۆزىمىزنى تېخىمۇ يۇقىرى بالداققا كۆتۈرەلەيمىز؟ ئادەم ھەقىقەتەن ئازراق بېسىمغا موھتاج بولىدۇ.

ياخشىلىرى قېلىپ، ناچارلىرى شاللىنىۋېتىدىغان تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيىسى بىزگە نىسبەتەن ياخشى «ئورۇنلاشتۇرۇش» بولغاچقا، بىز يېمەكلىك زەنجىرىنىڭ رىقابىتىدە ياشاش ئۈچۈن تىرىشىمىز. مۇۋاپىق بېسىم سالامەتلىكىمىز ئۈچۈن ئىنتايىن زۆرۈر. ئەلۋەتتە بېسىم بەك زور بولۇپ كەتسە، مەسىلەن، تامامەن جىمجىتلىق، تۇرغۇنلۇقمۇ تەڭپۇڭلۇقىمىزنى بۇزىدۇ.

نۇرغۇن ئادەملەر ئۆزىنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداپ، كۆرۈلۈش ئىمكانىيىتى بولغان ھەر بىر خەتەرگە قارشى تۇرىدۇ، زىيان — زەخمەتكە ئۇچراشنى، ھەيران بولۇشنى، تەنھا قېلىشنى ھەرگىز

ئويلىمايدۇ - دە، ياشاش ئۈچۈن ئۆزى مۇۋاپىق كۆرگەن تۇرمۇش يوسۇنىنى قوللىنىپ، ھامان كونا ئادەت ئىچىدە يۈرىدۇ، بىپەرۋا ياشايدۇ. ئۇ «تەبئىي» پەيدا بولغان بېسىمغا تەشنا بولسىمۇ، بېسىم پەيدا بولۇشى بىلەنلا «ئىچكى جەھەتتە پەيدا بولغان» بېسىم بىلەن ئۆزىنىڭ كەمچىلىكىنى، غەم - قايغۇسىنى، قورقۇش - تەشۋىشىنى تۈگىتىدۇ.

ئەلۋەتتە، ئۇلار ئۆزىگە نىسبەتەن: «بۇنداق تۇرمۇش يوسۇنىنىڭ بىمەنە، ئەھمىيەتسىز ئىكەنلىكىنى بىلىشىمۇ، يەنىلا تەۋەككۈل قىلىش بىھاجەت بولغان تۇرمۇش يوسۇنىنى قوللىنىش» نى تەن ئالمايدۇ، شۇنداق تۇرمۇش يوسۇنى ئارقىلىق چوڭ بولىدۇ. ئەمما سىز ئۆزىڭىزگە: «ماڭا قانداق خېيىمخەتەر پايدىلىق، قانداق گەپ - سۆز ھاپات سەپىرىمدە ماڭا ياردەم بېرەلەيدۇ؟» دەپ سوراپ بېقىڭ. بەزى ئادەملەر فىزىئولوگىيەلىك بېسىمنىڭ سالامەتلىككە پايدىلىق ئىكەنلىكىنى بايقاشتى. مەسىلەن، تەنھەرىكەت، گىمناستىكا، غىزانى ئاز يېيىش، گۆشسىز تائام يېيىش، تېز مېڭىش، يۈگۈرۈش ۋە باشقىلار. بەزى ئادەملەر ئاسماندىن شار بىلەن سەكرەش، موتسىكلت بىلەن كۈچ ئۇلاپ مۇسابىقە قىلىش، كىشىلىك مۇناسىۋەتتە قىزغىن بولۇش قاتارلىق ئۇسۇللارنى قوللىنىدۇ. يەنە بەزىلەر جاسارىتىنى ئىچكى دۇنياسىدا تاۋلاپ، چېنىقتۇرۇش ئۈچۈن ئىبادەتخانىلارغا مۆكۈنۈۋالىدۇ. تۇرمۇشتا ھەرىمىمىزنىڭ ئۆزىمىزگە تۇشلۇق ئىش - خىزمىتىمىز بار. شۇڭا، بىز تەلەپ - ئېھتىياجىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشىمىز ئۈچۈن ئۆزىمىزگە ئەڭ مۇۋاپىق كېلىدىغان بېسىم بىلەن تەۋەككۈلچىلىكنى تېپىشىمىز كېرەك.

ئاۋارىگەرچىلىك قورقۇنچلۇقنىڭ مەھسۇلى

خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىش داۋالاشنىڭ مۇھىم تەركىبى،

شۇڭا قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشتىن قېچىپ قۇتۇلىمەن دەپ ئۈمىد قىلماڭ. ئۇزۇن مۇددەت قورقۇنچقا بويسۇنۇپ يۈرسىڭىز، ئاخىر ھېچقانداق ئارتۇقچىلىققا ئىگە بولالمايسىز، بىز تەشەببۇس قىلىۋاتقان تۇرمۇش يوسۇنى، سىزنى يېڭى شەيئىلەرنى سىناپ كۆرۈشكە، «قانداق خەتەرگە تەۋەككۈل قىلسام، ماڭا قانداق پايدا - مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدۇ» دېگەن مەسىلىنى ئويلىشىڭىزغا ئۈندەيدۇ. بۇ سەييارىدە پەقەت خەتەرگە تەۋەككۈل قىلغان ئادەملەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىراالايدۇ. ئەلۋەتتە، خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىش ئەسەبىيلەرچە تەۋەككۈلچىلىك بولماسلىق كېرەك. مۇبادا تەۋەككۈلچىلىك مۇۋاپىق چەكتىن ئېشىپ كەتسە يېتەرلىك ئۆگىنىش ۋاقتىمىز بولمايدۇ ۋە يېڭى نەرسىلەرنىمۇ ئىگىلىيەلمەيمىز. خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشنىڭ مۇۋاپىق دەرىجىسىنى تەكشۈرۈشتە ئىنتايىن ئېھتىياتچان بولۇش كېرەك. پەقەت مۇشۇنداق خەتەرگە تەۋەككۈل قىلغاندىلا، ئاندىن ئەڭ ياخشى رولىنى جارى قىلدۇرغىلى بولىدۇ. مەسىلەن، سىز ۋېلىسىپىت مىنىشىنى ئۆگەنگەندە قاتناش تولا يولدا ۋېلىسىپىت مىنىشىنى ئۆگەنمەڭ، ھېچ بولمىغاندا، يىقىلىپ چۈشىشىڭىزمۇ خەتەر چىقمايدىغان يەرنى تېپىشىڭىز كېرەك.

شۇڭا، سىز ئىزدىنىڭ، تەجرىبە قىلىڭ!

بىر تەرەپتىن خېيىمخەتەر بىلەن پايدا - مەنپەئەتنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇش، يەنە بىر تەرەپتىن خېيىمخەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشقا ئۇرۇنۇپ كۆرۈش كېرەك. بىز بەزى ھاللاردا خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشنىڭ ناھايىتى زور پايدىسى بارلىقىنى سېزىمىز، ئەمما بەزى ھاللاردا بولسا بىخەتەرلىك بىرىنچى ئىكەنلىكىنى تاللايمىز. تەجرىبە قىلىش - ئەڭ ياخشى تەڭپۇڭلاشتۇرۇش نۇقتىسىنى تېپىش، خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشنىڭ پايدىسى بىلەن بىخەتەرلىككە تەڭ ئېتىبار

بېرىشىدىن ئىبارەت. ھەرقانداق يېڭى شەيئىگە مەلۇم بېسىم يانداشقاندىن كېيىن، سىز ئۆزىڭىز بەدەل بېرىدىغان تىرىشچانلىقىڭىزنى توغرا پەرەز قىلىشىڭىز كېرەك. مەيلى سىز قانداق تىرىشسىڭىز، ھامان سىزدىن قابىل ئادەملەر بار بولىدۇ، ھالقىلىق مەسىلە خۇشال بولۇشىڭىزدا ۋە ھاياتى كۈچنى ھېس قىلىشىڭىزدا. بېسىم كۈچى بىلەن خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىش بولغاندىلا، ئاندىن كىشىلىك ھايات پىلاننىڭ كاتتا زىياپىتىنى ئۆزگىچە قۇرغىلى بولىدۇ.

«ئۆزلۈكتىن ۋاز كېچىش» جاسارىتى

تۇرمۇشتىكى ئەڭ مۇھىم مۇساپە ياشاش ئەھمىيىتىدىن ئېشىپ چۈشكەن پائالىيەت بولسا كېرەك. بىز مەلۇم بىر خىل پائالىيەتكە قاتناشقاندا بۇرۇن ئويلاشقا جۈرئەت قىلالمايدىغان خىياللىرىمىز ئىشقا ئاشىدۇ، قىممەتلىك، شېرىن چاغلار تۇرمۇشىمىزنى بېيىتىدۇ.

سەنئەت بىلەن شۇغۇللانغان ئادەملەر بىلەن تەقۋادار مۇرىتلار تۇرمۇشىنىڭ مۇشۇنداق «يۈكسەك» پەللىگە يېتىشىنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇنداق يۈكسەك پەللىگە ھېچقانداق ئادەم يېتەلمەيدۇ. سىزنىڭ سىزنى ياخشى كۆرىدىغان ھەم سىزنى ئۆچ كۆرىدىغان ئادەملەرنىڭ تارىخىغا ئوخشاش تارىخىڭىز بولىدۇ، بەلكىم بۇنداق تارىخ تەم تېتىشىدىن، ياغاچچىلىق ئىشلىرىدىن ياكى سەيلە - ساياھەت پائالىيەتلىرىدىن كېلىشى مۇمكىن.

بۇنداق تارىخ ئۆزلۈكىنى بۆسۈپ ئۆتۈش، ئۆزلۈكىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش تارىخى بولىدۇ.

ئۆزلۈكىسىز ئۆرلەش، توسالغۇنى تۈگىتىش، ئىپلاسلىقنى تازىلاش، غەم - قايغۇنى ئۆتۈش، ئار - نومۇسنى يۇيۇشتىن ئىبارەت بۇ خىل كۈچ - قۇدرەتنى يەنە شىجائىتى زور، دولقۇن

يېرىپ ئىلگىرىلەش، ئەقىل - پاراسەتتە كامالەتكە يېتىش دەپ ئاتاشقا بولىدۇ ياكى سانسىزلىغان باشقا ناملار بىلەن ئاتاشقا بولىدۇ. خۇددى مۇھەببەتكە ئوخشاش كەچۈرۈش بولمىسا ئىشىنىش تەس بولىدۇ. مەيلى ئامبار ئېنىقلانسۇن ياكى دۇنگاتور تەڭشەلسۇن، ھەرقانداق ئادەم كۈچلۈك ئىجادىي قۇدرەتكە ئىگە ئىشلارنى قىلالايدۇ ھەمدە قول ئۈچىدا ئىشلەپ قويىدۇ، چاكىنا ئىشلارنى قىلىپ سالىدۇ.

بىز ھەمىشە كىشىلەرنىڭ «ئۇنىڭ مۇشۇنداق كەچۈرمىشلەرنىڭ» كۆرۈلۈشىنى كۈتۈپ تۇرغانلىقىنى كۆرىمىز. ئۇلار تۇيۇقسىز بىرەر مېدالغا ئېرىشىپ قالدىغاندىلا، تەنھەرىكەتچىلەرنىڭ بىر ئەزاسى بولۇپ قالدىغاندىلا كىشىلەرگە: «قاراڭلار، مەن كۈتۈپ توغرا قىلدىم، مەن مېدالغا ئېرىشتىم» دەپ ئۆزىنى ئاتتۇرىدۇ. ئەمما ئويۇننى تېخىمۇ ياخشى قويۇش ئۈچۈن بۇنداق كەچۈرمىش ئويۇننىڭ پەردىسى ھامان يېپىلىدۇ. مۇبادا سىز تاغنىڭ چوققىسىدا تۇرۇپ سەھراغا قارىسىڭىز، ئۆزىڭىزنى سەھرا مەنزىرىسىنىڭ بىر قىسمىغا ئايلىنىپ، سەھرا قويىغا سىڭىپ كەتكەندەك تۇيغۇدا بولىسىز. ئەمما سىز ئۇ مەنزىرىلەرنى رەسىمگە تارتىپ ئۆيىڭىزگە ئېلىپ كەتسىڭىز سىز ئۇنداق ئېزگۈ تۇيغۇدىن مەھرۇم قالسىز. چۈنكى، بۇنداق كەچۈرمىشنى پېچەتلەشكە، قاچىلاشقا بولمايدۇ. سىز ئۇنىڭدىن پەقەت ھۇزۇرلىنىۋاليسىز، ئەمما ئۇنى سېتىۋېتەلمەيسىز.

مەلۇم مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، بۇنداق كەچۈرمىشنىڭ خېيىمخەتەرى ئەڭ زور بولىدۇ. چۈنكى سىز ئۇنى ئىگىلىيەلمەيسىز، ئىسپاتلىيالمىيسىز، پەقەت ئۇنىڭ بىر قىسمىغىلا ئايلىنالايسىز. سىز ئۆزىڭىز قىلىۋاتقان ئىشىڭىزدا رولىڭىزنى جارى قىلدۇرۇشىڭىز ھەم بۇ جەرياندا توسالغۇغا ئۇچرىشىڭىز مۇمكىن. سىز ئۆز ۋۇجۇدىڭىزغا سىڭىشقا تىرىشىڭىز

ھەم خاسلىقىڭىزنى ساقلاڭ. «قاتتىق» قوللىرىڭىز بىلەن تۇرمۇشنى «بىخەتەر ئارىلىق» نىڭ سىرتىغا ئىتتىرىپ چىقىرىڭ. جىمى ئىشنى ئادەتتىكى ئىشقا، ئېنىق، ئادەم چۈشىنەلمەيدىغان كەچۈرمىشكە ئايلاندۇرۇڭ، قىلغان جىمى ئىشىڭىزنىڭ تىرىكشىشىدىن قۇتۇلۇش، ئومۇمىيەتنى ئوڭشاش ئىكەنلىكىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىڭ. شۇنداقلا سىز يەنە ئۆزىڭىزنى ماختاشنى توختىتىپ، پەرىشانلىقتىن تەرك ئەيلەپ، ئۆزىڭىزنى تەبىئىي قوبۇۋېتىڭ.

بۇ جەرياننىڭ ئاساسى ئۆزلۈك تىزگىنلەشتە بولىدۇ. بەزىلەر: «تىزگىنلەشنىڭ ئەڭ يۈكسەك پەللىسى جىمى ئۆزلۈك تىزگىنلەشتىن ۋاز كېچىشتۇر» دەپ قارايدۇ. يەنە مۇنداق قاراشلارمۇ بار: سىز ئۆزىڭىزنىڭ نەرسىلىرىڭىزدىن ۋاز كېچىڭ، بولمىسا سىز مەڭگۈ بىرەر نەرسىگە ئېرىشەلمەيسىز. مۇبادا بىز يېڭى نەرسىلەرنى ئۆگەنگەن دەلىللىرىمىزدە پۈتۈن تىرىشچانلىقىمىزنى تىزگىنلىۋالساق، ئۆگىنىشتە ئىلگىرىلىشىمىز ئاستا بولۇپ قالىدۇ. بىز ۋېلىسىپىت مىنىشىنى ئۆگەنگەندە ۋېلىسىپىتنى تۇرمۇزلاپ پۈت - قوللىرىمىزنى قاتمال تۇتۇۋالساق، بەلكىم كۆپرەك يىقىلىپ چۈشۈشىمىز مۇمكىن. ئەكسىچە قائىدىگە ئېسىلىۋالماي، سالاھىيىتىمىزدىن ۋاز كەچسەك، بىز ۋېلىسىپىتنىڭ بىر قىسمىغا ئايلىنىشىمىز مۇمكىن.

ئەڭ ياخشى ئۆگىنىش ئۇسۇلى «ئۆزلۈكىدىن ۋاز كېچىش» تۇر.

مۇبادا يېتەرلىك ۋاقتىمىز بولسا كالىمىزنى ئۇمچاق قىلىۋالماي، ئۆزىمىزنىڭ كىملىكىنى ئۇنتۇپ كېتىشىمىز كېرەك؛ بىز ئۆزىمىز ئويلايدىغانلىرىمىزنى، ئېتىقاد قىلىدىغانلىرىمىزنى، كېرەك قىلماقچى بولغانلىرىمىزنى، ھەتتا خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشنى ئۇنتۇپ كېتەلسەك، بىز ئۆگەنگەن

نەرسىلەر خۇددى پورەكلەپ ئېچىلغان رەڭدار گۈللەردەك گۈزەل بولىدۇ. ئەلۋەتتە جاسارەت بولغاندىلا ئاندىن ئۆزلۈكتىن ۋاز كەچكىلى بولىدۇ، ئەمما ئۆزلۈكتىن ۋاز كېچىشنىڭ پايدا - مەنپەئەتى كۆپ بولىدۇ، تىنچلىققا، توغرا سەزگۈگە ئىگە بولىمىز؛ ئەڭ مۇھىم بولغىنى شۇكى، بىز كۈچلۈك ئىجادىيەت، تەرەققىيات قۇدرىتىگە ئېرىشىمىز.

بۇ يەردىكى ئەڭ ئالىي دەرىجىلىك دەرس يالغاندىن ۋېلىسىپىت ئۆگىنىش ئەمەس، بەلكى «مەن خۇددى سىزدەك... قىلىمەن...» دېگەن دەرىستۇر. يەنە كېلىپ سىز مەن قىلالايمەن، ئۆزلۈكۈمدىن ۋاز كېچەلمەيمەن، باتۇرانە ئالغا ئىلگىرىلىيەلمەيمەن، دەپ قارىشىڭىز كېرەك. بىزنىڭ كۆپلىگەن مائارىپىمىز تېخنىكا ئىگىلەشنى نەتىجە قىلماي، تېخنىكىنى پىششىق ئىگىلەشنى شەرت قىلىدۇ. شۇنى بىلىش كېرەككى، تېخنىكىنىڭ ئۆزىدە ھاياتلىق بولمايدۇ، ئۇ بىزنى پەقەت ئەركىن قىلىدۇ. قايتا نادانلىققا باش ئەگمەي، پەقەت ئۆزىمىزنى ئەركىن قويۇۋەتسەك، جەمئىيەتنىڭ مەلۇم ساھەسىدە تېخنىكا سىزگە ئاتا قىلغان تەبىئىي ئىقتىدارنى ئىگىلەڭ. بولمىسا سىز ھەقىقەتەن مۇشۇنداق مۆجىزىنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىغا ھەرگىز ئىشەنمەيسىز.

مەسىلەن، سىز قوللىڭىزدا توپ ئوينىماقچى بولىشىڭىز، كېرەكلىك بولغان نۇرغۇن ماھارەتنى ئۆگىنىشىڭىزگە توغرا كېلىدۇ، ئەمما ئاخىر سىز ئوينىغان «ئويۇن» ھېچبولمىغاندا ئىجادىي، ئاساسىي ماھارەتلەر ئورگانىك بىرلەشكەن بولۇشى كېرەك. مۇبادا سىز ئويۇننىڭ ئايرىم قىسمىنى كۆرسىتىڭىز، ئۇنداق ئويۇننىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى بولمايدۇ. پەقەت ماشىنا ئادەم باشقىلارنى دورىغاندەكلا بولىدۇ، خالاس.

سىز قانداق ياشاي دەيسىز، سىز قانداق جاسارەتكە ئىگە بولسام دەيسىز؟ بۇ تامامەن ئۆزىڭىزنىڭ تاللىشىغا باغلىق

بولمىدۇ.

ئىجادىي ئىقتىدار مەسىلىسى ھامان ئادەمنىڭ نېرۋىلىرىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋېتىدۇ. تارىخىي نۇقتىدىن قارىغاندا قەيت قىلىنغانلىرىنىڭ ھەممىسى كىشىلەر تەتقىق قىلغان ئىجادىيەت ئىقتىدارىنىڭ سىرىدۇر. ئەقىللىق، زېرەك ئادەملەر ھامان خىيال كوچىسىدىن چىقالمايدۇ، باشقىلار بىلەن ئۆزىنىڭ كەچۈرمىشلىرىدىن بەزى مۇقىم «ئەندىزە»لەرنى تېپىش ئۈچۈن ئۇرۇنىدۇ، ئەمما ھېچنېمىگە مەلۇك بولالمايدۇ. چۈنكى، ئىجادىي ئىقتىدار «تەدرىجىي تەرەققىيات» جەريانى بولمايدۇ.

ئامېرىكىنىڭ ھازىرقى زامان جەمئىيىتىدە ئىجادىيەت ئىقتىدارىغا بولغان چۈشەنچە تولمىمۇ چوڭقۇر، بولۇپمۇ تەنھەرىكەتچىلەرنىڭ ئىجادىيەت ئىقتىدارىغا بولغان چۈشەنچىسى ئەڭ چوڭقۇر. «زېھنىنى مەركەزلەشتۈرۈش، ئىرادىلىك بولۇش» دېگەن بۇ سۆزنى ئۇلار دائىم ئىشلىتىدۇ ھەمدە بۇ سۆز تەنھەرىكەت پائالىيىتىدە غەلبە قازىنىشىدىكى ئاساسىي ئالدىنقى شەرت قىلىنغان. «ئېسىل مۇسابىقە» بىلەن «ناچار مۇسابىقە» نىڭ ئەڭ كۆپ كۆرۈلىدىغان پەرقى دەل دىققەت - ئېتىبارنى مەركەزلەشتۈرۈش دەرىجىسى بولىدۇ. يەنە كېلىپ دىققەتنى مەركەزلەشتۈرۈش قورقۇنچلۇقنى تۈگىتىش، ئۆز ئىشەنچىنى تۇرغۇزۇش، كالىسىدىن قالايمىقان خىياللارنى چىقىرىپ تاشلاشقا باغلىقتەك قىلىدۇ.

بۇ خىل پىسخىك ھالەت شەرق پەلسەپە ئىدىيىسىنىڭ بىر خىل ئاساسىي يادروسىغا ئايلاندى. توغرا، «خالىغانچە بولۇش» ئويلانمايلا ھەرىكەت قىلىش» نەزەرىيىسى ئەڭ ئاۋۋال ياپونىيىنىڭ ئوتتۇرا ئەسىردىكى جانىزالىق، قىلىچۈزۈلۈش ھەرىكىتىدىن كەلگەن بولۇشى مۇمكىن. دۇئەدا رەقەبە ھۇجۇم قىلىشىنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى ئويلانمايلا ھۇجۇمغا ئاتلىنىشتۇر، بۇمۇ ئاشۇ دەۋردە پەلسەپە نەزەرىيىسىگە ئايلانغان. ماھارەتنى مەشىق قىلىش

ئاساس بولسىمۇ، ئەمەلىي ھەرىكەت ئويلىنىشقا ئەمەس، تامامەن سەزگۈننىڭ قوماندا ئىلىق قىلىشىغا تايىنىدۇ. جانىبالار ئەمەلىي دۇئەدا تەكرار مەشىق قىلىش ئارقىلىق بىۋاسىتە سەزگۈسنى تاۋلايدۇ. ئۇلار توختاۋسىز ھالدا پىسخىك ھالەتنىڭ يۈكسەك پەللىسىگە ئۆرلەش ئۈچۈن تىرىشىدۇ. «ئەستا، ئۇ سول تەرەپتىن ياكى ئوڭ تەرەپتىن ھۇجۇم قىلغان بولسا» دېگەندەك ئەبجەش خىياللارنى تۈگىتىپ، چىنار دەك مەزمۇت تۇرىدۇ، زىنھار ھەيران بولمايدۇ. جانىبالار رەقەبەگە ئوخشاش كېيىنكى قەدەمدە قانداق قىلىدىغانلىقىنى، رەقەبەگە قانداق تاقابىل تۇرۇش كېرەكلىكىنى بىلىدۇ.

«تەننىڭ ئىنكاسى مېڭىنىڭ ئىنكاسىدىن تېز بولمايدۇ.» يەنى يېڭى شەيئەلەرنى ئۆگىنىشتە مېڭىنى ئارام ئالدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ. چوڭ مېڭىمۇ ئارام ئالمايدۇ دەپ ئويلىماڭ، بولمىسا چوڭ مېڭە سىزگە رەددىيە بېرىدۇ. ئەمما، سىز خۇددى ياپونلۇق جانىبالار، شەرقلىق ئوقياچىلار ئىستىقامەت قىلغاندەك، مەشىق قىلىپ ئۇزۇن تاۋلىغاندەك جىمجىت ئولتۇرۇپ چوڭ مېڭىنىڭ نېمىلەرنى ئويلىغانلىقىنى خاتىرىلىۋالغاندىن كېيىن باشقا ئويلارنى ئويلاڭ. ئۇلار دىققىتىنى نىشانغا ئەمەس، نىشانغا ئېتىشىنىڭ «ئەڭ ئېسىل» سەزگۈسىگە مەركەزلەشتۈرىدۇ. مۇبادا نىشانغا ئېتىش «تۇيغۇسى» ياخشى بولسا ئوق نىشاننىڭ دەل مەركىزىگە تېگىدۇ. ئوقياچى قاراڭغۇ ئۆيدىمۇ ئوقنى كالىنىڭ كۆزىگە تەگكۈزەلەيدۇ. بۇ چاغدا كالىنىڭ كۆزى نىشاننىڭ ئۆزى بولمايدۇ، بەلكى ئوقياچىنىڭ سەزگۈسىنىڭ بىر قىسمىغا ئايلانغان بولىدۇ. بۇنداق مەشىق قىلىشتىن مەقسەت، نۇرغۇن ھالەتكە يېتىش، «ئەڭ ئېسىل» تۇيغۇنى ئىگىلەشتىن ئىبارەت.

شۇڭا سىز يېڭى نەرسىنى ئۈگەنمەكچى بولغىنىڭىزدا دىققەت - ئېتىبارىڭىزنى ئۆزىڭىزگە تۇيغۇن كېلىدىغان «توغرا» تۇيغۇغا مەركەزلەشتۈرۈڭ. خېيىمخەتەرگە تەۋەككۈل قىلىپ، جاپا -

مۇشەققەتلىك كۈرەش قىلىش ئارقىلىق ئېرىشكەن قىممەتلىك تىزگىنلەش ھوقۇقىدىن ۋاز كېچىپ، پۈتۈن ۋۇجۇدىڭىزنى بىلەن قىلىۋاتقان ئىشقا بېغىشلاڭ.

ئەمەلىيەت قىلىش

ئەلۋەتتە، نۇغما تالانت (ياكى ئىرسىيەت گېنى)، ئۆگىنىش ۋە ئەمەلىيەت، ھەتتا تەلەپ - پېشانە تامامەن ئىجادىيەت ئىقتىدارىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى بولىدۇ. ئەمما ئەڭ تۈپكى مەسىلە «ئۆزلۈك» نىڭ شەيئەلەرگە بولغان تەسىرىنى تۈگىتىش. بىز بۇ جەرياننى مۇنداق ئىككى قىسىمغا بۆلىمىز: بىرىنچىدىن، سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئىجادىيەت پائالىيىتىگە سىڭىپ كىرىپ ئاندىن ئازادە ئىشلەڭ؛ ئىككىنچىدىن، ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ، پۈتۈن جەرياننى كۆڭۈل قويۇپ ئەسلىپ، ئىشنىڭ نەتىجىسىنى ئوبيېكتىپ ئۆلچەڭ. «ئۇ ئارزۇ قىلغانلىرىمغا يېقىنلاشتىمۇ؟» دېگەن بۇ گەپ خۇددى رەسسام قولغا قەلەمنى ئېلىپ تۇنجى رەسىمنى ئالدىراپ سىزىپ، ئاندىن چېكىنىپ، يېڭى كۆرۈش نۇقتىسىنى تېپىپ، نەزىرىنى مەركەزلەشتۈرۈپ پۈتۈن رەسىمنى سىزىپ چىققان ئىشقا ئوخشايدۇ. بۇ ئىككى جەريان ئەمەلىيەتتە ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئەمما مەلۇم مەنە جەھەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا، ئۇنى ئىككى خىل تەپەككۈر شەكلىگە (ھالىتىگە): ئىجادىي پائالىيەت ۋە كەسكىن تەكشۈرۈشكە ئايرىشقا بولىدۇ.

كىشىلەر ھازىر بەزى تېخىمۇ ئالاھىدە نىشاننى قوغلىشىدۇ. مەسىلەن، نام - مەنپەئەت، بايلىق ۋە كىشىلەرنىڭ ھىمايە قىلىشى، ھەتتا ھەش - پەش دېگۈچە غايىب بولىدىغان بەخت. مۇبادا سىز نەتىجىنى كۈتۈپ تۇرسىڭىز گەركىن ئىشلىيەلمەيسىز، پۈتۈن ۋۇجۇدىڭىزنى ھەيرەتتە قالدۇرغان جىمى

جەرياننى ئەسلىيەلمەيسىز. ئوبدان ئۇرۇنۇپ كۆرگەندىن كېيىن ئاندىن ئويلىنىڭ، تەكشۈرۈڭ ۋە ئەسلىڭ. شۇ ئېسىڭىزدە بولسۇنكى، ئىجادىيەتكە ئۇرۇنۇپ كۆرۈش جەرياندا تەكشۈرمەڭ، ئىجادىيەتتىن كېيىن زىننەتلەڭ. مۇبادا دىققەت - ئېتىبارىڭىزنى نەتىجىگە زىيادە مەركەزلەشتۈرۈۋالسىڭىز چەكلىنىپ قالسىز.

مەسىلە ئەڭ ئاخىر قىممەت نىشانىڭىزغا «غەلبە ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرامدۇ؟» ياكى «ئۇرۇنۇپ كۆرۈش مۇۋەپپەقىيەتتەمۇ؟» دېگەن مەسىلىگە يىغىنچاقلىنىدۇ. ئىجادىيەتتە ئۇتۇش - ئۇتتۇرۇش، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش، مەغلۇپ بولۇشنى ئۇنتۇپ، ئۇرۇنۇپ كۆرۈش ئۈچۈن تىرىشساڭ. مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىز پەقەت غەلبىنىڭ ئويۇنلىرىغا بېرىلىپ كەتسەك، بۇنداق ئويۇن بىزنى خالتا كوچىغا ئېلىپ كىرىدۇ. كۈللى كىشىلىك ھايات كارتىنىسىدا قانداق پائالىيەت، غەلبە بەدەل تۆلىشىمىزگە ئەرزىيدۇ؟ ھەتتا شۈمپەنلىك قىلىپ، ئوت قويۇپ، ھېچقانداق ۋاپىتە تاللىماسلىق كېرەكمۇ؟ ئەمەلىيەتتە ئەھمىيەتلىك كىشىلىك ھاياتقا ھەممە ئادەم ئېرىشىشىنى، راھەتلىك تۇيغۇ - تەسراتتا بولۇشنى، تىنچ - ئاسايىشلىق روھىي ھالەتتە بولۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئەمما، كۆزلىرىمىزنى خىيال پەردىلىرى قاپلىۋالسا، ھەممە ئىشتا غەلبە قىلساقلا ئۆزلۈكىدىن ھەل بولۇپ كېتىدۇ دەپ ئويلايدۇ.

كىشىلەر ئۆزىنى تۇتۇۋېلىشقا ئامالسىز قالسىدۇ، مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىشنى خالىمايدۇ، چۈنكى مەغلۇپ بولۇشتىن، مەغلۇبىيەتچى بولۇپ قېلىشتىن قورقىدۇ. سىز جىمى تىرىشچانلىقىڭىزنى كۆرسەتكىنىڭىزدىلا ئاندىن پۈتۈن جاسارىتىڭىز بىلەن ئىجادىي پائالىيەتكە كىرىشىپ كەتكەنلىكىڭىزنى بايقايسىز.

مۇبادا بىز «ئۇرۇنۇپ كۆرۈش مۇۋەپپەقىيەت» دېگەن تۇرمۇش ئۆلچىمىنى تاللىساق، ئۇ بىزگە ئەڭ ياخشى نەتىجە ئېلىپ

كېلىدۇ، بىز ھۈنەر - تېخنىكىنى پىششىق بىلىپ تۇرۇپ يەنە ئۇنى ئىمكان قالدۇرغان ھالدا ئىشلەتسەك، بىزگە تىنچلىق - ئاسايىشلىق ئېلىپ كېلىدۇ. بىزدە مۇشۇنداق پوزىتسىيە بولسىلا ئىجادىيەت بىلەن تەكشۈرۈش ھالقىسىغا ئاسانلا سىڭىپ كىرەلەيمىز. ياخشى نەتىجە بولسىمۇ، بولمىسىمۇ بولىدىغان نورمىدىن سىرت پايدا - مەنپەئەت ھېسابلىنسىمۇ، ئەمما جىمى قىلغان - ئەتكەن ئىشلىرىمىز ھېلىھەم ئۆزىمىزنىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىكىنى بىلىمىز.

بىر دېھقان ئون بەش يىلدىن بېرى ئۆزى ئائىلىسىدىكىلەرگە گۈزەل تۇرمۇش يارىتىش ئۈچۈن ئۇرۇندى، ئەزەلەي سەدىقە تىلىمىدى، ئالاھىدە تەمىناتتىن بەھرىمەن بولۇشنى تەمە قىلمىدى. ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇش ئار - نومۇستىن دېرەك بېرەتتى، ئۆز ئالدىغا جاپالىق ئىشلەش ئۇنىڭ قىبلىنەماسى ئىدى، ئۇ «نېمە تېرىساڭ شۇنى ئالسىن» دېگەن ئەقىدىگە ئىشىنەتتى.

ئۇ بىر يىلى ئوبدان ئىشلەپ، مول ھوسۇل ئالىدىغان چاغدا قارا بوران ئۇنىڭ زىرائەتلىرىنى ئۇچۇرتۇپ، ۋەيران قىلىۋەتتى، ئۇ قەرزىنى تۆلىيەلمەس ھالغا چۈشۈپ قالغاچقا، ئائىلاج ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇشقا ئىلتىماس قىلىپ، قۇتقۇزۇش ياردىمىنى قوبۇل قىلدى. ئۇ «سەدىقە» گە ئېرىشكەچكە ئۆزىنى مەغلۇپ بولغاندەك سەزدى. بۇنىڭغا قوشۇلالمىسىز؟

مەن سىزنىڭ قوشۇلماسلىقىڭىزنى چىن دىلىمدىن ئۈمىد قىلىمەن. مۇبادا قوشۇلسىڭىز، ئۆزگىرىشتىن، تەۋەككۈل قىلىشتىن، تەكشۈرۈشتىن قورقىدىغان ئادەملەرگە تەۋە ئىكەنلىكىڭىزنى چۈشەندۈرىدۇ. مەغلۇپ بولۇشتىن قوقسىڭىز ئامالسىز ھالغا چۈشۈپ قالسىز، ئىززەت - ھۆرمىتىڭىز «نەتىجە» گە مەركەزلىشىپ قالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز ھەر قېتىملىق پۇرسەتنىڭ قولى بولۇپ قالسىز. مۇبادا سىز

ئۆزىڭىزنى سۆيسىڭىز ئەركىنلىكىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن تىرىشساڭ سىزنىڭ ئارتۇقچىلىقىڭىز ياكى كەمچىلىكىڭىز بولسۇن تامامەن سۆيۈك. ئەمەلىيەتتە بىز ھەمىشە: «ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى سىزنىڭ تىرىشىشىڭىزدا، سىناپ كۆرۈشىڭىزدە بولىدۇ، ھەرگىزمۇ ئاخىرقى ئۇتۇش - ئۇتقۇزۇشتا بولمايدۇ» دەيمىز. ئەمما بۇنداق يۈكسەك ئەنئەنە ئاستا - ئاستا تۈگىگەن. مەشقاۋۇل رامبوت دائىم: «ھەممە ئىشتا غەلبە قازىنىمەن دېگىلى بولمايدۇ، ئەمما ھەممە ئىشنى سىناپ كۆرۈشكە بولىدۇ» دەيدۇ. سىز ئۇنىڭ بۇ گېپىنى «غەلبىگە ئېرىشىش ھەممىدىن ئەلا تۇرىدۇ» دەپ چۈشىنىپ قالسىڭىز مەشقاۋۇل رامبوتنىڭ ئەسلىي گېپىنى بۇرمىلاۋاتقان، جەمئىيەتتىكى قىممەت قارىشىنىڭ ئېچىنىشلىق ھەقىقىي قىياپىتىنى ئەكس ئەتتۈرگەن بولىسىز. رامبوت نەقەدەر ئۇلۇغ تەربىيىچى رەھبەر - ھە! ئەمما، كىشىلەر ھامان ئۆزى ياققۇرىدىغان گەپلەرنى ئاڭلايدۇ.

ئادەم ئۆزى ئۈچۈن قەيسەر مەشقاۋۇل بولاي دېسە بوشاشماي تىرىشىش كېرەك. مۇبادا سىز نىشان تۇرغۇزماقچى بولسىڭىز، نىشانغا يېقىنلىشىش ئۈچۈن ئالدىرىماڭ، چۈنكى سىز تاللاشقا توغرا كېلىسىز.

مۇبادا سىز: «مەن ئۆزۈمنىڭ يارمايدىغانلىقىمنى بىلىمەن. بەلكىم باشقىلار ئۆزگىرەلەيدىغاندۇ، ئەمما مەن ئۆزگىرەلمەيمەن. بالىلىق چاغلىرىم ناھايىتى ناچار ئۆتكەن، مەن ھامان ئارقا - ئارقىدىن ئوخشاشلا خاتالىق ئۆتكۈزگەن، مەن ئەزەلەي مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ باققان ئەمەس» دېسىڭىز ئىرادىڭىزنى يوقاتقان بولىسىز. يەنە بىر تەرەپتىن ئۆزىڭىزگە غەپىرەت - شىجائەت ئاتا قىلىڭ: «مەن ناھايىتى ياخشى تىرىشتىم، مەن بۇنىڭدىن تولىمۇ پەخىرلىنىمەن. مەن پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ئاتلىنىپ، تىرىشىپ ئىجاد قىلىمەن. ئۇرۇنۇپ كۆرۈش جەريانىدا مەغلۇپ بولساممۇ، يەنىلا ھەم مەغلۇبىيەتنى، ھەم ئازابىنى قوبۇل

قىلمەن. ھېلىھەم ئۆز روھىمنىڭ جاسارىتى ئۈچۈن پەخىرلىنمەن، ئۆزۈمنىڭ جاسارىتىنى سۆيىمەن» دېگەن. مۇۋەپپەقىيەت دېگەن نېمە، سىزنىڭ قىممىتىڭىزنى كىم ئۆلچەيدۇ؟ قىممىتىڭىزنى ئۆزىڭىز ئۆلچەمسىز ياكى جامائەتمۇ، سىز كىمگە تەسىر قالدۇرىسىز، ئاتا - ئانىڭىزغىمۇ، جورىڭىزغىمۇ، قولۇم - قوشنىلىرىڭىزغىمۇ ياكى توقۇپ چىققان «ئۇلار»غىمۇ؟ ئۆيىڭىزدىكىلەرنىڭ ئوبرازىغا نۇقسان يەتكۈزمەسلىك ئۈچۈن ھېيت - ئايەملەردىكىدەك ئالىپتە كىيىنىپ يۈرەمسىز؟ مەكتەپنىڭ، ۋاسىتىنىڭ، چېركاۋنىڭ مۇۋەپپەقىيەتكە بەرگەن تەبىرى مۇنداق: بىر جايغا بېرىش، بىر ھالەتتە بولۇش، بىر ئىش، بىر قاتلامدىكى سەۋىيىدىن ئىبارەت. بۇ بىر خىل جۆيلۈش بولۇپ، ئاۋام - پۇقرالارنى ئاۋارە قىلىدۇ. سىز بىر كەسىپنى تاللىسىڭىز، سىز شۇ كەسىپتە «مۇۋەپپەقىيەت» قازانغانغا قەدەر كىشىلەر سىزنى ھۆرمەتلەيدۇ، ئۆزىڭىزمۇ بەختلىك بولىسىز، دېيىش ئۆتۈپ كەتكەن بىمەنلىك، كۈلكىلىك بولىدۇ!

«مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم!»، «مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم!» دەپ خىتاب قىلغاندىنمۇ تېتىقسىز ئىش بولمىسا كېرەك. بۇنداق ئىدا كىشىلەر ھەۋەس قىلىدىغان ئادەملەردە مەن يارىماس ئىكەنمەن دېگەن تۇيغۇ پەيدا قىلىدۇ. بىز دەرىجىدىن تاشقىرى چولپانلارنىڭ تىزىملىكىگە قارايدىغان بولساق، ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى بالدۇر پىشىپ يېتىلگەن چاغلاردىن باشلانغانلىقىنى، ئۆزىنى ۋەيران قىلىش بىلەن ئاياغلىشىدىغانلىقىنى بايقايمىز؛ دەسلەپتە ئويۇن ئوينايدۇ، ئاخىر تاماشىبىنلارنىڭ بىر ئەزاسىغا ئايلىنىدۇ. مەغلۇبىيەت بىلەن ئازاب ئۇلارنى ۋەيران قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پالەچ ھالغا چۈشۈپ قالىدۇ.

قورقۇنچلۇق قانداشلىق مۇناسىۋەت بىز ئېرىشىشكە لايىق كەلمەيدىغان، ئەمما بىز ئىنتايىن تەشنا بولىدىغان

مۇۋەپپەقىيەتتىن كېلىدۇ. شۇڭا بىز تىرىشىش جەريانىدا ئۆزلۈكىمىزدىن ۋاز كېچىشنى، ئۆزىمىزنى ئەركىن - ئازادە تۇتۇشنى ئۆگىنىۋالساقلا ئاندىن ھەقىقىي مۇۋەپپەقىيەت مېۋىلىرىگە ئېرىشەلەيمىز.

بىز جاسارىتىمىزنى قايتا نامايان قىلايلى، ئىشەنچىمىزنى زور قەدەم بىلەن ئىلگىرىلىتەيلى. ئەمما بۇ ئۆزۈڭنى ئالدىرۇپ قوي دېگەنلىك ئەمەس. قانداق مەشغۇلات قىلىش تېخنىكىنىڭ يېتەرسىزلىكى بولالمايدۇ، ئەمما سىز ئاددىي ئۇسۇل، شىپالىق دورا بىلەن مەسىلەمنى ھەل قىلىمەن دەپ كۈتۈپ تۇرماڭ.

مەيلى سىز زېرەك بولۇڭ - بولماڭ، تۇرمۇشىڭىزدا قانداق ئۆزگىرىش بولسۇن - بولمىسۇن، جاسارىتىڭىزنى ئۇرغۇتۇپ تۇرمۇشقا يۈزلىنىڭ، ئۆزىڭىزنى ئەركىن تۇتۇڭ، ۋۇجۇدىڭىزنى سۆيگۈ، روھىي قۇدرەت بىلەن كامالەتكە يەتكۈزۈڭ. مۇۋەپپەقىيەت قورقۇمىسىز ئۆتكەن ھاياتنىڭ ھەربىر مىنۇتى؛ مۇۋەپپەقىيەت بىزنىڭ زىددىيەت، خىرىس جەريانىدا باتۇرانە ئىلگىرىلەپ، كۈرەش قىلىپ، تەرەققىي قىلىپ، ئۆسكەنلىكىمىزدىن، ھەقىقىي ئۆزلۈكىنى تاپقانلىقىمىزدىن دېرەك بېرىدۇ.

«خىيالپەرەس» بىلەن «ئەمەلىيەتچى» نىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئەڭ چوڭ پەرق — «ھەرىكەت» تە.

— چارلس «دارازا» جوننس

17 - دەرس

ئۆزلۈكنى قانداق رىغبەتلەندۈرۈش كېرەك

سىز ئۆزىڭىزنى بۈگۈن ئەتىگەندىلا سىنىپقا كەلدىم دەپ تەسەۋۋۇر قىلىڭ. بىردەم يالغۇز تۇرۇپ، بايا ئۆگەنگەن قىممەت قارىشىڭىزنى ئوبدان ئويلىغاندىن كېيىن قەيسەرلىك ھەم سەمىمىيلىك بىلەن ئۆزىڭىزنىڭ ئىقتىدارىغا يۈزلىنىڭ.

توساتتىن بىر قازانباش ئاداش سىنىپقا كىرىپ كەلدى. ئۇ دوسكىغا قاراپ قويغاندىن كېيىن بور بىلەن چارلس «دارازا» جوننس، دېگەن ئىسىمنى چوڭ - چوڭ قىلىپ يازدى. ئەجەبا ئۇ يېڭى كەلگەن پروفېسسورمىدۇ، پروفېسسورنىڭ مۇشۇنداق ئىسمى بارمىدۇ؟

توغرا، بۇ پروفېسسورنىڭ مۇشۇنداق ئىسمى بار ئىدى. ئۇ نۇرغۇن ئادەملەرگە لېكسىيە سۆزلىگەندى، مۇھاكىمە يىغىنلىرى ئاچقاندى. ئۇ ئادەم سانى كۆپ بولغاچقا، لېكسىيەنى ئاڭلىغان، مۇھاكىمە يىغىنلىرىغا قاتناشقان ئادەملەرنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئېسىدە تۇتۇپ بولالمىغاندى. ئۇنىڭ لېكسىيەسى مۇڭلىغان ئادەملەرنى ئىلھاملاندۇرغان، ئۇلارنى تولۇپ تاشقان ئاكتۇئال ئىجادىيەت ئىقتىدارىغا ئىگە قىلغاندى.

پروفېسسور بۇرۇلۇۋىدى، سېنىڭ تەنھا ئولتۇرغانلىقىڭنى

كۆرۈپ، كۈلگىنىچە پارتاڭنىڭ ئالدىغا كېلىپ، سەن بىلەن كۆرۈشكىنىچە ئۆزىنى تونۇشتۇردى. ئۇنىڭ ئاۋازى بوغۇق چىقاتتى. مۇبادا سەن ئۇنىڭ قەدىناس دوستى بولساڭ، ئۇ سەن بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈپ قويۇپلا بولدى قىلمايدۇ، بەلكى ساڭا قىسماقتەك ئېگىلىدۇ، سېنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ كۆرۈشىدۇ.

— ياخشىمۇسىز؟ — دەپ سورايدۇ ئۇ.

— مەن تىرىشىپ ئىنتىلىۋاتىمەن، — دەپ جاۋاب

بېرىسەن.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ بېشىنى لىڭشىتقىنىچە كۈلۈپ قويدۇ.

— مېنىڭ يۈزۈمنى قىلىپ بۇ دەرسنى ئوبدان ئۆگىنىڭ.

مۇبادا سىز باشقىلار پايدىلىنىپ، مەنپەئەتلەنگەن نەرسىلەرنى ئۆگىنىمەن دەپ خىيال قىلىسىڭىز، مېنىڭ نېمىلەرنى سۆزلىگەنلىكىمنى ئېسىڭىزدە ساقلاش ھاجەتسىز. مېنىڭ كىتابىم «ھايات ئۇلۇغ!» دېگەن كىتاب. بۇ لېكسىيەمنىڭ قىممىتى شۇكى، سۆزلىگەنلىرىم ئىدىيىڭىزدە بىرەر ئۆزگىرىش پەيدا قىلسا، ئۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ. مېنىڭ بىرىنچى نىشانىم ئىدىيىڭىزنى جانلاندۇرۇش جەريانىدا ئۆزىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتا ئىشلىتىدىغان سۆزلۈكىڭىز بىلەن ئەڭ مۇكەممەل ئىدىيىۋى سىستېما بەرپا قىلىشىڭىزغا، ئۇنى ئىدارە قىلىشىڭىزغا، ئىشلىتىشىڭىزگە ياردەم قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. قانداق، بىز بۇ ئىشتا پۈتۈشلەيمىزمۇ؟

سىز بېشىڭىزنى لىڭشىتىپ، پۈتۈشلەيمىز، دېگەندە، ئۇ دوسكا ئالدىغا بېرىپ بولغان بولىدۇ ۋە يەنە سىزگە يۈزلىنىپ تۇرۇپ: «ئۆتۈنۈپ قالاي، ئۇنچىۋالا سۈرلۈك بولۇپ كەتمەڭ!» مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ناھايىتى ياخشى ئويۇن! تۇرمۇش خۇشاللىق بىلەن تولغان. ھايات ئۇلۇغ! كارامەت ئېسىل ھەم گۈزەل! گەپلىرىمنى ئاڭلىغاندىن كېيىن جەزمەن قاقاقلاپ كۈلۈپ

كېتىسىلەر» دەپ خىتاب قىلىدۇ.

بىزنى بۈگۈن نۇرغۇن ئىلھاملانغۇچىلار ئورنىۋېلىشتى. قانداق ئادەم، قانداق ئىش بولۇشىدىن قەتئىينەزەر بىزنى مەلۇم مەھسۇلاتنى سېتىۋېلىشقا ئىلھاملاندۇرىدۇ، مەسلىھەت سوراشقا بولسىمۇ ئازراق پۇل خىراجەت قىلىدۇ ياكى ئىشىك ئالدىغىچە بېرىپ دەرس ئۆتۈش ئۈچۈن ئۆزىنى تىزىمغا ئالدۇرىدۇ. رىغبەتلەندۈرۈش ۋە ئىلھاملاندۇرۇش دەرسخانىسى ھامان كىشىلەر بىلەن تولۇپ كېتىدۇ. رىغبەتلەندۈرۈش ۋە ئىلھاملاندۇرۇش توغرىسىدىكى كىتابلارمۇ ئالامەت تېز سېتىلىدۇ! قاراڭ، رىغبەتلەندۈرۈش بىلەن ئىلھاملاندۇرۇش بىر خىل ئۇلۇغ كەسىپكە ئايلىنىپ قالدى! ئەمما بىز باشقىلارنى ئىلھاملاندۇرىدىغان، رىغبەتلەندۈرىدىغان بۇرادەرلەرگە سىنچى كۆزلىرىمىز بىلەن قاراپ باقايلى، ھەتتا بەزىلەر كىشىلەرنى ھەرقانداق ئىشلارنى قىلىشقا ئىلھاملاندۇرايدىغان دەرىجىگە يەتتى. ئۇلارنىڭ مۇۋەپپەقىيىتى ئۇلارنىڭ قۇلاقلىرىدىن كۆۋرەپ چىقتى. ئەمما دەل مۇشۇ بۇرادەر قاتتىق ھەسرەت چېكىدۇ، چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرىگە ئىلھام بېرىشنى، ئۆزلىرىنى رىغبەتلەندۈرۈشنى ئۇنتۇپ قالىدۇ!

سىز قايسى خىل ئادەم بولۇشنى خالايسىز؟ ئازابلانغان، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان رىغبەتلەندۈرگۈچى بولامسىز ياكى خۇشاللىق بىلەن كىشىلەرنىڭ ئىلھام - رىغبەتلىرىگە نائىل بولىدىغان «مەغلۇبىيەتچى» بولامسىز؟ ئۆزۈمنى ئالسام، خۇشاللىققا چۆمگەن، كىشىلەرنىڭ رىغبەت - ئىلھاملىرىنى قوبۇل قىلىدىغان «ئىرادىسىز ئادەم» بولۇشنى خالايمەن. مۇبادا مەن ھازىر باشقىلارنىڭ ئىلھام - رىغبەتلىرىنى قوبۇل قىلىشنى ئۆگىنىدىغان ئادەم بولسام، ئاخىر باشقىلارغا ئىلھام - رىغبەت ئاتا قىلىدىغان ئادەمگە ئايلىنىمەن، شۇنداق قىلىشنى چىن دىلىمدىن خالايمەن. ھەرقانداق ئادەمگە ئىلھام - مەدەت

بېرەلەيدىغان ئادەم ئۆزىنى ئىلھاملاندۇرالمىدۇ، رىغبەتلەندۈرەلمەيدۇ، ئۇ بۇ دۇنيانى ئۇتۇۋالغان بولسىمۇ، ئەمما بۇ دۇنيادىن قانغۇچە ھۇزۇرلىنالمىدۇ.

ھېلىھەم ئېسىمدە، مەن ياش پىرىكازچىك بولۇشنى، كىشىلەرنى ئىلھاملاندۇرغۇچى ئۇستاز بولۇشنى تولمۇ ئارزۇ قىلغانىدىم. ھەتتا پىرىكازچىك تەربىيەلەش دەرسىنىڭ تېزىرىك تۈگىشىنى تۆت كۆزۈم بىلەن كۈتتۈم، مەن رىغبەتلەندۈرۈش، ئىلھاملاندۇرۇش ماھارىتىنى جانلىق ئىشلىتەلەيتتىم. سېتىش كۆرگەزمىسى بىلەن تونۇشتۇرۇش يىغىنىنىڭ رولى ناھايىتى زور بولىدۇ. مەن ئۇلارنىڭ مۇشۇنداق زور رولى تۈپەيلىدىن ئۆزۈمنى تۇتۇۋالسىمەن، شۇنىڭ بىلەن مەن خېرىدارلارنى چۈشەنگىنىڭىزدىكى پۇلنى چىقىرىپ، بۇ مالنى ئېلىش، دەپ رىغبەتلەندۈرمىسىمۇ بولىۋېرىدۇ، ھاياجاندىن يۈرەك كېسىلىم قوزغىلىپ قالىدۇ، بىر تىنىق بىلەن ئۆلۈپمۇ قالمايمەن! مۇشۇنداق كەسكىن مەنتىقە ئاستىدىكى، ئادەمنى ۋەسۋەسىگە سېلىپ قايىمۇقتۇرىدىغان، ئادەمگە بىخەتەرلىك تۇيغۇ بېرىدىغان، كۆڭۈل ئاسايىشلىقى ئېلىپ كېلىدىغان مەھسۇلاتنى تونۇشتۇرۇشنى ھېچقانداق ئادەمنىڭ توسۇپالمايدىغانلىقىنى ئېنىق بىلىمەن. خۇددى دۇنيادا ھېچقانداق قىيىن مەسىلە يوقتەك، مېنىڭ مەھسۇلاتلىرىمنى تونۇشتۇرۇشنى ھەل قىلغىلى بولماسمۇ؟!

ئېسىمدە، مەن خېرىدار قولۇمدىكى قەلەمنى ئېلىپ چەككە ئىسمىمنى يېزىپ، مەھسۇلاتلىرىمغا زاكاز بولسىكەن دەپ ئۈمىد قىلغانىدىم، ئەمما خېرىدار ئۇنداق قىلمىدى. مۇشۇنداق ئېزىگۈ چاغلاردا خېرىدارىم ئەسنىگىنىچە مەتولۇق بىلەن: «ھەي، مەن سۇغۇرتىنى بەك چۈشەنمەيمەن. شۇڭا سۇغۇرتا بىلەن تازا خوشۇم يوق»، «مېنىڭ بەش مىڭ دوللار پۇلۇم بار، ئەمما بۇ پۇل ئىككى ئادەمنىڭ نامىدا ئامانەت قويۇپ قويۇلغان - دە!» دەيدۇ.

بۇ چاغدا يۈرىكىم كۆكرەك قەپسىمدىن يېرىپ چىقىپ
ئۆرۈكتىن چۈشكەن پوكاندەك يەرگە چۈشۈپ كەتكىلى تاس
قالدى. يەنە سەللا چۈشۈپ كەتسە يەرگىلا چۈشۈپ كېتىشى
مۇمكىن. سىز مەندىنمۇ ئۈمىدسىز، زەربە يېگەن ياش
پرېكازچىكىنى تاپالمايسىز. مەن ئۆزۈمنىڭ مەسلىسىنى ناھايىتى
تېزلا چۈشىنىمەن — مېنىڭ ئۆز مەسلىسىمنى چۈشىنىشىم
ھەرقانداق ئادەمنى رىغبەتلەندۈرۈشتە بولمايدۇ، بەلكى زەربىدىن،
ئازابتىن، ئۆزۈمنى ئېلىپ قېچىشىدا، ھەرىكەت كۈچۈمدىن
مەھرۇم قېلىشىدىن ساقلىنىشىدا بولىدۇ!

مەن بەزىدە بەك پاسسىپ بولۇپ قالمەن، ئۆزۈمنى توۋەن
چاغلايمەن، باشلىقىمنىڭ مۇرىسىگە بېشىمنى قويۇپ
يىغلىۋالسامكەن دەپ كېتىمەن. ئەمما مەن باشلىقىمنىڭ
مەندىنمۇ بەك زەربىگە، مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغانلىقىنى بايقىدىم!
شۇنىڭدىن بېرى خېرىدارلىرىم، باشلىقىلىرىم، دوست —
بۇرادەرلىرىم كەيپىمنى ئۇچۇردى، ھەتتا خوتۇنۇمۇ بىرقانچە
قېتىم كەيپىمنى ئۇچۇردى.

بىرقانچە قېتىملىق مۇھاكىمە يىغىنلىرىدا بىر نەچچە
بۇرادەر يېنىمغا كېلىپ مۇلايىم تەلەپپۇزدا:

— سىز مېنىڭ نېمە ئۈچۈن مۇۋەپپەقىيەت
قازىنالمىغانلىقىمنى بىلمەيسىز؟ چۈنكى مېنىڭ ئادەمنىڭ
كۆڭلىنى زەرداب قىلىدىغان بىر پەسەندە خوتۇنۇم بولغاچقا
مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىدىم، — دېيىشتى.

مەن ھامان ئۇلارنى ئۆلگۈدەك قورقۇتۇۋاتىدىغان گەپلەرنى
قىلىشقا ئامراق ئىدىم:

— راستتىنلا سىزنى ئازابلايدىغان خوتۇنۇڭىز بارمۇ؟ مەن
سىزگە دەپ قوياي، ئامەت — پامەت دېگەنلىرىڭىزنى قويۇڭ، بىر
ئەرنىڭ ئەڭ ياخشى مۈلكى شۇ ئەرنى ئازابلىيالايدىغان خوتۇن
بولۇش! مۇبادا مېنىڭ شۇنداق ماڭا كۆيۈنىدىغان خوتۇنۇم بولغان

بولسا شۈكۈر دەيتتىم، قانائەتلىرىم ھاسىل بولاتتى. مېنى ئويلاپ
باقمامسىز، مەن ئۆيگە بارغاندىن كېيىن ئەھۋالنىڭ مۇشۇنداق
چاتاق بولغانلىقىنى ئۇنىڭغا دەپ بەرسەم، ئۇ: (ھەي، بىچارە ئاتا،
ئۆيدە ئاپام بىلەن بىللە تۇرۇڭ، شۇنداق قىلىشىڭىز ئاپام
ھالىڭىزدىن خەۋەر ئالىدۇ) دەيدۇ. ئىش راستتىنلا شۇنداق
بولدىغان بولسا بىزنىڭ ئۆي چوڭ يول ئۈستىدە بولۇشى، بىز
بىر دۆۋە ئۆي سەرەمجانلىرى ئىچىدە بىر — بىرىمىزگە تەسەللى
بېرىپ ياشىشىمىز مۇمكىن!

مۇبادا خانىمىڭىز سىزنى ئازابلاپ، ئاۋازە قىلسا، سىز
تېخىمۇ تىرىشىپ ئىشلەڭ. چۈنكى ئۇ سىزنى پات — پات
ئويغىتىپ تۇرىدۇ. سىز بۇ خىزمەتنى قوبۇل قىلىشىپ
ئىشلەشكە باشلىغاندىلا چوڭ ئەخمەق بولۇپ قالسىز. شۇنداق
ئىكەن، بۇ خىزمەتنى ئىشلەشنى باشلاڭ. شۇنداق دېسەم، مېنىڭ
بېشىمنى ئاغرىتىدىغان خوتۇنۇم يوق ئىدى، ئەمدى قانداق
قىلارمەن دەپ ئۈمىدسىزلىنىپمۇ يۈرمەڭ. بەلكىم سىزنىڭ
بۇنداق بايلىقىڭىز بولمىسىمۇ، قىيىنچىلىقنى يېڭەلەيسىز،
مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايسىز.

ئاي — ھاي، مەن سىلەرگە چاقچاق قىلىپ قويدۇم. ئەمما، مەن
بىر نۇقتىنى ئىزاھلاپ ئۆتكۈم كېلىۋاتىدۇ، سىز پەقەت ئىلھام
بېرىشنى، رىغبەتلەندۈرۈشنى ئۆگىنىۋالسىڭىز قىيىنچىلىقنى
تۈگىتىشكە ھېچقانداق توسالغۇڭىز قالمايدۇ. مەن شۇنىڭغا
يەكدىللىق بىلەن ئىشىنىمەنكى، ھاياتىڭىزنى تەسىرلەندۈرىدىغان
ھەر بىر ئىش سىزنى تېخىمۇ ئىلھاملاندۇرىدۇ، رىغبەتلەندۈرىدۇ.
شۇنىڭ بىلەن سىز كىشىلەرنى تېخىمۇ يۈكسەك نىشاننى ئىشقا
ئاشۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرىسىز، رىغبەتلەندۈرىسىز.

بەزىلەر مەندىن ئىلھاملىنىشنىڭ، رىغبەتلىنىشنىڭ سىرى
ئەدە دەپ سورىشىدۇ. راستىنى دېسەم، ئۇ سىزنى مەن ئەمەس، ئۇ
سىز مېنى تاپتى. مەن دەسلەپكى بەش يىلدا ھەر ھەپتىسى

سېتىش نەتىجەم ياخشى بولدى، بىر ھەپتىمۇ بوش ئۆتۈپ كەتمىدى. ھەر ھەپتىسى بىر سۇغۇرتا قەغىزى ساتتىم، سۇغۇرتا ساتمىغان بىر ھەپتىمۇ بولمىدى. بۇ ئاڭلىماققا قالتىس تۈيۈلىشىمۇ، ئەمما ئۇنى تامامەن راست دەپ كەتكىلى بولمايدۇ.

ئىشنىڭ ھەقىقىتى شۇكى، مەن نىشانغا ئىشىنىمەن. شۇنىڭ بىلەن مەن كۆڭلۈمدە ھەر ھەپتىسى بىر سۇغۇرتا قەغىزى ساتمەن، ساتالمىسام ئۆزۈم ئالىمەن، دەپ قەسەم قىلدىم. مەن سىزگە دەپسەم، ئۆزۈم 22 سۇغۇرتا قەغىزىنى سېتىۋالغاندىلا ئاندىن ھەقىقىي رىغبەتلەندىم. مەن شۇنچىلىك بىر قەسەمنىڭ خىزمىتىمگە ۋە كېيىنكى ھاياتىمغا شۇنداق زور تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىنى ھەرگىز ئويلىمىغانىدىم. چۈنكى قەسەم ھەقىقىي بولغاندىلا ئاندىن قەسەمنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدىكەن، مەن شۇ چاغدىلا «قاتنىشىش» نى ۋە «ۋەدە بېرىشنى، تەرسالىق» نى ئۆگىنىۋالدىم.

بەزىلەر ئۆزىنىڭ خىزمىتىگە كىرىشكەن بولسىمۇ، ئەمما دېگەندەك يېتەرلىك كىرىشمەيدۇ. يەنە بەزىلەر خىزمىتىگە يېتەرلىك كىرىشكەن بولسىمۇ، ئەمما بەك چوڭقۇر كىرىشمەيدۇ. شۇنى بىلىش كېرەككى، بۇ ئىككى خىل ئادەم بىر - بىرىدىن ئايرىلمايدۇ، مەن شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، مەيلى قانداق ئىش قىلىشتىن قەتئىينەزەر، سىز تولۇق «قاتناشمىسىڭىز» ياكى «كىرىشمىسىڭىز» ئىلھاملانغۇچى، رىغبەتلەنگۈچى بولالمايسىز.

مەن ئەڭ ئۇلۇغ ئىلھامغا ئائىل بولغان، بۇ ئىلھام يۈرىكىمنىڭ تېرەن يەرلىرىدىن ۋە ئائىلەمدىكىلەردىن كەلگەن. باشقىلارنىڭ كەچۈرمىشلىرى بىلەن ھېكايىسى سىزنى ئۆزىڭىزنىڭ كەچۈرمىشلىرى بىلەن ھېكايىلىرىڭىزدەك چوڭقۇر تەسىرلەندۈرەلمەيدۇ، ئىلھاملاندۇرالمايدۇ.

مەن بۇرۇن بىر خېرىدارغا سۇغۇرتىغا قاتنىشىشنىڭ دەپسەم ئۇ مەن سۇغۇرتىغا قاتنىشىشقا خۇشتار ئەمەس. مېنىڭ بۇ

جەھەتتىكى تونۇشۇم كەمچىل دەدى. ئەمما مەن ئۇنىڭغا سىزنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەجرىبىڭىز مول دەپم. ئائىلەمدىكى كىچىككىنە بىر ئىش ماڭا ئاجايىپ ئۈنۈم ئېلىپ كەلدى. بۇنداق كەچۈرمىشتىن مەن ھېلىقى خېرىدارنى تولۇق ئېتىراپ قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن مەن نورمىدىن سىرتقى بۇ رىغبەتنى ئۇ خېرىدارغا يەتكۈزدۈم.

بۇ چاغدا ئوغلۇم جوش ئالتە ياشتا ئىدى. بىر كۈنى ئۇ ھويلىدىن يۈگۈرۈپ چىقىپ كەتكىنىدىن كېيىن ئاپىسىنى ئەسەبىيلەرچە چاقىرىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن قولۇمدىكى ئىشنى تاشلاپ، ئىشخانىدىن چىقتىم (ئەمەلىيەتتە بۇ بىزنىڭ مېھمانخانىمىز ئىدى. بىز ئۆي سەرەمجانلىرىمىزنى كارىدورغا ئاچىقىپ بولايلا دەپ قالغاندۇق). جوش يەنە قاتتىق ۋارقىراپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن مەن: «مەن مۇۋەپپەقىيەتنى ساقلاپ تۇرالماي قالدىم، بۇنداق مۇھىتتا ئىش قىلغىنىمىدىن بازاردىكى ئازادە، راھەتلىك ئىشخاناغا بېرىپ ئىشلىگىنىم ئۈزۈككەن، ئەمدى مەغلۇپ بولغان بولاي، مەغلۇپ بولساممۇ داغدۇغىلىق بىلەن مەغلۇپ بولاي» دەپم.

كېيىن جوش قايتا ۋارقىرىمىدى. بۇ چاغدا خانىمىم گېرولىيە يەر ئاستى ئۆيىدىن چىققاندى. بايا ئۇ كىر ئالغۇ بىلەن كىر يۇيۇۋاتاتتى. ئۇ چۈشتىن: «نېمە ئىزدەۋاتىسەن، ساڭا نېمە بولدى؟» دەپ سوراپتۇ. جوش: «مەن ھېچ نەرسە ئىزدىمىدىم. پەقەت سىزنىڭ قەيەردىلىكىڭىزنى ئىزدىدىم» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

مەن ئۆزۈمنىڭ 22 دانە سۇغۇرتا قەغىزىنى سېتىۋېلىشنى بىلىش ئۈچۈن بۇ ھېكايىنى ئالتە مىڭ قېتىم سۆزلىدىم. مەن ئالتە ئۆي - زېمىن، پاي چېكى قالدۇرمىسام قالدۇرمايمەنكى، ئەمما بىسباھا سوۋغات - تولۇق ھوقۇقلۇق ئانىسىنى قالدۇرمىسەن. چۈنكى، بۇ ئالتە بالا ئۆمۈر بويى مېنىڭ بۇ

سۇغۇرتىغا تايىنىپ ئاپىسىنى چاقىرىپ ئىزدەيدۇ، گەرچە ئاپىسى جاۋاب بەرمىسىمۇ، ئەمما ئۇلار ئاپىسىنىڭ مۇشۇ يېقىن ئەتراپتا بارلىقىنى جەزملەشتۈرەلەيدۇ.

يەنە بىر كۈنى مەن تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا گېزىت كۆرۈپ ئولتۇراتتىم. سەككىز ياشلىق قىزىم پامىلا ئالتۇن چاچلىرى تاۋلىنىپ تۇرغان كىچىك بېشىنى چايقىغىنچە كېلىپ تىزىمغا ئولتۇردى. ئەمما مەن يەنىلا گېزىتىمنى كۆرۈۋەردىم. ئۇ بىرقانچە ئېغىز گەپ قىلدى، ئۇنىڭ شۇ گەپلىرى مېنىڭ بىر قانچە مىليون دوللارلىق ئۆمۈر سۇغۇرتا قەغىزىنى سېتىشىمغا ياردىمى بولدى. پامىلا چولپاندىكە كۆزلىرىنى چىمىلداقنىچە ماڭا قاراپ تۇرۇپ: «ئاتا، سەن مەندىن مەڭگۈ ئايرىلىپ كەتمىسەڭ، مەنمۇ سەندىن مەڭگۈ ئايرىلمايمەن» دېدى.

مەن ئۇنىڭ قانداقچە مۇشۇنداق تۇيغۇغا كېلىپ قالغانلىقىنى بىلەلمىدىم. ئەمما ئۇ چاغدا خىيالىمغا: «ئاھ، سۆيۈملۈكۈم، مەن سەندىن مەڭگۈ ئايرىلمايمەن، تەڭرى مېنى ھۇزۇرغا چاقىرىپ كەتكەن تەقدىردىمۇ، سېنى يالغۇز تاشلاپ قويۇپ كەتمەيمەن» دېگەن ئوي كەلدى.

مەن ئىككى خىل تىپتىكى ئاتىنى: «كۆرگىلى بولىدىغان تىپتىكى ئاتا» بىلەن «ئائىل بولۇش تىپىدىكى ئاتا» نى چۈشىنىپ يەتتىم. «كۆرگىلى بولۇش تىپىدىكى ئاتا» لار: «ئۆيۈمدىكىلەر مەن ئاتا قىلغان جىمى نەرسىگە ئائىل بولسەن، مەن بۇ يەردە ئۇلار ئائىل بولغان نەرسىنى كۆرسەمكەن دەيمەن» دېيىشىدۇ؛ «ئائىل بولۇش تىپىدىكى» ئاتىلار: «مەيلى مەن بۇ يەردە كۆرەي ياكى كۆرمەي، مەن ئۇلارنىڭ جىمى نەرسىگە ئائىل بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن» دېيىشىدۇ.

بەلكىم سىز: «مەن سۇغۇرتا كەسپى بىلەن شۇغۇللانمايمەن» ياكى «مەن سۇغۇرتىنى كەسپ قىلمايمەن» دېيىشىڭىز مۇمكىن. مەيلى سىز قانداق كەسپ بىلەن شۇغۇللىنىڭىز، بىز بۇ يەردە

دەۋاتقان پىرىنسىپ ئوقۇغۇچىلارغا، خوتۇنىڭىزغا، مەنسەپدارلارغا، پىرىكازچىكلارغا تامامەن ئوخشاش. مۇبادا سىز ئۆزىڭىز قىلىۋاتقان ئىشىڭىزغا زېھنى قۇۋۋىتىڭىزنى سەرپ قىلىشىڭىز، قان - تەرىڭىزنى ئاقتۇرىشىڭىز، تۇرمۇشىڭىزدىكى ئۇلۇغ ئىش تېخىمۇ ئۇلۇغ بولىدۇ. شۇنى ئەستە تۇتۇڭىكى، سىز ئىمپىرىيە قۇرمايسىز، بەلكى ئۆزىڭىزنىڭ تۇرمۇشىڭىزنى قۇرىسىز. مېنىڭ بىر دوستۇم دەل مۇشۇ جەھەتتە ھەممە ئىشنى ئۇمىچتەك قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ھەممە ئىشىدا زىيان تارتقىلى تاس قالدى.

مەن بۇرۇن كىشىلەرنىڭ: «مەن كەسپنى ئەلا بىلىمەن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم. بەزى ئادەملەرنىڭ: «مەن ئائىلىنى ئەلا بىلىمەن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم. يەنە بەزى ئادەملەرنىڭ: «مەن چېركاۋنى، دىنىي جەمئىيەتنى ئەلا بىلىمەن» دېگەنلىكىنىمۇ ئاڭلىغانىدىم. (ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىنى ئەلا بىلىشى مۇمكىن). ئەمما، ماڭا پايدا - مەنپەئەت ئېلىپ كەلگەن سودا - سېتىق دەرسىنىڭ ئائىلەم بىلەن دىنىي جەمئىيەتتىن كەلگەنلىكىنى؛ ئائىلىگە ئەڭ پايدىلىق دەرسىنىڭ سودا بىلەن دىنىي جەمئىيەتتىن كەلگەنلىكىنى، دىنىي جەمئىيەتكە ئەڭ پايدىلىق دەرسىنىڭ ئائىلە بىلەن سودىدىن كەلگەنلىكىنى بايقىدىم.

مېنىڭ يەنە بىر ئوغلۇم جېنى ئۆمرۈمدە ماڭا ئەڭ قىممەتلىك رىغبەت ئاتا قىلدى. ئۇ چاغدا ئۇ تېخى ئالتە ياشتا ئىدى. مەن ئۇنىڭدىن ئوغلۇم، سەن كەلگۈسىدە نېمە ئىش قىلىسەن، دەپ سورىدىم. ئەمما ئۇ ئالتە ياشلىق بالا تۇرۇپمۇ كەلگۈسىدە نېمە ئىش قىلىشىنى بىلمەيمەن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن قاتتىق ئاچچىقىم كېلىپ كەتتى.

مەن ئالتە ياش چېغىمدا نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىمنى بىلەتتىم. مەن بىر كۈنى بومباردىمانچى ليۇتچىك بولىمەن، دەپ

ئويلىدىم. يەنە بىر كۈنى چەت ئەل تەۋەلىكىدىكى ھەربىي پولكىنىڭ بىر ئەزاسى بولمەن، دەپ ئويلىدىم. مەن يەنە بوكسچى، ئوفىتسېر بولمەن، دەپمۇ ئويلىدىم. ھامان بىر ئىش قىلمەن، دەپ ئويلىدىم؛ ئەمما ئوغلۇم جېق پەقەت سۇ ئۈزۈشنىلا بىلىدۇ.

شۇنىڭ بىلەن مەن: «جېق، بىز ساڭا بىر قانداق تۇرغۇزۇپ بېرىلى. قارا، بۇ ئوغلۇ بالىنىڭ تۇرمۇشى — سەن بىر خىزمەت تاپ. ھەي، ئوغلۇم، سېنىڭ بىرەر ئىش قىلىش نىيىتىڭ بارمۇ؟» دېدىم. ئەتسى ئۇ ھەممە ئىشنى تاشلاپ، ئامېرىكا تۆۋەن دەرىجىلىك كەسپىي تىجارەت دىرېكتورلار كۈلۈبىغا قاتناشتى. ئۇ ئېتىبار بېرىش ئاكسىيىسىنى تولدۇردى، خەتلەرنىمۇ يوللىۋەتتى.

مەن بۇ بالىلارنىڭ ئۇزۇن ئېكراندا كۆرسىتىشكە، كۆرگەزمىخانلاردا ئۆزىنى نامايان قىلىشقا تۆت كۆز بولۇپ كەتكەنلىكىنى بايقىدىم، ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىرەر ئىش قىلىشنى ئويلايتتى. ئەمما، ھېچكىممۇ ئۇلارغا پايدىلىق يول كۆرسەتمەيتتى — خاتا يول كۆرسىتىدىغان ئىشلار كۆپ ئىدى.

مەن ئىككى ھەپتىدىن كېيىن ئۆيگە قايتىپ كەلدىم. جېق ئالدىمغا چىقتى: «قارا، ئانا» دېدى ئۇ. مەن چوڭ بىر ساندۇق تەبرىكلەش كارتوچكىسىنى كۆردۈم. مەن ساندۇقنى ئېچىپ قارىدىم، ساندۇق ئىچىدە گېزىپ، بىر نەچچە دىپلوم، گۇۋاھنامە بارلىقىنى كۆردۈم. يەنە ئۇقتۇرۇشۇم بار ئىدى. ئۇ ئۇقتۇرۇشقا: «30 كۈن ئىچىدە پۇل تۇلىنىدۇ» دەپ يېزىلغانىدى. جېق مەندىن:

— ئەمدى قانداق قىلىمەن؟ — دەپ سورىدى. مەن جاۋابەن: — سەن ئاۋۋال سودا — سېتىق جەھەتتىكى سۆزلەش ماھارىتىنى ئۆگەن، — دېدىم.

مەن ھەر كۈنى ئاخشىمى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن

جېق:

— ئەي ئاتا! مەن ئەمدى تەييارلىق قىلايمۇ؟ — دەپ سورىدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭدىن:

— سەن سېتىش سۆھبىتىگە ئىگە بولدۇڭمۇ؟ — دەپ سورىدىم.

— ياق، — دەيدۇ ئۇ.

— مۇبادا سەن مېنى ئۈزۈڭگە ۋاكالىتەن پىسىتقا چىقىشنى ئويلىغان بولساڭ، مەن سېنى خۇشال قىلالمايمەن. ساڭا نېمە دېيىشىڭ كېرەكلىكىنى بىلدۈرۈپ قويىمەن.

ئىككى ھەپتىدىن كېيىن جېق ماڭا:

— مەن ئۇ سېتىش سۆھبىتىنىڭ ئورگىنالىنى ياقىتۇرمىدىم، — دېدى.

— بوپتۇ، ئەمىسە ئۆزۈڭ بىر پارچە سۆھبەت ئورگىنالىنى يېزىپ چىق، — دېدىم.

ئەتسى ئەتىگەندە تېرە يېنىدا بىر ۋاراق قەغەز تۇراتتى. ئۇ قەغەزگە: «خەيرلىك ئەتىگەن سىمىت خانىم. مەن جېففول جون جونس بولمەن، مەن ئامېرىكا سېتىش كۈلۈبىغا ۋەكىللىك قىلىمەن» دېگەن خەتلەر يېزىلغانىدى.

يەنە ئىككى ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى. مەن بۇ ئىككى ھەپتىدە ئۇنىڭغا پۇل ئەۋەتىپ بەردىم. مەن شۇ كۈنى ئۆيگە قايتقاندىن كېيىن جېققا:

— ئۇنىڭغۇنى ئەكەل، بىز بىر سۆھبەت تۈزۈپ چىقايلى، ساڭا سېتىش سۆھبەت خاتىرىسى يارىغۇچە تىرىشايلى، — دېدىم.

شۇنىڭ بىلەن بىز مەشىق قىلىشقا باشلىدۇق. بۇ سۆھبەت خاتىرىسىنى مۇنداق يازدۇق: «خەيرلىك ئەتىگەن، سىمىت خانىم. مەن جېففول جون جونس بولمەن، ئامېرىكا تۆۋەن دەرىجىلىك سېتىش دىرېكتورلار كۈلۈبىدىن. بۇ تەبرىكلەش كارتوچكىسىنى

كۆرۈپ باقامسىز، قانداق؟ بۇ كارتىنىڭ ئۈستىگە: (مۇنەۋۋەر ئائىلە باشقۇرغۇچى) دېگەن خەتلەر يېزىلغان. يەنە كېلىپ باھاسى ئىنتايىن مۇۋاپىق. بىر قېپىنىڭ باھاسى ئاران بىر يۈەن ئىككى موبەش پۇت. بىر - ئىككى قۇتا ئېلىپ قويمامسىز (تەبەسسۇم)! ئېلىپ قويۇڭ! ئېلىڭ، ئېلىڭ دەيمەن!

بىز ئۇنىڭغۇنى قويۇپ قايتا - قايتا مەشىق قىلدۇق. شۇنىڭ بىلەن ئاستا - ئاستا جېپىنىڭ ئىدىيىسىدىن ئۆتتى - دە، ئاخىر مەندىن:

— بۇ قېتىم مەن ئوبدان تەييارلىق قىلدىممۇ؟ — دەپ سورىدى. شۇنىڭ بىلەن مەن:

— ياق، تېخى تەييارلىقنىڭ پۇختا بولمىدى. سەن ھازىر بۇ يەردە بۇنداق سۆزلىگىنىڭ قۇرۇق گەپ بولۇپ قالىدۇ. سەن ھەقىقىي جەڭگاھنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلمەيسەن. يۈر، بىز مېھمانخانىغا كىرەيلى، مەن سېنىڭ خېرىدارىڭ بولاي، بۇ قۇتىلارنى ئال. ئاندىن ئىشكىنى چەك. مەن ساڭا شۇنى دەپ قويماي، سەن ئەمەلىي جەڭدە قانداق ئىشلارغا دۇچ كېلىدىغانلىقىڭنى بىلىۋېلىشىڭ كېرەك، — دېدىم.

شۇنىڭ بىلەن جېپ قاتتىق خۇش بولغان ۋە ئۆزىگە تولۇق ئىشەنگەن ھالدا تاقلاپ - سەكرىگىنىچە زالغا كىردى ۋە تاقەتسىزلىك بىلەن ئۆزىنىڭ كۈچ - قۇدرىتىنى ماڭا نامايان قىلىشقا باشلىدى. ئۇ پۇختا تەييارلىق قىلدىم، دەپ ئىشكىنى چەكتى. مەن غەزەپ بىلەن ھۆركىرىگىنىمچە ئىشكىنى ئاچتىم ۋە قاتتىق دۈشمەنلىك نىيىتىم ۋە تاقەتسىزلىك بىلەن:

— مېنىڭ چۈشلۈك غىزالىنىشىمنى مالىمان قىلىۋەتتىڭ، نېمە قىلاي دەيسەن؟! — دېدىم.

شۇنىڭ بىلەن بۇ كىچىك تىجارەتچى نېمە قىلىشىنى بىلمەي بوسۇغىدىن پۈتىنى تارتىپ چىقىپ كەتتى.

مەن ئۇنى قايتا كەل، دېدىم. مەن شۇنداق دېيىشىمگىلا ئۇ

يەنە ھۇدۇقۇپ كەتتى: ئەرزىمەيدىغان بىر كەسىپقۇ بۇ! سەن بۈگۈن «كىمىنىڭ ئۆز ئوغلىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنلىكىنى بىلگۈڭ بار ئوخشىمامدۇ؟» ئۇ - ئاتا ۋە ئانا ئىدى. ئاتا - ئانا خۇدانىڭ كۈنى بالىلىرىم يۇقىرى ئۆرلىسىكەن دەپ نىيەت قىلىدۇ. ئۇلارغا پەقەت شۇنداق بۇرۇلۇش بىلەنلا بۇ دۇنيا بىزنى قۇچىدىكەن، سۆيىدىكەن دېگەن تونۇشقا كەلتۈرىدۇ. ئەمما، مەن ئۇنداق قىلالمايمەن. بالىلارنى رېئاللىققا يۈزلەندۈرىمەن. تولۇق تەييارلىق قىلدۇرىمەن، رېئاللىقنى قوبۇل قىلىشقا ئۈندەيمەن.

جېپ ئاخىر ئۆزىنىڭ سېتىش سۆھبىتىنىڭ ئىنتايىن كۆڭۈلدىكىدەك بولغانلىقىنى بىلدى ھەم مېنىڭ ئۆتكىلىمىدىنمۇ ئۆتتى.

— ھىم، ئۇنداق بولسا، — دېدى ئۇ، — بىزنىڭ تەييارلىقىمىز پۈتتىمۇ؟

— سېنىڭ تەييارلىقىڭ پۈتتى. ئەمدى بىز ئىشنى مۇنداق باشلايلى: سەن ئىككى قۇتا ئاتكىرىتكا ئېلىپ، پەلتولسىرىڭنى كىيىپ، گالىستۇكۇڭنى تاقاپ، ھەزرىتى جون كوچىسىنى بويلاپ ماڭ. مۇبادا سەن ئۇنىڭ «كېرەك ئەمەستى» دېگەن گەپنى ئاڭلىساڭ، شۇ ھامان ئۇدۇل ئۆيگە قايتىپ كەل. (مەن ئۇندىن ئارتۇق «ياق، كېرەك ئەمەس» دەيدىغانلىقىنى بىلىمەن. شۇنداق بولسا ئۇ جەزمەن ۋەيران بولاتتى). پەقەت ئىككىلا ئادەم «ماڭا كېرەك ئىدى» دېگەن تەقدىردىمۇ ئۇدۇل ئۆيگە قايتىپ كەل (ئوخشاشلا ئىككىدىن ئارتۇق ئادەم «كېرەك قىلغان» تەقدىردىمۇ ئۇ يەنلا ۋەيران بولاتتى — مەن نۇرغۇن ئەھۋاللارنى كۆرگەن. كۈچلۈك مۇۋەپپەقىيەتمۇ ئادەم ئۆلتۈرىدۇ، نۇرغۇن سودىنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ. بۇ مەغلۇبىيەتنىڭ سودىنى ۋەيران قىلىۋەتكەنلىكىدىن قېلىشمايدۇ)، دېدىم.

شۇنىڭ بىلەن جېپ ھەزرىتى جون كوچىسىنى بويلاپ ئاتكىرىتكا سېتىشقا باشلىدى. ئۇ ئاتكىرىتكىنى خۇددى تېخى

ھېلىلا تونۇردىن ئالغان تونۇر كاۋىپىنى ساتقاندا ساتتى.
بىر كۈنى جېق گېپىمگە قۇلاق سالمىدى. ئۇ يەتتىنچى
ئاينىڭ تومۇز كۈنلىرى ئىدى. جېق ئۇدا ئون توققۇز قېتىم
«كېرەك ئەمەس، كېرەك ئەمەس» دېگەن رەت قىلىشقا ئۇچرىدى،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ چىدىيالىماي، پۈتۈن ئەزايى - بەدەنلىرىدىن
پۇرقىراپ تەر چىقىپ كەتتى. ئۇ ساپادا ئولتۇردى - دە:
— ھازىردىن باشلاپ كىمگە ئاتكىرىتكا لازىم بولسا يېنىمغا
كېلىپ ئالسۇن، — دېدى.
— ھەي، جېق، ئالدىرما، بۈگۈن ئاممىنىڭ كەلمەي قاپتۇ، —
دېدىم.

— ھەي، ئاتا، — دېدى ئۇ، — باشقا بالىلارنىڭ ھەممىسى
مېنىڭ نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىمنى بىلىدۇ، ئۇلارمۇ ھازىر
ئاتكىرىتكا سېتىشقا باشلىدى.

— مېنىڭچە يەنە سېتىۋالدىغان ئادەملەر چىقىدۇ، — دېدىم
مەن (جەزمەن سېتىۋالدىغان ئادەم بولۇشى كېرەك، بولمىسا
بۇنچە كۆپ ئاتكىرىتكىنى سېتىپ بولغىلى بولمايتتى) — ئەمما
بىرى سەن بىلەن بىللە بېرىشى كېرەك، سەن ئۆزۈڭگە ياخشى
ھەمراھتىن بىرنى تاپ، سىڭلىڭ كەيدىنى ئېلىۋال، ئۇنىڭغا بىر
موچەن بەرسەڭ ئاتكىرىتكا قۇتاڭنى كۆتۈرۈشۈپ بېرىدۇ. يەنە
كېلىپ ئۇ ساڭا روھىي مەدەت بېرىدۇ.

ئۇلار راستتىنلا بىللە ماڭامدۇ، مەن ئويلىغاندەك بىر -
بىرىگە ئىلھام - مەدەت بېرىشەمدۇ؟ ياق، ئۇلار ئۇنداق
قىلالمىدى. ئۇلار ئۆيدىن بىللە چىققاندىن كېيىن بىر - بىرىنى
ئەيىبلەشكە باشلىدى. ئاخىر گەپ تاللىشىپ قېلىپ، بۇ ئىشتىن
ۋاز كەچتى (بۇ مەن ئۈچۈن تازا ئوبدان تەربىيە بولدى: مۇبادا
سەن زەربىگە ۋە ھۇجۇمغا ئۇچرىساڭ ھەرگىز دوستۇڭنىڭ
مۇرىسىگە بېشىڭنى قويۇپ كۆز يېشى قىلما. دوستۇڭ ساڭا
ئىچىنى ئاغرىتىشى، ھېسداشلىق قىلىشى مۇمكىن، ئەمما سەن

ئۆزۈڭگە ئاتا قىلىدىغان ھېسداشلىق دوستۇڭنىڭ ھېسداشلىقىغا
قارىغاندا ئىككى ھەسسە بولۇشى كېرەك. بۇنداق قىلغاندىن
كۆرە، ئۆزۈڭنى خىزمەتكە ئاتىغىنىڭ، ھەسسەلەپ تىرىشقىنىڭ،
ئازراق بولسىمۇ نام - ئاتىقىڭنى چىقىرىدىغان ئىشلارنى
قىلغىنىڭ تۈزۈك).

ھازىر قولۇمدا توشقۇچە ئاتكىرىتكا بار، تېخى ئىككى
خىزمەتكارىمۇ بار. مەن ئەمدى ئىككى ئېغىز بولسىمۇ
سۆزلىمىسەم بولىمىدى.

— جېق، شەنبە كۈنى مەن سەن بىلەن بىللە چىقاي، —
كېيىن مەن ياردەمچىمگە تېلېفون قىلدىم، — جېك، بىز شەنبە
كۈنى يېشىل كوچا دېھقانچىلىق مەيدانىغا بارايلى. جېق ھازىر
ئۇ يەرنى مالىماتقا قىلىۋەتتى. بولمىسا ئۇنى ياندۇرۇپ
ئەكېلەيلى. ئۇ ئاتكىرىتكىلارنى ئۆزۈم پۈتۈنلەي ھۆددە قىلمىسام
بولمىدى. مەن ئۇنى ئويۇڭلارنىڭ ئۇدۇلىدىكى ئىككى ئۆيگە
ئەۋەتىپ باقايلىمەن، مەن ئۇنىڭ ئىككى قېتىم «كېرەك ئەمەس»
دېگەن گەپنى ئاڭلىغاندىن كېيىن بىر قېتىملىق «كېرەك» نىڭ
ئۆيىڭىزدە ساقلاپ تۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

شۇنىڭ بىلەن بىز شەنبە كۈنى دېھقانچىلىق مەيدانىغا
باردۇق. بىرىنچى ئائىلە «كېرەك ئەمەس» دېگەن گەپنى
قىلمىدى. ئەكسىچە «كېرەك» دېگەن گەپنى قىلدى. ئىككىنچى
ئائىلىمۇ «كېرەك» ئىدى دېدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ماشىنىنىڭ
ئىچىگە يۈگۈرۈپ كىردى، ئۇ مىڭدە بىر (ئون ھەسسە)
مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش نىسبىتىگە كەلدى. سىز جېقنىڭ
ئىپادىسىگە قاراپ بېقىڭ. ئۇ قاتتىق جانلىنىپ كەتكەندى!

مەن ئۆتكەن يىلى جېققا 24 دوللار قەرز بېرىپ، ئۇنىڭ
ئائىلىدە ئىشلىتىدىغان تازىلىق مەھسۇلاتىنى سېتىشقا مەدەت
بەردىم. تومۇز بولۇۋاتقان 8 - ئاي كۈنلىرى، 38 سەككىز قېتىم
«ياق» قا دۇچار بولغان بولسىمۇ، بۇ ئىشىدىن ۋاز كەچمىدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەقەت يۈكسەك كۈرەش قىلىش ئىرادىسىنى

ساقلاپ قالغاندىلا «ياق» قا پەرۋا قىلمايدىغانلىقىنى ئۆگىنىۋالغانىدى. چۈنكى ئۇ بوشاشماي تىرىشقاندىلا جەزمەن «يېشىل كوچا دېھقانچىلىق مەيدانى» نىڭ كەچۈرمىشلىرى ئۇنى ساقلاپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتكەندى.

مەن ئەڭ ئۇلۇغ بىر ھېكايىنى ئاڭلىغانىدىم. ئۇ ھېكايىدا تاشقى رىغبەت بىلەن ئىچكى رىغبەتنىڭ پەرقى سۆزلەنگەندى. ئۇ ھېكايىنى قول رىجاز سۆزلەپ بەرگەن. ئۇ خادىغا تايىنىپ سەكرەش بويىچە دۇنيا چېمپىيونى بولغانىدى. ئۇ زەيتۇن توپ كوماندىسىدىكى گىروپى كەلگەن يىگىتلەرنىڭ بىرى ئىكەن، ئەمما ئۇ بەك ھۇرۇن ئىكەن. ئۇ كىشىلەرنىڭ ماختاش - تەرىپلەشلىرىگە بەك خۇشتار ئىكەن، غەلبىگە قاراپ ئىلگىرىلەشنى خالىمايدىكەن. كاستۇم - بۇرۇلكا، شىبىلت - بەتىنكە كىيىپ ياسىنىپ يۈرۈشكە ئامراق ئىكەن. مەشىق قىلىشنى خالىمايدىكەن. قىسقىسى ئۇ بەدەل تۆلەشنى زادى خالىمايدىكەن.

بىر كۈنى تەنھەرىكەتچىلەر مەيدانى 50 قېتىم ئايلىنىپتۇ، ئەمما ئۆزىنى كۆز - كۆز قىلىپ يۈرىدىغان بۇ بۇرادەر ئاران بەش قېتىملا ئايلىنىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن مەشقاۋۇل ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

— ھەي، بالا، ساڭا بىر تېلېگرامما كەپتۇ، — دەپتۇ.

— مەشقاۋۇل، بۇ تېلېگراممىنى ئوقۇپ بېرىڭ، — دەپتۇ. ئۇ بەك ھۇرۇن بولغاچقا، ھەتتا تېلېگراممىنىمۇ ئوقۇشنى خالىماپتۇ.

مەشقاۋۇل تېلېگراممىنى ئوقۇپ بېرىپتۇ: «سۆيۈملۈك ئۇكام، ئاتاڭ تۈگەپ كەتتى. تېز ئۆيگە قايت.» مەشقاۋۇل ئېغىر تىنىۋالغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا:

— سەن بۇ ھەپتە ئارام ئال! — دەپتۇ.

شۇنىڭدىن كېيىن مەشقاۋۇل ئۇ بىر ھەپتە ئارام ئالدىمۇ ياكى

بىر يىلمۇ، ئۇنىڭ بىلەن كارى بولماپتۇ.

ئەمما قىزىق يېرى شۇكى، مۇسابىقە جۈمە كۈنى باشلىنىدىكەن. كوماندا ئەزالىرى كېلىپ، مۇسابىقە مەيدانىغا يولۋاستەك ئېتىلىپ كىرىپتۇ. ئاي - ھاي، قاراڭ بۇ ئىشقا، بۇ ئىشقا ئەقلىڭز ھەيران قالدۇ. ئەڭ ئاخىر بۇ ھۇرۇن مەيدانغا چۈشۈپتۇ. مۇسابىقە پۇشتىكى چېلىنماستىنلا ئۇ بالا:

— تىرىنەر، بۈگۈن مەن مەيدانغا چۈشەلمەيمۇ، توپ تېپەلمەيمۇ؟ — دەپتۇ.

تىرىنەر ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن:

— بالام، سەن بۈگۈن توپ ئوينىيالمىسەن. بۈگۈن مەكتەپداشلارنىڭ مەكتەپكە قايتىش بايرىمى. بۈگۈنكى مۇسابىقە تولىمۇ مۇھىم. بىزگە ھەقىقىي ياراملىق ئادەم كېرەك. سەن ئۇلارنىڭ بىر ئەزاسى ھېسابلانمايسەن، — دەپتۇ.

ئەمما ئۇ تىرىنەرغا كانىدەك يېپىشىۋېلىپ:

— تىرىنەر، ئۆتۈنۈپ قالاي، مېنى مۇسابىقىگە قاتناشتۇرسىڭىز. بۈگۈن توپ ئوينىمىسام، بولمايدۇ، — دەپتۇ.

بىرىنچى قېتىملىق مۇسابىقە ئاياغلاشقاندىن كېيىن نىسبەت ئانا مەكتەپ كوماندىسىغا ئاغدۇرۇلۇپتۇ.

ئىككىنچى مەيدان مۇسابىقە ئېلىپ بېرىلىدىغان چاغدا تىرىنەر كىيىم ئالماشتۇرۇش ئۆيىدە كوماندا ئەزالىرىغا ناھايىتى ياخشى ئىلھام بېرىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ «كۈرەش قىلىش» جاسارىتىنى ئۇرغۇتۇش ئۈچۈن:

— خوش، گېپىمگە قولاق سېلىڭلار. چىقىپ ئۇلارنى قاتتىق ئۇرۇڭلار. بىز تېخى توپ ئويناشتىن يىراق! سىلەر جەزمەن پېشقەدەم تىرىنەرلار ئۈچۈن بۇ مەيدان مۇسابىقىدە ئۆتۈپ چىقىڭلار، — دەپتۇ.

كوماندا ئەزالىرى پۈتۈنلەي ئېتىلىپ چىقتى، ئەمما پۈت ئىشلىتىش جەھەتتىكى خاتالىق ھېلىمۇ داۋاملىشىۋېرىپتۇ.

ترېنېر بىر نېمىلەرنى دەپ غۇدۇرىغىنىچە ئىستېپانامە يېزىشقا باشلىدى. بۇ چاغدا ھېلىقى بالا يەنە كېلىپ:

— ترېنېر، ھەي ترېنېر، ئۆتۈنۈپ قالاي، مەيدانغا مەن چۈشەي! — دەپتۇ.

ترېنېر نومۇر خاتىرىلەش تاختىسىغا قاراپ قويغاندىن كېيىن:

— خوپ، مەيدانغا چۈش بالام، ئىش قىلىپ ئەمدى ھېچقانداق كارايىتى يوق، — دەپتۇ.

ئۇ مەيدانغا چۈشۈشى بىلەنلا كوماندىدىكى پۈتۈن ئەزالار خۇددى قازاندىك قايناپلا كېتىپتۇ. ئۇ مەيداندا ئۇياق - بۇياققا چېپىپتۇ، ئوڭ - سولدىن مۇداپىئە كۆرۈپتۇ. ئۇ خۇددى گىگانىت يۇلتۇزغىلا ئوخشاپ قاپتۇ. بۇ ھال قالغان كوماندا ئەزالىرىغىمۇ تەسىر قىلىپتۇ، شۇنىڭ بىلەن مۇسابىقە نىسبەت سانىمۇ تەڭپۇڭلىشىشقا باشلاپتۇ. مۇسابىقە ئاياغلىشىدىغان چاغدا بالا قارشى تەرەپنىڭ توپىنى توسۇپتۇ. تۆۋەن نومۇر ئالغان بولسىمۇ، بىر توپ ئۈستىدىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپتۇ! پاھا! تاماشىبىنلارمۇ قايناپ كېتىپتۇ، بىر - بىرىنى ئىتتىرىشىپتۇ، پاتىپاراقچىلىق پەيدا بوپتۇ، ۋاراڭ - چۈرۈڭ كۆتۈرۈلۈپتۇ. كىشىلەر قەھرىماننى بېشىغا ئېلىپ كۆتۈرۈپتۇ. ئۇنداق تەنتەنە ئىككىنچى قېتىم ئاڭلانماپتۇ. نىھايەت، ھاياجان ۋە خۇشاللىق بېسىققاندىن كېيىن ترېنېر بالىنىڭ يېنىغا كېلىپ:

— مەن ئەزەلدىن بۇنداق مۇسابىقىنى كۆرۈپ باقمىغانىدىم. ساڭا قانداق جىن چاپلاشقاندۇ، سەن باشقىچىلا ئادەم بولۇپ كېتىپسەن، ئەمەسمۇ! — دەپتۇ.

— ترېنېر، ئېسىڭىزدىمۇ، ئۆتكەن ھەپتە ئاتام تۈگەپ كەتتى، — دەپتۇ ئۇ.

— ئېسىمدە، — دېدى ترېنېر، — مەن ساڭا تېلېگراممىنى ئوقۇپ بەرگەندىم.

— ئەمەلىيەتتە ترېنېر، — دەپتۇ بالا، — ئاتامنىڭ كۆزى

كۆرمەيتتى، ئەمدى ھازىر ياخشى بولدى، بۈگۈن ئۇ مېنىڭ مۇسابىقىمىنى تۇنجى كۆردى.

مۇبادا تۇرمۇش بىر مەيدان ئويۇن بولسا ياكى مۇسابىقىدەك تۇرمۇش بەيگە مەيدانىنىڭ ھەر بىر يۈزى دېگۈدەكلا ئادەمنى شادلاندىرغان بولسا نېمىدېگەن قىزىق، نېمىدېگەن ياخشى بولغان بولاتتى - ھە! بىز ئامال قىلالىمىغان، يەڭگىلى بولمايدىغان، ماڭار يولىمىز قالمايغان، كىشىلەر بىزنى چۈشەنمىگەن دەملەردىلا ئاندىن سورۇنىمىزنى يىغىپ «مەن ۋاز كەچتىم» دەيمىز، بۇ گەپ ئادەمنىڭ قۇلىقىغا تولىمۇ قورقۇنچلۇق ئاڭلىنىدۇ؛ مۇبادا ھاياتلىق سەپناسىدىكى كىشىلەر بىزگە غەيرەت - شىجائەت تىلەپ: «چارلىس، بالام، داۋاملاشتۇر، بىز سەن بىلەن بىللە!» دېسە، بىز: «پاھ، ئەجەب ياخشى بولدى! ماڭا ئېھتىياجلىق بولۇۋاتقىنى دەل مۇشۇ ئىدى. قاراڭلار، مەن ھازىرلا مەيدانغا چۈشمەن. يەنە بىر نومۇرغا ئېرىشمەن» دەيمىز.

ئەمما تۇرمۇش مۇسابىقە مەيدانى ياكى ئويۇن سورۇنى ئەمەس، بەلكى ئۇ بىر جەڭگاھ. مۇسابىقە ماھىرىغا نىسبەتەن تاماشىبىنلار بولمىسا، بىز تامامەن جەڭچىگە ئايلىنىپ قالىمىز. جۈملىدىن ئالدامچى، بىكار تەلەپ، خىزمەت ئەھدىسىگە ئەمەل قىلمايدىغان ئادەملىرىمىز جەڭچىگە ئايلىنىپ قالىدۇ. مەيلى بىز بىلەيلى ياكى بىلمەيلى مۇشۇ ئۇرۇش ئىچىدە بولىمىز. ئەمما، ئۆزلۈك ئىلھام - رىغبەتنى چۈشىنىدىغان بىر ئادەم تاشقى جەھەتتىكى ھەرقانداق ئىلھام - رىغبەت مېخانىزمىغا موھتاج بولمايدۇ. چۈنكى ئۇ ئىلھام - رىغبەت مېخانىزمىنى ئاللىقاچان ئۆزىنىڭ قەلب قەسىرىگە قۇرۇپ بولغان بولىدۇ. ئۇ ھاسىغا، ھاسا ئىزدەشكە موھتاج ئەمەس، چۈنكى ھاسىمۇ سۈنۈپ كېتىشى مۈمكىن؛ ئۇ مۇكاپاتقا موھتاج ئەمەس، چۈنكى باج تاپشۇرۇپ بولغاندىن كېيىن ساڭا ھېچقانچىلىك پۇل قالمايدۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ ئىچكى دۇنياسىدىن رىغبەت ۋە ئىلھام يۇلتۇزىنى قانداق تېپىشنى ئۆگىنىۋالدى.

نشانىڭىز ۋە پىلاننىڭىز بولمىسا مەنزىلىسىز يۈرۈۋاتقان كېمىگە ئوخشاپ
قالسىز

— فىراخوگ دولسىن دوكتور

18 - دەرس

ئۆزىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش تەرتىپىنى قانداق بېكىتىسىز

سىز ھەرقانداق ئالدىراش بىر رەستىنىڭ دوقمۇشىدا تۇرۇپ،
ئالدىڭىزدىن ئۇياق - بۇياققا مۇكىدەك ئۆتۈشۈپ تۇرغان
ئادەملەرگە قاراپ بېقىڭ. سىز بۇ ئادەملەر ئىچىدە بىرەر
ئادەمنىڭ كونكرېت تۇرمۇش نىشانىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى، پۈتۈن
نىيىتى بىلەن ئۇ نىشانغا تىرىشىپ ئىنتىلىدىغانلىقىنى ۋە بۇ
نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلىدىغانلىقىنى پەرەز
قىلالامسىز؟

مۇبادا سىز بۇ قېتىملىق قىماردا ئۇتۇۋالغان بولسىڭىز، يەنە
بىر قېتىملىق قىماردا چوڭ ئۇتتۇرۇۋېتىشىڭىز مۇمكىن.
چۈنكى نەچچە يۈزلىگەن ئالدىراش ئادەملەر ئىچىدە ئۆزىڭىزنىڭ ئەتە
نېمە ئىش قىلىشىنى ئويلايدىغان بىر ئادەمنىڭ بولۇشى ناتايىن.
مۇبادا سىز باشقىلاردىن ئۆگىنىشكە، سوراشقا جورئەت
قىلالسىڭىز، سىز تۇرغۇزغان نىشان دەل «شركەت باشلىقى
كېلەر يىللىق خام چوت ئۈچۈن تەييارلىق قىلغان» لىق بولىدۇ.
نىشان تۇرغۇزۇش دەل زەيتۇن توپ تىرىشىرى بىلەن كالتەك توپ
دىرېكتورلىرى دائىم قىلىدىغان ئىش. نىشان تۇرغۇزۇش دەل
پىرىزدېنت بىلەن شىتات باشلىقلىرى، فوند توپلىغۇچىلار ھەمىشە

ئېغىزىدىن چۈشۈرمەيدىغان سۆز، چۈنكى ئۇلارنىڭ
قاتنىشىدىغىنى تامامەن چوڭ ئاپپاراتلارنىڭ ھەرىكىتىدۇر.
ئەمما، بىز قانداق قىلىپ ئۆزىمىز ئۈچۈن توپلايمىز، ئۆزىمىز
ئۈچۈن نىشان تۇرغۇزىمىز، بولۇپمۇ ئاز ئىش ھەققىمىز ھەققىدە
قانداق ئويلىنىمىز، قانداق نىشان تۇرغۇزىمىز؟

بەزى ئادەملەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا چىقىم قىلىدىغان كۈن
مەڭگۈ بولماسلىقى مۇمكىن. چۈنكى ئۇلارنىڭ تۇرغۇزغان
نىشانى، تۇرمۇشنى ياخشىلاش ئۈچۈن بېكىتكەن كونكرېت
پىلانى، كىرىمىنى ئاشۇرىدىغان خىيالى بولمايدۇ، ئۇلار ئەقىل -
پاراسىتىنى ئاشۇرمايدۇ، بىلىم دائىرىسىنى كېڭەيتىمەيدۇ،
جەمئىيەت ئۈچۈن قىممەت ياراتمايدۇ. ئادەمنى
ئەپسۇسلاندۇرىدىغىنى شۇكى، كۆپ ساندىكى ئادەملەر مەنزىلىسىز
قاتناۋاتقان پاراخوتتىكى كاپىتانغا ئوخشايدۇ!

فىراخوگ دولسون دوكتورنىڭ بالىلار توغرىسىدىكى «قانداق
قىلغاندا ياخشى ئاتا - ئانا بولغىلى بولىدۇ» دېگەن كلاسسىك
ئەسىرى خەلقئارادا زور شوھرەت قازانغان. ئۇنىڭ «سىز
مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئۆزى» دېگەن كىتابى ئۇنىڭ نۇرغۇن مۇرەككەپ
نىشان سىستېمىسىغا ئوخشىمايدۇ. خوش، ئەمدى سىز ئاددىي
ساۋات خاراكتېرلىك بىر پىلاندىن بەھرىلىنىڭ، بۇ پىلان
سىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئۆزى بولۇشىڭىزغا، ئۆزلۈكىڭىزنى
ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىزغا، ئىلھاملانۇشىڭىزغا، ئائىل بولۇشقا
تېگىشلىك تۇرمۇش يوسۇنىغا مۇيەسسەر بولۇشىڭىزغا ياردىمى
بولىدۇ.

مەن سىز بىلەن نىشانىڭىز، پىلاننىڭىز ۋە ئۆزىڭىزنىڭ
مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش تەرتىپىڭىزنى قانداق يازىدىغانلىقىڭىز
توغرىسىدا پاراڭلاشقۇم كېلىۋاتىدۇ. سىزنىڭ «ئۆزلۈك يوشۇرۇن
ئىقتىدارىڭىز» ئەقىل - ھوشىڭىز بىلەن تۇرغۇزغان نىشانىڭىز،

پىلاننىڭ ئارقىسىدا ئۆسىدۇ. رول نىشان ئەكس ئەتتۈرگەن نەرسە سىز ئۈچۈن ئەڭ مۇھىم بولىدۇ.

نىشان سىز مۇۋەپپەقىيەت قازانماقچى بولغان نەرسىدۇر، پىلان نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ كونكرېت يولى ۋە ئۆسۈلىدۇر. مەيلى نىشان ياكى پىلان بولسۇن، ئۇلار تامامەن سىزنىڭ كالىڭىزدىن چىقىدۇ.

سىز گەتراپىڭىزدىكى دۇنياغا قارايدىغان بولسىڭىز ھەربىر ئىشنىڭ (تەبىئەت دۇنياسىنىڭ بىر قىسمىنى ھېسابقا ئالمىغاندا) ئادەمنىڭ ئويىدىن باشلانغانلىقىنى كۆرىسىز. مەسىلەن، سىز كىيگەن كاستۇم، ساراپان، سىز ھەيدىگەن ماشىنا، پىكاپ ۋە سىز ئاڭلىغان كوي - ناۋالار.

سىز ھازىر كۆرۈۋاتقان بۇ خەتلەرمۇ دەل مېنىڭ مېڭەمدە بىخ ئۇرۇپ ئويلاپ چىقىلغان. مېنىڭ بۇ ئويلىرىم كېيىن نىشانغا ئايلاندى، شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ نىشاننى ئىشقا ئاشۇرىدىغان بىر پىلان تۈزدۈم. مەن ئۇرۇشتا ئىشلەتكەن خەت ئۇرۇش ماشىنىسىنى ئەمەلىيەتتە 18 - ئەسىردە ياشىغان ھېنرىك مىل دېگەن بىر ئەنگىلىيلىك ئادەم ئويلاپ چىققان. شۇنىڭدىن كېيىن نۇرغۇن ئادەملەر خەت ئۇرۇش ماشىنىسىنى ئۈزلۈكسىز تەرەققىي قىلدۇردى، ئۆزگەرتتى ۋە بۇ ھەربىر ئادەمنىڭ ئارزۇسىغا يېتىدىغان نىشانغا ئايلاندى. سىز كىيگەن ھەربىر قۇر كىيىم، تۇرالغۇ ئۆي، ئوچا بىنا، ئىشلىتىلىۋاتقان ھەربىر نەرسە، ھەتتا قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرىنىڭ ئۆزىمۇ، شۇ ماددا بارلىققا كېلىشىدىن ئىلگىرى كىشىلەرنىڭ مېڭىسىدە زاھىر بولغان بولىدۇ؛ كېيىن لايىھىلىنىدۇ، ئىشلەپچىقىرىلىدۇ، سېتىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەلۇم خېرىدارنىڭ نىشانىغا ئايلانىدۇ. مەسىلەن، سىز ئىشلىتىۋاتقان چىش چوتكىسىنى ئالايلى، بۇمۇ دەسلەپتە مەلۇم بىر ئويىدىن باشلىنىپ، كېيىن كونكرېت پىلان ئارقىلىق تاماملانغان ۋە ئىشلەپچىقىرىلغان.

كۆرگىلى، تۇتقىلى بولىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەكلا نىشان، پىلان ياكى كىشىلەرنىڭ ئوي - خىيالىدىن باشلانغان. مۇبادا بۇنداق ئۇقۇم سىزنى تۇتۇۋالسا، ئۇ بىر ئىنقىلابىي خاراكتېرلىك ئۇقۇمغا ئايلانىدۇ. چۈنكى ئۇ سىزگە ئەڭ تۈپكى خاراكتېرلىك نەرسىنى ئېلىپ كېلىدۇ، ئەڭ مۇھىم نەرسە - ئىدىيىنىڭ دۇنياسىدۇر. ئەمما ئەپسۇس، تولىمۇ ئەپسۇس، نۇرغۇن ئادەملەر ئىدىيە دۇنياسىنىڭ مۇھىملىقىنى تۆۋەن چاغلايدۇ. بىز مەلۇم بىر ئادەمنى «زىيالىي» دەپ ئاتىغان دەملىرىمىزدە بۇ ھېچقانچىلىك ھۆرمەتلىك بولۇپ تۇيۇلمايدۇ. چۈنكى بىز ھۆرمەتلەيدىغان ئادەملەرنى «ئەمەلىي ئىشلىگۈچىلەر» دەپ ئاتىشىمىز يوللۇق ئىدى. ئەمما بىز ھەربىر «ئەمەلىي ئىشلىگۈچى» نىڭ ئالدى بىلەن بىر مۇتەپەككۈر ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالدۇق. بۇ مەسىلىگە يۈزەكى قارىغانلىقىمىز ئۈچۈن بىزنىڭ مۇنداق بىر قائىدىنى چۈشىنىشىمىز قىيىنغا چۈشۈشى مۇمكىن: بۇ دۇنيا ئەر - ئاياللارنىڭ خىيالىدا پەيدا بولغان تۈرلۈك پىلان ۋە نىشان سەۋەبىدىن ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ، شۇڭا بۇنىڭغا ئىشىنىش بەسى مۇشكۈل بولىدۇ. بىزنىڭ مەكتەپلىرىمىز ۋە مائارىپ ئاپپاراتلىرىمىز ئوقۇغۇچىلارغا قانداق نىشان تۇرغۇزۇشقا، قانداق ئىشەنچلىك پىلان بېكىتىشكە ھامان سەل قارايدۇ. سىز تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتە، قايسى ئالىي مەكتەپتە مۇشۇنىڭغا ئوخشايدىغان دەرسلەرنى تۇرغۇزغانلىقىنى ئاڭلىدىڭىزمۇ؟ ئەمما مەن ئاڭلىمىدىم.

مەن بەزىدە كىشىلەرگە نىشان ۋە پىلان توغرىسىدا سۆزلەيمەن ھەمدە ئۇلاردىن قايسى جايلارنىڭ نىشان ۋە پىلانغا چېتىلىدىغانلىقىنى سورىسام، كۆپ ساندىكى كىشىلەر: «سودىدا مۇۋەپپەقىيەت قازاندۇق، پەن - تەتقىقات بىلەن شۇغۇللاندىق، مۇشۇنداق ھەرخىل ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتىمىز» دېيىشتى، ئۇلار ھەمىشە بەزى غەيرىي كەسپىي ساھە ياكى

خۇسۇسىي دۇنياسى توغرىسىدا سۆزلىمەسلىكى مۇمكىن. مەسىلەن، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ توي - نىكاھ ئىشلىرى توغرىسىدا سۆزلىمەسلىكى مۇمكىن.

بۇ مېنى بۇرۇنقى يۈسۈف دېگەن بىر بىمارنى ئەسلەتتى. ئۇ 43 ياشقا كىرگەن ئادەم ئىدى، سودا قىلاتتى، ئىگىلىكى بار ئىدى. ئۇ خىزمەتتە «نېرۋىنىڭ ھۇجۇمى» بارغانسېرى كۈچىيىپ كەتكەچكە مېنى ئىزدىگەنىدى. ئۇنىڭ 2 - ئەرنەنچە كىيىم - كېچەك دۈكىنى يېڭىدىن ئىش باشلىغانىدى، سودىسىمۇ يامان ئەمەس ئىكەن. ئەمما ئۇنىڭ دۈكان خوجايىنى بىلەن بولغان سۈركىلىشى بارغانسېرى كەسكىنلىشىپ كېتىپتۇ. بۇ دىرېكتور بۇرۇن كىشىلەرنى ئوبدان رازى قىلىدىغان ياللانما خادىم ئىدى. ئەمما ئۇ يېڭى ۋەزىپە ئورنىغا چىقىشى بىلەنلا ھەممە ئىش ئۆزگىرىپ كەتتى. ھازىر دىرېكتور بىردىنلا نۇرغۇن پىشىپ يېتىلگەن ئۇقۇم بىلەن ئىشلەش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتمەكچى بولدى. بۇرۇن دەل مۇشۇ ئۇقۇم بىلەن ئىشلەش ئۇسۇلى يۈسۈفنى مۇۋەپپەقىيەت يولىغا ئېلىپ بارغانىدى. يۈسۈف ئىزچىل تۈردە ئۆزىنىڭ سودا ئىشلىرىغا ھۆكۈم قىلىپ، سودا ئىشلىرىدىن پەخىرلىنىپ كەلگەنىدى. ئەمدى ھازىر ئۇ ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىنى يوقاتتى. ئۇ ئۆزىگە: «مەن سەپتىن چۈشۈپ قالدىمۇ، يوق، مەن ئەمدى 43 ياشقا كىرگەن تۇرسام، قېرىلىق دەۋرىگە بېرىپ قالدىمۇ، يوق» دېگەندەك سوئاللارنى قويدى.

يۈسۈف مەن بىلەن سودا ئىشلىرى ئۈستىدە سۆزلەشكەچ خوتۇنى ئۆزىنىڭ كەسكىن قوللىغۇچىسى ئىكەنلىكىنى دېدى. ئۇ مەندىن توي - نىكاھ ئىشلىرى توغرىلىق مەسلىھەت سورىمىسىمۇ، ماڭا ئايالى ماريە توغرىلىق سۆزلەپ بەردى. مەن ئۇنىڭغا سىلەر توي قىلغان دەسلەپكى چاغلاردىكى ھۇزۇر - ھالاۋەت، خۇشخۇي، شېرىن مۇناسىۋەت ھازىر سۇسلىشىپ قالغاندەك، زېرىكىشلىك تۇيۇلغاندەك قىلىدۇ، دېدىم. شۇنىڭ

بىلەن مەن ئۇنىڭغا تەكلىپ تۇرۇپ: «نىكاھقا نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، سىز بەزى نىشان ۋە يولغا قويۇشقا بولىدىغان بەزى پىلانلارنى تۇرغۇزۇڭ!» دېدىم. ئۇ: «پاھ، ئەجەب ياخشى گەپ قىلدىڭىز، دوختۇر! مەن نېمىشقا بۇرۇنراق ئويلىمىغاندىمەن. مەن سودا ئىشلىرىغا نىشان تۇرغۇزغاندەك نىكاھ ئىشىغىمۇ نىشان تۇرغۇزسام بوپتىكەن ئەمەسمۇ؟» دېدى. ئۇ سەل خىجىل بولغاندەك بىر خىل قىياپەتتە ماڭا ئايالى بىلەن توي قىلىشتىن ئىلگىرى ھەمىشە روماننىڭ ئۆتكەنلىكىنى دەپ بەردى. ئەمما ئۇ بۇ بىر قانچە يىلدىن بېرى ئايالى بىلەن ھېچقانداق مۇڭداشمىغانلىقىنى، روماننىڭ چاغلىرىنىڭمۇ ئازلاپ كەتكەنلىكىنى نامايان قىلدى.

بىز ھەم ئۇزۇن، ھەم نۇرغۇن پاراڭلاشتۇق. كېيىن يۈسۈف ئىشنى نىكاھتىن باشلايدىغانلىقىنى، بەزى ئاددىي پىلانلارنى تۇرغۇزىدىغانلىقىنى، يېڭى نىشاننى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى، ئاشۇ روماننىڭ چاغلارنى ئۆزلىرىنىڭ نىكاھ قوينىغا قايتۇرۇپ كېلىدىغانلىقىنى نىيەت قىلدى. شۇنىڭ بىلەن يۈسۈف «سۆيگۈ ئەلچىسى» ئاتىرىتىكىسىنى سېتىۋېلىپ خوتۇنىغا ئەۋەتىپ بەرمەكچى بولدى. ئۇ ماڭا ھەر يىلى 6 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ئۇلار ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن توي قىلغان خاتىرە كۈنىنى تەبرىكلەيدىغانلىقىنى دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭغا ھەر ئاينىڭ «16 - كۈنى» نىمۇ بىر «خاتىرە كۈنى» سۈپىتىدە تەبرىكلەڭلار دەپ تەكلىپ بەردىم. ئاخىر مەن ئۇنىڭغا يەنە سىز پات - پات ئايالىڭىزنى سىرتقا ئېلىپ چىقىپ بىرەر ۋاخ غىزا يەڭ، بالىلارنى ئەگەشتۈرمەي، يالغۇز ئىككىڭلارلا چىقىڭلار دەپ تەۋسىيە قىلدىم.

بەلكىم بەزىلەر: «ھەي، بۇنداق پىلانلارنىڭ نېمە يېڭىلىقلىرى بار، ئەجەب بۇنداق ئىشلارنى ئۇ ئۆزى ئويلاپ چىقسا بولمامدىكەن؟» دېيىشى مۇمكىن. ئۇ ئەلۋەتتە ئويلاپ چىقالايدۇ ۋە

تامامەن ئويلاپ چىقالايدۇ. ئەمما جاۋاب شۇكى، مۇبادا مەن ئۇنىڭغا ئىشىنىشىمنى ئۆزۈڭ خالىغانچە بىر ياقلىق قىل دېسەم، بەلكىم ئۇ بۇنداق ئىلھام ۋە يېڭىلىقنى مەڭگۈ ئويلاپ چىقالماسلىقى مۇمكىن. شۇنداق قىلىپ يۈسۈف بۇ پىلاننى تەدرىجىي يۈرگۈزدى، ئايالى بارغانسېرى خۇش بولۇپ كەتتى، يۈسۈفكە ئامراق غىزالارنى ئېتىپ بەردى. يۈسۈفنىڭ كىچىك ئىشلىرىغىمۇ ۋايىم يەيدىغان بولدى، ئۇلار يېڭى توي قىلغان چاغلىرىدىكىدەك ئۆتۈشتى. كېيىن يۈسۈف تولىمۇ بەختىيارانە ھالدا: «بىز ھازىر تولىمۇ ياخشى ئۆتۈشۈۋاتىمىز، شېرىن ھايات شەرىپەتلىرىنى ئىچىپ مەستۇ مۇستەغرىق بولۇپ كەتتۇق» دېدى. تېخىمۇ كۆڭۈلدىكىدەك بولغىنى شۇكى، ئۇلارنىڭ نىكاھ ئىشىنىڭ ياخشىلىنىشىغا ئەگىشىپ، يۈسۈفنىڭ سودا - سېتىقىمۇ خوپ روناق تاپتى. قاراڭ، بىر تەرەپنىڭ ئىجادىيەت ئىقتىدارى يەنە بىر تەرەپنىڭ زەنجىرسىمان ئۈنۈم يارىتىشىنى ئېلىپ كەلدى.

نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ نىشانى، پىلانى يوق. بۇ ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولسىمۇ، ئەمما بۇ ئاز كۆرۈلىدىغان ئەھۋال ئەمەس. چۈنكى بىزنىڭ مەدەنىيىتىمىزدە بۇنداق ئۇقۇمغا تامامەن سەل قارىلىدۇ. نۇرغۇن ئادەملەر جاھاننىڭ رەپىئارىغا كىرىۋېلىپ بىر كۈن ئۆتسە بىر كۈن ھېساب دەپ قارايدۇ. شۇنىڭ بىلەن كۈنلەر ئايلارنى، ئايلار يىللارنى قوغلاپ ئۆتۈۋېرىدۇ. يەنە بەزى ئادەملەرنىڭ نىشانى بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ نىشانى تۇتۇق، پاسسىپ، ھېچقانداق قىممىتى، ئەھمىيىتى يوقتەك تۇيۇلىدۇ. مەن ھەمىشە بۇنداق نىشاننى «پۇل خەجلەش نىشانى»غا يىغىنچاقلايمەن. كىشىلەر يېڭى ماشىنىسى بولۇشنى، ياۋروپاغا ساياھەتكە بېرىشنى، بىر قۇر كېسىل پەلتوسى بولۇشنى ئويلايدۇ. شۇنداق بولۇشنى كىم ئويلىمايدۇ؟ سىز بۇنداق نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن پۇل خەجلەشكىڭىزگە توغرا كېلىدۇ. مۇشۇنداق ئەھۋال تۈپەيلىدىن

كىشىلەر ئىنتايىن بىسەرەمجان ئەھۋالغا چۈشۈپ قالىدۇ، گاڭگىراپ قالىدۇ، قەيەردىن پۇل تېپىشنى بىلەلمەي قالىدۇ.

يەنە بەزى ئادەملەرنىڭ «ئازدۇر - كۆپتۇر» نىشانى بولسىمۇ، ئەمما گادىرماچ، تۇتۇق، چۈشىنىكسىز ھالەتتە تۇرىدۇ، ئۆزىنى ئىپادىلىيەلمەيدۇ. بۇ ئادەملەر ئوبدان ئولتۇرۇپ، ئۆزىنىڭ تۇرمۇشىدىكى كونكرېت ئىشلىرىغا قاراپ باقمايدۇ، ھاياتىدىكى نىشانىنى تازا ئوبدان ئايدىڭلاشتۇرمايدۇ.

يەنە بەزى ئادەملەرنىڭ نىشانى بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئۆز نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئىمكانىيىتى يوق. مەن بۇرۇن بورۇس دېگەن بىر بىمارنى داۋالىغانىدىم. ئۇنىڭ نىشانى 35 ياشقا كىرگەندە دەم ئېلىشقا چىقىش ئىدى. ئۇ بۇ نىشاننى ئىشقا ئاشۇرالمىغاچقا 35 ياشقا كىرگەن تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلەش پائالىيىتىدە بىسەرەمجان ھالغا چۈشۈپ قالغان. دەرۋەقە بۇ نىشان ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ. مەيلى ئۇ ھەرقانچە ئەقىللىق، زېرەك، قابىل، ئىستېداتلىق يىگىت بولسىمۇ، شۇنداق ياشلاردىن قانچىسى 35 يېشىدا دەم ئېلىشقا چىقالايدۇ، ئۇ دەم ئېلىشقا چىققاندا نېمىگە تايىنىدۇ، ئۇنىڭ دەم ئېلىشقا چىقىشىدىكى سەۋەبى نېمە؟ بىز بورۇسنىڭ بۇ مىسالدىن ئۇنىڭ دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىن ھېچقانداق ئويىنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈۋالالايمىز. «دەم ئېلىشقا چىقىش» ئۇنىڭ نىشانى، ئەمما «دەم ئېلىشقا چىقىش»تىن ئىبارەت بۇ نىشان ئۇنىڭ كېيىنكى تۇرمۇشى بىلەن قانداقتۇر بىرەر مۇناسىۋەتتە بولۇش ئەمەس. مۇبادە ئۇ راستتىنلا 35 يېشىدا دەم ئېلىشقا چىقسا ئۇنىڭغا ھەممە نەرسە قۇرۇق تۇيۇلىدۇ، خالاس. ئۇنىڭ نىشانى ئەمەلىي بولمايلا قالماي، بەلكى تولىمۇ كەمتۈك بولغان بولىدۇ.

ئۇنداق بولسا سىز ھازىر ئەھمىيەتلىك نىشان تۈزىسىز، نىشانى قانداق ئايدىڭلاشتۇرۇۋالسىز، نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرىدىغان كونكرېت پىلان تۈزىسىز؟

سىزنىڭ نىشانىڭىز ئالدى بىلەن خىزمەت ساھەيىڭىز بولۇشى كېرەك. سىزنىڭ خىيالىڭىزدا نۇرغۇن نىشان زاھىر بولىدۇ. جۈملىدىن: «پۇل خەجلەش نىشانى» پەيدا بولىدۇ. مەسىلەن، سەيلە - ساياھەت قىلىش، يېڭى ئۆي - تۇرالغۇ سېتىۋېلىش، پەرزەنتلىرىڭىزنى ئالىي مەكتەپتە ئوقۇتۇش ۋە باشقىلار. بۇ نىشانلارنى ئىشقا ئاشۇرىدىغان يەر دەل ئۆزىڭىزنىڭ خىزمەت ساھەيىڭىزدە بولۇشى كېرەك.

يەنە بىر ساھە نىكاھ ساھەسى بولىدۇ. بۇ ساھەدە نىشان تۇرغۇزۇشتىن مەقسەت، بۇنىڭدىن كېيىن نىكاھتىن ئاجرىشىپ كېتىشتىن ساقلىنىش ياكى ھەر ئىككى تەرەپنىڭ مۇناسىۋىتىنى تېخىمۇ چىڭىتىش ئۈچۈن بولسا كېرەك.

يەنە بىر ساھە بار. ئۇ بولسىمۇ پەرزەنتلەر ساھەسىدۇر. كۆپ ساندىكى ئاتا - ئانىلارنىڭ پەرزەنتلىرىگە بولغان پىلانى بىلەن نىشانى بىرقەدەر ئاز بولىدۇ. ئاتا - ئانىلار پەرزەنتلەرگە نىسبەتەن خۇددى قۇتقۇزۇش ئەترىتىگە ئوخشايدۇ، ئاتا - ئانىلار ھەر كۈنى ئالدىراشلىق بىلەن ئۇ يەردىكى، بۇ يەردىكى ئوتنى ئۆچۈرىدۇ. ئۇلار كۈن بويى ئالدىراش بولۇپ كەتكەچكە نىشان ۋە پىلان تۈزگۈدەك ۋاقىت چىقىرالمايدۇ. بۇنداق ئاتا - ئانىلار پەرزەنتلىرى بىلەن بولغان ھېسسىيات مۇناسىۋىتى جەھەتتە زور دەرىجىدە ئېزىپ كېتىدۇ. چۈنكى ئاتا - ئانىلار پەرزەنتلىرىنىڭ كەلگۈسى تەرەققىيات يۆنىلىشىنى تولۇق نەزەرگە ئالمايدۇ.

مۇبادا سىز تېخى توي قىلمىغان بولسىڭىز، ئۆزىڭىزگە نىشان ۋە پىلان تۈزۈڭ. ئۆزىڭىز بىلەن راھەت - پاراغەتتە، جاپا - مۇشەققەتتە بىللە بولىدىغان، مەڭگۈ بىللە ئۆتىدىغان جورىدىن بىرنى تېپىپ توي قىلىڭ. كىمدۇر بىرەيلەن: «نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ جورا تاللاشقا سەرپ قىلغان ۋاقتى يېڭى ماشىنا تاللاشقا سەرپ قىلغان ۋاقتىغا يەتمەيدۇ» دېگەندى.

ئاخىرىدا دوستلار ساھەسىدە توختىلىپ ئۆتەيلى. بۈگۈنكى

كۈندىكى مەدەنىيەت بوشلۇقىدا «دوست» لۇق مۇناسىۋەتنىڭ قانچىلىك سۇسلاپ، ئاجىزلاپ كەتكەنلىكىگە قاراپ باقايلى. بەلكىم بۇ سىزنىڭ نىشانىڭىزنى ۋە پىلانىڭىزنى تۇرغۇزىدىغان يەر بولۇشى مۇمكىن.

سىز يېرىم سائەت ۋاقىت چىقىرىپ ئارامخۇدا ئولتۇرۇڭ، بۇ يېرىم سائەتتە بۇرۇن ئويلىغان نىشانلىرىڭىزنى، پىلانلىرىڭىزنى يېڭىدىن ئويلىغان ئوي - خىياللىرىڭىزنى بىر ۋاراق قەغەزگە رەتلىك قىلىپ يېزىپ چىقىڭ، سىز تەسەۋۋۇر قىلغان نىشانىڭىزنى، ھەتتا ئەڭ غەلىتە نىشانىڭىزنىمۇ يېزىڭ. بۇ ئوي - خىياللىرىڭىزنى بۇ باسقۇچتا ئىشقا ئاشۇرۇپ، دەپ ۋايىم يېمەڭ، ئىشقىلىپ يازسىڭىزلا بولىدۇ. سىز بۇ نىشانلارنى يېزىپ بولغاندىن كېيىن تەپسىلىي تەكشۈرۈپ، سىز ئۈچۈن ئەڭ مۇھىم بولغان بەش نىشاننى تاللاپ چىقىڭ، سىز شۇندىلا بۇنىڭ ئادەمنىڭ قەلبىنى لەرزىگە سالدىغان بىر جەريان ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىسىز.

كېيىنكى قەدەمدە سىز بۇ بەش نىشانغا قانداق يېتىشنى قارار قىلىڭ. نۇرغۇن ئادەملەر مۇشۇ تەرەپلەردە كەتكۈزۈپ قويدۇ. چۈنكى ئۇلار بىر پىلاننى يولغا قويدۇ، ئەمما بۇ پىلاننىڭ ئالا كۆڭۈلۈكى بەك زور بولۇپ كېتىدۇ. نىشانىڭىز دەرھال ئىشقا ئاشمىسا سىز ئازاب ھېس قىلىپ قالسىز، ھەتتا نىشانىڭىزدىن ۋاز كېچىسىز. بۇنداق ئادەملەر دەل «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» دېگەن دەرسنى ئۆگەنمىگەن ئادەملەردۇر.

نۇرغۇن ئادەملەر «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» دېگەن بۇ سۆزنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇنىڭ ئايلىنىش ئۇسۇلى ياكى ئۇ ئاساس قىلغان پىسخىك پىرىنسىپى بىلەن ئانچە تونۇش ئەمەس. «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» نىڭ «قېرىندىشى» ئەمەلىيەتتە بىر خىل تەرتىپنامە بولۇپ، ئۇ كىتاب شەكلىدە نەشر قىلىنغان قورال كىتابتۇر. ئۇنىڭ ئاساس قىلغانلىرىمۇ مۇتلەق ئوخشاش

پرىنسىپ بولىدۇ. «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» ياكى تەرتىپنامىنىڭ بېكىتىلىشى ۋە پىلانلىشىدىن مەقسەت شۇكى، ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ ئىنتايىن ئاددىي سوئالغا جاۋاب بېرىشىدىن ئىبارەتتۇر. تەرتىپنامىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە ئۆگەنگۈچى ئىنتايىن قىيىن سوئالغا جاۋاب بېرىدۇ. بۇنداق «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» نى تۇرغۇزۇشتىن ياكى تەرتىپنامىنى يېزىشتىن مەقسەت ئۆگەنگۈچىلەرنى ئىشنى ئىنتايىن مۇۋەپپەقىيەتلىك ۋە ئىنتايىن توغرا بولغان نۇقتىدىن باشلاشقا ئۈندەش.

سىز «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» نى ئۆزىڭىزگە ئۈلگە قىلىڭ. ئالدى بىلەن نىشانىڭىزنى يېزىپ چىققاندىن كېيىن نىشانىڭىزنى بىر يۈرۈش كونكرېت قەدەم باسقۇچقا بۆلۈڭ، ئىشنى ئەڭ ئاددىي قەدەم باسقۇچتىن باشلاڭ. مەن بۇ يەردە يەنە بىر مىسال ئالاي: مەن بۇرۇن مايكىس دېگەن بىر بىمارنى داۋالىغانىدىم. ئۇ 46 ياشتا ئىدى. ئۇنىڭ ئېغىرلىقى زىيادە ئېشىپ كەتكەچكە بەدەنلىرى زادىلا قولاشماي قالغانىدى. ئۇنىڭ نىشانى بەدىنىنى ئەڭ ياخشى شەكىلگە كەلتۈرۈش ئىدى. مەن ئۇنىڭدىن: سىز بۇ نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن قانداق پىلان قۇردىڭىز، دەپ سورىۋىدىم، ئۇ: مەن بەدەن چېنىقتۇرۇش ئۆيىگە، تەنتەربىيە سارايلىرىغا بارمەن، دەپ جاۋاب بەردى — ئەمما بۇ بىزنىڭ ئۇ يەردىكى ئەڭ قىممەت جاي ئىدى. ئۇ يەنە ماڭا: ئۆزىنىڭ پۈتۈن يۈرۈشلۈك بەدەن چېنىقتۇرىدىغان تور سىنىپىغا قاتنىشىشقا تەرەددۇتلىنىۋاتقانلىقىنى، ئەتىگەندە ئىشقا بېرىش يولىدا كۈلۈپقا بېرىپ سۇ ئۈزۈش كۆلچىكىدە 20 قېتىم سۇ ئۈزۈدىغانلىقىنى، كەچتە ئىشتىن چۈشۈپ ئۆيگە قايتار يولىدا يەنە بەدەن چېنىقتۇرۇش ماشىنىسىدا بەدەن چېنىقتۇرىدىغانلىقىنى، دېدى. مەن شۇ زامات ئۇنىڭ بۇ پىلاننىڭ ئۇزۇنغا سوزۇلىدىغان بىر پىلان ئىكەنلىكىنى، مايكىس بۇ پىلاندا بىرقانچە ھەپتىلا تۇرۇپ، ئاندىن پىلاندىن ۋاز كېچىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتتىم.

شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭغا بەدەن چېنىقتۇرۇشنىڭ، سۇ ئۈزۈشنىڭ ئورنىغا «ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» نى دەسسەتىش تەكلىپىنى بەردىم. مايكىس يورغىلاپ مېڭىشنى ياخشى كۆرەتتى. بىز ئۇنىڭغا: مايكىس، سىز ھەر كۈنى ئۆيىنى ۋە ھويلىنى بويلاپ يۈگۈرۈڭ، پەقەت ئۈچ مىنۇتلا يۈگۈرسىڭىز بولىدۇ، دەپ تەكلىپ بەردۇق. ئۇ يەنە ئوڭدىسىغا يېتىپ دوۋسۇن مۇسكۇلىلىرىنى مەشىق قىلىشقا ئامراق ئىدى. شۇنىڭ بىلەن بىز ئۇنىڭغا يەنە ئىشنى مۇشۇ بىرىنچى تەرەپتىن باشلاڭ، ھەر كۈنى ئالدى بىلەن بىر قېتىم ئوڭدىڭىزغا يېتىپ، ئاندىن ئولتۇرۇڭ، دېدۇق، مايكىس بىز دېگەندەك قىلىۋېدى، ئىش ئاسانغا چۈشتى، ئۇنىڭ بۇ جەھەتتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىغا گەپ كەتمەيتتى. ئۇ بەش ئاي جەرياندا ھەر كۈنى يېرىم سائەت يۈگۈردى، 50 قېتىم ئوڭدىسىغا يېتىپ ئاندىن ئولتۇردى.

تەدرىجىي ئىلگىرىلەپ بارىدىغان پىلان ئارقىلىق نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇشتا مەيلى ئۇ قانداق نىشان بولسۇن، مەن تامامەن ئۆزۈم داۋالىغان بىمارنى، ئۇنىڭ بەدەن چېنىقتۇرۇش پىلاننى ئويلايمەن. تۇنجى قەدەمدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىزغا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ئىشنى ئاددىي پىلاندىن باشلاڭ، ئاندىن تەدرىجىي ھالدا پىلاننىڭ قىيىنلىقىنى، كۈچلۈكلۈكىنى ئاشۇرۇڭ. ئەمما ھەرگىزمۇ ئالدىراشلىق، تەنتەكلىك بىلەن ئىش كۆرمەڭ.

مايكسىنىڭ بەدەن چېنىقتۇرۇش پىلانى مېنى يەنە باشقا بىر بىمارنى — ژېنىپىنى ئويلىنىدۇرۇپ قويدى. ئۇ ئىزچىل تۈردە بەدەن ئېغىرلىقىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن تىرىشتى. ئۇ بۇ بىر قانچە يىلدىن بېرى بەدەن ئېغىرلىقىنى ئىزچىل چۈشۈردى. ئىلگىرى — كېيىن 12 قېتىم بەدەن ئېغىرلىقىنى چۈشۈردى — 25 قاداق ئورۇقلىدى. ئۇ مۇشۇ بەدەن ئېغىرلىقىنى ساقلاپ قېلىشنى ئۈمىد قىلاتتى. بىز ئۇنىڭ نىشانىنى مۇھاكىمە قىلغاندا ئۇ ئۆزىنىڭ بۇرۇن تېز ئورۇقلاش ئۈچۈن بىردىنلا

غىزادىن ئۆزىنى قىسقانلىقىنى، ئەمما ئېغىرلىقىنىڭ ئېشىپ بېرىش سۈرئىتىنىڭمۇ ئوخشاشلا تېز بولغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. ژېنېت ئورۇقلاش توغرىسىدا يېزىلغان نۇرغۇن كىتابلارنى كۆرگەندىن كېيىن ئادەم ئاستا ئورۇقلىغاندا بەدەن ھالىتىنى ئاسان ساقلىغىلى بولىدىغانلىقىنى تونۇپ يەتكەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەر ھەپتىدە يېرىم قاداق ئورۇقلاشنى نىيەت قىلغان. سىز ھەر ھەپتىدە يېرىم قاداق ئورۇقلاش ئۈچۈن ئادەتتىكى ھەپتىگە قارىغاندا نورمال ئىسسىقلىق مىقدارى 3500 كالورىيە بولۇشى كېرەك، شۇنداق قىلىشىڭىز بۇ نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرالايسىز. ژېنېتقا نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، ھەر كۈنى 250 كالورىيە ئىسسىقلىق بولسا ھەر ھەپتىسى يېرىم قاداق ئورۇقلاش نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرالايدۇ، بۇ يەتكىلى بولمايدىغان نىشان ئەمەس. ئۇ بۇ نىشاننى تېخىمۇ ئاسان ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۇ يەنە ئۆزىگە مۇكاپات مېخانىزمىمۇ تۇرغۇزغان. ئۇ ئىككى ھەپتىدە بىر قېتىم ئىش ھەققى تارقاتقان. شۇنىڭ بىلەن كالىپىندارغا ھەر ئىش ھەققى تارقاتقان كۈنى ئۆزىنىڭ بەدەن ئېغىرلىقىنى خاتىرىلىگەن. ئىش ھەققى تارقاتقان بۇ كۈنى ئالتە ئايغىچە داۋاملاشتۇرغان (ئۇ ھەر قېتىم ئىش ھەققى تارقاتقان كۈنى ئىش ھەققى تارقىتىشىدىن ئىلگىرىكى كۈندىن بىر قاداق يېنىكلىگەن). مۇبادا ئۇ راستتىنلا بىر قاداق يېنىكلىگەن بولسا، ئۆزىگە ئەرزان سوۋغات سېتىۋېلىپ ئۆزىگە تەقدىم قىلغان (بۇ سوۋغات يېمەكلىكتىن باشقا نەرسە بولسا بولۇپتۇرەتتى!) باسقۇچ خاراكتېرلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۆزىنى مۇكاپاتلاش، ئەمەلىيەتتە ئۇ ئېھتىياج بولىدىغان رىغبەتنى ئاشۇرۇۋەتكەن. ژېنېت ھاياتىدا تۇنجى بولۇپ بەدەن ئېغىرلىقىنى يېنىكلىتىشتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپلا قالماي، يەنە سەمرىپ كېتىشتىن ساقلانغان.

بىز ئەمدى كىشىلىك مۇناسىۋەت جەريانىدىكى تامامەن

ئۆزىگىچە بولغان بىر مىسال ئۈستىدە توختىلايلى. مەن ئېلېون ئىسىملىك بىر بىمارنى داۋالىغانىدىم، ئۇ 32 ياشتا ئىدى. ئۇ نىكاھتىن ئاجرىشىپ كەتكەندىن كېيىن قاتتىق تەنھالىق سەزگەن ۋە تاشلىنىپ قالغان ئوخشاي مەن دەپ ھېس قىلغان. ئۇنىڭ نىشانى رېئال ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت قوينىغا قايتا قايتىپ كېلىش بولسىمۇ، ئەمما ئۇ يەنە كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى ئارىغا ئالماسلىقىدىن قاتتىق قورققان. مەن ئېلېونغا بىر پىلان تۈزۈپ بەردىم ۋە بۇ پىلانى قەدەم باسقۇچ بويىچە يۈرگۈزۈشنى يولغا قويۇشنى تاپلىدىم. ئۇ ئالدى بىلەن بويتاق ئاتا - ئانىلار ئۇيۇشمىسىغا كىرىشكە ئىلتىماس قىلدى. ئەمما تۇنجى ئېيىدا بۇ ئۇيۇشمىنىڭ ھېچقانداق پائالىيىتىگە قاتنىشىشقا بولمايتتى. ئەمەلىيەتتە مەن ئۇنىڭغا ھەتتا بۇ ئايدا ئۇلارنىڭ گېزىت - ژۇرناللىرىنىمۇ كۆرمەك دەيدىم. ئۇ ئىككىنچى ئېيىدىن باشلاپ گېزىت - ژۇرناللارنى كۆردى. ئەمما ھېچقانداق پائالىيەتكە قاتناشمىدى. ئۈچىنچى ئېيىدا ئۇيۇشمىنىڭ مۇھاكىمە گۇرۇپپىسىنىڭ پائالىيىتىگە قاتناشتى. تۆتىنچى ئېيى ئىككى مۇھاكىمە گۇرۇپپىسىنىڭ پائالىيىتىگە قاتناشتى. ئاخىرقى بەشىنچى ئېيىدا بىر مەيدان تانىشىغا قاتناشتى. بۇ ئۇسۇل ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەر ئايدا، ھەر بىر قەدەم باسقۇچتا ئىلگىرىلەش بولدى، بۇنىڭغا ئەگىشىپ ئۇنىڭدا جاسارەت پەيدا بولدى، ئۇ كېيىنكى باسقۇچنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن تىرىشتى.

بەلكىم دەسلەپكى قەدەم باسقۇچى تولىمۇ كېچىكتۈرۈلگەندەك، ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوقتەك، ھېچقانداق ئۆزگىچىلىكى يوقتەك ھېس قىلغان بولۇشىڭىز مۇمكىن، ئەمما شۇنداق ئويلىغان بولسىڭىز خاتا ئويلىغان بولسىز! بەزى ئىشلار ھازىر روي بېرىۋاتىدۇ، بۇ ئىشلار دەسلەپتە ئالاھىدە روشەن ئىپادىلەنمىگەن. ھازىر بولسا ئاستا - ئاستا ئۆزگىرىۋاتىدۇ.

سىزنىڭ «يوشۇرۇن ئىقتىدار ئۆزلۈكىڭىز» قەدەممۇ قەدەم
ئېشىۋاتىدۇ، ئەڭ ئاخىرقى نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىز
ئۈچۈن ئىلگىرىلەۋاتىدۇ. ئادەتتىكى ئەھۋال شۇكى، ئىچكى
دۇنيانىڭىزدىكى بېسىم مېخانىزمى سىزگە ئۆزلۈكىڭىز كاشلا
تېپىپ بېرىدۇ. نىشانىڭىز ئاللىبۇرۇنلا سىزگە نېمىنى ئىشقا
ئاشۇرۇشىڭىزنى ئوقتۇرىدۇ. دەسلەپكى قەدەم باسقۇچى ئاستا ھەم
ۋەزىمىن بولىدۇ، ھەربىر قەدەم باسقۇچ دېگۈدەكلا
مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشقا كاپالەتلىك قىلغاندىن باشقا
ئەمەلىيەتتە نىشانىڭىزنى ساداقەتمەنلىك بىلەن ئىشقا
ئاشۇرىدىغان ئارزۇ - ئارمانىڭىز سىزنى ھەرىكەت قوللىنىشقا
ئېلىپ بارىدۇ.

سىز دەسلەپكى بەش نىشانى تاللاپ بېكىتكەندىن كېيىن
يەنە بىر ئىشنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىڭ: ئۆزىڭىزنىڭ يوشۇرۇن
ئېڭىڭىزغا پۇرسەت بېرىڭ. ئۇنىڭ قەدەم باسقۇچىڭىزنى
بېكىتىشىڭىزگە ھەمدە بۇ قەدەم باسقۇچنىڭ ئوڭۇشلۇق
بولۇشىغا ياردىمى بولىدۇ. «ئاڭلىق» ۋە «ئاڭسىز» ئۇسۇلىنى
ئورتاق قوللىنىپ، مەسىلىنى ھەل قىلغاندىلا ئاندىن
كالىڭىزدىكى بايلىق مەنبەسىنى ۋە ئىجادىيەت ئىقتىدارىڭىزنى
ئەڭ زور چەكتە ئىشلىتەلەيسىز.

مېنىڭ تەكلىپىم شۇكى، پىلان باسقۇچى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ
ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى پىلان باسقۇچى يېزىۋېلىش. ئاددىيغىنا بىر
قانچە ئېغىز گەپنى كارتۇشكىغا يېزىۋېلىش كېرەك. تاللىغان
بەش نىشانى ۋە بۇ نىشانلارنى ئىشقا ئاشۇرىدىغان ھەرقانداق
ئۇسۇل ۋە قەدەم باسقۇچى خاتىرىلىۋېلىش كېرەك. بۇنىڭ
ئىچىدىكى بىر كارتۇشكىنى ھەركۈنى كۆرۈپ تۇرۇشىڭىز ئۈچۈن
ئەينەككە چاپلاپ قويۇڭ؛ ئىككىنچى كارتۇشكىنى چاپنىڭىزنىڭ
يانچۇقىغا ۋە ھەممىنىڭىزغا سېلىۋېلىڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز بۇ
نىشانلارنى مەيلى ئاڭلىق ياكى ئاڭسىز بولسۇن ھەر كۈنى

ئويلايسىز. مەن سىزنى ھازىرلا ئەڭ ياخشى لايىھىنى ئوتتۇرىغا
قويۇڭ دەپ مەجبۇرلىمايمەن، مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم، سىز
ئادەتتە نېمە ئىش قىلىڭ، بۇ نىشانلارنى ھەمىشە «ئاڭلىق» ھالدا
ئويلىشىڭىزلا بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە سىزنىڭ
ئاڭسىزلىقىڭىزمۇ ئالدىراش بولۇپ كېتىپ، ئاڭسىزلىقىڭىزنىڭ
ئىچكى قىسمىدىكى خىزمەتلەرنى قىلىدۇ. يەنە كېلىپ
ئاڭسىزلىق ھەمىشە بەزى ئويلىمىغان چاغلاردا ئۈنۈم بېرىپ
قالىدۇ. بەلكىم سىز غىزا يەۋاتقاندا، سېتىكا توپ ئوينىۋاتقاندا
ئىلھامىڭىز كېلىپ قېلىشى مۇمكىن. شۇنداق چاغلاردا
ئىلھامىڭىز كەلسە دەرھال خاتىرىلىۋېلىڭ.

ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا، مېنىڭ مۇھاكىمە قىلىپ
ئۆتكەنلىرىم ئەمەلىي ئىشلار ۋە ئېرىشكىلى بولىدىغان
نىشانلاردۇر. مۇبادا سىزنىڭ تاللىغىنىڭىز دەل ئۇزۇن مۇددەتلىك
بىر تۈر بولسا، مەسىلەن، سىز دوختۇر بولۇشنى تاللىشىڭىز،
نىشانىڭىزنى بىرقانچە قەدەم باسقۇچقا بۆلۈڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز
ئاخىر بۇ نىشانى ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىزغا كاپالەتلىك قىلالايسىز.
يەنە بىر مۇھىم نۇقتا شۇكى، نىشان جەزمەن توغرا، ئەمەلىي
بولۇشى كېرەك. مۇبادا سىز 50 ياشقا كىرگەندە دوختۇر
بولۇشنى تاللىشىڭىز بۇ ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ، 20
ياشتا بولغان بولسىڭىز بۇ كەسىپنى تاللىشىڭىز ئەقىلگە ئۇيغۇن
كېلىدۇ. سىز ئالدى بىلەن مۇشۇ خىزمەتنىڭ ئېھتىياجىدىن
چىقالايدىغان - چىقالمايدىغانلىقىنى، زېھنىي قۇۋۋىتىڭىزنىڭ
يار بېرىدىغان - بەرمەيدىغانلىقىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىشىڭىز
كېرەك. سىز نىشانى ئىشقا ئاشۇرۇشقا تۇتۇش قىلىشتىن
ئىلگىرى ئۆزىڭىزگە كەسىپى جەھەتتىن باھا بېرىشىڭىز
كېرەك.

بەلكىم بەزى نىشان تۇرغۇزۇلغاندا ئەمەلىي بولۇشى، ئەمما
ئەمەلىي تۇرمۇشتا ئەمەلىي بولماسلىقى مۇمكىن. تۇرمۇشتا

ئۆزگىرىش بولسا نىشاندىمۇ ئۆزگىرىش بولىدۇ. شۇڭا سىز ھەرقانداق ئىش تۇرغۇن ھالەتتە تۇرىدۇ، پەقەت سىز نىشاننى ئۆزگەرتىشىڭىز نىشان ئۆز پىتى بويىچە تۇرىۋېرىدۇ دەپ قارىماڭ. بەلكىم سىزنىڭ نىشانىڭىز نىكاھ مۇناسىۋىتىڭىزنى ئۆزگەرتىشى مۇمكىن، سىز تازا تىرىشىۋاتقان چاغلاردا ئايالىڭىز سىز بىلەن نىكاھتىن ئاجرىشىش تەلپىنى قويۇشى مۇمكىن. سىز شىركەتنىڭ باش لىدىرى بولۇپ تۇرغان چاغلارڭىزدا بىر تۈرلۈك ئىلمىي بايقاش شىركەت قۇرۇلمىسىدا يېڭى بىر بۆلۈم تەسىس قىلىش ئېھتىياجىنى پەيدا قىلىشى مۇمكىن. بۇنداق چاغدا سىزگە نىسبەتەن سىز ھەقىقىي جاۋابىنىڭ پۈتكۈل شىركەتتە ئەمەس، بەلكى سىز رەھبەرلىك قىلىۋاتقان يېڭىدىن تەسىس قىلىنغان تارماقتا ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىشىڭىز كېرەك. شۇڭا سىز پىلاننىم، نىشاننىم تاشقا ئۇيۇلغاندەك مۇستەھكەم، ئۆزگەرمەيدۇ دەپ ئويلىماڭ. نىشان تۇرغۇزۇلغاندىن كېيىن ئۆزگىرىدۇ، پىلان بېكىتىلگەندىن كېيىن ئۆزگىرىدۇ. مۇبادا سىز پىلان - نىشانىڭىزنى ئۆزگەرتىشىڭىز، مەيلى بۇنداق ئۆزگىرىشنى سىز ئويلاپ چىقىڭ ياكى چىقىماڭ، سىز «مەغلۇپ بولغان» بولمايسىز.

نىشان ئالدى بىلەن بىر يۈكسەك غايە بولىدۇ. شۇنداق ئىكەن، سىز كونترول قىلالمايدىغان نەرسىلەر يۈكسەك پەللىگە تىكىلگەن نەزەر دائىرىڭىزنىڭ كۆرسىنى چۈشۈرۈۋېتىشى مۇمكىن. ئەمەلىي مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، سىز ئەسلىدە بېكىتكەن نىشانىڭىزنى 25% ئورۇندىغان بولسىڭىز، ھەر ھالدا شۈكۈر دېسىڭىز بولىدۇ. ئەمما شۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭكى، مۇبادا نىشان تۇرغۇزمىسىڭىز بۇ 25% نىشاننىمۇ ئىشقا ئاشۇرالمىيسىز.

بۇ ئەھۋالنى مىسال بىلەن چۈشەندۈرەيلى: سىزنىڭ نىشانىڭىز بالىلارنى ئۆي ئىشلىرىغا ياردەملەشتۈرۈش بولسا،

سىز ئۇلارنى ئۆي ئىشلىرىنى قىلىشقا قاتناشتۇرۇش توغرىسىدا بىر يۈرۈش پىلان تۈزۈپ چىقىڭ. ئەمما سىز ۋە بالىلىرىڭىز كۆپ كۈچ سەرپ قىلغاندىن كېيىن سىز ئۆزىڭىزنىڭ ۋە بالىلىرىڭىزنىڭ ئۈمىدىڭىزنىڭ 50% تىنى ئورۇندىغانلىقىنى بايقايسىز. سىز مەيلى قانچىلىك كۈچ سەرپ قىلىڭ، ئىش پەقەت شۇنداق بولىدۇ، خالاس. ئەمما سىز نېمىشقا بۇنى قوبۇل قىلمايسىز؟ 50% ئۇلارنىڭ ئەڭ زور چەكلىمىسى تىرىشچانلىقى - دە! ئىش 50% ئورۇندالسا ئۇلارنى ھەم ئۆزىڭىزنى تەبىرىكلەڭ، ئۇلار ياراتقان نەتىجىدىن خۇش بولىسىز.

بەزى نىشان غايىۋىلەشتۈرۈلگەن بولىدۇ. گەرچە قىيىنچىلىق قاتمۇقات بولسىمۇ، سىز يەنىلا ئۇ نىشانغا ئېرىشىش ئۈچۈن توختاۋسىز ئىلگىرىلەيسىز. ئەمما نىشان ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمىگەندە سىز ئەڭ ياخشىسى دىققىتىڭىزنى باشقا نىشانغا بۇيرۇڭ. بىر نىشاننى مۇكەممەل ئادەمنىڭ ئۆلچىمى قىلىۋېلىشقا بولمايدۇ. مۇبادا نىشاننى 100% ئىشقا ئاشۇرغىلى بولمىسا، مەجبۇرەن ھالدا مەن «مەغلۇپ بولغۇچى» دەپ قالسىز.

شۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ، كالتەك توپ ماھىرلىرىنىڭ ئوتتۇرىچە نومۇرىغا ئېرىشىش نومۇرى: 3.0 توپ ئۇرۇش نىسبىتىگە يەتسە ئۇ مۇنەۋۋەر توپ ئۇرغۇچى ماھىر بولىدۇ؛ بۇ ھەر ئون قايتىپ كەلگەن توپنىڭ ئۈچىگە تەڭگۈزدى دېگەن گەپ. شۇڭا نىشان بىلەن پىلاندىمۇ ئوخشاش دەرىجىدە ئىمكانىيەت بولىدۇ. ئۆزىنى نىشانغا قارىتا 1.0 نىسبەتكە يېتىمەن دەپ زورلىماسلىق كېرەك. بۇ ئىشقىلىپ ئادەتتىكى ئادەم ھەمىشە يېتىدىغان سەۋىيە ئەمەس.

مۇبادا يۇقىرىدىكى تەلەپ بويىچە ئىش كۆرسىتىش مەن سىزگە شۇنداق ۋەدە بېرىمەنكى، ئەمەلىيەتتە سىز تۇرمۇشتا باشقا كۆپ ساندىكى ئادەملەردىنمۇ كۆپ مۇۋەپپەقىيەت قازانغان بولىسىز. چۈنكى سىز نىشانىڭىزنى تېخىمۇ ئېنىق تىزىملاپ

چىقلايسىز، ھەر قېتىمدا بەش نىشاننى تۈزۈپ چىقىڭ. جىمى نىشاننى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولمىسىمۇ، ئەمما ھېچبولمىغاندا ھەر بىر نىشاننىڭ بىر قىسمى بولسىمۇ ئىشقا ئاشىدۇ.

«ئوقۇتۇش ئاپپاراتى» مودېلىنى ئىشلىتىشكە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىپ، نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇش پىلانىڭىزنى تۈزۈڭ. ئىشنى ئادەتتىكى پىلاندىن باشلاڭ، بۇ سىزگە ئىلھام بېرىپلا قالماي، ھامان باشلىنىش بىلەنلا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىزغا كاپالەتلىك قىلىدۇ. ئىش ئاددىي پىلاندىن باشلانسا ئىلگىرىلەش جەريانىدا قىيىنچىلىق كۆپ بولسىمۇ، تەدرىجىي ھالدا ئىلگىرىلىگىلى بولىدۇ، سىزمۇ داۋاملىق مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىز مۇمكىن.

شۇڭا جىمى پىرىنسىپلار ئىچىدە ئەڭ مۇھىم بولغىنى جانلىق بولۇشتۇر. مەيلى نىشان ياكى يۈرگۈزۈلىدىغان پىلان بولسۇن ھەرقانداق چاغدا ئىككىلەنمەي، قورقماي پىلان، نىشانىڭىزنى ئۆزگەرتىڭ. نىشان، پىلان سىزنى ئەمەس، ئەكسىچە سىز نىشان، پىلاننى تىزگىنلەڭ، ئىگىلەڭ. قىسقىسى، سىز تۇرمۇشنىڭ بېسىمىنى ئاشۇرۇۋالماي، تۇرمۇشنىڭ قىزىق نۇقتىسىنى ئاشۇرۇڭ.

ئەمما سىز يەنە ئوخشاشلا شۇنىڭدىن ئېھتىيات قىلىشىڭىز كېرەككى، ئۆزىڭىزنى مۇنداق ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويمالڭ: سىز كۆڭۈل بۆلىدىغان نىشان سودا قىلىش ياكى قىمار ئويناش نىشانى بولۇپ قالمايىمۇ. سىز يەنە توي - نىكاھىڭىزنى، بالا - چاقىلىرىڭىزنى، دوست - بۇرادەرلىرىڭىزنى ئويلاڭ! بۇلارمۇ سىزنىڭ تۇرمۇشىڭىزنى ياخشىلاشتىكى مۇھىم تەرەپتۇر.

مەن سىزگە بەش نىشان تاللاڭ دەپ تەۋسىيە قىلغانىدىم. بۇ بىز كۆڭۈل بۆلىدىغان ئەقىلگە ئۇيغۇن سان. دەرۋەقە، سىز بۇ بەش نىشاننى مەڭگۈ ساقلاپ قالالمايسىز، بۇ مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدىغان سانمۇ ئەمەس. ھاياتىڭىزدا يەنە جەزمەن باشقا

ئىشلار بولۇشى مۇمكىن. مۇبادا سىز نىشانىڭىزغا يەتسىڭىز، يەتكەن نىشانىڭىزنى دەپتەردىن ئۆچۈرۈۋېتىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا باشقا نىشاننى يېزىڭ. بەلكىم سىز پالانى نىشان كىشىلەر قەلبىگە ياقمايدۇ، ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ دەپ، نىشانلىرىڭىزنى تەڭشىشىڭىز، ھەتتا باشقا نىشانغا ئالماشتۇرۇۋېتىشىڭىز مۇمكىن. سىز بېسىپ ئۆتكەن ھايات يولىڭىز نىشاننى ئىشقا ئاشۇرغان، نىشاننى تەڭشەش، نىشاندىن ۋاز كېچىش، يېڭى نىشاننى كونا نىشان ئورنىغا دەسسىتىش جەريانى بولۇشى مۇمكىن. كۆپ ساندىكى ئادەملەر بىلەن سېلىشتۇرغاندا ھاياتىڭىز سۇنىڭ ئېقىشىغا، تۈكنىڭ يېتىشىغا ئۆتكەن ھايات ئەمەس. تۇرمۇشىڭىزنىڭ كونكرېت نىشانغا مۇجەسسەملەشتۈرۈپ، كونكرېت پىلان ئارقىلىق نىشاننى ئىشقا ئاشۇرغان ھايات بولىدۇ. سىز تۇرمۇشنىڭ مۇھىم تەرەپلىرىدە ھامان توختاۋسىز، ۋەزىمىن قەدەم بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەيسىز. سىز تۇرمۇش مۇھىتىڭىزنى ياخشىلىسىڭىز بەخت - سائادىتىڭىز ئاشىدۇ.

سىزنىڭ پىلاننىڭ قانچىلىك ئەتراپلىق بولسۇن، سىز ئۇنى قىزغىنلىق بىلەن قوغلاشمىسىڭىز، نىشانىڭىز «ئۈجمە پىش ئاغزىمغا چۈش» دېگەندەك شېرىن خىيال بولۇپ قالدۇ، خالاس

— W كېلەيمونت ستون

19 - دەرس

قانداق قىلغاندا ئوتلۇق مۇھەببەتنى مەڭگۈ داۋاملاشتۇرغىلى بولىدۇ

مۇبادا بىرى سىزگە «ۋاز كەچكۈچى» گە تەبىر بېرىپ بېقىڭ دەپسە، سىز ئىككىلەنمەيلا: «ئاسان ۋاز كېچىدىغان ئادەملەر»، «ئىدىيىدە چېچىلاڭغۇ، ھۇرۇن ئادەملەر» دېيىشىڭىز مۇمكىن. ئەجەب سىز ئويلاپ كۆرمىدىڭىزمۇ؟ نېمە ئۈچۈن بەزىلەر ئەھۋال ئۆزىگە ھەرقانچە پايدىسىز بولسىمۇ، چىشىنى چىشلەپ ئاخىر مەغلۇبىيەتنى غەلبىگە ئايلاندۇرايدۇ، ئەمما بەزىلەر ئاخىرقى مەنزىلگە يېتىپ كېلىپ، بۆسۈش سىزىقىدىن ئۆتەي دېگەندە يەنە مۇسابىقىدىن ۋاز كېچىدۇ؟

ئەجەب جاسارەت بىلەن كەسكىنلىك — تەۋرەنمەس روھ، توختاۋسىز ئىنتىلىش، نىشانغا يېتىپ بارىدىغان تەرسالىق ئادەم يارىلىشى بىلەن تەڭ ھاسىل بولغان ماھىيەتمۇ؟ ياق! ئۇنداق بولسا ئىرادىسىدىن تەۋرەنمەيدىغان ئادەملەر بىلەن ئاسان ۋاز كېچىدىغان ئادەملەر ئوتتۇرىسىدىكى ئەڭ چوڭ پەرقى قەيەردە، ئۇ پەرقلەر زادى نېمە؟ ئۇ ئوتلۇق مۇھەببەتتۇر!

سىز ئۆتكەن تۇرمۇشىڭىزنى ئەسلىگەن دەملىرىڭىزدە مۇنداق بىر كەلىمە سۆزگە قوشۇلۇشىڭىز مۇمكىن: سىز قانداق ئىش بىلەن مەشغۇل بولۇڭ، ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىقىڭىزنى يوقىتىپ قويدىكەنسىز، بۇ ئىشنى ئاداققىچە ئېلىپ بېرىش ئارزۇ — ئارمانىڭىزنى يوقاتقان بولىسىز. ئەمما ئەمەلىيەتتە مۇشۇ چاغدا بۇ ئىش بىر چەتكە تاشلىنىپ قالغان بولۇپ، ئورۇندالمايدۇ. سىز بۇرۇن «ھۇرۇن» دېگەن گەپنى دېيەلمىسىڭىزمۇ، ئەمما ئەمەلىيەتتە ئۇ ھۇرۇن بولغان بولىدۇ. سىزنىڭ ھۇرۇنلۇقىڭىز نۇرغۇن ئۇششاق ئىشلار بىلەن ئانچە كۆپ مۇناسىۋىتى بولمىسا كېرەك. ئەمما تۇرمۇشتىكى زور ھالقىلىق ئىشلاردا، مەسىلەن، نىكاھ ياكى كەسىپ جەھەتتە ھۇرۇنلۇقنىڭ نەتىجىسى ئاپەت خاراكتېرلىك بولۇشى مۇمكىن. ئۇنداق بولسا سىز تۇرمۇشنى ئۆزگەرتىش جەريانىدا قىزغىنلىقنى يوقىتىپ قويۇشتەك خەتەرلىك ئەھۋاللار بولىدۇمۇ؟ بۇنداق ئەھۋاللار ئەلۋەتتە بولىدۇ! ھەرقانداق ئىش سىزنى قىزغىنلىقتىن مەھرۇم قىلىدۇ، شۇڭا سىز قىزغىنلىقنى قايتىدىن قانداق ئۇرغۇتۇشنى، ئۇلۇغۋار ئارزۇ — ئارمان گۈلخانلىرىنى توختاۋسىز جۇلالاندۇرۇشنى بىلىشىڭىز كېرەك.

W كېلەيمونت ستون بۇرۇن چىكاگو ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ يول بويىدا يۈرۈپ گېزىت ساتقان گېزىتچى بالا ئىدى. ئۇ كېيىن دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ سۇغۇرتا شىركىتىنى قۇرغان. ئۇ ئىچكى دۇنيادىكى ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىقنىڭ قىممەتلىك سىرىنى ئۆگەنگەن ۋە ئۇنى ئەمەلىيەتتە ئۆتكۈزگەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئارقا — ئارقىدىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ، مەنزىل — نىشانغا يەتكەن. مۇبادا سىز ئۇنىڭ «چېكى يوق مۇۋەپپەقىيەت» دېگەن ژۇرنىلىدىن بىرقانچە بەتنى ئوقۇسىڭىز، ئۇنىڭ سىرى

سىزگە ئايان بولىدۇ.

جون ئوبلاين پوپ بىزنىڭ ئۆيىنىڭ دائىملىق ئەزىز مېھمىنى ئىدى. ئۇ بۇۋىمەريەم ئىنستىتۇتىدا ئىلاھىيەت ئىلمىدىن دەرس بېرەتتى، بىز بىرلىكتە ئۆزئارا پىكىرلىشەتتۇق، نۇرغۇن خۇشال چاغلارنى بىللە ئۆتكۈزگەنىدۇق. بىز بىر قېتىم «ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىق» تېمىسىدا مۇنازىرىلەشتۇق. مەن ئۇنىڭغا:

— سودا - سېتىقنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولىدا ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىق مۇھىم بىر ئامىل بولىدۇ، — دېدىم.

— شۇنداق، — دېدى ئۇ جاۋابەن، — مەيلى مۇۋەپپەقىيەت قازانغان، يۇقىرى ئۈنۈم ياراتقان، قابىل پرىنكازچىك بولسۇن ياكى ئۇ قانداق ئادەم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، مەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ زۆرۈر بىر ئالاھىدىلىكى ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىق دەپ قارايمەن.

— سىزنىڭ بۇ گېپىڭىز بويىچە دېگەندە ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىقنىڭ مەنىسى نېمە بولىدۇ؟ — دەپ سورىۋېدىم، ئۇ:

— مېنىڭچە سىز بۇ گەپنىڭ ئەسلىي مەنىسىگە قىزىقىپ قالغاندەك قىلىسىز. بۇ سۆزنىڭ ئەسلىي مەنىسىنىڭ قانداق كەلگەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتەي. كىشىلەرنىڭ ئومۇميۈزلۈك بىلىدىغىنى سۆز مەنىسىنىڭ نېمىلىكىدىن ئىبارەت. «ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىق» دېگەن بۇ ئىككى سۆزنىڭ مەنىسى گىرىكچە تاق سۆزلۈكتىن كەلگەن. بۇ ئىككى سۆز سىزگە بۇ سۆزنىڭ سۆز يىلتىزىنى، ئەڭ تۈپ، ئەڭ ئاساس، ئەڭ ئىپتىدائىي سۆز مەنىسىنىڭ نېمىلىكىنى چۈشەندۈرۈپ قويىدۇ. بىرىنچى سۆز «ئىلاھ» بولۇپ، بۇ سۆز پەرۋەردىگار دېگەن مەنىنى بېرىدۇ؛ يەنە بىر سۆز «مەۋجۇت بولۇش، En-Tae» دېگەن

بولىدۇ. «ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن قىزغىنلىق قەدىمكى گىرىكلەر ئەڭ دەسلەپتە ئىشلەتكەن سۆز بولۇپ، مەنىسى «تەڭرى ساڭا يار بولغاي...» دېگەن بولىدۇ... ئىلاھنىڭ قۇدرىتى جىمى ئاق كۆڭۈللۈكتە، راستچىللىقتا، سەمىمىيلىكتە، سۆيگۈنى ئاپىرىدە قىلغۇچىدا ۋە بۇلاق - مەنبەدە مەۋجۇت بولىدۇ. ئىلاھ ئادەمنىڭ مەركىزى، ئەمما ئادەم يىراق كەلگۈسىگە نەزەر تاشلايدۇ، تۇتاشتۇرىدىغان ئوت بولسا ئىلاھ بۇنداق ئوتنى ئۆزى تۇتاشتۇرىدۇ، — پوپ مەتولۇق بىلەن كۆڭلىنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدىكى گەپلىرىنى بايان ئەيلەدى. كېيىن ئۇ يەنە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — بىر قېتىم كېنوت روكتىن بىر تەنھەرىكەتچىنى باشلاپ دوختۇرغانغا بارغان. ئۇ بۇۋىمەريەم ئانا تەنھەرىكەت مەيدانىدىكى ئەڭ تالانتلىق، قالتىس ماھىر ئىدى. ئەمما ھازىر ئىپلاس كېسەللىك ئالۋاستىسى ئۇنىڭغا ئەجەللىك زەربە بەرگەچكە، ئۇنىڭ جېنى ھەلقۇمغا بېرىپ قالغان. ئۇنىڭ ئىسمى جورجى جىپ ئىدى، كىشىلەر ئۇنى: «جىبول» دەپ چاقىرىشىدۇ، «جىبول» رىۋايەت ئەربابى بولۇپ، ئۇ بىزگە ئىلھام، شادلىق ئاتا قىلىدۇ ھەمدە بۇۋىمەريەم ئانا مەكتىپىنىڭ كىيىمىنى كىيگەن ماھىرلارغا شادلىق، ئۈمىد ۋە ئىلھام بېغىشلايدۇ. بەزىلەر جورجى جىبول «بىرىنچى ئادەم» ئۇ رەقەبىگە ھەرگىزمۇ «بىرىنچى ئادەم» ئىكەنلىكىنى بەرمىگەن، دېيىشىدۇ.

لوكتىن جىبولنىڭ تۆشىكى يېنىدا يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ، بىردەم سۆزلىگەندىن كېيىن قۇدرەتلىك ئاللاھقا تىلاۋەت قىلىپ، جورجىغا جاسارەت ۋە قۇدرەت ئاتا قىلغايىسەن، تۇرمۇشىدىكى ئەڭ قاتتىق ئىشقا يۈزلىنىشكە جۇرئەت قىلدۇرغايىسەن، كىشىلىك ھايات بىلەن ۋىدالىنىشقا جۇرئەت قىلدۇرغايىسەن دەپ تىلىدى. جورجى جىبول لېكېنېلغا قاراپ تۇرۇپ: «لوكت، ھازىر كەتسەك سەل قىيىن بولۇپ قالارمىكەن»

دېدى. چۈنكى بۇ چاغ دەل زەيتۇن توپ مۇسابىقىسىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مۇسابىقى پەسلى ئىدى.

— ھازىر كېتىش ھەقىقەتەن ناھايىتى تەس، ئەمما ھامىنى بىر كۈنى ماڭدىغان گەپ، — دېدى جىببول، — مۇسابىقىنى ياخشى ئېلىپ بارالماي، كوماندىمىز مەغلۇپ بولۇشى مۇمكىن. سىز كۆپچىلىككە ئېيتىڭىز، ئۇلار يەنە بىر قېتىم پۈتۈن كۈچى بىلەن ئاتلانسۇن، «جىببول» ئۈچۈن يەنە بىر قېتىم ئاتلانسۇن. بەلكىم ئۇ چاغدا مەن ئۆزۈمنىڭ قەيەردىكىلىكىنى بىلمەسلىكىم، يەنە تېخى جەزمەن كۆرۈنمەسلىكىم مۇمكىن. ئەمما مەن شۇنداق كۈنلەرنىڭ بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.

بەش يىلدىن كېيىن بۇۋىمەريەم ئىنستىتۇتى ھېلىقى چاغدا ئۇۋال قىلىنغان رەقىبى بىلەن يەنە ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇ 30 يىل ئىلگىرىكى ئىش ئىدى. بىز «غەربىي نۇقتا» ھەربىي مەكتىپى بىلەن قارشىلىشىپ قالدۇق. ئۇ چاغدا كېنوت لوكنېل بۇۋىمەريەم ئىنستىتۇتىنىڭ تارىخىدىكى دەرس ئۆتكەن ئەڭ ئاجىز بىر قوشۇننى باشلاپ كەلگەنىدى. يېرىم مەيدان مۇسابىقى ئاياغلاشقاندا نىسبەت سانى 21:7 بولغانىدى. ھەربىي مەكتەپنىڭ نەتىجىسى ئالدىدا تۇردى. ئىككىنچى مەيدان مۇسابىقىدە دەم ئېلىۋاتقاندا ماھىرلار مەيداندىن ئايرىلىپ كېيىم ئالماشتۇرۇش ئۆيىگە كىردى. بۇ چاغدا لوكنېل قىزغىن ھېسسىيات بىلەن جامائەتكە «جىببول» نىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بەردى.

ئۇ: «بۇرادەرلەر، مېنىڭچە ئەمدى ۋاقتى كەلدى، مەن كۆپچىلىككە جىببولنىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بېرەي. مەن بۇ ھېكايىنى سىلەرگە ئەزەلدىن سۆزلەپ بەرمىدىم. ئەمدى سۆزلەپ بېرىدىغان ۋاقىت يېتىپ كەلدى. مەن بۈگۈنكى مۇسابىقىنى ئېلىپ بېرىشنىڭ ناھايىتى تەسلىكىنى، بىزدىن ئامەت قاچقانلىقىنى بىلىمەن، ئۇلار بىزنى بېسىپ چۈشىدۇ، ھەتتا ئۆزىمىزمۇ بىسەرەمجان بولۇپ كەتتۇق. ئەمما بۇۋىمەريەم ئانا

ئىنستىتۇتىنىڭ كوماندىسىنىڭ شان - شەرىپى، تەنھەرىكەتچىلىرىمىزنىڭ چەكسىز شان - شەرىپى ۋە خىرىسلىرى — جىببول ئۈچۈن كوماندىنى قايتىدىن تەرتىپكە سېلىپ داغدۇغا قىلىشىمىز كېرەك»، كېيىن لوكنېل كوماندا ئەزالىرىغا جورجى جىببولنىڭ جان ئۇزۇش ئالدىدا دېگەن ۋەسىيىتىنى سۆزلەپ بەردى. توساتتىن بىر خىل بۇيرۇق تەلەپپۇزىدا: «يۈرۈڭلار، ئېتىلىپ بېرىڭلار. پۈتۈن قىزغىنلىقىنى نامايان قىلىپ، جىببول ئۈچۈن يەنە بىر مەيدان يېڭىڭلار» دېدى.

شۇنىڭ بىلەن كوماندا ئەزالىرى ناھايىتى زور ئىلھامغا ئېرىشتى. ئۇلار كىيىم يۆتكەش ئۆيىدىن ئېتىلىپ چىقتى — دە، باشقا بىر ئادەم سىياقىدا يېڭىۋاشتىن مۇسابىقىگە ئاتلاندى. توپ ئۇردى... ھۇجۇمغا ئۆتتى... كېسىپ ئۆتتى، توستى! قىسقىسى، ئۇلار تامامەن ئۆز ئىقتىدارىدىن ئېشىپ چۈشكەنىدى. لوكنېل كېيىن يەنە: «مەن ئاشۇنداق ناچار بىر كوماندىنىڭ ئاشۇنداق بىر جاسارەت، ھاياتىي كۈچ، قىزغىنلىق، ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن مۇسابىقىلەشكەنلىكىنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدىم» دېدى.

ئۇ 11 — ئاينىڭ بىر كۈنى ئىدى. زېمىنغا تۈن پەردىسى يېيىلغانىدى. جاھاننىڭ سۈرەن — شاۋقۇنلىرى بېسىققانىدى. ئىككى كوماندىنىڭ نىسبەت سانى چىقتى: غەربىي نۇقتا ھەربىي مەكتەپنىڭ 21 نومۇر، بۇۋىمەريەم ئىنستىتۇتىنىڭ 28 نومۇر بولغانىدى.

مۇبادا سىز ھازىر ئاشۇ كوماندا ئەزالىرىنىڭ كىيىم ئالماشتۇرۇش ئۆيىگە كىرسىڭىز بىر تۇچ لەۋھەگە: «مۇسابىقى ئېلىپ بېرىش قىيىن بولغان، رەقىبلىرى بىزنى بېسىپ چۈشىدىغان چاغدا ئېتىلىپ بېرىپ جىببول ئۈچۈن يەنە بىر مەيدان ئۇتايلى» دېگەن خەتلەرنىڭ ئويۇلغانلىقىنى كۆرىسىز. مەن ئۇ لەۋھەگە ئويۇلغان ئۇ خەتلەر ئەۋلادمۇ ئەۋلاد كوماندا ئەزالىرىنى تەسىرلەندۈرگەن، ئۇلارنىڭ ئەسلىي ئىپتىدائىي

قۇدرىتىنى نامايان قىلدۇرغان، ئادەتتىكىدىن ھالقىپ چۈشۈرگەن بولۇشى مۇمكىن دەپ ئويلايمەن. بۇ گەپلەر ئۇلارغا جاسارەت، قىزغىنلىق ۋە ئوتلۇق مۇھەببەت ئاتا قىلغان، مۇبادا ئۇنداق بولمىغان بولسا ھەرقانداق مۇھىم مۇسابىقىدە ئۆتۈش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

سز ئۆز ئىرادىڭىز بويىچە قىزغىنلىقىڭىزنى ئۇرغۇتۇڭ

سز دىرىكتور، ئادۋوكات، دوختۇر، ئوقۇتقۇچى، پرىكازچى، مۇبەتتىش، ئىش بېشى، تىرىپىر، پوپ ياكى دانىشمەن، ئاقساقال بولۇڭ، كىشىلەرگە تەسىر كۆرسىتەلەيدىغان نۇرغۇن جەڭ - ئۇرۇشقا ئۇچرايسىز. شۇڭا سز ئارمان قىلغان نىشانىڭىزنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، ئۆزىڭىز ياقىتۇرمايدىغان يامان ئادەتلىرىڭىزنى تۈگىتىڭ.

سز غەلبە قىلىشىڭىز ھەم مەغلۇپ بولۇشىڭىز مۇمكىن. بۇ تامامەن ئۆزىڭىزنىڭ ئارزۇسىغا، زور دەرىجىدە بەدەل تۆلىشىڭىزگە، قەرەللىك ئويلىنىشىڭىزغا، پىلان تۈزۈشىڭىزگە، ئورۇنلاشتۇرۇشىڭىزغا باغلىق بولىدۇ ۋە... شۇڭا سز ئەقلىڭىز بىلەن بىر خىل چىن، ھەقىقىي، ئاكتىۋال پوزىتسىيە تۇرغۇزۇپ پاسسىپ پوزىتسىيەنى تۈگىتىڭ.

«ئوتلۇق مۇھەببەت ۋە قىزغىنلىق بولمىسا ھەرقانداق مۇھىم ئۇرۇشتا يېڭىپ چىققىلى بولمايدۇ» دېگەندى ئوگ بولايىن پوپ. «ئەمما» دەپ سورىشىڭىز مۇمكىن. «قىزغىنلىق بىلەن ئوتلۇق مۇھەببەتنى قانداق تەرەققىي قىلدۇرسىز؟»

مەن بۇ سوئالىڭىزغا تۆۋەندىكىدەك جاۋاب بېرىمەن:

● سز غايىڭىز بىلەن نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن تولۇپ تاشقان ئوتلۇق مۇھەببەتنى يېتىلدۈرۈڭ. ھەر كۈنى

نىشانىڭىزغا دىققەت قىلىڭ. نىشانىڭىز ئەھمىيەتلىك بولغانسىمۇ جەلپ قىلىش كۈچى شۇنچە زور بولىدۇ، ئۆزۈڭلارنى بېغىشلىشىڭلار، قىزغىنلىقىڭلارمۇ كۆپىيىدۇ.

● ۋىليام جامۇس پروفېسسورنىڭ گېپى بويىچە ئىشلەشنى توغرا چۈشىنىش ۋە شۇ بويىچە ئىشلەش: ھېسسىيات ھەمىشە پىرىنسىپنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۇچرىمايدۇ، ئەمما ھامان ھەرىكەتنىڭ سىلجىتىشىغا ئۇچرايدۇ.

● تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭ: مۇبادا سز نۇرغۇن ئادەم ئالدىدا نۇتۇق سۆزلەشكە تەكلىپ قىلىنىشىڭىز ھەمدە نۇتۇق سۆزلەش جەھەتتە تەجرىبىڭىز بولمىسا جەزمەن ئەندىشە قىلىشىڭىز، قورقۇشىڭىز مۇمكىن. سز مۇنبەر ئالدىدا تۇرۇپ جامائەتكە نۇتۇق سۆزلىمەكچى بولسىڭىز ئۆزلۈك رىغبەت نەزەرىيىسى ئارقىلىق ئۆزىڭىزگە ئىلھام بېرىڭ. مەسىلەن، مۇۋەپپەقىيەت تىرىشقان ئادەمگە مەنسۇپ بولىدۇ، شۇڭا مۇۋەپپەقىيەت ئۈچۈن ئۇرۇنۇپ باقىنىڭىزنىڭ زىيىنى يوق دەڭ. يەنە كېلىپ سز پۈتۈن ۋۇجۇدىڭىز بىلەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا ئۇرۇنۇڭ. مۇبادا مۇۋەپپەقىيەت قازانىشىڭىز زور ئۇتۇققا ئىگە بولغان بولىسىز. سز دەرھال ھەرىكەتكە كېلىڭ، ھازىردىن باشلاپ ئىشلەڭ! مۇنبەر ئالدىغا چىقىڭ. سز مۇنبەر ئالدىغا چىققاندا قورقۇشىڭىز مۇمكىن. بۇنداق قورقۇش سىز ئۈچۈن زىيانلىق ئەمەس: ئۈنلۈك ئاۋازدا، تېز سۈرئەتتە سۆزلەڭ. مۇھىم گەپ - سۆزلەرنى تەكىتلەڭ، پەش، چېكىت بار يەرلەردە جىندەك تىنىۋېلىڭ... چىرايىڭىزغا كۈلكە يۈگۈرتۈڭ، ئاۋازىڭىزدىنمۇ تەپەككۈر ئالامەتلىرى چىقىرىڭ... ئاندىن تەلەپپۇزىڭىزنى ئوڭشىۋېلىڭ. تەلەپپۇزىڭىزنى تەڭشىۋالغاندىن كېيىن ئادەتتىكىدەك تەلەپپۇزدا سۆزلەڭ، بۇرۇتقىغا ئوخشاش ئوتلۇق مۇھەببىتىڭىز بىلەن جامائەتكە يەنە بىر قېتىم سۆزلەڭ. سىز شۇ تەرزىدە يۈز قېتىم سۆزلىشىڭىز يۈز قېتىم

مۇۋەپپەقىيەت قازىنىسىز.

● جامۇس پروفېسسور مۇنداق بىر ھەقىقەتنى كۆرسەتكەندى: ھېسسىيات، روھىي ھالەت ۋە كەيپىيات ئادەمنىڭ ھەرىكىتىگە ئەگىشىپ قوزغىلىدۇ. مۇبادا سىز راستتىنلا تولۇپ تاشقان ئوتلۇق مۇھەببەتكە ۋە قىزغىنلىققا ئائىل بولماقچى بولىسىڭىز، ئوخشاشلا تولۇپ تاشقان ئوتلۇق مۇھەببەت ۋە قىزغىنلىق بىلەن ھەرىكەت قىلىڭ.

20 - دەرس

قانداق قىلغاندا ناچار ئادەتنى ئۆزگەرتكىلى بولىدۇ

مۇبادا كىمدۇر بىرى يامان ئادەتكە نىسبەتەن ئېنىق بىر كۆزقاراش يوق دېسە، ئۇ راستتىنلا كەم ئۇچرايدىغان كۆزقاراش بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

جون لەيدۇن: «بىز ئالدى بىلەن ئادەت يېتىلدۈرمىز، ئەمما بىز يېتىلدۈرگەن ئۇ ئادەت بىزنى يارىتىدۇ ھەم بىزگە تەسىر كۆرسىتىدۇ» دەيدۇ. ھېراس مان: «ئادەت — ئاساسلىق يىپ بولۇپ، بىز ھەر كۈنى ئۇ يىپنى ئىشلىتىپ تور توقۇيمىز. ئاخىر بۇ تورنى بۇزۇپ تاشلاشقا قادىر بولالمايمىز!» دەپ يازىدۇ. سېلياز جونسون دوكتورمۇ ھەسرەتلەنگىنىچە: «ئادەتنىڭ قۇلۇپى شۇنچىلىك ئەرزىمەيدۇ، ھەتتا بىز ئۇنى ھېس قىلالمايمىز. ئەمما بىز ئۇنى سەزگەن دەملىرىمىزدە بۇ قۇلۇپ تېخىمۇ پۇختا بولۇپ كېتىدۇكى، ھەرقانچە قىلىپمۇ بۇزۇپ تاشلىيالمايمىز» دەيدۇ.

مۇبادا سىلەر بۇ سىنىپتا ئوقۇغۇچىلارنىڭ قىستا - قىستاق بولۇپ كەتكەنلىكىنى، زور دەرىجىدە ئارتىپ كەتكەنلىكىنى بايقىغان بولساڭلار ئۇلار بۇ يەرگە ئورتاق بىر مەقسەت ئۈچۈن — ئامېرىكىنىڭ تۇنجى ھەقىقىي تالانت ئىگىسى بېنجامىن فرانكلېننىڭ دەرسىنى ئاڭلىغىلى كەلگەنلەرگە دەپ بىلىڭلار. فرانكلېن ئۆزىگە خاس ئۇسلۇب بىلەن سىلەرگە ئۆزىنى بوغۇپ

تۇرغان ئادەت ۋە قۇلۇپنى قانداق چېقىپ تاشلىغانلىقىنى تەسۋىرلەپ بېرىدۇ. مۇبادا ئۇ بۇنداق يامان، ناچار ئادەتنى تۈگەتمىگەن بولسا ئۇ ئەڭ ئاخىرقى مۇۋەپپەقىيەت پەللىسىگە چىقالمىغان، يۈكسەك چوققىغا ئۆرلىيەلمىگەن ۋە پارلاق نشانغا يېتەلمىگەن بولاتتى.

سىز ئۆمرىڭىزدە يۈزلىگەن، مىڭلىغان ئادەتلەرنى يېتىلدۈرىسىز. بۇ ئادەتلەرنىڭ نۇرغۇنلىرى ياخشى ئادەت بولىدۇ، ھەتتا ياشاشتا ناھايىتى مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ. مەسىلەن، سىز ھەر كۈنى ئاز دېگەندە بىر قېتىم ماشىنا ھەيدىشىڭىز، ھەتتا بىر نەچچە قېتىم ھەيدىشىڭىزمۇ مۇمكىن. شوپۇرلۇقنى ئۆگىنىپ بولغاندىن كېيىن سانسىز قېتىم ماشىنا ھەيدىشىڭىز سىزنىڭ ئادىتىڭىزگە ئايلىنىپ قالىدۇ. مۇبادا سىز ھەر قېتىم ماشىنىڭىزنى ھەيدىمەكچى بولغاندا قەدەم باسقۇچ بىلەن مۇھىم ماھارەتنى ئوبدان ئويلىنىشىڭىزغا توغرا كېلىدۇ. ئۇنداق بولمايدىكەن، ئۇزۇنغا قالمايلا يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيولنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ كېتىسىز.

توغرا، ياخشى ئادەتكە ئەگىشىپ بىزدە يەنە ناچار ئادەتلەرمۇ بولىدۇ. مۇبادا سىز مېڭىڭىزنى قويۇپ ئوبدان ئويلىشىپ كۆرسىڭىز ئۇزۇن بىر تىزىملىكنى تىزىپ چىقىشىڭىز مۇمكىن. سىز تەڭقىس ھالغا چۈشۈپ قالغانلىقىڭىزغا تەن ئالسىڭىزمۇ، ئەمما سىزگە شۇنىسى ئايانكى، ناچار ئادەت ھېلىھەم سىزنى كونترول قىلىپ تۇرىدۇ، سىز ئۇنى تىزگىنلەشكە ئامالسىز قالسىز.

ئەمما سىز «بېنجامىن فرانكلېننىڭ ئۆز تەرجىمىھالى» نىڭ تاللانغان باب - پاراگرافلىرىنى ئوقۇغاندىن كېيىن مەن ناچار ئادەت پانئىقىغا يېتىپ قالدىم، دەيدىغانغا ھېچقانداق باھانىڭىز قالمايدۇ. خوش، ئۇنداق بولسا قۇلاق سېلىڭ، فرانكلېن نېمە دەپتۇ...

مەن ئاشكارا تىلاۋەتلەرگە ئاز قاتناشساممۇ، تىلاۋەتنى ئوبدان ئويۇشتۇرۇش تولىمۇ مۇھىم، پايدىلىق دەپ قارايمەن. ئوخشاشلا ھەر يىلى ئىئانە - ياردەم قىلىمەن. ئەمما مەن ئاقساقاللار ئويۇشمىسىدىكى بىر پوپقا ماددىي ياردەم سۈپىتىدە ئىئانە قىلدىم. بىز ئۇنىڭ بىلەن فىلادېلفىيە شەھىرىدە كۆرۈشمەكچى بولدۇق. ئۇ پوپ مېنى پات - پات زىيارەت قىلىپ كېلەتتى، كۆپ قېتىم مېنى دىنىي جەمئىيەتكە كىرىشىمنى تەلەپ قىلدى. ئەمما مەن ئۇ چاغدا ئۈچ كۈن بېلىق تۇتۇپ، ئىككى كۈن تور قۇرۇتۇپتۇ، دېگەندەك قىلغان تىلاۋىتىمىڭمۇ تايىنى يوق ئىدى. پەقەت بىرلا قېتىم ئۇدا بەش كۈن تىلاۋىتىمنى داۋاملاشتۇردۇم. شۇنىڭدىن كېيىن بارالمىدىم. مۇبادا پوپ نەزىرىمدە ياخشى تەرغىباتچى بولغان بولسا مەن تىلاۋىتىمنى داۋاملاشتۇرۇۋەرگەن بولاتتىم، يەكشەنبىدىكى ئۆگىنىش - تەتقىقاتىمنى تاشلاپ چېركاۋغا بارغان بولاتتىم. ئەمما، پوپنىڭ سۆزلىگەنلىرى ھېچقانداق مۇنازىرە مەسىلىلىرىگە ۋە بىر قۇتۇپ مەسىلىلىرىگە بېرىپ تاقالمايتتى، ئەكسىچە تامامەن دىنىي مەزھەپنىڭ مەلۇم ئالاھىدە دىنىي ئەقىدىلىرى ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى مەن ئۈچۈن تولىمۇ ئەھمىيەتسىز، تېتىقسىز ئىدى، ئەخلاق - پەزىلەت جەھەتتىن ماڭا ھېچقانداق ئىلھام - رىغبەت ئاتا قىلالمايتتى. چۈنكى ئۇ تەكرار - تەكرار سۆزلەنگەن گەپلەر بولغاچقا ئادەمنى تەسىرلەندۈرگۈدەك ھېچقانداق بىر ئەخلاق ئۆلچىمى يوق ئىدى. بۇ ۋەز - نەسىھەتلەر كىشىلەرنى ئاقساقاللار جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرى بولۇشقا ئۈندەش ئەمەس، ئەكسىچە ياخشى شەھەر ئاھالىسى بولۇشقا چاقىرىۋاتقانداك قىلاتتى.

پوپ پەقەت ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا يەنە ھېلىقى ئادەمنى بىزار قىلىدىغان «فىلىپپىنە» نىڭ تۆتىنچى بابىنى سۆزلەيتتى: «قېرىنداشلار، مېنىڭ گېپىم تېخى تۈگىمىدى. ئومۇمەن چىن،

ھۆرمەتلىك، ئادىل، پاك، سۆيۈملۈك، نامى گۈزەل، ئەخلاقلىق بولسا، تەرىپلەشكە ئىززەت سىلەر ئۇنى تامامەن ئەسلەڭلار. مەن شەخسەن بۇ بابتىكى ئەقىدىلەردە بۇ سۈرە - ئايەتلەرنىڭ ئەخلاق جەھەتتىكى پايدا - مەنپەئىتىگە سەل قاراشقا بولمايدۇ دەپ قارايمەن. ئەمما بۇ پوپنىڭ چۈشەنچىسى پەقەت بەش نۇقتىدىلا چەكلىنىپ قالغانىدى. شۇڭا ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىمۇ پەقەت بۇ بەش نۇقتىدىن چىقىپ كەتمىگەندى: ① ئەمىنلىك كۈنىگە ئەمەل قىلىش؛ ② ئىنجىلنى ئەستايىدىل كۆڭۈل قويۇپ ئوقۇش؛ ③ ئاممىۋى تىلاۋەتكە ئۆز ۋاقتىدا قاتنىشىش؛ ④ پەرۋەردىگار تائامىنى بۆلۈشۈش؛ ⑤ پەرۋەردىگارنىڭ پوپىغا ھۆرمەت قىلىش. ئەلۋەتتە بۇ ياخشى ئىش. ئەمما مەن بۇ سۈرە - ئايەتلەردىن مۇيەسسەر بولغان نەرسىلىرىم پەقەت بۇنىڭ بىلەنلا چەكلەنمەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن مەن كېيىن ھەر قېتىم قاتتىق ئۈمىدسىزلىككە ۋە بىزار بولدۇم - دە، ئۇنىڭ ۋەز - نەسىھەت سۆزلەش سورۇن - يىغىلىشلىرىغا قاتناشمىدىم. مەن بىرقانچە يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ كىچىككىنە بىر تىلاۋەتنامە يېزىپ چىقتىم، مەن ئۇنى ئۆزۈم ئىشلىتىش ئۈچۈن يازدىم، «ئېتىقاد ۋە دىنىي ھەرىكەت» دەپ نام قويدۇم. مەن ئۇنى دىنىي جەمئىيەتنىڭ قائىدىسى بويىچە ئەمەس، پەقەت ئۆزۈمنىڭ ئۇسۇلى بويىچە تۈزۈپ چىقتىم. بەلكىم مېنىڭ بۇ قىلمىشىم، تەنبىھەم ئەيىبكە ئۇچرىشى مۇمكىن. بۇ ئۆزۈمنى ئېلىپ قېچىشتىن دېرەك بەرمەيدۇ. مېنىڭ پرىنسىپىم پاكىتىدىن ئەپسۇس سوراش ئەمەس، بەلكى پاكىتقا باغلاشتىن ئىبارەت.

گۈزەل ئەخلاق پەللىسىگە يېتىشتىكى باتۇرانە پىلان...

شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ چاغدا بىر باتۇرانە پىلان تۈزدۈم،

بۇنداق پىلان تۈزۈشۈمدىن مەقسەت، گۈزەل ئەخلاق پەللىسىگە يېتىش ئىدى. مەن تۇرمۇشتىكى ھەرقانداق چاغدا ھەرقانداق گۇناھ - سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈشنى ئۈمىد قىلمايمەن؛ شۇنىڭ بىلەن بىللە مەن يەنە جىمى سەۋەنلىكىنى، گۇناھنى بويىسۇندۇرالايمەن. مەيلى ئۆزۈمنىڭ خاھىشى، ئادىتى بولسۇن ياكى جورام مېنى گۇناھ - سەۋەنلىك كۈچىسىغا باشلاپ كىرسۇن ھەممىسىنى تۈگىتەلەيمەن. مەن نېمىنىڭ توغرا، نېمىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى بىلىم دەيمەن، ئەمما بىلەلمەيمەن. بۇ خاتالىقنى ھەرقانچە قىلساممۇ تۈگىتەلمەيمەن، بۇنداق خاتالىقتىن ساقلىنالمىيمەن. ئۇزۇن ئۆتمەي قىلماقچى بولغان ئىشمنىڭ تەسەۋۋۇرۇمدىكىدىن كۆپ قىيىن ئىكەنلىكىنى بىلىدىم. بىر يېتتەرسىزلىكىنى تۈگىتىدىغان چاغدا ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان يەنە بىر يېتتەرسىزلىكىنى بايقايمەن. شۇنىڭ بىلەن ئادەت بىپەرۋالىقنىڭ پايدىسىنى كۆردى؛ ئادەت سەۋەبىيەت ۋە ئەقىلىيەت ئالدىدا ھەقىقەتەن كۈچلۈك ئورۇن ئىگىلىدى. ئارىدىن نۇرغۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن يەكۈن چىقاردىم، ئىش ئويلىغىنىمدەك بولسىمۇ، ئەمما مۇكەممەل گۈزەل ئەخلاق نەزەرىيە جەھەتتىن ئالغاندا تېخى يېتتەرسىز ئىدى، بىزنىڭ تېخى ئۆتكۈزگەن خاتالىق - سەۋەنلىكلىرىمىزنى توسقۇدەك قۇدرىتىمىز يوق؛ شۇڭا بىز سەلبىي جەھەتتىكى ئادەت پەردىسىنى جەزمەن بۇزۇپ تاشلاپ، ئىجابىي جەھەتتىكى ئادەتنى تىكلەشمىز كېرەك. پەقەت سولماس ئىرادىلا بولىدىكەن، بىز ھەقىقىي مەنە جەھەتتە مۇقىملىققا، بىردەكلىككە، ھەقىقىي ھەرىكەتكە تايىنىمىز. مۇشۇ مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن مەن تۆۋەندىكىدەك چارىلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ئۆتمەن.

مەن نۇرغۇن ئەخلاق - پەزىلەتتىن ئەخلاق - پەزىلەتنىڭ نۇرغۇن ئېنىقلىمىسىنى بايقىدىم. مەسىلەن، ئوخشاش بولمىغان يازغۇچىلار ئوخشاش بىر ئىسىم ئۆز ئىچىگە ئالغان ئوي -

پىكىرلەرنىڭمۇ ئاز - كۆپلۈكى ئوخشاش بولمايدۇ. مەسىلەن، پەرھىزنى ئېلىپ ئېيتايلى: بەزى يازغۇچىلار پەرھىزنى يېمەك - ئىچمەك جەھەتتىنلا چەكلىسە، يەنە بەزى يازغۇچىلار ئۇنى باشقا تەرەپلەرگىچە كېڭەيتتى. مەسىلەن، كۆڭۈل ئېچىش، ئىشتىھانىڭ ياخشى - يامان بولۇشى، قىزغىن بولۇش؛ بەزىلىرى جىسمانىيەت جەھەتكىچە، يەنە بەزىلىرى روھىيەت جەھەتكىچە، ھەتتا بىزنىڭ شەھۋانىي تۇيغۇمىز بىلەن ئارزۇ - ئارمانلىرىمىزغىچە كېڭەيتكەن. ئېنىق بولسۇن ئۈچۈن مەن تۆۋەندىكى ئۇسۇلنى قوللاندىم. مەن تاللىغان ئىسىم ئۆز ئىچىگە ئالغان ئۇقۇمنىڭ دائىرىسى نىسبەتەن تار، ھەربىر ئىسىم ئۆز ئىچىگە ئالغان دائىرە بىلەن ئۇقۇم بەك كۆپ ئەمەس. شۇنداق قىلىپ مەن ئاخىر 13 گۈزەل ئەخلاقنى يەكۈنلەپ چىقتىم، مەن بۇ گۈزەل ئەخلاقنى ئاشۇ چاغدا ئويلاپ چىقتىم ۋە بۇلار زۆرۈر ھەم ئۆز ئارا ئالاقىدە بولىدۇ دەپ قارىدىم. ھەربىر گۈزەل ئەخلاق دېگۈدەكلا بىر ھېكمەتلىك سۆز بىلەن باغلانغان، مەن مۇشۇنداق ئۇسۇل ئارقىلىق ھەربىر گۈزەل ئەخلاقنىڭ مەنىسىنى ئېنىق چۈشەندۈرسەمكەن دەپ ئۈمىد قىلدىم.

بۇ گۈزەل ئەخلاقنىڭ ئىسمى ۋە ھېكمەتلىك سۆزلەر تۆۋەندىكىدەك:

1. پەرھىز: تاۋامدىن بىزار بولماسلىق، ئىچىملىكنى ئارتۇق ئىستېمال قىلماسلىق.
2. تۇرغۇنلۇق: كىشىلەرگە پايدىلىق گەپلەرنى قىلىش، زېرىكىشلىك ئىشلاردىن ساقلىنىش.
3. تەرتىپلىك: ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئورنى بولۇش، ھەرقانداق ئىشنىڭ پەيتى بولۇش.
4. قەيسەر بولۇش: بېجىرىشكە تېگىشلىك ئىشقا مەۋقەنى توغرىلاش، قارار قىلغان ئىشنى دەرھال قىلىش.
5. تېجەشلىك بولۇش: ئۆزىگە ۋە باشقىلارغا پايدىلىق بولغان

ئىشلارغا پۇل خەجلەش، پۇل ۋە بايلىقنى ئىسراپ قىلماسلىق.

6. تىرىشىپ كۈرەش قىلىش: ۋاقىتنى ئىسراپ قىلماسلىق، پايدىلىق ئىشلارنى قىلىش، پايدىسىز ئىشلارنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەسلىك.

7. ساداقەتلىك: كىشىلەرگە زىيان سالماسلىق، كىشىلەرنى ئالدىماسلىق، ئىدىيىسى ساپ، ئادىل بولۇش، گەپ - سۆزىنىڭ ئورنى بولۇش.

8. ئادىل بولۇش: كىشىلەرگە زىيان سالماسلىق، ئۇۋال قىلماسلىق، ئۆز مەسئۇلىيىتىدىن قاچماسلىق، ئۆزىگە نالىق پايدا - مەنپەئەتنى قولدىن بېرىپ قويماسلىق.

9. مۇۋاپىق بولۇش: بىر قۇتۇپقا ئېغىشتىن ساقلىنىش، جازالاشقا تېگىشلىك ئىش قىلغان ئادەملەرگە قاتتىق نەپرەتلەنمەسلىك.

10. رەتلىك - پاكىز بولۇش: بەدىنى چىرايلىق بولۇش، كىيىم - كېچەكنى پاكىز كىيىش، ئۆزىنى ساپ، تازا تۇتۇش.

11. ئەمىنلىك: ئۇششاق ئىشلارغا چېچىلماسلىق، ئۆزىنى تەمكىن تۇتۇش، تاسادىپى ۋە ساقلانغىلى بولمايدىغان ئىشلار ئۈچۈن پاراكەندە بولماسلىق.

12. پاكلىق: قەلبى پاك بولۇش، ھاۋايى - ھەۋەستىن ئۆزىنى تارتىش، جىمانى كۆپ قىلماسلىق. سالامەتلىك ۋە ئەۋلاد قالدۇرۇش ئۈچۈن ئۆزىنى زەبۇن ھالغا چۈشۈرۈپ قويماسلىق، ھاياتىنى بىمەنە ئۆتكۈزمەسلىك، ئۆزىنىڭ، باشقىلارنىڭ ئىناق - ئېچىللىقى بىلەن شان - شەرىپىگە زىيان - زەخمەت يەتكۈزمەسلىك.

13. كەمتەرلىك: ئىيسا بىلەن سۇقرا تىن ئۆگىنىش. مېنىڭ مەقسىتىم، يۇقىرىدىكى جىمى گۈزەل ئەخلاقنى ئادەتكە ئايلاندۇرغان. ئەمما مەن جىمى گۈزەل ئەخلاققا تېز سۈرئەتتە ئېرىشكىلى بولمايدىغانلىقىنى، بۇنداق ئۇسۇل بىلەن

دققەت - ئېتىبارىنى ۋە مەركەزىنى چېچىۋەتمەسلىكىنى، بەلكى ھەر بىر قېتىمدا بىر تۈرلۈك مەزمۇنغا ياكى بىر نىشانغا دققەت قىلىش كېرەكلىكىنى بىلىپ يەتتىم. ئۆزۈم نامامەن گۈزەل ئەخلاق ئىگىسىگە ئايلىنىپ بولغاندىن كېيىن يەنە بىر نىشانغا قاراپ ئىلگىرىلەيمەن، شۇ تەرزىدە 13 جەھەتتىكى نىشانغا يەتتىم؛ بۇرۇن ئېرىشكەن گۈزەل ئەخلاقلىرىم كېيىن ئېرىشكەن گۈزەل ئەخلاقىمغا ياردەم بەرگەن بولۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن يۇقىرىدا كۆرسىتىلگەن ئۇسۇل بويىچە بۇ گۈزەل ئەخلاقنى رەتكە تىزدىم. بۇلار ئىچىدە «پەرھىز» ئەڭ ئالدىدا تۇرىدۇ. چۈنكى پەرھىز ئادەمنىڭ مېڭىسىنى تەمكىن قىلىدۇ، ساپلاشتۇرىدۇ، زۆرۈر بولغان كۈچ - قۇدرەت ئادەمنى باشتىن - ئاخىر سەگەكلەشتۈرىدۇ، ئەخلاق - پەزىلەتتە چىڭ تۇرغۇزىدۇ، كونا ئادەتلەرنىڭ تۈگىمەس توسالغۇلىرىدىن، ۋەسۋەسىنىڭ پۈتلىكاشاڭلىرىدىن ساقلايدۇ. مۇبادا پەرھىز مۇجەسسەملەشكەن گۈزەل ئەخلاق ئادەتكە ئايلانسا، «تۇرغۇنلۇق» ئاسانغا چۈشىدۇ. مەن گۈزەل ئەخلاقنىڭ مۇكەممەللىشىشىگە ئەگىشىپ، بىلىم ئىشقىدىمۇ كۆيۈۋاتقانداك سېزىمەن. شۇنىڭ بىلەن مەن يەنە سۆھبەتتىكى ئەڭ ھالقىلىق پەيت ئېغىز ئارقىلىق بىلىم ئېلىش ئەمەس، قۇلاق ئارقىلىق بىلىمگە مۇيەسسەر بولۇش كېرەكلىكىنى بىلىمەن؛ شۇنداق ئىكەن، مەن ئىلگىرىكى ئادەتنى ئۆزگەرتىشنى راۋا كۆرىمەن، قايتا ۋاتىلداپ يۈرمەيمەن، كۈلكە - چاقچاق قىلمايمەن، مۇشۇنداق بولغاندىلا ئاندىن ئەھمىيەتسىز، تېتىقسىز يىغىلىشلار ئۈچۈن ھەمراھىمنى قوبۇل قىلىمەن دەپ بىلىمەن. شۇڭا، مەن تۇرغۇنلۇقنى ئىككىنچى ئورۇنغا قويىمەن. بۇ ئۈچىنچى تۈرلۈك گۈزەل ئەخلاق «تەرتىپلىك بولۇش» بىلەن مۇناسىۋەتلىك. مەن ئۇلارنىڭ ماڭا تېخىمۇ كۆپ ۋاقىت بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. شۇنىڭ بىلەن مەن پۈتۈن دققەت - ئېتىبارىمنى ئۆگىنىشكە ۋە خىزمەت پىلانغا قارىتىمەن. مۇبادا

«كەسكىن بولۇش» ئادەتكە ئايلانسا مەن بارلىق تىرىشىش ۋە ئۇرۇنۇپ كۆرۈش جەريانىدا قەتئىي ئەۋرەنمەي، ئۆزۈمنى كەسكىن تۇتمەن، شۇنىڭ بىلەن كېيىن يەنە جىمى گۈزەل ئەخلاققا ئېرىشىمەن. «تېجەشلىك بولۇش» بىلەن «تىرىشچان بولۇش» مېنى بۇرۇنقى قەرز ئېلىم - بېرىم ئىشلىرىدىن ئازاد قىلىدۇ، ماڭا بايلىق ۋە مۇستەقىللىق ئاتا قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ساداقەتمەنلىك بىلەن ئادىللىققا ئېرىشىش ۋە ئۇلارنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈش تېخىمۇ ئاسان بولىدۇ، ئىش شۇ تەرزىدە كېتىۋېرىدۇ. مەن ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە بىداگراسىنىڭ «مارجان سۆزلەر» دېگەن بىر تەۋسىيىسىنى خۇشاللىق بىلەن ئويلاپ قالدىم: ھەر ئايدىكى تەكشۈرۈش كەم بولسا بولمايدىغان بىر قىسىمدۇر. شۇڭا مەن ئۆزۈمنى تۆۋەندىكى ئۇسۇل بويىچە تەكشۈرىمەن.

مەن بىر كىچىك دەپتەر تۇتتۇم، دەپتەرنىڭ ھەر بىر بېتىگە بىر تۈرلۈك گۈزەل ئەخلاقنى يازدىم. قىزىل سىياھ بىلەن ھەر بىر بەتكە يەتتە قۇر تىك سىزىق سىزدىم، ھەر بىر سىزىق ھەر ھەپتىدىكى بىر كۈنگە ۋەكىللىك قىلاتتى. كېيىن ھەر بىر ئىستونغا ھەرپ بىلەن ھەر كۈنلۈك قىلغان ئىشنى بەلگە قىلىپ قويىمەن. ئاندىن كېيىن يەنە ئون ئۈچ توغرا سىزىق سىزىمەن، ھەر بىر سىزىق بىر گۈزەل ئەخلاققا ۋەكىللىك قىلىدۇ ھەمدە ھەر بىر گۈزەل ئەخلاقنىڭ باش ھەرىپىنى ئىزاھلايمەن؛ مۇبادا ھەر بىر توغرا سىزىق بىلەن ماسلاشتۇرۇلغان ئىستوندا ئۆزۈمنىڭ خاتالىقىنى بايقىسام، خاتالىق بايقالغان يەرگە بىر چېكىت قويۇپ قويىمەن.

مەن ھەر ھەپتىسى بىر گۈزەل ئەخلاققا قاتتىق دققەت قىلىشنى ۋە داۋاملاشتۇرۇشنى نىيەت قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن مەن بىرىنچى ھەپتىسى «پەرھىز» دىن چاتاق چىقىمىسۇن دەپ بەك دققەت قىلدىم. تېرىقچىلىق كىچىك خاتالىق بولسىمۇ

كۆرۈلمىسىگەن دەپ ئويلىدىم. ئەمما باشقا گۈزەل ئەخلاققا ئادەتتىكىدەك دىققەت قىلدىم. پەقەت ئاخشاملىرىلا مەلۇم تۈردىكى خاتالىقلارنى ئىزاھلاپ قويدۇم. شۇنداق قىلىپ مەن بىرىنچى ھەپتىسى «پەرھىز» گە ۋەكىللىك قىلىدىغان تۇنجى ھەرىپنىڭ بىرىنچى قۇرى بويالىماي پاكىز تۇردى. مەن بۇ جەھەتتىكى ئادەتنى مۇستەھكەملەپ بولغاندىن كېيىن سەلبىي ئادەت ماڭا كاشلا قىلالمايدۇ. شۇنداق بولغاندا مەن دىققىتىمنى كېيىنكى تەرەپكە — ئىككىنچى گۈزەل ئەخلاققا ئاغدۇرىمەن. ئىككىنچى ھەپتىسى ئىككى قۇرنىڭ بويالىمىسى ئۈچۈن تىرىشىمەن. مەن شۇ تەرزەدە ئىش قىلىپ بۇ 13 تىلاۋەت مۇساپىسىنى بېسىپ بولدۇم. 13 تىلاۋەتنى بىر دەۋرگە بۆلۈپ، بىر يىلدا تۆت دەۋرنى تاماملاپ بولدۇم. گۈلزارلىقتا ئوت ئاتاۋاتقان ئادەمگە ئوخشاش ناچار گۈللەرنىڭ ھەممىسىنى ئوتاپ تاشلاشقا ئالدىرمايمەن. چۈنكى بۇ ئۇنىڭ ئىقتىدارىدىن ئارتىپ كېتىدۇ ھەمدە ھەر قېتىم پەقەت بىر خىل زەھەرلىك ئوت — چۆپكىلا قارشى تۇرالايدۇ. بىرىنچى نىشان ئىشقا ئاشقاندىن كېيىن ئىككىنچى نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن تۇتۇش قىلىمەن. مەن مۇشۇنداق قىلدىم، مۇشۇنداق ئۇسۇل بىلەن ھەر بىر بەتتىكى ئىلگىرىلەشكە قاراپ، يېڭى ئەخلاقنى يېتىلدۈرىمەن. ھەر بىر قۇردىكى چېكىتنى ئۈزلۈكسىز تۈگىتىمەن. بۇ ئىش ئادەمنى ئىلھاملاندۇرىدۇ، شاداندۇرىدۇ! مەن بىرقانچە دەۋر ئاياغلىنىشىدىغان چاغدا 13 ھەپتىنىڭ ھەر بىر كۈنىنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق كىچىك دەپتىرىمنىڭ بىر تالمۇ چېكىت يوق، پاك — پاكىز تۇرغانلىقىنى خۇشال كۆرىمەن. مەن مۇشۇنداق ئۇسۇل ئارقىلىق ئۆزۈمنى تەكشۈرۈشكە باشلىدىم ۋە ناگان — ناگاندا ئۈزۈلۈپ قالغانلىقىمنى ھېسابقا ئالمىغاندا ئىزچىل داۋاملاشتۇردۇم. مەن ئۆتكۈزگەن سەۋەنلىكلىرىمنىڭ تەسەۋۋۇرۇمدىن كۆپ ئىكەنلىكىنى

ھەيرانلىق بىلەن بايقىدىم، ئەمما ئۇ سەۋەنلىكلەرنىڭ ئاستا — ئاستا تۈگىگەنلىكىنى رازىمەنلىك بىلەن كۆردۈم. چۈنكى دەپتەردىكى كونا سەۋەنلىكنى تۈگەتكەندىلا ئاندىن يېڭى ماكان ئۈچۈن زېمىن ھازىرلىغىلى بولاتتى. شۇڭا بۇ كىچىك دەپتىرىم «ئۆتمىتۈشۈك» بولۇپ كەتتى. يېڭى دەپتىرىمگە ئاۋارىگەرچىلىك تېپىپ بەرمەسلىك ئۈچۈن جەدۋەل بىلەن ھېكمەتلىك سۆزلەرنى ئەسلىش خاتىرىسىنىڭ پىل چىشى بېتىگە جايلاشتۇردۇم ھەم قىزىل قەلەم بىلەن سىزىق سىزدىم، بۇنداق قىلغاندا ئۇزۇن ساقلىغىلى بولاتتى. مەن ئۆتكۈزگەن سەۋەنلىكىمنى قېرىنداش بىلەن ئىزاھلاپ قويىمەن. چۈنكى قېرىنداش بىلەن يازغان خەتنى ئۆچۈرگۈچ بىلەن ئاسان ئۆچۈرگىلى بولاتتى. كېيىن بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن ھەر يىلى پەقەت بىر دەۋرنى تاماملاپ بولساملا بولاتتى. كېيىن بىر قانچە يىلنى بىر دەۋر قىلىپ، خېلى ئۇزۇن ۋاقىتلارغىچە داۋاملاشتۇرۇپ، ئاندىن ئۇزۇل — كېسىل تاشلايمەن. چۈنكى تۈگىمەس چەت ئەلگە چىقىش، كاماندروپكىغا چىقىش ۋە بىر قاتار ئۇششاق — چۈششەك ئىشلار تۈپەيلىدىن شۇنداق قىلىشقا مەجبۇر بولىمەن. ئەمما مەن يەنىلا ئۇ كىچىك دەپتىرىمنى يېنىمدىن ئايرىمايمەن.

مەن ئەڭ دەسلەپتە تۈزۈپ چىققان گۈزەل ئەخلاق پەقەت 12 گۈزەل ئەخلاق ئىدى. ئەمما بىر ئېسىل زادىلەر تەرەپدارىدىكى (خىرىستىئان دىنىدىكى بىر مەزھەپ بولۇپ، ئەڭ دەسلەپتە پىنىسلىۋانىيەدە قۇرۇلغان) دوستۇم بۇنى سەمىمگە سالدى.

مەن ئۆزۈمگە خېلى مەسئۇل بولىدىغان ئادەم بولغاچقا سۆھبەت جەريانىدا پات — پات تەكەببۇرلۇقۇمنى چاندۇرۇپ قويايتتىم: ھەر قېتىم باشقىلار بىلەن مەسىلە ئۈستىدە مۇھاكىمىلەشكەندە ئۆزۈم توغرا دېگەن بولساممۇ، ئەمما يەنە ئۆزۈمدىن رازى بولمايمەن. مەسىلىگە چىڭ ئېسىلىۋالىمەن. ھاكاۋۇرلۇقتەك، ئەدەپسىزدەك كۆرۈنمەن. بۇ دوستۇم ماڭا

نەچچە رەت بۇ كەمچىلىكىمنى سەمىگە سېلىپ قويدى، شۇڭا، مەن بۇ كەمچىلىكىمنى تۈزىتىش. ئۈچۈن تىرىشتىم. مۇمكىن بولسا بۇ كەمچىلىكىمنى باشقا كەمچىلىكىم بىلەن بىللە تۈزەتسەم دەيمەن. شۇڭا، مەن تىزىملىككە يەنە «كەمتەر بولۇش» دېگەن بىر تۈرنى قوشۇپ قويدۇم ۋە بۇ سۆزگە خېلى كەڭ مەنە بەردىم.

مەن مۇشۇنداق گۈزەل ئەخلاققا ئېرىشىش جەريانىدا قانچىلىك مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقىمنى پەش قىلماسلىقىم كېرەك بولسىمۇ، ئەمما بۇ گۈزەل ئەخلاقلاردىن قارىغاندا ھاسىلات ھەقىقەتەن ئاز ئەمەس. مەن ئۆزۈمگە قائىدە تۇرغۇزۇۋالدىم، باشقىلار ئۈچۈن غەم يېدىم، ئۆزۈمنىڭ كەسكىنلىكىنى مۇجەسسەملەشتۈردۈم. ھەرقانداق قارشىلىشىشتىن ئۆزۈمنى ئېلىپ قاچتىم، ئۆزۈمنى چەكلەپ تۇردۇم. ئۆزۈمنىڭ كەسكىنلىكىنى، كۆزقارىشىمنى ئىشلىتىدىغان سۆزلەرنى: «ئەلۋەتتە»، «شۈبھىسىزكى» دېگەندەك سۆزلەرنى ئىشلىتىشتىن ساقلىنىمۇ ساقلىندىم. ئەمما مەن «مېنىڭچە»، «مەن ئويلىنىپ باقاي» ياكى «مېنىڭ تەسەۋۋۇرۇمچە» دېگەندەك گەپلەرنى تاللىدىم. مەلۇم شەيئىنىڭ قانداقلىقىغا ياكى ئۇ شەيئىگە نىسبەتەن «ھازىر مېنىڭ قارىشىمچە» دېگەن گەپنى باشقىلار كېسىپلا دەيدۇ، ئەمما مەن بۇنداق كېسىپ ئېيتىشنى خاتا دەپ قارايمەن. مەن ئۇنىڭ بىلەن يۈز تۇرا ئۈزەڭگە سوقۇشتۇرمايمەن، توقۇنۇشۇپ قالمايمەن. باشقىلارنىڭ كۆزقارىشىنىڭ بىمەنە، يولسىز ئىكەنلىكىنى بىلسەممۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ بەزى كۆزقاراشلىرىنىڭ توغرا بولۇشى مۇمكىنلىكىنى بايقايمەن. پەقەت سۆزلەۋاتقان چاغدىلا ئۇلارنىڭ كۆزقارىشىنىڭ مېنىڭ كۆزقارىشىمغا ئوخشىمايدىغانلىقىنى بايقايمەن. شۇنىڭ بىلەن مەن تېزلا پوزىتسىيەمنى ئۆزگەرتىشنىڭ پايدىلىق ئىكەنلىكىنى بايقايمەن: باشقىلار بىلەن پاراڭلاشقانسېرى خۇشال

بولسىمەن. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر كەمتەرلىك بىلەن كۆزقارىشىمنى بايان قىلغان ئۇسۇلۇمنى ئاسانلا قوبۇل قىلىدۇ ۋە مەن بىلەن ئازدىن ئاز تىرىكىشىدۇ. مەن ھەقىقەتەن خاتا سۆزلەپ قويغان دەملىرىدىمۇ، يۈزۈم چۈشۈپ كەتتى دەپ سەزمەيمەن. باشقىلار خاتا سۆزلەپ قالغان دەملىرىدىمۇ، ئۇلارنىڭ خاتا گەپلىرىنى تۈزىتىپ بېرىمەن، ئۇلارنى خاتا كۆزقارىشىدىن ۋاز كېچىپ، مېنىڭ سېپىمگە قوشۇلۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

بۇنداق ئۇسۇل باشلىنىش بىلەنلا ماڭا سەل ئېشىپ كەتكەندەك تۈيۈلسىمۇ، ئەمما ئاستا - ئاستا بىر خىل تەبىئىي خاھىشقا ئايلىنىدۇ، كېيىن ئىنتايىن ئاسانلىشىپ كېتىدۇ. بۇ مېنىڭ 50 يىلدىن بۇيانقى ئادىتىمگە ئايلىنىپ قالدى. بۇ 50 يىلدىن بېرى ئېغىزىمدىن بىر قېتىمىمۇ كەسكىن، مۇتلەق شەرتتۈرۈۋەتكەن گەپ - سۆز چىقىپ باقمىدى.

مۇشۇ ئادەت تۈپەيلىدىن (ئۆزۈمنىڭ خاراكتېر تەسىرى ئامىلىنى ھېسابقا ئالمىغاندا) كېيىن يېڭى تۈزۈمنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۇنى كونا تۈزۈم ئاساسىدا ئىسلاھ قىلىشنى تەشەببۇس قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن مەندە قېرىنداشلىرىمنى تەسىرلەندۈرۈش ئىمكانىيىتى بولدى؛ مەن دۆلەت پارلامېنتىنىڭ بىر ئەزاسى بولغاندىلا ئاندىن مەندە شۇنداق زور تەسىر كۈچى بولدى. مەن لاتاپەتلىك سۆزلەرنى قىلالىساممۇ، مۇنازىرىلەشمەيمۇ، ھەر ھالدا دېلىغۇلۇق ئىچىدە بولسىمۇ، مۇۋاپىق گەپلەر بىلەن ئۆزۈمنى ئىپادىلەيمەن. گەپ - سۆزلىرىم توغرا بولمىسىمۇ، ئەمما مەن ئۆزۈمنىڭ ئىدىيىسىنى ھامان ئىپادىلەيمەن.

دەخلى يەتكۈزۈش، ئارقىغا سۆرەش ئادەتتىكى ئىش بولسىمۇ، ئەمما ئۇ ئەڭ ئەجەللىك كېسەل بولۇپ، ئۇ مۇۋەپپەقىيەت بىلەن بەختنىڭ مۇسبەت قوغغۇرىقىنى قاتتىق چالدۇ.

— ۋوئېن W داۋود دوكتور

21 - دەرس

قانداق قىلغاندا بۈگۈنكى ئىشنى ئەتىگە قالدۇرمىغىلى بولىدۇ

«بۈگۈنكى ئىشنى ئەتىگە قالدۇرما»

بېنجامىن فرانكلېننىڭ بۇ سۆزى كىچىك چاغلىرىمىزدىن تارتىپلا بىزگە يار بولۇپ كەلدى. ئاتا - ئانىلىرىمىز بۇ گەپنى ھەمىشە ئېرىنمەي - تېرىكمەي تەكىتلەپ تۇرىدۇ. بىز بۇرۇن ئاتا - ئانىلىرىمىزدىن بۇ گەپنى ئاڭلىغان بولساق، ئەمدى بىز بالا - چاقىلىرىمىزغا دەيمىز. ئەمما بىز ھېكمەتلىك سۆزدىكى ھەقىقەتنى بايقىغان بولساقمۇ، ئەمما ئەمەلىي تۇرمۇش جەريانىدا باشقىچە ئىش قىلىمىز. بۇ ھېكمەتلىك سۆزنى ئۆزگەرتىۋەتكەندەك قىلىمىز: «ئەتە قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى بۈگۈن ھەرگىز قىلىشقا بولمايدۇ. بۈگۈن قىلىشقا بولمايدىغان ئىشنى ھەرگىز قىلماي، ئەتە قايتا ئويلىنىش كېرەك.»
تولىمۇ ئەپسۇس، ئەتە يوق. «ئەتە» نى پەقەت ئەخمەقلەرنىڭ كالىپىندارىدىنلا كۆرگىلى بولىدۇ. ئۇلارغا نىسبەتەن ئەتە بەخت ۋە بېيىش يولىغا قەدەم قويىدىغان، ئۆزىنى يېڭىدىن ئۆزگەرتىپ

باشقىدىن ئادەم بولىدىغان كۈن بولۇپ ھېسابلىنىدۇ؛ ئەتە ئۇلار تېخىمۇ تىرىشىپ ئىشلەيدۇ. ئادەتلىرىنى ئۆزگەرتىدۇ، دوست - بۇرادەرلىرى بىلەن قايتىدىن ياخشى - خوپ بولىدۇ. بۇرۇنقى قەرزلىرىنى قايتۇرىدۇ، تېخىمۇ ئوبدان خىزمەتكە ئىلتىماس قىلىدۇ.

ئەمما ئەتە مەڭگۈ كەلمەيدۇ. سانسىزلىغان ھايات، ئۇلۇغ ۋەدە ۋە ئارمانلار كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سۆرەش جەريانىدا ئىسراپ بولۇپ تۈگەيدۇ.

ستېفىن لىكوك مۇنداق دەپ يازغانىدى:

— مەن چوڭ بولغاندا بىر نەرسە دەپلى دېگىنىڭ نېمىسى؟ — دەپ سورىدى كىچىك بالىدىن ئۇ.

— شۇ، مەن چوڭ بولغاندا ئاندىن بىر نېمە دەپلى، دەۋاتىمەن، — دەپدى بالا جاۋابىن.

ئۇ كىچىك بالا چوڭ بولدى ۋە:

— مەن توي قىلغاندىن كېيىن بىر نەرسە دەپلى، — دەپدى.

ئۇنىڭ مەن توي قىلغاندىن كېيىن ئاندىن بىر نېمە دەپلى دېگىنى نېمىسى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئويىمۇ ئۆزگەردى ۋە:

— مەن دەم ئېلىشقا چىققاندا ئاندىن بىر نېمە دەپلى، — دەپدى.

ئۇ دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىن بېسىپ ئۆتكەن مۇساپىسىگە قارىۋىدى، بىر مەھەل چىققان سالىقنى شامال جىمى نەرسىنى، ھېچنەرسىنى قالدۇرماي ئۇچۇرتۇپ كەتكەنلىكىنى كۆردى. ئۇ سەۋەنلىك ئۆتكۈزگەنلىكىنى بايقىغانىدى، ئەمما بۇ چاغدا ھېچنېمىنى ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولمايتتى.

مۇۋەپپەقىيەت دەخلى قىلىش، ئارقىغا سۆرەش بىلەن ھەرگىز چىقىشالمايدۇ. مۇبادا سىز مۇۋەپپەقىيەت قازىناي دەيدىكەنسىز، «ئەتە، ئەتە» دەيدىغان ناچار ئادىتىڭىزنى تۈگىتىڭ. ۋوئېن W داۋود دوكتور ئۆزىنىڭ بازارلىق كىتابى «خاتا كەتكەن

ساھە» دېگەن كىتابى سىزگە چارە - تەدبىر ئۆگىتىپ قويدۇ.
سىز بۇ دەرسىتىن مەنپەئەتلىنەي دېسىڭىز، ئىشنى ئەتىگە
قالدۇرماي بۈگۈندىن باشلاڭ.

سىز ئەزمە ئادەممۇ؟ مۇبادا سىز نۇرغۇن ئەزمە ئادەمگە
ئوخشاش بولسىڭىز «شۇنداق، مەن ئەزمە ئادەم» دەپ جاۋاب
بېرىسىز. ئەمما سىز «ئەتە، ئەتە» دېيىشنىڭ ئۆزىڭىزنىڭ
ئادىتىگە ئايلاندۇرۇۋالمايلىقىڭىز مۇمكىن. سىز ئەمەلىيەتتە
نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىشنى نىيەت قىلغان بولسىڭىزمۇ، ئەمما
نېمە سەۋەبتىنكى نىيەت قىلغان ئىشنى قىلماي ئارقىغا
سوزۇۋېرىسىز. «ئەزىملىك قىلىش، كېچىكتۈرۈش» تۇرمۇشتىكى
ئادەمنى قاتتىق بىزار قىلىدىغان بىر تەرەپ. مۇبادا سىز
قىلىۋاتقان ئىشىڭىز ئوڭۇشلۇق بولمىسا «مەن بۇ ئىشنى قىلىپ
كېتەلەيمەن، ئەمما كېيىن بىر نېمە دەي» دېسىڭىزلا بىر كۈن
ۋاقتىڭىز مەڭگۈ بوش ئۆتۈپ كەتمەيدۇ. «ئەتە، ئەتە» دېگەن بۇ
خاتا رايونغا نىسبەتەن كىشىلەردىن، تاشقى دۇنيادىن ئاغرىنىشقا
بولمايدۇ. چۈنكى بۇنى تامامەن ئۆزىڭىز قارار قىلىسىز - مەيلى
«ئەتە، ئەتە» دەپ ئىشنى ئارقىغا سوزۇۋېرىڭ ياكى بۇنداق قىلىش
سىزگە چىدىمىسىڭىز بولمايدىغان ئازاب ئېلىڭ كەلسۇن، بۇنى
تامامەن ئۆزىڭىز بەلگىلەيسىز.

ئارقىغا تەڭ بۇ خاتا رايون دۇنيا مىقياسىدا تولىمۇ ئوخشاپ
كېتىدۇ، ناھايىتى ئاز ساندىكى ئادەملەر ئۆزلىرىنى ئەزمە دەپ
چاغلىمايدۇ، ئىشنى كېچىكتۈرمىدىم دەيدۇ. ئۇلار ئەزىملىك
قىلىشنىڭ، كېچىكتۈرۈشنىڭ ياخشى ئادەت ئەمەسلىكىنى بىلىپ
يەتكەچكە شۇنداق دەيدۇ. ئەمەلىيەتتە كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا
سوزۇش مەۋجۇت ئەمەس. مۇبادا سىز بىر ئىش قىلماقچى
بولسىڭىز، ئەمەلىيەتتە ئۇ ئىشنى قىلمىسىڭىز، ئۇ ئىشنى
كېچىكتۈرگەنلىك، ئارقىغا سوزغانلىق بولمايدۇ. كېچىكتۈرۈش،

ئارقىغا سوزۇش ئەمەلىيەتتە پەقەت بىر خىل بىر - بىرىگە جورا
بولىدىغان روھىي كەيپىيات، ئىنكاس ۋە نېرۋا ھەرىكىتىگە
ۋەكىللىك قىلىدىغان بىر خىل تۇرغۇن ھالەت. مۇبادا سىز
ئىشنى كېچىكتۈردۈم، ئارقىغا سوزدۇم دەپ ھېس قىلىسىڭىز،
ئىشنى ئۆزىڭىز ھېس قىلغىنىڭىز بويىچە قىلىۋېرىڭ. ئەمما كۆپ
ساندىكى ئادەملەرگە نىسبەتەن ئۇلار ئىشنى كېچىكتۈرگەن،
ئارقىغا سوزغان بولسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇلار ھازىرقى ھالەتتىن
ئىمكانقەدەر ئۆزىنى ئېلىپ قاچىدۇ.

ئۈمىد قىلىمەن، ئارمان قىلىمەن، بەلكىم شۇنداق تۇ...

سۆرەلمە ئادەملەرگە نىسبەتەن روھىي جەھەتتىكى ئۈچ خىل
ئاتالغۇ ئۇلارنىڭ ئىشنى كېچىكتۈرۈپ، ئارقىغا سوزۇپ
قىلىشنىڭ تىرىكى بولىدۇ:

— مەن بىرەر ئىش قىلىشنى ئۈمىد قىلىمەن.

— مەن ئىشنى تېخىمۇ ياخشىراق قىلسام دەپ ئارمان
قىلىمەن.

— بەلكىم شۇنداق تۇ، ھەممە ئىش ياخشىلىنىپ كېتەر.

سىز دەل مۇشۇ نۇقتىدا ئىشنى كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا
سوزۇش شادلىقىغا ئېرىشىسىز. سىز «بەلكىم شۇنداق تۇ، ئۈمىد
قىلىمەن، ئارمان قىلىمەن» دېيىشىڭىز بىلەنلا بۇ گەپلەر
سىزنىڭ بىر خىل دانا سەۋەبىڭىزگە ئايلىنىپ قالىدۇ، شۇنىڭ
بىلەن سىز شۇ ئەسنادا ھېچقانداق ئىش قىلمايسىز. جىمى
ئۈمىد، ئارمان تامامەن ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ -
ئىرەمباغدا ياشاۋاتقان ئاۋام - پۇقرالار ئۆز - ئۆزىنى ئەخمەق
قىلىدۇ. چۈنكى ئۈمىد قىلغان ياكى ئارمان قىلغان ھەرقانداق
بىر ئىش ھەقىقىي ئىشقا ئاشمىسا، نەتىجىگە ئېرىشمەسە ئارمان
بىلەن ئۈمىد پەقەت ئۆزىنى ئېلىپ قاچىدىغان باھانە - سەۋەب

بولۇپ قالدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا يەڭنى تۇرۇپ ئىشلەش، ھاياتتا قېلىشنى نىيەت قىلغان مۇھىم ئىشلارنى قىلىش ھاجەتسىز بولىدۇ.

ئەمەلىيەتتە سىز قىلىشنى خىيالىڭىزغا پۈككەن جىمى ئىشنى ئورۇندىماقچى بولسىڭىز، قەتئىي نىيەتكە كېلىشىڭىز، ھەرگىز يېنىۋالمايلىقىڭىز، بەل قويۇۋەتمەسلىكىڭىز كېرەك. ئەمما ئىشنى سەل كېچىكتۈرسىڭىز، ئارقىغا سوزسىڭىز ئىشتىن ئۆزىڭىزنى ئېلىپ قاچقان، ئۆزىڭىزدىن گۇمانلانغان، ئىش ئالدىدا تەسلىم بولغان بولىسىز. بۇنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ مۇھىم بولغىنى شۇكى، ئۆزلۈكنى ۋەيران قىلىش، قۇرۇق خىيال سۈرۈش ۋە بەل قويۇۋېتىپ باش ئېگىشتۈر. ئىشنى كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سوزۇشتىن ئىبارەت بۇ خاتا رايون سىزنىڭ كۆز ئالدىڭىزدىكى قەيسەر ھالەتتە بۇرۇلۇش پەيدا قىلىدۇ. قۇرۇق ئارزۇ - ئارمانلىرىڭىزدىمۇ بۇرۇلۇش بولىدۇ، ئۈمىد قىلغان ئىشلىرىڭىز سىزنىڭ تەسەۋۋۇرىڭىزغا قاراپ تەرەققىي قىلىدۇ.

ھۇرۇن تۇرمۇش تاكتىكىسى

«مەن تەخىر قىلىپ تۇراي، ئىش ياخشىلىنىدۇ» دېگەن بۇ سۆز سىزنى ھۇرۇنلاشتۇرۇۋېتىدۇ. بۇ گەپنىڭ نېمە ئۈچۈن سىزنىڭ تۇرمۇش يوسۇنىڭىز بولۇپ قالغانلىقىنى بىلمەيسىز - دە، ئىشنىڭ ياخشىلىنىشىنى كۈنلەپ - كۈنلەپ كۈتۈپ تۇرۇشقا مەجبۇر بولىسىز. ئەمما ھەممە ئىش ياخشىلىنىدىغان كۈن مەڭگۈ يېنىپ كەلمەيدۇ.

مايكس مېنىڭ خېرىدارىم، ئۇ يېقىندا نىكاھ ئىشىدا كۆڭۈلسىزلىككە ئۇچراپ مېنى ئىزدەپ كەلدى. ئۇ 50 لەردىن ئاشقان، توي قىلغىلى 30 نەچچە يىل بولغانىدى. بىز ئۇنىڭ

نىكاھ ئىشى ئۈستىدە توختالدىق. ئۇنىڭ نىكاھ ئىشىدا كۆڭۈلسىزلىككە ئۇچرىشى بىر - ئىككى كۈنلۈك ئىش ئەمەس ئىدى.

— نىكاھ ئىشىم ئەزەلدىن ياخشى بولۇپ باقمىدى، — دېدى مايكس بىر قېتىم، — ئىش دەسلەپتىن باشلاپلا مۇشۇنداق بولدى.

مەن ئۇنىڭدىن:

— سىزنى نېمە ئىش مۇشۇنداق ئازابلاۋاتىدۇ، — دەپ سورىۋىدىم، ئۇ جاۋابەن:

— مەن ئىزچىل تۈردە ئىشنىڭ ياخشىلىنىشىنى ئۈمىد قىلىپ كەلدىم، — دېدى.

ئەمما ئۇ 30 نەچچە يىل ئىشنىڭ ياخشىلىنىشىنى ئۈمىد قىلىپ كەلگەن بولسىمۇ، ئۇ ئايالى بىلەن يەنىلا ئازاب ئىچىدە ئۆتۈپ كەپتۇ.

بىز يەنە مايكسنىڭ تۇرمۇش ۋە نىكاھ ئىشى توغرىسىدا ئەستايىدىل توختالدىق. بۇ چاغدا ئۇ ئون نەچچە يىل ئىلگىرىلا جىنسىي ئىقتىدارىدىن قالغانلىقىنى تەن ئالدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭدىن:

— بۇ جەھەتتە مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئىزدەندىڭىزمۇ، — دەپ سورىۋىدىم، ئۇ جاۋاب بەرمىدى. ئۇ جىنسىي تۇرمۇشتىن ئۆزىنى ئېلىپ قېچىپتۇ، بۇ مەسىلىنىڭ ئۆزلۈكىدىن ھەل بولۇشىنى ئارزۇ قىلىپ كەپتۇ.

— مەن جىمى ئىشنىڭ ياخشىلىنىشىنى مۇئەييەنلەشتۈرمىەن، — دېدى مايكس يەنە.

مايكس ۋە ئۇنىڭ نىكاھ ئىشى ھۇرۇنلۇقنىڭ تىپىك مىسالىدۇر. ئۇ ئۆزىنىڭ مەسىلىسىدىن ئۆزىنى ئېلىپ قاچقان ۋە بۇنى ئالاھىدە سەۋەب قىلىۋالغان.

— مەن كۈتۈپ تۇرسام، ھېچقانداق چارە - تەدبىرمۇ

قوللانمىسام، مەسىلە جەزمەن ئۆزلۈكىدىن ھەل بولۇپ كېتىشى مۇمكىن.

ئەمما مايكس ھازىر مەسىلىنى پەقەت ئۆزىگە تايانغاندىلا ھەل قىلغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتتى. مەسىلىدىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىش، ئىشنى ئارقىغا سوزۇش مەسىلىنى ھەل قىلمىغان بىلەن باراۋەر بولىدۇ، بۇرۇنقىغا ئوخشاش ئۆزگەرمەي شۇ پېتى تۇرىۋېرىدۇ. ئەڭ ياخشى ئەھۋال ئىشىدا ئۆزگىرىش بولۇش ئىدى، ئەمما ئۇ شۇنچە كۈتكەن بولسىمۇ ئىشىدا ئۆزگىرىش بولمىغان. شۇنى بىلىش كېرەككى، ئىشنىڭ ئۆزىدە (مۇھىت، ئەھۋال، ۋەقە، پېرسوناژ) ياخشىلىنىش بولمايتتى؛ مۇبادا تۇرمۇشتا ئۆزگىرىش ياساي دېسىڭىز ئۆزىڭىز ئۈچۈن پايدىلىق ئىش قىلىڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز تۇرمۇشىڭىزدا، ئىشىڭىزدا ياخشىلىنىش بولىدۇ.

بىز يەنە بۇنداق سۆرەلمىلىك، ئىشنى ئارقىغا سۆرەش قىلمىشىغا ۋە بۇنداق قىلمىشنى قانداق تۈگىتىش توغرىسىدىكى ئاددىي ئۇسۇللارغا سىنچى كۆزىمىز بىلەن قاراپ باقايلى.

ئەزمىلىك قىلىش، كېچىكتۈرۈش قانداق رول ئوينايدۇ

تاڭناس ماكس ئەزمىلىك قىلىش، كېچىكتۈرۈشنى «تۈنۈگۈننى قوغلىۋېتىش سەنئىتى» دەپ ئاتايدۇ. مەن بۇ ئاتاش ئۇسۇلىغا يەنە بىر نۇقتىنى قوشۇپ قويغۇم كېلىۋاتىدۇ: «تۈنۈگۈننى قوغلىۋېتىش، بۈگۈندىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىش» بۇ ئەزمىلىك ۋە ئىشنى كېچىكتۈرۈشنىڭ بىر ئويۇندۇر. سىز بەزى ئىشلارنى ئۆزىڭىز قىلىشنى بىلىسىز. مەسىلە بۇ ئىشتا باشقىلارنىڭ كىرىشىشى ئەمەس، بەلكى ئىشنى ئۆزىڭىز تاللاشتا. گەرچە سىز نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىشنى نىيەت قىلغان

بولسىڭىزمۇ، ئەمما مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىسىز. سىز ھازىر قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى كەلگۈسىدە قىلىمەن دەپ نىيەت قىلىشىڭىز، بۇ ئىشقا ھەقىقىي تۇتۇش قىلغاندا ئىش ۋاكالىت نەرسىگە ئايلىنىپ قالىدۇ، سىز ئاخىر بۇنداق ۋاكالىت نەرسىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇر بولىسىز. شۇنىڭ بىلەن بىللە سىز ئۆزىڭىزنى ئالدايسىز، خىيالىي تۇيغۇ قاينىمىغا غەرق بولىسىز: سىز قىلىشقا تېگىشلىك بولغان، ئەمما قىلمىغان ئىشلارنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلمىغان دەپ ئۆزىڭىزگە ۋەدە بېرەلمەيسىز. سىز ئەلۋەتتە ئۇنداق قىلالمايسىز. بۇ نېمىدېگەن قۇلايلىق خىزمەت مېخانىزمى - ھە!

— بىلىمەن، ئەلۋەتتە بىلىمەن، مەن ئۇ ئىشنى قىلىشىم كېرەك ئىدى، ئەمما مەن بەك ئەنسىرەۋاتىمەن. بەلكىم ياخشى قىلالماسلىقىمۇ مۇمكىن. ئىشلەۋېرىپ زېرىكىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن. شۇڭا ئۆزۈمگە «كېيىن بىر گەپ بولار» دەيمەن، شۇنداق بولغانىكەن، ئۆزۈمگە ئۇ ئىشنى جەزمەن قىلىشىم شەرت دېيىشىم بىھاجەت. بۇ ماڭا نىسبەتەن قوبۇل قىلىش خېلى ئاسان بىر ئىش.

مۇبادا سىز مۇنداق ئادەم بولسىڭىز: مۇبادا سىز ئىشنى بىر خىل، گەپنى يەنە بىر خىل قىلىدىغان، كەلگۈسى ياشاش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىدىغان ئادەم بولسىڭىز سىز توۋلىغان مۇقاملارنىڭ ھەممىسى قۇرۇق نەرسە بولۇپ قالىدۇ. سىز «ۋەدە»، «تەسىرات» قا ئامراق ئادەم بولۇپ قالسىز، بىرەر ئىشتىن مەڭگۈ نەتىجە قازىنالمىسىز.

ئەزمىلىك قىلىشنىڭ، ئىشنى كېچىكتۈرۈشنىڭ دەرىجىسىمۇ ئوخشىمايدۇ. ئىشنى مەلۇم دەرىجىدە كېچىكتۈرگەندىن كېيىن مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنداپ بولىمەن، دېيىشكە بولمايدۇ. ئەمما بۇ يەردە يەنە بىر خىل دائىم كۆرۈلۈپ تۇرىدىغان ئۆزىنى ئالداش شەكلى مەۋجۇت بولىدۇ. مۇبادا سىز ئەڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە

خىزمەتنى ئورۇنداپ بولسىڭىز، خىزمەتتىن ناچار ئاقىۋەت كېلىپ چىقىشىنى كۈتۈپ تۇرۇڭ ياكى ئەسلىدە يەتمەكچى بولغان مۇكەممەل خىزمەت ئىپادىسىنىڭ ئىككىنچى ئورۇنغا چۈشۈپ قالىدىغانلىقىنى كۆرۈڭ. سىز ئۆزىڭىزگە: «ئاخىر ۋاقىت يېتىشمىدى، ئەمەسمۇ!» دەپ باقسىڭىز بولىدۇ. ئەمما سىزنىڭ يېتەرلىك ۋاقتىڭىز بار، سىز شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، ئالدىراش ئادەم ئىشنى ھەقىقىي ۋايىگە يەتكۈزۈپ قىلىدىغان ئادەمدۇر.

ئەمما سىز ۋاقتىنى قىلىدىغان ئىشنى بەك تولا بولۇپ كەتتى دەپ ۋاپىساپ ئۆتكۈزۈۋەتسىڭىز «ھازىرقى دەقىقىدە» تۇرۇپ قېلىشقا تېگىشلىك ئىشنى مەڭگۈ قىلىپ بولالمايسىز.

مېنىڭ بىر ئىشىدىشىم بار ئىدى، ئۇ بىر ئەزمە مۇتەخەسسەس ئىدى، ھەمىشە ئەزمىلىك قىلىپ ئىشنى كېچىكتۈرەتتى. ئۇ ھامان سۈرۈك، مۇددەت، ۋاقىت قوغلىشىپ، ئاخىر ھېچ ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايتتى، نېمىدېگەن تولا ئىش بۇ دەپ ۋاپىساپلا يۈرەتتى، شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ئۇنىڭ بۇ ئىشلىرىدىن ئاستا - ئاستا بىزار بولۇشقا باشلىدى ۋە بۇنداق دېيىش ئۇنىڭ تۇرمۇش رىتىمى ئوخشايدۇ، دەپ قارىدى. ئەمما تەپسىلىي قاراپ باقىدىغان بولسىڭىز بۇ ئىشىدىشىمنىڭ ئەمەلىيەتتە بۇنداق ئالدىراش ئەمەسلىكىنى، ھېچقانداق ئىشنى قىلمىغانلىقىنى بايقايمىز. ئۇ خىيالدا نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىشنى ئويلىغان بولسىمۇ، ئەمەلىيەتتە بىر ئىشنىمۇ ھەقىقىي تۈردە قىلىپ باقمىغان. مەن ئۇنىڭ ھەر كۈنى ئاخشىمى ئۇخلاشتىن ئىلگىرى ئەتە پالانى ئىشنى قىلىمەن دەپ ئۆزىنى ئالدايدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالايمەن. ئۇ قانداق قىلىپ ئۆزىنى ئالدايدىغان خىيالىي تۇيغۇ مېخانىزمىنى چۈش دۇنياسىغا ئېلىپ كىرىدۇ؟ بەلكىم ئۇ ئويلىغان ئىشلىرىنى قىلالمايدىغانلىقىنى بىلىسىمۇ، ئەمما ئۆزىگە قىلالايمەن دەپ قەسەم قىلىشى ئۇنىڭ «رېئال پەيت»

بولسا كېرەك.

سىز دېگەنلىرىڭىزنى قىلالماسلىقىڭىز مۇمكىن. سىزنىڭ دېگەن گەپلىرىڭىز بىلەن قىلغان ھەرىكىتىڭىزنى سېلىشتۇرغاندا ھەرىكەت سىز ئۈچۈن ئەڭ ياخشىسى «ھاۋا بېسىمىنى ئۆلچىگۈچ ۋە نەملىكنى ئۆلچىگۈچ» بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. سىز «رېئال پەيت» تە قىلغان - ئەتكەنلىرىڭىز تامامەن ئۆزىڭىزنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىڭىزنى كۆرسىتىدىغان بىر كۆرسەتكۈچ بولىدۇ. بۇ توغرىلۇق ئېمپىرىيون مۇنداق يازغانىدى: «ئېغىزىمغا كەلدى دەپ سۆزلەۋەرمەڭ. گەپ - سۆزدە سىز پەقەت دەقىقىلا مەۋجۇت بولسىز. گۈلدۈرمايا ياڭراق بولغاچقا، مەن سىزنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭىزنى ئاڭلىيالمايمەن.» مۇبادا سىز كېيىنكى قېتىم يەنە بۇ ئىشنى قىلىپ بولمىمەن دەپسىڭىز، ئەمما قىلىپ بولالمايدىغانلىقىڭىزنى ئېنىق بىلىسىڭىز، دېگەن گەپلىرىڭىزنى ئاستا يىغىشتۇرۇۋېلىڭ. چۈنكى ئۇلار ئەزمىلىكنىڭ، ئىشنى ئارقىغا سۈرەشنىڭ زەھەر قايتۇرۇش دورىسىدۇر.

تەنقىدچى بىلەن ئەمەلىي ئىشلىگۈچى

ئەزمىلىك، سۆرەلمىلىك بىر خىل تۇرمۇش يوسۇنى بولۇش سۈپىتى بىلەن ئۇ سىزنى ئەمەلىي ئىش قىلىشتىن چەتكە ئالدۇرىدۇ، بۇ ئەزمىلىكنىڭ، سۆرەلمىلىكنىڭ بىر ماھارىتىدۇر. ئەمەلىي ئىش قىلمايدىغان بىر ئادەم ھەمىشە بىر تەنقىدچى بولىدۇ. يەنى ئۇ ئەمەلىي ئىشلىگۈچىنىڭ قىلغان ئىشىغا شۇنداق قارايدۇ - دە، بىر يۈرۈش پەلسەپە نەزەرىيىلىرىنى كۆتۈرۈپ چىقىپ، ئەمەلىي ئىشلىگۈچىگە قانداق ئىشلەش توغرىسىدا ھەدەپ باھا بېرىدۇ. تەنقىدچى بولۇش ناھايىتى ئاسان ئىش. ئەمما، ئەمەلىي ئىشلىگۈچى بولۇش ئۈچۈن زور تىرىشچانلىق

كۆرسىتىشكە، نۇرغۇن ئىسسىق - سوغۇقنى، ئۆزگىرىش - ئاينىشلارنى باشتىن ئۆتكۈزۈشكە توغرا كېلىدۇ. تەنقىدچى:

بىزنىڭ مەدەنىيىتىمىز تەنقىدچىلەر بىلەن تولۇپ كەتتى. ھەتتا بىز ئۇلارنىڭ نېمە دەيدىغانلىقىنى پۇل تۆلەپ ئاڭلايمىز. بىز ئۆزىمىزنى ۋە ئەتراپىمىزدىكى ئادەملەرنى كۆزىتىپ باقايلى، نۇرغۇن ئىجتىمائىي ئالاقىلەرنىڭ تەنقىد ئارقىلىق راۋانلىشىدىغانلىقىنى خاتىرىلەپ قويغىنىمىزنىڭ زىيىنى يوق. نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىش كېرەك؟ چۈنكى باشقىلار ئۇنداق قىپتۇ، مۇنداق قىلىدۇ دەپ يۈرگەندىن كۆرە ئۆزىڭىز ئىشلىسىڭىز ئىش تېخىمۇ ئاسان بولىدۇ. چېمپىيون بولغانلارنىڭ مىسالغا قاراپ باقايلى. چېمپىيون بولغان ئادەملەر ئەلا نەتىجە ياراتقاندا ئۇنى ساقلاپ قالىدۇ. ھېنرى ئارنوس، جون كارسېن، بېل شېفىل، كاسىرسن خوب ۋە جوش لورىس قاتارلىقلارغا ھەمدە ئۇلارغا ئوخشايدىغان ئادەملەرگە قاراپ باقايلى. ئۇلار يۈكسەك پەللىگە يەتكەن ئەمەلىي ئىش قىلغۇچىلار بولۇپ، ھەربىر قاتلامدا، ھەربىر مەنىدە چېمپىيون بولۇپ كەلگەن. ئۇلار بۇلغار ئورۇندۇقلاردا ئولتۇرۇپ، تۇمشۇقنى سوزغىنىچە كىشىلەرگە باھا بەرگەن ئەمەس.

دۇنيادا ھەقىقىي ئىش قىلىدىغان ئادەملەرنىڭ كىشىلەرگە باھا بېرىدىغان زىنھار ۋاقتى بولمايدۇ. ئۇلار ئەمەلىي ئىش قىلىش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كېتىدۇ، باشقا ئىشلارنى قىلىشقا ۋاقتى يەتمەيدۇ. ئۇلار پەقەت خىزمەت قىلىشنىلا بىلىدۇ، كىشىلەرگە ئۇنداق قىل، بۇنداق قىل دەپ يۈرمەيدۇ، باش چۆكۈرۈپ ئىشلەيدىغان ئادەملەرگە ياردەم قىلىدۇ.

ئاكتۇئال كۆرسەتمە ۋە تەنقىدنىڭ ئەلۋەتتە ياردىمى بولىدۇ. مۇبادا سىز بىر ئەمەلىي ئىشلىگۈچى بولماي، بىر كۆزەتكۈچى بولسىڭىز، سىز تېخى ئۆسۈپ يېتىلمىگەن ئادەم بولۇپ

قالسىز؛ ھەتتا سىز قوللىرىڭىزنى شىلتىپ، خىزمەت ئۈنۈمىڭىزنىڭ تۆۋەنلەپ كەتكەنلىكىنى ۋە ھېچقانداق نەتىجە، ئۈنۈم يارىتالمىغانلىقىڭىزنى باھانە قىلىسىز، بەل قويۇۋەتمەي تىرىشىپ ئىشلەۋاتقان ئادەملەرنى توختىماي تەنقىدلىەيسىز. ئەمما بىز ئادەمدىن توختىماي خاتالىق، قۇسۇر تاپىدىغان، ئۆزىنى قالىتس چاغلایدىغان تەنقىدچىلەرگە پەرۋا قىلماسلىقىنىمۇ ئۆگىنىۋېلىشىمىز كېرەك. ئەڭ مۇھىمى شۇكى، ئالدى بىلەن ئۆزىنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق ئۆزىدە تەنقىدچىلەرنىڭ تەنقىدلىەش ھەرىكىتىگە ئوخشاش ھەرىكىتىنىڭ بار - يوقلۇقىغا قاراش كېرەك، تەنقىدچىلەرنىڭ ھەرىكىتىگە ئوخشاش ھەرىكەت بولسا تامامەن تۈگىتىش كېرەك. شۇنداق قىلغاندىلا ئاندىن سىز ئەزمە تەنقىدچى ئەمەس، بىر ئەمەلىي ئىشلىگۈچى بولالايسىز.

تېتىقسىزلىق: ئەزىملىكنىڭ باھانىسى

تۇرمۇش تېتىقسىزلىقتا ئۆتمەيدۇ، ئەمما بەزى ئادەملەر ئەنەي تېتىقسىزلىقتا ياشايدۇ. تېتىقسىزلىق بىر خىل ئىقتىدارسىزلىق بولۇپ، «رېئال دەققە» نى ئۆزلۈكنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئىشلەتكىلى بولمايدۇ. تېتىقسىزلىق ئەمەلىيەتتە بىر خىل تاللاش بولىدۇ. ئۇ ھەمىشە ئۆزىڭىزگە بەيئەت قىلىدىغان چاغلاردا ئېلىۋالىدىغان نەرسە، ئۆزلۈكىڭىزنىڭ مەغلۇپ بولۇشىدىكى يەنە بىر تۈر، شۇنداقلا تۇرمۇشىڭىزدىن تۈپتىن تازىلاپ تۈگىتىدىغانمۇ بىر تۈر. ئەمەلىيەتتە سىز ئەزىملىك قىلغان چاغلارنىڭىزدا «رېئال دەققە» نى ئىشلەتكەن چاغلارنىڭىزدىمۇ، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايسىز، پەقەت قانداقتۇر بىر ئىشنى قىلىشنىڭ بىر خىل ۋاكالىتچىسى بولۇپ قالسىز. ھېچ ئىش قىلماي بىكار يۈرۈش دەۋرەقە ئادەمنى تېتىقسىزلىققا ئېلىپ بارىدۇ. دائىملىق خاھىش شۇكى، سىز

مۇھىت يار بەرمىدى دەپ ئاغرىنىسىز، «بۇ شەھەر راستتىنلا بولمايدىكەن»، «نۇتۇق سۆزلىگەن ئادەم تازا تېتىقسىز نەرسىكەن.» ئەمەلىيەتتە بۇ شەھەر ياكى نۇتۇق سۆزلىگەن ئادەمنىڭ تېتىقسىز بولۇشى ناتايىن؛ شۇڭا سىز تېتىقسىزلىقنى، ئەھمىيەتسىزلىكنى بېشىڭىزدىن ئۆتكۈزگەندىكىن بىرەر ئەمەلىي ئىش قىلىشىڭىز، ئۆزىڭىزنى روھلاندۇرۇشىڭىز، رىغبەتلەندۈرۈشىڭىز، تۇرمۇشىڭىزدىكى تېتىقسىزلىق، بىمەنلىكنى تامامەن تۈگىتىشىڭىز كېرەك.

سېلىپىر باتىل (1902 — 1835 ئەنگىلىيلىك پروزىچى ۋە ساتىرىك يازغۇچى): «سىز ئۆزىڭىزنى تېتىقسىز ئادەمگە سېلىشتۇرسىڭىز تېخىمۇ تېتىقسىز، يىرگىنچىلىك بولۇپ چىقىسىز» دېگەندى. شۇنداق ئىكەن، ئەمدى سىز بىر خىل يېڭى ئىجادىي ئۇسۇل بىلەن مېڭە ئىشلىتىپ، بىرەر ئەمەلىي ئىش قىلىڭ؛ ئەمما سىزنىڭ يەنىلا تېتىقسىز ئىشنى تاللىمايدىغانلىقىڭىزغا كاپالەتلىك قىلىش تەس. لېكىن شۇنى ئېسىڭىزدە ساقلاڭكى، تاللاش ھوقۇقى ھامان ئۆزىڭىزنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ.

تىپىك ئەزىملىكنىڭ ئالامەتلىرى

تۆۋەندىكى تىپىك ئەزىملىك ھەرىكىتىنى ھەقىقىي ھەرىكەت بىلەن سېلىشتۇرۇپ، بىرەر ئەمەلىي ئىش قىلىڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز تاللاش ئاسانغا چۈشىدۇ.

● سىز ھەمىشە بىر خىزمەت قاينىمىغا چۆكۈپ كەتسىڭىز، ئۆزىڭىزنىڭ پىشىپ يېتىلمىگەنلىكىڭىزنى، تەرەققىي قىلىمىغانلىقىڭىزنى ھېس قىلىپلا قالماي، بەلكى ھامان توسالغۇغا ئۇچراپ تۇرغانلىقىڭىزنى ھېس قىلىسىز.

● بىر خىل چىرىكىلىشىپ كەتكەن مۇناسىۋەتكە

ئېسىلىۋېلىش. مەيلى توي قىلىڭ ياكى توي قىلماڭ ئەھۋالنىڭ ئانچە - مۇنچە ياخشىلىنىشىنى ئۈمىد قىلىڭ.

● بەزى قىيىن مەسىلە ۋە مۇناسىۋەتلەرنى قول سېلىپ ھەل قىلىشنى رەت قىلىش. مەسىلەن، جىنسىي مۇناسىۋەت، خىجالەتچىلىك، غالجىرلىق كېسىلى. ئىشقىلىپ، تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئوتتۇرىغا چىقماي، ئاكتىپلىق بىلەن تەكلىپ - تەۋسىيە قىلىپ قۇتقۇزۇش تەرەپدارىدا بولماي، ئىشنىڭ ئۆزۈڭىزدىن ياخشىلىنىشىنى كۈتۈپ تۇرۇش.

● بىرخىل خۇمار بولۇپ قالغان قىلىقلارنى ھەل قىلماسلىق، تۈگەتمەسلىك. مەسىلەن، مەيخورلۇق، زەھەر چېكىش، ئارتۇق دورا ئىستېمال قىلىش، تاماكا چېكىش قاتارلىقلار. پەقەت: «مەن بۇلارنى تاشلاشقا تەييارلىنىۋاتىمەن» دېگەن بولسىمۇ، ئەمما يەنە ئىشنى ئەزىملىك بىلەن ئارقىغا سوزۇش. چۈنكى سىز بۇنداق كەيپىنى تاشلىيالارمەنمۇ، يوق دەپ ئۆزىڭىزدىن گۇمانلىنىسىز.

● بەزى كۈچ تەلپ قىلىدىغان ئىشلارنى ئارقىغا سۆرەپ قىلىش. مەسىلەن، تازىلىق قىلىش، رېمونت قىلىش، تىككۈچىلىك قىلىش، ئوت ئوتاش، ئۆي ئاقارتىش قاتارلىقلار. مۇبادا سىز ھەقىقەتەن بۇ ئىشلارنى كۆڭلىڭىزگە پۈككەن بولسىڭىز، كۈتۈپ تۇرسىڭىزمۇ، ئارقىغا سۆزسىڭىز، ھامان ئۆزۈڭىزدىن ھەل بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن.

● باشقىلار بىلەن توقۇنۇشۇپ قېلىشتىن ساقلىنىش. مەسىلەن، نوپۇزلۇق ئادەملەر، باشلىقلار، دوستلار، مەشۇق (ئاشىق)لار، پرىكازچىكلار ياكى مۇلازىمەتچىلەر. مۇبادا سىز كۈتۈپ تۇرۇش جەريانىدا ھېچقانداق ئىش قىلماي رېئاللىققا بىۋاسىتە يۈزلەنسىڭىز مۇناسىۋەت، مۇلازىمەت ئۆزۈڭىزدىن ياخشىلىنىپ قېلىشى مۇمكىن.

● جۇغراپىيىلىك ئورنىنىڭ ئۆزگىرىشىدىن قورقۇش. بىر ئۆمۈر بىر جايدا تۇرۇشنى ئويلاش.

● بالىلار بىلەن بىللە ئۆتكۈزۈۋىدىغان گۈزەل چاغلارنى كېچىكتۈرۈش، ھامان مەن ئالدىراش، قىلىدىغان ئىشىم كۆپ دەپ باھانە - سەۋەب تېپىش. ئوخشاشلا يەنە «مەن ئالدىراش» دېگەن ئۇسۇل بىلەن يەنە ئاشىقى (مەشۇقى) بىلەن كەچلىك زىياپەتكە، كىنو - تىياتىرلارغا، بەيگە - مۇسابىقىلەرگە بېرىشنى كېچىكتۈرۈش ۋە مەڭگۈ ئۇنتۇپ كېتىش.

● ھامان ئەتىدىن - كەچكىچە ياكى كېلەر ھەپتىدىن باشلاپ تاماقتىن پەرھىز تۇتمەن دەپ پىلان تۈزۈش. كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سۈرۈش بەدەندىكى ئارتۇقچە گۆشنى ئېلىۋېتىشتىن ئاسان بولغاچقا، سىز: «ئەتە جەزمەن پەرھىز تۇتمەن» دەيسىز. توغرا، سىز مەڭگۈ پەرھىز تۇتالمايسىز.

● ئۇيقۇنى ياكى ھارغىنلىقنى كېچىكتۈرۈشنىڭ سەۋەبى قىلىۋېلىش. ئەجەبا سىز بەزى مۇشكۈل، قىيىن ئىشلارنى قىلغاندا ئادەمنىڭ ئاسانلا چارچاپ قالدىغانلىقىنى بىلىپ يەتمىسىڭىزمۇ، بۇ ئازراق چارچاش ئىشىنى كېچىكتۈرۈشنىڭ ئەڭ ياخشى سەۋەبى.

● سىز ئادەمنى تەشۋىشلەندۈرىدىغان، كۆڭلىنى پاراكەندە قىلىدىغان ئىشقا ياكى ئادەمگە ئاۋازىگەرچىلىك تېپىپ بېرىدىغان خىرىسقا يولۇققاندا: «ئاغرىپ يېتىپ قالامسىز؟»، «بىئاراملىق ھېس قىلامسىز؟» شۇنداق، مۇبادا سىز شۇنداق تۇيغۇغا كەلگەن بولسىڭىز قانداقمۇ ئىش قىلالايسىز؟

يۇقىرىدا دېگەندەك چارچاپ كېتىشكە ئوخشاش «كېسەل بولۇپ يېتىپ قېلىش» مۇ ئوخشاشلا ئىشىنى كېچىكتۈرۈشنىڭ بىر ياخشى ماھارىتى.

«ۋاقتىم يوق» دېگەن بىر قانۇن. سىزنىڭ ۋاقتىڭىز قىس، خىزمىتىڭىز ئالدىراش بولغاچقا ئىشىنى كېچىكتۈرۈپ ۋاقتىدا قىلمايسىز.

● ھەمىشە ھېيت - بايرام كەلسىكەن دەپ كۈتۈپ تۇرۇش ياكى سەيلە - ساياھەت بولسىكەن، دەپ خىيال قىلىش. ھامان

كېلەر يىلى پالانى يەردە قايتا ئۇچرىشىمىز دەپ ئارمان قىلىش. ● ھارماس، ئۈمىدۋار بىر تەنقىدچى سىزنىڭ باشقىلارغا قىلغان تەنقىدىڭىزنى سىزنىڭ ئەمەلىي ئىش قىلىشى رەت قىلىش نىقابىڭىزغا ئايلاندۇرۇپ قويدۇ.

● مۇۋاپىق پەيت بولمىسا بەدەن تەكشۈرۈشنى تامامەن رەت قىلىش. سىز ئىشىنى كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سۈرۈش ئارقىلىق كېسەللىككە ھەقىقىي يۈزلىنىشىڭىز بىھاجەت.

● سىزگە يۈرەك - باغرىنى تۆكىدىغان ئادەمدىن قورقۇش، ئۇلارغا يەنە بىر قەدەم يېقىنلىشىشتىن قورقۇش. ئەمەلىيەتتە بۇ سىزنىڭ ئويىڭىز بولسىمۇ، ئەمما سىز كۈتۈپ تۇرۇشقا رازى بولسىز، مۆجىزە يارىتىلسىكەن، دەپ ئۈمىد قىلىسىز.

● تۇرمۇشتا ھەر ۋاقىت تېتىقسىزلىق ھېس قىلىش. ئەمەلىيەتتە بۇ ئىشىنى كېچىكتۈرۈشنىڭ، ئارقىغا سۈرۈشنىڭ بىر ئۇسۇلى. ئەھمىيەتسىز ئىشىنى ئۆزىڭىز قىلىدىغان ئىش يوق ئىكەنلىكىنىڭ، ھېچقانداق ئىشىنى باشقا ئېلىپ چىقالمايدىغانلىقىنىڭ سەۋەبى قىلىۋېلىش.

● ھامان ئۇلۇغ پىلان تۈزگەن بولسىمۇ، ئەمما بەدەننى گۈزەللەشتۈرۈش مەشقى پىلاننى يولغا قويماستىن. «مەن دەرھال ھەرىكەتكە كېلەي... كېلەر ھەپتە شۇنداق قىلاي.»

● بىر ئۆمۈر پەرزەنتلەر ئۈچۈن ياشاش. ھامان ئۆزىڭىز بەخت - سائادىتىدىن ۋاز كېچىش ياكى بەخت - سائادىتىنى كېچىكتۈرۈش. بىز بالىلارنىڭ تەربىيىلىنىشىدىن ئەندىشە قىلساق، دەم ئېلىپ راھەت سۈرۈشىدىن ۋاز كېچىشىمىز كېرەكمۇ؟

ھامان ئەزەملىك بىلەن ئىشىنى كېچىكتۈرۈشنىڭ سەۋەبى

ئىشىنى كېچىكتۈرۈشنىڭ سەۋەبى: «ئۆزىنى ئالداش» بىلەن

«ئۆزىنى ئېلىپ قېچىش» تىن تەركىب تاپىدۇ. بىز تۆۋەندە ئىشنى كېچىكتۈرۈشنىڭ بىزگە ئېلىپ كېلىدىغان ئەڭ زور، ئەڭ مۇھىم «ياخشىلىق» لىرىنى كۆرۈپ باقايلى:

● ئەڭ روشەن بولغان بىز خىل كېچىكتۈرۈش سىزنى كۆڭۈلىسىز پائالىيەتتىن قۇتۇلدۇرىدۇ. بەلكىم سىز بەزى ئىشلارنى قىلىشتىن قورققان بولۇشىڭىز، قىلىشنى ئويلىغان ئىشلارنىڭ بىر قىسمىنى قىلىشنى، يەنە بىر قىسمىنى قىلماسلىقىنى ئويلىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. شۇنى ئەستە تۇتۇڭكى، جەزمەن ئاق - قارىنى ئايرىش كېرەك.

● سىز ئۆزىڭىزنى ئۆزىڭىز ئالدىغاندا راھەت، ئازادلىك ھېس قىلىسىز. سىز ئۆزىڭىزگە يالغان سۆزلىشىڭىز بۇ «رېئال دەقتە» نى تەن ئېلىشىڭىز ھاجەتسىز، شۇڭا سىز بىر «ئەمەلىي ئىشلىگۈچى» بولىسىز.

● سىز پەقەت ئىشنى ئۈزلۈكسىز كېچىكتۈرسىڭىز ھازىرقى ھالىتىڭىزنى مەڭگۈ ساقلاپ قالسىز. شۇنداق ئىكەن، سىز بارلىق ئۆزگىرىشچان ئىمكانىيەتلەرنى ۋە ئۆزگىرىش بىلەن بىللە كېلىدىغان جىمى خېيىمخەتەرنى تۈگىتىڭ.

● سىز بىمەنلىك، تېتىقسىزلىقتىن ھامان بەزى ئىشلار توغرىسىدا كىشىلەردىن، ئۆزىڭىزنىڭ ھازىرقى كۆڭۈلىسىز ھالىتىدىن ئاغرىنىپ يۈرىسىز، شۇنىڭ بىلەن ئۆزىڭىزمۇ سەزمىگەن ھالدا ئۆزىڭىزنىڭ مەسئۇلىيىتىنى ئادەمنى بەزدۈرىدىغان تېتىقسىز پائالىيەتكە يۈكلەپ قويىسىز.

● مۇبادا سىز تەنقىدچى بولسىڭىز باشقىلار ئۈچۈن بەدەل تۆلەڭ. ئۆزىڭىزنىڭ قەدرىنى بىلىڭ. كىشىلەرنىڭ ھەرىكىتىنى ئۆزىڭىزنىڭ ئۆزلەشتىكى شوئىسى بىلىشىڭىز بۇ تېخىمۇ ئۆزىڭىزنى ئالدىغانلىق بولىدۇ.

● ئىش ياخشىلانغۇچە كۈتۈپ تۇراي دەپ ئويلاش، بۇ جاھان مېنى بەختسىز قىلىپ قويدى دەپ ئاغرىنىش، ئىش نېمىشقا مەن

ئويلىغاندەك بولمايدۇ، دەپ زارلىنىش تامامەن ھېچ ئىش بىلەن كارى يوق بىكار تۇرۇشتىكى بىر ئۇلۇغ تاكتىكىدۇر.

● مەغلۇبىيەتتىن ساقلىنىشنىڭ ئۇسۇلى بارلىق خېيىمخەتەر مۇجەسسەملەشكەن پائالىيەتتىن ساقلىنىشتۇر. بۇنداق بولغاندا سىز «ئۆزلۈك گۇمان» غا مەڭگۈ يۈزلەنمەيسىز.

● ئىشنىڭ شۇنداق يۈز بېرىشىنى ئارمان قىلىش - «مىلاد بوۋايدەك خىيالىپەرەسلىك كېسىلى» - ئۆزىڭىزنىڭ بىر خىل بىخەتەر، ھىماتلىق بالىلىق دەۋرىگە قايتىپ كېلىشىنى ئارمان قىلىش.

● قىلىشقا تېگىشلىك ئىش تۇرۇپ قىلماي، تەشۋىشلەنسېڭىز كىشىلەرنىڭ ھېسداشلىقىغا ئېرىشىسىز، شۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆزىڭىزنىڭ ھەسرەتى ئۈچۈن ياش تۈكسىز.

● ئىشنى قىلماي كېچىكتۈرسىڭىز، ئىشنى ئارقىغا سوزىۋەرگەنسىڭىز ئۈچۈن قاملاشمىغان باھانە - سەۋەبلەرنى تاپىسىز، ئەمما ئاز ۋاقىتلا پۈت دەسسەپ تۇرالايسىز. «قاراڭ، مېنىڭ ھەقىقەتەن ۋاقتىم يوق» دەيسىز.

● ئىشنى كېچىكتۈرسىڭىز، بەلكىم باشقىلار سىزگە ياردەم بېرىشى مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن بۇ باشقىلار قۇللارچە سىز ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان بىر خىل ئۇسۇلغا ئايلىنىپ قالىدۇ.

● ئىشنى كېچىكتۈرسىڭىز ئۆزىڭىزنى ئالدىغان بولسىڭىز، بەلكىم سىز ئۆزىڭىزنى مەن ھەممە نەرسە بولسام بولمىدىكى، ئەمما ئۆزۈم بولمايمەن دەپ قارىشىڭىز مۇمكىن.

● ۋەزىپىدىن، مۇۋەپپەقىيەتتىن ئۆزىنى ئېلىپ قېچىش. سىز مۇۋەپپەقىيەت قازانمىسىڭىز ياخشى ئۆزلۈك تۇيغۇسىدا بولماسلىقىڭىز ۋە مۇۋەپپەقىيەت بىلەن ياندېشىپ كېلىدىغان بەزى مەسئۇلىيەتنى قوبۇل قىلماسلىقىڭىز مۇمكىن.

● ئەمدى سىز ئىشنى نېمە ئۈچۈن كېچىكتۈرۈشىنى

چۈشەنگەنسز. چۈشەنگەن بولسىڭىز ئىشنى كېچىكتۈرمەي،
ئۆزلۈكنى ۋەيران قىلىدىغان خاتا رايوننى تۈپتىن تۈگىتىڭ.

ئەزمىلىكنى تۈگىتىش ماھارەتلىرى

● سىز ھەر قېتىم پەقەت بەش مىنۇتلۇق ھاياتىڭىز ۋە مۇشۇنداق جىددىي تۇيغۇڭىز بىلەن قارار قىلىڭ، سىز ئۇزاق مۇددەتلىك قارار قىلماي، ھازىرنى ئويلىنىڭ. بەش مىنۇت ۋاقىت ئىچىدە قىلماقچى بولغان ئىشىڭىز توغرىلۇق ئويلىنىڭ. ئەزمىلىك بىلەن قىلىنىپ، سىزگە رازىمەنلىك ئېلىپ كېلىدىغان ھەرقانداق ئىشنى رەت قىلىڭ.

● سىز مىختەك ئولتۇرۇپ ئىزچىل ئارقىغا سۆرەپ كەلگەن ئىشنى قىلىش ئۈچۈن تۇتۇش قىلىڭ. سىز خەت يازسىڭىز ياكى كىتاب يازسىڭىز، ئىشنى ئارقىغا سۆرەپ كەلگەنلىكىڭىزنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوقلۇقىنى سېزىسىز، ئىشنى كېچىكتۈرمەسلىكىڭىزنىڭ ئادەمنى خۇشال قىلىدىغانلىقىنى بىلىسىز. سىز ئىشىڭىزغا ھازىردىن باشلاپ تۇتۇش قىلىسىڭىز پۈتكۈل پىلاننىڭىزدىكى تەشۋىشلەرنى جەزمەن تۈگىتەلەيسىز.

● سىز ئۆزىڭىزدىن: «مۇبادا مەن ھازىر ئارقىغا سۆرەپ كېلىۋاتقان ئىشنى قىلسام، ئاخىر قانداق ناچار ئاقىۋەت كېلىپ چىقار؟» دەپ سورىسىڭىز، بۇنىڭ جاۋابى تولمۇ ئەھمىيەتلىك بولىدۇ ۋە سىزنى شۇ زامات ھەرىكەتكە ئاتلىنىشقا ئۈندەيدۇ. ئۆزىڭىزنىڭ قورقۇنچلىرىنى يەنە ئەسلىسىڭىز، ئىشنى ئارقىغا سوزۇشنىڭ ھېچقانداق سەۋەبى يوقلۇقىنى بايقايسىز.

● ئۆزىڭىزگە ۋاقىت بەلگىلىۋېلىڭ (مەسىلەن، چارشەنبە كۈنى سائەت 10 ~ 15:10 كىچە) سىز بۇ ۋاقىتنى ئىزچىل كېچىكتۈرۈپ كەلگەن ئىشلىرىڭىزغا سەرپ قىلىڭ. شۇنداق قىلىسىڭىز بۇ 15 مىنۇتلۇق دىققىتىڭىز ۋە تىرىشچانلىقىڭىز

بىلەن ئىشنى كېچىكتۈرۈش توسالغۇسىدىن ھالقىپ چۈشەلەيسىز.

● سىز ئۆزۈمنىڭ ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ئىقتىدارىم ۋە مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇش قىممىتىم بار دەپ قارىسىڭىز بۇ ئىشنى قىلىۋەتمەسەم بولمايدۇ دېگەن بىر خىل تەشۋىشلىك روھىي ھالەتنى كۈن بويى ھەمراھ قىلىۋالماڭ. بولمىسا ئىككىنچى قېتىم ئىشنى كېچىكتۈرۈشكە توغرا كەلسە بىئاراملىق ھېس قىلىپ قالسىز. شۇ ئېسىڭىزدە بولسۇنكى، سىزگە كۆيۈنگەن ئادەمگە بۇرۇنقىدەك ئۇسۇل بىلەن زىيان يەتكۈزمەڭ.

● ئەمدى سىز ئۆزىڭىزگە سىنچى كۆزلىرىڭىز بىلەن قاراپ بېقىڭ. سىز ھازىر نېمىدىن قېچىۋاتقانلىقىڭىزغا قارىغاندىن كېيىن ئۈنۈملۈك تۇرمۇشقا بولغان تەشۋىشىڭىزنى تۈگىتىڭ. كېچىكتۈرۈش كەلگۈسىدىكى تەشۋىشنى ھازىرنىڭ ئورنىغا دەسسەتىدۇ. مۇبادا ئىش ھازىرغا ئۆزگەرسە، تەشۋىش ئورۇن بوشىتىشى، تۈگىشى كېرەك.

● تاماكىدىن پەرھىز تۇتۇش كېرەك! ھازىردىن باشلاپ تاماكىدىن، تاماقتىن پەرھىز تۇتۇش كېرەك! بۇنداق ئىشتىن ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا ۋاز كېچىش. بۇنداق ئىشنى ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا كېچىكتۈرۈش كېرەك. بەدەن گۈزەللىكى چىنىقىشىنى باشلىغاندا ئوڭدىسىغا يېتىپ ھەرىكەت قىلىش كېرەك. بۇ سىزنىڭ مەسىلىنى ھەل قىلىشىڭىزنىڭ ئۇسۇلى — خوش، ئىشنى ھازىرلا باشلاڭ، ھەرىكەت قىلىش ئۈچۈن قوزغىلىڭ. ئۆزىڭىزگە مەدەت بېرىدىغان ئادەم پەقەت ئۆزىڭىز. سىز چوڭ مېڭىڭىزنىڭ قىلغان قارارىڭىزنىڭ «ھەقىقىي ئۆزىڭىز» گە ئوخشاش قابىل ئىكەنلىكىگە ئىشەنمەيسىز. ئىش مانا شۇنداق ئاددىي، شۇڭا سىز ھازىردىن باشلاپ ھەرىكەت قىلىڭ!

● ئەسلىدىكى تېتىقسىزلىق بىلەن تولۇپ كەتكەن مېڭىنى

يېڭىدىن ھەرىكەتكە كەلتۈرۈپ، تېخىمۇ ئىجادچانلىققا ئىگە مېڭىگە ئايلاندۇرىدۇ. يىغىن ئاچقاندا بەزى زېرەك مەسىلىلەر تېتىقسىز يىغىن تەرتىپىنىڭ ئورنىغا دەسسىتىلىدۇ ياكى ئادەم ئۆزىنىڭ مېڭىسىگە ھاياجان، ئىلھام مۇجەسسەملەشكەن بىر پۇرسەت بېرىدۇ: شېئىر يېزىش، 25 نى تەتۈر خاتىرىلەش، ئۆزىنىڭ ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىنى چېنىقتۇرۇش، تېتىقسىز سەنەمگە قايتا دەسسىمەسلىك.

● بىرى سىزنى تەنقىدلىسە، سىز ئۆزىڭىزدىن: «مەن ھازىر تەنقىدلىشكە موھتاجمۇ؟» دەپ سوراش ياكى سىز ئۆزىڭىزنىڭ بىر تەنقىدچىگە ئايلىنىپ قالغانلىقىڭىزنى بايقاش. ھەمراھلىرىڭىزنىڭ تەنقىدلىشىڭىزنى ئاڭلايدىغان - ئاڭلىمايدىغانلىقىنى سوراش. مۇبادا ئاڭلىغۇسى بولسا نېمە ئۈچۈن ئاڭلايدۇ؟ بۇ سىزنىڭ تەنقىدچىدىن ئەمەلىي ئىشلىگۈچى بولۇشىڭىزغا ياردەم بېرىدۇ.

● سىز تۇرمۇشىڭىزغا تەپسىلىي، ئەستايىدىللىق بىلەن قاراپ بېقىڭ. مۇبادا يەنە ئالتە ئايلىق ھاياتىڭىز بولسا قىلىشىنى نىيەت قىلغان ئىشىڭىزنى قىلالامسىز؟ مۇبادا يەنە ئالتە ئاي ۋاقتىڭىز بولمىسا، ئەڭ ياخشى ئىشنى ھازىرلا باشلاڭ. چۈنكى يەنە بىر نۇقتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، بۇ ۋاقىت ئاللىقاچان سىزنىڭ ئىلكىڭىزدە بولىدۇ. بۇنىڭ مەڭگۈلۈك ۋاقت، 30 يىل ياكى ئالتە ئاي ۋاقىت بىلەن ئانچە زور پەرق بولمايدۇ. سىزنىڭ پۈتكۈل ھاياتىڭىز ناھايىتى شۇ قىسقا - قىسقا ۋاقىت بۆلەكلىرى بولىدۇ، خالاس. شۇنداق ئاكتىپ كېچىكتۈرگەن، ئارقىغا سوزغان ھەرقانداق ئىشنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى بولمايدۇ.

● باتۇرلارچە ھەرىكەت قىلىڭ، قىلىشتىن ئىزچىل ئۆزىڭىزنى ئېلىپ قېچىپ كەلگەن بىر ئىشنى قىلىڭ. بىر قېتىملىق جاسارىتىڭىز جىمى قورقۇنچى تۈگىتىشى مۇمكىن. قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى مۇكەممەل، كەم - كۈتسىز قىلىڭ.

ئەمەلىي ئىشلەش ھەممىدىن مۇھىم دېگەننى ھەمىشە سەمىڭىزگە سېلىپ تۇرۇڭ.

● ھېرىش - چارچاش ھېس قىلماڭ، تاكى تۆشەككە چىقىپ ئۇخلىغۇچە ھۇرۇنلۇق، يالقاۋلىق قىلماڭ. ھېرىش - چارچاشنى ياكى ئازراق ئەنسىزلىكنى ئىشنى كېچىكتۈرۈشنىڭ، ئارقىغا سۈرۈشنىڭ باھانىسى قىلىۋالماڭ. سىز ئاغرىق - سىيلاقنىڭ ياكى ھېرىش - چارچاشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئېچىپ تاشلىغاندا ئەمەلىيەتتە «ۋەزىپىدىن قېچىش» تىن ئۆزىڭىزنى چەتكە ئالغان بولىسىز. بۇ چاغدا سىز ئۆزىڭىزدە ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنىڭ «مۆجىزە» دەك بولغانلىقىنى بايقايسىز.

● «ئۈمىد قىلىش»، «ئارمان قىلىش» ياكى «بەلكىم» دېگەن سۆزلەرنى ئىشلىتىشتىن ساقلىنىڭ. بۇ سۆزلەر ئىشنى ئارقىغا سۈرەشنىڭ قورالى. مۇبادا سىز بۇنداق سۆزلەرنى كۆرسىتىڭىز، دەرھال بۇ سۆزلەرنىڭ ئورنىغا باشقا سۆزلەرنى ئىشلىتىڭ.

«مەن ئىشنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشىنى

ئۈمىد قىلىمەن» نى «مەن ئىشنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنى

ئىلگىرى سۈرىمەن» گە ئۆزگەرتىش كېرەك

«مەن ئىشنىڭ تېخىمۇ ياخشى بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن» نى «مەن تۆۋەندىكىدەك تەدبىر قوللىنىپ، تۇيغۇمنىڭ تېخىمۇ ياخشى بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىمەن» گە ئۆزگەرتىش كېرەك.

«بەلكىم ياخشى بولۇپ كېتەر» نى «مەن ياخشى قىلالايمەن» گە ئۆزگەرتىش كېرەك.

● ئۆزىڭىزدىن زارلىنىدىغان ياكى تەنقىدىي ھەرىكەتنى خاتىرىلەپ قويۇڭ. سىز بۇ ھەرىكەتلەرنى خاتىرىلىگەندىن كېيىن ئىككى ئىشنى قىلغان بولىسىز: بىرى، تۇرمۇشتىكى تەنقىدىي

ھەرىكەتلەرنىڭ ئاستا - ئاستا سۇ يۈزىگە لەيلەپ چىققانلىقىنى - دولقۇن، شەكىل، ۋەقە ۋە سىز تەنقىد قىلىدىغان ئادەمنى كۆرىسىز؛ ئىككىنچى، سىز كىشىلەرنى قايتا تەنقىدلىمەيسىز، چۈنكى سىز خاتىرىڭىزگە خاتىرىلىۋالغان بۇ تەنقىدلەرنىڭ تولىمۇ ئېچىنىشلىق ئىش ئىكەنلىكىنى بايقايسىز.

● مۇبادا سىز كېچىكتۈرگەن ئىش جەريانىدا باشقىلارغا چېتىلىدىغان مەسىلىلەر بولسا (خىزمىتى ئۆسۈش، جىنسىيەت مەسىلىسى، يېڭى خىزمەت)، سىز بۇ مەسىلىگە چېتىشلىق جىمى ئادەملەرنى يىغىپ يىغىن ئېچىپ، ئۇلارنىڭ پىكرىنى ئېلىڭ. ئۆزىڭىزنىڭ قورقۇنچىڭىزنى باتۇرلارچە دەڭ، ئىشنى كېچىكتۈرۈش ئۆزىڭىزنىڭ سەۋەبىدىن بولغان - بولمىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭ. ھەمراھلىرىڭىز ئىشنى كېچىكتۈرۈش سەۋەبىدىن پەيدا بولغان تەشۋىشلەرنى ئۈستىگە تەڭ ئالسا، سىزدىكى تەشۋىش ئاستا - ئاستا تۈگەيدۇ.

● سىز چىن دىلىڭىزدىن ياخشى كۆرىدىغان ئادەم بىلەن توختام تۈزۈڭ. سىز توختامدا ئىزچىل تۈردە ئاتا قىلماقچى بولغان ۋە ئىزچىل ئارقىغا سۈرۈپ كەلگەن نەرسىنى بەرمەكچى بولغانلىقىڭىزنى ئىزاھلاپ قويۇڭ. بۇ توختامنى ھەربىرىڭلار بىر نۇسخىدىن ساقلاپ قويۇڭلار، شۇنىڭ بىلەن توختامدا بەلگىلەنگەن جەريانە سوممىسىنىمۇ ئېنىق يېزىڭلار. ھۇ توختام مەيلى توپ مۇسابىقىسى، سىرتلارغا چىقىش، زىياپەتكە بېرىش، دەم ئېلىش توغرىسىدا ياكى ئويۇنخانلارغا بېرىش توغرىسىدا بولسۇن، ۋاقتى كەلگەندە ئىنتايىن ئەسقاتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە تەرەپلەر ئۈچۈن ناھايىتى زور جاۋاب بولىدۇ. چۈنكى سىز بايقىغان ئىشلار سىزنى شادلاندىرۇۋېتىدۇ.

مۇبادا سىز دۇنيانى ئانچە - مۇنچە ئۆزگەرتەي دېسىڭىز، ھەرگىز زارلانماڭ. ئەمەلىي ئىش قىلىڭ. كېچىكتۈرۈش ۋە

كېچىكتۈرۈشتىن پەيدا بولغان ھۇرۇنلۇق، تەشۋىش جەريانىدا پەقەت «ھازىرقى مۇشۇ دەقىقە» نى ئىشلەتمەڭ. ئۆزىڭىزگە پۇختا بولۇپ، بۇ خاتا رايوننى تۈگىتىپ، ھەقىقىي تۈردە «جانلىنىڭ!» پەقەت ھەممە ئىشتىن ئۈمىد قىلىدىغان ئادەم ياكى تەنقىدچى بولۇپ قالماي، ھەقىقىي ئىش قىلىدىغان ئەمەلىيەتچى بولۇڭ!

سز نائىل بولغان نەرسە دۇنيادىكى ئەڭ باي ئادەم ئىگە بولغان نەرسىدىنمۇ كۆپ، ئەمما سز ئۆزىڭنىڭ زادى قانچىلىك باي ئىكەنلىكىڭنى بىلمەيسىز.

— ئانود بەننېت ۋە يۈسۈف بورسىبان

22 - دەرس

ۋاقتىنى قانداق قەدەر لەش، قانداق ئىشلىتىش كېرەك

سز يەتتە كۈننى بىر سۈرۈك قىلىپ ھەر كۈنى قىلغان جىمى ئىش - پائالىيەتلىرىڭنى تەپسىلىي خاتىرىلەڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز ئىشنىڭ نەتىجىسىدىن قاتتىق ھەيران قېلىشىڭىز ھەم خىجىل بولۇشىڭىز مۇمكىن. چۈنكى سز مۇشۇنداق بولغاندىلا ئاندىن ھەر ھەپتە بىكار تەلەپلىك قىلغانلىقىڭىزنى، قانچىلىك ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىۋەتكەنلىكىڭىزنى بىلىپ يېتىسىز.

بۇ دەرس ئادەتتىكى دەرسكە ئوخشىمايدۇ. چۈنكى دۇنياغا داڭلىق بۇ ئىككى بۈيۈك ئۇستاز ئوخشاش بىر مەقسەت ئۈچۈن كۆز ئالدىڭىزدا پەيدا بولىدۇ، سىزگە بەزى مەسىلىلەرنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، سىزگە ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن سىرلىق بولغان بىر سوۋغات - «ۋاقت» تىن قانداق قەدەر لەشكە، ھۈزۈرلىنىشقا ياردەم بېرىدۇ.

ئانود بەننېت ئەنگىلىيەلىك مول ھوسۇللۇق بىر يازغۇچى بولۇپ، كىشىلەر ئۇنىڭ «كەمپىر ھەققىدە ھېكايىلەر» ناملىق

كىتابىنى سۆيۈپ ئوقۇيدۇ. ئۇ كەسپىي جەھەتتىن يۈكسەك پەللىگە يەتكەن يازغۇچى بولۇپ، يىلىغا 500 نەچچە مىڭ خەتلىك ئەسەر يازغان. شۇڭا دوستلىرى ھەيران بولغىنىمچە دائىم ئۇنىڭدىن مۇشۇنداق خاسىيەتلىك ئىجادىي قۇدرەتنىڭ سىرى نېمە؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ: «بىر كۈن، 24 سائەتتىن قانداق پايدىلىنىش كېرەك؟» دېگەن كىتاب بۇنىڭ ئوبدان جاۋابى دەيتتى. 70 نەچچە يىلدىن بېرى مىڭلىغان - ئون مىڭلىغان كىشىلەر بۇ كىتابنى قولدىن چۈشۈرمەي ئوقۇپ كەلمەكتە. بۇ كىتاب ئۆزىنىڭ قىممىتىنى يوقاتمىدى. بۇ دەرس بەننېتنىڭ كىتابىدىن تاللاپ ئېلىندى.

بەننېتتىن كېيىن يەنە بىر مەشھۇر يازغۇچى، گىگانىت ئەدەبىيات پېشۋاسى يۈسۈف بورسىبان ھەققىدە توختىلىمىز. ئۇ بىزگە تەسىرى كۈچكە ئىگە تەكلىپ - تەۋسىيىلەرنى بېرىدۇ. بۇ تەكلىپ - تەۋسىيىلەر سىز ئۈچۈن بايلىق بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بورسىبان ئامېرىكىلىق بىر مۇھەررىر ۋە مەخسۇس ئىستون يازغۇچىسى بولۇپ، ئۇ كەسپىي جەھەتتە ناھايىتى زور ئۇتۇق قازانغان. ھەتتا «قاتتىق كاساتچىلىق» بولغان يىللاردىمۇ ئۇنىڭ يىللىق كىرىمى بىر مىليون دوللاردىن ئېشىپ كەتكەن. بۇ تامامەن ئۇنىڭ تىرىشچانلىقىنىڭ نەتىجىسىدۇر. ئۇ سىزگە ۋاقتىدىن قانداق پايدىلىنىشىڭىزنى دەپ بېرىدۇ.

خوش، سىز ئالدى بىلەن بەننېتنىڭ بۇ كىتابىنى ئوقۇپ، ئاندىن بورسىباننىڭ دەرسىگە - «ئارپون خاربودىنىڭ ئەدەبىي خاتىرىلىرى» دېگەن دەرسىگە قاتنىشايلى. سىز بۇ ئىككى يازغۇچىنىڭ سەمىمىي ئاگاھلاندۇرۇشلىرىغا قۇلاق سېلىڭ، بۇ ئىككى يازغۇچىنىڭ قىسقا دوكلاتى سىزگە خاتا تۇيغۇ بېرىپ قالمىسۇن، ئۇلارنىڭ گەپلىرىگە ھەرگىز سەل قارىماڭ. بەلكىم

نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن سىز ئۇلارنىڭ ئەقىل - پاراستىگە باھا بېرىشىڭىز مۇمكىن...

— شۇنداق، ئۇ ئۆزىنى باشقۇرۇشقا ماھىر بولمىغان خادىملارنىڭ بىرى. ئەۋزەل خىزمەت ئورنى، ئادەتتىكى كىرىم ھەم ئېھتىياجى ھەم ھەشەمەتنى قاندۇراتتى. مەن بۇ يەردە ئەلۋەتتە ئىسراپخورلۇقنى ياكى ھەشەمەتخورلۇقنى ماختاپ، تەرىپلەۋاتقىنىم يوق. ئەمما بۇ ئەبلەخ ھەمىشە ئاۋارىچىلىك، مۇشكۈلچىلىك پانقىقىغا پېتىپلا يۈرىدۇ. نېمە ئۈچۈنكىن، ئۇ پۇل خەجلەيدۇ، ئەمما ھېچنېمىگە مەلىكە بولالمايدۇ. ئۇ چىرايلىق ئويچا بىنادا تۇرسىمۇ، ئەمما تۇرغان ئۆيىنىڭ يېرىمى قۇرۇق! قارىغاندا گۆرۈخاننىڭ خوجايىنى بۇ ئۆيگە پات - پات قەدەم تەشرىپ قىلىپ تۇرىدىغان ئوخشايدۇ. ئۇ يېڭى كىيىمگە كونا شىلەپنى پار قىلىپ كىيىدۇ. بويىغا ئېسىل گالىستۇك تاقايدۇ، ئەمما كەڭ ئىشتان كىيىۋالىدۇ. ئۇ تەكلىپكە بىنا ئەن زىياپەتكە بارىدۇ، نازۇك قەدەھلەردە ئېسىل مەيلەرنى ئىچىدۇ، ئالتۇن كەبى چاقناپ تۇرغان ۋىلكا - پىچاقلار بىلەن غىزالىنىدۇ، ئەمما ئۇنىڭدىن قوي گۆشىنىڭ ھىدى كېلىپ تۇرىدۇ، يەنە تۈركىيىنىڭ ئالىي دەرىجىلىك قەھۋەسى سۇنۇق ئىستاكىنلارغا قۇيۇلىدۇ. ئەمما ئۇ بۇنىڭغا بىر نەرسە دېيەلمەيدۇ، بۇنى چۈشەنمەيدۇ. جىمى چۈشەندۈرۈش شۇكى، ئۆزىنىڭ پۈتۈن تاپقان - تەرگىنىنى ئىسراپ قىلىپ تۈگىتىۋېتىش بولىدۇ. مۇبادا مېنىڭ ئۇنىڭ يېرىمىچىلىك پۇلۇم بولغان بولسا تەڭرىگە رەھمەت - ھەشقاللا دەيتتىم! مەن ئەمدى ئۇنىڭغا قانداق پۇل خەجلەش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىپ قوياي.

ئىش شۇنداق بولغاچقا كۆپىنچىلىرىمىز كىشىلەرنىڭ تەنقىدىگە ئۇچرايمىز. يەنە تېخى پات - پات بىر خىل ئەركىنلىك باردەك تۇيغۇدا بولىمىز. بىز دېگۈدەكلا «مالىيە ۋەزىرى»گە ئوخشايمىز: بۇ مۇشۇ

دەۋرنىڭ پەخرى. گېزىتلەردە قانچىلىك پۇل بولسا قانداق ياشىغىلى بولىدىغانلىقىنى ئۈزۈلدۈرمەي دوكلات قىلىپ تۇرىدۇ، بۇ ماقالىلەر كىشىلەرنىڭ ئورتاق ساداسىغا ئىلھام بېرىدۇ، بۇ ئورتاق سادانىڭ زوراۋانلىق كۈچى كىشىلەردە پەيدا بولغان قىزىقىشنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

يېقىنقى مەزگىلدىن بۇيان «كۈندىلىك كىچىك گېزىت» تە بىر خانىمىنىڭ 85 قانداقلىق كىرىمى بىلەن سەھرادا ناھايىتى ئوبدان ياشاۋاتقانلىقى توغرىسىدا بىر ماقالە بېسىلدى، شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر بۇ توغرىلۇق كۈچلۈك مۇنازىرىلەشتى. مەنمۇ بۇرۇن «ھەر ھەپتىسى سەككىز شىللىك پۇلغا تايىنىپ قانداق ياشىغانلىقى» توغرىسىدا بىر ماقالە ئوقۇغانىدىم. ئەمما مەن ھەر كۈنى 24 سائەت ۋاقىتتىن قانداق پايدىلىنىش توغرىسىدا بىرەر پارچىمۇ ماقالە ئوقۇپ باقمىدىم.

ۋەھالەنكى، كىشىلەر ئىزچىل تۈردە «ۋاقىت ئالتۇن» دېگەن گەپنى ئېغىزىدىن چۈشۈرمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇ ھېكمەتلىك سۆز تازا تولۇق دېيىلمىگەن. ۋاقىت ھەمىشە ئالتۇندىنمۇ مۇھىم بولىدۇ. سىزنىڭ ئىش ھەققىڭىز ئالتۇن مېھمانخانىسىنىڭ كىيىم - كېچەك ساقلاش ئۆيىدە ئىشلەيدىغان خىزمەتچىنىڭ ئىش ھەققىچىلىك كېلىدۇ. شۇنداق بولغاچقا سىزنىڭ ئۆزىڭىز ئۈچۈن سېتىۋالىدىغان ۋاقىتىڭىز ھەرگىزمۇ مەن سېتىۋالىدىغان ۋاقىتتىن بىر مىنۇتمۇ كۆپ بولمايدۇ، ئوچاق يېنىدا ئوتسىنىپ ئولتۇرغان ئاسلاننىڭ ۋاقىتىدىنمۇ بىر سېكۇنت ئارتۇق بولمايدۇ. پەيلاسوپلار ماكاننى چۈشەندۈرگىنى بىلەن زاماننى چۈشەندۈرمىدى. زامان ھەرقانداق نەرسە ئۈچۈن كەم بولسا بولمايدىغان بىر مۇھىم تەركىبىي قىسىم، بىر خام ماتېرىيال. زامان بولغاندىلا ئاندىن ھەممە ئىمكانىيەت بولىدۇ؛ زامان بولمىسا جىمى نەرسە قۇرۇق، ئەھمىيەتسىز بولۇپ قالىدۇ. ۋاقىتنىڭ تەمىناتى ھەقىقەتەن ھەر كۈندىكى بىر مۆجىزە

بولدۇ؛ بىز زامانى چۈشەندۈرگەندە ھەقىقەتەن ئادەم ھەيران قالدۇ. بىز ئەتكەندە كۆزىمىزنى ئېچىپ ئويغىنىمىز، ئايھاي! «ھەمىيىنىمىز»غا ئاجايىپ سېھىرلىك ھالدا 24 سائەتنىڭ تولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرىمىز، بۇ ھاياتىڭىزنىڭ ماكاندىكى تېخى ئىشلىتىلمىگەن تۆرەلمە ماتېرىياللاردۇر! بۇلارنىڭ ھەممىسى سىزگە تالىق بولدى. سىزنىڭ ئەڭ قىممەتلىك بايلىقىڭىز، ئەڭ ئۆزگىچە تاۋرىڭىز، ھەتتا بۇ ۋۇجۇدىڭىزغا چېچىلغان شەكىلدە بولسىمۇ خۇددى مۇشۇ تاۋارنىڭ ئۆزىگە ئوخشاش ئۆزگىچە بولدى!

شۇڭا ئۇنىڭغا نومۇر قويۇپ قويۇش كېرەك! ئۇنى سىزنىڭ ۋۇجۇدىڭىزدىن ھېچكىم ئېلىپ كېتەلمەيدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھېچكىم سىز ئېرىشكەن ۋاقىتتىن بىر مىنۇت - سېكۇنت ۋاقىتقا ئارتۇق ئېرىشەلمەيدۇ.

بۇ نېمىدېگەن غايىۋى دېموكراتىيە - ھە! ۋاقىت خاندانلىقىدا باي ئاقسۆڭەك، زېرەك شاھزادە بولمايدۇ. تالانتلىق ئادەممۇ ھەر كۈنى باشقىلاردىن بىر سائەت ۋاقىتقا ئارتۇق ئېرىشەلمەيدۇ.

ۋاقىت خاندانلىقىدا سىزنىڭ مەڭگۈ تۈگمەس بايلىقىڭىزنى ئىسراپ قىلىۋەتسىمۇ جازالاش دېگەن گەپ يوق! سىز ھەرقانچە ئىسراپخور بولسىڭىزمۇ، ئىسراپخورلۇق سىزگە بىر مىنۇت، سېكۇنت ۋاقىت بەرمەيدۇ. سىرلىق بىر كۈچ سىزگە: «بۇ ئەبلەخ ئەخمەققەن، ساراڭكەن، ئۇ ۋاقىتقا مۇناسىپ كەلمەيدىكەن؛ ئۇ ۋاقىت جەھەتتە ئۆزىنى ئازابلاپ يۈرىدىكەن» دېمەيدۇ.

ۋاقىتنىڭ ۋەدىسى ھەرقانداق ئاكسىيىدىنمۇ ئىشەنچلىك، ۋاقىتىڭىزنىڭ كىرىمى يەكشەنبە بولغاچقا ھېسابىڭىزغا كىرمەيدۇ.

يەنە بىر نۇقتا شۇكى، سىز ھەرگىزمۇ كەلگۈسىگە نېسى سودا قىلماڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز كەلگۈسىدە قەرزگە

بوغۇلمايسىز! سىزنىڭ ئىسراپ قىلغان ۋاقىتىڭىز ئەتە ئەمەس، ئۆتۈپ كەتكەن ۋاقىتىڭىز بولىدۇ، ۋاقىت سىزگە ئەتىنى ساقلاپ بېرىدۇ، شۇڭا سىز بىر سائەت ۋاقىتىنىمۇ ئىسراپ قىلماڭ. ۋاقىت يەنە سىز ئۈچۈن ئۆزىنى ساقلايدۇ.

مەن بۇ بىر مۆجىزە دېگەندىم، ئەجەبا شۇنداق ئەمەسمۇ؟ شۇڭا سىز ھەر كۈنى 24 سائەت ۋاقىتقا تايىنىڭ. 24 سائەت ۋاقىتىڭىزلا بولىدىكەن ساغلام، خۇشال ياشىيالايسىز، پۇلغا ئېرىشەلەيسىز، ئۆزىڭىزنى تولۇقلىيالايسىز، ھۆرمەتكە سازاۋەر بولىسىز ۋە سولماس روھىڭىزنى يۈكسەكلەشتۈرەلەيسىز. ئەڭ مۇھىمى، ئادەمنى خۇشال قىلىدىغىنى شۇكى، ۋاقىتتىن ئەڭ ئۈنۈملۈك پايدىلىنىش ئۈچۈن ۋاقىتتىن قانداق توغرا پايدىلىنىشتۇر. ئەي سۆيۈملۈك دوستۇم، سىز ھەممە ئىشتا مۇشۇ نۇقتىنى كۆرسىتىڭ. سىزنىڭ بەختىڭىز ئۆزىڭىزنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ، ھۆرىگۈلگە ئوخشاش مۇكاپات - بەخت تامامەن ۋاقىتقا باغلىق بولىدۇ.

قىزىق، گېزىت - ژۇرناللار ھەر كۈنى «پۇلدىن قانداق پايدىلىنىش كېرەك» دېگەن مەسىلىدە ئەمەس، «ۋاقىتتىن قانداق پايدىلىنىش كېرەك» دېگەن مەسىلە ئۈستىدە توختىلىدۇ. دېمەك، پۇل ۋاقىتقا قارىغاندا تولمۇ ئادەتتىكى نەرسە ھېسابلىنىدۇ.

مۇبادا سىز ئۆتۈپ كەتكەن چاغلىرىڭىزنى ئەسلىشىڭىز پۇلنىڭ ئەڭ ئادەتتىكى نەرسە ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ھەتتا پۈتۈن يەر شارىنى ساناپ تۈگەتكۈسىز پۇل قاپلاپ تۇرسىمۇ، سىز پۇلنىڭ يەنىلا ئەڭ ئاددىي نەرسە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىسىز.

مۇبادا بىرىنىڭ مۇئەييەن پۇلى، كىرىمى بولمىسا، ئۇ كۆپرەك پۇل تېپىشنى ياكى ئوغرىلىق قىلىشنى، ئېلان چىقىرىپ ئىئانە يىغىشنى ئويلىشى مۇمكىن. كىشىلەر بىر يىلدا مىڭ فوندىستېرنىڭ پۇل بولمىسا ياشىيالمىي قالمايدۇ؛ پەقەت تىرىشىپ، بېلىنى مەھكەم باغلىسىلا، بىر سىنىقتىن بىر قانچە

سېنت ئورنىدا خەجلىسىلا، خام چوتنى نەڭپوڭلاشتۇرسىلا تۇرمۇشنى قامداپ كېتەلەيدۇ.

ئەمما، بىز بىر كۈننى، 24 سائەت ۋاقتىنى ئوبدان ئورۇنلاشتۇرالمىساق، تۇرمۇشمىزنى تامامەن ۋەيران قىلىۋېتىمىز. چۈنكى بىر كۈن 24 سائەتلىك كىرىمگە پەقەت ۋاقتىنى سەرپ قىلغاندىلا ئاندىن ئېرىشكىلى بولىدۇ. گەرچە ئادەمنى شادلاندىرىدىغان ۋاقت ئىنتايىن قانۇنسىيەتلىك بولسىمۇ، ئەمما رەھىمسىز بولغىنى ۋاقتنىڭ چەكلىك بولغىنىدۇر.

ھاياتىمىزدىكى قايسىبىر نەرسە بىر كۈندىكى 24 سائەت بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئەمەس؟

مەن دەۋاتقان «ھايات»، «ھاياتنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى» نى ياكى «ئىسراپ قىلىش، كۈن ئۆتكۈزۈش، ۋاقت ئۆتكۈزۈش» نى كۆرسەتمەيدۇ. ئەمما قايسىمىز ئاشۇنداق ئازابلىق كەچۈرمىشلەردىن ئامان قالالايمىز. ھەر كۈنلۈك ھاياتتا: «زور ئىسراپچىلىق بولىدۇ.» ھايات شۇنداق ئۆتۈپ كېتىدۇ. قىلىشقا، نەتىجە قازىنىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى قىلمايمىز. ئارىمىزدىكى ئادەملەردىن كىم مەن ئېسىل پەلتورۇمغا كونا شىلەپىنى پار قىلىپ كىيمەيمەن ياكى مەن زىياپەتكە تولا بارغاچقا، يېمەكلىكلەرنىڭ سۈپىتى بىلەن تەمىنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن دېيەلەيدۇ؟ قايسىبىر ئادەم ئۆزىگە بىر ئۆمۈر: «يەنە ئازراق ۋاقت بولغان بولسا مەن جەزمەن باشقىدىن ئادەم بولاتتىم!» دېمەيدۇ!

ئەمما بىزنىڭ مەڭگۈ يەنە كۆپرەك ۋاقتىمىز بولمايدۇ. پاكىت ئىزچىل شۇنداق بولىدۇ، بىز مەلىكە بولغان ۋاقت ئەزەلىي ئۆزگەرمەيدۇ. بىر مىنۇت ئارتۇق، بىر سېكۇنت كەم بولمايدۇ، قانچىلىك ۋاقتىمىز بولسا شۇنچىلىك ۋاقتقا مەلىكە بولغان بولىمىز.

بىزنىڭ بۇ دەۋرىمىزدىكى مۇۋەپپەقىيەت ئەكەلگەن

ياخشىلىق، ھەتتا ۋاقت ئارقىلىق قولغا كەلگەن مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ھەممىسى تامامەن كىچىك ئىشلارغا، بىرەر - بىر سائەت ۋاقتقا، كىشىلەر ئېغىزىدىن چۈشۈرمەيدىغان «قوشۇمچە مەھسۇلاتلار» غا باغلىق بولىدۇ.

قوشۇمچە مەھسۇلات دېگەنمىز - ئاساسلىق مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىلىپ بولغاندىن كېيىنكى ئېشىنچا مەھسۇلاتنى كۆرسىتىدۇ. ئەمما ئۇنىڭ ئەمەلىي ئىشلىتىش قىممىتى بولىدۇ. مەسىلەن، تەبىئىي گازنى ئىشلەپچىقىرىش جەريانىدا نۇرغۇنلىغان قوشۇمچە مەھسۇلاتلار بولىدۇ؛ بۇ قوشۇمچە مەھسۇلاتلار كۆمۈردىن ئىشلەپچىقىرىلىدۇ، كۆمۈردىن يەنە يورۇتۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان كۆمۈر مېيى ياسىلىدۇ. بۇ قوشۇمچە مەھسۇلاتلار چەكلىنىپ بولغاندىن كېيىن ئېشىپ قالغانلىرىدىن كوكس ئىشلىنىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇلار چەكلىنەن ئېلىنغان كۆمۈر مېيى ئۈچۈن سەرپ قىلىنغان تەننەرخنى كۆتۈرۈپ كېتەلەيدۇ.

جىمى چوڭ تىپتىكى كارخانىلار، سودا - سېتىقلارنىڭ تامامەن دېگۈدەك ئۆزلىرىنىڭ قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرى بولىدۇ. بۇنداق ئۇششاق نەرسىلەرنىڭ ئىشلىتىش ئورۇنلىرى ھەقىقەتەن كۆپ.

خۇددى ئامور ئەپەندىنىڭ گۆش پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتىدا ئېسىل يېمەكلىكلەرنى، كۆركەم، چىداملىق ئارقان ئىشلەپچىقارغىلى بولغاندەك، مېنىڭ بۇ يەردە دېمەكچى بولغىنىم: «بىز بىرەر نەرسە ئىشلەپچىقارمىغان بولساقمۇ، ئەمما ھەر بىرىمىز دېگۈدەكلا ۋاقتىنىڭ سودىگىرى، ۋاقت تىجارىتىنى قىلىمىز.»

ۋاقت بىز ئىگە بولغان بىر نەرسە ئىكەن، مۇۋەپپەقىيەتمۇ ئوخشاشلا ۋاقتقا تايىنىش ئارقىلىق ۋۇجۇدقا چىقىدۇ ۋە ۋاقتىن ئوبدان پايدىلىنىدىغان قوشۇمچە مەھسۇلات: پارچە -

پۇرات ۋاقتتۇر.

ھەربىرىمىز ئادەتتە كۈندە ئىشلەيمىز. ئۇنىڭ ئۈستىگە قىلىۋاتقان ئىشلىرىمىزدا ئانچە - مۇنچە مېخانىكىلىق، مۇقىم تەرتىپلىك ئىشلار بولىدۇ. مەيلى ئىش بېجىرىش، يېزىقچىلىق قىلىش، خەت ئۇرۇش ياكى باشقا ئىش بولسۇن ھەر كۈنى شۇنداق بولىدۇ، مۇشۇنداق ۋاقىت كېرەك بولىدۇ، بىر كۈن ۋاقىت شۇنداق ئاياغلىشىدۇ. ئەمما، قوشۇمچە مەھسۇلاتچۇ؟ «پارچە -

پۇرات ۋاقىت» چۇ؟

شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، دۇنيادىكى مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەربابلارنىڭ ھەممىسى «پارچە - پۇرات ۋاقىت» تىن تولمۇ زېرەكلىك بىلەن پايدىلىنىشنى بىلىدىغان ئادەملەردۇر. توماس ئېدىسون تېلېگرامما قوبۇل قىلىش خادىمى بولۇپ ئىشلەۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئىش ھەققى تولمۇ ئاز ئىدى، خىزمىتى تېلېگرامما قوبۇل قىلىش ماشىنىسىنىڭ بارمانچۇقلىرىنى بىر خىلدا تەكرار - تەكرار بېسىش ئىدى. ئەمما ئۇ «پارچە - پۇرات ۋاقىت» قا ھەرگىز سەل قازىمايتتى. ئۇ ئويلىناتتى، پىلان تۈزەتتى، ئۇچۇر يوللاش قىسقا ۋاقىت ئارىلىقىدا سىناق قىلاتتى، ئۇرۇنۇپ كۆرەتتى. ئاخىر ئۇ ئازراق ئىش قىلدى. ئۇ تېلېگرامما يوللاش خىزمىتىنىڭ قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى مول ئىشلەپچىقاردى. بۇ قوشۇمچە مەھسۇلات كېيىن ئۇنىڭغا مول بايلىق ئېلىپ كېلىپلا قالماي، پۈتۈن دۇنيا خەلقىگە نەچچە مىليارد ئامېرىكا دوللىرى قىممىتىدىكى يېڭى ئىدىيە، يېڭى نۇقتىئىنەزەر، يېڭىلىق يارىتىش مۇددىئاسى ئېلىپ كەلدى.

بېنجامىن فرانكلىن ئۆز تەرجىمىھالىدا بىزگە پۈتمەس - تۈگىمەس تىرىشچانلىقنى، ھەربىر «پارچە - پۇرات ۋاقىت» تىن قانداق مۇۋاپىق پايدىلىنىشنى نامايان قىلىپ بەردى، ھەربىر سائەت ئارتۇق ۋاقىت ئۇنىڭ ئۈچۈن تولمۇ ئەھمىيەتلىك ئىدى، ئۇ بۇنداق چاغلاردا نۇرغۇن ئوي - خىياللارنى سۈرەلەيتتى.

بۇنداق ۋاقىتنىڭ مەھسۇلاتى تېخىمۇ كۆپ بولاتتى.

«پارچە - پۇرات ۋاقىت» نى ئىشلەتكەندە بايلىقتىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرگىلى بولۇپلا قالماي، بەلكى ئەقلىي ئىقتىدار پائالىيىتىنىمۇ ئاشۇرغىلى بولىدۇ. بىزنىڭ مېڭىمىز ئۆزگىرىشى ئارمان قىلىدۇ، كۈندىلىك ئەھمىيەتسىز خىزمەتلەردە مېڭىمىز ئۆزگىچە ئىشلارنى تېخىمۇ ياخشى قىلىشقا ئىنتىلىدۇ.

«ھازىرقى كۈنۈمگە شۈكۈر قىلىپ، يامان ئەمەس ئىشلىسىمەلا بولىدۇ» دېيىش كىشىلىك ھاياتتىكى ئەڭ نادانلىق سىڭگەن «تىلتۇمار» دۇر. ئۇ بىزنىڭ ئىلگىرىلەش قەدىمىمىزنى توسۇپ قويىدۇ. مۇبادا سىز ياخشى ئىشلىسىڭىز «يامان ئەمەس، ھەر ھالدا بولىدۇ» دېگەندەك گەپلەر بولمايدۇ. مەيلى سىز ھازىر قانچىلىك ياخشى ئىشلەڭ، سىز ھامان تېخىمۇ ياخشى ئىشلىگەن بولىسىز! ئىسپانىيىلىكلەردە مۇنداق بىر قەدىمىي ماقال بار: «ئۆزۈڭنىڭ ياخشىلىقىنى قەدىرلە، ئەخمەقنى تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرگە ئىنتىلىدۇر.»

روھىي قۇدرىتى ئۇرغۇپ تۇرىدىغان ئامېرىكىلىقلار بۇ ماقالىنى پۈتۈنلەي ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتتى: «ئەخمەقلىرىلا ئۆزىنىڭ ياخشىلىقىنى قەدىرلەيدۇ، بىز تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرگە ئىنتىلەيلى.»

تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرگە ئىنتىلىشنىڭ ئۈسۈلى «پارچە - پۇرات ۋاقىت» تىن تولۇق پايدىلىنىشتۇر.

مۇبادا سىز تېجەپ قېلىنغان ھەربىر مىنۇتتىن تولۇق پايدىلانسىڭىز كىرىمىڭىز تېخىمۇ ئاشىدۇ! ئەكسىچە ھەربىر مىنۇتىڭىزنى ئىسراپ قىلىۋېتىپ، ئۇنىڭغا سەل قارىسىڭىز، «قوشۇمچە مەھسۇلات» لارغا ئوتلۇق نەزىرىڭىز بىلەن باقمىسىڭىز پۇرسەت قوللىنىۋالدىڭىزدىن كېتىدۇ، پۇرسەت كەتتىمۇ، ئۇنى قايتۇرۇۋالماقچىڭىز مۇمكىن بولمايدۇ.

ناشتىدىن ئىلگىرىكى «پارچە - پۇرات ۋاقت»نى، ناشتىدىن كېيىنكى يېرىم سائەت ۋاقتىنى ئويلاپ بېقىڭ. سىز بۇ ۋاقتتا گېزىت ئوقۇشىڭىز، پىلان ئۈستىدە ئويلىنىشىڭىز، كەسپىڭىز توغرىلىق مۇھاكىمە قىلىشىڭىز، بىر كۈنلۈك ئىشىڭىز توغرىلىق خىيال سۈرسىڭىز نېمىدېگەن ياخشى - ھە!

شۇڭا پۇرسەت تامامەن سىزنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىڭىزدا، مەۋجۇت بولۇۋاتقان قوشۇمچە مەھسۇلاتىڭىزدا بولىدۇ.

سىز «پارچە - پۇرات ۋاقت» تىن ئوبدان پايدىلانسىڭىز نۇرغۇن ئادەملەر ئەڭ كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان بىر سىرنى: ۋاقتىنىڭ قوشۇمچە مەھسۇلاتىدىن قانداق پايدىلانغاندا ئاندىن ھەقىقىي ھاسىلاتقا ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى ئاسانلا بايقىۋالالايسىز.

نشانسىز، چۈشكۈن، نادان ئادەملەرنىڭ «ۋاقتىنى قانداق ئۆتكۈزگەنلىكى»نى ھەمىشە ئاڭلاپ تۇرىسىز. بۇنداق ئادەملەر ھاياتىدىكى پۇرسەتلەرنى ئۆتكۈزۈۋېتىدۇ. پېشانىسىگە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پۈتۈلگەن ئادەملەر ۋاقتىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى تېخىمۇ قىممەتكە ئىگە قىلىدۇ.

كۆز ئالدىڭىزدىكى خىزمەت ئارخىپى يىغىلغانسېرى ئېگىز بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى تاماملاش تەس بولىدۇ. سىزنى قىلىپ تۈگەتكىلى بولمايدىغان خىزمەتتىن قۇتۇلدۇرىدىغان، ئازابىتىن ئازاد قىلىدىغان بىر خىل ئۇسۇل بارمىدۇ؟

— ئالۇن رانكن

23 - دەرس

قانداق قىلغاندا ۋاقتىنى ئەڭ ياخشى تەقسىملەپ بىرىنچى ھوقۇقنى ئويلاشقا بولىدۇ

ۋاقتىنى باشقۇرۇش. بۇ دەرس توغرىسىدىكى تەربىيە يېڭىدىن گۈللىنىۋاتقان، تەرەققىي قىلىۋاتقان بىر كەسىپكە ئايلاندى. سىز قەيەرگە بارسىڭىز، شۇ يەرلەردىكى ئىشلارغا نەزەر سالسىڭىز، ھەممە يەردە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مۇھاكىمىلەرنىڭ سىزنىڭ ۋاقتىنى تېخىمۇ ياخشى كونترول قىلىش ئارقىلىق تۇرمۇشىڭىزنى تېخىمۇ گۈزەل ئۆتكۈزۈشىڭىزنى، خىزمىتىڭىزنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلىشىڭىزنى مەقسەت قىلىش ئىكەنلىكىنى بىلىسىز. كۆپىنچە لېكسىيىلەردە ئومۇميۈزلۈك بىر خىل ئىنتايىن پىشقان ۋە ناھايىتى ئۈنۈملۈك ئۇسۇل قوللىنىپ، سىزنىڭ ۋاقتىنى قانداق تېجەپ قېلىشىمىزغا يېتەكچىلىك قىلىدۇ. بۇ خىل ئۇسۇل يېرىم ئەسىرگىچە ھۆكۈم سۈرۈپ، چەكسىز پايدا - مەنپەئەت ۋە ئۈنۈم ياراتتى.

چارلىس سۋارىبول بولغېن پولات - تۆمۈر شىركىتىنىڭ رەئىسى. باشقىلارنىڭ تونۇشتۇرۇشى بىلەن ئۇ ئېرۋى لى بىلەن

تونۇشقان. لى كارخانا مەسلىھەتچىلىك خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىناتتى. ئۇ ئىنتايىن ئاددىي ھەم ئۈنۈملۈك بىر پىلان بىلەن سىۋارىبول ئەپەندىنىڭ شىركىتىنىڭ ۋە ھەربىر دىرېكتورلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى زور دەرىجىدە ئاشۇرغان.

لى مۇنداق تەكىلىپ بەرگەن:

بۈگۈن ئاخشام سىز پەقەت بىر ۋاراق قەغەزگە قىلىشقا تېگىشلىك ئەڭ جىددىي تۈرلەر بىلەن خىزمەتنى رەتكە تۇرغۇزۇپ يېزىپ چىقىڭ. ئاندىن كېيىن تىزىملىككە يازغان تۈرلەرنى تەپسىلىي مۇھاكىمە قىلىڭ، ھەربىر تۈر خىزمەتكە ياكى پىلانغا بەلگە قويۇڭ. ئەڭ مۇھىم خىزمەتكە 1 - نومۇر، قالغانلىرىغا 2 - ، 3 - نومۇر دەپ شۇ تەرزىدە بەلگە قويۇڭ. ئەتىسى ئەتىگەندە ئورنىڭىزدىن تۇرغاندىن كېيىن 1 - نومۇرلۇق ئىشنى ئورۇندىڭ، قالغان تۈرلەرنى دەرىجىسى بويىچە ئورۇندىڭ، يەنى 2 - نومۇرلۇق تۈرلەر بويىچە داۋاملاشتۇرۇپ ئورۇندىڭ، مۇشۇ تەرتىپ بويىچە ھەربىر تۈرنى ئاياغلاشتۇرۇڭ. بىر كۈن ئاياغلاشقاندا يەنە قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى قەغەزگە تىزىملاڭ، قايسى مۇھىم تۈرنىڭ ئورۇندالمىغانلىقىغا قاراڭ، ئورۇندالمىغان شۇ مۇھىم تۈرگە 1 - نومۇر دەپ بەلگە قويۇڭ ۋە قالغان تۈرلەرنى رەت تەرتىپى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇڭ. بۇ ئۇسۇلنى ھەر كۈنى داۋاملاشتۇرۇڭ، تىزىملىك بويىچە قانداق ئىشلىگەنلىكىڭىزگە قاراڭ، ئاندىن كېيىن دوستلىرىڭىز بىلەن تەڭ بەھرىمەن بولۇڭ، ئۆزئارا تەجرىبە ئالماشتۇرۇڭ.

بىر قانچە ھەپتىدىن كېيىن لى 25 مىڭ ئامېرىكا دوللىرىلىق بىر پارچە چەك تاپشۇرۇۋالدى.

ئالون رانكون كۆپ يىللاردىن بېرى كارخانا ۋە چوڭ شىركەتلەر ئۈچۈن مەسلىھەتچىلىك مۇلازىمىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن، ۋاقىت باشقۇرۇش ئۈچۈن مەسلىھەتچى

بولغان ۋە تەكىلىپ - تەۋسىيەلەرنى بەرگەن. ئۇنىڭ خېرىدارلىرى ئامېرىكا قىتئەسى بانكىسى، IBM ۋە نۇرغۇن كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىدىكى چولپانلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇنىڭ «ۋاقىتنى ۋە تۇرمۇش تەشەببۇسكارلىقىنى قانداق ئىگىلەش كېرەك» دېگەن بازارلىق كىتابىدا رانكون بىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىمىز ئۈچۈن يول ئېچىپ بەردى، خىزمەت ئۇسۇلىمىزنى ئامېرىكىدىكى بەزى بىرىنچى دەرىجىلىك باشقۇرغۇچىلارنىڭ خىزمەت ئۇسۇلىغا ئوخشاش بولۇشىنى تەلەپ قىلدى.

قانداق قىلغاندا ھەر كۈنى تېخىمۇ ياخشى ئىش قىلغىلى بولىدۇ؟ مەن بۇ سىرنى يېشىش ئۈچۈن بىر قانچە ئاي ۋاقىت سەرپ قىلدىم. مەن دەسلەپتە ۋاقىتتىن قانداق پايدىلىنىش كېرەكلىكى توغرىسىدا ئويلاۋاتقىنىمدا مۇۋەپپەقىيەت قازانغان نۇرغۇن ئەرەبلاردىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش سىرنى سوردىم. ھېلىمۇم ئېسىمدە، مەن بۇرۇن كاليفورنىيە شىتاتىدىكى ئۆلچەملىك نېفىت شىركىتىنىڭ مۇئاۋىن باش لىدىرى بىلەن بۇ مەسىلە ئۈستىدە توختالغانىدىم. ئۇ:

— ھەي، مېنىڭ دەرھال يولغا قويۇشقا بولىدىغان بىر ۋەزىپە تىزىملىكىم بار، — دېدى.

ئەمما مەن ئۇنىڭ بۇ گېپىگە پەرۋا قىلمىدىم ۋە بۇ گەپنى تېزلا ئۇنتۇپ كەتتىم، بۇ گەپنىڭ مۇھىملىقىمۇ دىققەت قىلمىدىم.

ئىككىنچى كۈنى مەن بىر چوڭ شەھەرگە ۋاقىتنى باشقۇرۇش توغرىسىدا لېكسىيە سۆزلىگىلى باردىم. شۇ كۈنى چۈشتە بىر سودىگەر بىلەن ھەمداستىخان بولدۇم. ئۇ سودىگەرنىڭ گېپى بويىچە بولغاندا بۇ شەھەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئىكەن. ئۇ يېقىلغۇ گاز شىركىتى بىلەن يورۇتۇش شىركىتىنىڭ رەئىسى، بەش ئىشلەپچىقىرىش، ياساش شىركىتىنىڭ لىدىرى ئىكەن،

بۇنىڭدىن باشقا يەنە ئون نەچچە كارخانىدا ئۇنىڭ پايچېكى ۋە كۈچى بار ئىكەن. ئۇ قايسى تەرەپتە بولسۇن ناھايىتى مۇۋەپپەقىيەت قازانغان سودىگەر كەن.

مەن ئۇنىڭدىن يەنە كونا مەسىلىنى سورىدىم:

— بۇ ئاسان ئەمەس. مەن ھامان جىددىي ئىشلەشكە تېگىشلىك ۋەزىپە تىزىملىكىنى خاتىرىلەمدىم؟ ئەمما ئۇنىڭ بۇ تىزىملىكى ئۆزگىچە ئىدى. ئۇ ماڭا بۇ مېنىڭ ئويۇنۇم، دېدى.

ئۇ ئەتىگىنى بىرىنچى بولۇپ شۇ كۈنى قىلىدىغان ئىشلارنى بىر ۋاراق قەغەزگە تىزىملايدىكەن، كەچتە ئەتىگىنى تىزىملىغان ئىشلاردىن يەنە قانچىلىك ئىشنىڭ ئورۇندالمىغانلىقىنى تەھقىقلەيدىكەن، تەھقىقلەپ بولغاندىن كېيىن ئۆزىگە نومۇر قويىدىكەن. ئۇنىڭ نىشانى بىرمۇ ئىشنى چالا قالدۇرماستىن ئىكەن. دېمەك، ئۇ ھەر بىر ئىشنى ئاخىر سىزىۋېتىدىكەن — دە، ئىش تۈگىگەنگە ھېساب بولىدىكەن.

ئۇنىڭ بۇ «ۋەزىپىنى ئورۇنداش» ئويۇنىنى ئويناشقا كەتكەن ۋاقتى سىزنىڭ جان — جەھلىڭىز بىلەن بىنگو ئويۇنىنى ئويناشقا كەتكەن ۋاقتىڭىز بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. سىزنىڭ بىنگو ئويۇنى ئويناشقا قانچىلىك ۋاقىت كەتسە ئۇنىڭ «بۇ ۋەزىپىنى ئورۇنداش» ئۈچۈن كەتكەن ۋاقتىمۇ شۇنچىلىك بولۇشى مۇمكىن. ئۇ ھەر كۈنى پۇرسەت بولسىلا تىزىملىكتىكى ئىشنى تىرىشىپ ئىشلەيدىكەن: بەلكىم باشقىلار تېلېفون بېرىدىغاندۇ، يىغىندا قارالمىلار ئوتتۇرىغا قويۇلغاندۇ، ئاخشاملىرى ئايالى بىلەن بەزى تۈرلەردە يېڭىلىق يارىتىش ئۈچۈن ئىزدىنىدىغاندۇ. ئەمما، بىر نۇقتا ناھايىتى ئېنىقكى، ئۇ مۇھىم ئىشنى دەرھال قىلىشقا كاپالەتلىك قىلاتتى. شۇنداق قىلىپ بىر كۈن تېزلا ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ قانداق ئۇسۇل قوللانمىسۇن «ۋەزىپە» ئويۇنىنى تۈگىتىشى، تولۇق نومۇر

ئېلىشى كېرەك ئىدى.

شۇنىڭدىن كېيىن مەن نۇرغۇن مۇۋەپپەقىيەت قازانغان سودىگەرلەر، ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى بىلەن كۆپ قېتىم سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ، تەجرىبە ئالماشتۇردۇم. ئۇلار ھامان مۇشۇ «ۋەزىپە تىزىملىكى» ئۈستىدە توختالدى، شۇنىڭ بىلەن مەن بىر قېتىملىق مۇھاكىمە يىغىنىدا نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ ئىشنىڭ مۇھىم — مۇھىم ئەمەسلىكىگە، جىددىي — جىددىي ئەمەسلىكىگە قاراپ تىزىملىككە يېزىپ ئىشلەيدىغانلىقىنى ئاڭلىدىم. ھەممە ئادەمنىڭ دېگۈدەك مۇشۇنداق تىزىماتى بار ئىكەن. كېيىن مەن يەنە نۇرغۇن ئادەملەردىن سورىدىم، ئۇلار «ھەر كۈنى» دېگۈدەكلا ئاڭلىق ھالدا بۈگۈن قىلىدىغان ئىشلارنى تىزىملىككە يېزىۋېلىپ، ئىشنىڭ مۇھىملىقىغا قاراپ رەتكە تىزىدىكەن، ھەر بىر ئىشنى ئورۇنداپ بولغاندىن كېيىن ئورۇنداپ بولغان شۇ ئىشنى ئۆچۈرۈۋېتىدىكەن. ئەمما مەن ھازىر ناھايىتى ئاز ئادەملەرنىڭ ھەر كۈنى دېگۈدەكلا «ۋەزىپە» تىزىملىكى بارلىقىنى بايقىدىم. گەرچە كۆپىنچە ئادەملەر ناگان — ناگاندا «بولغا قويۇش ۋەزىپىسى» نىڭ تىزىملىكى بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئالدىراش بولۇپ كېتىدۇ، مۇھىم ئىشلارغا يولۇقۇپ قالىدۇ ياكى سۈرۈك ئىنتايىن قىس بولۇپ كېتىدۇ، ئۇلار شۇنداق چاغلارغا دۇچ كېلىپ قالىدۇ.

بىر كۈندە بىر تىزىملىك بولسا كۇپايە

يۇقىرى قاتلام ۋە تۆۋەن قاتلامدىكى مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ۋە ئانچە مۇۋەپپەقىيەت قازانمىغان ئادەملەرنىڭ خىزمەت ئورنى يۇقىرى ياكى تۆۋەن بولسۇن دېگۈدەكلا ئۇلارنىڭ «ۋەزىپە تىزىملىكى» بولىدۇ. ئەمما بۇنىڭدىكى پەرق شۇكى، يۇقىرى قاتلامدىكى كىشىلەر بۇ «ۋەزىپە تىزىملىكى» نى ھەر كۈنى

ئىشلىتىدۇ. شۇڭا ھەقىقىي كۆپ ئىش قىلىشنىڭ سىرى ھەر كۈنى بىر «ۋەزىپە تىزىملىكى» تۈزۈپ، ئۇنى بىر كۈنلۈك ھەرىكەت قىلىنىۋاتقان ماسى قىلىش ئۈچۈن كۆزگە چېلىقىدىغان يەرگە قويۇپ قويۇشتا.

«ۋەزىپە تىزىملىكى» شۇنداق ئاساس ھەم شۇنداق مۇھىم ۋاقىتنى پىلانلاش قورالى ئىكەن، بىز ئۇنىڭغا تەپسىلىي قاراپ باققىنىمىزنىڭ زىيىنى يوق. تىزىملىكنىڭ پىرىنسىپى تولمۇ ئاددىي: ئاۋۋال بىر ۋاراق قەغەزگە تېما «ۋەزىپە» نى يېزىۋېلىپ، ئاندىن قىلماقچى بولغان ئىشلىرىڭىزنى يېزىڭ، ئورۇنداپ بولغان ئىشلارنى تىزىملىكتىن ئۆچۈرۈۋېتىپ، يەنە قىلماقچى بولغان ئىشلارنى تىزىملىككە يېزىڭ. ھەر كۈنى ئاياغلاشقاندا تىزىملىك قالايمىقان سىزىلىپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن. شۇنداقكەن، سىز تىزىملىكنى قايتىدىن يېزىپ چىقىڭ.

مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش سىرىنىڭ بىرى شۇكى، خالىغان بىر ۋاراق قەغەزگە ۋەزىپە ۋە خىزمەتلەرنى يېزىپلا قويماي، جىمى ۋەزىپىلەرنى بىر «يادرو تىزىملىك» كە يېزىش ياكى تىزىملىك بىلەن بىرلەشتۈرۈشتۈر. بىر دىرېكتور بار ئىدى، ئۇ ئۈستەلگە ئالاھىدە ئىشلەنگەن بىر كىچىك دەپتەر قويۇپ قوياتتى، بۇ دەپتەرگە خاس «ۋەزىپە» ئىشلىرى خاتىرىلەنەتتى. مەن يەنە بىر خانىمىنى تونۇيتتۇم، ئۇ يانچۇقى يوق چاپاننى ھەرگىز سېتىۋالمايتتى. چۈنكى ئۇ «ۋەزىپە» تىزىملىكىنى ھەر ۋاقىت يېنىدىن ئايرىماسلىق ئۈچۈن «ۋەزىپە» تىزىملىكىنى يانچۇقىغا سېلىۋالاتتى.

يەنە بىر ئايال ئائىلىنىڭ خوجايىنى ئىدى، ئۇ ھەمىشە ئۆزىنىڭ تىزىملىكىنى چۈشۈرۈپ قوياتتى. ئۇنىڭ تۈنۈگۈن تىزىملىكىنى ئىزدىگەن ۋاقىتى بۈگۈن تىزىملىكىنى يازغان ۋاقىتىدىن كۆپ بولاتتى. مەن ئۇنىڭغا تىزىملىكىنى يەنە يوقىتىپ قويماسلىقى ئۈچۈن ھەممە تىزىملىكىنى بىر خاتىرە دەپتەرگە

يېزىۋېلىڭ دەپ تەكلىپ بەردىم ۋە بۇ خاتىرە ئۇنىڭ باشقا ئىشلىرىنى قىلىشىغىمۇ پايدىسى بولىدۇ، تېخى قىلىمىغان ئىشلىرىنى قىلىشىقىمۇ مەنپەئەتتى بولىدۇ، دەپ ئويلىدىم.

بەزىلەر ھامان مەن «ۋەزىپە تىزىملىكى» نى مېڭەمگە ئېلىۋالدىم، دەيدۇ. مېنىڭ تەجرىبەمدىن قارىغاندا بۇ تازا دانا چارە ئەمەس. نېمە ئۈچۈن بىز ۋەزىپە تىزىملىكىنى خاتىرىمىزگە يېزىۋالماي، مېڭىمىزنى قالايمىقان نەرسىلەر بىلەن تولدۇرۇۋېتىمىز. چۈنكى چوڭ مېڭە تېخىمۇ ئىجادىي ئىنتىلىش ئۈچۈن تىرىشىش ماكانى ھازىرلاپ بېرىدۇ.

تىزىملىك نېمىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى كېرەك؟

سىز ھەر بىر ئىشنى، بەزى كۈندىلىك پائالىيەتلەرنى خاتىرىلەمسىز ياكى بەزى ئالاھىدە ئىشلارنى خاتىرىلەمسىز؟ بۈگۈن قىلىشنى خىيالى قىلغان ئىشنى خاتىرىلەمسىز ياكى بۈگۈن قەتئىي قىلىشنى قارار قىلغان ئىشنى خاتىرىلەمسىز؟ بۇنىڭ نۇرغۇن ئۇسۇللىرى بار. ئۆزگىچە ئادەملەرنىڭ ئۆزگىچە ئۇسۇلى بولىدۇ. مەن جامائەتكە شۇنى تەۋسىيە قىلىمەنكى، تىزىملىككە ئادەتتىكى ئىشلارنى ئەمەس، جەزمەن بۈگۈن قىلىشقا تېگىشلىك بىرىنچى ھوقۇقلۇق ئىشنى خاتىرىلەش كېرەك. بۈگۈن قىلىشقا تېگىشلىك ئىشقا كۆڭۈل بۆلۈنمىسە، ئۇ ئىشنى تاماملىغىلى بولمايدۇ.

«ۋەزىپە تىزىملىكى» دە يىراق نشان ئۈچۈن A تۈردىكى بەزى ۋەزىپىلەرنى خاتىرىلەشنى ئۇنتۇپ قالماڭ. «ئىنگىلىز تىلىنى ئۆگىنىش» ياكى «بېشى دوست تېپىش» دېگەندەك ئىشلارنى ياكى «سۈت سېتىۋېلىش» ياكى «تۇغۇلغان كۈن ئاتكىرىتكىسى سېتىۋېلىش» نى تىزىملىككە بىللە يېزىشىڭىز مۇمكىن. بۇ ئىشلار سىزگە غەلىتىرەك تۇيۇلغىنى بىلەن بۇ ئىشلارنى شۇ كۈنى قىلىسىز، شۇڭا بۇ ئىشلارنى ئۇنتۇپ قالماڭ. كېيىنكى قەدەمدە نېمە ئىش قىلىشنى قارار قىلغاندا «ۋەزىپە

تەزىملىكى»نى يېتەكچى قىلىشقا توغرا كەلسە، بۇ تۈرلەرنى ئۈتۈپ قالماسلىقىڭىز، ئىشلىمەي قالماسلىقىڭىز ئۈچۈن ئۇزاق مۇددەتلىك تۈر بىلەن پىلاننى ۋەكىل سۈپىتىدە ئىشلىتىڭ.

بۇ تۈر ۋە پىلاننى يولغا قويۇشتىن ئىلگىرى تەزىملىككە، قانچىلىك تۈرلەرنى باشقىلارغا ھاۋالە قىلىشقا بولىدىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭ. بەزى ئىشلارنى خوتۇنغا قىلىشقا ھاۋالە قىلىشقا بولۇپ قالماي، ھەتتا بالا باققۇچىلارغا قىلىشقا، ئىشداشلارنىڭ ياكى يۇقىرى دەرىجىلىكلەرنىڭ قىلىشىغا ھاۋالە قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ھەمىشە ئۇلار ئىشنى سىزدىن تېز قىلىدۇ، ئىشنىڭ رىتىمىمۇ تېز بولىدۇ. شۇڭا سىز ئىشنى ئىشنىڭ ئېپىنى بىلىدىغان چاققان، تېتىك ئادەمگە ھاۋالە قىلىڭ. ئەمما سىز ئىشنىڭ رىتىمىغا ھەمىشە سەل قارايسىز.

سىز ئۆزىڭىزنىڭ مەسئۇلىيىتىگە قاراپ بېقىڭ. مۇبادا سىز تىرىشىدىغان بولسىڭىز ھەر كۈنى ئاياغلىشىشتىن ئىلگىرى «ۋەزىپە تەزىملىكى»دىكى ئىشلارنى ئورۇنداپ بولالايسىز. شۇڭا مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئورۇنداشقا تېگىشلىك ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە تىرىشىپ ئورۇنداپ بولۇڭ. ئەمما قايسى ئىشلارنى ئورۇنداپ بولغىلى بولمايدىغانلىقىنى ئالدىن پەرەز قىلىڭ. مۇبادا قىلىدىغان ئىش بەك كۆپ بولۇپ كەتسە ئىشنى ئاڭلىق تاللاپ قىلغان ياخشى.

مېنىڭ بىر نۇقتىنى يەنە تەكىتلەپ ئۆتكۈم كېلىۋاتىدۇ: جەزمەن بىرىنچى دەرىجىنى تۇرغۇزۇش، مۇھىم بىلەن مۇھىم ئەمەسلىرىنى، جىددىيلىرى بىلەن جىددىي ئەمەسلىرىنى پەرقلىنىدۇرۇش كېرەك. بەزىلەر تەزىملىككە قانچىلىك ئىشنى تەزىملىسا شۇنچىلىك ئىشنى تاماملاش ئۈچۈن تىرىشىدۇ، بۇنىڭ ھەمىشە ئۈنۈمى تۆۋەن بولىدۇ. چۈنكى ئۇلار ئورۇندىغان ۋەزىپىلەرنى كۆپ ھاللاردا «C دەرىجە»گە يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ. يەنە بەزى ئادەملەر پەقەت تەزىملىكنىڭ باش - ئاخىرىنى بويلاپ

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە قاراپ ئىش - ۋەزىپىلەرنى ئورۇندايدۇ. قايسى ئىش - ۋەزىپىنىڭ مۇھىملىقىغا پەرۋا قىلمايدۇ. شۇڭا ئەڭ ياخشى چارە تەزىملىكنى ئېلىپ، ھەر بىر ئىشقا ABC ئۆلچىمىگە ئاساسەن بىرىنچى دەرىجىنى بېرىشكە، قايسى ئىشنى باشقىلارنىڭ قىلىشىغا ھاۋالە قىلىشقا، قايسى مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنى تەكشۈشكە بولىدىغانلىقىغا ئوبدان قاراش كېرەك.

مەن بىر ئادەمنى تونۇيتتۇم. ئۇ ئىشقا رەڭ بىلەن بەلگە قىلاتتى. ئادەتتىكى ئىشلارنى قارا رەڭ بىلەن، جىددىي ئىشلارنى قىزىل رەڭ بىلەن بەلگە قىلاتتى. كىم بىرىنچى دەرىجە بىلەن ياخشى ئۆتۈشەلمىسە، بۇنىڭغا مېنىڭ ئامالىم بار: بىر ۋاراق قەغەزگە A دەرىجە بىلەن B دەرىجىدىكى ۋەزىپىلەرنى يېزىڭ. يەنە بىر ۋاراق قەغەزگە C دەرىجىگە كۆپرەك تەۋە بولغان ۋەزىپىلەرنى يېزىڭ. A دەرىجە بىلەن B دەرىجە بار قەغەزنى C دەرىجە يېزىلغان قەغەز ئۈستىگە قويۇڭ. شۇنداق بولسا سىز ھەر قېتىم A ، B دەرىجە يېزىلغان قەغەزنى ئالغاندا C دەرىجە يېزىلغان تەزىملىكتىكى ئىشنى قىلىشتىن ھالقىپ ئۆتىسىز. شۇنىڭ بىلەن سىز تېخى ئەڭ ئېسىل چاغدىن تېخى پايدىلانمىغانلىقىڭىزنى بىلىسىز.

«ۋەزىپە تەزىملىكى»دىكى ئىشلارنى بىرقانچە ئۇسۇل بىلەن ئورۇنلاشتۇرغىلى بولىدۇ. بۇنىڭ بىر خىلى ئەمەلىي ئىشلىتىش خاراكتېرىگە ئىگە ئۇسۇل: قاراپ بېقىش، تېلېفون ئۇرۇش، كېيىنكى قەدەمدە پىلاننى تۈزۈش، مەسىلىنى ئويلاش، قارار چىقىرىش، ئەڭ ئاخىرىدا بۇيرۇق چۈشۈرۈش. خىزمەت مەزمۇنىنىڭ ئوخشاشلىقىغا ئاساسەن بۇ ئىشلارنى گۇرۇپپىغا بۆلۈش: مەسىلەن، سۇنى بۇلغاشقا ئائىت مەسىلىلەر. يەنە ئوخشاش جايغا ئاساسەن گۇرۇپپىلارغا بۆلۈش: ئوخشاش بىر جايدا ئىشنى ئورۇنداش. مەسىلەن، بۇ مەھەللىدىكى بىرقانچە ئائىلىنى زىيارەت قىلىش. ئوخشاش ئادەملەرنىڭ قارارىغا

ئاساسەن گۈرۈپپىغا ئايرىش. مەسىلەن، بىرقانچە مەسىلىدە باشلىقنىڭ پىكرىنى ئېلىشقا توغرا كېلىش، ۋەھاكازالار. «ۋەزىپە تىزىملىكى» دە بىر ئىشنى بىر گۈرۈپپىغا ۋەكىل قىلىش، قىلىشقا تېگىشلىك ئىش ۋە ھۆججەتنى «ئورۇندىلىش ئالدىدا تۇرغان» قۇتغا سېلىپ قويۇش.

«ۋەزىپە تىزىملىكى» نى قانداق ئورۇنداش توغرىلىق غەم يېمەك

ئەمدى ھازىر تىزىملىككە قاراپ بېقىڭ، B تۈردىكى ۋەزىپىنى ئورۇنداشقا قول سېلىشتىن ئاۋۋال A تۈردىكى جىمى ۋەزىپىنى؛ C تۈردىكى ۋەزىپىنى ئورۇنداشقا قول سېلىشتىن ئىلگىرى B تۈردىكى جىمى ۋەزىپىنى ئورۇنداپ بولۇڭ. بەلكىم سىز بىرقانچە كۈندىن كېيىن «ۋەزىپە تىزىملىكى» دىكى جىمى ئىشلارنى تامامەن ئورۇنداپ بولغانلىقىڭىزنى بايقىشىڭىز مۇمكىن. ئەمما كۆپىنچە چاغلاردا ھەممە ۋەزىپىنى ئورۇنداپ بولىدىغان ۋاقىت بولماسلىقى مۇمكىن. بەلكىم ABC دەرىجىلەرنىڭ تەرتىپى بويىچە ئىشلىشىڭىز، ئاخىرقى ھېسابتا A تۈردىكى ۋەزىپىلەر تېخى تامامەن تاماملىنىپ بولمىغان بولۇشى مۇمكىن؛ يەنە بىرقانچە قېتىم A ۋە B تۈردىكى ۋەزىپىنى ئورۇنداپ بولغان بولۇشىڭىز، يەنە بىرقانچە قېتىم A، B، C تۈردىكى ۋەزىپىلەرنىڭ بىر قىسمىنى ئورۇنداپ بولغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئەمما «ۋەزىپە تىزىملىكى» دىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر تۈرنى ئورۇنداپ بولۇش ئىمكانىيىتى ناھايىتى ئاز بولۇشى مۇمكىن. شۇڭا تىزىملىكتىكى جىمى ۋەزىپىنى ئورۇنداپ بولساملا بولدى دېمەي، ئەڭ زور چەكتە ۋاقىتتىن قانداق پايدىلىنىشنى ئىگىلەش كېرەك. مۇبادا سىز تىزىملىكىڭىزدە پەقەت B ۋە C تۈردىكى ۋەزىپە ئېشىپ قالسا، ئورۇنلاشتۇرۇشقا

بولىدىغان پائالىيەتلەرگە قايتىدىن قاراپ چىقىڭ ۋە تىزىملىككە بەزى ئىشلارنى قوشۇپ يېزىڭ. مەسىلەن، ئارخىپتا ساقلاش سىستېمىسىنى تۈزىتىش ئارقىلىق تېخىمۇ ئاسان تاپالايدىغان قۇلايلىق ئۇسۇلنى قوللىنىش، «ئۇرۇش ۋە تىنچلىق» نى كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن ھامىڭىزنىڭ مەۋلۇت كۈنىگە سوۋغا - سالام ئېلىش ۋە باشقىلار. خىيالىڭىزنىڭ تېرەن يەرلىرىدە تېخى قىلىشقا پۇرسەت بولمىغان A تۈردىكى ئىشلار بولسا، بۈگۈن مۇشۇنداق ئارتۇق ۋاقىتىڭىز بولسا، ئۇ ئىشنى قىلىش ئۈچۈن تۇتۇش قىلىشىڭىز بولىدۇ.

نۇرغۇن ئىشخانا خادىملىرى، ئائىلە خوجايىنى ئاياللىرى ۋە كەسپىي ئەربابلار مېنىڭ كۇرسلىرىمغا قاتناشقان، چۈنكى ئۇلار «رەتلەش ۋە تەشكىللەش» ۋاقىتىغا موھتاج بولغان. بىرقانچە ئايدىن كېيىن كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ تېخىمۇ تەرتىپلىك، قىلغان ئىشنىڭ تېخىمۇ پىلانلىق بولغانلىقىنى سەزگەن. ئۇلار ھەمىشە «ۋەزىپە تىزىملىكى» نى ئىشلەتكەن ھەمدە بىرىنچى دەرىجىگە بەلگە قويغان. يېڭىدىن ۋەزىپىگە تەيىنلەنگەن بىر ياش سېستىرا دەل مۇشۇنداق تىزىملىكىنىڭ، بىرىنچى ئۇسۇلنىڭ دوختۇرخانىدا ناھايىتى ياخشى ئۈنۈم بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ، بۇ ئۇسۇلنى ئائىلىسىگە تەتبىقلىغان. مەيلى ئىشقا بارسۇن ياكى ئىشتىن چۈشسۇن، ۋاقىتتىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىشنىڭ ئىنتايىن مۇھىملىقىنى بىلگەن. سىز ئەلۋەتتە ئىشتىن چۈشكەن ۋاقىتنى ئىشقا چىققان ۋاقىتتىكىدەك ئۈنۈملۈك ۋاقىتقا ئۆزگەرتىشنى خالىمايسىز. بەلكى تېخىمۇ كۆپ ئارام ئېلىشنى، ئۆزىڭىزنى يەڭگىل تۇتۇشنى ئارمان قىلىسىز. ئەمما ئالدىنقى شەرت شۇكى، سىز «ۋەزىپە تىزىملىكى» نىڭ ياردىمىدە جىمى ئىشنى رەتلىك ئورۇنلاشتۇرالايسىز ھەمدە تېزلا ئورۇنلاشتۇرۇپ بولالايسىز.

مۇبادا كىچىك ئىشنى چوڭ ئىشقا ئۆزگەرتكىلى، ئىشنى

مۇھىم ۋە مۇھىم ئەمەس، جىددىي ۋە جىددىي ئەمەس دەرىجىسى بويىچە ھەل قىلغىلى بولىدۇ دېيىلسە، بۇ زور ئەھمىيەتكە ئىگە بولغان بولىدۇ. چۈنكى بۇ سىزگە بىر خىل بىخەتەرلىك تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ؛ سىز ئۆزىڭىزنىڭ ھېچقانداق سەۋەنلىكىڭىزنىڭ يوقلىقىنى بىلىشىڭىز، بۇ سىزگە بىر خىل ئىشەنچلىك تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ؛ جىمى مۇھىم ئىشلارنى قىلىپ بولىشىڭىز بۇمۇ سىزگە بىر خىل مۇۋەپپەقىيەت تۇيغۇسى بېغىشلايدۇ؛ سىز ئۆزىڭىز قىلىش ھاجەتسىز بولغان ئىشنى چۆرۈپ تاشلىشىڭىز، ئاخىر بىر «زاپاس ئامبار»غا ئىگە بولىسىز، بۇ سىزگە بىر خىل قانائەتچانلىق تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ. سىز تۆۋەندىكى ھەرىكەتنىڭ قانداق ھەرىكەت ئىكەنلىكىنى تاللاپ كۆرسىتىشىڭىز بولىدۇ.

مۇبادا سىز A تۈردىكى ئىشنى كۆپ قىلىپ، C تۈردىكى ئىشنى ئاز قىلىشىڭىز، نەتىجە دەرىجىڭىزدىمۇ ئۆزگىرىش بولىدۇ. كونا A تۈردىكى ۋەزىپىلەرنى ئايرىپ، ئۇنى يېڭى A تۈردىكى ۋە B تۈردىكى ۋەزىپىلەرگە ئۆزگەرتىڭىز؛ كونا B تۈر بىلەن C تۈردىكى ۋەزىپىلەرنىڭ دەرىجىسىنى تۆۋەنلىتىپ، ئاخىر كۆپ ساندىكى كونا B تۈردىكى ۋەزىپىلەرنى تىزىملىكتىن تامامەن چىقىرىپ تاشلاڭ.

تېخىمۇ كۆپ ھالقىلىق ۋەزىپىلەرنى قانداق ئورۇنداش كېرەك

مەسىلەن، سىز بىر يىل ئىلگىرى قىزىڭىز ئوقۇۋاتقان مەكتەپكە بېرىپ ئاتا - ئانىلار يىغىنىغا قاتنىشىشنى ۋەزىپە تىزىملىكىگە كىرگۈزگەن، ھازىر قوشۇمچە خىزمەت بىلەن، مودا كىيىم لايىھىلەش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كېتىۋاتقان بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئۇ چاغدا قىزىڭىز سىزنىڭ ئالدىراش ئىكەنلىكىڭىزنى، خىزمەتلەردە زور نەتىجە يارىتىپ، قانائەت

ھاسىل قىلماقچى بولغانلىقىڭىزنى چۈشەنگەچكە، سىز كۆز پەسلى كىيىم - كېچەك سودىسى پەسلەپ كەتكەن چاغدا مەكتەپ ئاچقان ئاتا - ئانىلار يىغىنىغا جەزمەن بېرىشىڭىز كېرەك ئىدى. سىز ئۆتكەن يىلى ئامباردا ساقلانغان ھەربىر تەپسىلاتنى سورىدىڭىز، ئۇ چاغدا سىز ئامبار قالدۇقىنى خاتىرىلىگەچ، خۇشال بولىدىڭىز، شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە زۆرۈر قەدەم باسقۇچنىمۇ خاتىرىلىدىڭىز. ئۇنداقتا بۇ يىلغا سېلىشتۇرغاندا ئۆتكەن يىلقى A تۈردىكى بەزى ئىشلار (قانداق ئىش بىلەن شۇغۇللىنىش، قايسى پائالىيەتنى تاماملاش) بۇ يىلقى C تۈردىكى ئىشقا ئايلىنىشى مۇمكىن: بۇ تۈردىكى ئىشلارنى ئۆتكەن يىلقى قائىدە بويىچە بېجىرىشىڭىز بولىۋېرىدۇ. ئەمدى ھازىر سىز ئامبار باشقۇرغۇچىغا ئامبارنى ئېنىقلاشقا ھاۋالە قىلىشىڭىز، سىز تېخىمۇ كۆپ ۋاقىت چىقىرىپ، ئۆزىڭىزنىڭ مەھسۇلاتلىرىڭىزنى تېخىمۇ كۆپ ئىشلەپ چىقىرالايسىز.

خېرىدارلار ئۈچۈن پات - پات دەرىجە ئۆستۈرۈلىدىغان پرىنكازچىكلارنى بايقاش كېرەك. ئۆتكەن يىلدىكى A دەرىجىلىك خېرىدار ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 100 ئامېرىكا دوللىرى ئىستېمال قىلغان بولسا، ئۇ خېرىدار بۇ يىل C دەرىجىلىك خېرىدارغا ئايلىنىپ قېلىشى مۇمكىن. چۈنكى A دەرىجىلىك خېرىدار بۇ يىل 500 ئامېرىكا دوللىرى ئىستېمال قىلىشى، B تۈردىكى خېرىدارنىڭ 250 ئامېرىكا دوللىرى ئىستېمال قىلىشى مۇمكىن. پرىنكازچىك ئۈزلۈكسىز، ئاڭلىق ھالدا دەرىجىسى ئۆرلەپ، A تۈردىكى خېرىدارلارنىڭ ھېسابىنى قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىزنىڭ سودىڭىزىمۇ روناق تاپىدۇ. ئۇ ھازىر تېخىمۇ كۆپ ۋاقىتنى ئىستېمالنى 100 ئامېرىكا دوللىرىدىن ئاشۇرغان خېرىدارلارغا سەرپ قىلىپ، 100 ئامېرىكا دوللىرىدىن ئاز ئىستېمال قىلىدىغان خېرىدارلارنى تەدرىجىي ھالدا C تۈردىكى خېرىدارلار دائىرىسىگە كىرگۈزىدۇ.

پرىكازچىك ئۆزىنى يەنىمۇ بىر دەرىجە ئۆستۈرۈش ئۈچۈن ھەر ھەپتىسى خېرىدارلارنىڭ ئارخىپىنى تەپسىلىي تەكشۈرۈپ تۇرۇشى، ئەدناسى ناھايىتى ئاز ئىستېمال قىلىدىغان يوشۇرۇن خېرىدارلارنىڭ ئارخىپىنى تەكشۈرۈش كېرەك. تەجرىبە ماڭا شۇنى ئۇقتۇردىكى، كۆپ ساندىكى پرىكازچىكلار مۇشۇ ۋەجىدىن نۇرغۇن كىرىمگە ئېرىشىدۇ. يەنى خېرىدارلارنىڭ ھازىرقى ۋە مۆلچەرىي مەزگىلدىكى ئىستېمال سوممىسىغا ئاساسەن %20 خېرىدارنى لاقات قىلىپ تاشلايدۇ.

ئۆگىنىش بىلەن ساز چېلىش ئوخشاش بولىدۇ. يېڭىدىن پىئانىنو چېلىشنى ئۆگەنگەندە A دەرىجىلىك نىشان مەشىق قىلىش ئاسان بولغان كۆي بولىدۇ. ئۇ كۆيىنى پىششىق ئۆگىنىۋالغاندا، ئۇ كۆي داۋاملىق مەشىق قىلىدىغان C دەرىجىلىك ئىش بولۇپ قالىدۇ. كېيىن سىز ئورۇندايدىغان ئەسەرلەر بارغانسېرى قىيىن بولىدۇ. ئۆگىنىش قىيىن بولغان كۆيلەرنى A تۈردىكى ئىش قاتارىغا كىرگۈزۈپ، ئاستا - ئاستا توغرا ئورۇنداڭ. C تۈردىكى كۆيلەرنى تېز ئورۇنداڭ. ئەمما خاتالىق كۆپ بولۇشى مۇمكىن. سىز كۆي بۆلىكىنى ناھايىتى ياخشى چالسىڭىز، A تۈردىكى ئىش توغرا ئۇدار ۋە رىتىم بۆلىكىگە ئايلىنىدۇ.

ۋاقىتنى ئىشلىتىش ماھارىتىنى ئۆگەنگەندە A تۈردىكى ئىش بەلكىم ئالدى بىلەن بىر سائەتتە ھەر بەش مىنۇتنى قانداق سەرپ قىلىشقا قارىسىڭىز، ۋاقىتنىڭ چىقىم بولۇشىغا نىسبەتەن تېخىمۇ سەزگۈر بولىسىز. سىز پەقەت ۋاقىتنى ئىشلىتىشكە بولغان ماھارىتىڭىزنى يېتىلدۈرۈشنى ئويلىسىڭىزلا، ۋاقىتنى قانداق ئۆتكۈزۈشنى بىلىسىز، ھەتتا ۋاقىتنى C تۈردىكى ئىشقا ئايلاندۇرايسىز.

ۋاقىتنى ئىشلىتىشكە ماھىر ئادەمنىڭ ۋاقىت توغرىسىدا بىر يۈرۈش A تۈردىكى ئىشى بولىدۇ. ئۇ A تۈردىكى ئىشنى

ئاسمانغا ئېسىۋالمايدۇ، ئارقىغا سۆرەپ يۈرمەيدۇ، قايسى A نى قىلىشنى، قانداق قىلىشنى بىلمەي قالمايدۇ ياكى ئۇ مۇكەممەل ئادەم بولىدۇ، مەلۇم A تۈردىكى ئىشقا ئېسىلىۋېلىپلا ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ. دەل ئۇنىڭ ئەكسىچە ئۇ ھەر كۈنى بەزى A تۈردىكى ۋەزىپىلەرنى ئورۇندايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەڭ ياخشى پايدىلىنىدىغان ۋاقىت، ئىشنى بېجىرىدىغان، قىلىدىغان ئەڭ ئېسىل ۋاقىت — ھازىر ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ.

ئەڭ ئاخىرقى بىر خىل ئۈنۈملۈك تۇرمۇش نىشانى سىزنى تېخىمۇ كۆپ ۋاقىتقا ئىگە قىلىپ تۇرمۇشتىن ھۇزۇرلاندۇرىدۇ.

— مايكول لېيوف

24 - دەرس

قانداق قىلغاندا ئۆز تۇرمۇشىڭىزنى رەتلىك ئورۇنلاشتۇرالايسىز

ۋىليام فولىغا ئاغرىنىغىنىچە تۇرمۇشىدىكى ئەڭ چوڭ بەختسىز ئىش ھەر كۈنى سەككىز سائەت خىزمەت قىلىش، يەنە كېلىپ ھەر كۈنى تەكرار قىلىدىغان ئىش — خىزمەتتۇر، دېگەندى. ئۇ يەنە بىزنىڭ ھەر كۈنى سەككىز سائەت تاماق يەپ، چاي ئىچىشىمىز ياكى مۇھەببەتلىشىشىمىز ھاجەتسىز. پەقەت خىزمەتلا بىزنىڭ شۇنچە ۋاقىتىمىزنى ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ. پەقەت مۇشۇ نۇقتىلا سىزنى ۋە باشقىلارنى مەيۈسلەندۈرىدۇ دېگەندى.

مايكول لېيوف تەتقىقاتچى ھەم قوشۇمچە مەسلىھەتچى بولۇش سۈپىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك مۇھاكىمە سىنىپى ئېچىپ، خىزمىتىنى ئوڭۇشلۇق ھەم خۇشال ئىشلىتىشى ئۈچۈن كىشىلەرنىڭ ۋاقىت ۋە روھىي قۇدرىتىدىن قانداق پايدىلىنىش توغرىسىدا دەرس بەرگەن.

بۇ دەرس ئۇنىڭ «ئەركىن خىزمەت» دېگەن كىتابىدىن ئېلىندى. مايكول لېيوف بىر يۈرۈش مەسلىھەتلىرىنى ئوتتۇرىغا قويغان. مەسىلەن، «خىزمەت سىز ئۈچۈن نېمىلەردىن دېرەك بېرىدۇ، سىز خىزمەتنى زىياننى تۆلىگىلى بولمايدىغان پائالىيەت

دەپ قارامسىز، سىز شادلىق بىلەن خىزمەت ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى شادلىق بىلەن ئازاب ئوتتۇرىسىدىكى پەرق دەپ قارامسىز، سىز خىزمەت ئۈچۈن ياشامسىز ياكى ياشاش ئۈچۈن خىزمەت قىلامسىز؟» سىز بۇ سوئاللارغا قانداق جاۋاب بېرىشىڭىزدىن قەتئىينەزەر، بىر نۇقتىنى مۇئەييەنلەشتۈرۈشكە بولىدۇ: سىز يەنىلا خىزمەت قىلىشىڭىز كېرەك.

مۇبادا سىز ئېللىون رانكون ئوتتۇرىغا قويغان «ئىش» نىڭ ماھارىتىنى قوللىنىشنى نىيەت قىلغان بولسىڭىز، سىز ئۈچۈن تەرتىپلىك، كۆڭۈللۈك خىزمەت ھالىتى تېخىمۇ رېئال بولىدۇ.

ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى، سىز ھەر كۈنى ئەتىگەندە دۇنيادىكى ئەڭ ياخشى كۈنتەرتىپنى تۈزۈپ چىققان بولسىڭىزمۇ، ئۇنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرالمىسىڭىز ئۇ كۈنتەرتىپنى ھېلىمەم پىلان بويىچە ئىجرا قىلالماسلىقىڭىز مۇمكىن. ئاخىر بىر كۈن ئالدىراپ پايىپتەك بولسىڭىزمۇ، ئەمما ھېچقانداق ئۈنۈم يارىتالمايسىز. شۇنىڭ بىلەن سىز ھەم ئۈمىدسىزلىنىسىز ھەم چارچاپ ئۆزىڭىزنى ئالدۇرۇپ قويسىز، روھىي ھالىتىڭىز تېخىمۇ ئوساللىشىپ كېتىدۇ.

ئەمما ۋايىم يېمەڭ. ھازىر مايكول لېيوف سىزگە يىرىك پىلاننىڭىزنى قانداق پىلانلاشنى ئېيتىپ بېرىدۇ. بۇ سىزنى مۇۋەپپەقىيەت يولىغا يېتەكلەيدىغان يەنە بىر مۇھىم ھالقا.

C. W. فېردى بىر كىنودا بىر لىدىرنىڭ رولىنى ئالىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىلى قالايمىقانلىشىپ كېتىدۇ. بۇ كىنودا مۇنداق بىر كۆرۈنۈش بار: فېردى ئۈستەل ئالدىغا كەلگەندە بىر «ئۈنۈم مۇتەخەسسسى» نىڭ ئۈستەل ئۈستىدىكى قالايمىقان چىچىلىپ ياتقان نەرسىلەرنى رەتلەپ، ئۈستەل ئۈستىنى رەتلىك، پاكىز قىلىپ قويغانلىقىنى بايقايدۇ. ئەمما ئۇ بۇنىڭدىن قاتتىق خاپا بولىدۇ. چۈنكى بۇنداق بولغاندا ئۇ ھېچ نەرسىنى تاپالمايدۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ تولىمۇ ئىرىكىن ھالدا رەتلەپ قويۇلغان دەستە - دەستە ھۆججەت - ماتېرىياللارنى ھاۋايى - مۇئەللىھە قارىتىپ ئاتىدۇ. بۇ ھۆججەت - ماتېرىياللار شامال ئۇچۇرتقان غازاڭدەك چېچىلىپ كېتىدۇ، ئۇ كېيىن تولىمۇ رازىمەنلىك بىلەن قالايمىقانلىشىپ كەتكەن ئۈستەل ئۈستىدىن ئۆزىگە كېرەكلىك ھۆججەتنى ھېچقانچە ئاۋارە بولمايلا تاپالايدۇ.

بىز ئالاھىدە تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈش ئارقىسىدا بۇ كۆرۈنۈشتىكى ھەزىلنىڭ ئۈنۈمىنى چۈشىنىشىمىز كېرەك. ئۇ فېردى كەسپىي جەھەتتە تازا داڭق چىقارغان چاغ ئىدى. ئۈنۈمى تەكىتلەش ئەمەلىيەتتە بىر خىل تەشكىلىي پىرىنسىپنى تەشۋىق قىلىدۇ: ئۈنۈمى ئەڭ تۆۋەن بولغان بىرىنچى سەۋەنلىك ھەممە نەرسىنى ئۈستەلگە قالايمىقان دۆۋىلەپ قويۇش، ئىزدىمەكچى بولغان نەرسىلەرنى تاپالماسلىقىدۇر. ئەمما رەتلىك، پاكىز ئۈستەل يۇقىرى ئۈنۈمنىڭ ۋە كۆپ مەھسۇلاتنىڭ سىمۋولى بولىدۇ.

بىز بۈگۈن بۇ خىل ھۆكۈمدىن بارغانسېرى گۇمانلىنىۋاتىمىز، نەرتىپلىك تۇرمۇش ئەلۋەتتە تەرتىپسىز تۇرمۇشتىن تېخىمۇ ئۈنۈملۈك بولىدۇ. بىز كۆپىنچە ھاللاردا تۇرمۇشىمىزنى مۇۋاپىق تەشكىللەش ۋە پىلانلاش ئارقىلىق ئۈنۈمنى ئۆستۈرىمىز. ئەمما بىز قاتتىق قاتمال، ئۆلۈمتۈك ئەقىدىلەرنى تۇرمۇشىمىزنى پىلانلايدىغان ئۆلچەم قىلىۋالماسلىقىمىز كېرەك. بۇ نۇقتىنى فېردى بۇ كىنودا رول ئېلىش ئارقىلىق بىزگە يەتكۈزگەن ئۇچۇر. ئەمما بىز ئۆز ئالاھىدىلىكىمىز ۋە تەلىپىمىزگە ئاساسەن تۇرمۇشىمىزنى تەشكىللىشىمىز ۋە پىلانلىشىمىز كېرەك.

سز ئۆز تۇرمۇشىڭىزنى ئورۇنلاشتۇرغاندا ھەممە ئىشنىڭ ئورنىغا كەلتۈرۈش، ھەربىر تۇرمۇش تەپسىلاتىنى پىلانلاش ئۈچۈن ئورۇنماڭ. بۇنداق بولغاندا سىزنىڭ ئۈنۈمىڭىز تۆۋەنلەپ

كېتىدۇ. مېنىڭ ئالىي مەكتەپتە ئوقۇغان بىر ساۋاقداشىم بار ئىدى، ئۇ بىر قېتىم مەۋسۈملۈك ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىدى. سەۋەبى، ئۇ جىمى ۋاقتىنى قانداق ئوڭىنىش كېرەك دېگەن كىتابنى ئوقۇشقا سەرپ قىلىۋەتكەن، ئەمما ئۆگەنگەن مەزمۇنلىرىنى ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرمىگەن. سىز خىزمەت ئەھۋالىڭىزنى ياخشىلاشقا ئۇرۇنغان دەملەردە بۇنداق مەسىلىلەر ھامان روي بېرىپ تۇرىدۇ. شۇنى ئەستە تۇتۇش كېرەككى، جىمى نەزەرىيە دېگۈدەكلا مەقسەتكە يېتىشنىڭ يولى بولىدۇ. ئەمما ئەڭ ئاخىرقى مەقسەت يەنىلا تۇرمۇش ئۈنۈمىمىزنى ئۆستۈرۈش بولىدۇ. سىز قەيەرگە بارسىڭىز سائەت ئېلىۋالسىڭىز ياكى ئۈستىلىڭىزنى پاكىز تۇتىڭىز، بۇ كىشىلىك ھايات غايىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىزغا ياردەم بېرەلىشى ناتايىن.

ئەمما تۇرمۇشنى، ئىدىيىنى مۇۋاپىق پىلانلاشتا يەنىلا قائىدە بولىدۇ. مۇبادا سىز ئۇلارنى قاتمال ئەقىدە ئەمەس، بىر خىل ئىدىيە دەپ قارىسىڭىز ۋە ئەمەلىيەت قىلىسىڭىز ئۇلارنىڭ ھەقىقەتەن ئىشىڭىزنىڭ ئۈنۈمى ھەسسىلەپ ئاشىدىغانلىقىغا ياردەم بولىدىغانلىقىنى بايقايسىز. خوش، بىز تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشىنەيلى.

مۇۋاپىق قورالنى ئىشلىتىپ خىزمەت قىلىش

توماس كاپېر بۇرۇن: «ئادەم قورال - سايماننى ئىشلىتىشنى بىلىدىغان ھايۋان، قورال بولمىسا بىر ئىشنىمۇ جايىدا قىلالمايدۇ؛ قورال - سايمان بولغاچقىلا ئۇ ھەممە نەرسىگە خوجايىن بولغان» دېگەنىدى. بۇ گەپلەر كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدە مەھكەم ساقلاشقا ئەرزىيدۇ.

سىز تالاي قېتىم جاپالىق ئىشلىگەن بولسىڭىزمۇ، ھېچقانداق نەرسىگە ئېرىشەلمىگەن بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئەمما قورال -

سايماڭ كەشىپ قىلىنغاندىن كېيىن ئۇ سىزگە نۇرغۇن ۋاقىت، روھىي قۇدرەتنى ئىقتىساد قىلىپ بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىز نۇرغۇن ئەگرى يولنى مېڭىشتىن ساقلىنىپ قالسىز. بىز ماشىنا رېمونت قىلىشنى ياكى ئەتراپىمىزدىكى نەرسىلەرنى سىناپ كۆرسەك، بۇ خىل تەسىرات ناھايىتى روشەن بولىدۇ. چۈنكى بىز قورال - سايماڭنى قولغا يېقىن دەپ قارايمىز. ئەمەلىيەتتە شۇنداق بولىدۇ. بىز بۇ يېتەكچى ئىدىيىدىن تولۇق پايدىلىنىشىمىز ئۈچۈن بىز كۆرسىتىۋاتقان «قورال» تېخىمۇ كەڭ مەنىگە ئىگە بولۇشى كېرەك.

قورال - سايماڭ كىشىلەرنىڭ مەقسىتىگە يېتىشتىكى ھەرقانداق شەيئى بولىدۇ. سىز مەيلى قانداق نىشاننى ياكى پائالىيەتنى كۆزلەڭ، ھەممىسىدە قورال - سايماڭ ئىشلىتىسىز. مۇبادا سىز بوغالتىر بولسىڭىز، ئۆزىڭىزگە قېرىنداش، قەغەز، ھېسابلاش ماشىنىسى ۋە كەسپىي بوغالتىرلىق گۇۋاھنامىسى، مۇئەييەن خىزمەت تەجرىبىسى كېرەك ئىكەنلىكىنى روشەن بىلىسىز. مۇبادا سىز ئىشخانىدا خىزمەت قىلىشىڭىز پۈتكۈل ئىشخانا، جۈملىدىن ئۈستەل - ئورۇندۇق، مەيدان - سۈرۈن تامامەن سىزنىڭ قورال - سايماڭىڭىز بولىدۇ. باشقا روشەن بولمىغان قورال - سايماڭلار، جۈملىدىن ماشىنا، ستاتىستىكا جەدۋىلى، گېزىت، چەت ئەل تىلى ۋە يۈزتۇرا ئىمتىھان ماھارىتى قاتارلىقلارنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ.

خىزمەتكە كىرىشىشتىن ياكى كۆزلىگەن مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىشتىن ئاۋۋال ئۆزىڭىزدىن: «خىزمەت ۋەزىپىسىنى تولۇق ئورۇنداش ئۈچۈن قانداق زۆرۈر قورال - سايماڭ كېرەك؟ مەندە بۇ قورال - سايماڭلار بارمۇ؟» دەپ سوراپ بېقىڭ. مۇبادا سىزدە مۇۋاپىق قورال - سايماڭ بولمىسا بۇ خىزمەتنى كىمگە تاپشۇرۇشنى ئالدى بىلەن ئويلاڭ. چۈنكى ئادەم ياللىسىڭىز ۋاقتىڭىز، روھىي قۇدرىتىڭىز، خىراجىتىڭىز

تېخىمۇ تېجىلىپ قېلىشى مۇمكىن. ئەمما بۇ خىزمەتنى ئۆزىڭىز ئورۇنداپ بولۇشقا كۆزىڭىز يەتسە، كېرەكلىك مۇۋاپىق قورال - سايماڭلارنى تەييارلاڭ. شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، دانا بىلەن ناداننىڭ پەرقى ھەمىشە ئۇلارنىڭ قورال - سايماڭلارنى تاللىشىدا ئىپادىلىنىدۇ.

خىزمەت ماكانىڭىزنى تەشكىللەڭ

سىز ئۆزىڭىز تۇرۇۋاتقان خىزمەت مۇھىتىنى ئويلاڭ. خىزمەت ماكانىنى قانداق تەشكىللەش تامامەن شەخسىي ئىش بولۇپ، بۇ ئۆزىڭىزنىڭ دەرىجىسى ۋە مەشغۇل بولۇۋاتقان خىزمىتىگە ئاساسەن بەلگىلىنىدۇ. ئەمما سىز مۇنداق بىرقانچە ئاساسلىق ئامىلنى نەزەردە تۇرۇڭ: مۇبادا سىزنىڭ ئامىتىڭىز كەلسە، خىزمەت

1. ئورۇن: مۇبادا سىزنىڭ ئامىتىڭىز كەلسە، خىزمەت ئورنىڭىزنى سىزنىڭ خىزمىتىڭىزگە ياردىمى بولىدىغان يەرنى تاللاڭ. ئۆزىڭىزنى خىزمەتكە بېغىشلىشىڭىز پىنھان، تىنچ خۇسۇسىي سورۇننى تاللاڭ. مۇبادا شىركەت ئاچسىڭىز خېرىدارلارغا قۇلايلىق بولۇشى ئۈچۈن قاتناش راۋان، قۇلايلىق يەرنى تاللاڭ.

2. ماكان: كۆڭۈلدىكىدەك ماكان تاللىغاندىن كېيىن ئۆزىڭىزنىڭ قانچىلىك يەردە خىزمەت قىلىشىڭىزنى ھېسابلاپ كۆرۈڭ. نۇرغۇن ئادەملەر ئەمەلىي خىزمەت ماكانى ھەقىقىي ئېھتىياجىدىن ئاز ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىشىدۇ. شۇڭا بىز زۆرۈر ئۈسكۈنىلەرنى سېتىۋېلىشىمىزدىن ئاۋۋال قايسى ماكاندىن پايدىلىنىشىمىزغا بولىدىغانلىقىمىزنى بىلىشىمىز كېرەك.

3. دائىم ئىشلىتىدىغان قورال - سايماڭلارنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش كېرەك. سىز ئېھتىياجلىق قورال - سايماڭلارنى تىزىملاپ، رەتلەپ قويۇپ قويۇڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز كۈندە

ئىشلىتىدىغان قورال - سايمانلارنى قانداق قويۇش كېرەكلىكىنى بىلىسىز. خىزمەت قىلىدىغان يەرگە مۇھىم بولمىغان نەرسىلەرنى دۆۋىلەپ قويماڭ. مەسىلەن، سىز كانادادا ئوۋ ئوۋلاپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئوۋلاپ كەلگەن بوغىنىنىڭ بېشىنى ئىشخانىڭىزنىڭ تېمىغا ئېسىپ قويسىڭىز، بەلكىم كىشىلەرگە ھۇزۇر بېغىشلىشى مۇمكىن. ئەمما ئۇ ئادەمنىڭ دىققىتىنى بۆلۈۋېتىدۇ، شۇڭا ئەڭ ياخشىسى ئۇنى باشقا يەرگە قويغىنىڭىز تۈزۈك. ئەمما، مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ ھامان مۇئەييەن ماكاننى ئىگىلەيدۇ، شۇڭا ئۇنى ئۆزىنىڭ رولى جارى بولىدىغان يەرگە قويغان تۈزۈك. مەسىلەن، ئەسلىمە تاختاي ئۈستىگە قويۇپ قويۇڭ.

4. راھەتلىك بولۇش. بەزى ئادەملەر خىزمەت قىلىدىغان يەرنىڭ راھەتلىك بولۇشىنى مەقسەت قىلىشقا بولمايدۇ، دەپ قارايدۇ. ئادەتتە بۇ ئادەملەر بىر بولسا خىزمەت سارىڭى بولۇپ قالغان، بىر بولسا خىزمەت ئەسلىدىنلا زېرىكىشلىك نەرسە دەپ قارىشى مۇمكىن. ئەمەلىيەتتە راھەتلىك بولمىغان خىزمەت سورۇنى ئادەمنىڭ دىققىتىنى چېچىۋېتىدۇ، خىزمەت ئۈنۈمىنى تۆۋەنلىتىۋېتىدۇ. تۇرمۇشتا نۇرغۇن راھەتسىزلىك، قىيىنچىلىق ۋە ئازاب بولغانىكەن، بىز يەنە نېمە ئۈچۈن ئىشنى تېخىمۇ قىيىنلاشتۇرۇۋېتىمىز؟

ئادەتتە راھەتلىك خىزمەت ئورنىدا مۇۋاپىق ئورۇندۇق بولۇشى، شامال ئۆتۈشۈپ تۇرۇشى ۋە نۇر چۈشۈپ تۇرۇشى كېرەك. مۇبادا سىز مىدىرلىماي ئولتۇرۇپ خىزمەت قىلىسىڭىز پۇختا يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇق تاللاڭ. ئۆزىڭىزگە ماسلىشىدىغان ئورۇندۇق تاللاڭ، شۇنداق بولغاندا ھەر ئون مىنۇتتا بىر قېتىم ھەرىكەت قىلىشىڭىز ھاجەتسىز. ئەمما بەك راھەتلىك بولۇپ كەتسىمۇ، مۈگدەكتىن باش كۆتۈرەلمەيسىز. ئۇيقۇدىن، چارچاشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن چىراغ نۇرى ئۈدۈل چۈشۈپ

تۇرىدىغان جايىنى ئەمەس، ئەڭ ياخشىسى يورۇقلۇقى تەكشى چۈشىدىغان يورۇتۇش ئۈسكۈنىسىنى تاللاڭ.

شامال ئۆتۈشۈش خىزمەت مۇھىتىنىڭ ھاۋاسىنىڭ بۇلغىنىشىدىن پەيدا بولغان ھارغىنلىقنى تۈگىتىشكە ياردىمى بولىدۇ. ئىشخانىنىڭ تېمپېراتۇرىسىنى ئۆزىڭىز بېكىتىڭ. ئەمما سىز خىزمەت قىلىۋاتقان يەرگە شامال ئېغىزى ئاچماڭ.

يېزىق خىزمىتىنىڭ سەنئىتىنى ئىگىلىۋېلىڭ

نۇرغۇن ئادەملەر خىزمەت ئۈستىلى ئالدىدا ئولتۇرۇپ، بىر قىسىم خىزمەتلەرنى ئورۇنداپ بولىدۇ. خۇددى ئالدىدا بايان قىلغىنىمىزدەك ئىش بېجىرىش ئۈستىلى بىر خىل قورال ھەمدە ئەڭ ئاسان قالايمىقان، خاتا ئىشلىتىلىدىغان قوراللارنىڭ بىرى. شۇڭا بۇ قورالنىڭ ئىشلىتىش يۈللىرىنى چوڭقۇر ئىزدىنىش ۋە بۇنىڭدىن قانداق قىلغاندا ئەڭ زور ئۈنۈمگە ئېرىشكىلى بولىدۇ، دېگەن مەسىلە ئۈستىدە ئويلىنىشتىن ئاۋۋال بىز ئىش بېجىرىش ئۈستىلىنىڭ ھېچنېمە ئەمەسلىكىنى نەزەرگە ئېلىشىمىز كېرەك.

كونكرېت قىلىپ ئېيتقاندا، ئىش بېجىرىش ئۈستىلى ھېچنېمە ئەمەس.

1. خالىغانچە قالايمىقان قەغەز تاشلايدىغان، قەغەز تاشلاش ھەرىكىتى قانات يايدۇرغان يەر. مەن نۇرغۇن قالايمىقان نەرسىلەر دۆۋىلەپ قويۇلغان ئۈستەلنى كۆرگەن. مەن شۇنىڭغا ئىشىنىمەن، كېرەكسىز قەغەزلەرنى سېتىۋېلىپ تىرىكچىلىك قىلىدىغان ئادەملەر مال سېتىۋېلىش مەركىزىگە بارماي، خىزمەت بىناسىغا بېرىپ كېرەكسىز نەرسىلەرنى سېتىۋالسا، ئۇلارنىڭ سودىسى جەزمەن روناق تېپىشى مۇمكىن.

2. دۆۋىلەپ قويۇلغان يېمەكلىك، كىيىم - كېچەك،

يامغۇرلۇق ۋە باشقا غەيرىي ئىش بېجىرىش بۇيۇملىرى ئامبىرى. مەن بۇرۇن بىر ئىشخانغا كۆچۈپ كىردىم. نەتىجىدە مەن چۈمۈلسىلەر بىلەن بىللە بىر ئۈستەلنى ئورتاق ئىشلىتىلىدىغانلىقىمنى بايقىدىم. ئەسلىدە مەندىن ئىلگىرىكى بۇ ئىشخاندا ئولتۇرغان ئادەم سول تەرەپتىكى ئىشكاپنىڭ تارتىمىسىغا مېنى يېسۇن دەپ بىر خالتا قەنت قالدۇرۇپ كەتكەنىكەن، خالتىنىڭ ئېغىزى ئوچۇقكەن. ئەمما بۇ زېرەك ئالۋاستىلار ئۇ قەنتلەرنى مەندىن بۇرۇن ئىستېمال قىپتۇ.

3. ئۇنتۇپ قالارمەنمۇ دەپ ئەندىشە قىلغان نەرسىلەرنى دۆۋىلەپ قويۇش. ئەنگىلىيىلىك بىر مەمۇرىي ئەمەلدار بۇرۇن ئاللىك مايكونچىل (1820 — 1764، كانادالىق ئېكسپېدىتسىيىچى)غا: «بىز ئۇنتۇپ قالارمەنمۇ دەپ ئەندىشە قىلغان نەرسىلەرنى ئۈستەل ئۈستىگە تاغدەك دۆۋىلىۋېتىمىز، يەنە كېلىپ بۇ خىل ئۇسۇل ئىنتايىن ئۈنۈملۈك بولىدۇ، بىز يېزىق خىزمىتىدىن بېشىمىزنى كۆتۈرۈشىمىز بىلەنلا ئالدىمىزدا قىلىشقا تېگىشلىك بىر دۆۋە ئىشنى كۆرمىز - دە، ئەسلىدىكى پىكىر يولىمىز بۇزۇلۇپ كېتىدۇ، تەپەككۈر كەپتەرلىرىمىز خىيال ئاسمىنىدا پەرۋاز قىلىشقا باشلايدۇ. ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ئۈستەل ئۈستىدىكى نەرسىلەر بارغانسېرى كۆپىيىدۇ. بىز ھەر بىر دۆۋە ئىچىدە نېمىلەرنى بارلىقىنى قايتا ئېسىمىزگە ئالمايمىز. شۇنىڭ بىلەن يىتۈپ كەتكەن قەغەزنى نۇرغۇن ۋاقىت سەرپ قىلىپ ئىزدەيمىز ۋە ئۇنتۇپ قېلىشقا بولمايدىغان خىزمەتلەرنى ئەسلىيىمىز، دېگەندى. مىرىل دوگلاس ۋاقىتنى باشقۇرۇش جەھەتتىكى بىر مەسلىھەتچى ئىدى. ئۇ ئۈستەل ئۈستىگە نۇرغۇن نەرسىلەرنى دۆۋىلەپ قويغان بىر باشقۇرغۇچى توغرىلۇق سۆزلەپ بەردى. ئۇ ناھايىتى تەپسىلىي ۋاقىت خاتىرىسى يازغان، نەتىجىدە بۇ باشقۇرغۇچى ھەر كۈنى يېرىم سائەت ۋاقىت سەرپ قىلىپ

ئۈستەل ئۈستىدىن ئۇچۇر ئىزدىگەن.

4. ئىجتىمائىي ئورۇننىڭ سىمۋولى ياكى مۇكاپات، خاتىرە بۇيۇملىرى تۈرىدىكى نەرسىلەرنى كۆرگەزمە قىلىدىغان جاي. بۇنداق خاتا ئىشلىتىش ئۈستەلنىڭ ئۆلچىمىنى ئەسلىدىكىدىنمۇ كۆپەيتىۋېتىدۇ، ئۈستەل يۈزىنىڭ چوڭىيىشى بىزنى تېخىمۇ كۆپ قالايمىقان نەرسىلەرنى قويۇپ قويۇشىمىز ئۈچۈن ماكان ھازىرلاپ بېرىدۇ. ئەمما نېمە ئىشكىن، مۇشۇ خىلدىكى تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەر ئادەمنىڭ ئەقلىنى لال قىلغۇدەك دەرىجىدە پەيدا بولىدۇ - دە، پايدىلىنىشقا بولىدىغان ھەرقانداق ۋاقىتنى ئىگىلەپ كېتىدۇ.

بىز ئۈستەلنىڭ ھېچنېمە ئەمەسلىكى توغرىسىدا توختالغانىكەنمىز، ئەمدى ئۈستەلنىڭ نەرسە ئىكەنلىكى ئۈستىدە توختىلايلى. ئۇ تېز تاماملىنىدىغان ئۇچۇرنى قوبۇل قىلىش ۋە بىر تەرەپ قىلىش قورالى ئارقىلىق مېڭىدىكى نىشان بىلەن باغلاپ ئىشلىتىلىدۇ.

سىز بىر ئىش بېجىرىش ئۈستىلىگە ئىگە بولۇشىڭىز مۇمكىن، ئەمما ئەمەلىيەتتە سىز ئۇنىڭغا ئانچە ئېھتىياجلىق بولماسلىقىڭىز مۇمكىن. ئامېرىكا باشقۇرۇش جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى لاۋرېنس ئاپپول: نۇرغۇن ئىش بېجىرىش ئۈستىلى پەقەت دەپتەرنىلا قارار قىلالايدۇ، دېگەندى. بەزى باشقۇرغۇچى خادىملار ئىش بېجىرىش ئۈستىلىنى چۆرۈپ تاشلىغان ھەمدە خىزمەت ئۈنۈمىنىڭ ھەقىقەتەن ئانچە - مۇنچە ئاشقانلىقىنى جاكارلىغان. ئۇلار ئۆلچەملىك ئۈستەل - ئورۇندۇقلارنى ياتما ئورۇندۇق، چاقىلىق كىچىك شىرەگە ۋە پوكەيلەرگە ئۆزگەرتكەن. «ئۈستەلسىز ئىشخان» نىڭ ھىمايىچىلىرىگە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، بۇ ئۇسۇل ئادەم بىلەن ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى يۈز - تۇرا ئالماشتۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرىدۇ ھەمدە ئىش بېجىرىش كەپپىياتىنى تېخىمۇ ئىزگىن قىلىدۇ، ئادەمدە قايتا ئاسارەت

تۇيغۇسى پەيدا قىلمايدۇ. سىز ئۆزىڭىزگە ئۈستەل بولمىسا بولىدىغان - بولمايدىغانلىقىنى، ئادەم ئۈستەلدىن ئايرىلسا قانداق بولىدىغانلىقىنى ئويلاپ بېقىڭ.

قانداق قىلغاندا يەنە ئۈستەلنى رەتلەپ يۇقىرى ئۈنۈمگە ئېرىشكىلى بولىدۇ

مۇبادا سىز راستتىنلا بىر ئىش بېجىرىش ئۈستىلىگە موھتاج بولسىڭىز، ئۈستەلنى يەنە بىر قېتىم رەتلەڭ. مۇبادا شۇنداق قارارغا كەلسىڭىز، ۋاقىت سائىتىدىن بىر قانچە سائەت ۋاقىت ئاجرىتىڭ ھەمدە بۇ ۋاقىتتا كاشىلا بولۇشىدىن ساقلىنىشقا كاپالەتلىك قىلىڭ. مۇبادا سىز بۇ خىزمەتنى شەنبە كۈنى ئەتىگەندە قىلىسىڭىز تازا ئوبدان بولىدۇ. خوش، ئۇنداق بولسا سىز تۆۋەندىكى رەتلەش قەدەم باسقۇچىغا قاراڭ:

1. چوڭ بىر ئەخلەت چېلىكى تەييارلاڭ؛
2. ئۈستەل ئۈستىدىكى نەرسىلەرنى ئېلىۋېتىڭ، ئۈستەلنىڭ تارتىملىرىنى ئېچىپ، تارتىما ئىچىدىكى ئىشلىتىلمەيدىغان نەرسىلەرنى تامامەن ئېلىۋېتىڭ.

3. ئېشىپ قالغان جىمى نەرسىلەرنى تىزىملاڭ ھەم ئۇلارنى مۇھىملىقىغا قاراپ رەتكە تىزىڭ. ھەربىر تۈرنى نەزەرگە ئالغاندا ئۆزىڭىزدىن مۇنداق بىر مەسىلىنى سوراڭ: مۇبادا مەن ئۇنى تاشلىۋەتسەم قانداق ئەڭ ناچار ئاقىۋەت كېلىپ چىقار؟ مۇبادا بۇنىڭغا ياخشى جاۋاب بەرگىلى بولسا ئۇنى تاشلىۋېتىڭ ھەمدە تىزىملىك جەدۋىلىدىن ئۆچۈرۈۋېتىڭ.

4. ساقلاپ قېلىشقا بولىدىغان نەرسىلەرنى ئەستايىدىل، ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئويلىنىپ، ئەڭ مۇھىم دەپ قارىغان نەرسىلىرىڭىزنى تارتىمغا سېلىپ قويۇڭ، دەرھال بىر تەرەپ قىلىشقا تېگىشلىك بولمىغان نەرسىلەرنى باشقا جايغا يەنى

تەكچىلەرگە، كىتاب جاۋەنلىرىگە ۋە ئارخىپ ئىشكاپلىرىغا قويۇپ قويۇڭ.

5. تارتىمدا ھۆججەتلەرنى ئارخىپلاشتۇرۇش ئۈسۈلىنى تۇرغۇزۇڭ. ئارخىپنى تېپىش ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ئارخىپقا بەلگە قويۇپ، رەتلىك قويۇڭ. ئۈستىلىڭىز ئۈستىدىكى ھۆججەت - ئارخىپلارنى قەرەللىك ھالدا تەكشۈرۈپ تۇرۇڭ. پەقەت نۆۋەتتە ئەڭ ئېھتىياجلىق بولغانلىرىنىلا ساقلاپ قېلىڭ. بىر يىلدىن كۆپرەك ساقلانغان ھۆججەت - ئارخىپلارنىڭ %90 تىن كۆپرەكىنى تامامەن دېگۈدەك ئىش بېجىرىش ئىشخانىسىدا قويۇپ قويۇشقا بولمايدۇ.

6. «كىرگۈزۈش، چىقىرىش» پرىنسىپىنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈرنى ئىشلىتىڭ. چوڭ ئىككى ھۆججەت - ئارخىپ سېۋىتىنى تەييارلاڭ. ئۇنىڭ بىرىنى قىلماقچى بولغان خىزمەتلىرىڭىزگە ئىشلىتىڭ، يەنە بىرىنى بېجىرىپ، قولىدىن چىقارماقچى بولغان خىزمەتلەرگە ئىشلىتىڭ. بۇنداق ھۆججەت - ئارخىپلارنى تارتىمغا قويۇپ قويسىڭىزمۇ بولىدۇ. پەقەت تارتىمنى قەرەللىك تەكشۈرۈپ تۇرسىڭىزلا بولىدۇ.

يېزىق خىزمىتىنىڭ يېتەكچى پرىنسىپى

مۇبادا سىز ئىش بېجىرىش ئۈستىلىنى سەۋرچانلىق بىلەن رەتلەپ بولسىڭىز، ئۈنۈملۈك، زور قەدەم تاشلىغان بولىسىز. بەزى ئادەملەر ھەر يېرىم يىلدا ئۈستىلىنى بىر قېتىم رەتلەيدۇ، بۇنىڭ ناھايىتى پايدىسى بارلىقىنى بايقايدۇ. تۆۋەندىكى پرىنسىپ سىزگە قالايمىقان نەرسىلەرنى ئازايتىپ، يېزىق خىزمەت ئۈنۈمىنى قانداق ئۆستۈرۈشنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

1. ئۈستەل ئۈستىگە بىر قېتىمدا پەقەت بىرلا ئىشنى قويۇڭ. بۇ خىزمەت دەرھال قىلىدىغان ئەڭ مۇھىم خىزمەت

بولسۇن.

2. ئۈستەلدىكى نەرسىلەرنى ئېلىۋېتىپ، ئۈستەلنى پاكىز تۇتۇڭ، ئېلىۋەتكەن نەرسىلەرنى ئىشلىتىش كېرەك بولغاندا، ئاندىن ئېلىپ ئىشلىتىڭ. ئۇ نەرسىلەرنى ھۆججەت ئىشكاپىغا ياكى تارتىمغا سېلىپ قويۇڭ.

3. سىز ئادەمنى ئاسان جەلپ قىلىۋالدىغان خىزمەتلەرنى دەپ نەزىرىڭىزنى، نىشانىڭىزنى باشقا ياققا بۇرماڭ. ئاۋۋال ئىشلەشكە تېگىشلىك خىزمەتلەرنى ئىزچىل ئىشلەڭ.

4. بىر تۈرلۈك خىزمەتنى ئىشلەپ بولغاندىن كېيىن ئۇنى «چىقىرىش، يەتكۈزۈپ بېرىش» سېۋىتىگە قويۇپ قويۇڭ ھەمدە ئۇنى يەتكۈزۈپ بېرىش ئۈچۈن تەييارلىنىڭ. ئاۋۋال ئىشلەيدىغان خىزمەتلەرنى تەكشۈرۈپ تەھىقلىگەندىن كېيىن كېيىنكى تۈردىكى خىزمەتلەرنى داۋاملىق ئىشلەڭ.

5. كاتىپىڭىز ئۈستىلىڭىزنىڭ رەتلىك، پاكىز بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلسۇن؛ ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۇ شۇ كۈنى بىرىنچى بولۇپ ئورۇنداشقا تېگىشلىك خىزمەتنى ئۈستىلىڭىز ئۈستىگە قويۇپ قويسۇن.

خۇددى مەن ئالدىدا كۆرسىتىپ ئۆتكىنىمدەك بۇلار پەقەت يېتتەكچى فاڭجېنلا بولالايدۇ. بەلكىم بۇ سىزنىڭ ئىشلىتىشىڭىزگە مۇۋاپىق كەلمەسلىكىمۇ مۇمكىن. بىر رەتلىك، پاكىز ئۈستەل سىز ئۈچۈن خىزمەتنى تاماملىشى ناتايىن، ھەتتا بەزىدە خىزمەت ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان ئامىل بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن. شۇڭا سىز ئۆزىڭىزگە ماس كېلىدىغان خىزمەت ئۈسلىۋىنى تاللاڭ ۋە شۇ ئۈسلىۋىنى بويىچە خىزمىتىڭىزنى تاماملاڭ. ئەمما ئۆزىڭىزگە سەمىمىي - سادىق بولۇڭ، قالايمىقان نەرسىلەر دۆۋىلىۋېتىلگەن ئۈستەلدە ناھايىتى ئاز ئادەملا خىزمەتنى ئەڭ ياخشى ئورۇندىيالايدۇ.

دېققىتىڭىزنى يىغىش ئىقتىدارىڭىزنى ئۆستۈرۈڭ

ھەرقانداق شەكىلدىكى مەركەزلەشتۈرۈش ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر خىل ھادىسىنى پەيدا قىلىدۇ. مەن ئالتە ياش چېغىمدا چوڭ بىر لوپا ئەينەكتە قۇياش نۇرىنى يىغىپ بىر ۋاراق قەغەزگە چۈشۈرۈپ ئويناش ئويۇنىغا خۇمار بولۇپ قالىدىم، بىزنىڭ ۋاقتىمىز، روھىي قۇدرىتىمىز خۇددى قۇياش نۇرى مەلۇم دەرىجىگە مەركەزلەشكەندە بىز مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا چۈشىمىزدە ئارمان قىلىپ كەلگەن نەرسىگە مۇبەسسەر بولىمىز. ئادەم دېققىتىنى مەركەزلەشتۈرگەندىلا ئاندىن نۇرغۇن ئادەملەر مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ يۈكسەك پەللىسىگە چىققان. ئەمما نۇرغۇن تالانت ئىگىلىرى بۇ نۇقتىنى ئورۇندىيالمىغاچقا مەغلۇبىيەت بىلەن ئۆلپەتداش بولۇپ قالغان.

تەپەككۈر قىلىۋاتقاندا قولىڭىزغا قەلەم ئېلىۋېلىڭ

سىز ئوي - خىيالىڭىزنى يازماقچى بولغاچقا، پۈتۈن دېققىتىڭىزنى مەركەزلەشتۈرۈڭ، نۇرغۇن ئادەملەر ئوي - خىيالىنى يازغاندا كۆڭلىدە باشقا بىر ئىشنى ئويلىيالايدۇ، شۇڭا قەغەز - قەلەم ئادەمنىڭ دېققىتىنى مەركەزلەشتۈرۈش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرىدىغان ياخشى قورال.

سىز ھەر قېتىم پۈتۈن دېققىتىڭىزنى مەركەزلەشتۈرىدىغان چاغدا بىر تال قەلەم ئېلىۋېلىڭ. ئىلھام كەلگەن ھامان دەرھال يېزىۋېلىڭ، بۇ چاغدا سىز ئۆزۈڭىزىدىن تەپەككۈر قىلىسىز ۋە خىيالىڭىزدىكى ئوي - پىكىرىڭىزنى تېخىمۇ ئايدىڭلاشتۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز نۇرغۇن ئوي - خىياللارنى ئويلىيالايسىز. مۇبادا سىز دەرھال ئويلىيالىسىڭىز قايسى ئوينىڭ ئەقىلگە

سىغمايدىغانلىقىنى، خاتالىقىنى ياكى ئۆزئارا زىتلىقىنى بايقىيالايسىز.

خىزمەت ئورنىنى پەقەت خىزمەت بىلەنلا چەكلەڭ

بىز تامامەن ئۈدۈم - ئادەتنىڭ قولى بولۇپ قالغاچقا، كۆپىنچە ھەرىكەتلەرنى چوڭ مېڭمىزنىڭ تەپەككۈرىدىن ئۆتكۈزمەيمىز. شۇڭا بىز مەلۇم ھەرىكەتنى ئالاھىدە مۇھىت بىلەن باغلاشنى ئۆگىنىۋېلىشىمىز كېرەك. مۇبادا بىز رەھىمسىزلىك بىلەن قەتئىي نىيەتكە كەلسەك، خىزمەت مۇھىتىدا ياخشى ئادەت يېتىلدۈرەلەيمىز، خىزمەت ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان تۈرلۈك يامان ئادەت ئەدەپ كەتسە ۋاقتىمىز ۋە زېھنىي قۇۋۋىتىمىز ئىسراپ بولۇپ كېتىدۇ. بۇنداق ئىقتىدارنى ئۆستۈرۈش ئۈسۈلىنىڭ بىرى، خىزمەت ئورنىدا خىزمەت قىلىشتىن ئىبارەت. مەسىلەن، سىز ئۈستەلنىڭ ئارقا تەرىپىدە ئولتۇرغىنىڭىزدا پەقەت خىزمەتلا قىلىڭ، خىزمەتكە مۇناسىۋەتسىز باشقا ئىشنى قىلماڭ. مۇبادا بىرى سىزنى زىيارەت قىلىپ، يوقلاپ كەلسە، سىز ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ، ئۈستەلدىن ئايرىلىڭ. مۇبادا سىز ئۈستەلنىڭ ئارقا تەرىپىدە ئولتۇرۇپ مېھمان قوبۇل قىلىشىڭىز ئەھۋال ياخشى بولمايدۇ، سىز ئولتۇرغان ئۆيەر پەقەت خىزمەت قىلىدىغانلا يەر، خالاس. خىزمەت ئارىلىقىدا ئارام ئالغاندا باشقا ئورۇندۇققا بېرىپ ياكى باشقا ئىشخانغا چىقىپ ئولتۇرۇڭ. مۇبادا مۇقىم ئورۇندا خىزمەت قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالسىڭىز، خىزمەت ۋاقتى توشقاندا تېز ھەم تەبىئىي ھالدا خىزمىتىڭىزنى يېڭىدىن باشلىشىڭىز بولىدۇ.

مۇۋاپىق پەيتتە سۈرئەتنى كېمەيتىش ۋە ئىشنى توختىتىش

خىزمەت سەنئىتىنىڭ بىر ھالقىسى خىزمەتنى قانداق چاغدا، قانداق يەردە توختىتىشنى بىلىشتىن ئىبارەتتۇر. خىزمەتنى قارىغۇلارچە داۋاملاشتۇرۇش ئەخمەقلىقتۇر. قارىغۇلارچە تىرىشىش دانالىق ئەمەس.

مەسىلىنى ھەل قىلىۋاتقان چاغدا تەپەككۈر يولىڭىز توسۇلۇپ قالسا، ئىستراتېگىيىلىك ھالدا چېكىنىڭ، ئىشنى قارىغۇلارچە داۋاملاشتۇرۇش قالايمىقانچىلىق ۋە ئازاب ئېلىپ كېلىدۇ. بەلكىم سىز بۇ خىزمەت توغرىسىدا تېخىمۇ كۆپ ئۇچۇرغا ۋە ئۇچۇرنى ھەزىم قىلىش ۋاقتىغا ئېھتىياجلىق بولۇشىڭىز مۇمكىن.

سىز خىزمىتىڭىزنى توختىتىشقا مەجبۇر بولغاندا تۆۋەندىكى ئىشلار سىزنىڭ خىزمەتنى قايتىدىن باشلىشىڭىزغا، تېخىمۇ خۇشال بولۇشىڭىزغا، تېخىمۇ يۇقىرى ئۈنۈمگە ئېرىشىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ.

1. ئىمكانقەدەر سىز رازىمەنلىك سەزگەن يەردە خىزمىتىڭىزنى توختىتىڭ. بۇنداق بولغاندا سىز خىزمەت ئادەمنى رازى قىلىدىغان نەرسە دەپ قاراشقا مايىل بولىسىز - دە، خىزمەتنى قايتىدىن باشلاشقا تېخىمۇ ئىنتىزار بولىسىز.

2. نەتىجىلىك خىزمەتنىڭ بىر باسقۇچى ئاياغلاشقاندا توختاڭ.

3. مۇبادا سىز ئىش قول تۇتىدىغان يەرگە كەلگەندە توختىشىڭىز مەسىلىنى خاتىرىلەڭ ھەمدە ئىلگىرىلەش يولىڭىزدىكى توسالغۇلارنى تۈگىتىڭ.

4. ئىش يېڭىدىن باشلانغاندا مەنتىقىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان بىر باشلىنىش بولسۇن، بۇ خىزمەتنى قايتىدىن باشلاش ئۈچۈن

كېتىدىغان ۋاقتىنى ئازايتىدۇ.

ئاخىرغىچە داۋاملاشتۇرۇڭ

مۇۋاپىق چاغدا توختاشنى بىلىش ئوبدان بىر تاكتىكىدۇر. ئەمما بۇ سىزنىڭ خىزمىتىڭىزنى تاماملاشقا ياردەم بېرەلمەيدۇ. سىز ھامان بۇ ۋەزىپىنى ئىشلەشكە قول سالىشىڭىز ئاخىرغىچە داۋاملاشتۇرۇپ، ۋەزىپىنى تاماملاڭ، تۆۋەندىكى ئۇسۇللار سىزنىڭ «خىزمەتنى ئاخىرغىچە داۋاملاشتۇرۇشىڭىز»غا ياردەم بولىدۇ:

1. خىزمىتىڭىزگە قىزىقىڭ. قىزىقىش بولغاندىلا ھەرىكەتلەندۈرۈش كۈچى بولىدۇ. بۇ ئىككىسى ھامان بىرلىشىدۇ، بىرلەشكەندە خۇددى ئانا بىلەن بالىغا ئوخشاش بولىدۇ. بۇ خىزمەت توغرىسىدىكى ئۇچۇرنى كۆپرەك ئىگىلەڭ. سىز بۇ خىزمەتنى كۆپ چۈشەنگەنسېرى شۇنچە مەپتۇن بولۇپ قالسىز.

2. خىزمەتنى ئورۇنداپ بولغاندىن كېيىنكى رازىمەنلىك تۇيغۇسىنى ئويلاڭ. مۇبادا مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا يىگىرمە قانداق ئورۇقلىشىشىڭىز ناھايىتى ياخشى بولغان بولىدۇ ياكى مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا تاماكا تاشلىشىڭىز ئۆزىڭىزنى ناھايىتى ياخشى ھېس قىلىسىز. سىز ھامىنى ئىلمىي ئۇنۋان ئالدىغانلىقىڭىزنى ياكى ئۆستۈرۈلىدىغانلىقىڭىزنى تەسەۋۋۇر قىلغاندا سىز تېخىمۇ ئوبدان خىزمەتكە ياكى تېخىمۇ بەختلىك تۇرمۇشقا ئېرىشكەن بولىسىز.

3. خىزمەتنى تاماملاش ئاخىرقى چېكىنى بېكىتىپ، ئۆزىڭىزگە جەڭ ئېلان قىلىڭ.

4. سىز ئۆزىڭىزنى دەخلى - تەرۈزگە ئۇچراتمايدىغان، كۆڭلىڭىزنى بۆلمەيدىغان مۇھىت بېرىڭ.

5. سىز ئىشەنچلىك ئادەم بىلەن خىزمەت قىلىڭ. سىز

باشقىلار بىلەن بىللە خىزمەتنى تاماملاشقا ۋەدىلەشكەندە سىزگە قارىغاندا ئۇ خىزمەتتە تېخىمۇ كۈچ چىقىرىدۇ. مەن ئاسپىرانتلىقتا ئوقۇۋاتقان چاغلىرىمدا ھەمىشە ساۋاقداشلىرىم بىلەن گۇرۇپپا ھاسىل قىلاتتىم، بۇنداق بولغاندا تېخىمۇ ئەستايىدىل ئۆگەنگىلى بولاتتى. بىز بۇنى «ھەمراھ بولۇش ۋە ئوقۇش پۈتكۈزۈش» دەپ ئاتايتتۇق. ئەڭ مۇھىم بولغىنى شۇكى، ھەربىر ئادەم ئىشەنچلىك بولۇشى كېرەك. ھەر ئىككى تەرەپ بۇرچ، ۋەزىپىسىنى ئادا قىلسا، ئۇلار بىر - بىرىگە ھەيدەكچىلىك قىلالايدۇ.

ئەستە تۇتۇشنى كۈچەيتىڭ

ئەستە تۇتۇش ۋاقتىمىز بىلەن روھىي قۇۋۋىتىمىزنى زور دەرىجىدە تېجەيدىغان بىر خىل قورال. مۇبادا ئەستە تۇتۇش بولمىسا، بىز ئۆگەنگەن نەرسىلىرىمىزنى ئىشلىتەلمەيمىز. بىز مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلغاندا دېگۈدەكلا ئەمەل قىلىدىغان تەجرىبە بولمىغاچقا ئەستە تۇتۇشنى ئىشلىتىش ئارقىلىق قانداق يول مېڭىشنى، قانداق گەپ قىلىشنى، پاكىتنى چۈشىنىشنى، مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشنى، ماشىنا ھەيدەشنى، كىتاب ئوقۇشنى... ۋە باشقا نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىنىمىز. ئىنسانلارنىڭ ئەستە تۇتۇش يوللىرى ناھايىتى كەڭ بولۇپ، ئۇ تامامەن بىر مۆجىزە بولىدۇ. سىزنىڭ ئىككى قانداق ئېغىرلىقتىكى چوڭ مېڭىڭىزدە ساقلىنىۋاتقان ئۇچۇر بۈگۈنكى ئەڭ ئىلغار ئېلېكترونلۇق مېڭە ساقلىغان ئۇچۇردىنمۇ كۆپ بولىدۇ.

ئەپسۇس، ئۇچۇر ساقلاش بىر ئىش. ئەمما ئۇنى تېپىپ چىقىش يەنە باشقا بىر ئىش. بۇ دەل ئېلېكترونلۇق مېڭىنىڭ بىزدىن ئارتۇق بولغان يېرىدۇر. ئەمما بىز ئۆزىمىزنىڭ ئەستە

تۇتۇشنى ئىشلىتىش قائىدىسىنى چۈشەنگەندىلا ۋە بەزى ئاددىي ئۇسۇل بىلەن ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىنى كۈچەيتكەندىلا ئاندىن كۆپلىگەن كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ ئۇچۇر ساقلاش ۋە ئۇچۇرنى تېپىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرەلەيدۇ.

ئەستە تۇتۇش بىر شەيئى ئەمەس، بەلكى تەكشۈرۈشتىن ئۆتكەن بىر ماھارەت. سىز ئۇنى كۆرەلمەيسىز، ھېس قىلالمايسىز ياكى تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋالمايسىز، ئۇنىڭ ئېغىرلىقىنى تېخىمۇ جىڭگىيالىمايسىز. ئەستە تۇتۇش ماھارىتىنى ئومۇمىي جەھەتتىن مۇنداق ئۈچ باسقۇچقا بۆلۈشكە بولىدۇ:

1. ئۇچۇرنى ئەستە تۇتۇش باسقۇچى: بۇ چاغدا ئۇچۇر تېخى ساقلانمىغان بولىدۇ.

2. ئۇچۇرنى ساقلاش باسقۇچى: ئېھتىياجلىق بولغاندا ئىشلىتىش ئۈچۈن ئۇچۇر چوڭ مېڭىدە ساقلىنىدۇ.

3. ئۇچۇرنى تېپىش باسقۇچى: ئېھتىياجلىق بولغاندا ئۇچۇر تېپىپ چىقىلىدۇ. بۇ باسقۇچقا ھەمىشە بىزدىن مەسىلە چىقىدۇ. ئويلاپ بېقىڭ، سىز ئۆزىڭىزگە نەچچە رەت: «ئۇ گەپ تىلىمنىڭ ئۇچىدىلا بار ئىدى، ئەمما دېيەلمەيۋاتىمەن» دەيسىز.

ماھىيەت جەھەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا، بىز ئۇچۇر تېپىش ئىقتىدارىمىزنى ئۆستۈرەلمەيدىغاندەك قىلىمىز. ئەمما بۇ خىل ئىقتىدار ئاجىز ياكى كۈچلۈك بولسۇن، بۇ بىزنىڭ ئۇچۇرنى ساقلاش ئىقتىدارىمىزنىڭ ئۈنۈملۈك بولۇش دەرىجىسىگە باغلىق بولىدۇ. شۇڭا بىز ئۇچۇرنى ساقلاش ئۇسۇلىنى ياخشىلاش ئارقىلىق ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىمىزنى ئاشۇرۇشقا بولىدۇ. ئاددىي قىلىپ ئېيتقاندا، تۆۋەندىكى بىر قانچە تۈر ئۆزىڭىزنىڭ ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىدىن ئەڭ زور چەكتە پايدىلىنىشىڭىزدا ياردىمى زور بولىدۇ.

1. روھىي ھالىتىڭىز ياخشى چاغدا نەرسىلەرنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ، مۇبادا سىز چارچىغان چاغدا بىرەر نەرسىنى زورلاپ

ئېسىڭىزدە تۇتماقچى بولسىڭىز ئاخىر مەغلۇپ بولىسىز.

2. ئەستە تۇتۇشتىن ئىلگىرى يادلايدىغان نەرسىنى ئاسان مەزمۇندىن باشلاڭ. مەسىلەن، سىز يىگىرمە دۆلەتنىڭ پايتەختىنى يادلىماقچى بولغاندا ئۇلارنى بەش گۇرۇپپىغا، ھەر بىر گۇرۇپپىسىنى تۆتكە بۆلۈڭ ياكى ئالتە گۇرۇپپىغا بۆلۈپ، ھەر بىر گۇرۇپپىنى ئۈچكە، ئىككىگە بۆلۈڭ.

3. يادلىماقچى بولغان نەرسىنىڭ قېتىم سانىنى تەكرارلاڭ. ئۇ نەرسىنى يېزىۋالسىڭىزمۇ ئەستە ساقلىشىڭىزغا ياردىمى بولىدۇ.

4. ئۆگىنىش ۋاقتىنى كىچىك بۆلەكلەرگە بۆلۈڭ ھەمدە ھەر بىر بۆلەكنى باشلىغاندا ئالدىنقى بۆلەكتە يادلىغان نەرسىلەرنى تەكرارلاڭ، شۇنداق قىلىشىڭىز يادلىغان نەرسىلىرىڭىزنى ئەستە مەھكەم تۇتالايسىز.

5. سىز يادلىماقچى بولغان نەرسىنى سىزگە تونۇش بولغان نەرسىلەر بىلەن باغلاڭ. مەسىلەن، مېڭىڭىزگە مەھكەم ئورناشقان خىيال، پېرسوناژ ياكى بەلگە ۋە باشقىلار. بۇنى مىسال بىلەن چۈشەندۈرەيلى. سىز ئىتالىيەنىڭ خەرىتىسىنى ئېسىڭىزدە مەھكەم ساقلىيالايسىز، چۈنكى ئۇنىڭ شەكلى ئۆتۈككە ئوخشايدۇ. ئويلاپ كۆرۈڭ، سىز يۇگوسلاۋىيىنى نېمىسگە باغلىيالايسىز؟

6. يادلىماقچى بولغان مەزمۇنلارنى ئەستە تۇتۇشقا ياردىمى بولسۇن ئۇچۇن سىز ئۇنى ئادەت سۆزىگە ياكى ۋاكالىت نومۇرىغا ئايلاندۇرۇۋېلىڭ. مەسىلەن، ئېلان شۇناسلىق ئوقۇتقۇچۇڭلار ۋاكالىت نومۇر «AIDA» ئارقىلىق «دققەتنى تارتىش، ئىشلەپچىقىرىشنى روناق تاپقۇزۇش، ئارمان پەيدا قىلىش، ھەرىكەت قوللىنىش»نى ۋاكالىتەن كۆرسىتىدۇ. بەش باسقۇچلۇق ئۆگىنىش ئۇسۇلى «SQ3K» (بەش قەدەملىك باش ھەرىپ) دەپ سانىلىدۇ. يەنى تەكشۈرۈش، سوراڭ، ئوقۇش، ئەستە ساقلاش ۋە

تەكرارلاشنى كۆرسىتىدۇ.

7. پارچە - پۇرات ۋاقىتلاردا نەرسە يادلاش. مەسىلەن، كۈتۈپ تۇرغاندا يادلاش. ئەڭ ياخشىسى يادلاشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن يانچۇقىڭىزغا ھەمىشە كارتۇشكا سېلىۋېلىڭ.

بۇ يەتتە يېتەكچى تۈرنىڭ ياردىمىدە مەن ئىككى قېتىملىق ئەستە تۇتۇشنىڭ خىرىسىدىن خاتىرجەم ئۆتتۈم. دوكتورلۇق ئىلمىي ئۇنۋانىغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئىككى خىل چەت ئەل تىلى (فرانسۇز تىلى بىلەن گېرمان تىلى) نىڭ تەرجىمە ئىمتىھانىدىن ئۆتۈشكە توغرا كەلدى، مەن ئىمتىھان بېرىشتىن ئىلگىرى گېرمان تىلىنى ئوقمايتتىم؛ فرانسۇز تىلىدىن چالا ساۋاتىم بار ئىدى، ئىسمىمنى ۋە يېڭى ئورلىئاندىكى كوچا نامىنى ھەجىلەپ ئوقۇيالايتتىم. مەن ئىشنى نۆلدىن باشلىغان بولساممۇ، ئالتە ھەپتىدىن كېيىن ئۇ ئىككى خىل تىل ئۆتكىلىدىن ئۆتتۈم.

مەن دەسلەپتە مىڭ دانىدەك سۆزلۈك كارتۇشكىسى سېتىۋالدىم. يەنە بىر يۈرۈش باسقۇچلۇق ئوقۇپ مەشىق قىلىش ماتېرىيالى سېتىۋالدىم. ھەر كۈنى بىر سائەت ۋاقىت سەرپ قىلىپ ئوقۇش مەشىقى قىلدىم ۋە ئۆزۈمگە كارتۇشكىدىكى 30 تاق سۆزنى ئۆگىنىشنى تەلەپ قويدۇم. يېڭى تاق سۆزنى ئۆگىنىشتىن ئاۋۋال ئۆگەنگەنلىرىمنى تەكرار قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن ئوقۇش ۋە تەرجىمە قىلىش ماھارىتىممۇ رۇشەن ئۆستى. مەن ئاخىرقى بىر ھەپتىدە ئۆگەنگەن نەرسىلەرنى تەكرار قىلىپ پىششىقلىدىم، كېيىن بۇ ئىككى خىل تىل ئىمتىھانىدىن مۇۋەپپەقىيەتلىك ئۆتتۈم.

مۇبادا سىز بەزى زامانىۋى ئەستە تۇتۇش ۋاسىتىلىرىنى قوللانسىڭىز، ئەستە تۇتۇش ئىقتىدارىڭىزدا ئادەمنى ھەيران قالدۇرغۇدەك دەرىجىدە ئۆزگىرىش بولىدۇ. ئۇسۇل توغرا بولسىلا ھەرقانداق ئادەم ئانچە ھەرەج تارتمايلا قالايمىقان نەرسىلەرنىمۇ ئوڭشىيالايدۇ. نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ ئىسمىنى كۆرۈش بىلەنلا

ئېسىگە ئالالايدۇ. مۇبادا سىز ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇش ئۇسۇلىنى چۈشەنمەكچى بولسىڭىز پايدىلىنىشىڭىزغا بولىدىغان نۇرغۇن پايدىلانمىلار بار. جۈملىدىن كېيىن دوكتور تۈزگەن «سىزنىڭ ئەستە تۇتۇشىڭىز» دېگەن ئەسىرىمۇ بار.

تۈرمۈشتىكى ئۇششاق ئىشلارنى تۈركۈمگە بۆلۈپ بىر تەرەپ قىلىش

بىز ھەمىشە قىسقا مۇددەت ئىچىدە ئورۇنداشقا تېگىشلىك ئۇششاق ئىشلارنىڭ كاشلىسىغا ئۇچرايمىز. مەسىلەن، ھېساب تاپشۇرۇش تالونى، سىرتقا چىقىپ ئىش بېجىرىش، مال سېتىۋېلىش، ئائىلە ئىشلىرىنى قىلىش، ھويلا - ئاراملارنى سىيرىپ - سۈپۈرۈش، ئۇنى - بۇنى رېمونتلاپ تۈزەش، خەت ئەۋەتىش، ماتېرىيال كۆرۈش، تېلېفون ئۇرۇش ۋە ھاكازالار.

بۇنداق ئۇششاق ئىشلارنى پىلاندىن ئۆتكۈزۈپ خالىغانچە بىر تەرەپ قىلغاندا ئىشنىڭ ئۈنۈمى ھەسسىلەپ ئاشىدۇ. كۈندىلىك ئۇششاق ئىشنى بىرقانچە تۈركۈمگە بۆلۈڭ ۋە ھەر قېتىم بىر تۈركۈمنى تاماملاڭ، شۇنداق قىلىشىڭىز ئىش ئۈنۈمىنى ئاشۇرالايسىز. بىر قېتىمدا بىرقانچە ئىشنى تاماملاشنى سىناق قىلىپ بېقىڭ. مەسىلەن، سىرتقا ئىش بېجىرگىلى چىققاندا مىلچىماللار دۈكىنىغا، بانكىغا، ماشىنا يۇيۇش مەيدانىغا، ماي قاچىلاش پونكىتىغا بېرىپ، بۇ ئىشلارنى بىراقلا تاماملاڭ؛ تەرتىپ بويىچە بىرقانچە ئائىلە ئىشلىرىنىمۇ بىر قېتىمدا تاماملاڭ. مۇمكىن بولسا بىرقانچە ئىشنى بىرلەشتۈرۈڭ. تالوننى ئوبدان يىغىپ قويۇپ، ھەر ئايدا مۇقىم ۋاقىتنى بەلگىلەپ بىر قېتىمدا پۇل تۆلەپ ھېساب ئۈزۈڭ؛ مەخسۇس ۋاقىت چىقىرىپ سىز ئالاقىلاشماقچى بولغان ئادەمگە تېلېفون ئۇرۇڭ، خەت يېزىڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز كۈندىلىك ئۇششاق ئىشلارنى بىر

تەرەپ قىلىپ، كۆزلىگەن نىشانىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرالايسىز.

مەسىلىنى ھەل قىلىش يولى

سىز ئەمدى پىلان تۈزۈش بىلەن نىشان بېكىتىشنىڭ ئاساسەن قارار قىلىش جەريانى ھەمدە قارار قىلىش يەنە ئۆز نۆۋىتىدە مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش جەريانى ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتىڭىز. ياخشى باشلىنىش پىرىم مۇۋەپپەقىيەت ھېسابلىنىدۇ. تۆۋەندىكى ھەرىكەت قىبلىنەماسى سىزنىڭ پۇختا تەييارلىق قىلىپ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولىدىكى قىيىنچىلىقلارنى تۈگىتىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ.

كىچىك ئىشنى چوڭايتماڭ

بىز ھازىر يۇقىرى پەن - تېخنىكا دەۋرىدە ياشاۋاتىمىز. ئايغا چىقىش، كومپيۇتېرنى ۋە يادرو ئېنېرگىيىسىنى ئەمەلىي قوللىنىشنى ئىشقا ئاشۇردۇق. مۇرەككەپلىك شەيئىلەرنى ئۆلچەيدىغان ئۆلچەمگە ئايلاندى. شۇنىڭ بىلەن بىز تۇرمۇشنىڭ ھەممە تەرەپلىرىدە مۇرەككەپلەشكەن شەيئىلەرنى كۆرۈشكە مۇنتەزىر بولۇۋاتىمىز. ھەرقانداق نەرسە ئاددىي بولمايدۇ. بۇ جەمئىيەتتىكى پىشىمىغان بىر قائىدىگە ئايلىنىپ قالغاندەك قىلىدۇ. بىز ھەمىشە ئاددىي ئۇسۇل بىلەن مۇرەككەپ ئۇسۇلنى تاللايدىغان چاغدا كۆپىنچىلىرىمىز مۇرەككەپ ئۇسۇلنى تاللايمىز. مۇنداق بىر ھېكايە بار، بۇ ھېكايىدە بەش ئادەمنىڭ بىر لامپۇچكىنى ئالماشتۇرغانلىقى سۆزلەنگەن. بىر ئادەم شوتتا ئۈستىدە لامپۇچكىنى يۆلەپ تۇرغان، قالغان تۆت ئادەم بۇرمىسىمان ئايلانما ھەرىكەتچان شوتنىڭ ئاستىدا تۇرغان. بىز بۇ ھېكايىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن كۈلكىلىك ھېس قىلىمىز. ئەمما ياخشى يۇمۇر ھامان مۇئەييەن بىر ھەقىقەتنى ئۆز ئىچىگە

ئالغان بولىدۇ. سىز بىر مەسىلىنى ھەل قىلىشقا ئۇرۇنغىنىڭىزدا ئالدى بىلەن ئۇ مەسىلىنىڭ ئادەمنى رازى قىلىدىغان - قىلمايدىغانلىقىغا قاراڭ. شۇنداق قىلىشىڭىز نۇرغۇن ۋاقىتنى تېجەپ قالالايسىز.

قىيىن مەسىلىنى ئۈستىلىق بىلەن ھەل قىلىش

بىزنىڭ مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئىقتىدارىمىز ھەمىشە شەيئىلەرگە مۇئامىلە قىلىش ئۇسۇلىمىزنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرايدۇ. نۇرغۇن ئادەملەر قارا ماشىنىنىڭ تونىلىدىن ئۆتكەنلىكى توغرىسىدىكى ھېكايىنى ئاڭلىغان بولۇشى مۇمكىن. بىر قارا ماشىنا تونىلدا قاپسىلىپ قالغان، شۇنىڭ بىلەن بىر ئەترەت ئىنژېنېرلار كېلىپ مەسىلىنى ھەل قىلماقچى بولغان. ئۇلار كەسىپى بىلىملىرىنى ئىشلىتىپ، بىر يۈرۈش مۇرەككەپ ھېساباتلارنى ئېلىپ بارغان ۋە ئۇ قارا ماشىنىنى تونىلىدىن قانداق ئاچقىش توغرىسىدا مەسلىھەتلەشكەن. يان تەرەپتە تۇرغان كىچىك بىر بالا ئىنژېنېرلارنىڭ بىرىدىن: «ھەي، ئەپەندىلەر، سىلەر نېمىشقا چاقنىڭ يېلىنى چىقىرىۋەتمەيسىلەر؟» دەپ سورىغان. شۇنىڭ بىلەن مەسلىھەت ھەل بولغان.

بىزنىڭ مەسىلىگە قارايدىغان نۇقتىمىز كۆپ بولغانسىمۇ مەسىلىنى كۆڭۈلدىكىدەك ھەل قىلىش چارىسىنى شۇنچە تاپقىلى بولىدۇ.

ئېلان تالانتى. ئالېكسىي F ئوسپېننىڭ ئادەمنىڭ ئىجادىيەت ئىقتىدارىنى قوزغايدىغان بىر ۋازاق تىزىملىك بار. بەلكىم بۇ تىزىملىكنىڭ سىزنىڭ مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشىڭىزغا ياردىمى بولۇشى مۇمكىن. مەن ئەمدى بۇ تۈرلەرنى نەزىرىڭىزگە سۇنماي:

- بىز قىلالايمىزمۇ - يوق...
1. ئۆزگەرتىش؟

— قانداقتۇر بىر نەرسىنى ئازراق ئاشۇرۇش

- تېخىمۇ كۆپ ۋاقىت، قېتىم سانى
- تېخىمۇ كۈچلۈك، تېخىمۇ يۇقىرى، تېخىمۇ ئۇزۇن، تېخىمۇ قېلىن
- تەكرارلاش، كۆپەيتىش، مۇبالىغىلەشتۈرۈش
- 2. ئەڭ كىچىكلىتىش؟
  - نېمىنى ئازايتىش
  - تېخىمۇ كىچىكلىتىش، تېخىمۇ چىڭىتىش
  - تېجەش، ئىخچاملاش، ئايرىش
  - تۆۋەنلىتىش، قىسقارتىش، يېنىكلىتىش
- 3. ئالماشتۇرۇش؟
  - باشقا قەدەم باسقۇچ، تەركىب، ماتېرىيال
  - باشقا جاي، باشقا ئۇسۇل ياكى شەكىل
- 4. باشقىدىن ئورۇنلاشتۇرۇش؟
  - تەركىبىنى ئۆزگارتىش
  - باشقا تەرتىپ، پىلان، تۈر، لايىھىلەش
  - باشقا خادىملار
- 5. تەپەككۈر قىلىش
  - پايدىلىق ئامىللار بىلەن پايدىسىز ئامىللاردا بۇرۇلۇش بولۇش
  - ئەكسىچە چارىنى ئويلاپ بېقىش، ئارقىڭىزغا قارالغىڭىز ياكى ئاستىدىكىنى ئۈستىگە، ئۈستىدىكىنى ئاستىغا قويۇش
  - ئۆز ئارا كۆز بېقىشىش
- 6. بىرلەشتۈرۈش
  - ئىشلىتىش يوللىرى، مەقسەت، ئۇسۇل
- 7. باشقىچە ئىشلىتىش
  - يېڭى ئىشلىتىش ئۇسۇلى
  - رېمونت قىلىنغاندىن كېيىنكى باشقا ئىشلىتىش يوللىرى
  - ئۇنىڭ بىلەن ئوخشايدىغان يەنە نېمە بار

ۋىلىيام جامۇس: «تالانت ئۆزگىچە ئۇسۇل ئارقىلىق شەيئىلەرنى كۆزىتىش ئىقتىدارىدىن دېرەك بېرىدۇ، پەقەت مۇشۇنىڭدىن ئىبارەت، خالاس» دېگەنىدى. سىز ۋەزىپە تىزىملىكىنى تاللاڭ ياكى قاتتىق ئويلىنىپ چارە تېپىڭ ۋە ياكى باشقا چارە قوللىنىڭ، پەقەت شەيئىلەرگە ئۆزگىچە نۇقتىدىن قارىسىڭىزلا، سىزگە تامامەن ياردىمى بولىدۇ.

جىددىيلىرى بىلەن مۇھىملىرىنى پەرقلەندۈرۈڭ

ئېزىنخاۋر ئامېرىكىغا پىرىزدېنت بولغاندا، ھۆكۈمەت ئىشلىرىنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا ئۇنىڭغا پەقەت جىددىي ۋە مۇھىم ئىشلارنىلا دوكلات قىلغان. باشقا ئىشلارنى تۆۋەن دەرىجىلىك ئەمەلدارلارنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا ھوقۇق بەرگەن. ئەمما ئۇ جىددىيلىك بىلەن مۇھىملىقنىڭ بىرلا ۋاقىتتا بىر ئىشقا ناھايىتى ئاز دوكلات كېلىپ قالىدىغانلىقىنى بايقىغان. بۇ نۇقتا ئوخشاشلا بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزغىمۇ ئۇيغۇن كېلىدۇ. ئۇچرىشىشقا كېچىكىپ قالسىڭىز، بۇ سىزگە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، ماشىنىنىڭ چاقىنى رېمونت قىلىش، سۇغۇرتا پۇلىنى تاپشۇرۇشتىنمۇ مۇھىم بولىدۇ. ئەمما كۆپىنچە ئەھۋاللاردا ئۇچرىشىشنىڭ مۇھىملىقى ئانچە روشەن بولمايدۇ.

ئەپسۇس، ئارىمىزدىكى نۇرغۇن ئادەملەر ھەمىشە جىددىي ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن ئالدىراپ كېتىپ، تۇرمۇشتىكى تېخىمۇ مۇھىم ئىشلارغا سەل قارايدۇ. بۇ دەل ئۇنىڭ دۈشمىنىدۇر.

سىز بىر پاتمان مەسىلىلەرنى ھەل قىلماقچى بولغاندا، ئۆزىڭىزدىن قايسى مەسىلىنىڭ مۇھىملىقىنى ۋە ئۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن قايسى بىرىنچى ھوقۇقنى بېرىشنى سوراپ بېقىڭ. مۇبادا سىز ھامان جىددىي ئىشلارنى مەشغۇلات قىلىسىڭىز، تۇرمۇشىڭىزدا ئارقا - ئارقىدىن كىرىس پەيدا بولىدۇ. سىز ئالدىراش بولۇپ كەتسىڭىز، ئەتراپىڭىزدىكى كىشىلەرمۇ ئالدىراش بولۇپ كېتىدۇ. ئەمما، سىز ھامىنى بىر

كۈنى بارلىق تىرىشچانلىقىڭىزنىڭ بىھۈدە ئاۋازىگەرچىلىك ئىكەنلىكىنى بايقايسىز.

ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە يوشۇرۇن كىرىزىسىنى ئالدىن پەرەز قىلىش

دوختۇرلار ھەمىشە ئەڭ ياخشى دورا كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش دورىسى دەيدۇ. مۇبادا سىزنىڭ كېسەلىڭىز بولمىسا ئەندىشە قىلىشىڭىز ھاجەتسىز. شۇڭا سىز ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىنى قوللىنىپ، سالامەتلىكىڭىزنى ساقلاڭ. مەسىلەن، قانغۇدەك ئۇخلاڭ، مۇۋاپىق غىزالىنىڭ. مۇۋاپىق پەيتتە ئەملىتىڭ ۋە باشقىلار. ئادەتتىكى مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈسۈلى ئۇنىڭ بىلەن ئوخشاپ كېتىدۇ. مۇبادا كىرىزىسىنى ئالدىن پەرەز قىلالىسىڭىز، ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىنى قوللانسىڭىز ياكى ئۇنى بىر تەرەپ قىلالىسىڭىز ئىشىڭىز ھەسسىلەپ ئاشقان بولىدۇ. نۇرغۇن ئىشلار ناچارلىشىپ، كىرىزىس دەرىجىسىگە كۆتۈرۈلۈشتىن ئىلگىرى ئازراقمۇ ئاشكارىلانمايدۇ. پەقەت يىراقنى كۆرۈش ۋە ئالدىنى ئېلىش تەدبىرى بولسىلا، سىز ۋاقتىڭىزنى تۈرلۈك كىرىزىسقا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس، غايىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا سەرپ قىلالايسىز.

يوشۇرۇن ئېڭىڭىزنى قوزغاڭ

بەزى ئەڭ كۈچلۈك مەسىلىنى ھەل قىلىش ئىقتىدارى ھامان يوشۇرۇن ئاڭ قاتلىمىدا مەۋجۇت بولىدۇ. بىز ھەمىشە مەسىلىنى ھەل قىلىش يولىنى تاپالمىغاندا، مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈسۈلىنى ئىزدەپ ئارتۇقچە ئاۋازە بولۇپ كېتىمىز، تۈرلۈك تەشۋىش ۋە جىددىيچىلىك بىزگە ئاۋازىچىلىك تېپىپ بېرىپلا قالماي، يەنە بىزنىڭ يېڭىلىق يارىتىش ئىقتىدارىمىزنى توسۇپ

قويىدۇ، ۋاقتىمىزنى بىھۈدە ئىسراپ قىلىۋېتىدۇ. بىرقانچە يىل ئىلگىرى، مەن ئاسپىرانتلىقتا ئوقۇۋاتاتتىم، مەن بۇ چاغدا ئوقۇش پۈتكۈزۈش دىسسپلېناتىسىنى ياقلاش ئۈچۈن بېشىم قاتتى. دىسسپلېناتىسى ياقلاش تېمىسىنى ئىككى يىلدىن كېيىن بېكىتىشىنى تەلەپ قىلساممۇ بولاتتى. مەن بۇ توغرىدا يەنىلا ئامالسىز قالدىم. چۈنكى مەندە ھېچقانداق تەجرىبە يوق ئىدى. بۇنىڭغا سېلىشتۇرغاندا قوشۇمچە دەرس ۋە ئىمتىھان ھېچنەرسە ئەمەس ئىدى. چۈنكى مەن بۇ مەسىلەنىڭ مۇھىملىقىنى بۇرۇنلا كۆرۈپ يەتكەنىدىم، بۇ ئىشنىڭ كېيىنكى ئىپادىسىمۇ ئادەمدە تولۇق ئىشەنچ ھاسىل قىلاتتى. مەن ئۆزۈمنى تېمىغا ئىزدەشكە زورلىغانىمىدىم، شۇنچە تەشۋىشلەندىم، دىسسپلېناتىسى تېمىسىدىمۇ ھېچقانداق ئىلگىرىلەش بولمىدى. بىر كۈنى مەن بىر پروفېسسورغا بۇ ئىشنى دېۋىدىم، ئۇ: سىز ئالدى بىلەن بۇ تېمىنى ئۇنتۇپ كېتىڭ، پۈتۈن زېھنىڭىزنى قوللىنىڭىز دېدى ئىشقا قويۇڭ، دەپ تەكلىپ بەردى.

— مەسىلىنى ئۆزىڭىزنىڭ يوشۇرۇن ئېڭىڭىزغا قويۇپ بېرىڭ، — دېدى ئۇ، — يوشۇرۇن ئېڭىڭىز سىزگە مۇلازىمەت قىلىدۇ. سىز دىسسپلېناتىسى يېزىشقا تەييارلىنىۋاتقان چېغىڭىزدا يوشۇرۇن ئاڭ تەبىئىي ھالدا سىزگە ياخشى بىر تېمىا بېرىدۇ. ئەڭ مۇھىم بولغان قارار ھەمىشە ئادەمنىڭ يوشۇرۇن ئاڭ قاتلىمىدا چىقىرىلىدۇ.

مەن ئۇنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلدىم. پاكىت بۇ چارىنىڭ ھەقىقەتەن ياخشى چارە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى. دىسسپلېناتىسى يېزىشقا تەييارلىق قىلىۋاتقان چاغلىرىمدا يەنى ئالتە ئاي ئىلگىرى بىر كۈنى مەندە تۇيۇقسىز ئىلھام پەيدا بولدى. مەن دوكتورلۇقتا ئوقۇۋاتقان چاغلىرىمدىكى ئەڭ زور نەتىجىلىرىمنىڭ بىرى يوشۇرۇن ئاڭنىڭ ھەل قىلغۇچىلىق رولىنىڭ ئاجايىپ مۇھىم قىممىتىنى چۈشىنىشىم بولدى.

مۇبادا سىز بۇ تەربىيىنى راستتىنلا چۈشەنسەڭىز ئالدىنلا ھەممىباب ئىشلىتىدىغان مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قائىدىسىگە ئېرىشىشىڭىز ئېھتىماللىققا ناھايىتى يېقىن بولىدۇ.

— ناپولېئون خېئول

25 - دەرس

قانداق قىلغاندا ھەق قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش قائىدىسىنى ئىشلەتكىلى بولىدۇ

دوكتور ناپولېئون خېئول ئادەمنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان بىر ئادەم. ئۇ مەغلۇپ بولۇش ئېھتىماللىقىنى تونۇپ يەتكەن، ئېغىر بېسىمغا چىداشقا توغرا كەلگەن بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا 25 يىل ۋاقتىنى مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەربابلارنى زىيارەت قىلىشقا، ئۇلارنىڭ كەسپىي تەرەققىياتىنى تەتقىق قىلىشقا سەرپ قىلغان. خېئولنىڭ مەقسىتى نېمە؟ ئۇنىڭ مەقسىتى قايسى ئامىللارنىڭ رېئال جەمئىيەتتە قانچىلىك ئادەمنىڭ ئۈن - تىنىسىز ئىشلەيدىغانلىقىنى، پەقەت ئاز ساندىكى ئادەملەرنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدىغانلىقىنى مۇقىملاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. ئۇ بىزنى قىيىنچىلىقنى يېڭىپ، ئاخىر مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا ئۈندەيدۇ.

ئۆتۈپ كەتكەن 50 يىل جەرياندا مۇۋەپپەقىيەت يولىغا ئائىت مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان كىتاب مەيدانغا كەلدى، ئۇ كىتابلارنىڭ كۆپ قىسمىدا سۆزلەنگەن مەزمۇنلار دوكتور ناپولېئون خېئولنىڭ تەتقىقاتىدىن ۋە بايقىشىدىن كەلگەن. شۈبھىسىزكى، ناپولېئون خېئولنىڭ «تەپەككۈر ۋە بېيىش» دېگەن ئۆلمەس

بازارلىق كىتابى «ئىنجىل» دىن قالسىلا 20 - ئەسىرگە ئەڭ زور تەسىر كۆرسەتكەن كىتابتۇر.

ئەمما «تەپەككۈر ۋە بېيىش» خېئولنىڭ دەسلەپكى چاغلاردىكى «مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قائىدىسى» دېگەن كىتابىنىڭ يىغىنچاق نەشرىي نۇسخىسىدۇر. بۇ كىتاب 16 خىل يېزىققا تەرجىمە قىلىنغان ئابىدە خاراكتېرلىك ئەسەر ۋە توماس ئېدىسون، كولدېس (1850 - 1933)، ئامېرىكا ئاخبارات نەشرىياتى سودىگىرى، فىلادېلفىيە شەھىرىدە «مۇنبەر ۋە دېھقان» ۋە «ئائىلە ئاياللىرى ژۇرنىلى»نى ئىجاد قىلغان، كېيىن كولدېس نەشرىيات شىركىتى قۇرغان. كېيىن يەنە «شەنبە كەچلىك پوچتا گېزىتى»نى چىقارغان، تافولتو (1857 - 1930)، ئامېرىكىنىڭ 27 - قارارلىق پىرىزدېنتى، جۇمھۇرىيەتچىلەر پارتىيىسىنىڭ ئادىمى، كېيىن يېرو ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پروفېسسورى بولغان، پىرىزدېنت ۋېلىسون (1856 - 1924)، ئامېرىكىنىڭ 28 - قارارلىق پىرىزدېنتى، دېموكراتلار پارتىيىسىدىن، دونگول (ئامېرىكا سېغىز كەمپۇت پادىشاھى، ئېلانچىلىق شاھى)، ۋونامبىك (1838 - 1922)، ئامېرىكىلىق سودىگەر، ئېلانچىلىق بىلەن داڭ چىقارغان، ئامېرىكا پوچتىخانىسىنىڭ باشلىقى بولغان، ئىسمان (1854 - 1932)، ئامېرىكىلىق ئىختىراجچى، ئىسمان - كوداك رەسىم ماتېرىياللىرى شىركىتىنى باشقۇرغۇچى، موزېل ئىنستىتۇتقا زور پۇل ئىئانە قىلغۇچى) ۋە ۋورۋوس (1852 - 1919)، ئامېرىكىلىق سودىگەر، «بىر موبەش پۇڭ» ماگىزىنىنى ياراتقۇچى. كېيىن ۋورۋوس شىركىتىنى قۇرغان) قاتارلىقلارنىڭ زور ئالقىشىغا سازاۋەر بولغان.

دوكتور ناپولېئون خېئولنىڭ قارىشىچە، سىز ئۆگەنگەن دەرسلەرنىڭ ھەممىسى يېڭىلىق يارىتىش ئېڭىغا باي مۇشۇ كىتابتىن كەلگەن. ئۇ چېتىلىدىغان دەرسلەر ئەمەلىي تۇرمۇشتا روشەن يېتەكچىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە. بىز بۇ كىتاب

ھەربىرىمىزنى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشىمۇ، ئەمما ئالدىنقى شەرت شۇكى، بۇ كىتابتا سۆزلەنگەن ئۇسۇلغا رېئايە قىلىشىمىز كېرەك. دوكتور ناپولېئون خېئول مۇنداق دەپ يازىدۇ: «بەلكىم سىز ھازىر قىلىۋاتقان كەسىپىڭىزگە قىزىقماسلىقىڭىز مۇمكىن. ئۇنداق بولسا سىز ئىككى خىل ئۇسۇل ئارقىلىق بۇ كەسىپتىن قۇتۇلۇپ چىقالايسىز. بۇنداق خىزمەتكە زېھنىي قۇۋۋىتىڭىزنى ئاز سەرپ قىلىڭ، پەقەت مەقسىتىڭىزگە يەتسىڭىزلا بولىدۇ. شۇنداق قىلىشىڭىز مەقسىتىڭىزگە تېزلا يېتىسىز. چۈنكى سىز ئىشلەيدىغان خىزمەت بارغانسېرى ئازىيىدۇ.»

ئەمما بۇنىڭدىنمۇ ياخشى يەنە بىر ئۇسۇل بار، سىز بۇ ئۇسۇل بىلەن ئۆزىڭىز ياقىتۇرمايدىغان خىزمەتتىن قۇتۇلالايسىز. ھازىر ئەڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك يازغۇچى سىزگە بۇ نۇقتىنى قانداق قىلغاندا ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ.

ھەق ئېلىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان خىزمەتكە قارىغاندا بىر ئادەم ئۆزى قىزىقىدىغان كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغاندا ئۇ تېخىمۇ كۆپ زېھنىي قۇۋۋىتىنى سەرپ قىلىدۇ ھەم ئېرىشكەن نەتىجىسىمۇ زور بولىدۇ. شۇڭا ھەربىر ئادەم ئۆزى قىزىقىدىغان خىزمەتنى تېپىشى كېرەك.

مەن ھازىر بۇ پىرىنسىپنى سىلەرگە دەپ بېرەي. چۈنكى مەن شۇنداق قىلدىم، شۇنداق قىلغانلىقىمدىن قەتئىي ئۆكۈنمىدىم. مەن ئۆزۈمنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش تارىخىمنى سۆزلەپ بېرەي. بۇنداق قىلىشتىن مەقسىتىم، خىزمەت قىلىش ئۈچۈنلا خىزمەت قىلىش ئەمەس، ئۆزىمىز قىزىقىدىغان خىزمەتكە ئوتلۇق مۇھەببەت باغلاشتىن ئىبارەت.

بۇ دەرس كۆپچىلىككە خىزمەت ئۈچۈن زور بەدەل تۆلەشنىڭ

ئەرزىيدىغانلىقىنى ئېيتىپ بېرىدۇ، مۇبادا مەن كۆپ يىللاردىن بېرى بۇنداق قىلىمىغان بولسام، دېگەنلىرىم تامامەن ئەھمىيەتسىز، ئاساسسىز بولۇپ قالىدۇ.

مەن 25 يىلدىن بېرى ئىزچىل تۈردە بۇ نەزەرىيىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن تىرىشىپ كەلدىم. مەن ھازىر سەمىمىيلىك بىلەن شۇنى دېيەلەيمەنكى، خىزمەتتىن باشقا نەرسىلەرگە ئېرىشەلمىگەن بولساممۇ، ئەمما مەن ئىشلەۋاتقان خىزمەت ماڭا زور پايدا - مەنپەئەت ئېلىپ كەلدى.

مەن نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى پەلسەپىنى تەتقىق قىلىش ئارقىلىق قانداق قىلغاندا مەبلەغنى تېز قايتۇرۇۋالغىلى ۋە كۆپ يىللاردىن كېيىن ئاندىن ھەقىقە ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى تاللىغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتتىم. ئالدىنقىسىنى ئاز زېھنىي قۇۋۋەت سەرپ قىلىپ پۇل مۇئامىلە تەتقىقاتىدا ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ، كېيىنكىسى ئادەت بولۇپ قالغان پۇل مۇئامىلە ئۆلچىمىدە ۋە باشقا ھەق بېرىش ئۇسۇلىدا ئىپادىلىنىدۇ، ئۇلار كىشىلەرنىڭ دۇنيا بىلەن ھەقىقىي تۈردە ئۇچراشقاندىن كېيىن توپلىغان بىلىمگە ئاساسەن ھېسابلاپ چىقىلىدۇ.

بىر ئادەم ئۆزى قىزىغىن سۆيىدىغان خىزمەت بىلەن شۇغۇللانغاندا، بەلكىم ئۇ يېقىن دوست - بۇرادەرلىرىنىڭ ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ قوللىشىغا ئىگە بولالماسلىقى مۇمكىن. تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى يىغىش - رەتلەش، تۈرگە ئايرىش ھەمدە ئۇلارنى ئۇششۇ كىتابىمدا ئىشلىتىشكە بولىدىغان - بولمايدىغانلىقىنى تەكشۈرگەندە دوستلىرىم ۋە ئايالىمنىڭ قارشى پىكرى بىلەن كۈرەش قىلىش نۇرغۇن زېھنىي قۇۋۋىتىمنى ئىگىلەپ كېتىدۇ.

ئۆزۈمنىڭ شەخسىي كەچۈرمىشلىرىمنى تىلغا ئېلىشىمدىن مەقسەت، بۇ پەلسەپىنى ئۆگىنىشنى نىيەت قىلغان كىشىلەرگە

شۇنى دېيىش ئۈچۈن تىلغا ئالدىم: ناھايىتى ئاز ساندىكى كىشىلەرلا ھېچقانداق ھەرەجكە ئۇچرىمايلا ئۆزى ياقىتۇرىدىغان كۆڭۈلدىكىدەك خىزمەتكە ئېرىشەلەيدۇ. ئادەتتە ئۇلار ياقىتۇرىدىغان خىزمەتنى توسۇپ قويدىغان سەۋەب ئاساسەن خىزمەتكە كىرىشىش بىلەنلا مۇناسىپ جاۋابقا ئېرىشەلمەسلىكى بولسا كېرەك.

ئەمما تولۇقلاش سۈپىتىدە ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان خىزمەت بىلەن مەشغۇل بولغان ئادەملەر ئادەتتە ناھايىتى روشەن بولغان ئىككى ئالاھىدىلىككە ئېرىشىدۇ: ئۇنىڭ بىرى، ئۇ بۇ خىزمەتتىن ناھايىتى مول ھەققە، شادلىققا ئېرىشىدۇ، بۇ بىباھا شادلىقتۇر. يەنە بىرى، ئۇ ئەمەلىيەتتە ئېرىشكەن پۇل جەھەتتىكى ھەقىمۇ ئادەتتە كۆپ بولىدۇ، چۈنكى بىر خىل ياقىتۇرۇش ھالىتىدە ئىشلەنگەن خىزمەت ھەمىشە سان ۋە سۈپەت جەھەتتە پەقەت پۇل ئۈچۈنلا ئىشلەنگەن خىزمەتتىن ياخشى بولىدۇ.

شۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ، مەن مۇشۇ يىللاردىن بۇيانقى تەتقىقات جەريانىدا بۇ دەرسلىكتە سۆزلەنگەن قائىدىنى — «ئىشلەش قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئىشتىن كۆپ ياخشى» بولىدىغانلىقىنى يولغا قويۇپلا قالماي، بەلكى يەنە ئەينى چاغدا ھېچقانداق ھەققكە ئېرىشىش ئۈمىدى يوق خىزمەت بىلەن شۇغۇللاندىم.

شۇڭا مەن نۇرغۇن يىل قالايمىقانچىلىق، قىيىنچىلىق ۋە قارشى تۇرۇشلارنى بېشىمدىن ئۆتكۈزۈش ئارقىلىق ئاخىر بۇ پەلسەپىنىڭ تەتقىقات قولىيازىسىنى تاماملىدىم، ھازىر ئۇنى نەشر قىلدۇرماقچى بولۇۋاتىمەن.

ئەمەلىيەتتە نۇرغۇن سەۋەبلەر سىزدە مۇشۇنداق ئادەتنى يېتىلدۈرۈپ قويدۇ. ئەمەلىيەتتە كۆپ ساندىكى ئادەملەر بۇنداق قىلمىسىمۇ، سىزدىن كۆپ خىزمەتلەرنى قىلىدۇ، تېخىمۇ ياخشى ئىشلەيدۇ.

بۇنىڭدا مۇنداق ئىككى خىل سەۋەب ناھايىتى مۇھىم بولىدۇ: بىرىنچى، سىز ھامان ئۆزىڭىز قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلاردىنمۇ كۆپ مۇلازىمەت قىلىڭ، ياخشى ئىشەنچ - ئىناۋەت تۇرغۇزۇڭ. بۇنى ئەتراپىڭىزدىكى ھېچ ئىش قىلمايدىغان ئادەم بىلەن سېلىشتۇرسىڭىز سىز ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىگەن بولىسىز. بۇ خىل سېلىشتۇرۇش ناھايىتى روشەن بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىزنىڭ ئۆمۈرلۈك كەسپىڭىز نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر كىشىلەر ھامان سىزنىڭ مۇلازىمىتىڭىزگە ئائىل بولۇشنى ئىستەيدۇ.

بۇ سەۋەب ناھايىتى روشەن بولغاچقا، قايتا مىسال كەلتۈرۈپ چۈشەندۈرۈش ھاجەتسىز. سىز ئوقۇتقۇچى، ئادۋوكات، يازغۇچى، مىسسىئونېر ياكى خەندەك قازغۇچى ئىشچى بولۇڭ، بۇنداق قىلىشىڭىز قەدىرىڭىزنى نەچچە ھەسسە ئاشۇرىدۇ. مۇبادا سىز باشقىلارنىڭ نەزىرىگە ئېلىنىشىڭىز ئېرىشىدىغان ھەقىقىتىمۇ كۆپ بولىدۇ. چۈنكى ھامان سىزنىڭ ئۆزىڭىز خالاپ قىلغىنىڭىز ئۇنىڭ سىزنى پۇل خەجلىپ قىلغۇزغىنىدىن كۆپ بولىدۇ.

ئىككىنچى، ھەم ئەڭ ئاساسىي ھەم ئەڭ مۇھىم نۇقتا. بۇ گەپنى مۇنداق دەيلى، مۇبادا سىزنىڭ سول بىلىكىڭىز كۈچلۈك بولسا، مەقسىتىڭىزگە يېتىش ئۈچۈن ئۇ قوللىڭىزنى ئارقان بىلەن باغلاپ مىدىرلىتالماس قىلىپ، ئۇ قوللىڭىزغا ئارام ئېلىش پۇرسىتى بەرسىڭىز ئۇ قوللىڭىز كۈچىيەرمۇ ياكى ئاجىزلارمۇ ۋە ياكى ئاخىر قوللىڭىزنى باغلىغان ئارقاننى يېشىۋېتەرسىزمۇ؟

ئەمدى سىز قابىل بىر ئوڭ بىلەك بولۇش ئۈچۈن جاپالىق تىرىشىش كېرەكلىكىنى بىلىدىڭىز. سىز بىلىكىڭىزنى قابىل قىلاي دېسىڭىز، تۆمۈرچىنىڭ بىلىكىگە قاراڭ، كۈچ - قۇدرەتنىڭ مەنبەسى قارشىلىق كۆرسىتىشتە بولىدۇ. ئورمانلىقتىكى دەرەخلەر ئىچىدىكى ئەڭ قابىل، مەزمۇت دەرەخ پالما دەرەخىدۇر. بۇ دەرەخنى بوران - چاپقۇن تەۋرىتەلمەيدۇ،

ئىسسىق ئاپتاپ خوربتالمايدۇ. ئۇ بوران - چاپقۇندا ياشاش ئۈچۈن بوران - چاپقۇنغا قارشىلىق كۆرسىتىدۇ.

پەقەت تەبىئەت قانۇنى ئۆزگەرمىگەن ئەھۋالدا كۈرەش قىلغاندىلا، قارشىلىق كۆرسەتكەندىلا ئاندىن قۇدرەت پەيدا بولىدۇ. بۇ دەرسنى سۆزلەشتىن مەقسەت سىزگە بۇ قائىدىنى قانداق ئىشلىتىشنى ئۆگىتىش مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش كۈرىشىگە ئاتلىنىشىڭىزغا ياردەملىشىشتىن ئىبارەت. سىز نۇرغۇن جاپالىق مېھنەت سىڭدۈرۈش ئارقىلىق خىزمەت ساپايىڭىزنى يېتىلدۈرۈپ، مەلۇم بىر ھۈنەر - تېخنىكا قابىلىيىتىڭىزنى تەرەققىي قىلدۇرۇپلا قالماي، بەلكى يەنە بىر خىل قىممەتلىك ئىناۋەتنىمۇ تۇرغۇزۇڭ. مۇبادا سىز مۇشۇنداق ئادەتنى يېتىلدۈرسىڭىز خىزمەتتە ئۆز ئىشىڭىزنى ئۆزىڭىز قىلالايسىز، خىزمەت نەتىجىسىگە ئېرىشەلەيسىز. ئادەتتىكى ئادەملەردىن كۆپرەك ھەق ئېلىشقا لايىق كېلىسىز. ئاخىر ۋۇجۇدىڭىزغا يېتەرلىك كۈچ - قۇدرەت مۇجەسسەملىنىدۇ - دە، تۇرمۇشتىكى ھەرقانداق كۆڭۈلسىزلىكتىن خالىي بولىسىز، سىزگە ھېچكىم توسالغۇ بولالمايدۇ.

مۇبادا سىز بىر ياللانما خادىم بولىشىڭىز، مۇشۇنداق ئادەتنى يېتىلدۈرۈش ئارقىلىق ئۆزىڭىزنىڭ قەدرىنى ئاشۇرۇڭ. شۇنداق بولغاندا سىز ئۆزىڭىزنىڭ ھەقىقىيىمۇ بېكىتەلەيسىز، ھەرقانچە ئەقىللىق خوجايىنىمۇ سىزگە توسالغۇ بولالمايدۇ. مۇبادا ئۇ توسماقچى بولغاندىمۇ، سىزگە ئۇزۇن توسالغۇ بولالمايدۇ. باشقا خوجايىن سىزنىڭ ئارتۇقچىلىقىڭىزنى بايقايدۇ - دە، سىزنى ياللاپ ئىشلىتىدۇ، سىزگە خىزمەت بېرىدۇ.

ئەمەلىيەتتە كۆپ ساندىكى ئادەملەر ئۆز خىزمىتىنى ئىشلەيدۇ، خالاس. بۇ تېخىمۇ كۆپ تىرىشىپ ئىشلەيدىغان ئادەملەر ئۈچۈن ئېيتقاندا بىز ياخشى ئىش. سېلىشتۇرۇپ كۆرىدىغان بولساق، تىرىشىپان ئادەمنىڭ باش كۆتۈرۈپ

چىقىدىغانلىقىنى كۆرۈۋالالايسىز. سىز ناھايىتى ئاز ئىش قىلىپ، مەجبۇرەن خىزمەت ئۆتكىلىدىن ئۆتسىڭىزمۇ كۆپ ھەق ئېلىش مۇمكىن. مۇبادا ئىش - خىزمەتنىڭ مەھسۇلى بولماي، خادىم قىسقارتىشقا توغرا كەلسە، سىز بىرىنچى بولۇپ قىسقارتىلىشىڭىز مۇمكىن.

مەن 25 يىلدىن بېرى، ئىقتىدارى ئوخشاش ئادەملەرنىڭ بەزىلىرى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدىغانلىقىنى، يەنە بەزىلىرىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىدىغانلىقىنى تەتقىق قىلىپ كەلدىم. بۇ يەردىكى ئەڭ مۇھىم نۇقتا شۇكى، تەكشۈرۈلگەن ئادەملەر ئىچىدە «قىلغان ئىشى قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئىشىدىن كۆپ بولغان، كۆپ ئىشلەنسىپىز ياخشى ئىشلەش، ھەق بىلەن ھېسابلاشماسلىق» پىرىنسىپىدا چىڭ تۇرغان ئادەملەرنىڭ ئورنى ۋە كىرىمى ھەممە ئىشنىڭ ئادەتتىكىدەك بولۇشىنى تەلەپ قىلغان ئادەملەرنىڭكىدىن كۆپ بولىدۇ.

ئۆزۈمگە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتسام، ھاياتىمدىكى ھەرقانداق بىر قېتىملىق ئۆستۈرۈلۈشۈم تامامەن خىزمەتتىكى تىرىشچانلىقىم ئەمەلىي ئالدىغان ئىش ھەققىمدىن كۆپ بولغانلىقىدىن بولدى.

مەن بۇ يەردە شۇنى تەكىتلەيمەنكى، بۇ قائىدىنى بىر خىل ئادەت قىلىشىڭىز ياللانما خادىملىقتىن ئۆستۈرۈلۈشىڭىزگە، ئىش ھەققىڭىزنىڭ ئۆسۈشىگە ياردىمى بولىدۇ. تىرىشىشنى نىيەت قىلغان ياش قىز - يىگىتلەر بۇ نۇقتىنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇشى كېرەك. ئەمەلىيەتتە بۇ قائىدە خوجايىن ياكى كەسپىي خادىملارغا ئوخشاشلا باب كېلىدۇ.

بۇ پىرىنسىپقا دىققەت قىلىشنىڭ مۇنداق ئىككى پايدىسى بار: بىرى، بۇ نۇقتىنى بىلىپ يەتكەن ئادەملەرگە تېخىمۇ كۆپ ماددىي پايدا - مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدۇ؛ يەنە بىرى، تىرىشىپ خىزمەت قىلغان ئادەملەرگە شادلىق ۋە قانائەتچانلىق ئاتا قىلىدۇ. مۇبادا

سىز كونۇپتتسىكى پۇلدىن باشقا ھېچقانداق نەرسىگە ئېرىشەلمىسىڭىز، مەيلى كونۇپتقا قانچىلىك پۇل قاپلانغان بولسۇن، سىزنىڭ قايتۇرىدىغىنىڭىز ناھايىتى ئاز بولىدۇ. بىز تۆۋەندە پۈتكۈل دەرسلىكنىڭ ئاساسىي قائىدىسىنى ئانالىز قىلايلى.

ياخشىلىقنى قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش قائىدىسى

بىز ئالدى بىلەن تەبىئەت دۇنياسىنىڭ بۇ قائىدىسىنىڭ دېھقانلار بىلەن يەرگە قانداق مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىغا قاراپ باقايلى. دېھقانلار جاپالىق يەر تېرىيدۇ، ئۇرۇق چاچىدۇ. «ياخشىلىقنى قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش قائىدىسى» نىڭ ئۆزلىرىگە جاۋاب قايتۇرۇشنى كۈتىدۇ؛ ئۇ تېرىغانلىرىدىنمۇ كۆپ ئاشلىققا ئېرىشەمدىكىن دەپ ئارمان قىلىدۇ.

«ياخشىلىقنى قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش قائىدىسى» بولمىغان بولسا كىشىلەر بەلكىم ئاللىقاچان ئاچلىقتىن ئۆلۈپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. چۈنكى زېمىن ئادەمگە ھاياتىنى ساقلاش ئۈچۈن يېتەرلىك تائام ئاتا قىلالمايدۇ. مۇبادا يەر تېرىلىپ، ئۇرۇق چېچىلغاندىن كېيىن ھوسۇل بەرمىسە، يەرنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى بولمايدۇ.

بىز يەر تېرىش مىسالى ئارقىلىق تەبىئەتنىڭ بىزگە ئىلھام ئاتا قىلىش ئەھمىيىتىنى چۈشەندۈق. شۇنداق ئىكەن، بىز «ياخشىلىق قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش قائىدىسى» نى داۋاملىق ئىشلىتەيلى ۋە ئۇنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزەيلى. شۇنداق قىلساق، بىز ئېرىشىدىغان جاۋاب بىز سالغان سەرمايدىن كۆپ بولىدۇ.

بىز ئالدى بىلەن شۇنى تەكىتلەپ ئۆتىمىزكى، بۇ نۇقتا كۆپ كىشىلەرگە ئانچە ئېنىق بولمىسىمۇ، ئەمما بۇ قائىدىنىڭ ھەرقانداق ئالدامچىلىق ۋاسىتىلىرى بىلەن مۇناسىۋىتى يوق.

چۈنكى ھامان بەزى ئادەملەر تەييارغا ھەييار بولۇشقا، پۇرسەت كۈتۈپ قاقتى - سوقتى قىلىشقا ئۇرۇنىدۇ.

بىز «ياخشىلىقنى قايتۇرۇشنى ئاشۇرۇش قائىدىسى» نى كۆپچىلىككە تونۇشتۇرغاندا كۆپچىلىككە ئېنىق بىر نىشان ئاتا قىلالمايمىز. چۈنكى «مۇۋەپپەقىيەت» دېگەن بۇ سۆزنىڭ مەنىسى ناھايىتى كەڭ بولغاچقا، ئۇنىڭ ئېنىق نىشانى يوق.

«ياخشىلىقنى قايتۇرۇش قائىدىسى» نىڭ يەنە بىر روشەن ئالاھىدىلىكى مۇلازىمەت قىلىش، سېتىۋالغان ئادەم مۇلازىمەت بىلەن تەمىنلەيدىغان ئادەم بىلەن ئوخشاش بۇنىڭدىن مەنپەئەتلىنىدۇ. تۆۋەندىكى مىسال ئارقىلىق بۇ نۇقتىنى ئىسپاتلاشقا بولىدۇ. ھېنرى فوت كۆپ يىللار ئىلگىرى ھەر كۈنى بەش دوللارلىق ئەڭ تۆۋەن ئىش ھەققى ئۆلچىمىنى ئوتتۇرىغا قويغانىدى.

ئەھۋالدىن خەۋەردار ئەربابلارنىڭ دېيىشىچە، فوت ئەپەندى بۇ ئۆلچەمنى ئوتتۇرىغا قويغاندا خەير - ساخاۋەتچىنىڭ رولىنى ئالمىغان. ئەكسىچە، ئۇ توغرىسىدا پىرىنسىپنى قوللانغانلىقتىن بۇ پىرىنسىپ ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ جاۋاب قايتۇرغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ نام ھەم مەنپەئەتكە ئېرىشكەن. بۇ فوت ئەپەندىنىڭ زاۋۇتىدىكى ھەرقانداق سىياسەتنىڭ ئۈنۈمىدىن يۇقىرى، ئۈنۈملۈك بولغان.

ئۇ ئادەتتىكى ئوتتۇرىچە سەۋىيىدىن يۇقىرى ئىش ھەققى تارقىتىش ئارقىلىق تېخىمۇ كۆپ، تېخىمۇ ياخشى مۇلازىمەتكە ئائىل بولغان.

ئۇ مۇشۇ ئۈسۈل ئارقىلىقلا بازاردىكى ئەڭ ياخشى ئەمگەك كۈچىنى جەلپ قىلغان ھەم زاۋۇتىنىڭ «ئالاھىدە ئىمتىيازى» يەنىمۇ بىخەتەر بولغان.

مېنىڭ قولۇمدا بۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك تەپسىلىي، ئەمەلىي سان - ساناق بولمىسىمۇ، شۇنداق دەپ پەرەز قىلىشقا تولۇق

ئاساسىم. بازكى، فوت بۇ سىياسەت ئاستىدا بەش دوللار خەجلەپ ئاز بولغاندا 7.5 دوللارلىق مۇلازىمەتكە ئېرىشكەن، بۇ سىياسەت فوتنىڭ نازارەتچىلىك تەننەرخىنى، فوتنىڭ زاۋۇتىدىكى خىزمەت ھەققى دوللار ئارقىلىق پەرقلىنىدۇ. ئىشچىلار تاماق تاۋىقىدىن ئايرىلىپ قېلىشتىن ئەنسىرەپ قوللىنىش ئۈچۈن ئىشلىمەيدۇ، ئىشنى ئەستايىدىل قىلىدۇ.

باشقا خوجايىنلار كۆپ پۇل خەجلەش ئارقىلىق ئۆزلىرى ئېھتىياجلىق بولغاندا، ھېنرى فوت تۆۋەن ئىش ھەققىگە كاپالەتلىك قىلىپ، شۇ ئىش ھەققىگە تۇشلۇق، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ پايدىغا ئېرىشكەن.

ماشىل فېردىنى ئاشۇ دەۋردىكى سودىگەرلەرنىڭ باشلامچىسى دېيىشكە بولىدۇ. چىكاگودا فېردىنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكى دۇكىنى بار. بۈگۈنكى كۈندە بۇ دۇكان خاتىرىلەش خاراكتېرىگە ئىگە بولماقتا. بۇ دۇكان كىشىلەرگە ماشىل ئىشلەتكەن «جاۋاب قايتۇرۇش ئۇسۇلى»نى نامايان قىلماقتا.

بىر خېرىدار فېردىنىڭ دۇكىنىدىن بىر دانە مەيدىلىك سېتىۋالغان، ئەمما ئۇ بۇ مەيدىلىكنى كىيىمگەن، ئىككى يىلدىن كېيىن ئۇنى توي سوۋغىتى سۈپىتىدە دوستىغا سوۋغات قىلغان. ئەمما ئۇ مەيدىلىك ئىككى يىلدىن كېيىن زاماندىن قالغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ مەيدىلىكنى ھېچكىمگە چاندۇرماي فېردىنىڭ دۇكىنىغا ئەكىلىپ، باشقا تاۋارغا تېگىشكەن.

شۇ دىققەتكە ئەرزىيدۇكى، فېردىنىڭ دۇكىنى ئۇ ئايال ئېلىپ كەلگەن مەيدىلىكنى گەپ قىلمايلا قايتۇرۇۋالغان.

ئەلۋەتتە، دۇكان تەرەپكە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، مەيلى ئەخلاق ۋە قانۇن جەھەتتىن بولسۇن، ئۇلارنىڭ شۇنچە ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن مالنى قايتۇرۇش مەجبۇرىيىتى يوق ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە دەل بۇ خىل ھەرىكەت بۇ ئىشنى تېخىمۇ ئەھمىيەتلىك قىلغان.

ئۇ مەيدىلىكنىڭ ئەسلى باھاسى 50 ئامېرىكا دوللىرى ئىدى. يەنە تېخى ئەلۋەتتە خېرىدارنىڭ باھا تالىشىدىغانلىقىغا قارايدىغان گەپ. ئىنسان خاراكتېرىنى ئازراقلا چۈشىنىدىغان ئادەم بۇ ئىشنىڭ فېردى دۇكىنىنى زىيان تارتقۇزۇش ئەمەس، ئەكسىچە دۇكاننى پۇل بىلەن ئېرىشكىلى بولمايدىغان پايدىغا ئىگە قىلىدىغانلىقىنى كۆرۈپ يېتەلەيدۇ.

مەيدىلىكنى قايتۇرۇۋەتكەن ئايال ئۆزىنىڭ زىيان تارتقانلىقىنى بىلگەن، شۇڭا دۇكان ئۇنىڭغا مەنپەئەت يەتكۈزۈش ھوقۇقىنى بەرمەسلىكى كېرەكلىكىنى بىلگەندە، ئۇ بۇ دۇكاننىڭ مەڭگۈلۈك خېرىدارى بولۇپ قالغان. ئەمما بۇ ھەرگىزمۇ بۇ سودىنىڭ ئاخىرلىشىشى ئەمەس، ئەكسىچە باشلىنىشى بولۇپ قالغان. چۈنكى ئۇ ئايال ھەممە يەردە فېردى دۇكىنىنىڭ ئۆزىگە «ئادىل مۇئامىلە» قىلغانلىقىنى تەشۋىق قىلاتتى، بۇ ئۇ دۇكان ئۈچۈن ھەقسىز ئېلان تەشۋىقاتى بولاتتى، بۇنداق ئېلاننىڭ ئۈنۈمى ھەرقانداق ئېلاننىڭ ئۈنۈمىدىن يۇقىرى بولاتتى. ئون دانە مەيدىلىك بىلەنمۇ بۇنداق ئۈنۈمگە ئېرىشكىلى بولمايدۇ - دە! فېردى دۇكىنىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىنى ئاساسلىق قىلىپ ماشىل فېردىنىڭ جاۋاب قايتۇرۇش ئۇسۇلىنى توغرا چۈشەنگەنلىكىگە يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ. ئۇ تىجارىتىنىڭ ئىستراتېگىيىسى سۈپىتىدە مۇنداق بىر جۈملە ھېكمەتلىك سۆز قىلغان: خېرىدار مەڭگۈ يوللۇقتۇرۇ.

سىز پەقەت جاۋاب قايتۇرۇشقا كۆز تىكىشىڭىز، سودىدا توغرا باھاغا ئېرىشەلمەسلىكىڭىز مۇمكىن. مۇبادا نەزىرىڭىزنى ساختا ئاغدۇرسىڭىز، سودىڭىزغا مۇناسىۋەتلىك ئادەملەرنى ئۆزىڭىزگە جەلپ قىلىپلا قالماي، يەنە ئۇلارنىڭ ماختاش، تەرىپلىشىگە سازاۋەر بولىسىز، ھەتتا بىر خىل شان - شەرەپ تۇرغۇزالايسىز. ئۇ «جاۋاب قايتۇرۇش قائىدىسى»نى ھەرىكىتىڭىزگە سىڭدۈرۈۋېتىپلا قالماي، مۇلازىمىتىڭىزنىڭ

بىراق - يېقىنلىقىنى ماسلاشتۇرىدۇ، خېرىدارلىرىڭىزنى كۆپەيتىدۇ.

كارلوس دوننىس دەسلەپتە C . D دولانت ئەپەندىنىڭ ماشىنىسازلىق شىركىتىگە كىرگەندە ئادەتتىكى بىر كىچىك خىزمەتچى ئىدى، ھازىر ئۇ بۇ شىركەتنىڭ قارمىقىدىكى بىر شىركەتنىڭ باش باشقۇرغۇچىسى، دولانت ئەپەندىنىڭ يېقىن ياردەمچىسى. ئۇنىڭ ھازىرغىچە بۇ ئورۇندا ئولتۇرۇپ كېلىشىدىكى ئاساسلىق سەۋەب، ئۇنىڭ «جاۋاب قايتۇرۇش قائىدىسى»گە تايىنىپ كەلگەنلىكىدە. ئۇ بۇ قائىدىنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزدى، ئۇنىڭ بەدىلى ھامان ئېرىشكەن جاۋابتىن كۆپ بولدى.

مەن يېقىندا دوننىس ئەپەندىنى زىيارەت قىلىپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن ۋەزىپىسىنىڭ تېز ئۆسۈش سىرىنى سورايدىم. ئۇ قىسقىلا قىلىپ، ئىشنىڭ سىرىنى دەپ بەردى.

— مەن دولانت ئەپەندىنىڭ قول ئاستىدا يېڭىلا ئىشلىگەن چېغىمدا، — دەيدى ئۇ، — مەن ئۇنىڭ كۆپچىلىك ئىشتىن چۈشكەندىمۇ ئىشتىن چۈشمەي ئىشخانىدا ئۈزۈن ئىشلىگەنلىكىگە دىققەت قىلدىم، شۇنىڭ بىلەن مەن ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىنمۇ قايتماي ئىشخانىدا ئىشلەش، ئۆزۈمنىڭ بۇرچى، دەپ سەزدىم. ئىشتىن چۈشمەسلىكىمنى ھېچكىم مەجبۇرلىمىدى. مەن ئىشتىن چۈشمەسەم دولانت ئەپەندىگە ھەمدەم بولالايتتىم. ئۇ ھەمىشە بىر ئادەمنىڭ ھۆججەت - ماتېرىياللارنى ئەكېلىپ بېرىشكە، ئىزدەپ تېپىپ بېرىشكە ياكى بەزى ئۆزىگە مۇناسىۋەتسىز ئىشلارنى قىلىشقا موھتاج ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ ھەر ۋاقىت مېنى ئۆزىگە ياردەمگە چاقىراتتى. شۇڭا مەن مۇشۇنداق ئادەتلەندىم، ئىش مانا مۇشۇنداق.

ئۇ مېنى ياردەمگە چاقىرىش ئادىتىنى يېتىلدۈرگەندى! بىز يەنە تۆۋەندىكى مول مەزمۇنغا ئىگە جۈملىنى ئوقۇپ

باقايلى.

دولانت ئەپەندى نېمە ئۈچۈن دوننىسنى ياردەمگە چاقىرىش ئادىتىنى يېتىلدۈرىدۇ؟ چۈنكى دوننىس خوجايىنىنىڭ ئۆزىنى ھەر ۋاقىت ياردەمگە چاقىرىشنى ئۆزىنىڭ بۇرچى دەپ بىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دولانت ئەپەندىنىڭ دىققىتىنى ناھايىتى ئۈستىلىق بىلەن ئۆزىگە جەلپ قىلغان ۋە مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا «جاۋاب قايتۇرۇش ئۇسۇلى»نى يۈرگۈزگەن.

بىرەر ئادەم ئۇنى شۇنداق قىلىشقا مەجبۇرلىغانمۇ؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق قىلمىغان.

ئۇ بۇ ئىشقا تۇشلۇق جاۋابقا ئېرىشتىمۇ؟ ئەلۋەتتە ئېرىشتى! ئۇنىڭغا كاتتا ھوقۇقنى ئىلكىدە تۇتقان ئادەمدىن جاۋاب قايتقان ۋە ئۇنىڭغا پۇرسەت بەرگەن.

ئەمدى بىزنىڭ بۇ دەرسنىڭ مۇھىم جايلىرىدىن ئايرىلىشىمىزغا ئاز قالدى. ھازىر سىزگە ئەڭ ياخشى پۇرسەت كەلدى. سىز دوننىس ئەپەندىنىڭ «جاۋاب قايتۇرۇش قائىدىسى»دىن پايدىلىنىپ، ئوخشاش پۇرسەت ياراتسىڭىز بولىدۇ. سىز ئۇنىڭ ئۇسۇلىدەك ئۇسۇل بىلەن خىزمەتلەر جەريانىدا «جاۋاب قايتۇرالماسلىق» سەۋەبى تۈپەيلىدىن باشقىلار قىلىشنى خالىمىغان ئىشنى قىلىشقا ھەرۋاقىت تەييار تۇرالايسىز.

ھەرگىزمۇ «مېنىڭ باشلىقىم ئوخشىمايدۇ» دېگەندەك كونا مۇقامنى ئېيتىپ يۈرمەڭ. ئۇنداق گەپلەرنى دېيىش ئەمەس، ھەتتا خىيالىڭىزغىمۇ كەلتۈرمەڭ.

ئۇ باشلىق ئەلۋەتتە ئوخشاش بولمايدۇ. ئادەم بىلەن ئادەم كۆپ جەھەتلەردە ئوخشاش بولمايدۇ. ئەمما ئۇلار بەزى تەرەپلەردە ھامان شەخسىيەتچىل كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ بۇ تەرىپى ئوخشاش بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ شەخسىيەتچىلىكى ئۇلارنىڭ كارلو دوننىس ئەپەندىدەك مۇھىم قارار چىقىرالمايدىغانلىقىنى بەلگىلەيدۇ.

ئەمما ئۇلارنىڭ بۇنداق شەخسىيەتچىلىكى سىزنىڭ قەرزىڭىز ئەمەس، دەل بايلىقىڭىز بولىدۇ.

يېتەرلىك ئىقتىدار ياردىمىڭىزنى قوبۇل قىلغان ئادەمنى سىزدىن ئايرىۋەتمەيدۇ. مۇشۇنىڭ ئۆزىلا سىز ئۈچۈن كۇپايە قىلىدۇ!

مېنىڭ بىر قېتىملىق ئۆستۈرۈلۈشۈمگە كىچىك بىر ئىش سەۋەب بولغاندەك بولدى. بۇ ئىش رىۋايەت تۈسىنى ئالغانىدى. بىر شەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن باشلىقىم بىلەن بىر قەۋەتتە ئىشلەيدىغان بىر ئادۋوكات ئىشخانىغا كىرىپ، مەندىن بۈگۈن پۈتكۈزىدىغان بىر ئىش بار ئىدى، شۇڭا بىر تېز خاتىرىلىگۈچى تاپقىلى بولارمۇ، دەپ سورىدى.

مەن ئۇنىڭغا: بىزنىڭ ھەممە تېز خاتىرىلىگۈچىلىرىمىز تانىمىغا كەتتى، يەنە بەش مىنۇت كېچىككەن بولسىڭىز مەنمۇ كېتىپ قالاركەنمەن، دېدىم. مەن ئۇنىڭ خىزمىتىنى جەزمەن شۇ كۈنى تۈگەتمەسە بولمايدىغانلىقىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا ياردەملەشمەكچى بولىدۇم. تانىمىغا قاچان بارسام بولاتتى.

شۇنداق قىلىپ مەن ئۇنىڭ ئىشىغا ياردەملەشتىم. ئىش شۇ كۈنى تۈگىدى. ئۇ مەندىن قانچىلىك ھەق ئالسىز، دەپ سورىغاندا، مەن كۈلۈپ تۇرۇپ: «ئۆزىڭىز مىڭ سوم دەپ قالدىڭىز، باشقا ئادەم بولغان بولسا بىر تىيىنمۇ ئالمايتتىم» دېدىم. ئۇ كۈلۈپ قويغاندىن كېيىن ماڭا رەھمەت ئېيتتى.

مەن شۇ گەپلەرنى دەۋاتقاندا، شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇنىڭ ماڭا مىڭ سوم بېرىدىغانلىقىنى راستتىنلا ئۈمىد قىلىمىغانىدىم. ئىشىنەمسىز، ئىشەتمەمسىز ئۆزىڭىزنىڭ ئىشى. ئۇ راستتىنلا شۇنداق قىلدى. ئارىدىن ئالتە ئاي ئۆتۈپ كەتتى، مەن ئۇ ئىشلارنى ئۆتۈپ كەتكەندىم. بىر كۈنى ئۇ ئىشخانىغا كىرىپ كەلدى - دە، مەندىن ھازىر ئىش ھەققىڭىز قانچە، دەپ سورىدى. مەن ئۇنىڭغا راست جاۋاب بەردىم. ئۇ ماڭا پۇل

بەرمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. شۇنىڭ بىلەن مەن شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن ئوينىشىپ مىڭ سوم بېرىش، دېدىم. ئۇ ماڭا يېڭى بىر خىزمەت ئورنى بەردى، بۇ خىزمەت ئورنىنىڭ ئىش ھەققى ھازىرقى خىزمەت ئورنىدىكى ئىش ھەققىدىن نەق مىڭ سوم يۇقىرى ئىدى.

مېنىڭ شۇ كۈنى تانىمىدىن تەرك ئەيلەپ باشقىلارغا ياردەم بېرىشىم دەل «جاۋاب قايتۇرۇش قائىدىسى» نى ئاڭسىز قوللانغانلىقىمنىڭ ئىپادىسى ئىدى. روشەنكى، مېنىڭ بۇنداق قىلىشىم پۇل ئۈچۈن ئەمەس، باشقىلارنىڭ ئىشىنى ئويلىغانلىقىم ئىدى.

مەن ئەسلىدە ئۇ شەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىنكى ۋاقتىنى قۇربان قىلساممۇ بولىۋېرەتتى. ئەمما بۇنداق قىلىش مېنىڭ شەرىپىم ئىدى!

يەنە كېلىپ ئۇ ماڭا نىسبەتەن پايدىلىق شان - شەرەپ ئىدى. چۈنكى ئۇ ماڭا نەق مىڭ سوملۇق جاۋاب قايتۇرۇش شەرىپىنى ئېلىپ كەلدى، بۇرۇنقى خىزمەت ئورنىدىكى ئىش ھەققىدىنمۇ كۆپ ئىش ھەققى ئاتا قىلدى.

نورمال خىزمەت ۋاقتىدا بۇيرۇق كۈتۈش كارلو دونىمىنىڭ بۇرچى ئىدى، باشقىلار ئىشتىن چۈشۈپ كەتكەندىمۇ خىزمەت ئورنىدا تۇرۇش ئۇنىڭ شان - شەرىپى ئىدى. ئۇ بۇ خىل شان - شەرەپنى مۇۋاپىق ئىشلىتىۋىدى، ئۇ مەسئۇلىيىتى تېخىمۇ زور، ھەقىقىي، تېخىمۇ كۆپ بىر خىزمەتكە ئېرىشتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭ بىر يىللىق كىرىمى بۇرۇنقى خىزمەت ئورنىدا بىر ئۆمۈر ئىشلەپ تاپقان پۇلىدىنمۇ كۆپ بولدى.

مەن 25 يىلدىن بېرى ئىزچىل تۈردە «شان - شەرەپ مەسىلىسى» يەنى «ماددا قىممەتتىن ئېشىپ چۈشۈش» مۇلازىمىتى بىلەن تەمىن ئېتىش مەسىلىسى ئۈستىدە ئويلىنىپ كەلدىم. مېنىڭ يەكۈنۈم شۇكى، مۇبادا بىز ھەر كۈنى ھەق

ھېسابلاشماي باشقىلارغا ياردەم بەرسەك، بىز ئېرىشكەن جاۋاب بىر كۈندە مەجبۇرىيەتتىمىزنى ئادا قىلىش ئارقىلىق ئېرىشكەن جاۋابتىن جەزمەن كۆپ بولىدۇ.

(بىز بۇ دەرسنىڭ ئەڭ مۇھىم قىسمىغا يېقىنلاشتۇق. سىز بۇ بىرقانچە بەتنى ئوقۇغىنىڭىزدا ئەستايىدىل ئويلىنىڭ، ئوبدان ھەزىم قىلىڭ).

جاۋاب قايتۇرۇش قائىدىسىنى مەن ئىجاد قىلمىغان، مەن ئۆزۈم ئىجاد قىلغان «ماددا قىممەتتىن ئۈستۈن» پرىنسىپى ئارقىلىق بۇ قائىدىنى تەشۋىق - تەرغىب قىلىش نىيىتىم يوق. مەن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتا تەسىر كۆرسىتىدىغان ئامىللارنى كۆپ يىل كۆزەتكەندىن كېيىن ئۇ قائىدىلەرنى ئىشلەتتىم. سىز بۇ ئامىللارنىڭ مۇھىملىقىنى بىلگەندىن كېيىن جەزمەن مەندەك قىلىسىز.

ئەمدى سىز تەجرىبىڭىزنى باشلىسىڭىز بولىدۇ، شۇنداق قىلىسىڭىز، نەزەر دائىرىڭىز ئېچىلىدۇ، ئىلگىرىلەش جۈرئىتىڭىز ئاشىدۇ.

مەن سىزگە مۇنداق بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بېرەي. بۇ ھېكايىدە بىر ئايالنىڭ «ئىنجىل»دىكى مۇنداق بىر ۋەقەلىكىنى تەكشۈرۈپ كۆرمەكچى بولغانلىقى سۆزلىنىدۇ: سىزنىڭ تېرىقچىلىق ئېتىقادىڭىز بولسىلا تاغقا قاراپ، ئەي، تاغ، يۆتكەل، دېسىڭىز، تاغ يۆتكىلىدۇ. ئۇ ئايال بىر تاغنىڭ يېنىدا تۇراتتى. ئىشكىنى ئېچىشى بىلەنلا تاغنى كۆرەتتى. شۇڭا ئۇ ئاخشىمى ئۇخلاشتىن بۇرۇن ئەي، تاغ، سەن باشقا يەرگە يۆتكىلىپ كەت، دەپ پەرمان قىپتۇ.

ئايال ئەتىسى تۆشەكتىن چۈشۈپ ئىشىك ئالدىغا كېلىپ قارايتىكەن، تاغنىڭ يەنە جايىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئايال: «ھەقىقەتەن شۇنداق ئىكەن، مەن ئۇ تاغنىڭ جەزمەن ئەسلىدىكى جايىدا ئىكەنلىكىنى بىلىشىم كېرەك» دەپتۇ.

شۇڭا، مەن سىزنىڭ سەمىڭىزگە سېلىپ قويماي، مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ ئايال دەك روھىي ھالەتتە بولماڭ.

سىز كۈچلۈك ساداقەتمەنلىكىڭىز بىلەن بۇ تەجرىبىنى ئىشلەڭ. سىز شۇنىڭغا ئىشىنىڭىكى، ئۇ سىزنىڭ ئۆمرىڭىزدىكى ئەڭ مۇھىم بۇرۇلۇشتىن دېرەك بېرىدۇ. مەن سىزگە شۇنى ئېنىق دەپ قويماي، بۇنى تەجرىبە قىلىشتىن مەقسەت، سىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قەسىرىڭىزنى ئىگىلىۋالغان ئۇ تاغنى يۆتكىۋېتىشتىن ئىبارەت. مۇبادا ئۇ تاغ يۆتكىۋېتىلمىسە، سىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قەسىرىڭىزنى مەڭگۈ بىنا قىلالمايسىز.

سىز بۇرۇن مەن دېگەن ئۇ تاغقا دىققەت قىلمىسىڭىز، ئۇ تاغ جايىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، سىز ئۇنى بايقىغان ھەم يۆتكىۋەتكەنگە قەدەر يولىڭىزنى توسۇۋالىدۇ.

— ئۇ تاغ زادى نېمە؟ — دەپ سورىشىڭىز مۇمكىن.

ئۇ تاغ سىزنىڭ مۇنداق تەسەۋۋۇرىڭىزدۇر: سىز تۆلىگەن بەدەل ماددىي جاۋابقا ئېرىشىشى شەرت. بولمىسا سىز ئالدىنغان بولىسىز.

بۇ خىل تۇيغۇ ئۆزىڭىزمۇ سەزمىگەن ھالدا بىرقانچە خىل شەكىل ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. سىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قەسىرىڭىزنىڭ ئۆلىنى غۇلىتىپ تاشلايدۇ.

بۇ خىل تۇيغۇ ئادەمنىڭ ناچار تەبىئىتىدە ھەمىشە تۆۋەندىكىدەك شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ:

— يەنە كېلىپ پۇل بەرمىسە، مەن نېمىدەپ ئىشلىگۈدەكمەن. شۇڭا بىكارغا ئىشلىشىمنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوق.

سىز مەن دەۋاتقان بۇ خىلدىكى ئادەملەرنى چۈشىنىڭ؛ سىز بەلكىم ئۇلار بىلەن كۆپ قېتىم ئارىلاشقان بولۇشىڭىز مۇمكىن. ئەمما سىز ئۇنداق ئادەملەر ئىچىدىن مۇۋەپپەقىيەت قازانغان بىرەرنى بايقىيالمايسىز.

مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قاندىسى ئالەم تارتىشىش قانۇنىغا ئوخشاش مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ. كىشىلەر ئۇنى چۈشەنگەن ھەم ئىشلەتكەندىلا ئاندىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدۇ. بەزىلەر مۇۋەپپەقىيەتنى ياۋا كالىغا ئوخشىتىپ، ئۇنى قوغلاپ تۇتۇشقا ئۇرۇنىدۇ، ئەمما ئۇلار بۇ ياۋا كالىنى مەڭگۈ تۇتالمايدۇ — مەڭگۈ مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىدۇ. شۇڭا تەجرىبە قىلىشتىن ئاۋۋال نىشاننى — ئۆزىڭىزگە ئەڭ تونۇشلۇق بولغان قائىدىلەرنىڭ بىرى — جاۋاب قايتۇرۇش قائىدىسىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىڭ.

بۇ تەجرىبە تۆۋەندىكىدەك بولىدۇ:
كېيىنكى ئالتە ئايدا ھەر كۈنى ئاز دېگەندە بىر ئادەمگە مۇلازىمەت قىلىڭ ھەمدە بۇنداق مۇلازىمەتنى ئۆز ئىشىم دەپ بىلىڭ، كىشىلەرنىڭ جاۋاب قايتۇرۇشىنى، ھەق بېرىشىنى ئۈمىد قىلماڭ.

تەجرىبە ئارقىلىق بۇ قائىدىنىڭ چىنلىقىنى چۈشىنىدىغانلىقىڭىزغا باشتىن — ئاخىر ئىشىنىڭ. ئۇزۇنغا سوزۇلىدىغان مۇۋەپپەقىيەتكە يەنىمۇ ئىنتىلىڭ، ئاخىر ھېچنېمىگە مەلىكە بولالمىدىغان ئىشنى قىلماڭ.

تەجرىبە شەكلى چەكلىمىگە ئۇچرىمىسۇن. بىر ياكى بىر قانچە ئادەمگە مۇلازىمەت قىلىشنى ۋە ياكى باشلىقىڭىز ئۈچۈن ئىسمىنا قوشۇپ ئىشلەشنى ئالاھىدە نىشان قىلىپ بېكىتىڭ.

سىز ئەزەلدىن دىدارلىشىپ باقمىغان يات ئادەملەر ئۈچۈن بىرەر ئىش قىلىپ بېرىڭ. نىشاننىڭ كىم بولۇشى مۇھىم ئەمەس، مۇھىمى باشقىلار ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش، يەكدىللىق بىلەن ئىش قىلىپ بېرىش.

سىز توغرا پوزىتسىيە بىلەن تەجرىبە قىلىشىڭىز، بۇ قائىدىنى پىششىق بىلىدىغان نۇرغۇن ئادەملەر بايقىغان پاكىتىنى بايقايسىز — بۇ قائىدىنىڭ تۈپ ماھىيىتىنى بايقايسىز.

سىز خۇددى تۆلىگەن بەدىلىڭىز ئېلىپ كەلگەن زىياننى توسۇيالمىغاندەك تۆلىگەن بەدىلىڭىز ئېلىپ كەلگەن جاۋابىنىمۇ

توسۇيالمىيسىز.

— سەۋەب — نەتىجە، ئۇسۇل — ئاقىۋەت، ئۇرۇق — ھوسۇلنى تامامەن بىر — بىرىدىن ئايرىۋەتكىلى بولمايدۇ، — دەيدۇ ئېمپىرىسون، — چۈنكى سەۋەب نەتىجىنى نامايان قىلىدۇ، ئۇسۇل ئاقىۋەتنى بېكىتىدۇ، ئۇرۇق مېۋە يېتىلدۈرىدۇ.

— سىز جاۋاب قايتۇرۇشنى بىلمەيدىغان ئادەمگە يولۇقۇپ قالسىڭىز — ئۇنىڭغا كۆپرەك ئىش قىلىپ بېرىڭ. بۇ ئىشىڭىزنى تەڭرى بىلىدۇ، ئاخىر جاۋابقا ئېرىشىسىز. بۇنداق جاۋاب قانچە كېچىكسە شۇنچە پايدىلىق بولىدۇ، شۇنچە ئاشىدۇ، تېخىمۇ كۆڭۈلدىكىدەك بايلىق ئېلىپ كېلىدۇ.

— ئىش قىلىش كۈچ — قۇدرەتنى ئاشۇرىدۇ، ئىش قىلمىغاندا كۈچ — قۇدرەت بولمايدۇ، بۇ تەبىئىي قائىدىدۇر.

كىشىلەر ھامان ئەخمىقانلىك بىلەن ئۆزىنىڭ ئالدىنىپ قېلىشىدىن ۋاپىم يەيدۇ — دە، بىر ئۆمۈر ئازاب ئىچىدە ياشايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۆزىنى ئالداش ئىمكانىيىتىنى چىقىرىپ تاشلىسا ئۇ ھەرگىز ئالدىنمايدۇ. جىمى كېلىشىمدە A ۋە B تەرەپنى ھېسابقا ئالمىغاندەمۇ يەنە شەيئىنىڭ ئۆزى بىلەن روھتىن ئىبارەت بۇ ئۈچىنچى تەرەپمۇ مەۋجۇت بولىدۇ. بۇ ھەر بىر توختامنىڭ — كېلىشىمنىڭ مۇكەممەللىكىگە كاپالەتلىك قىلىدۇ.

سىز تەجرىبە قىلىشتىن ئىلگىرى ئېمپىرىسوننىڭ «تولۇقلاش» دېگەن ماقالىسىنى ئوقۇڭ، بۇ ماقالە سىزنىڭ نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق تەجرىبە قىلىشىڭىز كېرەكلىكىنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشىنىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ.

سىز «تولۇقلاش» دېگەن بۇ ماقالىنى بۇرۇن ئوقۇغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. شۇنداق بولسىمۇ يەنە بىر قېتىم ئوقۇڭ، ھەر قېتىم ئوقۇشىڭىز يېڭى ھاسىلاتقا ئېرىشىسىز ۋە بۇ ماقالىنىڭ ئۆزگىچىلىكىنى بايقايسىز (39 — دەرىستە «تولۇقلاش» نىڭ مەزمۇنى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن. شۇ دەرسكە قاراڭ).

بىز ئۆمرىمىزدە ئىككى مۇھىم باسقۇچنى بېشىمىزدىن ئۆتكۈزۈمىز: بۇ باسقۇچنىڭ بىرى بىلىمنى قوبۇل قىلىش، تۈرگە ئايرىش، رەتلەش باسقۇچى؛ يەنە بىرى، تىرىشىپ باشقىلارنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشىش باسقۇچى. بىز تىرىشىپ ئۆگىنىشىمىز، ئۆگىنىشكە سەرپ قىلغان زېھنىي قۇۋۋىتىمىز خىزمەتكە سەرپ قىلغان زېھنىي قۇۋۋىتىمىزدىن كۆپ بولۇشى كېرەك. ئەمما بىز يېتەرلىك بىلىم ئىگىلەپ، باشقىلار ئۈچۈن خىزمەت قىلغان چاغلىرىمىزدا رېئاللىققا جەڭ ئېلان قىلىپ، باشقىلارنى ئۆزىمىزنىڭ ئىقتىدارىغا ئىشەندۈرۈشىمىز كېرەك.

بىز ھەر ۋاقىت كىشىلەرگە خىزمەت قىلىش ئۈچۈن تەييار بولۇپلا قالماي، بەلكى رازىمەنلىك بىلەن ئىش قىلىپ بېرىش ئۈچۈن ھازىرلىنىشىمىز كېرەك. نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىشىمىز كېرەك؟ ئەڭ مۇھىم سەۋەبلەرنىڭ بىرى شۇكى، سىز ھەر قېتىم باشقىلارغا ياردەم بەرسىڭىز تامامەن ئۆزىڭىزنىڭ قۇدرىتىنى ئىسپاتلىغان بولىسىز. يەنە كېلىپ باشقىلارنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشىش تولىمۇ ھالقىلىق قەدەمدۇر.

سىز پۈتۈن دۇنياغا: «سەن ماڭا قانچە پۇل بەرسەڭ، مەن ساڭا شۇنچىلىك ئىش قىلىپ بېرىمەن» دېمەي، ئەكسىچە «سىز ئاۋۋال مۇلازىمەت سۈپىتىمگە قاراپ بېقىڭ، مۇلازىمىتىمنى ياقتۇرۇپ قالسىڭىز ئاندىن باھا قويۇپ پۇل بېرىڭ» دەڭ.

ھايات چاقماق كەبى يالت قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدىغان بىر قىسقا دەقىقە. مۇبادا ھالاكەت كۆلەڭگىسى ئىچىدە ياشاۋاتقان ئادەملەرنىڭ ياشاشتىن مەقسىتى، ھايات دۇردانلىرىنى يىغىش دېيىلسە، ئۇ ھالدا بىز باشقىلار ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش شەكلى ئارقىلىق ئۆزىمىز ئىزدىنىۋاتقان دۇردانلىرىنى يىغالايسىز، ئىشقىلىپ قولۇمدىن ئىش كەلسە، كىشىلەر خۇش بولىدۇ.

مەن سىزنىڭ بۇ كىشىلىك پەلسەپىسىنى تەرىپلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.

بۇ دەرس بۇ يەردە ئاخىرلىشاي دەپ قالدى، ئەمما مەڭگۈ ئاخىرلاشمايدۇ. سىز ئۆز ئۇسۇلىڭىز بويىچە مېنىڭ تەپەككۈر يولۇمنى بويلاپ مېڭىڭ. سىز بۇ سەپەر جەريانىدا كۆپ نەپكە ئېرىشىسىز.

بۇ دەرسنىڭ باش تېمىسىدىن قارىغاندا ھازىر بۇ دەرسنىڭ ئاخىرلىشىدىغان ۋاقتى ئەمەس. چۈنكى بۇ دەرس ئاخىر كىشىلەرنى ئۆزلىرىنىڭ جىمى پائالىيەتلىرىنىڭ مەركىزىي مەسىلىسىگە ئېلىپ بارىدۇ. مەقسەت، سىزگە بۇ دەرسنىڭ ئاساسىي پرىنسىپلىرىنى ئىنگىلىستىش ھەمدە تەپەككۈر يولىڭىزنى كېڭەيتىپ، يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنى ئىشقا سالدۇرۇشتىن ئىبارەت.

مەزكۇر دەرس سىزگە ھېچنەرسە ئۆگەتمەيدۇ، بۇ بىر ۋاسىتە بولۇپ، سىز بۇ ۋاسىتە ئارقىلىق ئۆزىڭىز ئۆزىڭىزگە تۇرمۇش چىنىقنى ئۆگىنىسىز. بۇ بىر خىل تەربىيە مەنبەسى بولۇپ، سىز چوڭ مېڭىڭىزدىكى يوشۇرۇن قۇدرەتنى قازىسىز، تەرەققىي قىلدۇرىسىز ۋە ئۇنى ئۆزىڭىز ئۈچۈن ئىشلىتەلەيسىز.

سىز باشقىلار ئۈچۈن ئىمكانقەدەر ياخشى مۇلازىمەت قىلىش ئۈچۈن بۇرۇتقىدىنمۇ بەك تىرىشىڭ، مانا بۇ تەربىيەنىڭ يۈكسەك پەللىسىدۇر. شۇڭا سىز ئېرىشكەن پايدا تۆلىگەن بەدىلىڭىزدىن ئازدەك قىلغىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە ئېرىشكەن شەكىلىسىز پايدىڭىز باشقىلارنىڭكىدىن كۆپ بولىدۇ.

سىز پەقەت مۇشۇنداق مۇلازىمەت قىلغاندىلا ئاندىن مەشغۇل بولۇۋاتقان ساھەيىڭىزدە ئانچە - مۇنچە ئىش قىلالايسىز. چۈنكى، سىز مۇشۇ ۋەجىدىن نىشانىڭىزنىڭ ئاخىرقى بىر قىسمىغا ئايلىنىسىز ۋە ئۇنى كۈندىلىك ئۈچ ۋاخ تاماققا ئوخشاش ئادەتكە ئايلاندۇرۇڭ.

سىز ئىمكانقەدەر كۆپ مۇلازىمەت قىلىشنى ئادەتلەندۈرۈڭ، ئەمما كۆپ نەرسىگە ئېرىشىش بولاتتى دەپ تەمە قىلماڭ. سىز شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، بۇ دۇنيانىڭ سىزگە بېرىدىغىنى،

سىزنىڭ ئۈمىد قىلغانلىرىڭىزدىنمۇ كۆپ بولىدۇ.
كۈچلۈك قىزىقىش، مول جاۋاب ئاتا قىلىدۇ. قانداق جاۋاب
قايتۇرۇش قەۋەتمۇ قەۋەت ئېشىپ بارىدۇ، بۇنى تامامەن ئۆزىڭىز
قارار قىلىشىڭىز بولىدۇ.

ئەمدى سىز مەزكۇر دەرسنى ئۆگىنىپ بولىدىڭىز، بۇنىڭدىن
كېيىنكى ھاياتىڭىزدا ھەرىكەت قىلماقچىمۇ، قاچان، قايسى
ئۇسۇلدا، نېمە ئۈچۈن ھەرىكەت قىلماقچى؟ سىز بۇ دەرسنى
ئىلھاملانپ، ئۆگەنگەن بىلىملىرىڭىزنى ئىشلەتكەن چاغدىلا
ئاندىن بۇ دەرسنىڭ ھەقىقىي قىممىتىنى چۈشەنگەن بولىسىز.
بىلىم پەقەت مۇئەييەن تەشكىل ۋە «ئەمەلىيەتتىن
ئۆتكۈزۈش» ئارقىلىقلا «قۇدرەت» كە ئايلىنىدۇ. بۇ نۇقتىنى
ئۇنتۇپ قالماسلىق كېرەك.

ئاۋۋال پۇل ئېلىپ ئاندىن ئىش قىلىدىغان ئادەم مەڭگۈ
رەھبەر بولالمايدۇ، مۇبادا سىز شۇنداق قىلىشىڭىز خىزمەت
قىلىۋاتقان ساھەيىڭىزدە رەھبەر بولالمايسىز، مەڭگۈ نەتىجە
يارىتالمايسىز.

ئازراقلا چارە قىلساق، بەزى پىرىنسىپلارغا رىئايە قىلساق، پۇل تېپىش بىز
ئۈچۈن ئادەتتىكى ئىش بولىدۇ.

— T.P . باننام

26 - دەرس

قانداق قىلغاندا پۇل تېپىشنىڭ ماھىرى بولغىلى بولىدۇ

فېنىس تېللى باننام شۇبھىسىزكى، ئۇ ھازىرغىچە
ئامېرىكىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ ئارتىس بولۇپ كەلدى. ئۇنىڭ ئاشۇنداق
كەچۈرمىشلىرى بولمىغان بولسا، كىشىلەر باننام ئۆزى
ئورۇندىغان «قاغىنىڭ سۇمۇرغىغا ئۆزگىرىشى» دېگەن كلاسسىك
تئاتردىكى باش قەھرىمان دەپ جەزملەشتۈرۈشى مۇمكىن
ئىدى.

فېنىس تېللى باننام تۆۋەن ئائىلىدىن كېلىپ چىققان
بولۇپ، ئۇ مىلىچىمالار دۇكىنىدىن باشلاپ ئىگىلىك تىكلەنگەن.
پەقەت گرامماتىكا مەكتىپى تەربىيىسىنى ئالغان. ئەمما ئۇ ئاخىر
دۇنياغا داڭلىق بىرلەشمە سېرىك ئۆمىكىنى قۇرغان. ئۇ:
«دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ ئويۇن قويۇش» دېگەن ئېلاننى چىقارغان.
باننامنىڭ مۇۋەپپەقىيەت ئۇقۇمى ئىنتايىن ئېنىق ھەمدە
قانداق مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشۇ ئۇنىڭغا ئىنتايىن ئېنىق. ئۇ
ئەمەلىي تەجرىبىلىرىگە ئاساسەن ئۆزىنىڭ تەرجىمىھالىغا
كىرگۈزگەن «فېنىس تېللى باننامنىڭ تۇرمۇشى» بىزنى
ھازىرغىچە زور مەنپەئەتكە ئىگە قىلىپ كېلىۋاتىدۇ. باننام ھەر
قېتىم تەكلىپكە بىنائەن ئويۇن قويغاندا ھامان ئۆز كىتابىدا

يازغان «مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قائىدىسى» نى ئىشلىتىدۇ. ئۇنىڭ نۇتقى ئۈزلۈكسىز قارشى ئېلىنغاندا ئۇ بۇ قائىدىنى «پۇل تېپىش سەنئىتى» دەپ ئاتايدۇ. باننامنىڭ چوڭقۇر چۈشىنىش ئىقتىدارى بار. ئۇ خۇسۇسىي كەچۈرمىشلىرىدىن مەيلى پرىكازچىك ياكى سىياسىيون بولسۇن، ئەزەلدىن پۇلدىن بىزار بولمايدىغانلىقىنى بىلىپ يەتكەن.

بۇ دەرس ئۇنىڭ «پۇل تېپىش توغرىسىدا نۇتۇق» دېگەن ئەسىرىدىن تاللاندى. دەسلەپتە بۇ نۇتۇق ئامېرىكا ياشلىرىنىڭ قانداق پۇل تېپىش، توغرا يول ئارقىلىق تېپىش توغرىسىدا سۆزلەنگەنىدى، ئەمما سىز شۇنى مۇئەييەنلەشتۈرەلەيسىزكى، سىز مەيلى ياشانغان ياكى ياش ئادەم بولۇڭ، باننامنىڭ بۇ نۇتقى سىزگە ياردەم بېرىدۇ، نىشانىڭىزنى ئايدىڭلاشتۇرىدۇ، مەقسىتىڭىزگە يېتىش ئۈچۈن قۇلايلىق تۇغدۇرۇپ بېرىدۇ.

سىز پۈتۈن «تېرە پۈتۈك» نى ئۆگىنىش جەريانىدا پۇل تېپىشنىڭ ئاساسىي قائىدىسىنى بىلىۋالسىز. سىز ھازىرغا قەدەر پۇلنىڭ بەختنىڭ بىردىنبىر كاپالىتى ئەمەسلىكىنى بىلىپ يەتتىڭىز. ئەمما سىز يەنە نۇرغۇن بىلىمنى ئۆگىنىشكە موھتاج. بولۇپمۇ چىن ھەقىقەتنى: مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پرىنسىپى ھەرگىز ئۆزگەرمەيدۇ دېگەن قائىدىنى ئۆگىنىشىڭىزگە توغرا كېلىدۇ. خوش، سىز ئەمدى رىۋايەت تۈسىگە ئەڭ باي ئوقۇتقۇچىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىڭ.

ئامېرىكا يېرى كەڭ، ئادىمى ئاز دۆلەت. ساغلام ئادەمگە نىسبەتەن ئامېرىكىدا پۇل تېپىش قىيىن ئەمەس. بۇ «يېڭى قۇرۇقلۇق» تا نۇرغۇن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يوللىرى سىز ئۈچۈن داغدام ئوچۇق، نۇرغۇن كەسىپلەر سىزگە جەڭ ئېلان قىلىدۇ. مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن، ئامېرىكىدا دېگۈدەكلا كۆڭۈلدىكىدەك خىزمەت تاپالايدۇ. كىشىلەر ھېچقانچە كۈچىمەيلا پۇل تېپىش پۇرسىتىگە ئىگە بولىدۇ.

مۇستەقىل تۇرمۇش كەچۈرگەن ئادەملەر نېمىگە ئېرىشمەن دېسە شۇنىڭغا ئېرىشەلەيدۇ. پۇل تېپىش پۇرسىتى ئاسان بولسىمۇ، شۈبھىسىزكى، كىشىلەر دۇنيادىكى ئەڭ قىيىن ئىش پۇرسەتكە قانداق ئېرىشىش دەپ قارايدۇ.

خۇددى بېنجامىن فرانكلىن: «تېپىش يولى خۇددى تۈگمەنگە بارىدىغان يولدەك ئاددىي بولىدۇ» دېگەندەك بولىدۇ. بۇ سۆز ناھايىتى ئاددىي بىر مەسىلىنى: كىرىمگە قاراپ چىقىم قىلىش دېگەن مەسىلىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

مىكالىبو ئەپەندى بۈيۈك يازغۇچى دىككىنسىنىڭ قەلىمى ئاستىدىكى بىر كومپىدىيىلىك پېرسوناژ بولۇپ، ئۇ بۇ پرىنسىپنى جايغا ئەمەلىيلەشتۈرگەن. ماكالىبو: «مۇبادا يىللىق كىرىمىڭىز 20 فوندىتېرلىك بولسا، 20 فوندىتېرلىك ئالتە سىنت خەجلىسەڭ، بۇ ئادەمنىڭ ئىچى سىيرىلغۇدەك ئىش بولىدۇ. ئەكسىچە، يىللىق كىرىمىڭىز 20 فوندىتېرلىك بولۇپ، پەقەت 19 فوندىتېرلىك ئالتە سىنت خەجلىگەن بولسىڭىز، بۇ ئادەمنى سۆيۈندۈرىدىغان ئىش بولىدۇ» دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن ئاڭلىغۇچىلار: «بۇنى بىز بىلىمىز، بۇ تېجەش دەپ ئاتىلىدۇ، تېجەش بايلىق دېمەكلىكتۇر. بىز تورتىنى يەپ بولۇنغاندىن كېيىن تۈگەيدىغانلىقىنى بىلىمىز» دېيىشىدۇ. ئەمما مەن شۇنى تەكىتلەيمەنكى، بۇ دەل ئەڭ زور مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدىغان ئامىلدۇر.

تېجەشلىك ھامان كىرىم چىقىمىدىن كۆپ بولىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ. زورۇر تېپىلغاندا كونا چاپاننىمۇ ئۇزۇنراق كىيىشكە توغرا كېلىدۇ. يېڭى پەلەينى سېتىۋالسىمۇ، كونا چاپاننى ياماپ كەيسىمۇ بولىدۇ، يېمەكلىككە بەك ئەھمىيەت بېرىپ كەتمىسىمۇ بولىدۇ. بۇنداق بولغاندا ھالىمىزنىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بەزى ئويلىمىغان ئەھۋاللار كۆرۈلسە بىز تىزگىنلەشكە ئامالسىز قالغىمىز، بولمىسا بىز نۇرغۇن پۇل تېپىشىمىز مۇمكىن. بىر تىيىن، بىر سومنى يىغىپ قويساق،

يىغقان پۇلىمىزغا ئۆسۈم قونسا، پۇلىمىز ئۆزلۈكىسىز كۆپىيىدۇ. شۇنداق قىلىۋەرسەك بىز كۈتكەن نەتىجە بىزگە يېقىنلاپ كېلىدۇ. بۇ خىل تېجەشلىكنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن بەزى مەشىقلەرنى قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ئەمما سىز بۇنىڭغا ئادەتلىنىپ قالسىڭىز، ئەقىل - ھوشىڭىز بىلەن پۇل ساقلاشنىڭ بەتخەجلىك قىلغاندىن ياخشى ئىكەنلىكىنى، خۇشاللىق ئىش ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. تۆۋەندىكىسى مەن يېزىپ بەرگەن بىر رېتسېپ بولۇپ، بۇ رېتسېپنىڭ ئۈنۈمى ناھايىتى ياخشى بولغان. نۇرغۇن ئىسراپخورلۇق كېسىلىنى ساقايتتى. بولۇپمۇ خاتا تېجەشلىكنىڭ ئالاھىدە ئۈنۈمى بولىدۇ. سىز يىل ئاخىرى كىرىمىڭىز كۆپ بولمىسا، كىرىمىڭىزنى ئىقتىساد قىلالىمىسىڭىز، مېنىڭ تەكلىپىم شۇكى، سىز جەدۋەل تۈزۈپ، ئۇنى كىتابچە قىلىپ، ھەر بىر خىراجەت - چىقىمىڭىزنى خاتىرىلەپ قويۇڭ. ھەر كۈنلۈك ياكى ھەر ھەپتىلىك ئەھۋالنى ئىككى ئىستونغا يىغىنچاقلاڭ. بۇنىڭ ئىچىدىكى بىر ئىستون «زۆرۈر بۇيۇملار» ياكى «راھەتلىك بۇيۇملار»نى بىلدۈرسە، يەنە بىر ئىستون «ھەشەمەتلىك بۇيۇملار»نى نامايان قىلىدۇ. سىز ھايال قالمايلا كېيىنكى ئىستوندا خاتىرىلەنگەنلىرى ئالدىنقى ئىستوندا خاتىرىلەنگەنلىرىدىن ئىككى - ئۈچ ھەسسە، ھەتتا ھەمىشە ئون ھەسسە كۆپ بولىدىغانلىقىنى بايقايسىز. ئەمەلىيەتتە تۇرمۇش لازىمەتلىكىگە خەجلىگەن پۇل كىرىمىزنىڭ ئاز بىر قىسمىنىلا ئىگىلەيدۇ.

دوكتور فرانكلن: «بىزنى باشقىلارنىڭ نەزىرى ئەمەس، دەل ئۆزىمىزنىڭ نەزىرى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ. مۇبادا دۇنيادىكى ھەممە ئادەم (مەندىن باشقىسى) تامامەن ئەمما بولسا، مەن نېمىنىڭ چىرايلىق كىيىم، نېمىنىڭ سەلتەنەتلىك ئۆي سايمانلىرى ئىكەنلىكىگە كۆڭۈل بۆلمەيمەن» دەيدۇ. گراندى خانىمىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشايدىغان تەستىرات بار. ئۇ: دەل مۇشۇنداق قاباھەتلىك تۇيغۇ نۇرغۇن باي ئائىلىلەرنى باش چۆكۈرۈپ

ئىشلەشكە مەجبۇر قىلىدۇ، دەيدۇ. ئامېرىكىدىكى نۇرغۇن ئادەملەر: «بىز تامامەن ئەركىن، تەڭ، باراۋەر» دېگەن گەپنى تەكرارلاشقا ئامراق. ئەمما بۇ گەپ نۇرغۇن تەرەپلەردىن ئېلىپ ئېيتقاندا خاتا.

مەلۇم مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، بىز تۇغۇلۇشىمىزدىنلا «ئەركىن، تەڭ - باراۋەر» دېگەن بۇ گەپ ئادەمنى سۆيۈندۈرىدۇ. مانا بۇنىڭ ئۆزى ھەقىقىي پاكىتتۇر. بىز تۇغۇلۇشىمىز بىلەنلا پۇلىمىز بولمايدۇ، شۇنداق تۇغۇلۇشىمىز مۇمكىن ئەمەس. بەلكىم بەزىلەر: «ئۇنىڭ يىللىق كىرىمى 50 مىڭ ئامېرىكا دوللىرى، ئەمما مېنىڭ يىللىق كىرىمىم بىر مىڭ ئامېرىكا دوللىرى. مەن ئۇنىڭ بىلەن تونۇشقان چاغدا ئۇ ماڭا ئوخشاش نامرات ئىدى؛ ئەمدى ئۇ پۇللۇق بولدى. شۇڭا ئۆزىنى مەندىن چوڭ تۇتىدۇ. ئۇ ئۆزى قاراپ باقسۇن، مەنمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش مۇنەۋۋەر. مەنمۇ ئات سېتىۋالالايمەن، ھارۋا سېتىۋالالايمەن. مەن ئات - ھارۋا سېتىۋالماي، ئات بىلەن ھارۋىنى ئىجارىگە ئالساممۇ بولىۋېرىدۇ. مەن بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ئات مىنىپ، ئۇ دائىم ماڭىدىغان يولدا مېڭىپ، ئۆزۈمنىڭ ئۇنىڭغا ئوخشاش مۇنەۋۋەر ئادەم ئىكەنلىكىمنى ئىسپاتلاپ بەرسەم بولىۋېرىدۇ» دېدى.

دوستۇم، ئۈنچە كۈچ سەرپ قىلىش ھاجەتسىز. سىز تېزدىن ئۆزىڭىزنىڭ ئۇنىڭ بىلەن ئوخشاش ئىكەنلىكىڭىزنى ئىسپاتلاڭ. ئەمما ئۇ يۈزەكى ھەرىكەتكە ئوخشاپ قالسا كىشىلەرنى ئۆزىڭىزنى ئۇنىڭدەك باي ئىكەنلىكىڭىزگە ئىشەندۈرەلمەيسىز. مۇبادا سىز «كىرىمىڭىزنى كۆرسەتمەكچى» بولسىڭىز، ۋاقتىڭىزنى، پۇلىڭىزنى ئىسراپ قىلىۋېتىسىز، شۇنىڭ بىلەن بىچارە ئايالىڭىز كىر يۈيمەن دەپ باشمالتىقىنى سۇندۇرۇۋالىدۇ. ھەر قېتىم ئىككى لىر چاي سېتىۋېلىپ، باشقا نەرسىلەرنى سېتىۋېلىشقا چىقىنالمىدىغان ھالغا چۈشۈپ قالىدۇ. بۇنداق قىلىشىڭىز تامامەن «يۈزىڭىز»نى ساقلاپ قېلىشتىن ئىبارەت، خالاس. ئەمما ئۇنىڭ ھالى ھەرقانداق ئادەمنى ئالدىيالمىدۇ.

ھاياجانلىنىشقا ياكى تەكرار يول قويۇشقا ئادەتلىنىپ قالسا، ئەر - ئاياللار باشلىنىش بىلەنلا زۆرۈر بولمىغان خىراجەتلەرنى قىسقارتىش تەسكە توختايدۇ. نۇرغۇن ھەشەمەتلىك خىراجەتلەرگە بۇرۇن كۆنۈپ قالغان، ھازىر بولسا ئادەم ئۆزىنى قاتتىق تۇتۇۋالغاندىلا ئاندىن زۆرۈر چىقىملىرىنى قىسقارتىشقا بولىدۇ. مەسىلەن، كىچىكرەك ئۆيىدە ئولتۇرۇش، ئەرزان ئۆي سەرەمجانلىرى ئېلىش، ئىجتىمائىي ئالاقە خىراجەتلىرىنى قىسقارتىش، ئەرزانراق كىيىملەرنى كىيىش، كىشىلەرنى ئازراق ياللاش، بەزمىلەرگە، ئويۇنلارغا، كەچلىك پىغىلىشلارغا، پەيتۇنلارغا ئولتۇرۇش، ساياھەتكە چىقىش، تاماكا چېكىش، ھاراق ئىچىش خىراجەتلىرىنى ۋە باشقا ھەشەمەتلىك پائالىيەتلەرنى ئازايتىش. ئەمما يەنە ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، ئۇلار راستتىنلا «ئېھتىيات يولى» پىلاننى يولغا قويسا ياكى ئاز - ئازدىن پۇل ئامانەت قويمىسا، ئەقىل - ھوشى بىلەن ئۆي - زېمىن قۇرۇلۇشىغا مەبلەغ سالسا، ئۇ «پارچە - پۇرات پۇل» نىڭ ئۆكسۈمەي كۆپەيگەنلىكىنى ھەيرانلىق بىلەن بايقايدۇ. بۇ جەرياندىكى بارلىق تېجەشلىك مالىيە باشقۇرۇش ئادىتى دېگۈدەكلا ئوخشاش ئۈنۈم ھاسىل قىلىدۇ.

بىر يۈرۈش كونا كىيىم، بىر كونا شىلەپە ياكى بىر كونا كۆڭلەك باشقا بىر پەسىلنىڭ ئېھتىياجىنى تامامەن قامدايدۇ، ئادەتتىكى سۇ ياكى تۇرۇبا سۈيى شامپان سۈيىدىنمۇ شېرىن بولىدۇ، سوغۇق سۇدا يۇيۇنۇش ئادەمنى ئېسىل پەيتۇندا ئولتۇرغاندىنمۇ بەك روھلاندۇرۇۋېتىدۇ، سىرداش دوستلار بىلەن مۇگدېشىش، ئائىلىدىكىلەر بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ كىتاب ئوقۇش، بىر سائەت مۆكۈمۈكىلەك ئويناش ياكى قارىغۇ ئويۇنى ئويناش 50 سوملۇق ياكى 500 سوملۇق زىياپەتكە قاتناشقاندىنمۇ بەك ئادەمنى شادلاندۇرىدۇ. كىشىلەر تېجەشلىكلىكىنىڭ سېھرىسى كۈچىنى سەزگەن دەملەردە بۇ پائالىيەتلەرنىڭ خىراجەت پەرقىگە تېخىمۇ دىققەت قىلىشى

مۈمكىن. مىڭلىغان - ئون مىڭلىغان ئادەملەر نامرات - پېقىرلىققا شۈكۈر - قانائەت قىلىپ ياشايدۇ، يەنە مىڭلىغان - ئون مىڭلىغان ئادەملەر ھېچنېمىدىن غەم قىلماي بايلىققا مىراسخورلۇق قىلىشىدۇ، ئەمما ئۇلار يەنىلا نامراتلىقتا ياشايدۇ. سەۋەب، ئۇلار تۇرمۇشىنى بەك ھەشەمەتچىلىكتە، ئىسراپخورلۇقتا ئۆتكۈزىدۇ، ئۇلارنىڭ خەج - خىراجىتى ناھايىتى كۆپ بولۇپ كېتىدۇ. بەزى ئائىلىلەرنىڭ ھەر يىللىق ئومۇمىي خىراجەت سوممىسى 200 نەچچە مىڭ سومدىن كۆپ بولىدۇ. ناھايىتى ئاز ئادەملەر پۇل ئاز بولسا قانداق ياشىغىلى بولىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئەمما يەنە بەزى ئادەملەرنىڭ كىرىمى پەقەت ئۇلارنىڭ كىرىمىنىڭ يىگىرمىدىن بىرىگىلا تەڭ كېلىدۇ.

ئۇلار مۇشۇنچىلىك كىرىم بىلەنمۇ كۆڭۈللۈك ياشايدۇ. بايلىق سىنىقى غەمكىنلىك سىنىقىدىنمۇ قاتتىق بولىدۇ، بىردىنلا بېيىپ كېتىشنىڭ سىنىقى تېخىمۇ قاتتىق بولىدۇ. «ئاسان قولغا كەلگەن نەرسە ئاسان قولدىن كېتىدۇ» دېگەن ھېكمەت ناھايىتى ياخشى ئېيتىلغان. ھاكاۋۇرلۇق بىلەن شۆھرەتپەرەسلىك باش كۆتۈرۈپ چىقىدىكەن، ساقايتقىلى بولمايدىغان ئۆسمە ھاسىل قىلىدۇ، كىشىلەرنىڭ بايلىقىنى - ئۇ بايلىق كۆپ ياكى ئاز بولسۇن - ئاز - ئازدىن يەپ تۈگىتىۋېتىدۇ. نۇرغۇن ئادەملەر بېيىش بىلەنلا، نەپسى تېخىمۇ يوغىناپ كېتىدۇ - دە، ھەشەمەتلىك تۇرمۇش چىقىمى ئۇزۇنغا قالمايلا ئۇنىڭ كىرىمىنى تۈگىتىۋېتىدۇ. ئۇلار ئۆزلىرىنى جاھاندا بىر دەپ كۆرسىتىش ئۈچۈن چاپلىق ياشايدۇ. ئۆزىنى ئۆزى كىچىكلاپ مەن سېمىز، دەپ كۆرسىتىدۇ، ئۆزىنى چوڭ كۆرسىتىش ئۈچۈن بىمەنلەرچە تىرىشىش جەريانىدا ئۆزلىرىنى يوقىتىدۇ.

مەن ناھايىتى باي بىر تۈرە بىلەن تونۇشاتتىم. ئۇ ئادەم تېخى يېڭىدىن بېيىغانىدى، ئايالى بىر ئېسىل ساپا ئالماقچى بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئېرى ئايالىغا: «پەقەت بىر ساپا ئۇچۇنلا 30 مىڭ

ئامېرىكا دوللىرى خەجلەيدىغان گەپكەن - دە!» دېدى. شۇنداق قىلىپ ساپا سېتىۋېلىندى، ئەمدى ساپاغا پار قىلىدىغان ئورۇندۇق بولۇشى كېرەك ئىدى؛ كېيىن چاي شىرەسى، تاماق شىرەسى، ئۈستەل، ھەتتا پۈتۈن ئۆي سايمانلىرى تامامەن ئالماشتۇرۇلدى. بۇ چاغدا يېڭى ئۆي جاھازىلىرى ئالدىدا ئۆي بەك كونا بولغاچقا، چېنىپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يېڭى ئۆي سەرەمجانلىرىغا پار بولىدىغان يېڭى ئۆي سالىدى. «شۇنداق قىلىپ، - دېدى دوستۇم، - پەقەت مۇشۇ ساپانى دەپلا 30 مىڭ ئامېرىكا دوللىرىنى ئوشۇق خەجلەشكە توغرا كەلدى. ئەمما ئىش تۈگىمەيلا كەتتى، ئۈزلۈكسىز پۇل خىراجەت قىلىشقا توغرا كەلدى. شۇنداق بولغاندىلا ئاندىن ئىش يارىشىقىدا، سۆلەتلىك بولىدىكەن. مەن بۇنداق قۇرۇق سۆلەت ئۈچۈن ھەر يىلى 110 مىڭ سوم خىراجەت قىلىمەن، شۇنىڭ بىلەن كۈنلىرىم بارغانسېرى جىددىي ئۆتۈشكە باشلىدى. بىز 10 يىل ئىلگىرىكى ئىشلارنى ئويلاپ باقايلى. بىر يىلدا نەچچە ئون مىڭ سوم خىراجەت قىلساق، تۇرمۇشىمىز نەقەدەر راھەتتە ئۆتەر ئىدى - ھە! چۈنكى ئۇ چاغدا بىزنىڭ ئۈنچىۋالا پەرىشانلىقىمىز يوق ئىدى. باش قاتۇرىدىغان، كۆڭۈل بۆلىدىغان نەرسىمۇ يوق ئىدى. پاكىتنى يوشۇرغىلى بولمايدۇ، ئۇ ساپا ئاخىر مېنى ۋەيران قىلىش گىردابىغا ئېلىپ باردى. بولمىسا مەن بېيىپ كېتەتتىم، شۇنىڭدىن كېيىن پۇل خەجلەشنى تۈستۈم، خىراجەتنى تېجىمىگەن بولسام مەن تۈگەشكەن بولاتتىم.

قەرزىدىن ساقلىنىش

يېڭىدىن مۇستەقىل ياشاشقا باشلىغان ياشلار قەرز بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىش كېرەك. ئادەم ئۈچۈن قەرزىدىن ئېغىر نەرسە يوق. قەرز بولۇپ قالساڭ بېشىڭنى كۆتۈرۈپ ماڭالمىسەن، قۇل بولۇپ قالسىەن. ئەمما بەزى ياشلار، قۇرامىغا يەتمىگەنلەر

قەرز بولۇپ قالىدۇ، مۇبادا ئۇ بىر ياخشى دوستقا ئۇچراپ قالسا، ئۇ دوستىغا: «ھەي، قارا، مەن پۇل تېپىپ بىر ياخشى كىيىم ئالدىم» دېيىشى مۇمكىن. ئىشقىلىپ ئۇنىڭ يېتەرلىك پۇلى بولغاچقا بىر قۇر ياخشى كىيىم ئېلىش ئۇنىڭ ئۈچۈن ھېچقانچىلىك ئىش بولۇپ تۇيۇلمايدۇ. ئۇ قولغا پۇل كىرسىلا يېڭى كىيىم ئالىدۇ، ئاخىر باشقىلاردىن قەرز ئېلىپ باشقا نەرسىلەرنى سېتىۋالىدۇ، شۇنىڭ بىلەن پۇل قەرز ئېلىش ئۇنىڭغا ئادەت بولۇپ قالىدۇ. بۇ ئۇنى بىر ئۆمۈر نامراتچىلىق پاتىقىغا تاشلاۋاتىدۇ. قەرز كىشىلەرنىڭ غۇرۇرىنى يوقىتىدۇ، ھەتتا ئادەم ئۆزىنى پەس كۆرىدۇ. قورساق، ئۇچا، خەج - خىراجەت ئۈچۈن قاتتىق جاپالىق ئىشلەشكە توغرا كېلىدۇ، قەرز ئىگىسى قەرز سوراپ كەلگەندە يېنىدىن بىر تىيىن چىقىرالمايدۇ. بەلكىم بۇ كىشىلەر ھەمىشە دەپ يۈرگەن «ئۆلۈك ئاتنى تىرىك ئات قاتارىدا داۋالاش» بولسا كېرەك. ئەمما مەن ئىناۋەتلىك قەرزىگە تايىنىپ سودا قىلىدىغان سودىگەرلەرنى ھەمدە قەرز پۇلىنى ئاساس قىلىپ تېخىمۇ كۆپ پايدا ئالىدىغان، كەسىپنى تېخىمۇ زور كېڭەيتىدىغان ئادەملەرنى كۆرسىتىۋاتمايمەن. ياشانغان بىر مۆتىۋەر مۇرىت ئۆزىگە دېھقانچىلىق ئىشلىرىنى قىلىپ بەرگەن ئوغلىغا: «جون، ھەرگىز نېسى ئىش قىلما. نېسى قىلمىسا بولمايدىغان ئىش بولۇپ قالسا، ئازراق نىجاسەتنى نېسى قالدۇرۇپ قوي، بۇ نىجاسەت قەرزنى قايتۇرۇشتا پايدىسى بار.»

بىچىل ئەپەندى، ياشلار سەھرادىن بىر پارچە يەر سېتىۋالسا ئازراق قەرز قالىدۇرسا، قەرز ئېلىپ ئازراق پۇلنىڭ غېمىنى قىلسا بولىدۇ دەپ تەكىلىپ بېرىدۇ. ئۇ مۇنداق دەيدۇ: «ياشلار ئاۋۋال يەر سېتىۋېلىپ ئاندىن توي قىلماقچى بولسا، ئازراق قەرز ئالسا بولىدۇ. چۈنكى بۇ ئىككى ئىش - يەر سېتىۋېلىش بىلەن توي قىلىش ئۇنىڭ ھەرىكىتىنى قېلىپقا چۈشۈرىدۇ. ئۇنىڭ ھەرىكىتىنى قېلىپقا چۈشۈرۈشتە بۇنىڭدىن باشقا ئامال يوق.» بۇمۇ مۇئەييەن دائىرىدە بىخەتەر بولىدۇ. ھاياتتا يېيىش، كىيىش

ئۈچۈن ئادەم قەرز بولمايمەن دېيەلمەيدۇ. ئەمما زور قەرزىدىن ساقلىنىش كېرەك. بەزى ئائىلىلەر دۇكانغا بېرىپ نېسى مال ئالىدۇ، بۇ بىر ئەخمىقانه ئادەت. سىز ئاخىر نۇرغۇن نەرسىلەرنى نېسىگە ئالغانلىقىڭىزنى، ئەمما بۇ نەرسىلەرنىڭ ھېچقانداق زۆرۈرىنى يوقلۇقىنى بايقايسىز.

بەزى جەھەتلەردە پۇل ئوتقا، كۆيۈمچان خىزمەتكارغا، قاباھەتلىك خوجايىنغا ئوخشايدۇ. مۇبادا قوللىنىشقا پۇل كىرسە ئۆسۈمى بىلەن قىممىتى ئاشسا، سىزگە دۈشمەن بولىدۇ، ئاخىر سىزنى ئەڭ قورقۇنچىلىق ھالغا چۈشۈرۈپ قويدۇ، ئۆزىنىڭ قۇلىغا ئايلاندۇرۇپ قويدۇ. ئەمما پۇل سىز ئۈچۈن خىزمەت قىلسا سىز دۇنيادىكى ئەڭ سادىق مۇلازىمغا ئېرىشەلەيسىز. ئۇ كۆز ئىشارىتىگە قاراپ ئىش قىلىدىغان قۇل ئەمەس. بۇ مۇلازىمنىڭ ھېچقانداق نەرسىسى يوق. ئۇ مۇلازىم مەيلى ھايات ياكى ئۆلۈك بولسۇن، پۇلغا ئوخشاش بولىدۇ. مۇبادا پۇل جايىدا ئىشلىتىلسە، مۇۋاپىق تەقدىم قىلىنسا، سىز ئۈچۈن ئەڭ ساداقەتمەنلىك بىلەن مۇلازىملىق قىلىدۇ، ئۈنۈم يارىتىدۇ.

سىز پۇلنى ھەرگىز ئۆزىڭىزگە قارشى قىلىپ قويماڭ. بولمىسا، پۇل نۇقتىسىدا تۇرۇپ كىشىلىك ھاياتنى نەتىجىگە ئېرىشتۈرگىلى بولمايدۇ. جون لونداف مەجەزى غەلىتە ئادەم، ئۇ بىر قېتىم دۆلەت پالاتاسىغا ئاشكارا ھالدا: «ئەي، رەئىس، مەن بېيىغىلى باشلىدىم، ئالتۇن تاشنى بايقىدىم، يول بويى ماڭغىچ پۇل تاپشۇرىمەن» دەپ جاكارلىدى. توغرا، بۇ ھەرقانداق ئالتۇن تاۋلىغۇچىنىڭ بايقىشىدىنمۇ بەك بىر پارچە «ئالتۇن تاش» قا ئوخشايدۇ.

ھەرقانداق ئىش قىلىشىڭىز قاتتىق تىرىشىپ قىلىڭ

ئۈزلۈكسىز ئىلگىرىلەش، باشتىن - ئاخىر بەل قويۇۋەتمەڭ.

مەيلى سەھەر ياكى كەچ بولسۇن ۋە ياكى پەسىل ئۆزگەرسۇن، بىرەر ئىشىڭىز مۇۋەپپەقىيەتسىز قالمىسۇن، ھازىر قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى ئارقىغا سۈرمەي ۋاقتىدا ئىشلەڭ. قەدىمكىلەر: «قىلىشقا ئەرزىيدىغان ئىشنى بەلەن قىل» دەپ ياخشى ئېيتقان. نۇرغۇن ئادەملەر كەسپىي جەھەتتە ناھايىتى ياخشى ئىشلەپ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدۇ. ئەمما قولۇم - قوشنىلار چالا تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ قويغىچقا، ئۆمۈر بويى نامراتچىلىقتا ئۆتۈپ كېتىدۇ. ئۇلۇغ ئىرادە، يۈكسەك ئۈمىد، تولۇپ تاشقان روھىي قۇدرەت، ئىجتىھات بىلەن تىرىشىپ ئىشلەش، قەيسەر بولۇش تامامەن كەسپىي جەھەتتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتا كەم بولسا بولمايدىغان مۇھىم ئامىل بولىدۇ.

بايلىققا ئامراق ئاشۇ قەيسەر ئادەملەر ئەزەلدىن ئۆزىنى ياكى ئۆزىگىنى قۇتۇلدۇرۇشقا مۇۋەپپەقىيەت قىلمايدۇ. خۇددى مىكابول ئەپەندى ئېيتقاندەك ۋاقتىنى ئىشىمدا بۇرۇلۇش بولىدۇ، دەپ ساقلاپ تۇرۇش ئارقىلىق ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ. ئادەم سۇ يۈزىدىكى كۆپۈكتەك يۈرسە ھېچقانداق ئىش ئۈنۈملۈك بولمايدۇ. ئۇنداق ئادەملەرنىڭ پەقەت بىر - ئىككى ئىشىدىلا بۇرۇلۇش بولىدۇ. بەلكىم ئۇلار نامراتلار ماكانىدا ياكى تۈرمىدە بولۇشى مۇمكىن؛ چۈنكى بىكار تەلەپلىك يامان ئادەتنى پەيدا قىلىدۇ، ئادەمنى يامان يولغا باشلايدۇ. بىر يالاڭ تۆش، بەتخەج لۈكچەك پۇلدار بىر ئادەمگە:

— مەن دۇنيادىكى پۇلنى تەڭ ئۆلەشسەك ئىككىمىزنىڭ خەجلىشىگە يېتىدىغانلىقىنى بايقىدىم، شۇڭا بىز شۇنداق قىلساق جەزمەن بەختلىك ياشىيالايمىز، — دەپتۇ.

— ئەمما، — دەپتۇ باي جاۋابەن، — مۇبادا ھەممە ئادەم ساڭا ئوخشاش بولسا دۇنيادىكى جىمى پۇل ئىككى ئايغىمۇ يەتمەي تۈگەيدۇ، ئۇ چاغدا قانداق قىلىش كېرەك؟
— ئۇنداق بولسا توختىماي بۆلۈشەيلى.

مەن يېقىندا لوندوندا چىقىدىغان بىر گېزىتتىن مۇنداق بىر

خەۋەرنى ئوقۇدۇم: ئېغىزىدىن پەلسەپە قائىدىسىنى چۈشۈرمەيدىغان بىر يالاڭ تۇش ئەرزان مېھمانسارايدىن قوغلاپ چىقىرىلغان. سەۋەب، ئۇنىڭ مېھمانساراغا تۆلەيدىغان پۇلى يوق ئىدى. ئەمما ئۇ چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا بىر باغلام قەغەز تىقىۋالغان. كېيىن كىشىلەر ئۇ قەغەزگە ئەنگلىيىنىڭ قانداق قىلىپ بىر تىيىن ياردەمگە تايانماي دۆلەت زايومىنى قايتۇرۇش ئۇسۇلى يېزىلغانلىقى بايقالغان. كىشىلەر كېلىنۋېر دېگەندەك قىلىشى كېرەك: كىشىلەر ئۈجمە پىش ئاغزىغا چۈش، دەپ قاراپ تۇرماسلىقى كېرەك. شۇڭا خىزمىتىڭىزنى ئوبدان قىلىڭ، بولمىسا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمەن، دەپ ئويلىماڭ.

بىر كۈنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام قۇملۇققا تىككەن چېدىرىدا ھېرىپ كەتكەن بىر مۇرىتنىڭ بىر مۇلازىمى بىلەن پاراڭلاشقانلىقىنى ئاڭلىغان:

— مەن ئەمدى تۆگىنى قايتا باغلىمايمەن. تۆگىنى ئاللا ئۆزى باشقۇرسۇن، — دېدى.

— ياق، ئۇنداق قىلىشقا بولمايدۇ، — دېدى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، — سەن تۆگىنى باغلاپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن ئاللاغا تاپشۇر!

ئۆزۈڭ قىلالايدىغان ئىشنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن تەڭرىنىڭ ياردەم قىلىدىغانلىقىغا ئىشەن. سەن ئۇنى نېمە دېسەڭ بولىۋېرىدۇ، ئەمما ئۆزۈڭ قاتتىق تىرىشىپ قىلىدىغان ئىشىڭنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالما.

تەلەپ يۇقىرى، ئىقتىدار تۆۋەن بولۇپ قالمىسۇن

ياشلار كەسىپى تەربىيە بىلەن ئۆگىنىشنى تاماملاپ بولغاندىن كېيىن بەزىلەر داۋاملىق ئىلگىرىلەپ ئۆزىنىڭ ئارزۇسىنى ئىشقا ئاشۇرمايدۇ، كەسىپتە ئازراق نەتىجە قازانسا داۋاملىق نەتىجە يارىتىش ئۈچۈن ئىنتىلمەي جايىدا ئوڭدا يېتىۋالىدۇ. ئۇلار: «مەن

قانداق ئىشلەشنى بىلىمەن، ئەمما ياللانما بولۇپ قېلىشنى خالىمايمەن، ئۆزۈم بۇ ئىشنى قىلالمىسام، بۇ كەسىپنى نېمىدەپ ئۆگىنىمەن، بۇ كەسىپنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بولىدۇ؟» دەيدۇ.

— خوش، سىزنىڭ ئىش باشلاش مەبلەغىڭىز بارمۇ؟

— ياق، ئەمما ھامان ئىش باشلاش مەبلەغىگە ئېرىشمەن.

— قانداق ئېرىشىسىز؟

— مەن سىزگە بىر سىرنى دەپ بېرەي: ياشىنىپ قالغان بىر ھامام بار، ئۇنىڭ نۇرغۇن پۇلى بار. ئۇنىڭ بىر قانچە كۈنلۈكلا ئۆمرى قالدى. مۇبادا ھامام تېز كۆز يۇممىسا، پۇلى بار دوستلىرىمنى ئىزدەيمەن. ئۇلار قانچە پۇل دېسەم شۇنچە پۇل قەرز بېرىدۇ، شۇ چاغدا ئىشىمنى باشلايمەن. مەن ئىش باشلاش مەبلەغىگە ئېرىشكەن كۈنۈمدىن باشلاپ ئىشىمنى ياخشى قىلىمەن.

قەرز پۇل بىلەن ئىش قىلىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمەن دېيىش خاتا ئۇسۇل. ئۇ يىگىت چوتنى خاتا سوققان! نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى، ھەر بىر ئادەمنىڭ كەچۈرمىشلىرى جون ياكۇپ ئاستورنىڭ كەچۈرمىشلىرىگە ئانچە - مۇنچە ئوخشاپ كېتىدۇ. بۇ جاناب مۇنداق دەيدۇ:

— مەن دەسلەپتە نەچچە مىڭ سوم يىغدىم، كېيىن غايەت زور پۇلغا ئىگە بولدۇم. بۇ پۇل كۆپىيىپ، نەچچە مىليون سومغا يەتكەن بولسىمۇ، ئەمما مەن يەنىلا قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلالمىدىم. پۇلنىڭ ھېچقانداق پايدىسى بولمىدى.

مانا بۇ كەچۈرمىش سىزگە پۇلنىڭ قىممىتىنى دەپ بېرىدۇ.

مۇبادا سىز بىر بالغا 20 مىڭ دوللار بېرىپ، سەن بۇ پۇل بىلەن سودا قىل، بىرەر ئىشقا مەبلەغ سال دېسىڭىز، ئۇ چوڭ بولغۇچە بۇ پۇلنى خەجلەپ بولۇشى مۇمكىن. بۇ خۇددى ئۇ بالغا لاتارىيە چېكى تارتقۇزۇپ، ئاندىن مۇكاپات چىققانلىقىغا قارىغاندەك بىر ئىش. ئىشقىلىپ «ئاسان ئېرىشكەن نەرسە ئاسان قولدىن كېتىدۇ.» ئۇ بۇ پۇلنىڭ قىممىتىنى بىلمەيدۇ. پۇل

تېپىش ناھايىتى مۇشكۈل بولىدۇ. مۇبادا پۇل تېپىش مۇشكۈل بولمىسا، پۇلنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن ھېچقانداق قىممىتى بولمايدۇ. مۇبادا ئۆزلۈك چەكلەش، ئۆزلۈك ئىنتىزام، ئۆزلۈك ئىرادە، ئۆزلۈك تېجەشلىك، سەۋرچانلىق بولمىسا، باشقىلارنىڭ پۇلى بىلەن ئىگىلىك ياراتقىلى، مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلى، بايلىق ياراتقىلى بولمايدۇ. شۇڭا ھامان ئۆزىنىڭ پۇلى بىلەن ئىگىلىك ياراتقىلى، مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلى، بايلىق ياراتقىلى بولىدۇ. ئاشۇ «ئۆلۈكلەرنىڭ كەشىنى تېرىۋېلىشنى كۈتۈپ تۇرغان» ياشلار ئۆزلۈكىدىن تىرىشىپ، ئەمەلىي ئىشلەپ ئىگىلىك يارىتىش كېرەك — ئاشۇ قاتلامدىكى ئادەملەر بولمىسا، بۇ بايلار ياقتۇرمىغاندەك ئۇلارنى ئۆلۈمۈمۇ سىغدۇرمايدۇ. خەيرىيەت، بايلىققا مىراسخورلۇق قىلىشنى ئارمان قىلغان ئادەملەر ئۆلۈمدىن ئوخشاشلا يىرگىنىدۇ، ئۆلۈمنى چەتكە قېقىش ئۈچۈن تىرىشىدۇ. بۈگۈنكى كۈندىكى ئېلىمىزنىڭ بايلىرى ئىچىدە ئون باينىڭ توققۇزى تامامەن نامرات ئادەملەرنىڭ بالىلىرى بولۇپ، ئۇلار تىرىشىپ ئىگىلىك تىكلەنگەن. ئۇلار سولماس ئىرادىگە، تىرىشىپ، تېجەشلىك بولۇشقا ۋە ياخشى ئادەتكە تايىنىش ئارقىلىق مۇۋەپپەقىيەت قازانغان. ئۇلار تەدرىجىي يول تېپىپ پۇل تاپقان، پۇل ئامانەت قويغان. بۇ ئەڭ ياخشى بايلىق يىغىش ئۇسۇلى. ستېفىن جېلاردې يېڭىدىن ئىش باشلىغان چاغدا بىر نامرات كېمىسازلىق ئىشچىسى ئىدى؛ ھازىر ئۇنىڭ يىللىق خىراجىتى 150 مىليون دوللار (باچ پۇلىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)؛ جون ياكۇپ ئاستور نامرات دېھقاننىڭ بالىسى ئىدى، ئۇ 20 مىليون دوللار قالدۇرۇپ لەھەتكە سەپەر قىلدى. كوندالىياس فاندېست ئەمدى ئىش باشلىغاندا نيۇيوركنىڭ ستالدۇن ئارىلىدا كېمە ھەيدەيدىغان خىزمەتكار ئىدى. ئۇ ھازىر ھۆكۈمەتكە تەقدىم قىلغان پار كېمىسىنىڭ ساپ قىممىتىلا بىر مىليون يۈەنگە يازايدۇ. ئۇنىڭ باھاسىنىڭ ئۆزىلا بەش مىليون سومغا يازايدۇ.

كۈچ - قۇدرىتىڭىزنى چېچىۋەتمەڭ

سىز بىر خىل ئىشنى قىلىشنى نىيەت قىلىشىڭىز شۇ ئىشنى قىلىشنى داۋاملاشتۇرۇڭ، ھەتتا مۇۋەپپەقىيەت قازانمىغۇچە بولدى قىلماڭ ياكى تەجرىبە سىزگە بۇ ئىشتىن ۋاز كېچىشنى دەپ بەرگەندىلا ئاندىن ۋاز كېچىڭ. سىز بىر تال مىخنى ياغاچقا تەرسالىق بىلەن كۈچەپ ئۇرسىڭىز مىخ ياغاچقا تۈۋىگىچە كىرىدۇ. شۇڭا سىز مىخنى چىڭ تۇتۇپ، توختىماي قاقسىڭىز، ئاخىر مۇۋەپپەقىيەت قازىنىسىز. بىر ئادەم زېھنى قۇۋۋىتىنى چاچماي، بىر خىل خىزمەتنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، شۇ خىزمەتنى قانداق ئىشلەشنى نىيەت قىلسا، ئۇ جەزمەن ئۆرلىيەلەيدۇ. ئەمما كالىسىغا بىرلا ۋاقىتتا ئون نەچچە ئىشنى كىرگۈزۈۋالسا، ئۇنىڭ زېھنى بۆلۈنۈپ كېتىدۇ - دە، بىر ئىشنىمۇ ۋۇجۇدقا چىقىرالمىدۇ، بايلىقمۇ قولدىن چىقىپ كېتىدۇ. چۈنكى بىز ئوخشاش بىر ۋاقىتتا بىرقانچە ئىشنى قىلساق، ئاخىر ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايمىز، ئىشنى ياخشى قىلالمايمىز. قەدىمكىلەر: تۆمۈر سوقساڭ بىر - بىرلەپ سوق، ھەممىنى بىراقلا سوقما، دەپ ياخشى ئېيتقانكەن.

«تاشقى دۇنيانىڭ كاشىلىسىغا ئۇچراش» تىن

ئېھتىيات قىلىڭ

بىز بەزىدە بىر قىسىم كىشىلەر بايلىققا ئېرىشكەن بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ بىردىنلا يەنە قىيىنچىلىققا چۈشۈپ قالغانلىقىنى كۆرىمىز. كۆپىنچە ئەھۋاللاردا بۇنداق بولۇشنىڭ سەۋەبى، پۇلنى تېجەلمەسلىك، پۇلنى بەتخەجلىك بىلەن خەجلىش، بولۇپمۇ قىمارغا ياكى باشقا يامان ئادەتكە بېرىلىپ كېتىشتىن بولىدۇ. كۆپ ئۇچرايدىغان ئەھۋال شۇكى، كىشىلەر «تاشقى دۇنيانىڭ كاشىلىسى»غا ياكى شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان ئىشلارغا

ئۇچرايدۇ. مۇبادا بەزى ئادەملەر قانۇنلۇق سودا قىلىپ بېيىسا، باشقىلار ئۇنىڭغا ئۇ مۇنداق خىيانەت قىلغان، ئۇنداق ھايانكەشلىك قىلغان، يەنىمۇ كۆپ پۇل تاپقان، دەيدۇ. دوستلارمۇ ئۇنى پات - پات تەبىرىكلەيدۇ، ئۇ تۇغۇلۇشى بىلەنلا تەلەپلىك ئىدى، ئۇنىڭ قولىدىن چىققان ھەربىر ئىش خۇددى تاشتىن ئالتۇن چېكىلىگەندەك ئۈنۈملۈك بولىدۇ. مۇبادا ھازىر ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىسادىي، خىراجەت جەھەتتىكى ئادىتىنى، ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىنى ئاتا قىلغان ئامىلىنى، توغرا ھەرىكەتنى، ئۆزىنىڭ كەسىپكە بولغان كۆيۈنۈشىنى ئۇنتۇپ قېلىپ، ئەكسىچە دېڭىز ئالۋاستىسىنىڭ ئاۋازىغا، دوستلارنىڭ تېز بول دېگەن گەپلىرىگە قۇلاق سالمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ: «ئەمەس مەن يەنە 20 مىڭ سوم سەرمايە سالاي، مېنىڭ ئۇدا ئامىتىم كەلگەندىكىن، بۇ ئامەت مانغا 60 مىڭ سوم جاۋاب قايتۇرۇپ قالسا ئەجەب ئەمەس» دەيدۇ. بىرقانچە كۈن ئۆتۈپ كەتتى، ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ يەنە 10 مىڭ سوم ئاشۇرغانلىقىنى بايقىدى. كېيىن ئۇ ئۆزىگە كېرەك يوق، دېدى. لېكىن، ئويلىمىغان يەردە يەنە بىر چوڭ ئىش ئۈچۈن ئۇ 20 مىڭ سوم چىقىم قىلىشقا توغرا كەلدى. بۇ پۇل ئۇنىڭغا مول پايدا ئەكەلدى مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ تەقەززالىق بىلەن كۈتكەن قۇرۇق ئارمانلىرى ئاخىر كۆپۈككە ئايلاندى. ئۇ جىمى مال - بىساتىدىن ئايرىلىپ قالدى، شۇ چاغدىلا ئۇ: بىر ئادەم ئۆز كەسپىدە قانچىلىك مۇۋەپپەقىيەت قازانغان بولسۇن، ئۆز كەسپىنى تاشلاپ، ئۆزىگە تامامەن ناتونۇش بولغان ساھەگە كىرىپ قالسا خۇددى پالۋان ساخسۇندا ئۇنى تىرىكلا يەر ئانا بىلەن ئايرىۋەتكەندەك بولىدۇ. ئاخىر پۈتۈن كۈچ - قۇدرەت ئۇنىڭدىن قاچىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەتتىكى ئادەملەردىن ھېچقانداق پەرقلەنمەيدىغان بولۇپ قالىدۇ.

مۇبادا بىر ئادەمنىڭ نۇرغۇن پۇلى بولۇپ، ئۇ بۇ پۇللىرىنى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا بولىدىغان تۈر ۋە ساھەگە مەبلەغ قىلىپ

سالسا، ئاندىن ھەقىقىي كىرىمگە، پايدىغا ئېرىشەلەيدۇ. پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە نىسبەتەن قىلىپ ئېيتقاندا، بۇنداق قىلىشنىڭ ناھايىتى كۆپ پايدىسى بار. ئەمما مەبلەغ سېلىنىدىغان تۈر سانىنىڭ كۆپ بولۇپ كەتمەسلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش، تۈر سانى مۇۋاپىق بولۇش كېرەك. سىز مىڭ بىر مۇشەققەتتە ھالال تاپقان پۇلىڭىز بىلەن ئۆزىڭىزنىڭ بايلىقىڭىزنى زىيانغا ئۇچراتماڭ، بىھۆدە ئىسراپ قىلىۋەتمەڭ - ئۆزىڭىزنىڭ تەجرىبىسى يوق ساھەگە مەبلەغ سالماڭ.

پوچىلىق قىلماڭ

بەزى ئادەملەرنىڭ مۇنداق بىر ئەخمىقانه ئادىتى بار، ئۇ بولسىمۇ ئۆزىنىڭ تىجارەت سىرىنى ھەممە يەردە قالايمىقان سۆزلەپ يۈرىدۇ. مۇبادا ئۇلار پۇل تاپسا قولۇم - قوشنىلىرىغا مەن ئۇنداق مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم، مۇنداق مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم، دەپ كۆز - كۆز قىلىدۇ. ئەمما ئۇلار بۇنداق قىلغاندا پايدا ئېلىش ئەمەس، ئەكسىچە كۆپ زىيان تارتىدۇ. شۇڭا سىز ھەرگىز ئۆزىڭىزنىڭ كىرىمىڭىزنى، ئارزۇ - ئارمانلىرىڭىزنى، مۇراد - مەقسەتلىرىڭىزنى سۆزلەپ يۈرمەڭ. بۇنداق ئىشلارنى يېزىقتا دېيىشكە بولسىمۇ، ئەمما ھەرگىز ئېغىزىڭىزنى سۆزلەپ يۈرمەسلىك كېرەك. گىيوتى موفېست (گىيوتىنىڭ بۈيۈك ئەسىرى «فاۋست» تىكى ئالۋاستى) نى ھەيرانلىق بىلەن مۇنداق دېگۈزىدۇ: «يەڭگىللىك بىلەن يازما بىر سۆزنى، يەڭگىللىك بىلەن بۇزما بىر سۆزنى.» سودىگەرلەر خەت - چەك يېزىشى كېرەك، ئەمما خەت - چەكلەردە نېمىلەرنى يېزىشتا ئەستايىدىل بولۇش كېرەك. مۇبادا سىز زىيان تارتىشىڭىز تېخىمۇ ئېھتىيات قىلىڭ. زىيان تارتقانلىقىڭىزنى ھەرگىز ئاشكارىلىماڭ، باشقىلارغا بىلدۈرمەڭ، بولمىسا نامىڭىزنى يوقىتىپ قويىسىز.

دۇرۇس پەزىلىتىڭىزنى ساقلاڭ

دۇرۇس پەزىلەت ئالتۇندىمۇ قىممەتلىك بولىدۇ. ياشىنىپ قالغان، جېنى ھەلقۇمغا كەپ قالغان بىر خەسسىس ئوغلىغا: «ئوغلۇم، سەن پۇل تاپ، ھالال پۇل بىلەن ھالال پۇل تاپ؛ ئۇنداق قىلالمىساڭمۇ يەنىلا پۇل تاپ، قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر پۇل تاپ» دەپتۇ. بۇ تەلەپ يىرگىنچىلىك يولۇپلا قالماي، ئادەمنى بىزار قىلىپلا قالماي، ئەكسىچە ئىنتايىن ئەخمىقانە تەكلىپ بولغان. ئەمەلىيەتتە ئۇ: «مۇبادا سەن توغرا يول بىلەن پۇل تاپالمىساڭ، ناتوغرا يول بىلەن پۇل تاپساڭمۇ بولىۋېرىدۇ» دېمەكچى بولغان. ئۇ بىچارە بايقۇش ھاياتتا ناتوغرا يول بىلەن پۇل تېپىشنىڭ ئەڭ قىيىن ئىش ئىكەنلىكىنى بىلمىگەن. گۈندىخانلاردا ئۇنىڭ تەكلىپىنى قوللانغان ئادەملەرنىڭ بارلىقىنىمۇ بىلمىگەن. شۇنداقلا ئۇ ساداقەتسىز ئادەملەرنىڭ ئۇزۇن نىقابلىنىلماي، ئاخىر ئاشكارىلىنىپ قالىدىغانلىقىنىمۇ بىلمىگەن. مۇبادا ئۇنىڭ پىرىنسىپچانلىقى ئاجىز، ئەخلاق - پەزىلىتى ناچار بولسا، كىشىلەر ئۇنىڭغا غەلبە قىلىش، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولى بەرمەيدۇ. غەلبە قىلىش، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئېتىۋېتىلگەن بولىدۇ. كىشىلەر ئۇنداق ئادەملەردىن ئۆزىنى ئېلىپ قاچىدۇ. ئۇنداق ئادەم ھەرقانچە ئەدەپلىك بولسىمۇ، كىشىلەرنى خۇشال قىلىشىمۇ، كەڭ قورساق، كۆيۈمچان بولسىمۇ، ئۇنداق ئادەم بىلەن ھېچكىم قايتا ئارىلاشمايدۇ، «گۇمانىي ئۇسۇل»نى «ۋاسىتە تاللىمايدىغان» ئۇنداق ئادەملەر بىلەن ھېچكىم باردى - كەلدى قىلمايدۇ.

ئەستايىدىل، كەسكىن، سەمىمىي بولۇش ھاياتتا بايلىق يارىتىش، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈچۈن ئاساس يارىتىپلا قالماي، باشقا جەھەتلەردىكى ھەرقانداق ئەھمىيەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندىمۇ شۇنداق بولىدۇ. مۇرەسسەسىز، توغرا پەزىلەت

باھاسىز بولىدۇ. چۈنكى ئۇ ئۆزىنى يار قىلغان ئادەملەرگە تىنچلىق ۋە خۇشاللىق ئېلىپ كېلىدۇ؛ ئەمما بۇنداق پەزىلەت بولمايدىكەن، تىنچلىققا ۋە خۇشاللىققا ئېرىشكىلى بولمايدۇ. پۇل قانچىلىك بولغان بىلەنمۇ، قانچىلىك ئۆي - زېمىن سېتىۋالغان بىلەنمۇ بىكار. مۇتلەق سەمىمىي، دۇرۇس، ئىشەنچلىك ئادەملەر بەلكىم ناھايىتى نامرات بولسىمۇ، ئەمما ئۇ بىر ئۇلۇش يېتەرلىك بايلىققا، ئۆزى خالىغانچە باشقۇرۇپ ئىشلىتەلەيدىغان بارلىق تاۋارلارغا ئىگە بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى كۆپچىلىككە مەلۇمكى، قەرز ئالغان نەرسىنى ئىگىسىگە قايتۇرۇش كېرەك، بۇ ھەممە ئادەم قىلىشقا تېگىشلىك ئىش، بۇ جەھەتتە ئادەمنى ئۈمىدسىزلىككە ئۇرۇشكە بولمايدۇ. بۇ نۇقتىدا ۋەدىدە تۇرۇشتىمۇ ئانچە - مۇنچە شەخسىيەتچىلىك بولىدۇ، بىر ئادەمنىڭ ساداقەتمەنلىكى ئۇلۇغ مەقسەت ۋە مۇددەتتا ئۈچۈن بولمايدۇ. شۇنداق بولغاچقا، بىز دوكتور فرانكلىننىڭ: «سادىق، ئىشەنچلىك بولۇش ئەڭ ياخشى پىرىنسىپ» دېگەن ھېكمەتلىك سۆزىنى ھېس قىلماي تۇرالمايمىز.

باي بولۇش مۇۋەپپەقىيەت قازانغانغا باراۋەر بولمايدۇ. نۇرغۇن باي «نامرات»لار بار؛ شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە نۇرغۇن سەمىمىي، ئىشەنچلىك، ساداقەتمەن، مۆمىن ئەر - ئاياللار بار. ئۇلارنىڭ بارلىق بايلىقلىرى بىر باي ئادەمنىڭ بىر ھەپتىدە بۇزۇپ - چاچقان پۇلىغا يەتمەيدۇ، ئەمما ئۇلار قانۇننى دەپسەندە قىلىدىغان، قانۇننى كۆزگە ئىنئامىدىغان ئادەملەردىن باي ھەم بەختلىك.

مۇبادا پۇلغا بولغان قىزغىنلىقنى چەكلىمىسە، بۇنداق قىزغىنلىق شۈبھىسىزكى، ئاخىر «جىمى رەزىلىك» نىڭ مەنبەسى بولۇپ قالىدۇ. مۇبادا پۇل جايىغا ئىشلىتىلسە، بۇ ئائىلىدىكىلەرگە ياردەم قىلىپلا قالماي، بەلكى بىزگە ۋە باشقىلارغا بەخت - سائادەت ئېلىپ كېلىدۇ. ئوخشاشلا پۇلى بار ئادەملەر ئىنسانلار ئۈچۈن بەخت يارىتىدۇ، تەسىرلىك ئىشلارنى

قىلىدۇ. پۇلغا ئىنتىلىش ھەممە يەردە مەۋجۇت بولىدۇ، بۇنداق ئىنتىلىشنى ھېچكىم ئەيىبلەيدۇ. پەقەت پۇلى بار ئادەملا پۇلنىڭ مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن پۇل ئىنسانلارنىڭ دوستى بولۇپ قالىدۇ.

ئەمەلىيەتتە ئادەتتىكى مەنىسىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، پۇل تاپقان، پۇل يىغقان ئادەملەر ئىنسانلارنىڭ شەپقەتچىسىدۇر. كەڭ نۇقتىدىن قارىغاندا بىز ئۈگەنگەن ھەرقايسى ئاپپارات، فۇنكسىيە، تەتقىقات ئاكادېمىيىسى، ئۇنىۋېرسىتېت، دىنىي ئورگانلارنىڭ ھەممىسى ئۇلارغا تالىق بولىدۇ. بايلىق يىغىش ئارمانلىرىغا نىسبەتەن بىز ئەسلىدە سالماق بولۇشىمىز كېرەك ئىدى، ئەمما بەزىدە ئەسەبىيلەرچە پۇل يىغىش ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتىدىغان ئادەملەر بارلىققا كېلىدۇ. بەزىدە دىنىي ساھەلەردىمۇ ساختىپەزىلەر پەيدا بولىدۇ. سىياسىي مۇنبەردە قۇتراتقۇچىلار پەيدا بولىدۇ، شۇنداق ئىكەن، پۇل تاپقان ئادەملەر ئىچىدىمۇ پىخسىق، خەسسىلەر پەيدا بولىدۇ. ئەمما ئۇلار پەقەت ھەممىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان پىرىنسىپ ئاستىدىكى كىشىلەر توغرىسىدىكى بەزى مەسالىلەردۇر، خالاس. مۇبادا بىز ئۇشۇ دۆلەتتىمۇ ئاشۇنداق ئادەمنى بىزار قىلىدىغان، ئادەمگە پۈتلىككاشاڭ بولىدىغان پىخسىق، خەسسىلەر بايقالسا، مەن يەنىلا مىننەتدار بولغان ھالدا ئامېرىكىدا چوڭ ئوغۇل ۋارىسلىق قىلىدىغان قانۇن يوق، تەڭرىنىڭ بۇيرۇقىنى «مەلۇم قىلىش ئەمەس، ۋاقىت يېتىپ كەلمىگەن» دەيمەن. ۋاقىت يېتىپ كېلىشى بىلەنلا ئاشۇ پىخسىق - خەسسىلەرنىڭ يىغقان، توپلىغانلىرى توپا بولسىمۇ، ئىنسانلارنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن ئۇنى قايتا تەقسىم قىلىدۇ. شۇڭا مەن جامائەتكە دەيمەنكى، رەزىل ۋاستىلەر بىلەن ئەمەس، سەمىمىي، دۇرۇس، توغرا ۋاستىلەر بىلەن پۇل تېپىش كېرەك. خۇددى شېكسپېر دېگەندەك: «ئومۇمەن پۇلى كەم، ۋاستىسى كەم، قانمى كەم ئادەمنىڭ شۈبھىسىزكى، ئۈچ دوستى كەم بولىدۇ.»

1BUI00002750

